Bundel van de 1.2 Raadsvergadering van 2 november 2021

1 Opening
2 Spreekrecht
3 Vaststellen agenda
- Agenda Raad 2021-11-02.doc

4 Ingekomen stukken, terugkoppeling uit gemeenschappelijke regelingen en overige mededelingen
- lijst ingekomen stukken 2021-11-02.doc
- ontwerp Vergaderschema 2022 oude samenstelling.doc
- Vergaderschema 2022 nieuwe samenstelling.doc
- Antwoorden vragen raadsvergadering 2 nov 2021.docx
- Antwoorden raadsvragen begroting 2022.docx
- tkn uit B&W Halfjaarrapportage Incluzio Rheden 2021.pdf
- wk 41 6 Schrijven provincie Gelderland Recreatiezonering Veluwe.docx
- wk 41 6 Bijlage Persbericht Recreatiezoneringskaart en maatregelen.pdf

5 Besluitenlijst van de raadsvergadering van 21 september 2021
- Concept besluitenlijst Raadsvergadering 21 september 2021.docx
- Bijlage bij besluitenlijst raadsvergadering 21 september 2021 antwoorden op raadsvragen.pdf

6 Lijst van Moties en Toezeggingen (MOT-lijst)
- MOT lijst ten behoeve van de raadsvergadering van 2 november 2021.doc

7 Algemene Plaatselijke Verordening (APV)
- 1. Concept Raadsvoorstel APV 2021.docx
- 2. Concept-raadsbesluit APV 2021.docx
- 3. Toelichting APV Rozendaal 2021.docx
- 4. Tabel wijzigingen APV Rozendaal 2021.docx
- 5. Antwoorden op technische vragen APV.docx
- Amendement APV Carbid.pdf

8 Scenario's Masterplan Veluwezoom
- 1 Raadsvoorstel scenario Masterplan Veluwezoom.docx
- Concept-raadsbesluit scenario Masterplan Veluwezoom.docx
- Bijlage 1 20210903_scenario_verkenning_masterplan_veluwezoom.pdf
- Bijlage 2 Scenarios Veluwezoom - reactie stakeholders.pdf
- Bijlage 3 kosten scenario C irt subsidie regiodeal.docx
- R'74&BGR Amendement Masterplan Veluwezoom optie D.pdf
- PAK Amendement Masterplan Veluwezoom C.docx
- Motie bij Masterplan Veluwezoom inzake hondenlosloopgebied.pdf

9 Transitievisie warmte
- Raadsvoorstel Transitievisie Warmte gemeente Rozendaal.docx
- concept-raadsbesluit Transitievisie Warmte Rozendaal.docx
- Transitievisie Warmte Rozendaal - definitieve versie 7-10.pdf

10 Regionale agenda Groene Metropoolregio Arnhem - Nijmegen
- 1 Raadsvoorstel Definitieve regionale agenda.docx
- 2 Concept-Raadsbesluit Definitieve regionale agenda.docx
- B1 Aanbiedingsbrief colleges regionale agenda GMR 2022.pdf
- B2 Regionale agenda GMR 2022 def 20210916.pdf

B4 Overzicht Beantwoording consultatie zienswijzen.pdf

B5 Bestuurlijke reactie regionale agenda Rozendaal-DEF.docx

B6 Bestuursakkoord A4_def.pdf

B7 Investeringsagenda liggend A4.pdf

B31 Opgaveovereenkomst Circulaire regio.pdf

B32 Opgaveovereenkomst Groene Groeiregio.pdf

B33 Opgaveovereenkomst Ontspannen regio.pdf

B34 Opgaveovereenkomst Productieve regio.pdf

B35 Opgaveovereenkomst Verbonden regio.pdf

B36 Algemene voorwaarden Opgaven.pdf

11 Derde Tussenrapportage (TURAP)

Raadsvoorstel Turap 3 2021.docx

Concept-Raadsbesluit Turap 3 2021.docx

Turap nov 2021.docx

12 Comptabiliteit

1. Raadsvoorstel comptabiliteit 2 november 2021.docx

2. Concept-Raadsbesluit comptabiliteit 2 november 2021.docx

3. Begrotingswijziging 2021-10 Turap 3.xlsx

4. Begrotingswijziging 2021-11 Masterplan Veluwezoom.xlsx

13 Programmabegroting 2022 en meerjarenbegroting

Raadsvoorstel programmabegroting 2022-2025.pdf

Concept-Raadsbesluit programmabegroting 2022-2025.pdf

Programmabegroting 2022 - 2025.pdf

Erratum begroting tabel p 64

Antwoorden raadsvragen begroting 2022.docx

14 Rondvraag

15 Sluiting

Gemeente ROZENDAAL

Agenda

van de openbare vergadering van de raad van Rozendaal van dinsdag 2 november 2021 direct na afloop van de commissievergadering die om 19:00 uur begint. De vergadering is live te volgen via de website van de gemeente https://www.rozendaal.nl.

1. Opening;
2. Spreekrecht;
3. Vaststellen agenda;
4. Ingekomen stukken, terugkoppeling uit gemeenschappelijke regelingen en overige mededelingen;
5. Besluitenlijst van de raadsvergadering van 21 september 2021;
6. Lijst van Moties en toezeggingen (MOT-lijst);
7. Algemene plaatselijke verordening (APV);
8. Scenario's Masterplan Veluwezoom;
9. Transitievisie warmte;
10. Regionale agenda Groene Metropoolregio Arnhem - Nijmegen;
11. Derde Tussenrapportage (TURAP);
12. Comptabiliteit;
13. Programmabegroting 2022 en meerjarenbegroting;
14. Rondvraag.

Sluiting

Regeling ten aanzien van het spreekrecht:
Wilt u persoonlijk inspreken in de raadscommissie en/of in de vergadering van de gemeenteraad? Maakt u dit dan minstens 24 uur voorafgaand aan de vergadering per email kenbaar bij de griffier: griffie@rozendaal.nl of telefonisch: 026-3843661. De griffier laat u dan weten hoe u tot het inspreekgedeelte van commissie en/of raad wordt toegelaten. U kunt uw inspreekreactie ook 24 uur voorafgaand aan de vergadering sturen naar griffie@rozendaal.nl. De voorzitter van de vergadering spreekt uw tekst dan tijdens de vergadering uit. We vragen u uw bijdrage zo kort en bondig mogelijk te formuleren en bij voorkeur minder dan de toegestane 5 minuten te benutten.

Van deze vergadering worden geluid en beeld worden vastgelegd. Uw bijdrage is openbaar en wordt eveneens vastgelegd.

Gemeente ROZENDAAL

Raadsvergadering 2 november 2021

Concept-lijst ingekomen stukken en mededelingen

Memo's/notities van B&W voor de raad	B&W stellen voor
Vergaderschema 2022	Voor kennisgeving aannemen
Halfjaarrapportage Incluzio Rheden	Voor kennisgeving aannemen
Overzicht vragen en antwoorden raadsvergadering 2 november 2021	Voor kennisgeving aannemen
Overzicht vragen en antwoorden specifiek mbt de begroting	Voor kennisgeving aannemen

Ingekomen stukken door raads-/commissieleden opgevoerd ter bespreking
Schrijven provincie Gelderland Recreatiezonering Veluwe (wk 41-nr. 6)

GEMEENTE ROZENDAAL

VERGADERSCHEMA COMMISSIE en RAAD 2022 (oude samenstelling)

Concept-agenda raad en commissie in B&W (di)	Vaststelling agenda's door presidium (ma)	Vergaderstukken (digitaal) beschikbaar IBabs en website (do)	Raads- en Commissie-vergadering (di)	Reservedatum raad (di)
18 jan	24 januari	27 januari	8 februari	22 februari
1 maart	7 maart	10 maart	22 maart*	23 maart

Voorjaarsvakantie 26 februari t/m 6 maart 2022

* Laatste vergadering raad in oude samenstelling/onderzoek geloofsbrieven nieuw gekozen raadsleden

GEMEENTE ROZENDAAL

VERGADERSCHEMA COMMISSIE en RAAD 2022 (nieuwe samenstelling)

B&W-vergadering: Voorstel concept-agenda raad en commissie (di)	Presidium: Raads- en commissieagenda (ma)	Publicatie raads- en commissieagenda en vergaderstukken: iBabs en website (do)	Commissie- en Raadsvergadering (di)	Reservedatum Raad en Commissie (di)
1 maart	7 maart	10 maart	24 maart (do)*	---
29 maart	4 april	7 april	19 april	26 april
3 mei	9 mei	12 mei	31 mei	7 juni
7 juni	13 juni	16 juni	5 juli	12 juli
7 juni	13 juni	16 juni	12 juli**	19 juli
30 augustus	5 september	8 september	27 september	4 okt
4 oktober	10 oktober	13 oktober	1 november***	8 nov
15 november	21 november	24 november	13 december	20 december

Zomervakantie 23 juli t/m 4 september 2022

* Installatie raad in nieuwe samenstelling
** Behandeling kadernota
*** Behandeling begroting 2023

Antwoorden op vragen raadsvergadering 2 november 2021

GEMEENTE ROZENDAAL

Fractie	V/A	Vraag en antwoord
R'74	V	**Turap 3 2021: Winstneming verkoop Steenhoek** Dienen we geen vennootschapsbelasting (25%) te betalen over de boekwinst van de grondverkoop aan de ontwikkelaar?
	A	Nee, hier is geen Vpb-plicht van toepassing. De VPB-plicht geldt als er is voldaan aan alle onderstaande voorwaarden: - Er is sprake van een duurzame organisatie van kapitaal en arbeid - Er is sprake van deelname aan het economisch verkeer - Er is winststreven - Er wordt in concurrentie getreden Dat is hier niet het geval.
BGR	V	**Turap 3 2021: Financieel overzicht Steenhoek** In deze turap staan de verkoopopbrengst van de Steenhoek en de verkoopkosten Steenhoek. Vanaf 2018 heeft de gemeenteraad diverse kredieten ten laste van de Algemene Reserve verstrekt ten behoeve van de Steenhoek en de projectontwikkeling (ca. € 170.000). Graag een overzicht van alle gemaakte kosten tot nu toe, eventuele overgebleven bedragen uit niet volledig gebruikte kredieten en indicatie van nog te verwachten toekomstige kosten (bijv planschades).
	A	Dit overzicht stellen wij op als wij het project Steenhoek afsluiten. Dit zal uiterlijk bij de jaarrekening 2021 plaatsvinden.
BGR	V	**Regionale agenda Groene Metropool-regio Arnhem - Nijmegen** Bij deelname aan alle 5 de deelopgaven, wat is de verwachte tijdbelasting op onze ambtenaren? En op het college? Hoe luiden de Algemene voorwaarden Opgavenovereenkomsten? Wij veronderstellen dat deze opgavenovereenkomsten jaarlijks terugkeren op de agenda van alle deelnemende gemeenten. Klopt dat?
	A	De tijdbelasting van ambtenaren is gering, omdat wij de beperkte ambtelijke capaciteit alleen daar inzetten waar deze nodig is. Dit geldt ook voor de bestuurlijke deelname. De Algemene voorwaarden opgave-overeenkomsten zijn toegevoegd aan de raadsstukken. Op dit moment sluiten we opgave-overeenkomsten af voor één jaar. De bedoeling is dat dit volgend jaar meerjarige overeenkomsten worden. Op het moment dat de opgave-overeenkomsten een langere looptijd krijgen, komen deze niet jaarlijks terug, maar pas aan het eind van de overeengekomen looptijd.
BGR	V	**Scenario's Masterplan Veluwezoom** Wie is beslissingsbevoegd omtrent honden wel/niet aan de lijn op het Rozendaalse Veld?

Fractie	V/A	Vraag en antwoord
	A	Publiekrechtelijk is de gemeente Rozendaal bevoegd omdat het Rozendaalse Veld in het gemeentelijk grondgebied ligt. Op grond van onze APV is het niet verboden om honden op het Rozendaalse veld los te laten lopen. Het Rozendaalse Veld is echter eigendom van de gemeente Rheden. Privaatrechtelijk is Rheden bevoegd. Rheden heeft als eigenaar van het terrein het recht om regels ten aanzien van het betreden van zijn terrein te stellen.
PAK	V	**Turap 3 2021: Structurele kosten afvalinzameling** In het raadvoorstel wekt u de indruk dat de extra kosten verantwoord in de TURAP niet structureel zijn. De toelichting in de TURAP doet echter vermoeden de extra kosten voor huishoudelijk afval (28k€) en basisregistraties openbare ruimte (26,5k€) dat dit wel structureel hogere kosten zijn. De basisregistraties openbare ruimte (+26,5k€) zien wij als structurele meerkosten terugkomen in de meerjarenbegroting, de extra kosten voor huishoudelijk afval niet. Kunt u dit kort toelichten?
	A	De hogere kosten voor afval zijn grotendeels structureel. Tezamen met andere structurele ontwikkelingen (meer huishoudens door realisatie woningen De Del en Steenhoek plus prijsstijgingen) is dit verwerkt in de meerjarenbegroting 2022. In de meerjarenbegroting is bij programma 7 (blz. 44) te zien dat de kosten voor afval stijgen van € 150K naar € 188k. Deze meerkosten hebben geen invloed op het begrotingssaldo, omdat de opbrengst van de (kostendekkende) afvalstoffenheffing stijgt.
PAK	V	**Ecologisch verantwoorde aanpak openbaar groen (vraag staat los van raadsagenda)** Planten wij als gemeente alleen biologisch (dynamisch) gekweekte planten en bollen, die aantoonbaar zonder een enkel (biologisch) bestrijdingsmiddel zijn gekweekt? We gebruiken voor zover ik aanneem geen gif én geen biologisch bestrijdingsmiddel als dit ecologisch niet verantwoord is?
	A	De bloembollen en het zaad voor de bermen zijn biologisch. Bij de inkoop van planten en bomen wordt hier geen rekening mee gehouden. Wel is het zo dat steeds meer leveranciers met een keurmerk werken. Bij de Groenvisie, die we in het voorjaar van 2022 gereed hebben, kunnen we biologische kweek als een criterium meenemen. Voor de Japanse duizendknoop gebruiken we een niet-biologisch en geoorloofd bestrijdingsmiddel. En behalve de biologisch verantwoorde methode tegen de eikenprocessierups gebruiken we verder geen bestrijdingsmiddelen.

Antwoorden op vragen Programmabegroting 2022

GEMEENTE ROZENDAAL

Pagina	Fractie	V/A	Vraag en antwoord
	BGR	V	<u>Winstwaarschuwing</u> Bij het aanbieden van de begroting geeft u een winstwaarschuwing. Wij ontvangen graag per relevant issue (brandweer/ICT/ Uitkering Gemeentefonds etc.) een best case en worst case scenario, kortom de bandbreedte tussen tegenvallers en meevallers.
		A	De winstwaarschuwing geldt voor voorzienbare ontwikkelingen met financiële consequenties die wij nu nog niet volledig in beeld hebben en dus ook niet van scenario's kunnen voorzien. In de Kadernota zijn ontwikkelingen genoemd die impact gaan hebben op de meerjarige exploitatie. Een voorbeeld daarvan is de noodzakelijke aanpak voor bomenonderhoud. Voor de onderwerpen die specifiek in de vraag genoemd worden geldt het volgende: - De kosten voor de huisvesting van de brandweer zijn niet bekend. Het vraagstuk rond tot de huisvestingskosten is complex. De verwachting is dat de VGGM op z'n vroegst in de begroting van 2024 de eerste effecten hiervan kan opnemen. - De ICT-kosten zijn – voor zover voorzienbaar bij het opstellen van de begroting – verwerkt en worden verder aan de raad voorgelegd in een voorstel voor de Digitale Agenda (laatste kwartaal 2021). - Het effect van de herijking van het Gemeentefonds, alsook overige verwachte ontwikkelingen in het Gemeentefonds (in het bijzonder gelden Jeugd) zijn in lijn met advisering van VNG en de Provinciaal toezichthouder verwerkt.
	BGR	V	<u>Overzicht advieskosten bureaus/ZZP-ers</u> Voor de volledigheid ontvangen wij graag het toegezegde overzicht.
		A	Dit overzicht wordt in de week van 25 oktober op de LIS geplaatst.
	BGR	V	<u>Structureel tekort exploitatie Dorpsschool</u> Uit eerdere turap blijkt dat de VVE jaarlijks een exploitatietekort zal hebben. Hoeveel bedraagt deze voor de gemeente Rozendaal en waar kunnen wij deze vinden in de begroting?
		A	Dit tekort bedraagt € 10.750 per jaar zoals gemeld in de turap. Dit is opgenomen in de begroting bij programma 4, taakveld 4.1.
	BGR	V	<u>Heroverweging aanpak beklinkering</u> Onderhoud en aanleg is duurder dan oorspronkelijk aangegeven. U geeft aan dat u in Q1 2022 een voorstel voorlegt voor herziene meerjarige aanpak. Betekent dit dat **deze** gemeenteraad nog over een herziening gaat beslissen? En betekent dit dat beklinkering wordt losgelaten?
	PAK	V	Graag nog een nadere toelichting op de oorzaak meerkosten klinkers.
		A	Het voorstel voor een herziene meerjarige aanpak voor het wegenonderhoud zal begin 2022 gereed zijn. Het is daarmee ook een keuze van de raad (via het Presidium) of dit voorstel aan de nieuwe of de huidige gemeenteraad voorgelegd wordt. Voor 2022

Pagina	Fractie	V/A	Vraag en antwoord
			volstaat klein onderhoud en is er geen groot onderhoud voorzien aan onze wegen. Vanaf 2019 zijn de prijzen voor arbeid en vooral voor materialen flink gestegen. Een andere oorzaak voor de meerkosten is dat voor de meerjarige onderhoudskosten (2019-2029) de aanbestedingsbedragen van 2019 gebruikt. In 2019 waren dit zeer 'scherpe' offertes en geen goede basis om de meerjarige onderhoudskosten mee te berekenen.
27	BGR	V	Financiële consolidatie Onderwijs Onder 4.1 Baten (en Lasten) Openbaar Basisonderwijs wordt over 2022 een sprong gemaakt van ca. 27K (43K) naar 125K (141K) en voor 2023 76K(92K) om dan weer te zakken naar 27k (43K) in de jaren 2024 en 2025. Wat betreft dit?
27	R'74	V	Specificatie extra lasten onderwijs Toelichting op de extra lasten onder 4.1 Basisonderwijs en 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken zijn erg summier. Graag specifieke bedragen van de geraamde meerkosten.
		A	Het gaat om een extra bijdrage voor het Nationaal Programma Onderwijs, in totaal € 99.541 voor twee schooljaren. Het is een tijdelijke bijdrage, die budgettair neutraal in de begroting is opgenomen. Bij 4.3 gaat het om de specifieke uitkering Voor- en vroegschoolse educatie. Ook deze is budgettair neutraal opgenomen in de begroting. Voor 2022 gaat het om een bedrag van € 64.000.
	BGR	V	Bomen en groen Wanneer kan de gemeenteraad de inventarisatie incl. noodzakelijke extra kosten voor onderhoud en vervanging van het bomenbestand verwachten? Tijdens de behandeling van de kadernota is aangegeven dat extra aandacht aan onderhoud openbare ruimte moet worden geschonken. Hiermee is in deze begroting nog geen rekening gehouden, klopt dat? Wanneer kan de gemeenteraad een update van de groenvisie (2015-2020) verwachten?
		A	Voor 2022 is een bedrag van € 15.000 opgenomen. Met dit bedrag stellen wij in het voorjaar een meerjarig plan op voor het openbaar groen, waarin rekening wordt gehouden met klimaatverandering en biodiversiteit.
30	BGR	V	Subsidieplafond gemeentelijke monumenten Voorgesteld wordt dit op € 8.000 te stellen. Is dat een reëel bedrag of eigenlijk te laag om gemeentelijke monumenten in stand te houden?
		A	Aanvragen voor een subsidie worden afgehandeld op basis van de subsidieverordening gemeentelijke monumenten. In beginsel is de subsidie 20% van de subsidiabele kosten met een maximum van € 5.000,-. Op basis van deze verordening en de ervaringen van de afgelopen jaren is dit bedrag opgenomen. De laatste jaren is dat voldoende gebleken.

Pagina	Fractie	V/A	Vraag en antwoord
	BGR	V	<u>Lagere kosten ongediertebestrijding</u> Eerder waren de kosten hoger uitgevallen door meer overlast van ratten en steenmarters. Is deze overlast dus verminderd?
		A	De kosten voor ongediertebestrijding (vooral eikenprocessierups en ratten) hebben wij de afgelopen jaren in de begroting stapsgewijs verhoogd van € 6.000 naar € 31.000. Door een efficiëntere bestrijdingsmethode van de eikenprocessierups kunnen wij deze begrotingspost verminderen naar € 27.000. Overigens zijn er dit jaar geen meldingen geweest over steenmarters. Meldingen over ratten zijn tot nu aanzienlijk minder dan vorig jaar. In 2020 zijn er veel ratten uitgeroeid en de plekken waar veel overlast was zijn zo aangepast dat ratten zich er niet prettig voelen.
44	BGR	V	<u>Financiële consolidatie Volksgezondheid en Milieu</u> Lasten milieubeheer 7.4 gaat van 51k naar 170k en weer terug naar 50k, waarom? De funding gebeurt door onttrekking uit de reserve, is dat de Algemene Reserve?
		A	Bij de kadernota hebben we aangegeven door te willen gaan met de energietransitie en een budget vrij te maken voor klimaatadaptatie. Hiervoor is een bedrag van in totaal € 120.000 opgenomen dat wordt onttrokken uit de Algemene Reserve conform het besluit van de raad. Voor de jaren daarna bieden wij de nieuwe raad een voorstel aan.
	BGR	V	<u>OZB</u> Rozendaal krijgt een strafkorting op de middelen van het gemeentefonds omdat zij niet optimaal gebruik maakt van de belastingruimte die Rozendaal heeft. Hoeveel bedraagt die strafkorting? En hoe hoog zou de OZB moeten worden om deze strafkorting niet meer te hebben?
		A	Rozendaal krijgt net als alle andere gemeenten korting op de OZB-heffing in het gemeentefonds. Dit is geen strafkorting, omdat het deel uitmaakt van de reguliere verdeelsystematiek. Deze korting bestaat uit de totale WOZ-waarde woningen x 80% x het gemiddelde OZB tarief in Nederland. Voor niet-woningen wordt gerekend met 70% in plaats van 80%. Onder aftrek van deze korting (€ 341.000) houdt Rozendaal op de totale OZB-opbrengst van € 450.000 ongeveer € 109.000 over. Wij hebben nog ruimte om onze OZB met € 270.000 te verhogen, zonder dat hierop een verrekening plaatsvindt. Het bedrag van € 270.000 is de nog beschikbare ruimte aan belastingcapaciteit, voordat de provinciale norm voor de artikel 12 status wordt bereikt.
	BGR	V	<u>Risicoprofiel</u> Al jaren is het risicoprofiel vrijwel ongewijzigd, terwijl de accountant in haar jaarlijkse rapportages de laatste jaren regelmatig wijst op toenemende risico's en enkele genoemde risico's zich ook al hebben voorgedaan met aanzienlijk hogere bedragen. Gaat u het risicoprofiel en de onderwerpen in 2022 herzien, ook met het oog op het in control statement (rechtmatige bestedingen) dat vanaf boekjaar 2022 door B&W moet worden afgegeven?
		A	Voor zover wij risico's kunnen voorzien, nemen wij deze op in het risicoprofiel.

Pagina	Fractie	V/A	Vraag en antwoord
64	BGR	V	Algemene Reserve Welke claims liggen er op de Mobiele Algemene Reserve?
		A	Dit betreft de (rest)kredieten voor: Verandermanagement € 25k, bestemmingsplannen 13k, Omgevingswet 36k, bestemmingsplan Steenhoek 14K, aansluiting DSO 10K, geluid/camera raadszaal 42K, omgevingsvisie 56K, verkeersveiligheid/klimaat 38K, verkeersmaatregelen 79K, Pinkenberg 88K, energietransitie 102K, beplanting Steenhoek 15k en enkele kleinere posten.
71	BGR	V	Herijken interne beleidslijn voor inkoop en aanbesteding In het najaar begint u met de herijking. Wanneer is deze afgerond?
		A	Het inkoop- en aanbestedingsproces is voortdurend onderwerp van aandacht. De in het najaar 2021 geplande herijking leidt in het eerste kwart van 2022 tot een aangescherpte interne werkwijze voor inkoop en aanbesteden.
74	BGR	V	Integriteit Bij de beantwoording van onze vragen Begroting 2021 (najaar 2020) gaf u aan een werkbijeenkomst integriteit voor de gemeenteraad in 2021 te organiseren. Wordt deze nog gehouden en dan in 2022 nieuwe raad?
		A	Vanwege het belang van het onderwerp willen wij begin 2022 met de raad en de organisatie gezamenlijk een sessie organiseren over integriteit. De voorbereiding daarvoor is inmiddels opgepakt. In de nieuwe raadsperiode komt het onderwerp wederom (op een nader te bepalen moment en manier) aan de orde. Het is belangrijk dit onderwerp periodiek te agenderen.
	BGR	V	Gemeenschappelijke regelingen MGR -> Bijdrage Rozendaal in 2020 bedroeg € 66.000, voor 2022 wordt het bedrag van € 30.000 aangehouden, is dat reëel? GR Groene Metropool -> bijdrage Rozendaal is € 2,50 per inwoner, totaal 2022 € 2.978, geldt de bijdrage alleen per volwassen inwoner?
		A	MGR: Het genoemde bedrag onder verbonden partijen is foutief weergegeven in deze paragraaf. De juiste jaarlijkse verwachte bijdrage betreft € 69.917. Dat bedrag is wel juist verwerkt in de (cijfermatige) begroting. GMRAN: De bijdrage is uiteraard gebaseerd op alle inwoners. De bijdrage is in 2022 lager dan € 2,50 per inwoner vanwege de bijdrage van de provincie.
84	BGR	V	Kavel(s) nieuwe wijk Er wordt gesproken over optie op laatste kavel. Wanneer verloopt die optie? Verderop staat dat de feitelijke levering van kavels wellicht wordt uitgesteld waardoor deel van de lasten dan pas in 2022 wordt gerealiseerd. Betekent dit dat de baten al wel in 2021 worden geboekt?

Pagina	Fractie	V/A	Vraag en antwoord
			Onderaan staat dat dit eventuele uitstel geen nadelige financiële consequenties heeft, er is al voldoende winst gemaakt om de kapitaallasten van de school voor vele jaren af te dekken. Voor hoeveel jaar?
		A	De optie verloopt eind dit jaar. Conform het BBV (Besluit begroting en verantwoording) moeten de lasten worden verantwoord in het jaar dat de werkzaamheden zijn verricht. De baten moeten worden verantwoord in het jaar dat de verkoopakte bij de notaris is gepasseerd. Op dit moment zijn de afschrijvingslasten voor ruim 34 jaar afgedekt. Het restant van de benodigde afschrijving (40 jaar in totaal) kan naar verwachting worden gedekt uit de restant van de nog te nemen winst op de grondexploitatie.
14	R'74	V	Invulling vacature RO Zijn de kosten voor de invulling van de RO functie nu gestegen of per saldo gedaald?
		A	De RO kosten zijn als organisatiekosten gestegen, maar drukken niet meer op de individuele projecten en dalen dan per saldo voor de gemeente.
15	R'74	V	Overheadkosten Onder 0.4 lijken de kosten voor de overhead in 22 aanzienlijk te stijgen tov begroting 21: van €1467k naar €1680k. Graag een toelichting
		A	Dit is het gevolg van een aantal ook bij de kadernota genoemde ontwikkelingen, zoals controleplan/werkzaamheden interne controle € 43.000, inhuur P&O € 12.000, Wet open overheid € 29.000 , digitalisering € 24.500, flexibele schil € 5.000, in dienst medewerker RO € 24.000 en een aantal kleinere aanpassingen.
20	R'74	V	Renovatie fietspad Wordt het tracé vanaf de Kluizenaarweg tot in het bos (500 á 1000m) niet gerenoveerd? Is dat gemeente Rheden? De staat van dat stuk is ook nodig toe aan renovatie.
		A	Het genoemde fietspad is in beheer van de gemeente Rozendaal. Het fietspad is inderdaad niet in optimale staat. Meenemen in renovatie fietspad begraafplaats/Kluizenaarsweg is zeker het overwegen waard, maar de kosten stijgen dan met circa € 100.000.
23	R'74	V	Bibliotheek op school Uit welk onderwijsbudget wordt de pilot 'bibliotheek op school' gefinancierd? Is dat structureel budget? Hoe borgen we de 'bibliotheek op school' voor een langere periode?
		A	De pilot Bibliotheek op school (t/m schooljaar 2022-2023) wordt gefinancierd uit de specifieke uitkering Onderwijsachterstandenbeleid. Ons voorschot voor 2022 is nu bekend: € 64.000. Hiervan kan de helft worden meegenomen naar 2023. Financiering van de proefperiode is hiermee geborgd.

Pagina	Fractie	V/A	Vraag en antwoord
24	R'74	V	NPO-middelen Is inmiddels duidelijk welke invulling wordt gegeven aan de NPO-middelen op IKC de Dorpsschool?
		A	Bij de besteding van deze middelen werken we samen met gemeente Rheden en de schoolbesturen. De plannen voor de besteding zijn nog niet afgerond.
25	R'74	V	Muziekonderwijs Waarom moet muziekonderwijs door de gemeente worden gefinancierd?
		A	Dit is een politieke vraag. Financiering van muziekonderwijs hoeft niet, maar is een keuze van het huidige gemeentebestuur. We hebben een overeenkomst met het schoolbestuur afgesloten voor de duur van deze collegeperiode. Een nieuw college, binnen de kaders gesteld door een nieuwe raad, kan hier desgewenst een nieuwe keuze maken. Inhoudelijk sluit het financieren aan bij maatschappelijke ontwikkelingen zoals 'Meer (aandacht voor) Muziek in de klas' en het belang dat de school hecht aan Cultuur met Kwaliteit en muziekonderwijs.
25	R'74	V	Leerlingenvervoer Onderwijs en leerlingenvervoer: kunt u toelichten waar die extra uitgave van €16000 uit is opgebouwd en waarom deze ook doorwerken in 2023-25?
		A	Bij leerlingenvervoer gaat het om een openeindregeling. Er maken meer kinderen gebruik van (vier in plaats van drie). Of deze uitgaven doorwerken in 2023-2025 is onbekend, dat hangt samen met de leeftijd van de kinderen.
29	R'74	V	Buurtsportcoaches Waar komt de inzet van de buurtsportcoaches terug in de begroting? Zijn deze ondergebracht bij Incluzio? Wordt hun inzet geëvalueerd?
		A	Wij maken geen gebruik van de inzet van buurtsportcoaches. Wel participeren wij via de gemeente Rheden in de regeling Combinatiefunctionarissen Sport en Cultuur ('Sjors Sportief en Sjors Cultureel'). Financieel en administratief is dit voor ons de beste manier om in deze landelijke regeling te participeren. De combinatiefunctionarissen werken voor alle basisscholen in Rheden en Rozendaal.
29	R'74	V	Leefstijlinterventies Waar zien we de extra Rijksmiddelen voor leefstijlinterventies terug (extra uitkering via Spuk sportakkoord) en wat gaat Rozendaal hiermee doen? € 22.571,15 in 2021, kan worden ingezet in 2022.

Pagina	Fractie	V/A	Vraag en antwoord
		A	In totaal ontvangen wij € 42.571,15 voor 2021. Bij de besteding werken wij samen met de gemeente Rheden in een lokaal 'Sport- en beweegakkoord Rheden-Rozendaal 2020 t/m 2022'. De gemeentelijke budgetten worden hierbij samengevoegd. Een kerngroep beoordeelt aanvragen uit Rheden en Rozendaal.
	R'74	V	Onkruidbestrijding Waarom geen paragraaf over onkruidbestrijding?
		A	In lijn met de begroting van voorgaande jaren hebben wij hiervoor geen aparte paragraaf opgenomen. Onkruidbestrijding is onderdeel van programma 2 Verkeer en vervoer.
33	R'74	V	Programmakosten sociaal domein Herziene samenwerkingsafspraken met Rheden: Waar zien we de programmakosten terug? Hoe hoog zijn deze?
		A	De programmakosten, dus de uitgaven aan voorzieningen zoals bijstandsuitkeringen, vinden we terug bij de afzonderlijke wetten. De herziene samenwerkingsafspraken werken overigens niet één op één door in de programmakosten, maar in de uitvoeringskosten. Deze uitvoeringskosten zijn verspreid over een aantal taakvelden in programma 6: 6.3 inkomensvoorzieningen, 6.6 Wmo en 6.72 jeugd. De uitvoeringskosten Rheden bedroegen € 222.000 en zijn bijgesteld naar € 117.500. Hier staat tegenover dat Incluzio nu een deel van de werkzaamheden doet waarvoor per saldo een bedrag van € 76.000 is opgenomen onder 6.71 en 6.72.
33	R'74	V	Meerkosten governance en subsidies De nieuwe governance brengt veel extra taken voor Rheden met zich mee (meer overleg, vaker aanleveren gegevens e.d.). (1) Is met deze extra kosten rekening gehouden in deze begroting?: (2) Wat houdt de subsidielijst precies in? (3) Kan de afhandeling van deze kleinere subsidies gedaan worden door een ondersteunende medewerker i.p.v. beleidsmedewerker?
		A	1. Over het opdrachtgeverschap wordt nog een advies uitgebracht. De financiële gevolgen hiervan zijn nog niet geheel duidelijk. Hierover zullen wij u nog een voorstel doen toekomen. De uiteindelijke uitgaven hangen ook samen met de toekomstige invulling van het sociaal domein in eigen huis. In oktober 2021 vond daarover een raadsinformatiebijeenkomst plaats. 2. De subsidielijst is een overzicht van kleine subsidies (€ 5.000 of minder) waarover ons college in één keer een besluit neemt. 3. De werkverdeling beschouwen wij als interne bedrijfsvoering. De afhandeling van subsidies is onderdeel van het advies voor de toekomstige taakinvulling.
36	R'74	V	Sociale werkvoorziening Hoeveel SW-medewerkers uit de gemeente Rozendaal zijn na 2022 nog ondergebracht bij Scalabor? Het aantal SW-medewerkers neemt gestaag af. Dat zou betekenen dat de kosten van Scalabor in de komende jaren alleen maar toenemen. Dat weegt straks niet meer op tegen het aantal SW-ers dat je daarmee bedient. Wat is het plan van Scalabor in deze?

Pagina	Fractie	V/A	Vraag en antwoord
		A	Het gaat in Rozendaal om twee medewerkers. Voor de hele populatie maakt Scalabor plannen om in te spelen op de geschetste ontwikkeling.
40	R'74	V	Maatwerkdienstverlening 18- De kosten voor maatwerkdienstverlening 18- stijgen fors. (1) Wat is de belangrijkste reden van die stijging? (2) En zou - zoals aangegeven op pagina 38 - in de meerjarenbegroting niet een daling van deze post te zien moeten zijn i.v.m. minder maatwerk en meer voorliggende/algemene voorzieningen?
		A	1. Bij de uitgaven voor jeugdhulp zien wij de uitgaven voor maatwerkdienstverlening en geëscaleerde zorg als één geheel. In de Begroting voor 2021 is hiervoor in totaal € 198.935 opgenomen. Dit bedrag is lager dan de werkelijke uitgaven in 2020 en ligt in lijn met de begroting voor 2022 en verder. Er heeft een verschuiving plaatsgevonden van budgetten, maar samen zijn de posten vrijwel even groot als in de begroting 2022. Er is dus geen sprake van een forse stijging ten opzichte van het voorgaande jaar. De afgelopen jaren hebben we wel een toename gezien in het aantal kinderen dat een maatwerkvoorziening ontving. Dat ging gepaard met stijgende uitgaven. 2. We verwachten dat op termijn het aantal jeugdigen met een maatwerkvoorziening afneemt en deze meer gebruik maken van de voorliggende/algemene voorzieningen. Maar we hebben ook te maken met stijgende uitgaven door o.a. ondersteuning voor jeugd en gezin bij huisartsen; hogere uitgaven aan regionale beleidscapaciteit en hogere tarieven voor de jeugdbescherming. We hebben ervoor gekozen dit budgettair neutraal te verwerken in de meerjarenbegroting.
40	R'74	V	Prenatale huisbezoeken Prenatale huisbezoeken moeten gemeenten vanaf 1 januari 2022 aanbieden. Zijn hierover al afspraken gemaakt met de JGZ? Moet dit niet genoemd worden bij de ontwikkelingen?
		A	Vanaf 1 januari 2022 moeten gemeenten prenatale huisbezoeken door de Jeugdgezondheidszorg aanbieden aan kwetsbare zwangeren. Hiervan is in Rozendaal niet of nauwelijks sprake. Wij ontvangen hiervoor middelen in het gemeentefonds en maken afspraken met de JGZ om deze verantwoordelijkheid in te vullen.
40	R'74	V	Coronasteun welzijn inwoners Gemeenten hebben veel coronasteun ontvangen om extra inzet te plegen op mantelzorgondersteuning, sociaal en mentaal welbevinden e.d. Wat zien de Rozendalers hiervan terug? Waar komen deze middelen terug in de begroting? (dit is namelijk ook van toepassing op 2022).
		A	Deze middelen worden verantwoord bij de Algemene Uitkering. Alle compensaties zijn niet geoormerkt toegevoegd aan het gemeentefonds. Ons college heeft ervoor gekozen hier geen specifiek beleid op te ontwikkelen. Verzoeken om coronasteun

Pagina	Fractie	V/A	Vraag en antwoord
			worden op hun merites beoordeeld en gehonoreerd. De kosten die hiermee gemoeid zijn, worden verantwoord op het desbetreffende taakveld.
56	R'74	V	Inflatiepercentage Waarom wordt nog steeds gerekend met 1,5% inflatie, terwijl die momenteel ver boven de 2% ligt en volgend jaar naar verwachting ook?
		A	Wij hebben ons hierbij gebaseerd op de meest recente circulaire van het gemeentefonds. Deze rekent met een inflatie van rond de 1,5% jaarlijks. Als de inflatie anders uitpakt heeft dat ook zijn weerslag op het gemeentefonds.
75	R'74	V	Aansturing ICT Hoe is de expertise/eindverantwoordelijk toezicht inzake ICT organisatorisch momenteel binnen het ambtelijk apparaat geborgd met name als het gaat om het aansturen van de externe partijen (Xantion, De Connectie). Of vormt dit juist onderdeel van de genoemde "voorgenomen organisatorische invulling" en moet daar nog inhoud aan gegeven worden?
		A	De benodigde expertise en capaciteit in het 'i-domein' (waaronder opdrachtgeverschap naar partners zoals Xantion en De Connectie) zijn op dit moment op onderdelen onvoldoende geborgd en/of georganiseerd. Er zijn stappen nodig om risico's in de bedrijfscontinuïteit beheersbaar te houden en om grip te krijgen op het zich snel ontwikkelde i-domein. In de aangekondigde Digitale Agenda (raadsinformatieavond voorzien op 30 november en besluitvorming 14 december) worden voorstellen gedaan om hier invulling aan te geven.
76	R'74	V	Lagere huisvestingskosten De huisvestingskosten 2022 zijn lager begroot dan 2020 ; hoe is dit te verklaren met de sterk gestegen energiekosten ?
		A	Het betreft hier het saldo van de baten en lasten van de huisvestingslasten. De ontvangen huur was in 2020 lager door een nadelige afrekening over het jaar daarvoor. Dat geeft een enigszins vertekend beeld.
80	R'74	V	Correctie? Laatste regel: € 2169.700 moet zijn € 21.697?
		A	Dat moet zijn € 169.700.
85	R'74	V	Actieplan Privacy 2021/2022 Voor de functie van Functionaris gegevensbescherming en de Privacy Officer wordt gebruik gemaakt van een extern bureau. Per 25 mei 2018 is de Algemene verordening gegevensbescherming van toepassing, aldus de tekst, hetgeen onder meer inhoudt:

Pagina	Fractie	V/A	Vraag en antwoord
			uitgebreidere bevoegdheden voor alle Europese privacytoezichthouders, zoals de bevoegdheid om boetes tot 20 miljoen euro (!) op te leggen. Bij incidenten is de gemeente uiteindelijk verantwoordelijk. In hoeverre is de te leveren kwaliteit door de externen geborgd en in hoeverre is de gemeente als opdrachtgever in staat toe te zien op de geleverde kwaliteit? In het verlengde daarvan: is de (gedelegeerde) aansprakelijkheid geregeld in de contracten met de externen en beschikken deze over een beroepsaansprakelijkheidsverzekering die in relatie staat met bij de gehanteerde boetebedragen?
		A	De contractuele afspraken en het continue gesprek over de kwaliteit van de dienstverlening is onderwerp van de gebruikelijk opdrachtgever-opdrachtnemerrelatie tussen de gemeente als opdrachtgever en de betreffende externe partij. De gemeente Rozendaal blijft altijd zelf verantwoordelijk voor het voldoen aan de geldende wet- en regelgeving. Zodoende is er geen sprake van een gedelegeerde verantwoordelijkheid voor de bedoelde boeteclausule.
89	R'74	V	<u>Stand eigen vermogen</u> Het eigen vermogen is een bedrag van € 9.349.274 en op blz 64: € 9.604.134. Hoe is dit verschil te verklaren en welke afwijkingen zitten er met de Turap 2021 (€ 8.796.000) ?
		A	De tabel op bladzijde 64 is niet juist. In de bijlage de juiste cijfers. Het verschil met de cijfers van de turap heeft verschillende oorzaken. De stand van 31-12-2021 is een andere dan de stand van 1-1-2022. In deze laatste stand zijn de vastgestelde stortingen over 2022 verwerkt. Daarnaast is het moment van het opstellen van de turap een andere dan het moment van het opstellen van de begroting, wat ook tot verschillen leidt.
89	R'74	V	<u>Vervanging Mercedes en Iseki trekker</u> Is de begrote vervanging van de Mercedes en Iseki trekker voor dit bedrag nodig en wat is afschrijvingstermijn van beide voertuigen?
		A	De afschrijvingstermijn is conform de financiële verordening 5 jaar. Na deze 5 jaar wordt bekeken of de investeringen op dat moment noodzakelijk zijn.
90	R'74	V	<u>Lease of koop kopieermachine</u> Is leasen van de kopieermachine niet beter dan aanschaffen van een nieuwe wanneer deze aan vervanging toe is i.v.m. sterk veranderende vraag door digitaal werken?
		A	U mag erop vertrouwen dat deze afweging goed belegd is in onze bedrijfsvoering.
	PAK	V	<u>Herijking Gemeentefonds</u>

Pagina	Fractie	V/A	Vraag en antwoord
			Op 20 oktober 2021 stond in de Gelderlander een verhaal over de consequenties op de begroting tgv het kabinetsvoorstel voor herijking van het gemeentefonds. Hier kwam Rozendaal gunstig uit. Is dit meegenomen in de voorliggende begroting?
		A	Rozendaal komt gunstig uit de herverdeling. Voor 2023 hebben wij conform het ingroeimodel € 15 per inwoner meegenomen, in 2024 € 30 en in 2025 € 45.
	PAK	V	<u>Lasten wijkteams</u> 6.3 Financiële consolidatie, lasten wijkteams 6.2 oplopen met 1 euro per jaar?
		A	Dit is een fout. Dit moet zijn € 0 voor elk jaar.
	PAK	V	<u>Kosten riolering</u> 7.3: lasten 7.2 riolering waarom in 2025 50 k€ lager?
		A	Deze lagere lasten zijn conform het vastgestelde en geldende rioleringsplan opgenomen. Overigens kan dit bedrag veranderen na het opstellen van een nieuw rioleringsplan.
	Pak	V	Turap 3 2021: Structurele kosten afvalinzameling In het raadvoorstel wekt u de indruk dat de extra kosten verantwoord in de TURAP niet structureel zijn. De toelichting in de TURAP doet echter vermoeden de extra kosten voor huishoudelijk afval (28k€) en basisregistraties openbare ruimte (26,5k€) dat dit wel structureel hogere kosten zijn. De basisregistraties openbare ruimte (+26,5k€) zien wij als structurele meerkosten terugkomen in de meerjarenbegroting, de extra kosten voor huishoudelijk afval niet. Kunt u dit kort toelichten?
		A	De hogere kosten voor afval zijn grotendeels structureel. Tezamen met andere structurele ontwikkelingen (meer huishoudens door realisatie woningen De Del en Steenhoek plus prijsstijgingen) is dit verwerkt in de meerjarenbegroting 2022. In de meerjarenbegroting is bij programma 7 (blz 44) te zien dat de kosten voor afval stijgen van € 150K naar € 188k. Deze meerkosten hebben geen invloed op het begrotingssaldo, omdat de opbrengst van de (kostendekkende) afvalstoffenheffing stijgt.

INCLUZIO
RHEDEN.

HALFJAARRAPPORTAGE

1 JANUARI T/M 30 JUNI 2021

Samen Sterker

VOORWOORD 3
ALGEMENE ONTWIKKELINGEN EN KENGETALLEN 4
SAMENWERKINGSPARTNERS 10
DE GEMEENTE ALS SAMENWERKINGSPARTNER 13
DOELSTELLINGEN EN KPI'S
- FACILITEREN VAN ONTMOETING 14
- INWONERSINITIATIEVEN 18
- MANTELZORGONDERSTEUNING 20
- OPVOEDONDERSTEUNING 21
- HUISWERKBEGELEIDING 23
- JEUGDOVERLAST 25
- TRANSFORMATIE BASISBEGELEIDING 27
- TOELEIDING SOCIALE BASIS 30

INCLUZIO RHEDEN.

HALFJAARRAPPORTAGE

1 JANUARI T/M 30 JUNI 2021

Samen Sterker

VOORWOORD

1 januari 2021 is Incluzio Rheden gestart met de uitdagende opdracht om de sociale basis in Rheden en Rozendaal te versterken. Met een team van 35 medewerkers maakten we een hele uitzonderlijke start mee. Ga er maar aanstaan: starten met een grotendeels nieuw team in coronatijd betekent dat we online moesten opstarten en elkaar alleen via TEAMS of in een kleine groep zagen. Maar nog belangrijker: de hele samenleving zat nog op slot. Dat betekende voor de inwoners dat ook zij niet bij elkaar mochten komen, de buurthuizen waren grotendeels dicht, vrijwilligers zaten thuis en alle begeleiding moest individueel gegeven worden. Kortom: deze opstart vroeg heel wat creativiteit van onze mensen om te zorgen dat we de inwoners toch goed konden ondersteunen. Maar we gingen ondanks deze beperkingen vol enthousiasme van start.

En dat is gelukt, op een onorthodoxe manier. Inwoners die basisbegeleiding hadden zijn door ons overgenomen, waarbij de begeleiding grotendeels thuis plaatsvond. Voor kinderen en jongeren organiseerden we activiteiten in de buitenlucht. Wij ondersteunden dorps- en buurthuizen om in kleine groepen die inwoners op te vangen over wie men zich het meeste zorgen maakte. Er ontstonden wandelgroepen en online lunches. Het schoolmaatschappelijk werk zocht de samenwerking met de scholen. En we maakten online kennis met vrijwillige en formele organisaties om afspraken te maken over de samenwerking. De informatiepunten in de dorpen waren alleen op afspraak, telefonisch en per mail te bereiken. Gelukkig mocht alles op 5 juni weer open en konden we eindelijk volop van start.

Het was een pittige tijd. Daarom ben ik zó trots op wat mijn collega's samen met de vrijwilligersorganisaties ondanks alles hebben neergezet in Rheden en Rozendaal. Veel inwoners hebben de weg naar Incluzio al gevonden. De basis is gelegd, dit is echter nog maar de eerste stap. De volgende fase is de naamsbekendheid vergroten, samenwerking concreet maken en de inwoners die we begeleiden verder verbinden aan de sociale basis. Want het Rhedens Model blijft ons uitgangspunt om met allen een netwerk te vormen rond die inwoners die ondersteuning nodig hebben. Voor ons hoort iedereen erbij en gezamenlijk maken we van ieder dorp een sterker dorp!

Else Leih
Programmaleider Incluzio Rheden

Leeswijzer
Na een toelichting op de algemene ontwikkelingen, kengetallen en samenwerkingspartners, zoomen we in op de kritieke prestatie indicatoren die we met de gemeente zijn overeengekomen. Een groot aantal KPI's wordt jaarlijks gemeten en komt dus niet in deze halfjaarrapportage voor.

Om onze nieuwe werkwijze te illustreren geven we extra aandacht aan verhalen van inwoners, vrijwilligers en medewerkers. Bij iedere KPI geven we tevens aan wat de aandachtspunten zijn voor het komend halfjaar.

ALGEMENE ONTWIKKELINGEN EN KENGETALLEN

INSTROOM KLANTEN

Vanaf de start van Incluzio Rheden kwamen de vragen van inwoners op verschillende manieren bij ons binnen:

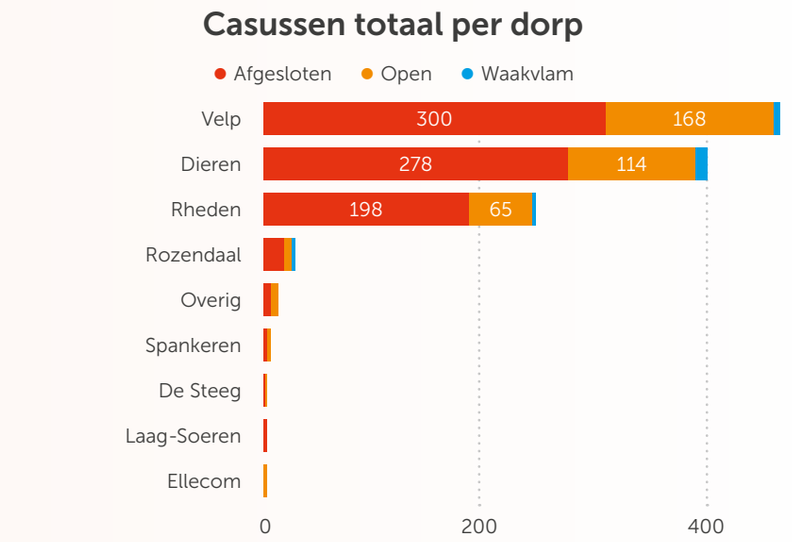
- 4 januari gingen er 3 informatiepunten open, namelijk in Dorpshuis Rheden, Buurthuis De Poort in Velp en Bibliotheek Dieren. Alle informatiepunten zijn telefonisch en per mail bereikbaar. Helaas mochten de fysieke punten tot 5 juni alleen op afspraak open. Ondanks de beperkingen door Corona weten veel inwoners ons al te vinden, vooral telefonisch.
- Via de gemeente voor het overnemen van geïndiceerde basisbegeleiding. Hiermee waren we in november al gestart. De basisbegeleiding is op 1 juli op een paar inwoners na helemaal overgenomen.
- Via Rijnstad voor het overnemen van inwoners van (school)maatschappelijk werk.
- Via verwijzingen van netwerkpartners, zoals zorgaanbieders, scholen, huisartsen, vrijwilligersorganisaties etc.

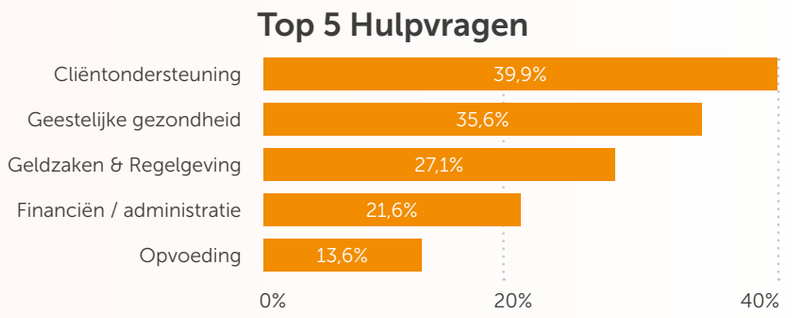
Bijna duizend (989 unieke cliënten) inwoners van de gemeente Rheden klopten het afgelopen halfjaar aan bij Incluzio of werden naar ons doorverwezen. In totaal behandelden onze medewerkers 1.216 unieke hulpvragen. We worden dus al goed gevonden, terwijl we nog niet zo lang onderweg zijn. De aanloop heeft waarschijnlijk ook te maken met onze focus op samenwerking in de dorpen. We ontmoetten nieuwe klanten, gingen in gesprek met de dorps- en buurthuizen, legden contact met netwerkpartners in zorg en welzijn over samenwerken en doorverwijzen en gaven veel presentaties om ons voor te stellen. De motor is inmiddels aardig warm gedraaid. Voor veel inwoners en samenwerkingspartners zijn Incluzio-medewerkers inmiddels vertrouwde gezichten.

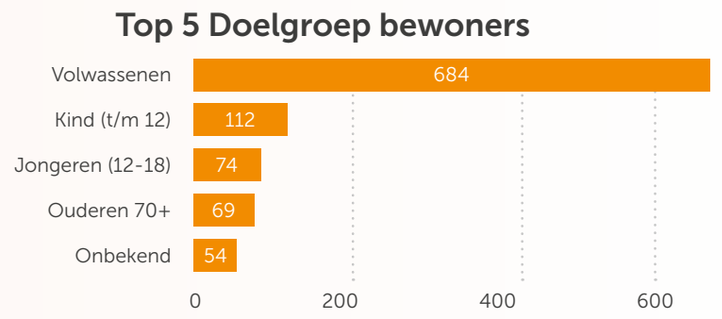
[Zie voor een toelichting op de afgesloten casussen ‘afgesloten dienstverlening’.]

Unieke casussen	Unieke cliënten	Afgesloten casussen
1216	989	811

KENGETALLEN HULPVRAGEN

ALGEMENE ONTWIKKELINGEN EN KENGETALLEN

SOORTEN CONTACTEN

Wanneer we langer durende ondersteuning bieden, spreken we van werkstroomcasussen. We spreken van korte contacten als een klant een enkelvoudige vraag heeft die om kortdurende ondersteuning vraagt (maximaal 4 uur) of wanneer het gaat om informatie en advies. We hadden op 1 juli 711 werkstroomcasussen en 505 korte contacten. Wanneer werkstroomcasussen worden afgesloten, blijft de klantcoach contactpersoon van de inwoner, deze kan altijd weer bij ons terecht. Reden van afsluiting kan zijn dat de hulpvraag beantwoord is en de inwoner het zelf weer kan, of dat een inwoner wordt doorverwezen naar de sociale basis of naar specialistische begeleiding. Soms spreken we met de inwoner af dat we de vinger aan de pols houden voor zogenaamde waakvlamcontacten.

SOORTEN HULPVRAGEN

Inwoners kunnen meerdere soorten hulpvragen hebben waar we hen bij ondersteunen. Kijken we naar de top-5 van hulpvragen, dan zien we dat **cliëntondersteuning** de boventoon voert. Het gaat hierbij merendeels om inwoners die voorheen geïndiceerde basisbegeleiding hadden en behoefte hebben aan brede ondersteuning in het dagelijks leven.

Als tweede veelvoorkomende hulpvraag werd **geestelijke gezondheid** geformuleerd. De ervaren disbalans in draagkracht en draaglast wordt vertaald naar een beperkte geestelijke gezondheid. We zien inwoners met langdurige stress, traumatische ervaringen en een aanhoudend gevoel overvraagd te worden.

Bij in totaal 48,7% van de hulpvragen gaat het om geldzaken/regelgeving en financiën/administratie. Inwoners met vragen op het gebied van **geld- en regelzaken** vonden hun weg naar de informatiepunten en de sociaal raadsvrouw. Dit betrof vaak een enkelvoudige vraag en een kortdurend contact. Bij vragen over **financiën en administratie** gaat het veelal om inwoners die langduriger ondersteuning willen zoals hulp bij brieven, administratie en financiële zorgen. Dit betreft zowel de groep die door een live event (scheiding, overlijden, wijziging leefsituatie) moet reageren op de financiële gevolgen alsook de groep die door inkomens- of budgetproblemen in de financiële problemen dreigt te komen en mogelijk een problematische schuld ontwikkelt. Onze medewerkers zagen veel inwoners met een administratieve chaos en relatief veel aanvragen bij de Voedselbank. Naast onze klantcoaches, die de individuele vragen en begeleiding van inwoners doen, heeft onze sociaal raadsvrouw de afgelopen maanden veel vragen beantwoord.

Armoede en schulden

We merken dat een groot aantal vragen van inwoners te maken heeft met financiële problemen. Daarom hebben we een overleg gehad met een aantal organisaties die zich hiermee bezighouden, zoals de gemeente, Schuldhulpmaatje, Humanitas Formulierenbrigade en Thuisadministratie en STOER. Ook hebben we nauwe afspraken met SUN (Stichting Urgente Noden) waarnaar onze sociaal raadsvrouw klanten mag doorverwijzen. We maken een gezamenlijke 'klantreis' waardoor helder wordt wie wat doet, wat de witte vlekken zijn en wat we aanvullend op willen zetten met elkaar. We hebben al vastgesteld dat er een groep is die duurzaam hulp bij financiën en administratie vraagt en niet leerbaar lijkt te zijn. Hiervoor moet gezamenlijk nieuw aanbod ontwikkeld worden.

Ook merken we dat laaggeletterdheid een rol speelt: niet alle brieven worden goed begrepen, waardoor ze niet altijd een goede opvolging krijgen. Daarom hebben we vanuit het Taalhuis extra financiering gekregen voor een training 'Voor hetzelfde geld' voor 20 inwoners, opgezet door de Stichting Lezen en Schrijven. Lees hier het praktijkverhaal.

Op verzoek van de gemeente gaan we de slachtoffers van de toeslagenaffaire ondersteunen. We starten binnenkort met gezamenlijke bijeenkomsten onder begeleiding van de sociaal raadsvrouw, omdat we merken dat deze gedupeerden er ook behoefte aan hebben met elkaar in gesprek te gaan.

Door onze aanwezigheid op de scholen via het schoolmaatschappelijk werk en de directe samenwerking rondom gezinnen en kinderen krijgen we veel vragen over **opvoedondersteuning**. [Zie voor een toelichting 'opvoedondersteuning'.]

COLLECTIEVE ACTIVITEITEN

In de geest van onze opdracht proberen we - als dit passend is - in te zetten op collectieve activiteiten bij hulpvragen. Helaas heeft deze beweging vertraging opgelopen door de coronamaatregelen. Door strikte regels rondom groepsactiviteiten heeft het merendeel van de klanten individuele begeleiding gekregen, in plaats van groepsbegeleiding of dagbesteding.

Gelukkig hebben we ondanks de maatregelen, toch activiteiten kunnen aanbieden voor kwetsbare inwoners. Een aantal voorbeelden hiervan zijn: activiteiten voor ouderen en wandelgroepen in de Poort (Velp), en een creatieve activiteit in de Oase (Dieren). We konden ons ook op andere manieren aanpassen aan de coronamaatregelen. Zo boden we zoveel mogelijk buitenactiviteiten, zoals sportactiviteiten voor de jeugd of wandelgroepen.

Vanaf 5 juni zijn de coronamaatregelen versoepeld en zijn groepsactiviteiten weer mogelijk: onze medewerkers stonden in de startblokken en vanaf dat moment zien we een flinke stijging van het groepsgerichte aanbod. [Zie voor een toelichting 'faciliteren van ontmoeting'.]

DIGITALE BEGELEIDING

Bij de start in januari begonnen we meteen met digitale trainingen die inwoners zelfstandig kunnen volgen, eventueel aanvullend aan begeleiding. Er zijn inmiddels 104 e-learnings beschikbaar onder de noemer Gezonde Boel. Denk hierbij bijvoorbeeld aan autisme, somberheid in coronatijd, alcoholverslaving, slaapproblemen etc. Zo kunnen inwoners en hun netwerk zelf kennis opdoen over hun situatie, tips krijgen en oefeningen doen.

ALGEMENE ONTWIKKELINGEN DIE VAN INVLOED ZIJN OP DE OPDRACHT

- Door de coronamaatregelen heeft de ontwikkeling van onze informatiepunten vertraging opgelopen. Voor vragen waren inwoners lange tijd aangewezen op de telefoon, terwijl we ook graag laagdrempelig dicht bij de inwoners willen zijn. De informatiepunten zijn nu allemaal in de running, maar we willen meer vrijwilligers aan boord die ze goed kunnen bemensen, samen met onze professionals.
- We merken dat veel mensen door corona in een isolement zijn geraakt, ook kinderen en jongeren. We merken een enorme toename aan vragen bij het schoolmaatschappelijk werk. We verwachten dat dit na de zomer een groot aandachtspunt voor ons wordt.
- We merken dat inwoners van Rheden hun problemen voor zich houden en pas hulp vragen als het echt niet meer kan. Dit is het sterkst in het dorp Rheden. Onze aanpak is er daarom op gericht om er meer op af te gaan, bijvoorbeeld samen met de woningcorporatie en gemeente in probleemwijken aanbellen. Dit gebeurt nu al in Rheden West waar Vivare een renovatieproject doet.

KLACHTENOVERZICHT

Er zijn 8 klachten binnengekomen:

- 5 klachten kwamen binnen via oude zorgaanbieders, zij waren het niet eens met de werkwijze of vonden dat het traject te lang duurde;
- 2 klachten kwamen rechtstreeks van inwoners, zij waren het niet eens met de klantcoach;
- 1 klacht kwam in december binnen via de gemeente, waarbij de inwoner bij de oude aanbieder wilde blijven. Dat is uiteindelijk gebeurd.

Alle klachten zijn in behandeling genomen door onze projectleider Transformatie en afgehandeld. Waar nodig is onze werkwijze aangepast.

Daarnaast kwamen er meldingen binnen van 2 inwoners die het niet eens waren met het triage besluit. Wij hebben hen gewezen op de mogelijkheid om bezwaar te maken bij de gemeente. En we hebben enkele meldingen binnen gekregen over het geen contact kunnen krijgen met een individuele klantcoach, waarop we actie hebben ondernomen.

ALGEMENE AANDACHTSPUNTEN VOOR KOMEND HALFJAAR:

- Werken aan naamsbekendheid zodat de inwoners Incluzio en de informatiepunten nog beter weten te vinden.
- Doorontwikkeling van de collectieve dienstverlening en de samenwerking nu het weer mag na de lockdown.
- De bereikbaarheid van de informatiepunten verbeteren door naast de professionals vrijwilligers in te zetten.

Toeslagenaffaire

DE STRESS VAN IEDER DUBBELTJE TE MOETEN OMDRAAIEN

De parlementaire enquête moet nog worden gehouden, maar nu al staat vast dat - tussen 2004 en 2019 - bij zo'n 26 duizend ouders (en 70 duizend kinderen) ten onrechte kinderopvangtoeslag is teruggevorderd. Dit treft ook 80 gezinnen in Rheden. De Belastingdienst hanteerde een spijkerhard invorderingsbeleid, waardoor duizenden Nederlanders gedupeerd werden.

Wat zo'n houding van een overheidsdienst kan betekenen voor een jonge alleenstaande moeder, blijkt uit het verhaal van Anne Groot* uit Dieren. Haar kinderopvangtoeslag werd stopgezet en het geld werd zonder pardon teruggevorderd. Op het dieptepunt van haar crisis verdwenen blauwe enveloppen in een lade en bleef de telefoon rinkelen bij onbekende nummers. Steeds verder dook ze weg, omdat haar schuldeisers zich niet interesseerden voor haar kant van het verhaal.

Nu kan ze er met een zelfverzekerde lach over vertellen – de toekomst glanst immers weer, alsof er een nieuwe is besteld. Maar had haar een jaar geleden naar de gebeurtenissen gevraagd en ze was onzeker uit haar woorden gekomen, twijfelend of ze ergens toch niet zelf verantwoordelijk was voor haar ellende.

'Om daar maar gelijk korte metten mee te maken', zegt klantcoach Mieke Hermans, 'Anne kan prima met geld omgaan. Beter dan ik. In de tijd dat ze onder bewind stond moest ze het doen met vijftig euro per week en nog hield ze geld over.' Groot knikt bevestigend. Het probleem was niet dat ze teveel geld uitgaf, het probleem was dat er geld werd geëist dat niet binnenkwam.

Een onterechte schuld die niet kon worden terugbetaald groeide met de maand vanwege boetes en rentes. Sociaal raadsvrouw Anita Peters: 'Het probleem is dat we wettelijk de weg zijn ingeslagen naar wantrouwen. De Belastingdienst heeft de houding aangenomen van: u bedondert ons en maakt misbruik van onze regelingen. Daarop zullen we handhaven.'

Groot, Hermans en Peters: som hun achternamen op en je hoort een commentator spelers opnoemen die elkaar de bal toe spelen tijdens een wedstrijd. Dat het drietal in de begeleiding van Groot ook in het echt een team vormt, is niet zo'n gekke gedachte. 'Soms waren het net twee pitbulls en lieten ze niet meer los in gesprekken met bijvoorbeeld de Belastingdienst', zegt Groot. 'Ik weet niet hoe ik eruit was gekomen zonder hen.'

Groot vroeg vanwege haar schulden om een bewindvoerder. Het was Peters die deze erop moest attenderen dat Groot gedupeerde was in de Toeslagenaffaire. Ze zette het proces in gang dat uiteindelijk leidde tot een compensatie vanuit de 30-duizend-euro-regeling (Catshuisregeling), waar volgens de Rijksoverheid 21 duizend Nederlanders recht op hebben. De volgende stap is het inschakelen van een sociaal advocaat die een compensatie gaat eisen voor het inmiddels 6-jarige dochtertje van Groot, waarvoor ook een regeling is opgesteld.

In hoeverre verandert die 30 duizend euro het leven van Groot? Ze moet er even over nadenken. 'Lange tijd heb ik alleen maar gedacht: ik zou er alles voor over hebben om zonder die schuld te leven en uit het bewind te komen. Dat is het belangrijkste. Die 30 duizend euro is voor mijn toekomst, daar kan ik nu aan gaan werken. Want ik heb een aantal jaren weggegooid. Zonder deze hele toestand had ik waarschijnlijk een opleiding afgerond en was ik nu aan het werk.'

Maar, zegt Hermans, dat Groot weer volop perspectief ziet, komt niet door die 30 duizend euro. 'Anne is een vechter. Ze had al veel eerder stappen gemaakt om haar leven weer op de rit te krijgen.' Zo is ze al een tijdje weer aan het werk in

een kledingzaak en begint ze binnenkort aan haar kappersopleiding. Hermans: 'Toen ik de eerste keer bij Anne aankwam zag ik een depressieve vrouw, maar ze heeft zichzelf uit het moeras weten te trekken.'

Het ging een tijdje niet goed, vertelt Groot. 'Ik ben totaal niet materialistisch ingesteld, maar als je ieder dubbeltje moet omdraaien, krijg je wel stress. Ik kon geen nieuwe bril voor mezelf kopen, zwemlessen voor mijn dochtertje waren te duur. Dat gaat aan je knagen: doe ik het wel goed voor haar? Zo werd ik steeds onzekerder en ben ik uiteindelijk ook bij een psycholoog beland.'

Samen met Hermans vond ze de weg omhoog. Wat begon bij een pakket van de Voedselbank eindigt straks met een zelfredzaamheidstraining bij haar bewindvoerder. Daarin moet ze laten zien dat ze goed met geld kan omgaan. Ze krijgt steeds meer ruimte: eerst weekgeld, dan maandgeld en uiteindelijk zelf de huur betalen.

Dat wordt een fluitje van een cent, denken Hermans en Peters. 'Het mooie van Anne is dat zij veel kwaliteiten heeft. Maar in armoede worden die onderdrukt, dat zie ik vaker. Mensen worden letterlijk minder vaardig, ook omdat ze behandeld worden alsof ze dom zijn. Het is aan ons professionals om te helpen die negatieve spiraal te doorbreken.'

**Anne Groot is een gefingeerde naam, omdat zij niet graag breed bekend wil staan met haar persoonlijke verhaal. De echte naam is bekend bij Incluzio.*

SAMENWERKINGSPARTNERS

We hebben kennis gemaakt met een groot aantal dorps- en buurthuizen, vrijwilligers- en maatschappelijke organisaties, en veel online presentaties gegeven voor zorgaanbieders, huisartsen, onderwijs en andere maatschappelijke organisaties. Vanuit het Rhedens Model zoeken we de samenwerking en gaan we in gesprek: welke ondersteuning willen ze van Incluzio en hoe zien ze de samenwerking? Een aantal voorbeelden van samenwerkingen die hieruit zijn voortgekomen:

- In Velp is een netwerk opgezet rond de problematiek van eenzaamheid onder ouderen. De eerste bijeenkomst is geweest en tijdens de Week tegen eenzaamheid in september zal dit netwerk zichzelf presenteren.
- Door de informatiepunten in De Poort en Dorpshuis Rheden is er een nauwe samenwerking met deze buurthuizen en worden activiteiten afgestemd.
- Inloophuis Dieren gaat samen met ons analyseren welke vragen en behoeften er zijn bij inwoners uit de wijk die om onze begeleiding vragen, om vervolgens gezamenlijk nieuwe activiteiten te ontwikkelen die daarop aansluiten.
- We hebben met een aantal partijen een subsidie gehonoreerd gekregen bij ZonMw voor een project Maatschappelijke diensttijd (MDT) voor jongeren. Daarmee zijn ruim 90 jongeren bereikt. Er loopt nu een aanvraag voor een vergelijkbaar project voor de komende twee jaar.
- Humanitas Formulierenbrigade en de informatiepunten/sociaal raadsvrouw verwijzen naar elkaar door en maken werkafspraken. De sociaal raadsvrouw helpt bij aanvragen voor SUN.
- In Velp loopt een pilot met 3 jeugdhulppartijen om nauw samen te werken rond casuïstiek, op- en afschalen en het delen van expertise. We analyseren welke vragen er leven en ontwikkelen daar aanbod op.
- Met Een Plus zijn we aan het werk om Welzijn op Recept in te voeren; huisartsen en paramedici verwijzen naar Incluzio voor patiënten die geen medische maar psychosociale problemen hebben.
- Er zijn afspraken gemaakt met de casemanagers over onderling doorverwijzen en in het dorp Rheden start in het najaar een pilot om gezamenlijk aanbod te ontwikkelen voor inwoners met dementie.
- We nemen deel aan het gebiedsontwikkeloverleg, samen met de gemeente, Vivare en de politie. In het verlengde daarvan doen we mee aan de integrale wijkaanpak in Stenfert.
- Incluzio maakt onderdeel uit van het Taalhuis, het Sportakkoord en het Preventieakkoord.
- Per 1 januari is de nieuwe vacaturebank voor vrijwilligerswerk gestart: www.geldersehanden.nl/rheden

Vaste samenwerkingspartners zijn sowieso STOER en MVT, waarvoor we ook de coördinatoren en een ondersteuner leveren. Met hen hebben we ieder kwartaal overleg om af te stemmen en nieuw aanbod te ontwikkelen voor de doelgroep ouderen. Ook voor NIO leveren we de ondersteuning, o.a. door een coördinator te financieren en samen te werken aan de sociale kaart. [Zie voor een toelichting ‘inwonersinitiatieven’.]

Bovenstaande is slechts een selectie van het aantal samenwerkingspartners. Het elkaar leren kennen en komen tot concrete samenwerking zal ook het komend halfjaar nog veel aandacht krijgen.

Een deels toegankelijke samenleving

Wie het eenmaal kan, staat er eigenlijk nooit meer bij stil. Toch is het een voorwaarde voor tal van onze bezigheden: goed Nederlands spreken, schrijven en lezen. Wie hiermee problemen heeft, leeft in een samenleving die maar deels toegankelijk is. Bedenk maar eens hoe lastig het is om dan een mailtje te sturen, een medicijnenbijsluiter te lezen, of een beroep te doen op je rechten bij een overheidsinstelling.

Zo'n 2,5 miljoen volwassenen in Nederland hebben moeite met lezen, schrijven en/of rekenen (Algemene Rekenkamer, 2016). Is er een manier om hen alsnog in het Nederlands te onderwijzen? Een simpele oplossing is er natuurlijk niet – de groep is enorm en de redenen voor taalachterstand zijn daarom divers. Toch doen ze bij het Taalhuis Veluwezoom een dappere poging om zoveel mogelijk mensen te begeleiden in het bijspijkeren van het Nederlands.

In Rheden en Rozendaal wordt het Taalhuis sinds 2017 gevormd door een samenwerkingsverband van bibliotheek Veluwezoom, welzijnspartijen (waaronder sinds begin dit jaar Incluzio), het Regionale Opleidingscentrum Rijn IJssel (ROC), Vluchtelingenwerk en stichting Lezen en Schrijven en de gemeente. Samen brengen ze ieder hun expertise in, zodat inwoners zo optimaal mogelijk geholpen kunnen worden.

'Taal is een basisvaardigheid', zegt Marleen Hulst, coördinator van het Taalhuis, 'en daarom verbonden met allerlei andere vaardigheden. Om een voorbeeld te geven. Mensen die moeite hebben met taal, ondervinden vaak ook problemen op andere leefgebieden, zoals bijvoorbeeld het aanvragen van zorgtoeslag of het regelen van de administratie. Logisch, omdat alle uitingsvormen van de overheid talig zijn. Een administratie op orde houden zonder goede kennis van de Nederlandse taal is bijna onmogelijk.'

Daarom biedt het Taalhuis de nieuwe cursus *Voor 't zelfde geld* aan, een cursus speciaal ontwikkeld voor mensen die moeite hebben met lezen en schrijven en daarom ook problemen ondervinden met hun administratie. 'We zijn nu bezig met de werving van mensen die graag hulp krijgen en vrijwilligers die hen gaan begeleiden', zegt Hulst. 'Alle samenwerkingspartners van het Taalhuis zetten hun eigen kanalen in. We hopen deelnemers te krijgen vanuit de gemeenteafdeling Werk en Inkomen, de Formulierenhulp van Humanitas en Schuldhulpmaatje, maar bijvoorbeeld ook via de dorpsteams van Incluzio.'

Wat betreft de inhoudelijke uitwerking, zijn de bibliotheek Veluwzoom en Incluzio verantwoordelijk: de eerste zorgt voor het lesmateriaal, terwijl de laatste de zorg voor vrijwilligers op zich neemt. Samen begeleiden ze de deelnemers. Hulst: 'Voor mij is dit een goed voorbeeld van effectieve samenwerking tussen de bibliotheek en welzijnspartijen. Als we mensen met een taalachterstand willen helpen, dan moet je zijn op de plekken waar ze er problemen van ondervinden. Doordat Incluzio beweegt in de haarvaten van samenleving; zijn zij op vaak die plekken.'

Voor 't zelfde geld start in september en loopt tot het einde van dit jaar. Er is plek voor twintig deelnemers, verspreid over de drie kernen. Bij succes wordt het programma volgend jaar voortgezet. Hulst: 'Het mooie van het Taalhuis is dat je vooraf al weet hoe groot de impact is op iemands leven wanneer hij of zij beter Nederlands kan praten, lezen of schrijven. Ik heb eens iemand meegemaakt die haar eigen kinderen nooit had kunnen voorlezen. Door taallessen op latere leeftijd lukte dat wel. Dat betekende zó veel voor haar.'

Meters maken als vrijwilliger

De Serre in Rozendaal is een ontmoetingsplek die je niet zo vaak tegenkomt: er wordt expliciet gekozen voor een wat meer belezen, cultureel geïnteresseerde doelgroep. Ook deze inwoners komen immers graag samen voor een kopje koffie en een gesprek.

'Een bingo spelen of een avondje meezingen; die activiteiten zijn snel elders te vinden', zegt Esse van Hall, coördinator bij de Serre. 'Maar wat als je liever een boek bespreekt, of samen naar een muziekstuk luistert? Dan moet je ook ergens terecht kunnen. Zo'n plek is precies wat De Serre biedt.'

De kiem van De Serre werd zes jaar geleden gelegd, alhoewel de doelgroep toen nog niet zo duidelijk was. De gastheren en gastvrouwen nodigden in de loop der tijd bevriende musici uit voor een concert, ex-collega's voor een lezing en lokale kunstenaars voor een tentoonstelling. Zo sleep het profiel van de ontmoetingsplek zich scherper en scherper: De Serre werd een plek die cultuur ademt en het gesprek daarover centraal stelt.

'Inmiddels hebben we een beetje naam gemaakt', zegt Van Hall. 'En krijgen we zelfs aanmeldingen van muzikanten of andere artiesten die graag iets komen spelen bij ons.'

De Serre wordt volledig gerund door vrijwilligers die rondom activiteiten gastheer of -vrouw zijn. Van Hall was er in die rol bij vanaf het begin. Sinds twee jaar coördineert hij het programma, naast dat hij nog steeds meedraait als vrijwilliger. 'Voor mij is dit een manier om iets te doen wat ik écht leuk vind', zegt hij. 'Uiteindelijk bleek dat zelfs de weg naar mijn baan.'
Een aantal jaren geleden raakte Van Hall vanwege een medische situatie werkeloos. Thuiszitten was geen optie, dus ging hij op zoek naar vrijwilligerswerk. Van Hall: 'Ik dacht toen: ik kies iets wat me interesseert en kwam toen uit bij werk voor een mediatheek op een middelbare school. Naast mijn interesse in boeken, kon ik daar organisatorisch het een en ander opzetten. Dat organiseren en het mensen naar de zin maken, dat kan ik bij De Serre ook volop doen.'

Bovendien, geeft van Hall aan, is vrijwilligerswerk een manier om vaardigheden op te doen die je anders niet zo snel zou leren. 'Je kunt overal aan de slag op uiteenlopende niveaus. Voor bepaalde banen kom je door een gebrek aan diploma's niet in aanmerking, maar als vrijwilliger kun je toch meters maken. Uiteindelijk werk ik nu bij de facilitaire dienst van dezelfde school waarvoor ik vrijwilligerswerk deed in de mediatheek. Ik help nu bij het organiseren en realiseren van een goede onderwijssituatie voor de docenten en leerlingen.'

In de toekomst ziet hij zichzelf nog meer vrijwilligerswerk doen, maar voorlopig is hij druk zat met het werk voor De Serre. Hij hoopt er nog een tijdje aan boord te blijven omdat een bekend gezicht belangrijk is voor inwoners. 'Dat mis ik eerlijk gezegd wel in het sociaal domein. Nu is het Incluzio dat het welzijnswerk uitvoert en hebben we binnen deze organisatie wéér andere mensen met wie we moeten samenwerken.'

Toch gaat hij met frisse moed de samenwerking aan. 'Het is altijd even zoeken, maar ik hoop dat we elkaar kunnen versterken. Wij hebben een mooie plek voor een bepaalde doelgroep inwoners, maar zouden graag meer inwoners deze kant op krijgen. Incluzio ziet juist heel veel inwoners, dus wie weet kan de organisatie ons hierbij helpen.'

Vooralsnog staat op 29 september een lezing gepland over de wederopbouw van Arnhem. Daarnaast is er elke woensdagochtend een open inloop met koffie en thee. Voor meer informatie zie: www.dekerkvanrozendaal.nl (klik op button 'De Serre van Rozendaal').

Vanaf september is het dorpsteam van Incluzio op de laatste woensdagochtend van de maand aanwezig met een informatiepunt, waar iedereen terecht kan met vragen.

DE GEMEENTE ALS SAMENWERKINGSPARTNER

SAMENWERKING ALGEMEEN

Naast opdrachtgever is de gemeente vooral samenwerkingspartner in het sociaal domein. De programmaleider van Incluzio Rheden heeft wekelijks overleg met de accountmanager van de gemeente Rheden om de voortgang van de opdracht en openstaande punten af te stemmen, waarbij maandelijks de beleidsambtenaar van Rozendaal aansluit. Zowel van Incluzio als van de gemeente vraagt de manier van aanbesteden om een nieuwe rolverdeling en goede afspraken daarover. Daarom is er met externe begeleiding een traject uitgevoerd om de samenwerkingsrelatie met beleid en toegang praktisch vorm te geven.

SAMENWERKING MET BELEID

In maart zijn 2 bijeenkomsten gehouden met de medewerkers van de beleidsafdeling om inhoudelijk af te stemmen en werkafspraken te maken. Wij werken in de praktijk al nauw samen, bijvoorbeeld rond de dorpsaanpak, schuldhulpverlening, eenzaamheid, Taalhuis en onderwijs. Incluzio heeft meerdere presentaties aan gemeenteambtenaren gegeven, ook 2 bij de afdeling Werk en Inkomen.

SAMENWERKING ROND TOEGANG

Vanaf oktober 2020 hebben we in een gezamenlijke werkgroep het toegangsproces vormgegeven. Uitgangspunten: we willen dat een inwoner weet waar hij moet zijn voor welke vragen, en dat deze maar 1 keer zijn verhaal hoeft te doen. Om te zorgen voor afstemming met de gemeente hebben we wekelijks een gezamenlijke triage, 1 keer rond jeugd en 1 keer Wmo. Medewerkers van Incluzio dienen onderbouwde plannen en op basis daarvan kan de gemeente indicaties afgeven op specialistische begeleiding. Incluzio heeft samen met de gemeente trainingen zakelijk indiceren gevolgd, zodat we weten welke informatie de gemeente nodig heeft. Er is twee keer een tussenevaluatie geweest. In het komend halfjaar willen we de werkwijze nog beter op elkaar afstemmen en werken vanuit 1 plan. Verder ligt er een voorstel om te komen tot een gezamenlijk leertraject met de medewerkers van Incluzio en de gemeente, te starten bij jeugd en daarna Wmo.

Belangrijkste aandachtspunt bij de overname van klanten met geïndiceerde basisbegeleiding was de communicatie over de veranderingen: inwoners begrepen de wijzigingen niet, en oude aanbieders waren niet tijdig meegenomen. Gedurende het traject zijn we daar samen met de gemeente steeds verbeteringen in gaan doorvoeren. Daarnaast heeft de communicatie over onze informatiepunten (waar kan de inwoner terecht met welke vragen) onze aandacht via de website en krant, via de gemeente en netwerkpartners. We merken dat dat vaak herhaald moet worden.

BESTUURLIJK OVERLEG

De programmaleider van Incluzio Rheden had maandelijks overleg met de wethouders Wmo en Jeugd om de opstart goed te begeleiden. Via drie memo's is tussentijds informatie gegeven over de voortgang van de opdracht. Er heeft 1 bestuurlijk overleg plaatsgevonden op directie-wethouder niveau. De programmaleider heeft bij de gemeenteraad van Rheden en die van Rozendaal een presentatie gegeven over de nieuwe werkwijze. Bij de evaluatie van de transformatie in de raad van Rheden heeft Incluzio twee inwoners aangedragen die geïnterviewd zijn en is de programmaleider geïnterviewd.

AANDACHTSPUNT VOOR KOMEND HALFJAAR:

- Incluzio gaat in de tweede helft van het jaar werkbezoeken voor raadsleden van Rheden en Rozendaal organiseren.
- Doorontwikkelen van het toegangsproces zodat doorlooptijden na triage sneller zijn en de samenwerking verbeteren met niet-gemeentelijke verwijzers die soms nog zoekende zijn naar de juiste route en snelle afstemming en inzet van zorg.

FACILITEREN VAN ONTMOETING

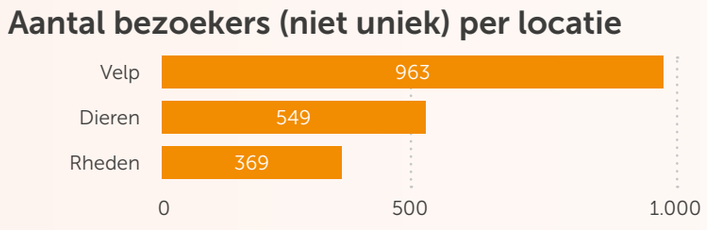
In 2021 voeren we een nulmeting uit van het aantal deelnemers van ontmoetingsactiviteiten en open inlopen. Doel is een 15% stijging van het aantal deelnemers in de komende jaren.

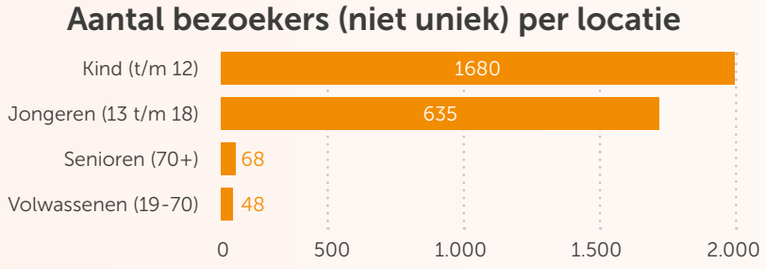
KPI

Unieke activiteiten
23

Aantal bijeenkomsten
182

Aantal bezoekers (niet uniek)
1881

Het gaat hierbij om de activiteiten die Incluzio uitvoert of organiseert, maar ook om de activiteiten die we uitvoeren in samenwerking met anderen. Zoals aangegeven bij ‘algemene ontwikkelingen’, hebben de coronamaatregelen een flinke invloed gehad op het organiseren van activiteiten. Lange tijd was er alleen een beperkt aanbod voor kwetsbare groepen onder begeleiding van Incluzio-medewerkers en bepaalde buitenactiviteiten voor de jeugd of wandelgroepen. Sinds de versoepelingen van begin juni schiet het aanbod van activiteiten de lucht in. Deze ontwikkeling willen we de komende periode voortzetten. Inwoners die voorheen dagbesteding kregen, kunnen steeds beter terecht bij onze groepsactiviteiten. Ook willen we aanbod inrichten op basis van de behoeften van inwoners.

Naast de geregistreerde activiteiten hebben we tijdens de lockdown in samenwerking met onze onderaannemer Alles voor Sport buitenactiviteiten georganiseerd in Velp Zuid. Vooral de wandelgroepen waren een groot succes:

UNIEKE ACTIVITEITEN: 8
AANTAL BIJEENKOMSTEN: 183
AANTAL DEELNEMERS: 510

In lijn met het Rhedens Model is de werkwijze vanuit de dorpsteams als volgt:

- Incluzio ziet kansen voor een nieuwe (groeps) activiteit, met name omdat er behoefte is bij de inwoners die we individueel begeleiden of die vragen hebben;
- Incluzio overlegt met bestaande (vrijwilligers) organisaties, met name de dorps- en buurthuizen, of zij het herkennen en of zij het met onze ondersteuning willen oppakken;
- Wanneer de organisaties het niet willen oppakken en de behoefte er wel is, pakt Incluzio het op. Soms betekent dat ook dat er een ruimte in een buurthuis wordt gehuurd, waarbij de activiteit door Incluzio wordt georganiseerd. En het kan ook dat daar vervolgens vrijwilligers voor geworven worden.

We merken dat het soms nog zoeken is met de vrijwilligersorganisaties hoe we dit op een goede gezamenlijke manier doen. Gelukkig weten we elkaar steeds beter te vinden, ook als ze vinden dat we te snel gaan.

HET RHEDENS MODEL

VOORBEELDEN VAN ACTIVITEITEN VOOR VOLWASSENEN:

- Buurthuis De Poort en Incluzio organiseren gezamenlijk elke 14 dagen open middagen met voorlichting en workshops over bijvoorbeeld financiën, steunouder, gezonde leefstijl, Gezonde boel en cybercrime met de politie;
- In Velp start een Samen Sterker groep waar mensen met autisme ervaringen uitwisselen;
- Incluzio begeleidt Dorpshuis Rheden bij een wekelijkse open inloop;
- Er starten ook wandelgroepen in Rheden en Dieren, waar ook een mannengroep is gestart;
- In Rheden West gaat Incluzio met Vivare de straat op, om contacten te leggen, aan leefbaarheid te werken en te helpen met het opzetten van buurtnetwerken;
- In Dieren is een NAH Café: lotgenoten leren elkaar kennen en organiseren bijeenkomsten rond thema's;
- In Dieren is een Mamma Café voor jonge moeders gestart: een ontmoetingsplek voor (alleenstaande) moeders om ervaringen uit te wisselen en gezellig koffie te drinken. Ook hier wordt de inhoud vormgegeven in samenspraak met de deelnemers. Indien gewenst wordt deze aanpak in Velp overgenomen;
- Samenwerking met Stichting het Juridische Huis: in samenwerking met rechtenstudenten is één keer in de week een inloopmoment gepland. Inwoners kunnen er terecht voor gratis juridisch advies.

VOORBEELDEN VAN ACTIVITEITEN VOOR JEUGD:

- Samen met het Sportbedrijf zijn er veel buitenactiviteiten georganiseerd, o.a. op de sportvelden;
- Het project Maatschappelijke diensttijd heeft al meer dan 90 jongeren in de leeftijd van 14-27 jaar bereikt die met elkaar activiteiten voor de Rhedense samenleving organiseren;
- Next Level - een inloop voor jongeren die behoefte hebben aan meer rust, structuur en kleinere groepen - op 3 locaties. Deze activiteit is ontstaan doordat we merkten dat kwetsbare jongeren door Corona nog meer in een isolement zijn gekomen;
- Meideninloop op 3 locaties: het creëren van een veilige en fijne plek voor meiden van 12 tot en met 18 jaar, waar zij hun verhaal kwijt kunnen, elkaar kunnen ontmoeten en zichzelf kunnen uiten d.m.v. creatieve en sportieve activiteiten. Tijdens de meideninloop wordt er gesignaleerd welke thema's en welke vraagstukken er spelen, waarna hierop aanbod kan worden ingericht. Deze groep was nog niet voldoende in beeld en heeft aparte aandacht nodig.

AANDACHTSPUNT VOOR KOMEND HALFJAAR:

- Doorontwikkelen groepsactiviteiten, samen met dorps- en buurthuizen.
- Mensen die voorheen dagbesteding hadden een nieuwe plek geven (was nu allemaal begeleiding aan huis).
- Aanbod op veel voorkomende vragen op basis van een analyse naar de behoeften, zoals financiële problemen, toeslagenaffaire, etc.

Ineens hield het op

Als ik er over praat, komen de emoties nog steeds omhoog. Mijn leven is zó anders geworden. Ik heb een werkende vrouw en twee werkende kinderen, waarvan er een al uit huis is. Overdag is hier niemand. Inmiddels heb ik elk hoekje van het huis wel gezien, maar toch kan ik niet naar buiten. Niet eens een rondje lopen, omdat er iets met mij kan gebeuren.

Op zondagavond 10 mei vorig jaar moest ik met de ambulance mee naar het ziekenhuis. Ik bleek een herseninfarct te hebben. Ik zei tegen de ambulancebroeder dat ik niet mee wilde, omdat ik de volgende dag moest werken. Dat geeft wel aan hoe belangrijk mijn baan was. Ik werkte bij de Gazelle-fietsenfabriek in het dorp, dit was iets heel groots voor mij. Drieëndertig jaar lang ging ik er veertig uur per week naar toe. Ik kende er iedereen. En opeens hield het op.

Ik heb het daar nog steeds moeilijk mee. Mijn doel is altijd geweest om weer aan het werk te gaan bij Gazelle, als was het maar een paar uur. Dan zou de rest ook wel komen. Ik heb ondanks mijn epilepsie een mooie carrière gehad en daar ben ik trots op. Na mijn herstel bij revalidatiecentrum Klimmendaal raakte ik er langzaam maar zeker aan toe om weer iets te gaan doen. Het maakte me niet uit wat; al was het ergens aardappels schillen.

Het duurde allemaal wel erg lang moet ik zeggen. Bij de gemeente kwam mijn dossier onder een stapel papieren terecht en pas toen de verpleegkundige belde om druk te zetten, kon ik ergens terecht. Nu help ik twee halve dagen per week op kwekerij 't Hof met de planten en bloemen. Als ik me goed voel, plak ik daar nog een dagje aan vast.

Inmiddels is het duidelijk geworden dat werken bij Gazelle er niet meer in zit. Het herseninfarct in combinatie met mijn epilepsie maakt dat ik niets meer alleen kan doen; er moet altijd iemand bij me zijn. Maar ik wil niet bij de pakken neerzitten, want ik wil nog wel een poosje mee. Daar begint het mee: de wil om er nog iets van te maken. Het NAH-café *(Niet Aangeboren Hersenletsel, redactie)* van Incluzio helpt mij daarbij. Elke laatste vrijdag van de maand komen we samen met mensen die dezelfde aandoening hebben. Heel erg fijn, want alleen als het je overkomt, weet je wat een herseninfarct betekent.

Er zijn nu twee bijeenkomsten geweest. De afgelopen keer heb ik een slagroomtaart meegebracht voor bij de koffie. We staan stil bij onze problemen, maar maken er ook gewoon een fijne middag van. De komende tijd gaan we het hebben over rouwverwerking, daar kijk ik speciaal naar uit. Ik hoop dat het helpt bij het verwerken van het verlies van mijn baan bij Gazelle.
We zijn nu nog met een klein groepje van zes man, maar van mij mogen er wel meer mensen aansluiten. Het hoeft geen enorme groep te worden, maar ik denk dat meer mensen in de gemeente geholpen zouden zijn met het café. Als je een herseninfarct krijgt of iets vergelijkbaars, dan kom je in een diep dal terecht. Maar je kunt er uit klimmen, dat lukt mij langzaam maar zeker. Die boodschap zou ik graag aan anderen meegeven.'

INWONERSINITIATIEVEN

In 2021 meten we het aantal inwonersinitiatieven dat bekend is op de sociale kaart met als doel een stijging van 15% van het aantal initiatieven in de komende 2 jaar.

KPI

Incluzio heeft een samenwerking met het NIO (Netwerk Informele Ondersteuning) opgestart om te komen tot een (digitale) sociale kaart voor Rheden en Rozendaal. Gezamenlijk hebben we een standaard softwarepakket uitgekozen waarmee we aan de slag zijn gegaan: WijkConnect. Hiermee zijn al diverse sociale kaarten ontwikkeld en zodoende stonden er formats klaar die inwoners op wijk- en dorpsniveau kunnen gebruiken.

Het NIO is de regiehouder van de sociale kaart. Incluzio treedt faciliterend op en maakt deze sociale kaartuitingen financieel mogelijk, evenals een vergoeding voor een projectleider die namens het NIO optreedt. Incluzio brengt daarnaast de informatie in die we bij het kwartier maken in de dorpen hebben verzameld. En uiteraard zorgen we dat onze activiteiten opgenomen worden in de sociale kaart.

De sociale kaart gaat als nulmeting dienen voor deze KPI, en op basis daarvan gaan we meten of het aantal bewonersinitiatieven toeneemt.

Ván, vóór en dóór inwoners

Een gloednieuwe digitale sociale kaart waarop zoveel mogelijk grote én kleine activiteiten in de gemeente te vinden zijn. Na de zomer gaat hij in de lucht, zodat alle inwoners van Rheden en Rozendaal weten wat er allemaal gebeurt in hun straat, buurt, dorp en gemeente.

De sociale kaart is ván, vóór en dóór inwoners, beklemtoont Maud van Braam namens het Netwerk Informele Ondersteuning (NIO). 'We kregen de afgelopen jaren veel signalen van inwoners dat er behoefte is aan een plek waarop alle mooie initiatieven in onze gemeente te vinden zijn. Die gaat er met de sociale kaart nu komen.'

Na uitgebreid onderzoek onder inwoners en professionals werd duidelijk hoe zo'n sociale kaart er uit moet zien. Een voorname wens was dat inwoners eigenaarschap ontwikkelen over de kaart, zodat zij de kaart blijven voeden. Wie iets organiseert, kan dat gemakkelijk op de kaart zetten. Maar ook iemand die bijvoorbeeld wil sjoelen, of een daghap wil halen, kan straks in een oogopslag zien waar hij moet zijn.

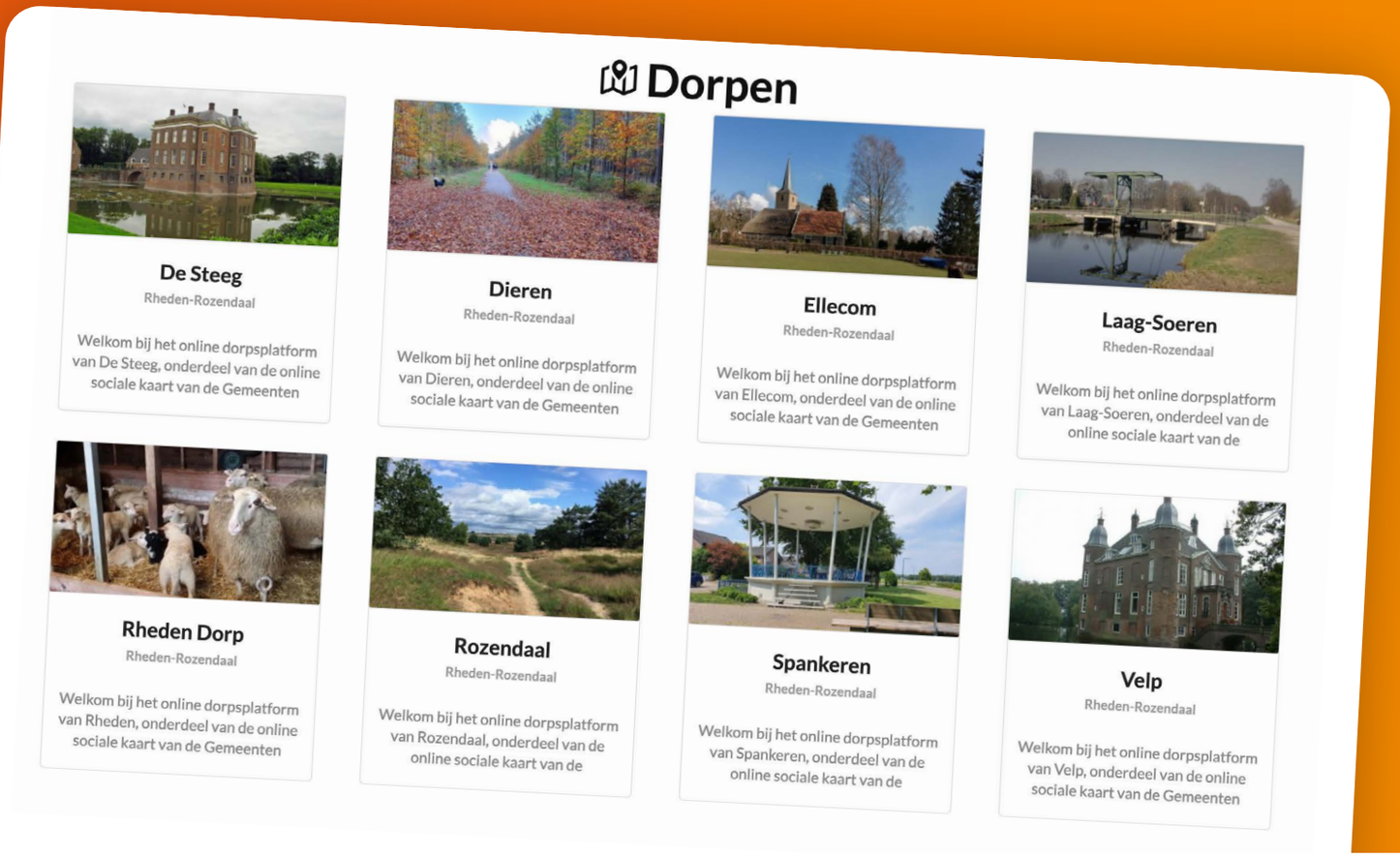
'Het is van groot belang dat de kaart up to date blijft', zegt Van Braam, die daarom een werkgroep opstelt van inwoners. Zij gaan blijvend de ontwikkeling van de sociale kaart aanjagen.

'Denk aan het schrijven van goede teksten, het maken van foto's en flyers. Uit elke kern willen we een paar mensen aan het team toevoegen zodat we een goede spreiding binnen de gemeente hebben.'

Hoewel de sociale kaart een digitaal platform is, zal er ook aandacht komen voor fysieke uitingen. Niet iedereen kan immers uit de voeten met een computer. Zo komen er kaartjes met relevante informatie uit de betreffende buurt.

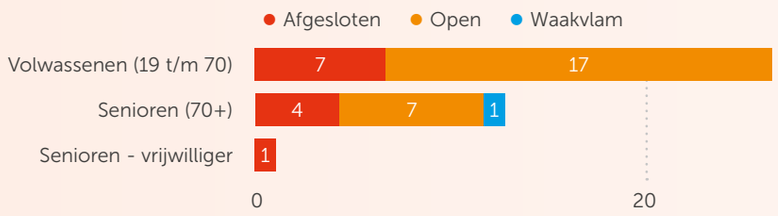
Van Braam: 'We zouden bijvoorbeeld kaartjes bij de kapper kunnen neerleggen, waarnaar tijdens een knipbeurt kan worden verwezen.'

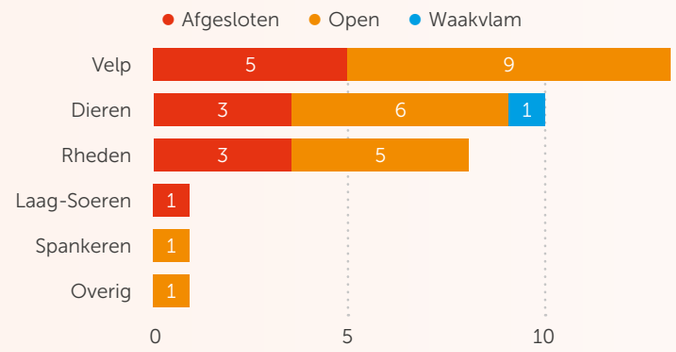
De kaart is te vinden op wegwijsinrhedenrozendaal.nl. Uiteraard kunnen ook sociaal professionals er hun voordeel mee doen bij het zoeken naar activiteiten voor inwoners. De lancering van de sociale kaart staat gepland voor september en zal straks feestelijk bekend worden gemaakt.

MANTELZORGONDERSTEUNING

In 2021 geven 15 overbelaste mantelzorgers aan zich minder overbelast te voelen. KPI

AANDACHTSPUNT VOOR KOMEND HALFJAAR:
Wanneer we een vraag krijgen van een inwoner, gaan we specifiek na of er een mantelzorger is en of er sprake is van overbelasting. En we meten of onze ondersteuning leidt tot minder overbelasting. Als we zorg hebben voor mantelzorgers en hen ondersteunen, blijft het hele 'systeem' goed werken.

In totaal hebben 37 mantelzorgers aangegeven belasting te ervaren. Er hebben nog geen metingen na afronding van een traject plaatsgevonden, dit moet in de tweede helft van het jaar opgepakt worden. Daarnaast zijn mantelzorgers vaak wel in beeld, maar nog niet als 'klant' geregistreerd. We merken dat onze aandacht in het eerste halfjaar vooral uitgegaan is naar de klant, omdat daar de eerste hulpvraag werd gesteld. Wij kijken wel naar wat het netwerk kan doen, maar nog niet altijd of er sprake is van overbelasting.

We werken rond mantelzorgers goed samen met MVT en hebben afspraken over onderlinge doorverwijzing.

JONGE MANTELZORGERS

Maar hoe bereik je de jonge mantelzorger? Hoe bied je hen de mogelijkheid even los te komen van de zorg en op een laagdrempelige manier hun zorg met professionals te delen? Incluzio Rheden, MVT en Pro Persona Connect organiseerden op de dag van de jonge mantelzorger een Wipe Out met gratis sport, spel en uitdaging voor alle Rhedense jongeren van 12-16 jaar. Met een 50 meter lange stormbaan, een sweeper, rodeostier, klimberg, afmatbaan en een zeephelling.

Farid Chahbari, dorpscoach Jeugd, kijkt tevreden terug op de Wipe Out. 'Via een flyer in een goed gevulde goodie bag konden de jongeren aangeven of ze mantelzorger zijn en behoefte hebben aan ondersteuning of informatie. Ruim 100 jongeren leefden zich op de sportdag uit. En aan degenen die aangaven mantelzorger te zijn en hierbij graag ondersteund willen worden, wordt passende hulp geboden.'

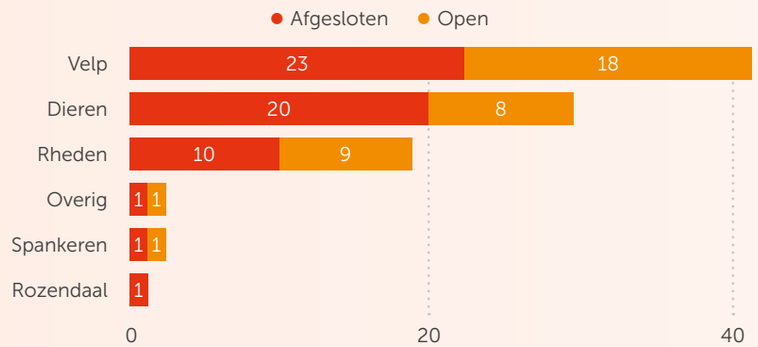
OPVOEDONDERSTEUNING

75% van de ouders met opvoedondersteuning geeft aan deze inzichten en vaardigheden succesvol toe te passen.

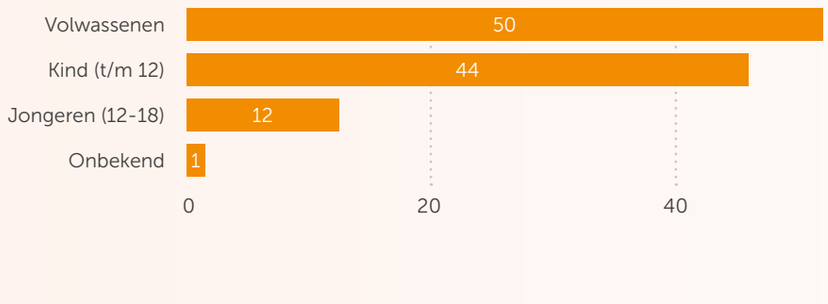
KPI

AANDACHTSPUNT VOOR KOMEND HALFJAAR:
Bevragen van de ouders die al wat langer in beeld zijn of zij de inzichten en vaardigheden succesvol toepassen.

Casussen opvoeding per dorp

Doelgroep

Het aantal hulpvragen over opvoedondersteuning is hoog. Ouders zijn echter nog niet gevraagd of zij tevreden zijn met de ondersteuning waardoor we de KPI nog niet hebben gemeten. Hieraan zullen we in de tweede helft van het jaar aandacht besteden.

De meeste vragen over opvoeding komen binnen via het schoolmaatschappelijk werk, waarbij het vaak gaat om de combinatie van kind/jongere en ouder. Dat verklaart waarom het aantal unieke cliënten veel groter is dan het aantal casussen. We merken een enorme toename van het aantal vragen bij het schoolmaatschappelijk werk ten opzichte van vorige jaren. Ook de zwaarte van de problematiek neemt toe, een geluid dat we ook horen bij de scholen. Een van de oorzaken hiervoor is waarschijnlijk de coronacrisis, waardoor meer kinderen in een isolement zijn geraakt. Daarnaast is onze werkwijze anders: we voeren meer leerlinggesprekken en de zichtbaarheid van het schoolmaatschappelijk werk op de scholen is groter. Ouders en kinderen/jongeren lijken ons beter en eerder te kunnen vinden. We verwachten daarom nog een nog sterkere toename.

In mei is de landelijke methodiek **Steunouder** aangekocht, waarbij kinderen uit een gezin met problemen 1 of 2 dagdelen in de week bij een ondersteunend gezin zijn. Hierdoor wordt het gezin ontlast. Er zijn al 6 steunouders gevonden en getraind. In de tweede helft van het jaar zullen we hen aan probleemgezinnen koppelen.

Unieke casussen hulpvraag opvoeding
93

Unieke cliënten hulpvraag opvoeding
107

Afgesloten casussen
56

Vertrouwen op je eigen gevoel

‘Ik kwam bij schoolmaatschappelijk werker Kiki (Rammelt, redactie) voor mijn zoontje. Zij was betrokken bij zijn schoolsituatie en gaf aan dat als ik hulp wilde voor problemen thuis, dit mogelijk was. Tot nu toe had ik dit altijd afgehouden, maar de situatie was onhoudbaar.

Toen mijn zoontje elf maanden was, kwam ik er alleen voor te staan. Vanaf dat moment ging hij veel naar zijn oma. Zo kon ik blijven werken en de touwtjes aan elkaar knopen. In het begin was ik er vooral erg dankbaar voor, maar gaandeweg zag ik dat mijn zoontje het steeds moeilijker kreeg. Hij was vaak vervelend en kreeg problemen op school.

Bij mijn moeder kreeg hij heel andere dingen te horen dan bij mij. Eerlijk gezegd heb ik hem ook nooit goed grenzen aangegeven. Mijn moeder is altijd zo streng geweest, dat wilde ik juist niet doen bij mijn kinderen. Maar ondertussen golden bij mijn moeder weer hele andere regels.

Mijn moeder nam de rol van opvoeder aan en zo kwam mijn zoontje in een loyaliteitsconflict. Maar dat het zo zat, werd mij pas duidelijk in de gesprekken met Kiki. Ik heb altijd goed gepraat over wat er gebeurde en de situatie een beetje weggewuifd. Twijfelde aan mijzelf: zie ik het nu goed? Of overdrijf ik alleen maar?

Kiki hielp mij om weer op mijn gevoelens te vertrouwen. Ze gaf een aantal concrete tips rondom opvoeding: drie keer waarschuwen en dan straffen bijvoorbeeld. Dat deed ik eerder niet, maar het schept duidelijkheid en mijn zoontje weet waar hij aan toe is.

Het belangrijkste advies was ingrijpen in het contact tussen mijn moeder en zoontje. Dit moment stelde ik steeds weer uit, uiteindelijk heb ik er een half jaar tegenaan gehikt. Maar het was minder spannend dan ik dacht. Toen ik tegen mijn moeder zei dat we het voorlopig anders gingen doen en mijn zoontje niet meer alleen op bezoek kwam, voelde ik me sterk.

We zijn nu een tijdje verder en met mijn zoontje gaat het zichtbaar beter: thuis en op school. De relatie met mijn moeder heeft natuurlijk een knauw gekregen, maar het verdriet erover is afgenomen. Het voelt alsof ik zelf weer de touwtjes in handen heb en dat is het allerbelangrijkste.’

**Dit verhaal is anoniem opgetekend omdat de geïnterviewde niet graag bekend wil staan met haar persoonlijke verhaal. De echte naam is bekend bij Incluzio.*

HUISWERKBEGELEIDING

In 2021 meten we het aantal jongeren dat toegeleid is naar huiswerkbegeleiding, al dan niet uitgevoerd door Incluzio, met als doel een stijging van 15% van het aantal jongeren met huiswerkbegeleiding in de komende 2 jaar.

KPI

AANDACHTSPUNT VOOR KOMEND HALFJAAR:
Uitbreiding van de huiswerkbegeleiding door ervoor te zorgen dat vrijwilligers en stagiairs meer op eigen benen kunnen staan en contact met de scholen over het aanmelden van leerlingen.

Unieke activiteiten	Aantal bijeenkomsten	Aantal bezoekers (niet uniek)
3	24	51

Er kwamen signalen binnen over de behoefte van jongeren aan huiswerkbegeleiding. Daarom hebben de dorpscoaches Jeugd en de schoolmaatschappelijk werkers zich gezamenlijk ingezet om huiswerkbegeleiding op te zetten.

We zijn in mei gestart met de begeleiding, toen we langzaam weer open mochten. Juist nu is huiswerkbegeleiding hard nodig voor kinderen die door corona een achterstand hebben opgelopen. Incluzio organiseert zelf huiswerkbegeleiding in Buurthuis De Poort in Velp en in Dieren. Daarnaast werken we nauw samen met ABC-taalondersteuning, die extra ondersteuning biedt op taal voor kinderen van 4 tot 6 jaar.

De meeste kinderen worden aangemeld via collega's en nog niet veel via de scholen. Vanwege de maatregelen mochten we alleen kleine groepen starten van maximaal vijf personen. Het komend half jaar willen we meer scholieren begeleiden. Hiervoor is het ook belangrijk dat we werken aan de begeleiding van vrijwilligers en stagiairs: soms hebben zij nog veel professionele ondersteuning nodig, zeker in deze opstartfase. De komende periode willen we ervoor zorgen dat ze beter op eigen benen kunnen staan.

Iedereen moet dezelfde kansen hebben

Alle maandagmiddagen buiten haar vakanties staan omcirkeld in de agenda van Ellen Ferman. Dan is ze in het Velpse buurthuis De Poort, waar ze een aantal scholieren helpt met hun huiswerk. Zo gaat haar bijna veertigjarige ervaring als docent Frans niet verloren. En misschien nog wel belangrijker: een aantal leerlingen krijgt nét dat extra zetje om aan school te werken.

In het Second House, de ruimte waar scholieren aan hun huiswerk zitten, voelt Ferman zich als een vis in het water. ‘Ik heb tijdens mijn loopbaan altijd goed gekeken of de kinderen in de klas het naar hun zin hadden’, zegt Ferman. ‘Want dat is het belangrijkste: goed in je vel zitten en doen wat bij je past. Van mij hoeft niet iedereen een 9 te halen.’

De afgelopen jaren zag ze de prestatiedruk onder jongeren toenemen. Bang als ze waren om een niveautje lager terecht te komen door een slecht rapport, schoot de stress in de klaslokalen omhoog. Ook in Velp ziet ze het terug. Daarom zoekt ze het gesprek op over ambities. ‘Dat zijn leuke gesprekken, want je ziet leerlingen op een andere manier naar school en hun prestaties kijken. Opeens gaat het dan om de vraag: waarom wil ik iets eigenlijk?’

De leeftijden en niveaus van de scholieren bij de huiswerkbegeleiding lopen flink uiteen. Zo biedt Ferman taalondersteuning aan een vijfjarig Somalisch jongetje dat naar het speciaal onderwijs gaat, begeleidt ze een eerstejaars gymnasium leerling en helpt ze een achttienjarige jongen bij de voorbereiding op zijn vrachtwagenchauffeurs-examen. Ferman: ‘Af en toe moet ik even iets opzoeken, bijvoorbeeld als het over de wat moeilijkere wiskunde gaat. Maar meestal werken we gewoon vanuit lesmateriaal.’

De afgelopen jaren stuurden steeds meer ouders hun kinderen naar professionele huiswerk-begeleiding. Meerdere onderzoekers, zoals Daury Jansen en Louise Elffers van de Universiteit van Amsterdam, waarschuwen voor het effect hiervan op de kansengelijkheid van jongeren. Met name kinderen van migrantenouders komen zo op achterstand te staan, omdat zij de bijlessen niet kunnen betalen.

Ferman: ‘Dat is wel iets waar ik me zorgen over maak. Ik vind dat iedereen dezelfde kansen moet hebben. Dat ik hier in het klein iets kan doen aan die ongelijkheid, geeft me veel voldoening. Daar doe ik het voor.’

Mocht iemand overwegen om net als haar vrijwilligerswerk te gaan doen, dan zou Ferman het iedereen aanraden. ‘Ik zou zeggen: zet die stap. Ik ga altijd met een goed gevoel weg omdat ik iets bijdraag aan de samenleving. Dat gevoel gun ik iedereen.’

JEUGDOVERLAST

Ten opzichte van het jaar 2020 vermindert het aantal overlastmeldingen in de openbare ruimte over jeugd met 15% in 2023.

KPI

AANDACHTSPUNT VOOR KOMEND HALFJAAR:
Wij willen op korte termijn in gesprek gaan met de gemeente, boa's en politie om de samenwerking omtrent het outreachend werk te bespreken. Daarbij maken we een gezamenlijke analyse van de achtergrond van de overlastmeldingen om daarmee nog beter aan te sluiten bij het jeugdwerk en overlast te voorkomen of te verminderen.

Het afgelopen halfjaar is onze dorpscoach Jeugd/jongerenwerker dagelijks de straat op gegaan om in contact te staan met de jongeren. De jongerenwerker brengt in kaart wat de ontmoetingsplekken van jongeren zijn en speelt hier preventief op in door de jongeren aan te spreken op hun gedrag en de signalen te delen met de partners. Achter de schermen speelt de jongerenwerker een belangrijke rol in de samenwerking met partners als de gebiedsmanager, integraal veiligheid, de politie en de boa's met als doel om jongeren te ondersteunen in hun ontwikkeling en de leefbaarheid te vergroten. De jongerenwerker ondersteunt jongeren op een laagdrempelige manier met hun vragen en vormt wanneer nodig de brug naar onderwijs, werk en andere vormen van ondersteuning.

OUTREACHEND JEUGDWERK IN CORONATIJD

Begin dit jaar hield de avondklok de jongeren in zijn greep. Vanuit de gemeente werd de jongerenwerker gevraagd om zijn rol te spelen in een stukje voorlichting(sregels) en handhaving. De jongerenwerker is dagelijks voor het aanbreken van de avondklok de straat op gegaan om jongeren te informeren en naar huis te sturen. Wij hebben geconstateerd dat de jongeren zich erg goed aan de avondklok hebben gehouden. Echter wij hebben ook geconstateerd dat jongeren zich goed aan de regels kunnen houden wanneer er een boete boven hun hoofd hangt als zij dit niet doen. Jongeren houden minder goed afstand van elkaar omdat zij in mindere mate bang zijn voor de gevolgen van corona. 'Wij worden toch niet echt ziek' zijn woorden die de doelgroep regelmatig uitspreekt. Een van de gevolgen van het feit dat jongeren geen afstand van elkaar nemen is dat buurtbewoners regelmatig een melding doen bij de politie. Dit heeft invloed gehad op het aantal overlastmeldingen. Met de eerste versoepelingen merkten wij dat dit invloed heeft op het aantal jongeren op straat. Voor de jongeren voelde het alsof zij eindelijk hun vrijheid terug kregen. In combinatie met het lengen van de dagen zagen wij veel groepen jongeren op straat. Ook dit heeft voor meer werk voor het jongerenwerk gezorgd.

WERKWIJZE BIJ OVERLASTMELDINGEN

Naar aanleiding van een melding die bij de jongerenwerker binnenkomt, gaat de jongerenwerker de jongeren in kaart brengen, waarbij hij samen met de doelgroep en de buurt naar een oplossing werkt. Het kan betekenen dat aanspreken op gedrag voldoende is maar de bemoeienis van de jongerenwerker kan ook resulteren in andere interventies die voortvloeien uit een integrale samenwerking met partners. Onderstaande cijfers zijn door ons opgevraagd bij de politie en de boa's:

	Politie	**Boa's**
01-01-2020/ 30-06-2020	203 meldingen	110 meldingen
07-07-2020/ 31-12-2020	261 meldingen	61 meldingen
01-01-2021/ 30-06-2021	198 meldingen	18 meldingen

Op dit moment ligt er geen vastgelegde afspraak dat meldingen standaard worden doorgestuurd naar de jongerenwerker, en er zijn geen AVG-afspraken. Daarnaast hebben wij ook geen inzage in hoe deze cijfers zijn opgebouwd.

Een grote pluim voor Mohamed

Outreachend dorpscoach jeugd Mohamed Bouraarassi knoopt wekelijks gesprekjes aan met groepjes jongeren in de gemeente, het liefst op de plekken waar ze graag rondhangen. Mocht er daar dan een keer overlast zijn, dan is aanspreken makkelijker – hij kent ze immers.

Maar soms blijkt aanspreken alleen, niet genoeg. Bijvoorbeeld bij de overlast rondom het Oranjeplein in Velp, gelegen aan het Guus Dijkhuizenplantsoen. Omwonenden klaagden over schreeuwende jongeren, scheurende scooters en soms zelf vandalisme of pestgedrag.

'Wij kregen een grote mond als we de jongeren er op aanspraken', zegt een van de omwonenden. Er zijn een paar keer stenen door de ruiten gegaan. We voelden ons op een gegeven moment echt onveilig.'

Dat bewoners zich niet meer veilig voelden in hun eigen huis, was voor Bouraarassi de reden om in zijn aanpak een stap verder gaan. Normaal poogt hij begrip te kweken voor de verschillende standpunten: de jongeren wilden een centraal gelegen plek om samen te komen, terwijl de omwonenden daarentegen 's avonds laat van hun rust wilden genieten.

Het gesprek leverde echter te weinig op, de overlast bleef. Bouraarassi: 'We hadden iets nodig waarop we konden terugvallen als we jongeren aanspraken op hun gedrag. Zo ontstond het idee van een bord met daarop een aantal afspraken.'

Bouraarassi bracht het plan in tijdens vaste overlegmomenten met gemeente en de politie. In samenspraak werd er een bord geplaatst met de volgende regels: 1) na tien uur niemand meer op het plein, 2) niet met scooters het plein op, 3) afval opruimen en 4) geen alcohol. Zo kunnen omwonenden letterlijk wijzen op de regels die gelden rondom het plein.

Volgens een bewoner aan het Oranjeplein gaat het sindsdien veel beter. 'Het bord bewijst zijn waarde. Als er om half elf 's avonds toch nog geschreeuwd wordt, dan kunnen omwonenden rustig op het bord wijzen. Er wordt dan niet meer gevraagd: hoezo moeten wij hier weg?'

Waar de overlastmeldingen bij de politie jarenlang binnenstroomden, is het nu rondom het Oranjeplein al een aantal weken stil. Toch houden de omwonenden nog een slag om de arm: 'We zitten al een tijdje in deze situatie, de angst is er nog dat er straks toch weer overlast komt. Maar voorlopig zijn we ontzettend blij. Mohamed verdient een grote pluim voor zijn werk.'

**Dit verhaal is anoniem opgetekend omdat de geïnterviewde niet graag bekend wil staan met haar persoonlijke verhaal. De echte naam is bekend bij Incluzio.*

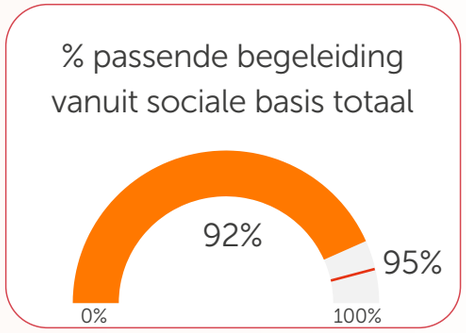
TRANSFORMATIE BASISBEGELEIDING

95% van de inwoners met een indicatie basisbegeleiding die door de gemeente zijn overgedragen krijgen passende ondersteuning uit de sociale basis.

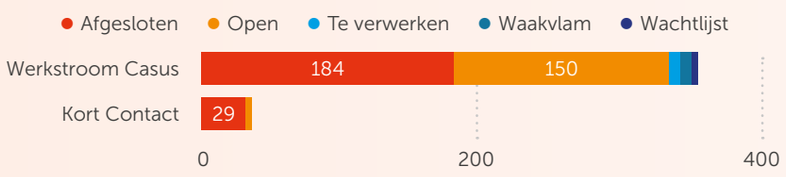
KPI

Unieke casussen
378

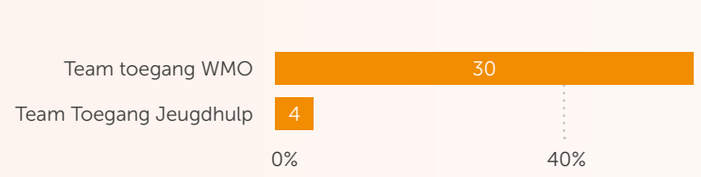
Unieke cliënten
385

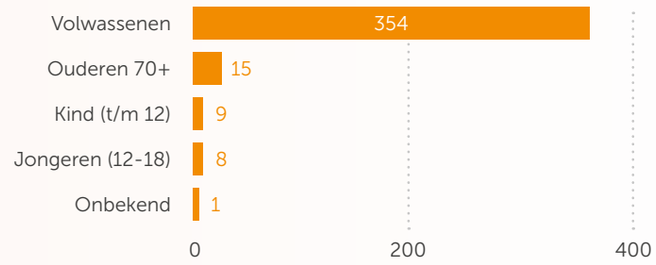
Casussoort

Doorverwijzingen bewoners terug naar

Top 5 Doelgroep bewoners

Op 1 juli zijn volgens de gemeente bijna alle inwoners met geïndiceerde basisbegeleiding overgedragen aan Incluzio, te weten 385 klanten. Dit zijn er meer dan het aantal casussen, omdat enkele casussen gaan over de begeleiding van een echtpaar of een ouder met kind. Op 22 juli sloot Incluzio een onderaannemerscontract af met Zorgboerderij De Munnikenhof, zodat vanaf dat moment ook de 7 inwoners die daar dagbesteding doen, zijn overgenomen.

DE AANPAK VAN OVERNAME

De gemeente informeerde inwoners waarvan de indicatie basisbegeleiding afliep via een brief, waarin werd aangegeven dat Incluzio contact ging opnemen voor een keukentafelgesprek. Ook de bestaande zorgaanbieder werd geïnformeerd met het verzoek mee te werken aan een warme overdracht. Een klantcoach van Incluzio had vervolgens een gesprek aan huis met de inwoner en, als de inwoner dat wilde, met de bestaande zorgaanbieder. Uit ervaring blijkt dat de eerste stap bij klanten die we overnemen bestaat uit het elkaar leren kennen en vertrouwen creëren. Pas na ongeveer 2 maanden is er ruimte bij inwoners om een volgende stap te maken richting meer groepsactiviteiten, deelnemen aan de sociale basis, inzetten van vrijwilligers, etc. Zoals eerder aangegeven vond de begeleiding door de lockdown grotendeels aan huis en individueel plaats. Pas vanaf juni is het mogelijk deze stappen richting de sociale basis te maken.

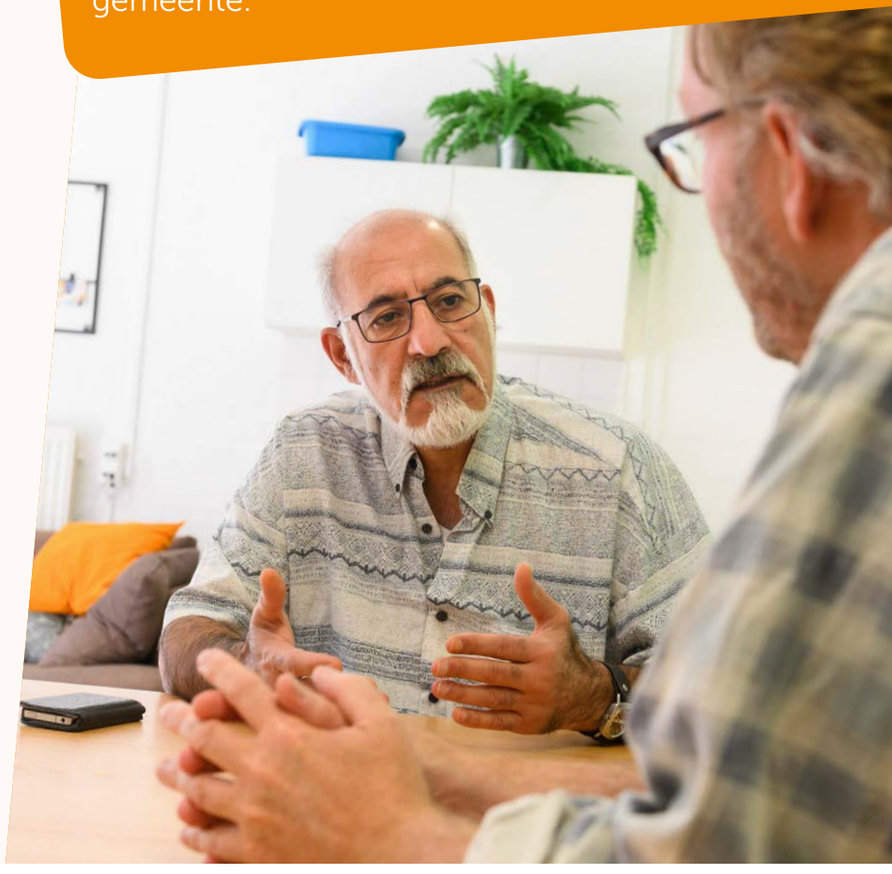
PASSENDE ONDERSTEUNING VANUIT DE SOCIALE BASIS

Incluzio heeft inmiddels 92% van de overgenomen groep inwoners geheel of gedeeltelijk passende ondersteuning kunnen bieden. De 8% waarvoor geen passende ondersteuning geboden is, is ingebracht in triage met de gemeente en dus terugverwezen naar toegang Wmo of Jeugd. Er is elke week een triage Wmo en een triage Jeugd, zodat we snel kunnen schakelen. Hier bespreken we wanneer het basis, danwel specialistische begeleiding is. Soms is de hulpvraag basis, maar vraagt de complexiteit toch om specialistische ondersteuning. Soms is ongeplande zorg nodig via o.a. een crisisdienst, is er sprake van suïcide, etc. Door de gesprekken in de triage wordt het voor ons en de gemeente steeds duidelijker waar de grenzen in ondersteuning liggen. Vaak kunnen we wel iets doen bijvoorbeeld iemand met zware problematiek die nu wel naar een inloop gaat en zich beter is gaan verzorgen of een wandelgroep. Dit kan al helpen. En soms is een tijdelijke verlenging van de indicatie helpend om tot een geleidelijke overgang naar Incluzio te komen.

Een deel van de groep gaf aan geen begeleiding te willen. De vier belangrijkste redenen hiervoor zijn:

- Bij ons zijn 5 inwoners bekend die de huidige zorgaanbieder willen houden en bezwaar hebben gemaakt bij de gemeente;
- De inwoner geeft aan zelfstandig verder te kunnen met zijn netwerk of is geholpen met een doorverwijzing naar algemene voorzieningen in de sociale basis;
- De inwoner geeft aan dat hij van niemand meer hulp wil en zelf contact opneemt als hij weer ondersteuning nodig heeft;
- Ondanks herhaaldelijk en op meerdere manieren proberen, wil de inwoner geen contact. Wanneer we ons daar zorgen over maken i.v.m. de veiligheid van de persoon brengen we dat in triage in. Incluzio heeft 2 inwoners ingebracht:
  - Een inwoner met dagbesteding en begeleiding die stopte bij RIBW, geen hulp wilde van Incluzio maar wel zorgelijke signalen bleef afgeven. Daarom is RIBW opnieuw ingezet.
  - Een inwoner wilde geen hulp en liet Incluzio niet binnen. Er was sprake van vervuiling als gevolg van verslavingsproblematiek. In dit geval is via zorgbemiddeling Iriszorg ingezet.

AANDACHTSPUNT VOOR KOMEND HALFJAAR:
We willen met de gemeente in gesprek om te kijken of we bij zeer zorgwekkende situaties en/of zorgmijders afspraken kunnen maken over de aanpak en over het snel kunnen inzetten van een crisisdienst. Ook regie wordt een aandachtspunt: we willen integraal werken voor een gezin en soms zijn er meerdere organisaties betrokken, ook vanuit specialistische ondersteuning. We maken afspraken wie voor de inwoner regiehouder is en hoe we de samenwerking rond de inwoner/het gezin vormgeven met meerdere partijen, inclusief de gemeente.

Aansluiting bij het dorpsleven

'Als dorpscoach richt ik me vooral op het ontwikkelen en begeleiden van activiteiten waarvan Rhedenaren gebruik kunnen maken. Maar in een specifiek geval een paar maanden geleden, was het handig om individueel een gesprek aan te gaan.

De indicatie van een inwoner uit Rheden liep af en hij wilde een gesprek met een coach. Omdat de vraag onder andere ging over aansluiting vinden bij activiteiten in het dorp, kon ik misschien wat betekenen.

Joep ontving mij samen met zijn moeder en ambulant begeleider. Toen ik aangaf wat mijn rol was en waarvoor ik kwam, gingen de wenkbrauwen even omhoog bij zijn moeder en begeleider. Zij hadden gehoopt dat ik zou aanbieden om ambulante begeleiding over te nemen.

In plaats daarvan vertelde ik dat we graag zouden willen kijken hoe we zijn vragen konden oppakken door mee te doen aan activiteiten die in het dorp worden aangeboden. Joep werd steeds enthousiaster. Dat gold gelukkig ook voor de ambulant begeleider. Dit is precies wat we zoeken, zei ze op een gegeven moment. Zeker omdat zij het zelf niet kon bieden omdat ze Rheden niet zo goed kende.

Joep is een hele slimme jongen die worstelt met druk. Qua kennis zit het helemaal goed maar op de universiteit heeft hij last gekregen van psychische problemen. Daarom had hij een indicatie voor een ambulant begeleider voor twee uur iedere twee weken. De vraag was: wat te doen als deze indicatie afliep? Het risico op angsten en zelfs een psychose was er immers nog steeds.

Dat bleek helemaal niet zo moeilijk te zijn. Het belangrijkste was dat hij zich kon mengen in het leven in Rheden en daarnaast was een contactpersoon belangrijk, voor het geval dat het niet goed ging. Daarvoor hebben wij onze klantcoaches natuurlijk. Ik heb hem tijdens het gesprek gevraagd of hij het van tevoren ziet aankomen dat het niet goed gaat. Niet altijd, zei hij, dus daarom beloofde ik een vinger aan de pols te houden.

Nu is Joep elke maandag bij de open inloop van het Dorpshuis in Rheden. Hij weet ontzettend veel en daarom gaan mensen graag met hem in gesprek. Hij wandelt op dinsdag mee bij de door Incluzio opgezette wandelgroep en ook bij de groep van Woonzorgnet. Voor een financiële vraag kwam Humanitas in beeld. Ik heb hem echt zien opknappen.

Toch kwam hij laatst een beetje gestrest over. Op de vraag of alles ok was, antwoordde hij bevestigend. Maar toen ik doorvroeg en aangaf dat hij niet altijd op het juiste moment aan de bel trekt, besloot hij toch maar even in gesprek te gaan met onze klantcoach. De volgende dag nam mijn collega Corry al contact op om polshoogte nemen. Zo werken we binnen een team versterkend aan elkaar.

Ik vertel dit verhaal vaker omdat het wat mij betreft een goed voorbeeld is hoe we soms kunnen kiezen voor afschalen. Voor Joep is vooral de aansluiting bij het dorpsleven belangrijk en een vertrouwenspersoon voor als het niet zo goed met hem gaat. Dat kunnen we hier in Rheden prima bieden zonder indicatie.'

Joep is een gefingeerde naam. De echte naam is bekend bij Incluzio.

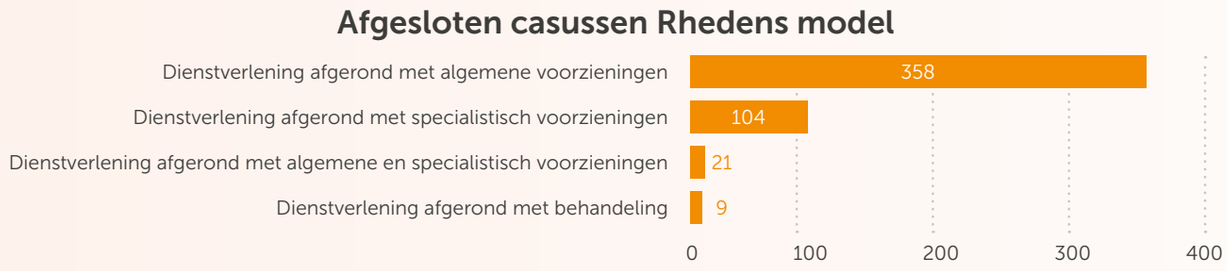

TOELEIDING SOCIALE BASIS

In 2021 is 65% van de inwoners waarvan de dienstverlening is afgesloten, toegeleid naar het steunsysteem conform het Rhedens Model.

KPI

Totaal afgesloten casussen	Totaal afgesloten casussen met voorzieningen	Afgesloten casussen met voorziening binnen schil 4	Afgesloten casussen met voorziening buiten schil 4
811	492	379	113

Van de 811 afgesloten casussen zijn er 492 casussen afgesloten met voorzieningen. Dit is 61%. Het soort voorzieningen waarmee is afgesloten wordt als volgt onderscheiden:

- 379 casussen zijn afgesloten met algemene voorzieningen via het informele steunsysteem volgens het Rhedens Model, bestaande uit familie en vrienden, persoonlijke buurtnetwerken, (georganiseerde) vrijwilligers en voorliggende (groeps)voorzieningen. Daarvan zijn er 358 volledig opgelost met algemene voorzieningen, en 21 hebben een combinatie met een specialistische voorziening. Dit gaat dus om 44% van de totale populatie afgeronde trajecten.
- 113 casussen zijn volledig afgerond met specialistische voorzieningen of behandeling (9). Aangezien Incluzio de toegang is voor alle welzijns- en zorgvragen in de gemeente, gaat het hier ook om inwoners die zich bij ons melden maar waarvan na een gesprek blijkt dat toch specialistische begeleiding nodig is. Bovendien geeft een deel van de inwoners met specialistische begeleiding aan geen combinatie met basisbegeleiding meer te willen, waarop deze wordt afgesloten.

De overige 319 casussen zijn afgerond om de volgende redenen:

- het ging om informatie en advies, waarbij de vraag beantwoord is zonder dat er een voorziening nodig was. In dit geval konden inwoners zelf weer verder;
- de begeleiding is afgerond, de doelen zijn bereikt;
- het gaat om inwoners die geïndiceerde basisbegeleiding hadden en aangegeven hebben geen hulp meer te willen (zie de toelichting bij Transformatie basisbegeleiding).

Op dit moment hebben we geen analyse van de inwoners die het weer zelf kunnen. Deze groep valt ook onder het Rhedens Model (eigen kracht) en moet opgeteld worden bij het percentage van 44%. Dit vraagt om een doorontwikkeling van deze KPI.

VERSTERKEN VAN DE SOCIALE BASIS

Om meer kwetsbare inwoners toe te kunnen leiden naar de dorps- en buurthuizen en andere vrijwilligersorganisaties, is het nodig om door te denken hoe zij zich voor deze doelgroepen in kunnen zetten en waar de grenzen liggen. Er zijn het afgelopen halfjaar een paar situaties geweest waar dat niet goed verliep. Bijvoorbeeld een inwoner die dronken op een activiteit kwam, waarmee de vrijwilligers geen raad wisten. Of inwoners die zich niet welkom voelden in een bestaande groep. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat de activiteiten inclusiever worden, maar wel behapbaar blijven voor vrijwilligers in de begeleiding? Momenteel lopen daarover gesprekken met de dorpshuizen, STOER en MVT. Die gesprekken gaan onder meer over de grenzen aan vrijwilligerswerk, het trainen in gastvrijheid van vrijwilligers en het verlagen van drempels om gebruik te maken van collectief aanbod.

AANDACHTSPUNT VOOR KOMEND HALFJAAR:

- Versterken van de sociale basis, met name de samenwerking met vrijwilligers rond kwetsbare inwoners.
- Leerpunt voor deze KPI: de KPI gaat alleen over afgesloten dienstverlening. Daardoor zijn in de cijfers niet de inwoners opgenomen die blijvend begeleiding hebben bij Incluzio. Ook deze dienstverlening is een algemene voorziening en valt onder de sociale basis. Wij zullen met de gemeente bespreken hoe we deze KPI zo kunnen omvormen dat deze beter aansluit op het doel van de KPI, namelijk dat er minder specialistisch maatwerk wordt ingezet en meer gebruik wordt gemaakt van de sociale basis.

Ik ben een tweede leven begonnen

‘Op een gegeven moment besefte ik: dit had anders kunnen aflopen. De hele tijd had ik gedacht dat het allemaal wel meeviel, al zag ik wel dat de artsen flink bezig waren met mijn hart. Later vertelden ze dat ik geluk heb gehad.

Een hartaanval overleven voelt alsof je een tweede kans krijgt. Maar die kans grijpen, dat is nog een tweede. Zonder de mensen om me heen was het nooit gelukt. Dit was mijn tweede portie geluk: er waren allerlei mensen die mij onder hun armen grepen.

Corry Snoek, klantcoach van Incluzio Rheden, was één van hen. In het begin zei ze: ‘Als we iets zelf niet in huis hebben om jou te helpen, dan weten we de weg ernaar toe wel.’ En dat bleek. Elke twee weken kwam ze langs om een vinger aan de pols te houden. Langzaam maakte ik stapjes uit een diep dal.

Want die hartaanval, die stond niet op zichzelf. De afgelopen jaren ben ik mijzelf steeds meer gaan verwaarlozen. Als ik erop terugkijk is het een heel geleidelijk proces geweest. Het begon bij mijn baan als senior residentieel jeugdwerker, op anderhalf uur reizen van mijn woonplaats hier in Rheden. Daardoor kwam ik altijd laat en uitgeput thuis. Ik heb in de dertig jaar dat ik hier woon amper contact gemaakt met mijn buren. Tegelijk liet ik steeds minder horen aan vrienden en familie en ging ik steeds slechter voor mezelf zorgen.

Totdat mijn lichaam dus zei dat het genoeg was geweest. Eenmaal uit het ziekenhuis, ben ik samen met Corry mijn leven op orde gaan brengen. Ze zwengelde van alles aan. Er bleek zo veel mogelijk te zijn waarvan ik geen weet had. Om maar een paar voorbeelden te noemen waarvan ik gebruik heb gemaakt: de regiotaxi, huishoudelijke hulp, een bedrijf dat teveel spullen kon afvoeren.

Corry vroeg mij wat ik vroeger had gedaan en ik liet haar mijn tekeningen uit die tijd zien. Daarop stelde zij voor om aan te sluiten bij een creatieve club in het dorpshuis. Binnenkort ga ik voor het eerst. Om mijn financiën op orde te krijgen komt er nu iemand van Humanitas langs, nadat sociaal raadsvrouw Anita Peters mij al hielp met belastingvragen rond de erfenis van mijn moeder.

Mijn kinderen hebben mij ook een tijdje goed ondersteund. Mijn dochter heeft me in het ziekenhuis bijgestaan en bij thuiskomst ervoor gezorgd dat ik door maatschappelijk werk begeleid werd.

Mijn zoon is samen met zijn vriendin twee maanden bij mij ingetrokken om klusjes te doen en het gezonde leven er weer in te brengen. Voordat zij kwamen was ik al moe na een blokje om, nu loop ik zo’n vijf kilometer. Ik ben afgevallen, wat goed is voor mijn bloeddruk en suikerziekte.

Ik ben een tweede leven begonnen en wil daar volop van genieten. Ik denk aan gitaarlessen en wil graag als vrijwilliger aan de slag. Het gevoel van opgenomen zijn in een groter geheel; dat wil ik niet meer kwijt. De afgelopen maanden heb ik ervaren dat anderen om mij geven en dat ik van betekenis ben voor hen. Dát is het grote verschil met mijn leven voor de hartaanval.’

Geachte heer, mevrouw,

Het afgelopen jaar werkten de provincie, terreinbeheerders en gemeenten aan het Recreatiezoneringsplan voor de Veluwe, een unieke samenwerking op deze schaal.

Met alle constructieve input van bewoners, ondernemers en gebruikersgroepen ligt er een Recreatiezoneringsplan dat moet zorgen voor een goede balans tussen natuur en recreatie, tussen beschermen én beleven. Recreatiezonering is onderdeel van een bredere aanpak voor natuurherstel op de Veluwe. Het Recreatiezoneringsplan is ook een basis voor andere ontwikkelingen voor de balans tussen recreatie en natuur: route-ontwikkeling, bezoekersmanagement, Veluwemarketing, evenementenbeleid etc.

Vanmiddag om 17.00 uur wordt het concept Recreatiezoneringsplan openbaar gemaakt met publicatie op de website, een persgesprek en bijgevoegd persbericht.

Het concept Recreatiezoneringsplan is vanaf dat moment te vinden op www.recreatiezoneringopdeveluwe.nl. Ook de samenvatting van het plan, de zoneringskaart en een kort filmpje over het plan zijn daar vanaf 17.00 uur te vinden.

Digitale informatiebijeenkomst voor raadsleden op 3 november
Eerder stuurden wij u via de griffies een aankondiging van een digitale informatiebijeenkomst voor raadsleden over het Recreatiezoneringsplan. De bijeenkomst vindt plaats op woensdag 3 november vanuit de studio van de provincie. De bijeenkomst is van 19.30 tot uiterlijk 21.00 uur en wordt uitgezonden vanuit de studio van de provincie. We nodigen u nogmaals van harte uit om digitaal deel te nemen. Dat kan via de volgende link https://vimeo.com/event/1350908. Vooraf aanmelden is niet nodig.

Gedeputeerde Peter van ‘t Hoog is daarbij aanwezig, net als een vertegenwoordiger van de terreinbeheerders en een bestuurder van een gemeente. Tijdens de bijeenkomst geven wij informatie over het plan, houden we een aantal gesprekken én beantwoorden wij uw vragen die u in de chat kunt stellen.
We vragen u om uw mobiele telefoon bij de hand te houden omdat wij graag aan alle digitaal aanwezigen een paar vragen willen stellen.

Digitale informatiebijeenkomst voor belanghebbenden op 23 november
Op dinsdag 23 november organiseren we eenzelfde digitale informatiebijeenkomst voor belanghebbenden: bewoners, ondernemers en gebruikersgroepen. Zij worden via verschillende kanalen uitgenodigd. Deze digitale bijeenkomst vindt plaats van 19.30 tot uiterlijk 21.00 uur. Ook hierbij is gedeputeerde Peter van ‘t Hoog aanwezig, net als een vertegenwoordiger van de terreinbeheerders en een aantal belanghebbenden.
U bent ook uiteraard welkom om ook hierbij aan te sluiten, in dit geval via de link https://vimeo.com/event/1350918 . Ook voor deze bijeenkomst is aanmelden niet nodig.

Vervolg
Het Recreatiezoneringsplan is onderdeel van het eerder vastgestelde Beheerplan Natura 2000. Besluiten over het zoneringsplan worden door het college van Gedeputeerde Staten (GS) genomen. In januari 2022 behandelt GS het Recreatiezoneringsplan en wordt besloten

tot een inspraak procedure. Eenieder is daarna in de gelegenheid om via een zienswijze een reactie op het plan te geven. Na beantwoording van deze zienswijzen en eventuele aanpassingen van het plan, stelt GS het Recreatiezoneringsplan naar verwachting in het voorjaar vast. Op enkele onderdelen van het plan is beroep mogelijk bij de rechtbank.

Er is door veel partijen hard gewerkt aan het Recreatiezoneringsplan. Een goed plan is essentieel, maar de daadwerkelijke uitvoering zorgt voor de positieve effecten op natuur- en belevingskwaliteit. Net als bij het opstellen van het plan, vraagt dat een gezamenlijke inspanning van een groot aantal partijen. Dat is een meerjarig proces. Het huidige Recreatiezoneringsplan is bovendien niet het absolute eindbeeld voor de Veluwe. De komende jaren worden ongetwijfeld nieuwe inzichten opgedaan die tot aanpassingen leiden.

Met vriendelijke groet

Hans van Altena,
Programmamanager Recreatiezonering

Recreatiezonering om de Veluwe te beschermen én te beleven. Recreatiezonering is één van de deelprogramma's voor natuurherstel op de Veluwe.
Voor meer informatie: www.recreatiezoneringopdeveluwe.nl

provincie
Gelderland

GROTE BETROKKENHEID VORMT RECREATIEZONERINGSPLAN

Er is de afgelopen maanden veel geïnvesteerd in communicatie met bewoners, gebruikers en ondernemers over recreatiezonering op de Veluwe. Met de input van veel betrokkenen ligt er nu een recreatiezoneringsplan dat moet zorgen voor een goede balans tussen natuur en recreatie. Daarmee wordt kwetsbare natuur ontzien en blijft goede recreatie mogelijk. De provincie, terreinbeheerders en gemeenten werken daarvoor nauw samen.

Gezamenlijke visie

Als er in de komende jaren niets gebeurt, verdwijnt er kwetsbare natuur in de Veluwse Natura 2000-gebieden. Denk aan vogelsoorten, reptielen en enkele plantensoorten. Daarom trekken terreinbeheerders, 'groene' experts en provincie Gelderland gezamenlijk op. Recreatiezonering is een onderdeel van verschillende natuurherstelprogramma's, die bijdragen aan het herstel van de Veluwse biodiversiteit.

Goede basis voor de toekomst

Gedeputeerde Peter van 't Hoog: "Terreineigenaren, gemeenten, bewoners- en gebruikersorganisaties en ondernemers hebben een belangrijke rol gespeeld bij het maken van het plan. Er zijn evenwichtige keuzes gemaakt met oog voor de verschillende belangen. Soms ging dat gepaard met heftige discussies. Maar dat heeft wel geholpen om een goede balans te vinden. Daarmee leggen we een goede basis voor de toekomst van de Veluwe. Veel dank aan iedereen die zich hiervoor heeft ingespannen".

Kaart en maatregelen

De zoneringskaart geeft in grote lijnen weer op welke plek meer nadruk ligt op recreatie en op welke plek meer op natuur. Bij de kaart horen zoneringsmaatregelen om dat te bereiken. Voorbeelden van te nemen maatregelen zijn het verleggen en sluiten van paden, aanpassen van routes en tijdelijke omleiding tijdens het broedseizoen. Maar ook het verbeteren of realiseren van recreatieve voorzieningen als een wildobservatiepunt of een nieuwe uitkijktoren. Recreanten worden beter geïnformeerd over de toegangsregels in gebieden en tenslotte wordt waar nodig handhaving meer ingezet.

Over de kaart en maatregelen zijn vele gesprekken gevoerd met onder meer omwonenden en ondernemers. Dat heeft op een aantal locaties geleid tot aanpassing van de zoneringskaart.
Op grote delen van de Veluwe komt de zonering al overeen met de huidige inrichting en het gebruik van de terreinen en zal men geen of weinig verandering gaan ervaren. Op een aantal plekken zijn de maatregelen wat ingrijpender, maar voorop staat dat de Veluwe toegankelijk en beleefbaar blijft. Provincie Gelderland werkt samen met partners aan een mooie gezonde Veluwe, waar de bewoners en de bezoekers van elders ook over 30 jaar nog van kunnen genieten.

Van ons allemaal

Komende weken kunnen alle betrokken gemeenten reageren op het zoneringsplan. In 2022 start de vaststellingsprocedure door Gedeputeerde Staten van Gelderland. In februari/maart 2022 is er de mogelijkheid een zienswijze in te dienen. Het volledige recreatiezoneringsplan, de zoneringskaart en een samenvatting zijn te vinden op www.recreatiezoneringopdeveluwe.nl

Niet voor publicatie: voor persvragen neem contact op met Tim van den Brink via t. 0263599401 of via t.van.den.brink@gelderland.nl

Concept Besluitenlijst Raadsvergadering

Datum	21-09-2021
Tijd	21:30- 22:15 uur
Locatie	Raadszaal
Voorzitter	E. Weststeijn
Aanwezigen	Mevrouw Weststeijn (voorzitter), de heer Diepenbroek (BGR), mevrouw Hupkes (BGR), de heer Zendijk (BGR), mevrouw Van der Pas (PAK), de heer Jansen (PAK), de heer Van den Akker (PAK), de heer Willemse (R'74), mevrouw Ter Brugge (R'74)), de heer Logemann (wethouder), de heer Warmerdam (wethouder) en mevrouw Jansma (plv. griffier).
Afwezig m.k.	De heer Van Gorkum (R'74)

1 **Opening vergadering**

De voorzitter opent de vergadering.

2 **Spreekrecht**

Van het spreekrecht wordt geen gebruik gemaakt.

3 **Vaststellen agenda**

De agenda wordt overeenkomstig het voorstel vastgesteld.

4 **Ingekomen stukken, terugkoppeling uit gemeenschappelijke regelingen en overige mededelingen**

Mededelingen:

- Wethouder Logemann over de beweegtuin (MOT lijst), de renovatie van Openluchttheater De Pinkenberg en de aanpak bij airco's en warmtepompen die zonder vergunning zijn geplaatst.
- Burgemeester Weststeijn over de grootschalige huisvesting, door de gemeente Rheden, van vluchtelingen in Velp en over de activiteit 'Samen lopen' door B&W/secretaris in Rozendaal.

Terugkoppeling uit gemeenschappelijke regelingen:

- Mevrouw Hupkes: terugkoppeling uit de agendacommissie van de Groene Metropoolregio.

Ingekomen stukken:

Er zijn geen opmerkingen over de ingekomen stukken

5 **Besluitenlijst van de raadsvergadering van 6 juli 2021**

De besluitenlijst van de raadsvergadering van 6 juli 2021 wordt overeenkomstig het voorstel vastgesteld.

6 **Lijst van moties en toezeggingen (MOT-lijst)**

Er zijn geen opmerkingen over de MOT-lijst

7 **Invoering Document Management Systeem (DMS)**

Unaniem wordt overeenkomstig het voorstel besloten om:
"1. Kennis te nemen van de memo Invoering Document Managementsysteem(DMS);
2. In te stemmen met de invoering van een DMS;
3. Een krediet beschikbaar te stellen voor de invoering van een DMS ter hoogte van € 96.000 en dit bedrag ten laste te brengen van de reserve digitalisering;
4. De eenmalige bijdrage voor de invoering van de Wet open overheid in het Gemeentefonds ter hoogte van € 43.000 toe te voegen aan de reserve digitalisering."

8 **Uitvoeringsagenda 2022 Energietransitie**

Unaniem wordt overeenkomstig het voorstel besloten om:
"1. Kennis te nemen van het voorliggende Uitvoeringsprogramma voor 2022, als onderdeel van de Uitvoeringsagenda Rozendaal energieneutraal 2050;
2. De reserve energietransitie op te hogen met € 102.750,- ten laste van de algemene reserve;
3. Een krediet van € 60.000 voor de continuering van activiteiten op de verschillende werklijnen voor 2022 beschikbaar te stellen ten laste van de reserve energietransitie;
4. Een krediet van € 42.750 voor de continuering van de inhuur van extra capaciteit in 2022 (0,2 fte) beschikbaar te stellen ten laste van de reserve energietransitie."

9 **Krediet openbaar Groen Steenhoek**

Unaniem wordt overeenkomstig het voorstel besloten om: "Een investeringskrediet van € 16.540 beschikbaar te stellen ten laste van de algemene reserve voor het renoveren van de plantvakken aan de Steenhoek."

10 **Comptabiliteit**

Unaniem wordt overeenkomstig het voorstel besloten om: "De investerings- en financieringsstaat/begrotingswijzigingen voor bovengenoemd dienstjaar te wijzigen als aangegeven in de bij dit besluit behorende begrotingswijziging (nr. 2021-07, 08 en 09)".

11 Rondvraag

Er wordt geen gebruik gemaakt van de rondvraag. De voorzitter sluit de vergadering.

MEMO

Gemeente ROZENDAAL

Onderwerp
Beantwoording schriftelijke vragen raadsvergadering d.d. 21 september 2021

---

1. Uitvoeringsagenda energietransitie (BGR)

In de notitie Uitvoeringsagenda energietransitie wordt aangegeven dat B&W/de adviseur voorstelt de inzet van die adviseur gedurende 2022 te continueren.

Bij inhuur is het gebruikelijk meerdere offertes op te vragen. Is dat nu ook gedaan?

Door uw formulering 'B&W/de adviseur' lijkt het erop alsof de adviseur verantwoordelijk is voor het voorstel. Zoals u weet kan alleen het college van B&W uw raad voorstellen doen. In opdracht én onder verantwoordelijkheid van het college is het raadsvoorstel opgesteld.

De opdracht voor betreffende partij is nog niet verstrekt. Bij de nog te verstrekken opdracht is het college wel voornemens om af te wijken van de interne beleidslijn om bij bedragen boven € 15.000 meervoudig uit te vragen. Het college is bevoegd om met een degelijke onderbouwing dergelijke afwijkingsbesluiten te nemen. De onderbouwing betreft in dit geval de expertise van adviseur en de tevredenheid met het werk tot nu toe, de wens voor continuïteit, de duur van de opdracht voor eenmalig één jaar en het feit dat de markt voor adviseurs op dit specifieke kennisgebied oververhit is. Een meervoudige uitvraag wordt dan ook niet doelmatig geacht.

De vraag of het college voldoet aan de regels voor aanbesteding is een regulier onderdeel van controle door de accountant en juist vanwege advisering van de accountant onderwerp van nadere aanscherping binnen de organisatie. Hierop en breder op de rechtmatigheid van de bestedingen vindt in opdracht van de raad de interimcontrole en de controle op de jaarrekening plaats door de accountant.

2. Invoering DMS (R'74)

a. *Waarom kopen we software terwijl het tegenwoordig gebruikelijk is dit via een abonnement (in de cloud) te contracteren?*
b. *Zijn de benoemde (externe) implementatiekosten ook de 'Rozendaalse' maat? Oftewel kan er geen lering worden getrokken bij buurgemeentes om deze kosten te beperken?*
c. *Gaan er in de toekomst van deze omvang nog meer (digitaliserings) aanvragen komen?*

a. De precieze contactvorm en -voorwaarden zijn afhankelijk van de uitkomst van de aanbesteding, die we, indien de raad instemt met het voorstel, gaan starten. Nadrukkelijk maakt ook een open-source toepassing met bewezen ervaring deel uit van de aanbesteding. Tegenwoordig is het inderdaad bijna standaard dat dergelijke applicaties via het web draaien en geen beslag leggen op lokale servers.

b. Wij hebben een marktconsultatie uitgevoerd bij drie partijen die een pakket leveren voor een kleine organisatie en waarvan de applicatie voldoet aan de wettelijke richtlijnen. In deze selectie voor de 'Rozendaalse maat' zijn al diverse andere leveranciers afgevallen. Ook bijvoorbeeld De Connectie is afgevallen omdat het DMS/zaaksysteem van deze organisatie binnenkort vervangen gaat worden. Daarop wachten zou een forse vertraging betekenen voor de stappen die we in

Rozendaal willen zetten en lopen we risico's voor de invoering van de Wet open overheid (Woo). Bovendien kunnen we als 'klant' (niet mede-eigenaar) van De Connectie slechts beperkt onze stem laten gelden in het programma van eisen voor de aanbesteding die daar gaat lopen.

De redenen voor de omvang van de implementatiekosten van een DMS in Rozendaal zijn:
- Relatief hoge vaste kosten van eenmalige uitvoering;
- Inrichting en afstemming op Rozendaalse werkprocessen en medewerkers is maatwerk;
- Geen capaciteit in de eigen organisatie om hierbij te ondersteunen (in grotere organisaties is dat wel het geval).

c. In de toekomst komen er nog meer kosten die samenhangen met de digitalisering op ons af. Hierover willen wij met u in gesprek gaan in een raadsbijeenkomst in oktober. De invoering van een DMS kan daarop niet wachten om redenen vermeld in het raadsvoorstel.

Lijst van Moties en Toezeggingen (MOT) gemeenteraad Rozendaal (versie 1 oktober 2021)

In de MOT-lijst worden naast de toezeggingen gedaan in de raads- en commissievergadering, ook de aanvaarde raadsmoties meegenomen

Moties

Datum indiening	Raad/ commissie	Onderwerp	Strekking motie	Portefeuillehouder	Status/voortgang	Planning afhandeling

Toezeggingen

Datum indiening	Raad/ commissie	Onderwerp	Toezegging	Portefeuillehouder	Status/voortgang	Planning afhandeling
11-2-20	Raad	Akoestisch rapport IKC Dorpsschool	De voorgestelde maatregelen naar aanleiding van het akoestisch rapport worden met de omwonenden besproken.	Warmerdam	Na de afronding van het mediationtraject laten we aanvullend akoestisch onderzoek uitvoeren voor de bestemmingsplanwijziging	2e helft 2021
3-11-20	Commissie	Plan van aanpak omgevingsvisie	Om het gedeelte van het beschikbaar gestelde krediet bestemd voor een MER-procedure, alleen daar voor te gebruiken	Warmerdam	Voor de raadsvergadering van 21 september 2021 is een raadsinformatiebrief aangeleverd.	Van de lijst afvoeren
15-12-20	Raad	Rondvraag/notulen inzake Verlichting kunstwerk Kapellenberg	Om bij de raad terug te komen met een voorstel over het al dan niet herstellen van de verlichting van het kunstwerk op de Kapellenberg	Warmerdam	Het college heeft binnen het reguliere onderhoudsbudget opdracht verstrekt om nieuwe LED-verlichting aan te brengen. In de commissievergadering van 21 september heeft de portefeuillehouder toegezegd	2 November 2021

Datum indiening	Raad/ commissie	Onderwerp	Toezegging	Portefeuillehouder	Status/voortgang	Planning afhandeling
					met commissielid Ruseler in gesprek te gaan het combineren van de LED-verlichting met de actie “Orange the world”.	
15-12-20	Raad	Wijziging APV	Om in de eerste helft van 2021 bij de raad terug te komen met een voorstel om integraal een nieuwe APV vast te stellen, waarbij ten aanzien van alle artikelen heroverweging mogelijk is.	Weststeijn	Ambtelijk zijn voorbereidingen gestart. De beoogde behandeling in de raadscommissie van juli bleek helaas niet haalbaar. Een nieuwe APV is in september aan de commissie voorgelegd.	Raad 02-11-21
6 juli 2021	Raad	Fietspad langs de begraafplaats	Aan de slag te gaan met de realisatie van een betonnen fietspad bij de, begraafplaats.	Warmerdam	Er vindt nu een kosteninventarisatie en een analyse van de stikstofproblematiek plaats, waarna een raadsvoorstel volgt. In de commissievergadering van 21 september heeft de portefeuillehouder aangegeven in het voorjaar met een voorstel voor het opknappen van het fietspad te komen.	Raadsvoorstel 14 dec 21, uitvoering voorjaar 2022
06-07-21	Raad	Beweegtuin voor volwassenen	Onderzoeken of het sportakkoord en/of het preventieakkoord mogelijkheden bieden om de realisatie van een beweegtuin voor	Logemann	De wethouder antwoordde dat een aanvraag Beweegtuin voor het preventieakkoord mogelijk is en dat realisatie bij de Torckschool in overleg met GLK mogelijk is. Het college	Van de lijst afvoeren.

Datum indiening	Raad/ commissie	Onderwerp	Toezegging	Portefeuillehouder	Status/voortgang	Planning afhandeling
			volwassenen te financieren c.q. te subsidiëren en na te gaan of realisatie bij de Torckschool tot de mogelijkheden behoort.		geeft geen prioriteit aan de beweegtuin.	
06-07-21	Raadsvraag	Kosten school	In de aanloop naar de raadsvergadering van 21 september een staatje van kosten school te maken.	Warmerdam	In de leesmap voor de raadsvergadering van 21 september 2021 geplaatst.	Van de lijst afvoeren.
06-07-21	Raadsvraag	Inhuurbudget	Om terug te komen op een gevraagd overzicht van de advieskosten in 2020 aan bureau's/zzp-ers.	Warmerdam	In de commissievergadering van 21 september heeft de portefeuillehouder toegezegd het overzicht van uitgaven voor inhuur binnen twee à drie weken aan te leveren.	2 november 2021
21-09-21	commissie	APV	Om de technische vragen over de APV schriftelijk te beantwoorden en in de beantwoording aan te geven of dit leidt tot een wijziging van het concept of niet.	Weststeijn		2 november 2021
21-09-21	commissie	Jeugdhulp	Om schriftelijk te laten weten welk bedrag Rozendaal krijgt aan Jeugdhulp	Logemann	Voor 2022 ontvangt onze gemeente € 45.000 extra aan Jeugdhulp.	2 november 2021

Nota bene: De in rood aangegeven status/voortgang c.q. planning afhandeling is gewijzigd ten opzichte van het in de voorgaande raadsvergadering overgelegde overzicht.

Raadsvoorstel

Gemeente ROZENDAAL

Onderwerp
Algemene plaatselijke verordening (APV) 2021

Adviseur	: K. Schaap	**Datum B&W**	: 12 oktober 2021
Programma	: Veiligheid	**Datum Raad**	: 2 november 2021
Portefeuillehouder	: Burgemeester	**Openbaar**	: **ja**

Aan de Raad

Aanleiding
In de politie-unit IJsselwaarden zijn door de gemeenten Rheden, Doesburg en Rozendaal afspraken met de politie gemaakt om een aantal bepalingen aan de algemene plaatselijke verordening (APV) toe te voegen. Daarnaast behoeft de APV uit 2018 aanpassing aan de geactualiseerde modelverordening van de Vereniging Nederlandse gemeenten (VNG). Ten slotte willen wij u voorstellen een tweetal artikelen aan de APV toe te voegen ter bescherming van het milieu.

Gevraagde beslissing
Een nieuwe APV Rozendaal vast te stellen, overeenkomstig het bij dit voorstel gevoegde concept-besluit, onder intrekking van de oude verordening.

Wat willen we bereiken?
Een aan de actualiteit aangepaste APV voor Rozendaal vast te stellen, waarmee gemeente, politie en OM over een actueel handhavingskader voor onze gemeente beschikken.

Argumenten
1. Toevoegen van een aantal met Doesburg, Rheden en politie en OM afgesproken bepalingen aan de APV maakt dat de veiligheidspartners effectiever op kunnen treden in het kader van openbare orde en veiligheid, met name op het gebied van ondermijnende criminaliteit.
Een deel van de wijzigingen betreft bepalingen die in de driehoek (het bestuurlijk overleg tussen de burgemeesters van Doesburg, Rheden en Rozendaal met de politie en het OM) zijn besproken, om effectiever op te kunnen treden op het gebied van openbare orde en veiligheid, met name ondermijning. Het betreft:
- een bepaling om op te kunnen treden in het geval van ordeverstoring bij evenementen (art. 2:26);
- een verbod op het toelaten van bijeenkomsten van verboden organisaties (art. 2:31);
- de mogelijkheid voor de burgemeester en publiek gebouw te sluiten bij criminele activiteiten (artikel 2:40);
- Een verbod op zichtbare uitingen van verboden organisaties in voor publiek toegankelijke gebouwen (artikel 250a).

Onze APV is met deze wijziging weer in lijn met de APV's van de gemeenten Rheden en Doesburg.

2. Aanpassen van de APV aan gewijzigde wet- en regelgeving en aan overige landelijke ontwikkelingen maakt dat onze gemeente weer beschikt over een actueel handhavingskader.
Een ander deel van de wijzigingen betreft bepalingen die aan de model-APV van de VNG zijn toegevoegd en bepalingen uit die model-APV die zijn geactualiseerd. Het betreft onder andere de toevoeging van een algemeen artikel over openbaar drugsgebruik (artikel 2:74a), de uitbreiding van

artikel 5:13, over de inzameling van geld of goederen met een bepaling over leden- of donateurswerving), alsmede diverse artikelen die een kleine tekstuele wijziging hebben ondergaan.

Nota bene: in het op 21 september aan de raadscommissie voorgelede concept was een artikel 2:48a (Verboden gebruik lachgas) opgenomen. In de commissie is de vraag gesteld of dit artikel minder specifiek (niet beperkt tot de specifieke stof) kon worden geformuleerd. De laatste nieuwsbrief van de VNG over dit onderwerp, bleek deze wens de ondersteunen. De VNG adviseert om een specifieke lachgasbepaling (artikel 2:48a in het oorspronkelijke voorstel) te vervangen door een algemene bepaling over openlijk drugsgebruik (artikel 2:74a). Om die reden hebben wij daarom artikel 2:48a (lachgas) weggelaten en artikel 2:74a (openlijk drugsgebruik) daarvoor in de plaats gesteld.

3. Toevoegen van twee nieuwe bepalingen over het strooien van confetti en het oplaten van ballonnen bij feesten en partijen draagt bij aan het voorkomen van schade aan natuur en milieu in onze gemeente.
Het betreft de artikelen 4:7 (verbod oplaten ballonnen) en 4:7a (verspreiden van confetti en serpentines). Een meerderheid van de gemeenten kent inmiddels een verbodsbepaling ten aanzien van het oplaten ballonnen, omdat deze in de openbare ruimte terechtkomen komen en daar schade aan natuur en milieu veroorzaken. Om die reden gaan ook steeds meer gemeenten over tot een verbod op het verspreiden van confetti en serpentines.

Kanttekeningen
Met betrekking tot carbidschieten zijn door uw raad op 15 december 2020 een tweetal artikelen (2:73a en 2:73b) aan de APV toegevoegd. De directe aanleiding hiertoe vormde de coronamaatregelen. De toen geldende regels over samenkomsten en groepsvorming maakten dat een verbod verstandig was.
In de vergadering van 15 december is besproken om bovengenoemde artikelen, bij de integrale herziening van de APV in 2021, andermaal bij de discussie te betrekken. In de raadscommissie van 21 september 2021 bleek dat de woordvoerders van de drie fracties geen voorstanders waren van het handhaven van de in december 2020 aan de APV toegevoegde verbodsbepaling met de mogelijkheid van een ontheffing door de burgemeester. Tijdens de commissiebehandeling is een wijziging van dit artikel in een meldingsplicht, zoals die bij artikel 2:25 voor kleine evenementen geldt, geopperd.
In het aangepaste concept hebben wij, analoog aan dat artikel en om kleinschalige lokale initiatieven niet te bureaucratiseren, een meldingsplicht onder voorwaarden toegevoegd.

Wat gaan we daarvoor doen?
Na besluitvorming de vastgestelde APV op de gebruikelijke wijze publiceren (op de gemeentepagina van overheid.nl). Daarnaast dienen wij de nieuwe APV ter kennisname van het openbaar ministerie te brengen.

a) Planning
Zo spoedig mogelijk na de raadsvergadering van 2 november 2021

b) Evaluatie
De APV wordt periodiek ter bijstelling voorgelegd. Voor 2022 is een wijziging voorzien omdat naar verwachting op 1 juli van dat jaar de Omgevingswet in werking treedt.

c) Participatie en communicatie

Communicatie met politie, justitie en gemeenten Rheden en Doesburg.
Openbare commissiebehandeling heeft plaatsgevonden op 21 september 2021

d) Publicatie verplicht?
Ja, publicatie op de gemeentepagina van overheid.nl en verplichte kennisgeving aan het openbaar ministerie.

Wat mag het kosten?
N.v.t.

Het college van burgemeester en wethouders,

Boele Boelens,	Ester Weststeijn,
gemeentesecretaris	burgemeester

Bijlage(n)
1. Concept-raadsbesluit
2. Toelichting op APV 2021
3. Tabel met wijzigingen ten opzichten van de APV 2018
4. Antwoorden op vragen gesteld in de raadscommissie op 21 september 2021

De raad van de gemeente Rozendaal, gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 12 oktober 2021

Besluit:

Vast te stellen de Algemene plaatselijke verordening (APV) voor Rozendaal 2021.

Hoofdstuk 1 Algemene bepalingen

Artikel 1:1 Definities

In deze verordening wordt verstaan onder:

- Bebouwde kom: het gebied binnen de grenzen die zijn vastgesteld op grond van artikel 20a van de Wegenverkeerswet 1994;
- Bevoegd gezag: bestuursorgaan dat bevoegd is tot het nemen van een besluit ten aanzien van een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 2.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht of ten aanzien van een al verleende omgevingsvergunning;
- Bouwwerk: bouwwerk als bedoeld in artikel 1 van de Bouwverordening
- Bromfiets: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1, eerste lid, onder e, van de Wegenverkeerswet 1994;
- College: het college van burgemeester en wethouders;
- Gebouw: gebouw als bedoeld in artikel 1, eerste lid van de Woningwet
- Handelsreclame: iedere openbare aanprijzing van goederen of diensten, waarmee kennelijk beoogd wordt een commercieel belang te dienen;
- Motorvoertuig: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1 van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990;
- Openbaar water: wateren die voor het publiek bevaarbaar of op andere wijze toegankelijk zijn;
- Openbare plaats: hetgeen in artikel 1 van de Wet openbare manifestaties daaronder wordt verstaan;
- Parkeren: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1 van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990;
- Rechthebbende: degene die over een zaak zeggenschap heeft krachtens een zakelijk of persoonlijk recht;
- voertuig: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1 van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990, met uitzondering van kleine wagens zoals kruiwagens, kinderwagens en rolstoelen;
- Weg, hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1, eerste lid, onder b, van de Wegenverkeerswet 1994.

Artikel 1:2 Beslistermijn

1. Het bevoegde bestuursorgaan beslist op een aanvraag voor een vergunning of ontheffing binnen acht weken na de datum van ontvangst van de aanvraag.
2. Het bestuursorgaan kan de termijn voor ten hoogste acht weken verdagen.
3. Het bepaalde in het eerste en het tweede lid geldt niet voor de beslissing op een aanvraag om vergunning als bedoeld in artikel 3:3, eerste lid;

4. In afwijking van het tweede lid is artikel 3.9 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht van toepassing indien beslist wordt op een aanvraag om een vergunning als bedoeld in artikel 2.10, vierde lid, artikel 2:11 of artikel 4:11.

Artikel 1:3 Indiening aanvraag
Vervallen.

Artikel 1:4 Voorschriften en beperkingen
1. Aan een vergunning of ontheffing kunnen voorschriften en beperkingen worden verbonden. Deze voorschriften en beperkingen strekken slechts tot bescherming van het belang of de belangen in verband waarmee de vergunning of ontheffing is vereist.
2. Degene aan wie een vergunning of ontheffing is verleend, is verplicht de daaraan verbonden voorschriften en beperkingen na te komen.

Artikel 1:5 Persoonlijk karakter van vergunning of ontheffing
De vergunning of ontheffing is persoonlijk, tenzij bij of krachtens deze verordening anders is bepaald.

Artikel 1:6 Intrekking of wijziging van vergunning of ontheffing
De vergunning of ontheffing kan worden ingetrokken of gewijzigd:
a. indien ter verkrijging daarvan onjuiste of onvolledige gegevens zijn verstrekt;
b. indien op grond van een verandering van de omstandigheden of inzichten opgetreden na het verlenen van de ontheffing of vergunning, intrekking of wijziging noodzakelijk is vanwege het belang of de belangen ter bescherming waarvan de vergunning of ontheffing is vereist;
c. indien de aan de vergunning of ontheffing verbonden voorschriften en beperkingen niet zijn of worden nagekomen;
d. indien van de vergunning of ontheffing geen gebruik wordt gemaakt binnen een daarin gestelde termijn dan wel, bij het ontbreken van een gestelde termijn, binnen een redelijke termijn;
e. indien de houder dit verzoekt.

Artikel 1:7 Termijnen
1. De vergunning of ontheffing geldt voor onbepaalde tijd, tenzij bij de vergunning of ontheffing anders is bepaald of de aard van de vergunning of ontheffing zich daartegen verzet.
2. De aard van de vergunning of ontheffing verzet zich in ieder geval tegen gelding voor onbepaalde tijd indien het aantal vergunningen of ontheffingen is beperkt en het aantal mogelijke aanvragers het aantal beschikbare vergunningen of ontheffingen overtreft.

Artikel 1:8 Weigeringsgronden
1. Een vergunning of ontheffing kan in ieder geval worden geweigerd in het belang van:
   a. de openbare orde;
   b. de openbare veiligheid;
   c. de volksgezondheid;
   d. de bescherming van het milieu.
2. Een vergunning of ontheffing kan ook worden geweigerd als de aanvraag daarvoor minder dan 3 weken voor de beoogde datum van de beoogde activiteit is ingediend en daardoor een behoorlijke behandeling van de aanvraag niet mogelijk is.

Hoofdstuk 2 Openbare orde en veiligheid, volksgezondheid en milieu

Afdeling 1 Voorkomen of Bestrijding van ongeregeldheden

Artikel 2:l Samenscholing en ongeregeldheden

1. Het is verboden op een openbare plaats deel te nemen aan een samenscholing, onnodig op te dringen of door uitdagend gedrag aanleiding te geven tot ongeregeldheden.
2. Degene die op een openbare plaats:
   a. aanwezig is bij een voorval waardoor ongeregeldheden ontstaan of dreigen te ontstaan;
   b. aanwezig is bij een gebeurtenis die aanleiding geeft tot toeloop van publiek waardoor ongeregeldheden ontstaan of dreigen te ontstaan; of
   c. zich bevindt in of aanwezig is bij een samenscholing;

   is verplicht op bevel van een ambtenaar van politie zijn weg te vervolgen of zich in de door hem aangewezen richting te verwijderen..
3. Het is verboden zich te begeven naar of zich te bevinden op openbare plaatsen die door of vanwege het bevoegd bestuursorgaan in het belang van de openbare veiligheid of ter voorkoming van ongeregeldheden zijn afgezet.
4. De burgemeester kan ontheffing verlenen van het in het derde lid gestelde verbod.
5. Het bepaalde in de voorgaande leden geldt niet voor betogingen, vergaderingen en godsdienstige en levensbeschouwelijke samenkomsten als bedoeld in de Wet openbare manifestaties.
6. Op de ontheffing is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) niet van toepassing.

Artikel 2:2

Vervallen.

Artikel 2:3 Kennisgeving betogingen op openbare plaatsen

1. Degene die het voornemen heeft op een openbare plaats een betoging te houden, waaronder begrepen een samenkomst als bedoeld in artikel 3, eerste lid, van de Wet openbare manifestaties, geeft daarvan voor de openbare aankondiging en ten minste 48 uren voordat de betoging wordt gehouden, schriftelijk kennis aan de burgemeester.
2. De kennisgeving bevat:
   a. naam en adres van degene die de betoging houdt;
   b. het doel van de betoging;
   c. de datum waarop de betoging wordt gehouden en het tijdstip van aanvang en van beëindiging;
   d. de plaats en, voor zover van toepassing, de route en de plaats van beëindiging;
   e. voor zover van toepassing, de wijze van samenstelling;
   f. maatregelen die degene die de betoging houdt zal treffen om een regelmatig verloop te bevorderen.
3. Hij die de kennisgeving doet, ontvangt daarvan een bewijs waarin het tijdstip van de kennisgeving is vermeld.
4. Indien het tijdstip van de schriftelijke kennisgeving valt op een vrijdag na 12.00 uur, een zaterdag, een zondag of een algemeen erkende feestdag, wordt de kennisgeving gedaan uiterlijk 12.00 uur op de aan de dag van dat tijdstip voorafgaande werkdag.
5. De burgemeester kan in bijzondere omstandigheden de in het eerste lid genoemde termijn verkorten en een mondelinge kennisgeving in behandeling nemen.

Artikel 2:4 Vervallen

Artikel 2:5
Vervallen

Artikel 2:6 Verspreiden geschreven of gedrukte stukken of afbeeldingen
1. Het is verboden gedrukte of geschreven stukken dan wel afbeeldingen onder publiek te verspreiden dan wel openlijk aan te bieden op door het college aangewezen openbare plaatsen.
2. Het college kan de werking van het verbod beperken tot bepaalde dagen en uren.
3. Het verbod geldt niet voor het huis-aan-huis verspreiden of het aan huis bezorgen van gedrukte of geschreven stukken en afbeeldingen.
4. Het college kan ontheffing verlenen van het in het eerste lid gestelde verbod.
5. Op de ontheffing is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) van toepassing.

Artikel 2:7
Vervallen.

Artikel 2:8 Dienstverlening
1. Het is verboden om zonder vergunning van de burgemeester op of aan de weg op te treden als dienstverlener of zijn diensten als zodanig aan te bieden.

Artikel 2:9 Vertoningen op openbare plaatsen
1. Het is verboden ten behoeve van publiek als straatartiest, straatfotograaf, tekenaar, filmoperateur of gids op te treden op door de burgemeester in het belang van de openbare orde, de openbare veiligheid, de volksgezondheid en het milieu aangewezen openbare plaatsen.
2. De burgemeester kan de werking van het verbod beperken tot bepaalde dagen en uren.
3. De burgemeester kan ontheffing verlenen van het verbod.
4. Op de ontheffing is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) van toepassing.

Afdeling 2 Bruikbaarheid, uiterlijk aanzien en veilig gebruik van openbare plaatsen

Artikel 2:10 Voorwerpen op of aan de openbare weg of een openbare plaats
1. Het is verboden zonder vergunning van het bevoegde bestuursorgaan de weg of een weggedeelte anders te gebruiken dan overeenkomstig de publieke functie daarvan.
2. De vergunning wordt verleend als omgevingsvergunning door het bevoegd gezag als het in het eerste lid bedoelde gebruik een activiteit betreft als bedoeld in artikel 2.2, eerste lid, onder j of k, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.
3. Onverminderd het bepaalde in artikel 1:8 kan een vergunning worden geweigerd:

a. als het beoogde gebruik schade toebrengt aan de weg, gevaar oplevert voor de bruikbaarheid van de weg of voor het doelmatig en veilig gebruik daarvan, dan wel een belemmering kan vormen voor het doelmatig beheer en onderhoud van de weg;
b. als het beoogde gebruik hetzij op zichzelf, hetzij in verband met de omgeving niet voldoet aan redelijke eisen van welstand; of
c. in het belang van de voorkoming of beperking van overlast voor gebruikers van een in de nabijheid gelegen onroerende zaak.

4. Het verbod is niet van toepassing op:

a. evenementen als bedoeld in artikel 2:24;
b. terrassen als bedoeld in artikel 2:27, tweede lid;
c. standplaatsen als bedoeld in artikel 5:17;
d. Voorwerpen of stoffen waarop gedachten of gevoelens worden geopenbaard.

e. door het college aangewezen categorieën van voorwerpen;
f. situaties waarin wordt voorzien door de Wet beheer rijkswaterstaatswerken of de Omgevingsverordening provincie Gelderland.

5. De weigeringsgrond, bedoeld in het derde lid, onder a, is niet van toepassing als in het daarin geregelde onderwerp wordt voorzien door artikel 5 van de Wegenverkeerswet 1994.
6. De weigeringsgrond, bedoeld in het derde lid, onder b, is niet van toepassing op bouwwerken.
7. De weigeringsgrond, bedoeld in het derde lid, onder c, is niet van toepassing als in de voorkoming van overlast wordt voorzien door de Wet milieubeheer.

Artikel 2:11 (Omgevings)vergunning voor het aanleggen, beschadigen en veranderen van een weg

1. Het is verboden zonder of in afwijking van een vergunning van het bevoegde bestuursorgaan een weg aan te leggen, de verharding daarvan op te breken, in een weg te graven of te spitten, aard of breedte van de wegverharding te veranderen of anderszins verandering te brengen in de wijze van aanleg van een weg.
2. De vergunning wordt verleend als omgevingsvergunning door het bevoegd gezag, als de activiteiten zijn verboden bij een bestemmingsplan, beheersverordening, exploitatieplan of voorbereidingsbesluit.
3. Het verbod is niet van toepassing voor zover in opdracht van een bestuursorgaan of openbaar lichaam werkzaamheden worden verricht.
4. Het verbod is voorts niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door het Wetboek van Strafrecht, de Wegenwet, de Wet beheer rijkswaterstaatswerken, de Waterschapskeur, de provinciale omgevingsverordening of de Telecommunicatiewet.

Artikel 2:12 Maken, veranderen van een uitweg

1. Het is verboden zonder omgevingsvergunning van het college een uitweg te maken naar de weg of verandering te brengen in een bestaande uitweg naar de weg.
2. In afwijking van het bepaalde in artikel 1:8 wordt de vergunning slechts geweigerd:
   a. ter voorkoming van gevaar voor het verkeer op de weg;
   b. indien de uitweg zonder noodzaak ten koste gaat van een openbare parkeerplaats;
   c. indien door de uitweg het openbaar groen op onaanvaardbare wijze wordt aangetast;
   d. indien er sprake is van een uitweg van een perceel dat al door een andere uitweg wordt ontsloten, en de aanleg van deze tweede uitweg ten koste gaat van een openbare parkeerplaats of het openbaar groen.
3. Het verbod in het eerste lid is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door de Wet beheer Rijkswaterstaatswerken, de Waterschapskeur en de provinciale omgevingsverordening.

Artikel 2:13

Vervallen.

Artikel 2:14

Vervallen.

Artikel 2:15

Hinderlijke beplanting of gevaarlijk voorwerp

Het is verboden beplanting of een voorwerp aan te brengen of te hebben op zodanige wijze dat aan het wegverkeer het vrije uitzicht wordt belemmerd of voor het wegverkeer hinder of gevaar ontstaat.

Artikel 2:16 Openen straatkolken en dergelijke

Het is aan degene die daartoe niet bevoegd is verboden een straatkolk, rioolput, brandkraan of een andere afsluiting die behoort tot een openbare nutsvoorziening, te openen, onzichtbaar te maken of af te dekken.

Artikel 2:17
Vervallen.

Artikel 2:18 Rookverbod in bossen en natuurterreinen
1. Het is verboden in bossen, op heide of veengronden dan wel in duingebieden of binnen een afstand van dertig meter daarvan:
a. te roken gedurende een door het college aangewezen periode;
b. voor zover het de open lucht betreft, brandende of smeulende voorwerpen te laten vallen, weg te werpen of te laten liggen.
2. Het verbod is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door artikel 429, aanhef en onder 3˚, van het Wetboek van Strafrecht.
3. Het verbod in het eerste lid, aanhef en onder a, is voorts niet van toepassing voor zover het roken plaatsvindt in gebouwen en aangrenzende erven.

Artikel 2:19
Vervallen.

Artikel 2:20
Vervallen.

Artikel 2:21 Voorzieningen voor verkeer en verlichting
1. De rechthebbende op een bouwwerk is verplicht toe te laten dat op of aan dat bouwwerk voorwerpen, borden of voorzieningen ten behoeve van het verkeer of de openbare verlichting worden aangebracht, onderhouden, gewijzigd of verwijderd.
2. Het bepaalde geldt niet voor zover in het daarin geregelde onderwerp wordt voorzien door de Waterstaatswet 1900, de Onteigeningswet, of de Belemmeringenwet Privaatrecht.

Artikel 2:22 Objecten onder hoogspanningslijn
1. Het is verboden binnen een afstand van zes meter aan weerszijden van voor stroomgeleiding bestemde draden van bovengrondse hoogspanningslijnen voorwerpen, opgaand houtgewas of andere objecten, die niet zijn aan te merken als bouwwerken, hoger dan twee meter te plaatsen of te hebben.
2. Het college kan van het verbod ontheffing verlenen indien de elektrische spanning van de bovengrondse hoogspanningslijn dat toelaat.
3. Het verbod is niet van toepassing op objecten die deel uitmaken van de hoogspanningslijn.
4. Op de ontheffing is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) niet van toepassing.

Artikel 2:23 Veiligheid op het ijs
1. Het is verboden:
    a. voor het publiek toegankelijke ijsvlakten te beschadigen, te verontreinigen, te versperren of het verkeer daarop op enige andere wijze te belemmeren of in gevaar te brengen;
    b. bakens of andere voorwerpen ten behoeve van de veiligheid geplaatst op de onder a bedoelde ijsvlakten te verplaatsen, weg te nemen, te beschadigen of op enige andere wijze het gebruik daarvan te verijdelen of te belemmeren.
2. Het verbod geldt niet voor zover in het daarin geregelde onderwerp wordt voorzien door het Wetboek van Strafrecht of de Provinciale vaarwegenverordening.

Afdeling 3 Evenementen

Artikel 2:24 Definities

1. In deze afdeling wordt onder evenement verstaan elke voor publiek toegankelijke verrichting van vermaak, met uitzondering van:
    a. bioscoopvoorstellingen;
    b. markten als bedoeld in artikel 160, eerste lid, onder h, van de Gemeentewet en artikel 5:22 van deze verordening;
    c. kansspelen als bedoeld in de Wet op de kansspelen;
    d. het in een inrichting in de zin van de Alcoholwet gelegenheid geven tot dansen;
    e. betogingen, samenkomsten en vergaderingen als bedoeld in de Wet openbare manifestaties;
    f. activiteiten als bedoeld in artikel 2:9 en 2:39 van deze verordening.
2. Onder evenement wordt mede verstaan:
    a. een herdenkingsplechtigheid;
    b. een braderie;
    c. een optocht, niet zijnde een betoging als bedoeld in artikel 2:3 van deze verordening, op de weg;
    d. een feest, muziekvoorstelling of wedstrijd op of aan de weg;
    e. een straatfeest of buurtbarbecue op een dag.

Artikel 2:25
Evenement

1. Het is verboden zonder vergunning van de burgemeester een evenement te organiseren.
2. Bij de indiening van de vergunningaanvraag worden de gegevens, bedoeld in artikel 2.3 van het Besluit brandveilig gebruik en basishulpverlening overige plaatsen, aangeleverd, voor zover voor het evenement een gebruiksmelding zou moeten worden gedaan op grond van artikel 2:1, eerste lid, van het Besluit brandveilig gebruik en basishulpverlening overige plaatsen.
3. Geen vergunning is vereist voor een klein evenement, indien:

a. het aantal aanwezigen niet meer bedraagt dan 50 personen;
b. het evenement tussen 10.00 uur en 24.00 uur plaatsvindt;
c. geen muziek ten gehore wordt gebracht voor 10.00 uur of na 23.00 uur;
d. het evenement niet plaatsvindt op de rijbaan, (brom)fietspad of anderszins een belemmering vormt voor het verkeer en de hulpdiensten;
e. slechts kleine objecten worden geplaatst met een totale oppervlakte van minder dan 50 m2, waarbij de individuele objecten niet groter zijn dan 10 m2 per object;
f. er een organisator is;
g. de organisator binnen 10 werkdagen voorafgaand aan het evenement daarvan melding heeft gedaan aan de burgemeester.

4. De burgemeester kan binnen 5 dagen na ontvangst van de melding besluiten het organiseren van een evenement als bedoeld in het derde lid te verbieden, indien daardoor de openbare orde, de openbare veiligheid, de volksgezondheid of het milieu in gevaar komt.
5. Het verbod van het eerste lid geldt niet voor een wedstrijd op of aan de weg, voor zover in het geregelde onderwerp wordt voorzien door artikel 10 juncto 148, van de Wegenverkeerswet 1994.
6. Op de vergunning is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) niet van toepassing.

Artikel 2:26 Ordeverstoring bij een evenement

1. Het is verboden bij een evenement de orde te verstoren.
2. Het is verboden bij een evenement zichtbaar goederen te dragen, bij zich te hebben of te vervoeren die uiterlijke kenmerken zijn van een organisatie die bij rechterlijke uitspraak of bestuurlijk besluit verboden is verklaard of is ontbonden vanwege een doel of werkzaamheid in strijd met de openbare orde.
3. Het verbod in het tweede lid geldt niet voor zover in het daarin geregelde onderwerp wordt voorzien door het Wetboek van Strafrecht.

Afdeling 4 Toezicht op openbare inrichtingen

Artikel 2:27 Definities

1. In deze afdeling wordt verstaan onder:
    a. openbare inrichting:
        1. een hotel, restaurant, pension, café, cafetaria, snackbar, discotheek, waterpijpcafé, buurthuis of clubhuis;
        2. elke andere voor het publiek toegankelijke, besloten ruimte waarin bedrijfsmatig of in een omvang alsof zij bedrijfsmatig was logies wordt verstrekt of dranken worden geschonken of rookwaren of spijzen voor directe consumptie ter plaatse worden verstrekt of bereid;
    b. terras: een buiten de besloten ruimte van de openbare inrichting liggend deel daarvan waar sta- of zitgelegenheid kan worden geboden en waar tegen vergoeding dranken kunnen worden geschonken of spijzen voor directe consumptie ter plaatse kunnen worden bereid of verstrekt.
2. Onder openbare inrichting wordt mede verstaan een buiten de besloten ruimte van de openbare inrichting liggend deel daarvan waar sta- of zitgelegenheid kan worden geboden en waar tegen vergoeding dranken kunnen worden geschonken of spijzen voor directe consumptie ter plaatse kunnen worden bereid of verstrekt.

Artikel 2:28 Exploitatie openbare inrichting

1. Het is verboden een openbare inrichting te exploiteren zonder vergunning van de burgemeester.
2. De burgemeester weigert de vergunning indien de exploitatie van de openbare inrichting in strijd is met het geldend bestemmingsplan, of indien de aanvrager geen verklaring omtrent gedrag met betrekking tot de leidinggevende overlegt die uiterlijk drie maanden voor de datum waarop de vergunningaanvraag is ingediend, is afgegeven.
3. Onverminderd het bepaalde in artikel 1:8 kan de burgemeester de vergunning geheel of gedeeltelijk weigeren, indien naar zijn oordeel:

a. moet worden aangenomen dat de woon- en leefsituatie in de omgeving van het openbare inrichting of de openbare orde op ontoelaatbare wijze nadelig wordt beïnvloed.
b. de exploitant of de leidinggevende in enig opzicht van slecht levensgedrag is.

4. Geen vergunning is vereist voor een openbare inrichting die zich bevindt in
    a. een winkel als bedoeld in artikel 1 van de Winkeltijdenwet voor zover de activiteiten van de openbare inrichting een nevenactiviteit vormen van de winkelactiviteit;
    b. een zorginstelling;
    c. een museum; of
    d. een bedrijfskantine of – restaurant.
5. De burgemeester verleent op verzoek of ambtshalve vrijstelling van het verbod genoemd in het eerste lid aan openbare inrichtingen die horecabedrijf zijn als bedoeld in artikel 1 van de Alcoholwet, indien

a. zich in de zes maanden voorafgaand aan de inwerkingtreding van deze bepaling geen incidenten gepaard gaande met geweld, overlast op straat of drugsgebruik en -handel hebben voorgedaan in of bij de inrichting, dan wel
b. de inrichting zich nieuw in de gemeente vestigt en er zich geen weigeringsgronden voordoen als bedoeld in artikel 1:8 of 2:28, tweede of derde lid.

6. De vrijstelling wordt ingetrokken wanneer zich een incident heeft voorgedaan als bedoeld in het vijfde lid onder a.
7. Paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) is niet van toepassing op de vergunning bedoeld in het eerste lid en op de vrijstelling bedoeld in het vijfde lid.

Artikel 2:29 Sluitingstijd

1. Openbare inrichtingen zijn gesloten op maandag tot en met vrijdag tussen 01.00 uur en 07.00 uur en op zaterdag en zondag tussen 02.00 uur en 07.00 uur;
2. Het is verboden een openbare inrichting voor bezoekers geopend te hebben, of bezoekers in de inrichting te laten verblijven na sluitingstijd.
3. De burgemeester kan ontheffing verlenen van de sluitingstijd.
4. Voor een openbare inrichting als bedoeld in artikel 2:28, vierde lid onder a, gelden dezelfde sluitingstijden als voor de winkel.
5. Het eerste en het derde lid zijn niet van toepassing op situaties waarin bij of krachtens de Wet milieubeheer is voorzien.
6. Op de ontheffing is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) niet van toepassing.

Artikel 2:30 Afwijking sluitingstijd; tijdelijke sluiting

1. De burgemeester kan in het belang van de openbare orde, veiligheid, zedelijkheid of gezondheid of in geval van bijzondere omstandigheden voor een of meer openbare inrichtingen tijdelijk andere sluitingstijden vaststellen of tijdelijk sluiting bevelen.
2. Het eerste lid is niet van toepassing in die situaties waarin artikel 13b van de Opiumwet voorziet.

Artikel 2:31 Verboden gedragingen

1. Het is verboden in een openbare inrichting:
   a. de orde te verstoren;
   b. zich te bevinden buiten de in artikel 2:29 genoemde openingstijden of gedurende de tijd dat de inrichting gesloten dient te zijn op grond van een besluit krachtens artikel 2:30, eerste lid;
   c. op het terras spijzen of dranken te verstrekken aan personen die geen gebruik maken van het terras;
2. Het is verboden voor een exploitant om een bijeenkomst van een organisatie, die bij rechterlijke uitspraak of bij bestuurlijk besluit verboden is verklaard of is ontbonden vanwege een doel of werkzaamheid in strijd met de openbare orde, te laten houden in een openbare inrichting.
3. Het verbod in het tweede lid geldt niet voor zover in het daarin geregelde onderwerp wordt voorzien door het Wetboek van Strafecht.

Artikel 2:32 Handel in openbare inrichtingen

De exploitant van een openbare inrichting staat niet toe dat een handelaar, aangewezen bij algemene maatregel van bestuur op grond van artikel 437, eerste lid, van het Wetboek van Strafrecht, of een voor hem handelend persoon in die inrichting enig voorwerp verwerft, verkoopt of op enige andere wijze overdraagt.

Artikel 2:33 Het college als bevoegd bestuursorgaan
Als een openbare inrichting geen voor het publiek openstaand gebouw of bijbehorend erf is in de zin van artikel 174 van de Gemeentewet, treedt het college bij de toepassing van de artikelen 2:28 tot en met 2:30 op als bevoegd bestuursorgaan.

Afdeling 5 Regulering paracommerciële rechtspersonen en overige aangelegenheden uit de Alcoholwet

Artikel 2:34a Definities
In deze afdeling wordt verstaan onder:
- alcoholhoudende drank,
- horecalokaliteit,
- paracommerciële rechtspersoon;

dat wat daaronder wordt verstaan in de Alcoholwet.

Artikel 2:34b Regulering paracommerciële rechtspersonen
1. Een paracommercieel rechtspersoon dat zich (voornamelijk) richt op het organiseren van activiteiten van sportieve aard kan alcoholhoudende drank uitsluitend verstrekken op:
    a. maandag tot en met vrijdag: vanaf een uur voor aanvang en tot uiterlijk 1 uur na afloop van een activiteit die wordt uitgeoefend in verband met de statutaire doelen van de rechtspersoon, maar niet later dan 23.00 uur;
    b. zaterdag vanaf 12.00 uur tot 20.00 uur;
    c. zondag vanaf 12.00 uur tot 20.00 uur.
2. Voor zover er bij paracommerciële rechtspersonen als bedoeld in het eerste lid verenigings- of wedstrijdactiviteiten op de zaterdag en zondag plaatsvinden die eindigen tijdens de laatste één uur vóór het verlopen of na afloop van de in dat lid genoemde schenktijden, is het deze paracommerciële rechtspersonen toegestaan, in aanvulling op de schenktijden genoemd in dat lid, alcoholhoudende drank te verstrekken tot één uur na beëindiging van deze activiteiten, maar niet later dan 23.00 uur.
3. Overige paracommerciële rechtspersonen kunnen alcoholhoudende drank uitsluitend verstrekken op:
    a. maandag tot en met vrijdag vanaf 17.00 uur tot 23.00 uur;
    b. zaterdag vanaf 12.00 uur tot 23.00 uur;
    c. zondag vanaf 12.00 uur tot 23.00 uur.
4. Een paracommercieel rechtspersoon verstrekt geen alcoholhoudende drank tijdens bijeenkomsten van persoonlijke aard en bijeenkomsten die gericht zijn op personen welke niet of niet rechtstreeks bij de activiteiten van de desbetreffende rechtspersoon betrokken zijn.

Artikel 2:34c Verbod ‘happy hours’
Het is verboden in een horecalokaliteit of op een terras bedrijfsmatig of anders dan om niet alcoholhoudende drank te verstrekken voor gebruik ter plaatse tegen een prijs die voor een periode van 24 uur of korter lager is dan 60% van de prijs die daar gewoonlijk wordt gevraagd.

Afdeling 6 Toezicht op inrichtingen tot het verschaffen van nachtverblijf

Artikel 2:35 Definitie
In deze afdeling wordt verstaan onder inrichting: elke al dan niet besloten ruimte waarin, in de uitoefening van beroep of bedrijf, aan personen de mogelijkheid van nachtverblijf of gelegenheid tot kamperen wordt verschaft.

Artikel 2:36 Kennisgeving exploitatie
Degene die een inrichting opricht, overneemt, verplaatst of de exploitatie of feitelijke leiding van een inrichting staakt, is verplicht binnen drie dagen daarna daarvan schriftelijk kennis te geven aan de burgemeester.

Artikel 2:37 Verschaffing gegevens nachtregister
Degene die in een inrichting nachtverblijf houdt of de kampeerder is verplicht de exploitant of feitelijk leidinggevende van die inrichting volledig en naar waarheid naam, adres, woonplaats, geboortedatum, geboorteplaats, betrekking, dag van aankomst en de dag van vertrek te verstrekken.

Afdeling 7 Toezicht op speelgelegenheden

Artikel 2:38 Definities
1. In deze afdeling wordt onder speelgelegenheid verstaan een voor het publiek toegankelijke gelegenheid waar bedrijfsmatig of in een omvang alsof deze bedrijfsmatig is de mogelijkheid wordt geboden enig spel te beoefenen, waarbij geld of in geld inwisselbare voorwerpen kunnen worden gewonnen of verloren.
2. In deze afdeling voorkomende begrippen die in de Wet op de kansspelen zijn omschreven, hebben dezelfde betekenis als in die wet.

Artikel 2:39 Speelgelegenheden
1. Het is verboden zonder vergunning van de burgemeester een speelgelegenheid te exploiteren of te doen exploiteren.
2. Het verbod is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door de Wet op de kansspelen
3. Onverminderd het bepaalde in artikel 1:8 weigert de burgemeester de vergunning als:
   a. naar zijn oordeel moet worden aangenomen dat de woon- en leefsituatie in de omgeving van de speelgelegenheid of de openbare orde op ontoelaatbare wijze nadelig worden beïnvloed door de exploitatie van de speelgelegenheid; of
   b. de exploitatie van de speelgelegenheid in strijd is met een geldend bestemmingsplan.
4. Op de aanvraag om een vergunning is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) niet van toepassing.

Artikel 2:39a Kansspelautomaten
1. In hoogdrempelige inrichtingen zijn maximaal twee kansspelautomaten toegestaan.
2. In laagdrempelige inrichtingen zijn kansspelautomaten niet toegestaan.

Afdeling 8 Maatregelen ter voorkoming van overlast, gevaar of schade

Artikel 2.40 Sluiting van een voor publiek toegankelijk gebouw, inrichting of ruimte
1. De burgemeester kan de sluiting bevelen van een voor publiek toegankelijk gebouw, inrichting of ruimte als daar:

a. is gehandeld in strijd met artikel 1 van de Wet op de kansspelen;
c. door misdrijf verkregen zaken voorhanden, bewaard of verborgen zijn dan wel zijn verworven of overgedragen; discriminatie heeft plaatsgevonden op grond van ras, geslacht, seksuele gerichtheid of op welke grond dan ook;
d. wapens als bedoeld in artikel 2 van de Wet wapens en munitie aanwezig zijn waarvoor geen ontheffing, vergunning of verlof is verleend; of
e. zich andere feiten of omstandigheden hebben voorgedaan die de vrees wettigen dat het geopend blijven van het gebouw, de inrichting of de ruimte ernstig gevaar oplevert voor de openbare orde, veiligheid, zedelijkheid, volksgezondheid en/of het milieu.

2. De burgemeester trekt het sluitingsbevel in als naar zijn oordeel de in het eerste lid genoemde belangen voortzetting van de sluiting niet langer vereisen.
3. De burgemeester draagt zorg voor het aanbrengen van het bevel tot sluiting bij de toegang van het gebouw, de inrichting of de ruimte, of in de directe nabijheid daarvan.
4. De rechthebbende laat toe dat een afschrift van het sluitingsbevel wordt aangebracht.
5. Het is verboden een gebouw, inrichting of ruimte te betreden waarvan de sluiting is bevolen.
6. Het is de rechthebbende verboden zonder toestemming van de burgemeester bezoekers toe te laten of zelf het gebouw, de inrichting of de ruimte te betreden.
7. Het derde, vierde, vijfde en zesde lid zijn van overeenkomstige toepassing als de burgemeester krachtens artikel 174a van de Gemeentewet of artikel 13b van de Opiumwet heeft besloten tot sluiting van een woning, een lokaal of een bij de woning of dat lokaal behorend erf.

Artikel 2:41 Betreden gesloten woning of lokaal

1. Het is verboden een krachtens artikel 174a van de Gemeentewet gesloten woning, een niet voor publiek toegankelijk lokaal of een bij die woning of dat lokaal behorend erf te betreden.
2. Het is verboden een krachtens artikel 13b van de Opiumwet gesloten woning, een niet voor het publiek toegankelijk lokaal, een bij die woning of dat lokaal behorend erf, een voor het publiek toegankelijk lokaal of bij dat lokaal behorend erf te betreden.
3. Deze verboden gelden niet voor personen wier aanwezigheid in de woning of het lokaal wegens dringende reden noodzakelijk is.

Artikel 2:42 Plakken en kladden

1. Het is verboden een openbare plaats of dat gedeelte van een onroerende zaak dat vanaf die plaats zichtbaar is te bekrassen of te bekladden.
2. Het is verboden zonder schriftelijke toestemming van de rechthebbende op een openbare plaats of dat gedeelte van een onroerende zaak dat vanaf die plaats zichtbaar is:
   a. een aanplakbiljet of ander geschrift, afbeelding of aanduiding aan te plakken, te doen aanplakken, op andere wijze aan te brengen of te doen aanbrengen;
   b. met kalk, krijt, teer of een kleur of verfstof een afbeelding, letter, cijfer of teken aan te brengen of te doen aanbrengen.
3. Het in het tweede lid gestelde verbod is niet van toepassing indien gehandeld wordt krachtens wettelijk voorschrift.
4. Het college kan aanplakborden aanwijzen voor het aanbrengen van meningsuitingen en bekendmakingen.
5. Het is verboden de in het vierde lid bedoelde aanplakborden te gebruiken voor bet aanbrengen van handelsreclame.
6. Het college kan nadere regels stellen voor het aanbrengen van meningsuitingen en bekendmakingen, die geen betrekking mogen hebben op de inhoud van de meningsuitingen en bekendmakingen.
7. De houder van de in het tweede lid bedoelde schriftelijke toestemming is verplicht die aan een opsporingsambtenaar op diens eerste vordering terstond ter inzage af te geven.

Artikel 2:43 Vervoer plakgereedschap en dergelijke

1. Het is verboden op een openbare plaats te vervoeren of bij zich te hebben enig aanplakbiljet, aanplakdoek, kalk, teer, kleur of verfstof of verfgereedschap.
2. Dit verbod is niet van toepassing, indien de genoemde materialen of gereedschappen niet zijn gebruikt of niet zijn bestemd voor handelingen als verboden in artikel 2:42.

Artikel 2:44 Vervoer inbrekerswerktuigen

1. Het is verboden op een openbare plaats inbrekerswerktuigen te vervoeren of bij zich te hebben.

2. Dit verbod is niet van toepassing indien redelijkerwijs kan worden aangenomen dat de in het eerste lid bedoelde werktuigen niet gebruikt of bestemd zijn om zich onrechtmatig de toegang tot een gebouw of erf te verschaffen, onrechtmatig sluitingen te openen of te verbreken, diefstal door middel van braak te vergemakkelijken of het maken van sporen te voorkomen.

Artikel 2:45 Betreden van plantsoenen e.d.

a. Het is aan degene die daartoe niet bevoegd is verboden zonder ontheffing van het college zich te bevinden in of op bij de gemeente in onderhoud zijnde parken, wandelplaatsen, plantsoenen, groenstroken of grasperken, buiten de daarin gelegen wegen of paden.
b. Het verbod is niet van toepassing voor zover in opdracht van een bestuursorgaan of openbaar lichaam werkzaamheden worden verricht.

Artikel 2:46 Rijden over bermen e.d.

1. Het is verboden met voertuigen die niet voorzien zijn van rubberbanden te rijden over de berm, de glooiing of de zijkant van een weg, tenzij dit door de omstandigheden redelijkerwijs wordt vereist.
2. Het verbod geldt niet voorzover in het daarin geregelde onderwerp wordt voorzien door de Wet beheer rijkswaterstaatswerken of de provinciale omgevingsverordening.

Artikel 2:47 Hinderlijk gedrag op openbare plaatsen

1. Het is verboden op een openbare plaats:
   a. te klimmen of zich te bevinden op een beeld, monument, overkapping, constructie, openbare toiletgelegenheid, voertuig, hek, omheining of andere afsluiting, verkeersmeubilair of daarvoor niet bestemd straatmeubilair;
   b. zich op te houden op een wijze die voor andere gebruikers of omwonenden onnodig overlast of hinder veroorzaakt.
2. Het verbod is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door de artikelen 424, 426bis of 431 van het Wetboek van Strafrecht of artikel 5 van de Wegenverkeerswet 1994.

Artikel 2:48 Verboden drankgebruik

1. Het is voor personen die de leeftijd van achttien jaar hebben bereikt verboden op een openbare plaats die deel uitmaakt van een door het college aangewezen gebied, alcoholhoudende drank te gebruiken of aangebroken flessen, blikjes en dergelijke met alcoholhoudende drank bij zich te hebben.
2. Het verbod is niet van toepassing op:

a. een terras dat behoort bij een horecabedrijf als bedoeld in artikel 1 van de Alcoholwet;
b. een andere plaats dan een horecabedrijf als bedoeld onder a, waarvoor een ontheffing geldt krachtens artikel 35 van de Alcoholwet.

Artikel 2:49 Verboden gedrag bij of in gebouwen

1. Het is verboden zonder redelijk doel:

a. zich in een portiek of poort op te houden;
b. in, op of tegen een raamkozijn of een drempel van een gebouw te zitten of te liggen.

2. Het is aan anderen dan bewoners of gebruikers van een flatgebouw, appartementsgebouw of een soortgelijke meergezinswoning of van een gebouw dat voor publiek toegankelijk is, verboden zich zonder redelijk doel te bevinden in een voor gemeenschappelijk gebruik bestemde ruimte van dat gebouw.

Artikel 2:50 Hinderlijk gedrag in voor het publiek toegankelijke ruimten

Het is verboden zich zonder redelijk doel en op een voor anderen hinderlijke wijze op te houden in of op een voor het publiek toegankelijke ruimte, dan wel deze te verontreinigen of te gebruiken voor een

ander doel dan waarvoor deze ruimte is bestemd. Onder deze ruimten worden in elk geval begrepen: portalen, telefooncellen, wachtlokalen voor het openbaar vervoer, parkeergarages en rijwielstallingen.

Artikel 2:50a Verbod op zichtbare uitingen van verboden organisaties

1. Het is verboden op openbare plaatsen of in voor het publiek toegankelijke openstaande gebouwen en daarbij behorende erven zichtbaar goederen te dragen, bij zich te hebben of te vervoeren die uiterlijke kenmerken zijn van een organisatie die bij rechterlijke uitspraak of bestuurlijk besluit verboden is verklaard of is ontbonden vanwege een werkzaamheid of doel in strijd met de openbare orde.
2. Het verbod geldt niet voor zover in het daarin geregelde onderwerp wordt voorzien door het Wetboek van Strafrecht.

Artikel 2:51 Neerzetten van fietsen e.d.

Het is verboden op een openbare plaats een fiets of een bromfiets te plaatsen of te laten staan tegen een raam, een raamkozijn, een deur, de gevel van een gebouw of in de ingang van een portiek als dit in strijd is met de uitdrukkelijk verklaarde wil van de gebruiker van dat gebouw of dat portiek of als daardoor die ingang versperd wordt.

Artikel 2:52 Overlast van fiets of bromfiets op markt en kermisterrein e.d.

Het is verboden op de door het college of de burgemeester aangewezen uren en plaatsen zich met een fiets of bromfiets te bevinden op een door het college of de burgemeester aangewezen terrein waar een markt, kermis, uitvoering, bijeenkomst of plechtigheid gehouden wordt die publiek trekt, mits dit verbod kenbaar is aan de bezoekers van het terrein.

Artikel 2:53

Vervallen.

Artikel 2:54

Vervallen.

Artikel 2:55

Vervallen.

Artikel 2:56

Vervallen

Artikel 2:57 Loslopende honden

1. Het is de eigenaar of houder van een hond verboden die hond te laten verblijven of te laten lopen:
   a. op een voor het publiek toegankelijke en kennelijk als zodanig ingerichte kinderspeelplaats, zandbak of speelweide of op een andere door het college aangewezen plaats;
   b. binnen de bebouwde kom op de weg indien de hond niet is aangelijnd;
   c. buiten de bebouwde kom op een door het college aangewezen plaats indien de hond niet is aangelijnd;
   d. op de weg indien die hond niet is voorzien van een halsband of een ander identificatiemerk dat de eigenaar of houder duidelijk doet kennen.

2. Het eerste lid, aanhef en onder b, is niet van toepassing op door het college aangewezen plaatsen.
3. Het eerste lid, aanhef en onder a tot en met c, is niet van toepassing op de eigenaar of houder van een hond die zich vanwege zijn handicap door een geleidehond of sociale hulphond laat begeleiden of die deze hond aantoonbaar gekwalificeerd opleidt tot geleidehond of sociale hulphond.

Artikel 2:58 Verontreiniging door honden

1. Degene die zich met een hond op een openbare plaats begeeft is verplicht ervoor te zorgen dat de uitwerpselen van die hond onmiddellijk worden verwijderd.
2. Het eerste lid is niet van toepassing op de eigenaar of houder van een hond die zich vanwege zijn handicap door een geleidehond of sociale hulphond laat begeleiden.
3. Het bepaalde in het eerste lid is niet van toepassing op door het college aangewezen plaatsen.

Artikel 2:59 Gevaarlijke honden

1. Als de burgemeester een hond in verband met zijn gedrag gevaarlijk of hinderlijk acht, kan hij de eigenaar of houder van die hond een aanlijngebod of een aanlijn- en muilkorfgebod opleggen voor zover die hond verblijft of loopt op een openbare plaats of op het terrein van een ander.
2. De eigenaar of houder van de hond aan wie een aanlijngebod is opgelegd, is verplicht de hond kort aangelijnd te houden, met een lijn met een lengte, gemeten van hand tot halsband, van ten hoogste 1,50 meter.
3. De eigenaar of houder van de hond aan wie een aanlijn- en muilkorfgebod is opgelegd, is naast de verplichting bedoeld in het tweede lid verplicht de hond voorzien te houden van een

a. muilkorf die: vervaardigd is van stevige kunststof, van stevig leer of van beide stoffen;
b. door middel van een stevige leren riem zodanig rond de hals is aangebracht dat verwijdering onder toedoen van de mens niet mogelijk is; en
c. zodanig is ingericht dat de hond niet kan bijten, dat de afgesloten ruimte binnen de korf een geringe opening van de bek toelaat en dat geen scherpe delen binnen de korf aanwezig zijn.

4. Onverminderd artikel 2:57, eerste lid, aanhef en onder d, dient een hond als bedoeld in het eerste lid voorzien te zijn van een door de minister die het aangaat op aanvraag verstrekt uniek identificatienummer door middel van een microchip die met een chipreader afleesbaar is.

Artikel 2:60 Houden van hinderlijke of schadelijke dieren

1. Het is verboden op door het college ter voorkoming of opheffing van overlast of schade aan de openbare gezondheid aangewezen plaatsen, buiten een inrichting in de zin van de Wet milieubeheer, bij dat aanwijzingsbesluit aangeduide dieren:
   a. aanwezig te hebben;
   b. aanwezig te hebben anders dan met inachtneming van de door het college in het aanwijzingsbesluit gestelde regels;
   c. aanwezig te hebben in een groter aantal dan in die aanwijzing is aangegeven;
   d. te voeren.
2. Het college kan de rechthebbende op een onroerende zaak gelegen binnen een plaats die krachtens het eerste lid is aangewezen, ontheffing verlenen van een of meer verboden bedoeld in het eerste lid.
3. Op de ontheffing is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) niet van toepassing.

Artikel 2:61

Vervallen.

Artikel 2:62 Loslopend vee
De rechthebbende op vee dat zich bevindt in een aan een weg liggend weiland of terrein dat niet van die weg is afgescheiden door een deugdelijke veekering, is verplicht ervoor te zorgen dat zodanige maatregelen getroffen worden dat dit vee die weg niet kan bereiken.

Artikel 2:63
Vervallen.

Artikel 2:64 Bijen
1. Het is verboden bijen te houden:
    a. binnen een afstand van 30 meter van woningen of andere gebouwen waarin overdag mensen verblijven;
    b. binnen een afstand van 30 meter van de weg.
2. Het in het eerste lid gestelde verbod geldt niet indien op een afstand van ten hoogste zes meter vanaf de korven of kasten een afscheiding is aangebracht van twee meter hoogte of zoveel hoger als noodzakelijk is om het laag uit- en invliegen van de bijen te voorkomen.
3. Het verbod in het eerste lid, aanhef en onder a, is niet van toepassing voor de bijenhouder die rechthebbende is op de woningen of gebouwen bedoeld in dat lid.
4. Het verbod in het eerste lid, aanhef en onder b, is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door de provinciale omgevingsverordening.
5. Het college kan ontheffing verlenen van het verbod.

Artikel 2:65 Bedelarij
Het is verboden in door het college aangewezen gebieden op of aan de weg of in een voor het publiek toegankelijk gebouw te bedelen om geld of andere zaken.

Afdeling 9 Bestrijding van heling van goederen

Artikel 2:66 Definitie
In deze afdeling wordt verstaan onder handelaar: de handelaar als bedoeld in artikel 1 van de algemene maatregel van bestuur op grond van artikel 437, eerste lid, van het Wetboek van Strafrecht.

Artikel 2:67 Verplichtingen met betrekking tot het verkoopregister
1. De handelaar is verplicht aantekening te houden van alle gebruikte of ongeregelde goederen die hij verkoopt of op andere wijze overdraagt, in een doorlopend en een door of namens de burgemeester gewaarmerkt register en daarin vermeldt hij onverwijld:
    a. het volgnummer van de aantekening met betrekking tot het goed;
    b. de datum van verkoop of overdracht van het goed;
    c. een omschrijving van het goed, daaronder begrepen – voor zover dat mogelijk is - soort, merk en nummer van het goed;
    d. de verkoopprijs of andere voorwaarden voor overdracht van het goed;
    e. de naam en het adres van degene die het goed heeft verkregen.
2. De burgemeester is bevoegd vrijstelling te verlenen van deze verplichtingen.

Artikel 2:68 Voorschriften als bedoeld in artikel 437 van het Wetboek van Strafrecht
De handelaar af een voor hem handelend persoon is verplicht:
a. de burgemeester binnen drie dagen schriftelijk in kennis te stellen:
    1° dat hij het beroep van handelaar uitoefent met vermelding van zijn woonadres en het adres van de bij zijn onderneming behorende vestiging;
    2° van een verandering van de onder a, sub l°, bedoelde adressen;
    3° als hij het beroep van handelaar niet langer uitoefent;

4° dat hij enig goed kan verkrijgen dat redelijkerwijs van een misdrijf afkomstig is of voor de rechthebbende verloren is gegaan;

b. de burgemeester op eerste aanvraag zijn administratie of register ter inzage te geven;
c. aan de hoofdingang van elke vestiging een kenteken te hebben waarop zijn naam en de aard van de onderneming duidelijk zichtbaar zijn;
d. een door opkoop verkregen goed gedurende de eerste drie dagen in bewaring te houden in de staat waarin het goed verkregen is.

Artikel 2:69
Vervallen.

Artikel 2:70
Vervallen

Afdeling 10 Consumentenvuurwerk

Artikel 2:71 Definities
In deze afdeling wordt verstaan onder:

a. consumentenvuurwerk: wat daaronder wordt verstaan in het vuurwerkbesluit;
b. bevoegd bestuursorgaan: het college van burgemeester en wethouders of, voor zover het openbare vermakelijkheden als bedoeld in artikel 174 van de Gemeentewet betreft, de burgemeester;
c. bus: een (originele)(melk)bus van staal/ijzer, container, opslagvat, buis of ander daarmee gelijk te stellen voorwerp;
d. carbidschieten: het in een bus op explosieve wijze verbranden van acetyleengas afkomstig van een reactie tussen calciumcarbide (carbid) en water of gasmengsels met vergelijkbare eigenschappen.

Artikel 2:72 Ter beschikking stellen van consumentenvuurwerk tijdens de verkoopdagen.
1. Het is verboden in de uitoefening van een bedrijf of nevenbedrijf consumentenvuurwerk ter beschikking te stellen dan wel voor het ter beschikking stellen aanwezig te houden, zonder een vergunning van het college.
2. Op de vergunning is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) niet van toepassing.

Artikel 2:73 Bezigen van consumentenvuurwerk tijdens de jaarwisseling
1. Het is verboden consumentenvuurwerk te bezigen op een door het college in het belang van de voorkoming van gevaar, schade of overlast aangewezen plaats.
2. Het is verboden consumentenvuurwerk op een openbare plaats te bezigen als dat gevaar, schade of overlast kan veroorzaken.
3. De in het eerste en tweede lid gestelde verboden gelden niet voor zover in het daarin geregelde onderwerp wordt voorzien door artikel 429, aanhef en onder 1, van het Wetboek van Strafrecht.

Artikel 273a Carbidschieten
1. Carbidschieten is verboden.
2. Het in het eerste lid gestelde verbod geldt niet indien carbidschieten plaatsvindt op 31 december tussen 10.00 uur en 18.00 uur en aan de navolgende voorwaarden wordt voldaan:

a. het aantal aanwezigen bedraagt niet meer dan 50 personen;
b. er wordt geschoten door een persoon van 16 jaar of ouder, niet onder invloed van alcohol/drugs, onder toezicht van een of meerdere personen van 18 jaar of ouder. Deze dienen de eigen veiligheid en die van het publiek te waarborgen;

c. er worden geen handelingen verricht of nagelaten waarvan degene die het carbidschieten verricht weet of redelijkerwijs had kunnen vermoeden dat daardoor gevaren kunnen optreden voor mens en milieu;
d. er is een schriftelijke toestemming van de eigenaar van het terrein van waaraf geschoten wordt;
e. er wordt gebruikgemaakt van een zacht voorwerp (bijvoorbeeld een kunststof of een leren bal) als afdichting van de bus;
f. de afstand vanaf de plek waar het carbidschieten plaatsvindt tot gebouwen van derden bedraagt ten minste 100 meter;
g. het vrijschootsveld bedraagt ten minste 75 meter, dit terrein is in eigendom van of wordt gehuurd of gepacht door een bewoner van de betreffende woning; hierin liggen geen openbare paden of wegen;
h. er wordt geschoten in een richting welke tegengesteld is aan de richting waarin de dichtstbijzijnde woonbebouwing is gelegen;
i. binnen een cirkel met een straal van 100 meter rond de plaats waar het carbidschieten plaatsvindt, worden in totaal niet meer dan tien bussen gebruikt dan wel gebruiksklaar aanwezig gehouden voor carbidschieten.
j. De organisator binnen 10 werkdagen voorafgaand aan het carbidschieten daarvan melding heeft gedaan aan de burgemeester.

3. De burgemeester kan binnen 5 dagen na ontvangst van de melding als bedoeld in het tweede lid onder j, besluiten het carbidschieten te verbieden als daardoor de openbare orde, de openbare veiligheid, de volksgezondheid of het milieu in gevaar komt.
4. Het in het eerste lid gestelde verbod geldt niet voor zover in het daarin geregelde onderwerp wordt voorzien door de Wet milieubeheer, de Wet wapens en munitie, de Wet milieugevaarlijke stoffen, de Wet vervoer gevaarlijke stoffen of het Wetboek van Strafrecht.

Artikel 2:73B Bij zich hebben van carbid:

1. Het is verboden op of aan de weg carbid bij zich te hebben op andere dagen dan op 31 december tussen 10.00 uur en 18.00 uur.
2. Het bepaalde in het eerste lid is niet van toepassing op degenen aan wie carbid is afgeleverd gedurende de tijd die nodig is om thuis te komen, noch op degene die aannemelijk maakt dat hij het carbid nodig heeft in de uitoefening van beroep of bedrijf.
3. Het bepaalde in het eerste lid is niet van toepassing op degene die een melding heeft gedaan als bedoeld in het tweede lid, onder j van artikel 273a.
4. Het in het eerste lid gestelde verbod geldt niet voor zover in het daarin geregelde onderwerp wordt voorzien door de Wet milieubeheer, de Wet wapens en munitie, de Wet milieugevaarlijke stoffen, de Wet vervoer gevaarlijke stoffen of het Wetboek van Strafrecht.

Afdeling 11 Drugsoverlast

Artikel 2:74 Drugshandel op straat

Onverminderd het bepaalde in de Opiumwet is het verboden zich op een openbare plaats op te houden met het kennelijke doel om, al dan niet tegen betaling, middelen als bedoeld in de artikelen 2 of 3 van de Opiumwet of daarop gelijkende waar af te leveren, aan te bieden of te verwerven, daarbij behulpzaam te zijn of daarin te bemiddelen.

Artikel 2:74a Openlijk Drugsgebruik

Het is verboden op of aan de weg, op een andere openbare plaats of in een voor publiek toegankelijk gebouw middelen als bedoeld in de artikelen 2 of 3 van de Opiumwet of daarop gelijkende waar te gebruiken, toe te dienen, dan wel voorbereidingen daartoe te verrichten of ten behoeve van dat

gebruik voorwerpen of stoffen voorhanden te hebben.

Afdeling 12 Bijzondere bevoegdheden van de burgemeester

Artikel 2:75 Bestuurlijke ophouding

De burgemeester kan overeenkomstig artikel 154a van de Gemeentewet besluiten tot het tijdelijk doen ophouden van door hem aangewezen groepen van personen op een door hem aangewezen plaats indien deze personen het bepaalde in de navolgende artikelen groepsgewijs niet naleven:

- artikel 2:1;
- artikel 2:10
- artikel 2:11;
- artikel 2:16;
- artikel 2:19;
- artikel 2:26;
- artikel 2:45;
- artikel 2:47;
- artikel 2:48;
- artikel 2:49;
- artikel 2:50;
- artikel 2:73, 2:73a en 2:73b
- artikel 5:34.

Artikel 2:76 Veiligheidsrisicogebieden

De burgemeester kan overeenkomstig artikel 151b van de Gemeentewet bij verstoring van de openbare orde door de aanwezigheid van wapens, dan wel bij ernstige vrees voor het ontstaan daarvan, een gebied, met inbegrip van de daarin gelegen voor het publiek openstaande gebouwen en daarbij behorende erven, aanwijzen als veiligheidsrisicogebied.

Artikel 2:77 Cameratoezicht op openbare plaatsen

1. De burgemeester is bevoegd overeenkomstig artikel 151c van de Gemeentewet te besluiten tot plaatsing van camera's voor een bepaalde duur ten behoeve van het toezicht op een openbare plaats.
2. De burgemeester heeft die bevoegdheid eveneens ten aanzien van de openbare parkeerterreinen in de gemeente.

Artikel 2:78 Gebiedsontzeggingen

1. De burgemeester kan in het belang van de openbare orde, het voorkomen of beperken van overlast, het voorkomen of beperken van aantastingen van het woon- of leefklimaat, de veiligheid van personen of goederen, de gezondheid of de zedelijkheid aan een persoon die strafbare feiten of openbare orde verstorende handelingen verrichten een bevel geven zich gedurende ten hoogste 24 uur niet in een of meer bepaalde delen van de gemeente op een openbare plaats op te houden.
2. Met het oog op de in het eerste lid genoemde belangen kan de burgemeester aan een persoon aan wie tenminste eenmaal een bevel als bedoeld in dat lid is gegeven en die opnieuw strafbare feiten of openbare orde verstorende handelingen verricht, een bevel geven zich gedurende ten hoogste acht weken niet in een of meer bepaalde delen van de gemeente op een openbare plaats op te houden.
3. Een bevel krachtens het tweede lid kan slechts worden gegeven als het strafbare feit of de openbare orde verstorende handeling binnen zes maanden na het geven van een eerder bevel, gegeven op grond van het eerste of tweede lid, plaatsvindt.

4. De burgemeester beperkt de in het eerste of tweede lid gestelde bevelen, als hij dat in verband met de persoonlijke omstandigheden van betrokkene noodzakelijk oordeelt. De burgemeester kan op aanvraag tijdelijk ontheffing verlenen van een bevel.

Artikel 2:79 Woonoverlast als bedoeld in artikel 151d Gemeentewet

1. Degene die een woning of een bij die woning behorend erf gebruikt, of tegen betaling in gebruik geeft aan een persoon die niet als ingezetene met een adres in de gemeente in de basisregistratie personen is ingeschreven, draagt er zorg voor dat door gedragingen in of vanuit die woning of dat erf of in de onmiddellijke nabijheid van die woning of dat erf geen ernstige en herhaaldelijke hinder voor omwonenden wordt veroorzaakt.
2. De burgemeester kan een last onder bestuursdwang wegens overtreding van het eerste lid in ieder geval opleggen bij ernstige en herhaaldelijke:

a. geluid- of geurhinder;
b. hinder van dieren;
c. hinder van bezoekers of personen die tijdelijk in een woning of op een erf aanwezig zijn;
d. overlast door vervuiling of verwaarlozing van een woning of een erf;
e. intimidatie van derden vanuit een woning of een erf.

Hoofdstuk 3. Regulering prostitutie, seksbranche en aanverwante onderwerpen

Afdeling 1. Algemene bepalingen

Artikel 3:1 Afbakening
De artikelen 1:2, 1:3 en 1:5 tot en met 1:8 zijn niet van toepassing op het bij of krachtens dit hoofdstuk bepaalde.

Artikel 3:2 Definities
In dit hoofdstuk wordt verstaan onder:
- advertentie: elke commerciële uiting in een medium, die een seksbedrijf of een prostituee onder de aandacht van het publiek brengt;
- beheerder: de natuurlijke persoon die door de exploitant is aangesteld voor de feitelijke leiding van een seksbedrijf;
- bevoegd bestuursorgaan: het college of, voor zover het betreft voor het publiek openstaande gebouwen en daarbij behorende erven als bedoeld in artikel 174 van de Gemeentewet, de burgemeester;
- escortbedrijf: de activiteit, bestaande uit het bedrijfsmatig gelegenheid geven tot prostitutie in de vorm van bemiddeling tussen klant en prostituee;
- exploitant: de natuurlijke persoon of de bestuurder van een rechtspersoon of, indien van toepassing, de tot vertegenwoordiging van die rechtspersoon bevoegde natuurlijk persoon, voor wiens rekening en risico een seksbedrijf wordt uitgeoefend;
- klant: degene die gebruik maakt van de door een exploitant van een prostitutiebedrijf of een prostituee aangeboden seksuele diensten;
- prostituee: degene die zich beschikbaar stelt tot het verrichten van seksuele handelingen met een ander tegen betaling;
- prostitutie: het zich beschikbaar stellen tot het verrichten van seksuele handelingen met een ander tegen betaling;
- prostitutiebedrijf: de activiteit, bestaande uit het bedrijfsmatig gelegenheid geven tot prostitutie;
- raamprostitutiebedrijf: de activiteit, bestaande uit het bedrijfsmatig gelegenheid geven tot prostitutie, waarbij het werven van klanten gebeurt door een prostituee die zichtbaar is vanuit een voor publiek toegankelijke plaats;
- seksbedrijf: de activiteit, bestaande uit het bedrijfsmatig gelegenheid geven tot prostitutie of tot het verrichten van seksuele handelingen voor een ander tegen betaling of uit het bedrijfsmatig aanbieden van vertoningen van erotisch-pornografische aard in een seksinrichting tegen betaling;
- seksinrichting: voor het publiek toegankelijke besloten ruimte, onderdeel van een seksbedrijf;
- werkruimte: als zelfstandig aan te merken onderdeel van seksinrichting waarin de seksuele handelingen met een ander tegen betaling worden verricht.]

Afdeling 2. Vergunning seksbedrijf

Artikel 3:3 Vergunning
1. Het is verboden een seksbedrijf uit te oefenen zonder vergunning van het bevoegde bestuursorgaan.
2. Op een aanvraag om een vergunning wordt binnen twaalf weken beslist. Deze termijn kan met ten hoogste twaalf weken worden verlengd.
3. Paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) is niet van toepassing.
4. Een vergunning kan mede voor één seksinrichting worden verleend.

5. De vergunning wordt voor bepaalde tijd verleend aan de exploitant en op diens naam gesteld. De vergunning is niet overdraagbaar.
6. De vergunning kan ten hoogste tweemaal worden verlengd.

Artikel 3:4 Concentratie seksinrichtingen

Het college kan delen van de gemeente aanwijzen waarbinnen voor het vestigen van een seksinrichting geen vergunning wordt verleend.

Artikel 3:5 maximering aantal seksinrichtingen en 0-optie raamprostitutie- bedrijven

1. Voor het uitoefenen van een raamprostitutiebedrijf wordt geen vergunning verleend.
2. Er kan voor in totaal ten hoogste voor 1 seksinrichting vergunning worden verleend.

Artikel 3:6 Aanvraag

1. In de aanvraag om vergunning wordt in ieder geval vermeld voor welke activiteit vergunning wordt gevraagd.
2. Bij die aanvraag dienen in ieder geval de volgende gegevens en bescheiden overgelegd te worden:
   a. de persoonsgegevens van de exploitant;
   b. het nummer van inschrijving in het handelsregister bij de Kamer van Koophandel;
   c. of in de vijf jaar voorafgaand aan de aanvraag de exploitant een vergunning voor een seksbedrijf is geweigerd of een aan de exploitant verleende vergunning voor een seksbedrijf is ingetrokken;
   d. het adres waar het seksbedrijf wordt uitgeoefend;
   e. het adres van een onder het seksbedrijf vallende seksinrichting;
   f. het vaste telefoonnummer dat in advertenties voor het seksbedrijf zal worden gebruikt;
   g. een geldig identiteitsbewijs als bedoeld in artikel 1 van de Wet op de identificatieplicht van de exploitant;
   h. indien van toepassing, de verblijfstitel van de exploitant;
   i. een actuele verklaring betalingsgedrag nakoming fiscale verplichtingen, verstrekt door de Belastingdienst;
   j. bewijs waaruit blijkt dat de exploitant gerechtigd is tot het gebruik van de ruimtes bestemd voor de uitoefening van het seksbedrijf;
   k. indien van toepassing, de plaatselijke ligging van de seksinrichting waarvoor vergunning wordt aangevraagd, door middel van een situatieschets met een noordpijl en schaalaanduiding;
   l. indien van toepassing, de plattegrond van de seksinrichting waarvoor vergunning wordt aangevraagd, door middel van een tekening met een schaalaanduiding.
3. Als er een beheerder is aangesteld, is het tweede lid, onder a, b, c, g en h, van overeenkomstige toepassing op de beheerder.
4. Het bevoegde bestuursorgaan kan aanvullende gegevens of bescheiden verlangen.

Artikel 3:7 Weigeringsgronden

1. Onverminderd het bepaalde in artikel 1:8 wordt een vergunning geweigerd als:
   a. de exploitant of de beheerder onder curatele staat;
   b. de exploitant of de beheerder onherroepelijk is veroordeeld voor een gewelds- of zedendelict of voor mensenhandel, of in enig ander opzicht van slecht levensgedrag is;
   c. de exploitant of de beheerder de leeftijd van 21 jaar nog niet heeft bereikt;
   d. redelijkerwijs moet worden aangenomen dat de feitelijke toestand niet met het in de aanvraag vermelde in overeenstemming zal zijn;
   e. redelijkerwijs moet worden aangenomen dat de aanvrager in strijd zal handelen met aan de vergunning verbonden beperkingen of voorschriften;

f. er aanwijzingen zijn dat voor of bij het seksbedrijf personen tewerkgesteld zijn of zullen zijn die, als het prostituees betreft, nog niet de leeftijd van 21 jaar hebben bereikt, als het overige personen betreft, nog niet de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt, slachtoffer zijn van mensenhandel of verblijven of werken in strijd met het bepaalde bij of krachtens de Vreemdelingenwet 2000;

g. de exploitant of de beheerder minder dan vijf jaar geleden voor de dag dat de vergunning wordt aangevraagd, wegens een misdrijf onherroepelijk is veroordeeld tot een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf van meer dan zes maanden;

h. de exploitant of de beheerder minder dan vijf jaar geleden voor de dag dat de vergunning wordt aangevraagd, bij meer dan één rechterlijke uitspraak of strafbeschikking onherroepelijk veroordeeld is tot een onvoorwaardelijke geldboete van € 500 of meer of tot een andere hoofdstraf als bedoeld in artikel 9, eerste lid, onder a, van het Wetboek van Strafrecht, wegens dan wel mede wegens overtreding van:

1°. bepalingen, gesteld bij of krachtens de Alcoholwet, de Opiumwet, de Vreemdelingenwet 2000, de Wet arbeid vreemdelingen en hoofdstuk 3 van deze verordening;

2°. de artikelen 137c tot en met 137g, 140, 416, 417, 417bis, 420bis tot en met 420quinquies, 426 en 429quater van het Wetboek van Strafrecht;

3°. artikel 69 van de Algemene wet rijksbelastingen;

4°. de artikelen 8 en 162, derde lid, alsmede artikel 6 juncto artikel 8 of juncto artikel 163 van de Wegenverkeerswet 1994;

5°. de artikelen 2 en 3 van de Wet op de weerkorpsen; of

6°. de artikelen 54 en 55 van de Wet wapens en munitie.

i. een maximum als bedoeld in artikel 3:5 al is bereikt;

j. de voorgenomen uitoefening van het seksbedrijf strijd op zal leveren met een geldend bestemmingsplan, een bestemmingsplan in ontwerp dat ter inzage is gelegd, een beheersverordening of een aanwijzing als bedoeld in artikel 3:4.

2. Met een veroordeling als bedoeld in het eerste lid, onder h, wordt gelijkgesteld:

a. een bevel tot tenuitvoerlegging van een zodanige voorwaardelijke straf;

b. vrijwillige betaling van een geldsom als bedoeld in artikel 74, tweede lid, onder a, van het Wetboek van Strafrecht of artikel 76, derde lid, onder a, van de Algemene wet inzake rijksbelastingen, tenzij de geldsom minder dan € 375 bedraagt.

3. De periode van vijf jaar, bedoeld in het eerste lid, onder g en h, wordt bij de intrekking van een vergunning teruggerekend vanaf de datum van de intrekking van deze vergunning.

4. Voor de berekening van de periode van vijf jaar, bedoeld in het eerste lid, onder g en h, telt de periode waarin een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf is ondergaan, niet mee.

5. Een vergunning kan in ieder geval worden geweigerd:

a. voor een seksbedrijf waarvoor de vergunning op grond van artikel 3:9, eerste lid, aanhef en onder a tot en met f, of tweede lid, aanhef onder a tot en met g, of in het geval en onder de voorwaarden, bedoeld in artikel 3 van de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur is ingetrokken, gedurende een periode van vijf jaar na de intrekking;

b. als niet is voldaan aan een bij of krachtens artikel 3:6 gestelde eis met betrekking tot de aanvraag, mits de aanvrager de gelegenheid heeft gehad de aanvraag binnen een door het bevoegde bestuursorgaan gestelde termijn aan te vullen;

c. als de vergunning geheel of gedeeltelijk betrekking heeft op het uitoefenen van een prostitutiebedrijf in een seksinrichting waarvoor eerder een vergunning is ingetrokken, of in die seksinrichting eerder zonder vergunning een prostitutiebedrijf is uitgeoefend;

d. als de openbare orde, de woon- en leefomgeving of de veiligheid en de gezondheid van prostituees of klanten nadelig wordt beïnvloed door de aanwezigheid van de seksinrichting waarvoor de vergunning is aangevraagd;
e. als het bedrijfsplan niet voldoet aan artikel 3:15, eerste en tweede lid;
f. als onvoldoende aannemelijk is dat de exploitant de bij artikel 3:17 gestelde verplichtingen zal naleven;
g. als het escortbedrijf wordt gevestigd in een woonruimte waarvoor geen vergunning als bedoeld in artikel 21, aanhef en onder a, van de Huisvestingswet 2014 is verleend.

Artikel 3:8 Eisen met betrekking tot vergunning

1. De vergunning vermeldt in ieder geval:
a. de naam van de exploitant;
b. indien van toepassing, die van de beheerder;
c. voor welke activiteit de vergunning is verleend;
d. het adres waar het seksbedrijf wordt uitgeoefend;
e. het vaste telefoonnummer dat in advertenties voor het seksbedrijf zal worden gebruikt;
f. indien van toepassing, het adres van de onder dat seksbedrijf vallende seksinrichting waarvoor de vergunning mede is verleend;
g. de voorschriften en beperkingen die aan de vergunning zijn verbonden;
h. indien van toepassing, de geldigheidsduur van de vergunning;
i. het nummer van de vergunning.
2. De exploitant draagt er zorg voor dat de vergunning of een afschrift daarvan zichtbaar aanwezig is in de seksinrichting waarvoor de vergunning mede is verleend, en tevens dat aan de buitenzijde van de seksinrichting zichtbaar is dat hij over een vergunning voor die seksinrichting beschikt.

Artikel 3:9 Intrekkingsgronden

1. De vergunning wordt ingetrokken als:
a. de verstrekte gegevens zodanig onjuist of onvolledig blijken te zijn dat op de aanvraag een andere beslissing zou zijn genomen als bij de beoordeling daarvan de juiste gegevens bekend waren geweest;
b. de vergunning in strijd met een wettelijk voorschrift is gegeven;
c. is gehandeld in strijd met de artikelen 3:10, 3:13, aanhef en onder a, 3:14, tweede lid, 3:15 en 3:17, eerste lid, en tweede lid, aanhef en onderdeel b, aanhef en onder 1°;
d. zich binnen het seksbedrijf feiten hebben voorgedaan die de vrees wettigen, dat het van kracht blijven van de vergunning gevaar oplevert voor de openbare orde of veiligheid;
e. zich een omstandigheid voordoet als bedoeld in artikel 3:7, eerste lid, onder a tot en met i;
f. de vergunninghouder dat verzoekt;
g. de uitoefening van het seksbedrijf strijd oplevert met een geldend bestemmingsplan, een beheersverordening of een aanwijzing als bedoeld in artikel 3:4.
2. De vergunning kan worden geschorst of ingetrokken als:
a. is gehandeld in strijd met aan de vergunning verbonden voorschriften of beperkingen;
b. in verband met gewijzigde wettelijke voorschriften, gewijzigde omstandigheden of gewijzigde inzichten de bescherming van de belangen met het oog waarop het vergunningsvereiste is gesteld, zwaarder wegen dan het belang van de vergunninghouder bij behoud van de vergunning;
c. een niet in de vergunning vermelde persoon exploitant of beheerder is geworden;
d. is gehandeld in strijd met een of meer van de bij of krachtens dit hoofdstuk gestelde bepalingen, onverminderd het eerste lid, aanhef en onder c;

e. is gehandeld in strijd met de in het bedrijfsplan beschreven maatregelen;
f. zich binnen het seksbedrijf feiten hebben voorgedaan die de vrees wettigen dat het van kracht blijven van de vergunning gevaar oplevert voor de woon- en leefomgeving of de gezondheid van prostituees of klanten;
g. de exploitant of de beheerder het toezicht op de naleving van het in dit hoofdstuk bepaalde belemmert of bemoeilijkt;
h. er bij het seksbedrijf personen tewerkgesteld zijn die onherroepelijk zijn veroordeeld voor een gewelds- of zedendelict of voor mensenhandel;
i. gedurende ten minste zes maanden geen gebruik is gemaakt van de vergunning.

Artikel 3:10 Melding gewijzigde omstandigheden

De vergunninghouder meldt elke verandering waardoor zijn seksbedrijf niet langer in overeenstemming is met de op grond van artikel 3:8, eerste lid, in de vergunning opgenomen gegevens, zo spoedig mogelijk aan het bevoegde bestuursorgaan. Deze verleent een gewijzigde vergunning, als het seksbedrijf aan de vereisten voldoet.

Artikel 3:11 Verlenging vergunning

1. Op een aanvraag om verlenging van een vergunning zijn de artikelen 3:3, 3:5, 3:6, 3:7, 3:8 en 3:15, derde lid, van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat actuele gegevens en bescheiden waarover het bevoegde bestuursorgaan al beschikking heeft niet nogmaals overgelegd dienen te worden.
2. Als ten minste twaalf weken voorafgaand aan de vervaltermijn van de vergunning verlenging van de vergunning is aangevraagd, blijft de vergunning van kracht totdat op de aanvraag om verlenging is besloten.

Afdeling 3. Uitoefenen seksbedrijf

Paragraaf 3.1 Regels voor alle seksbedrijven

Artikel 3:12 Sluitingstijden seksinrichtingen; aanwezigheid; toegang

1. Het is, tenzij bij vergunning anders is bepaald, de exploitant en de beheerder verboden een seksinrichting voor bezoekers geopend te hebben of daarin bezoekers toe te laten of te laten verblijven:
a. op maandag tot en met vrijdag tussen 1.00 uur en 6.00 uur.
b. op zaterdag en zondag tussen 2.00 uur en 6.00 uur.
2. Het is bezoekers van een seksinrichting verboden zich daarin te bevinden gedurende de tijd dat die inrichting gesloten dient te zijn voor bezoekers.
3. Het is, tenzij bij vergunning anders is bepaald, een prostituee verboden zich te bevinden in een seksrichting:
a. op maandag tot en met vrijdag tussen 1.30 uur en 6.00 uur
b. op zaterdag en zondag tussen 2.30 uur en 6.00 uur.
4. Het is de exploitant en de beheerder verboden personen die nog niet de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt toe te laten of te laten verblijven in een seksinrichting.

Artikel 3:13 Adverteren

Het is verboden in advertenties voor een seksbedrijf:
a. geen vermelding op te nemen van het telefoonnummer, bedoeld in artikel 3:8, eerste lid, onder e, van het nummer, bedoeld in artikel 3:8, eerste lid, onder i, en van de bedrijfsnaam;
b. vermelding op te nemen van een ander telefoonnummer dan bedoeld onder a, en

c. als het een prostitutiebedrijf betreft, onveilige seks aan te bieden of te garanderen dat prostituees die voor of bij het betreffende bedrijf werken vrij zijn van seksueel overdraagbare aandoeningen.

Paragraaf 3.2 Regels voor alle prostitutiebedrijven en prostituees

Artikel 3:14 Leeftijd en verblijfstitel prostituees; verbod werken voor onvergund prostitutiebedrijf

1. Prostitutie vindt uitsluitend plaats door een prostituee die de leeftijd van 21 jaar heeft bereikt.
2. Het is een exploitant verboden een prostituee voor of bij zich te laten werken die:

a. nog niet de leeftijd van 21 jaar heeft bereikt;
b. in Nederland verblijft of werkt in strijd met het bepaalde bij of krachtens de Vreemdelingenwet 2000.

3. Het is een prostituee verboden:

a. te handelen in strijd met het eerste lid;
b. werkzaam te zijn voor of bij een exploitant aan wie geen vergunning voor een prostitutiebedrijf is verleend.

Artikel 3:15 Bedrijfsplan

1. Een prostitutiebedrijf beschikt over een bedrijfsplan, waarin in ieder geval wordt beschreven welke maatregelen de exploitant treft:

a. op het gebied van hygiëne;
b. ter bescherming van de gezondheid, de veiligheid en het zelfbeschikkingsrecht van de prostituees;
c. ter bescherming van de gezondheid van de klanten;
d. ter voorkoming van strafbare feiten.

2. De door de exploitant te treffen maatregelen, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a en b, waarborgen dat:

a. de hygiëne in een seksinrichting voldoet aan de algemene eisen die hiervoor in de branche gelden en dat dit controleerbaar is;
b. inzichtelijk en controleerbaar is welke maatregelen een exploitant in zijn bedrijfsvoering en inrichting van de werkruimten treft voor gezonde en veilige werkomstandigheden voor prostituees;
c. in de werkruimten te allen tijde voldoende condooms met een CE-markering voor gebruik beschikbaar zijn;
d. in de werkruimten voor de prostituees een goed functionerende alarmvoorziening aanwezig is;
e. de prostituee zich regelmatig kan laten onderzoeken op seksueel overdraagbare aandoeningen en door de exploitant voldoende geïnformeerd is over de mogelijkheden van een dergelijk onderzoek;
f. de prostituee niet gedwongen wordt zich geneeskundig te laten onderzoeken;
g. de prostituee vrij is in de keuze van de arts(en) die zij wil bezoeken;
h. de prostituee klanten en diensten kan weigeren zonder dat dat voor haar andere werkzaamheden gevolgen heeft;
i. de prostituee kan weigeren alcohol of drugs te gebruiken zonder dat dat voor haar werkzaamheden gevolgen heeft;
j. aan de voor de exploitant werkzame beheerder voldoende professionele eisen op het gebied van agressiebeheersing en bedrijfshulpverlening worden gesteld en waar nodig wordt gezorgd voor scholing hierin;

k. de exploitant zich een oordeel vormt over de mate van zelfredzaamheid van de prostituee voordat deze voor of bij hem gaat werken, teneinde vast te stellen of zij voldoet aan de eisen die hij hiervoor in zijn bedrijfsplan heeft opgenomen;
l. de exploitant voor elke voor of bij hem werkzame prostituee kan aantonen onder welke verhuur- of arbeidsvoorwaarden zij haar diensten aanbiedt;
m. de exploitant of beheerder zich er regelmatig van vergewist dat de prostituee niet door derden gedwongen wordt tot prostitutie en dat hij in dit kader informatie van hulpverleningsinstanties ter beschikking stelt;
n. de exploitant aan de voor of bij hem werkzame prostituees informatie ter beschikking stelt over de mogelijkheden om hulp te krijgen als een prostituee wil stoppen met haar werk in de prostitutie;
o. de overlast aan de omgeving van de onder het seksbedrijf vallende seksinrichtingen beperkt wordt.

3. Het bedrijfsplan wordt overgelegd bij de aanvraag om een vergunning.
4. De exploitant meldt een voorgenomen wijziging van het bedrijfsplan onverwijld aan het bevoegde bestuursorgaan. De wijziging wordt na goedkeuring van het bevoegde bestuursorgaan als onderdeel van het bedrijfsplan aangemerkt, als deze voldoet aan de eisen die overeenkomstig het eerste en tweede lid aan een bedrijfsplan worden gesteld.
5. De rechten voor prostituees, die worden gewaarborgd op grond van het tweede lid, worden op schrift gesteld en in een voor haar begrijpelijke taal uitgereikt aan elke prostituee die werkzaam is voor of bij de exploitant.
6. In de seksinrichting wordt in ten minste twee talen en voor de klant goed zichtbaar bekend gemaakt dat een prostituee klanten en diensten mag weigeren en mag weigeren alcohol of drugs te gebruiken.

Artikel 3:16 Minimale verhuurperiode werkruimte

Een werkruimte wordt bij aanvang van het huren voor ten minste 4 aaneengesloten weken verhuurd.

Artikel 3:17 Verdere verplichtingen van de exploitant en beheerder prostitutiebedrijf

1. De exploitant of de beheerder is aanwezig gedurende de uren dat het prostitutiebedrijf daadwerkelijk wordt uitgeoefend.
2. De exploitant van een prostitutiebedrijf draagt er zorg voor dat:

a. de voor of bij het prostitutiebedrijf werkzame prostituees redelijkerwijs hun eigen werktijden kunnen bepalen;
b. er een deugdelijke bedrijfsadministratie wordt gevoerd waarin de actuele gegevens zijn opgenomen van in ieder geval;

1° de voor of bij het prostitutiebedrijf werkzame prostituees;
2° de verhuuradministratie;
3° met betrekking tot alle voor of bij het prostitutiebedrijf werkzame prostituees, de documentatie die ten grondslag ligt aan de vorming van het oordeel over de mate van zelfredzaamheid, bedoeld in artikel 3:15, tweede lid, onder k;
4° de werkroosters van de beheerders;

c. de bedrijfsadministratie met inachtneming van de wettelijke termijnen wordt bewaard en te allen tijde beschikbaar is voor toezichthouders;
d. medewerkers van de gemeentelijke gezondheidsdienst en van andere door de burgemeester of het college aangewezen instellingen worden toegelaten tot seksinrichtingen als ze voornemens zijn voorlichtings- en preventieactiviteiten uit te voeren of voorlichtingsmateriaal te verspreiden;
e. onverwijld bij de politie wordt gemeld ieder signaal van mensenhandel of andere vormen van dwang en uitbuiting;

f. onverwijld aan het bevoegde bestuursorgaan wordt gemeld als gedurende ten minste één maand geen gebruik gemaakt zal worden van de vergunning. Deze melding vermeldt de reden en de verwachte duur;
g. gedaan wordt wat nodig is voor een goede gang van zaken binnen het prostitutiebedrijf.

Paragraaf 3.3 Raam- en straatprostitutie

Artikel 3:18 Raamprostitutie

1. Het is een prostituee verboden:
a. zich vanuit een gebouw of vanuit de toegang naar een gebouw aan klanten die zich op of aan de weg bevinden beschikbaar te stellen; en
b. passanten hinderlijk te bejegenen of zich aan passanten op te dringen dan wel zich ongekleed of vrijwel ongekleed achter het raam van een seksinrichting of in de toegang tot een seksinrichting op te houden.

Artikel 3:19 Straatprostitutie

1. Het is verboden zich op of aan de weg of op, aan of in een andere vanaf de weg zichtbare plaats, niet zijnde een seksinrichting waarvoor een vergunning is verleend, op te houden met het kennelijke doel zich beschikbaar te stellen voor prostitutie of op of aan de weg ontuchtige handelingen te verrichten als dit kennelijk geschiedt in het kader van prostitutie.

Artikel 3:20 Handhaving straatprostitutie

1. Met het oog op de naleving van het verbod, bedoeld in artikel 3:19, eerste lid, kan door een politieambtenaar of toezichthouder het bevel worden gegeven zich onmiddellijk in een bepaalde richting te verwijderen.

Afdeling 4. Overige bepalingen

Artikel 3:21 Verbodsbepalingen klanten

1. Het is een klant verboden seksuele handelingen te verrichten met een prostituee van wie hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat zij werkzaam is voor of bij een exploitant aan wie geen vergunning voor een prostitutiebedrijf is verleend.
2. Het is verboden op of aan de weg of op, aan of in een andere voor publiek toegankelijke plaats gebruik te maken van de diensten van een prostituee.
3. Het in het tweede lid genoemde verbod geldt niet in een seksinrichting waarvoor een vergunning is verleend.

Artikel 3:22 Tentoonstellen, aanbieden en aanbrengen van erotisch-pornografische goederen, afbeeldingen en dergelijke

1. Het is de rechthebbende op een onroerende zaak verboden daarin of daarop goederen, opschriften, aankondigingen, gedrukte of geschreven stukken dan wel afbeeldingen van erotisch-pornografische aard openlijk ten toon te stellen, aan te bieden of aan te brengen als de burgemeester aan de rechthebbende heeft bekendgemaakt dat de wijze van tentoonstellen, aanbieden of aanbrengen daarvan, de openbare orde of de woon- en leefomgeving in gevaar brengt.
2. Het eerste lid is niet van toepassing ten aanzien van het tentoonstellen, aanbieden of aanbrengen van goederen, opschriften, aankondigingen, gedrukte of geschreven stukken dan wel afbeeldingen, die dienen tot het openbaren van gedachten en gevoelens, bedoeld in artikel 7, eerste lid, van de Grondwet.

Hoofdstuk 4 Bescherming van het milieu en het natuurschoon en zorg voor het uiterlijk aanzien van de gemeente

Afdeling 1 Voorkomen of beperken geluidhinder en hinder door verlichting

Artikel 4:1 Definities

In deze afdeling wordt verstaan onder:

- collectieve festiviteit: festiviteit die niet specifiek aan één of een klein aantal inrichtingen is verbonden;
- gevoelige gebouwen: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1.1. van het Activiteitenbesluit milieubeheer;
- gevoelige terreinen: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1.1. van het Activiteitenbesluit milieubeheer;
- houder van een inrichting: degene die als eigenaar, bedrijfsleider, beheerder of anderszins een inrichting drijft;
- incidentele festiviteit: festiviteit of activiteit die gebonden is aan één of een klein aantal inrichtingen;
- inrichting: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1.1 van de Wet milieubeheer, met dien verstande dat de artikelen 4:2 tot en met 4:5 uitsluitend van toepassing zijn op inrichtingen type A of type B als bedoeld in het Activiteitenbesluit milieubeheer;
- onversterkte muziek: muziek die niet elektronisch is versterkt.

Artikel 4:2 Aanwijzing collectieve festiviteiten

1. De geluidsnormen bedoeld in de artikelen 2.17, 2:17a, 2.19, 2:19a en 2.20 van het Activiteitenbesluit milieubeheer en artikel 4:5 van deze verordening gelden niet voor door het college per kalenderjaar aan te wijzen collectieve festiviteiten gedurende de daarbij aan te wijzen dagen of dagdelen.
2. De voorwaarden met betrekking tot de verlichting ten behoeve van sportbeoefening in de buitenlucht als bedoeld in artikel 3.148, eerste lid, van het Activiteitenbesluit milieubeheer gelden niet voor door het college per kalenderjaar aan te wijzen collectieve festiviteiten gedurende de daarbij aan te wijzen dagen of dagdelen.
3. In een aanwijzing als bedoeld in het eerste en tweede lid, kan het college bepalen dat de aanwijzing slechts geldt in een of meer delen van de gemeente.
4. Het college maakt de aanwijzing ten minste vier weken voor het begin van een nieuw kalenderjaar bekend.
5. Het college kan wanneer een collectieve festiviteit redelijkerwijs niet te voorzien was, een festiviteit terstond als collectieve festiviteit als bedoeld in het eerste lid aanwijzen.
6. Het equivalente geluidsniveau LAeq veroorzaakt door de inrichting, bedraagt niet meer dan 80dB(A), gemeten op de gevel van gevoelige gebouwen op een hoogte van 1,5 meter.
7. De geluidswaarde als bedoeld in het zesde lid is inclusief onversterkte muziek en exclusief 10 dB(A) toeslag vanwege muziekcorrectie. Tevens wordt de bedrijfsduurcorrectie buiten beschouwing gelaten.
8. Op de dagen als bedoeld in het eerste lid dient het ten gehore brengen van extra muziek - hoger dan de geluidsnorm als bedoeld in de artikelen 2.17, 2,17a, 2.19, 2:19a en 2.20 van het Besluit en artikel 4:5 van deze verordening- te worden beëindigd:
   a. Op maandag tot en met vrijdag om 1.00 uur
   b. op zaterdag en zondag om 2.00 uur

Artikel 4:3 Melding incidentele festiviteiten

1. Het is een inrichting toegestaan maximaal 5 incidentele festiviteiten per kalenderjaar te houden waarbij de geluidsnormen als bedoeld in de artikelen 2.17, 2:17a, 2.19, 2:19a en 2.20 van het Activiteitenbesluit milieubeheer en artikel 4:5 van deze verordening niet van toepassing zijn, mits de houder van de inrichting ten minste twee weken voor de aanvang van de festiviteit het college daarvan melding heeft gedaan aan het college.
2. Het is een inrichting toegestaan om tijdens maximaal 5 incidentele festiviteiten per kalenderjaar de verlichting langer aan te houden ten behoeve van sportactiviteiten waarbij artikel 3.148, eerste lid, van het Activiteitenbesluit milieubeheer niet van toepassing is, mits de houder van de inrichting ten minste tien werkdagen voor de aanvang van de festiviteit daarvan melding heeft gedaan aan het college.
3. Het college stelt een formulier vast voor het doen van de melding.
4. De melding wordt geacht te zijn gedaan wanneer het formulier, volledig en naar waarheid ingevuld, tijdig is ingeleverd op de plaats op dat formulier vermeld.
5. De melding wordt tevens geacht te zijn gedaan wanneer het college op verzoek van de houder van een inrichting een incidentele festiviteit, die redelijkerwijs niet te voorzien was, terstond toestaat.
6. Het equivalente geluidsniveau LAeq veroorzaakt door de inrichting bedraagt niet meer dan 80 dB(A), gemeten op de gevel van geluidgevoelige gebouwen op een hoogte van 1,5 meter.
7. De geluidsnorm als bedoeld in het zesde lid is inclusief onversterkte muziek en exclusief 10 dB(A) toeslag vanwege muziekcorrectie. Tevens wordt de bedrijfsduurcorrectie buiten beschouwen gelaten.
8. Op de dagen als bedoeld in het eerste lid wordt het ten gehore brengen van extra muziek - hoger dan de geluidsnorm als bedoeld in de artikelen 2.17, 2:17a, 2.19, 2:19a en 2.20 van het Besluit en artikel 4:5 van deze verordening - uiterlijk om beëindigd.
   a. Op maandag tot en met vrijdag om 1.00 uur
   b. op zaterdag en zondag om 2.00 uur
9. De geluidsnorm als bedoeld in het zesde lid geldt voor het bebouwde gedeelte van de inrichting en niet voor de buitenruimte.
10. Bij het ten gehore brengen van muziekgeluid blijven ramen en deuren gesloten, behoudens voor het onmiddellijk doorlaten van personen of goederen.

Artikel 4:4

Vervallen.

Artikel 4:5 Onversterkte muziek

1. Bij het ten gehore brengen van onversterkte muziek, zoals bedoeld in artikel 2.18, eerste lid onder f en vijfde lid van het Activiteitenbesluit milieubeheer binnen inrichtingen is de onder e. opgenomen tabel van toepassing, met dien verstande dat:
   a. de in de tabel aangegeven waarden binnen in- of aanpandige gevoelige gebouwen niet gelden indien de gebruiker van deze gevoelige gebouwen geen toestemming geeft voor het in redelijkheid uitvoeren of doen uitvoeren van geluidsmetingen;
   b. de in de tabel aangegeven waarden op de gevel ook gelden bij gevoelige terreinen op de grens van het terrein;
   c. de waarden in in- en aanpandige gevoelige gebouwen, voor zover het woningen betreft, gelden in geluidsgevoelige ruimten als bedoeld in artikel 1 van de Wet geluidhinder en verblijfsruimten als bedoeld in artikel 1.1, onder d, van het Besluit geluidhinder;
   d. bij het bepalen van de geluidsniveaus zoals vermeld in de tabel geen bedrijfsduurcorrectie wordt toegepast.

   Tabel

	7.00-19.00 uur	19.00-23.00 uur	23.00-7.00 uur
LAr.LT op de gevel van gevoelige gebouwen	50 dB(A)	45 dB(A)	40 dB(A)
LAr.LT in in- en aanpandige gevoelige gebouwen	35 dB(A)	30 dB(A)	25 dB(A)
LAmax op de gevel van gevoelige gebouwen	70 dB(A)	65 dB(A)	60 dB(A)
LAmax in in- en aanpandige gevoelige gebouwen	55 dB(A)	50 dB(A)	45 dB(A)

2. Voor de duur van 4 uur in de week is onversterkte muziek, vanwege het oefenen door muziekgezelschappen zoals orkesten, harmonie- en fanfaregezelschappen, in een inrichting gedurende de dag- en avondperiode uitgezonderd van de genoemde geluidsniveaus in het eerste lid.
3. Indien versterkte elementen worden gecombineerd met onversterkte elementen, wordt het hele samenspel beschouwd als versterkte muziek en is het Activiteitenbesluit milieubeheer van toepassing.
4. Het eerste lid geldt niet indien artikel 4:2 of artikel 4:3 van deze verordening van toepassing is.

Artikel 4:6 Overige geluidhinder

1. Het is verboden buiten een inrichting op een zodanige wijze toestellen of geluidsapparaten in werking te hebben of handelingen te verrichten dat voor een omwonende of voor de omgeving geluidhinder wordt veroorzaakt.
2. Het college kan van het verbod ontheffing verlenen.
3. Het verbod is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door de Wet geluidhinder, de Zondagswet, de Wet openbare manifestaties, het Vuurwerkbesluit, Het Activiteitenbesluit milieubeheer of de Provinciale milieuverordening.
4. Op de ontheffing is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) niet van toepassing.

Afdeling 2 Bodem-, weg- en milieuverontreiniging

Artikel 4:7 Verbod oplaten ballonnen

1. Het is verboden op een openbare plaats, tijdens vergunningplichtige evenementen en meldingsplichtige kleine evenementen en tijdens overige openbare samenkomsten en vermakelijkheden één of meer ballonnen op te laten.
2. Onder een ballon, als bedoeld in het eerste lid, wordt verstaan:
   a. een ballon, van welk materiaal dan ook, die door middel van hete lucht afkomstig van vuur, dan wel door middel van helium of enig ander gas dat lichter dan lucht is, wordt opgelaten in de buitenlucht, zonder dat deze op enige wijze met het aardoppervlak verbonden is.
   b. in ieder geval een biologisch afbreekbare ballon, herdenkingsballon, vuurballon, gelukslampion, alle wensballonnen, papierballon en geluksballon of elk ander daarmee vergelijkbaar voorwerp.
3. Het verbod is niet van toepassing op:
   a. luchtvaartuigen als bedoeld in de Wet luchtvaart;
   b. ballonnen waarbij de richting en/of hoogte door menselijk ingrijpen wordt bepaald;
   c. ballonnen die noodzakelijk zijn voor meteorologische of andere wetenschappelijke waarnemingen.

Artikel 4:7a Verbod verspreiden confetti en serpentines

Het is verboden op een openbare plaats, tijdens vergunningplichtige evenementen en meldingsplichtige kleine evenementen en tijdens overige openbare samenkomsten en vermakelijkheden confetti en serpentines, van een ander materiaal dan afbreekbaar papier, te verspreiden.

Artikel 4:8 Natuurlijke behoefte doen

Het is verboden binnen de bebouwde kom op een openbare plaats zijn natuurlijke behoefte te doen buiten daarvoor bestemde plaatsen.

Artikel 4:9 Toestand van sloten en andere wateren en niet openbare riolen en putten buiten gebouwen

Sloten en andere wateren en niet openbare riolen en putten buiten gebouwen mogen zich niet bevinden in een toestand die gevaar oplevert voor de veiligheid, nadeel voor de gezondheid of hinder voor de gebruikers van de gebouwen of voor anderen.

Afdeling 3 Het bewaren van houtopstanden

Artikel 4:10 Definities

1. In deze afdeling wordt verstaan onder:
    a. houtopstand: hakhout, een houtwal of een of meer bomen;
    b. hakhout: een of meer bomen die na te zijn geveld, opnieuw op de stronk uitlopen.
2. In deze afdeling wordt onder vellen mede verstaan: rooien, met inbegrip van verplanten, alsmede het verrichten van handelingen die de dood of ernstige beschadiging of ontsiering van houtopstand ten gevolge kunnen hebben.

Artikel 4:11 Omgevingsvergunning voor het vellen van houtopstanden

1. Het is verboden zonder vergunning van het bevoegd gezag te vellen of te doen vellen:
    - houtopstanden die staan vermeld op een door het college vastgestelde lijst van monumentale en bijzondere bomen;
    - houtopstand niet zijnde hakhout of bomen in bosverband, met een grotere doorsnede dan 40 centimeter, gemeten met schors op 1,30 meter boven het maaiveld, waarbij voor de boomsoorten valse acacia, beuk, eik, hulst, kastanje, linde en venijnboom (taxus) een diameter geldt van 20 cm;
    - hakhout of bomen in bosverband, met een grotere doorsnede dan 10 centimeter, gemeten met schors op 1,30 meter boven het maaiveld, en met een oppervlakte van meer dan 100 vierkante meter.
2. In afwijking van artikel 1:8 kan de vergunning worden geweigerd op grond van:
    a. de natuurwaarde van de houtopstand;
    b. de landschappelijke waarde van de houtopstand;
    c. de waarde van de houtopstand voor stads- en dorpsschoon;
    d. de beeldbepalende waarde van de houtopstand;
    e. de cultuurhistorische waarde van de houtopstand;
    f. de waarde voor de leefbaarheid van de houtopstand.
3. Het eerste lid is niet van toepassing als de burgemeester toestemming verleent voor het vellen van een houtopstand in verband met een spoedeisend belang voor de openbare orde of een direct gevaar voor personen of goederen.
4. Het college kan een herplantplicht opleggen onder nader te stellen voorschriften.

Artikel 4:12

Vervallen.

Afdeling 4 Maatregelen tegen ontsiering en stankoverlast

Artikel 4:13 Opslag Voertuigen, vaartuigen, mest en afvalstoffen en dergelijke

1. Het is verboden op door het college in het belang van het uiterlijk aanzien van de gemeente, ter voorkoming of opheffing van overlast dan wel voorkoming van schade aan de openbare gezondheid aangewezen plaatsen, buiten een inrichting in de zin van de Wet milieubeheer, in de openlucht of buiten de weg de volgende voorwerpen of stoffen op te slaan, te plaatsen of aanwezig te hebben:
   a. onbruikbare of aan hun oorspronkelijke bestemming onttrokken voer- of vaartuigen of onderdelen daarvan;
   b. bromfietsen en motorvoertuigen of onderdelen daarvan;
   c. kampeermiddelen als bedoeld in artikel 4:17 of onderdelen daarvan, indien het plaatsen of aanwezig hebben daarvan geschiedt voor verkoop of verhuur of anderszins voor een commercieel doel; of
   d. mestopslag, gierkelders of andere verzamelplaatsen van vuil, een verzameling ingekuild gras, loof of pulp of ingekuilde landbouwproducten, afbraakmaterialen en oude metalen.
2. Het college kan bij de aanwijzing nadere regels stellen.
3. Dit artikel is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien krachtens de Wet ruimtelijke ordening of door of krachtens Provinciale Verordening.

Artikel 4:14

Vervallen.

Artikel 4:15 Verbod hinderlijke of gevaarlijke reclame

1. Het is verboden op of aan een onroerende zaak handelsreclame te maken of te voeren door middel van een opschrift, aankondiging of afbeelding waardoor het verkeer in gevaar wordt gebracht of ernstige hinder ontstaat voor de omgeving.
2. Het eerste lid is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door het Activiteitenbesluit milieubeheer.

Artikel 4:16

Vervallen.

Afdeling 5 Kamperen buiten kampeerterreinen

Artikel 4:17 Definitie

In deze afdeling wordt onder kampeermiddel verstaan: een onderkomen of voertuig waarvoor geen omgevingsvergunning voor het bouwen in de zin van artikel 2.1, eerste lid onder a van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht is vereist, dat bestemd of opgericht is dan wel gebruikt wordt of kan worden gebruikt voor recreatief nachtverblijf.

Artikel 4:18 Recreatief nachtverblijf buiten kampeerterreinen

1. Het is verboden ten behoeve van recreatief nachtverblijf kampeermiddelen te plaatsen of geplaatst te houden buiten een kampeerterrein dat als zodanig in het bestemmingsplan, de beheersverordening, een exploitatieplan of een voorbereidingsbesluit is bestemd of mede bestemd.
2. Het verbod geldt niet voor het plaatsen van kampeermiddelen voor eigen gebruik door de rechthebbende op een terrein.
3. Het college kan ontheffing verlenen van het verbod als bedoeld in het eerste lid.
4. Onverminderd het bepaalde in artikel 1:8. kan de ontheffing worden geweigerd in het belang van:

a. de bescherming van natuur en landschap;
b. de bescherming van een dorpsgezicht.

5. Op de ontheffing is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) niet van toepassing.

Artikel 4:19 Aanwijzing kampeerplaatsen

1. Artikel 4:18, eerste lid, is niet van toepassing op door het college aangewezen plaatsen.
2. Het college kan daarbij nadere regels stellen in het belang van de gronden, genoemd in artikel 4:18, vierde lid.

Hoofdstuk 5 Andere onderwerpen betreffende de huishouding der gemeente

Afdeling 1 Parkeerexcessen en stopverbod

Artikel 5:l
Vervallen

Artikel 5:2 Parkeren van voertuigen van autobedrijf en dergelijke
1. Onder verhuren als bedoeld in dit artikel wordt mede verstaan:
   a. het gebruiken van een voertuig voor het geven van lessen;
   b. het gebruiken van een voertuig voor het vervoeren van personen tegen betaling.
2. Tot de voertuigen als bedoeld in dit artikel worden niet gerekend:
   a. voertuigen waaraan herstel- of onderhoudswerkzaamheden worden verricht die in totaal niet meer dan een uur vergen, en dit gedurende de tijd die nodig is en gebruikt wordt voor deze werkzaamheden; of
   b. voertuigen voor persoonlijk gebruik van de in het derde lid bedoelde persoon.
3. Het is degene die er zijn bedrijf, nevenbedrijf dan wel een gewoonte van maakt voertuigen te stallen, te herstellen, te slopen, te verhuren of te verhandelen, verboden:
   a. drie of meer voertuigen die hem toebehoren of zijn toevertrouwd, op de weg te parkeren met een straal van 25 meter met als middelpunt een van deze voertuigen;
   b. de weg als werkplaats voor voertuigen te gebruiken.
4. Het college kan ontheffing van het verbod verlenen.
5. Op de ontheffing is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) niet van toepassing.

Artikel 5:3 Te koop aanbieden van voertuigen
1. Het is verboden op een door het college aangewezen weg een voertuig te parkeren met het kennelijke doel het te koop aan te bieden of te verhandelen.
2. Het college kan ontheffing van het verbod verlenen.
3. Op de ontheffing is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) niet van toepassing.

Artikel 5:4 Defecte voertuigen
Het is verboden een voertuig waarmee als gevolg van andere dan eenvoudig te verhelpen gebreken niet kan of mag worden gereden, langer dan op drie achtereenvolgende dagen op de weg te parkeren.

Artikel 5:5 Voertuigwrakken
1. Het is verboden een voertuig dat rijtechnisch in onvoldoende staat van onderhoud en tevens in een kennelijk verwaarloosde toestand verkeert op de weg te parkeren.
2. Het verbod is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door de Wet milieubeheer.

Artikel 5:6 Kampeermiddelen en andere voertuigen

1. Het is verboden een voertuig dat voor recreatie of anderszins voor andere dan verkeersdoeleinden wordt gebruikt:
   a. langer dan op drie achtereenvolgende dagen binnen de bebouwde kom te plaatsen of te hebben;
   b. op een door het college aangewezen plaats te parkeren, waar dit naar zijn oordeel schadelijk is voor het uiterlijk aanzien van de gemeente.
2. Het college kan ontheffing verlenen van het verbod in het eerste lid, aanhef en onder a.
3. Het verbod in het eerste lid is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door het Provinciaal wegenreglement of de Provinciale landschapsverordening.

Artikel 5:7 Reclamevoertuigen

1. Het is verboden een voertuig dat is voorzien van een aanduiding van handelsreclame, op de weg te parkeren met het kennelijke doel om daarmee handelsreclame te maken.
2. Het college kan van het verbod ontheffing verlenen.

Artikel 5:8 Parkeren van grote voertuigen

1. Het is verboden een voertuig, dat met inbegrip van de lading, een lengte heeft van meer dan 6 meter of een hoogte van meer dan 2,4 meter verboden dit voertuig te parkeren op een weg gelegen binnen de bebouwde kom.
2. Dit verbod geldt niet op werkdagen van maandag tot en met vrijdag, dagelijks van 08.00 uur tot 18.00 uur;
3. Dit verbod is voorts niet van toepassing op campers, kampeerauto's, caravans en kampeerwagens, voor zover deze voertuigen niet langer dan drie achtereenvolgende dagen op de weg worden geplaatst of gehouden.
4. Het college kan bij openbaar bekend te maken besluit weggedeelten aanwijzen waar het in het eerste lid genoemde verbod niet geldt.
5. Het college kan van het in het eerste lid gestelde verbod ontheffing verlenen.

Artikel 5:9 Parkeren van uitzichtbelemmerende voertuigen

1. Het is verboden een voertuig dat, met inbegrip van lading, een lengte heeft van meer dan 6 meter of een hoogte van meer dan 2,4 meter, op de weg te parkeren bij een voor bewoning of ander dagelijks gebruik bestemd gebouw op zodanige wijze dat daardoor het uitzicht van bewoners of gebruikers vanuit dat gebouw op hinderlijke wijze wordt belemmerd of hun anderszins hinder of overlast wordt aangedaan.
2. Het verbod geldt niet gedurende de tijd die nodig is voor en gebruikt wordt voor het uitvoeren van werkzaamheden waarvoor de aanwezigheid van het voertuig ter plaatse noodzakelijk is.

Artikel 5:10 Parkeren of laten stilstaan van voertuigen anders dan op de rijbaan

1. Het is verboden een voertuig te parkeren of te laten stilstaan op een door het college aangewezen, niet tot de rijbaan behorend weggedeelte.
2. Het verbod is niet van toepassing op voertuigen die worden gebruikt voor werkzaamheden in opdracht van een bestuursorgaan of openbaar lichaam.

Artikel 5:11 Aantasting groenvoorzieningen door voertuigen

1. Het is verboden met een voertuig te rijden door een park of plantsoen of een van gemeentewege aangelegde beplanting of groenstrook, of het daarin te doen of te laten staan.
2. Dit verbod is niet van toepassing:
   a. op de weg;
   b. op voertuigen die worden gebruikt voor werkzaamheden door of vanwege de overheid; en

c. op voertuigen waarmee standplaats wordt of is ingenomen op terreinen die voor dit doel zijn bestemd.

3. Het college kan van het verbod ontheffing verlenen.
4. Op de ontheffing is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) niet van toepassing.

Artikel 5:12 Overlast van fiets of bromfiets

Het college kan op de weg gelegen plaatsen aanwijzen waar het in het belang van het uiterlijk aanzien van de gemeente, ter voorkoming of opheffing van overlast, of ter voorkoming van schade aan de openbare gezondheid, verboden is fietsen of bromfietsen onbeheerd buiten de daarvoor bestemde ruimten of plaatsen te laten staan.

Afdeling 2 Collecteren

Artikel 5:13 Inzameling van geld of goederen of leden- of donateurwerving

1. Het is verboden zonder vergunning van het college een openbare inzameling van geld of goederen te houden of daartoe een intekenlijst aan te bieden, dan wel in het openbaar leden of donateurs te werven als daarbij te kennen wordt gegeven of de indruk wordt gewekt dat de opbrengst geheel of ten dele voor een liefdadig of ideëel doel is bestemd.
2. Onder een inzameling als bedoeld in het eerste lid wordt mede verstaan het aanvaarden van geld of goederen bij het aanbieden van diensten of goederen, waartoe ook worden gerekend geschreven of gedrukte stukken, als daarbij te kennen wordt gegeven of de indruk wordt gewekt dat de opbrengst geheel of ten dele voor een liefdadig of ideëel doel is bestemd.
3. Het verbod geldt niet voor een inzameling of werving die wordt gehouden in besloten kring.

Afdeling 3 Venten

Artikel 5:14 Defintie

1. In deze afdeling wordt onder venten verstaan: het in de uitoefening van de ambulante handel te koop aanbieden, verkopen of afleveren van goederen dan wel diensten op een openbare en in de open lucht gelegen plaats of aan huis.
2. Onder venten wordt niet verstaan:
   a. het aan huis afleveren van goederen in het kader van de exploitatie van een winkel als bedoeld in artikel 1 van de Winkeltijdenwet;
   b. het te koop aanbieden, verkopen of afleveren van goederen dan wel het aanbieden van diensten op jaarmarkten en markten als bedoeld in artikel 160, eerste lid, onder h, van de Gemeentewet of artikel 5:22;
   c. het te koop aanbieden, verkopen of afleveren van goederen dan wel het aanbieden van diensten op een standplaats als bedoeld in artikel 5:17.

Artikel 5:15 Ventverbod

1. Het is verboden zonder vergunning van het college te venten.
2. Het verbod in het eerste lid is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door artikel 5 van de Wegenverkeerswet 1994.
3. Op de ontheffing bedoeld in het tweede lid is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) niet van toepassing

Artikel 5:16 Vrijheid van meningsuiting

1. Het verbod als bedoeld in artikel 5:15, eerste lid geldt niet voor venten met gedrukte of geschreven stukken waarin gedachten en gevoelens worden geopenbaard.
2. Het college kan de vrijheid van meningsuiting als bedoeld in het eerste lid beperken door een verbod in te stellen:

a. op door het college aangewezen openbare plaatsen, of
b. voor bepaalde dagen en uren.

3. Het college kan ontheffing verlenen van het verbod als bedoeld in het tweede lid.

Afdeling 4 Standplaatsen

Artikel 5:17 Definitie

1. In deze afdeling wordt verstaan onder standplaats: het vanaf een vaste plaats op een openbare en in de openlucht gelegen plaats te koop aanbieden, verkopen of afleveren van goederen dan wel diensten, gebruikmakend van fysieke middelen, zoals een kraam, een wagen of een tafel.
2. Onder standplaats wordt niet verstaan:
   a. een vaste plaats op een jaarmarkt of markt als bedoeld in artikel 160, eerste lid, aanhef en onder h, van de Gemeentewet;
   b. een vaste plaats op een evenement als bedoeld in artikel 2:24.

Artikel 5:18 Standplaatsvergunning en weigeringsgronden

1. Het is verboden zonder vergunning van het college een standplaats in te nemen of te hebben.
2. Het college weigert de vergunning wegens strijd met een geldend bestemmingsplan, beheersverordening, exploitatieplan of voorbereidingsbesluit.
3. Onverminderd het bepaalde in artikel 1:8 kan de vergunning worden geweigerd als:
   a. de standplaats hetzij op zichzelf hetzij in verband met de omgeving niet voldoet aan redelijke eisen van welstand;
   b. een kwantitatieve of territoriale beperking als gevolg van bijzondere omstandigheden in de gemeente of in een deel van de gemeente noodzakelijk is in verband met een dwingende reden van algemeen belang.
4. Op de vergunning is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) niet van toepassing.

Artikel 5:19 Toestemming rechthebbende

Het is de rechthebbende op een perceel verboden toe te staan dat daarop zonder vergunning van het college standplaats wordt of is ingenomen.

Artikel 5:20 Afbakeningsbepalingen

1. Het verbod van artikel 5:18, eerste lid is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door de Wet milieubeheer, de Wet beheer rijkswaterstaatswerken of het Provinciaal wegenreglement.
2. De weigeringsgrond van artikel 5:18, derde lid, onder a, is niet van toepassing op bouwwerken.

Artikel 5:21

Vervallen.

Afdeling 5 Snuffelmarkten

Artikel 5:22 Definitie

1. In deze afdeling wordt verstaan onder snuffelmarkt: een markt in een voor het publiek toegankelijk gebouw waar hoofdzakelijk tweedehands en incourante goederen worden verhandeld of diensten worden aangeboden vanaf standplaatsen.
2. Onder een snuffelmarkt wordt niet verstaan:
   a. een markt of jaarmarkt als bedoeld in artikel 160, eerste lid, aanhef en onder h, van de Gemeentewet;

b. een evenement als bedoeld in artikel 2:24.

Artikel 5:23 Organiseren van een snuffelmarkt

1. Het is verboden zonder vergunning van de burgemeester een snuffelmarkt te organiseren.
2. Het verbod geldt niet voor ruimten die uitsluitend dan wel nagenoeg geheel en voortdurend in gebruik zijn als winkel in de zin van de Winkeltijdenwet.
3. De burgemeester weigert de vergunning wegens strijd met een geldend bestemmingsplan, beheersverordening, exploitatieplan of voorbereidingsbesluit.

Afdeling 6 Openbaar water

Artikel 5:24 Voorwerpen op, in of boven openbaar water

1. Het is in verband met de veiligheid op het openbaar water verboden een voorwerp, niet zijnde een vaartuig, op, in of boven openbaar water te plaatsen, aan te brengen of te hebben, indien dit door zijn omvang of vormgeving, constructie of plaats van bevestiging gevaar oplevert voor de bruikbaarheid van het openbaar water of voor het doelmatig en veilig gebruik daarvan dan wel een belemmering vormt voor het doelmatig beheer en onderhoud van het openbaar water.
2. Het eerste lid is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door het Wetboek van Strafrecht, de Scheepvaartverkeerswet, het Binnenvaartpolitiereglement, de Waterwet, de Provinciale vaarwegenverordening of het bepaalde bij of krachtens de Telecommunicatiewet.

Artikel 5:25

Vervallen.

Artikel 5:26

Vervallen.

Artikel 5:27

Vervallen.

Artikel 5:28 Beschadigen van waterstaatswerken

1. Het is verboden schade toe te brengen aan of veranderingen aan te brengen in de toestand van openbare wateren, havens, dijken, wallen, kaden, trekpaden, beschoeiingen, oeverbegroeiing, bruggen, zetten, duikers, pompen, waterleidingen, gordingen, aanlegpalen, stootpalen, bakens of sluizen die bij de gemeente in beheer zijn.
2. Het verbod is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door het Wetboek van Strafrecht, het Binnenvaartpolitiereglement, de Waterwet of de Provinciale vaarwegenverordening.

Artikel 5:29

Vervallen

Artikel 5:30

Vervallen

Afdeling 7 Crossterreinen en gemotoriseerd en ruiterverkeer in natuurgebieden

Artikel 5:31

Vervallen.

Artikel 5:32 Crossterreinen

1. Het is verboden op enig terrein, geen weg zijnde, met een motorvoertuig of een bromfiets een wedstrijd dan wel, ter voorbereiding van een wedstrijd, een trainings- of proefrit te houden of te doen houden dan wel daaraan deel te nemen, dan wel een motorvoertuig of een bromfiets met het kennelijke doel daartoe aanwezig te hebben.
2. Het verbod is niet van toepassing op door het college aangewezen terreinen. Het college kan daarbij nadere regels stellen voor het gebruik van deze terreinen:
   a. in het belang van het voorkomen of beperken van overlast;
   b. in het belang van de bescherming van het uiterlijk aanzien van de omgeving en ter bescherming van andere milieuwaarden;
   c. in het belang van de veiligheid van de deelnemers van de in het eerste lid bedoelde wedstrijden en ritten of van het publiek.
3. Het verbod is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, het Besluit omgevingsrecht, de Zondagswet of het Besluit geluidproduktie sportmotoren.

Artikel 5:33 Beperking verkeer in natuurgebieden

1. Het is verboden binnen voor publiek toegankelijke natuurgebieden, parken, plantsoenen of voor recreatief gebruik beschikbare terreinen te rijden of zich te bevinden met een motorvoertuig, een bromfiets, een fiets of een paard.
2. Het verbod van het eerste lid is niet van toepassing op door het college aangewezen terreinen. Het college kan daarbij nadere regels stellen voor het gebruik van deze terreinen:
   a. het voorkomen van overlast;
   b. de bescherming van natuur- of milieuwaarden;
   c. de veiligheid van het publiek.
3. Het verbod in het eerste lid is niet van toepassing op motorvoertuigen, bromfietsen, fietsen en paarden:
   a. ten dienste van politie, brandweer en geneeskundige hulpverlening en van andere krachtens artikel 29, eerste lid, Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990 door de bevoegde minister aangewezen hulpverleningsdiensten;
   b. die worden gebruikt in verband met beheer, onderhoud of exploitatie van de terreinen als in het eerste lid bedoeld;
   c. die worden gebruikt in verband met werken die krachtens wettelijk voorschrift moeten worden uitgevoerd;
   d. van de zakelijk gerechtigden, huurders en pachters van percelen die gelegen zijn binnen de terreinen als in het eerste lid bedoeld;
   e. voor het verkeer ten behoeve van bezoek en van de verzorging van de onder d bedoelde personen.
4. Het in het eerste lid gestelde verbod is voorts niet van toepassing:
   a. op wegen die gelegen zijn binnen de in het eerste lid bedoelde gebieden of terreinen;
   b. binnen de bij of krachtens Provinciale verordening aangewezen stiltegebieden ten aanzien van motorrijtuigen die bij of krachtens die verordening zijn aangewezen als 'toestel'.
5. Het college kan ontheffing verlenen van het in het eerste lid gestelde verbod.
6. Op de ontheffing is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) niet van toepassing

Afdeling 8 Vuurverbod

Artikel 5:34 Verbod afvalstoffen te verbranden buiten inrichtingen of anderszins vuur te stoken

1. Het is verboden in de openlucht afvalstoffen te verbranden buiten inrichtingen in de zin van de Wet milieubeheer of anderszins vuur aan te leggen, te stoken of te hebben.
2. Mits er geen sprake is van gevaar, overlast of hinder voor de omgeving, is het verbod niet van toepassing op:
   a. verlichting door middel van kaarsen, fakkels en dergelijke;
   b. sfeervuren zoals terrashaarden en vuurkorven, indien geen afvalstoffen worden verbrand;
   c. vuur voor koken, bakken en braden.
3. Het college kan van dit verbod ontheffing verlenen.
4. Onverminderd het bepaalde in artikel 1:8 kan de ontheffing worden geweigerd ter bescherming van de flora en fauna.
5. Het verbod is niet van toepassing op situaties waarin wordt voorzien door artikel 429, aanhef en onder 1 of 3, van het Wetboek van Strafrecht of de Provinciale milieuverordening.
6. Op de ontheffing bedoeld in het derde lid is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) niet van toepassing.

Afdeling 9 Verstrooiing van as

Artikel 5:35 Definitie

In deze afdeling wordt verstaan onder incidentele asverstrooiing: het verstrooien van as als bedoeld in de Wet op de lijkbezorging op een door de overledene of nabestaande(n) gewenste plek buiten een permanent daartoe bestemd terrein.

Artikel 5:36 Verboden plaatsen

1. Incidentele asverstrooiing is verboden op:
   a. verharde delen van de weg;
   b. de gemeentelijke begraafplaats.
   c. het speel- en sportgedeelte van speel- en sportterreinen.
   d. Waterpartijen zoals vijvers en beken.
2. Het college kan een besluit nemen waarin voor een bepaalde termijn wordt verboden dat op andere plaatsen en dan genoemd in het eerste lid asverstrooiing plaatsvindt.
3. Het college kan op verzoek van de nabestaande die zorg draagt voor de asbus op grond van bijzondere omstandigheden ontheffing verlenen van het verbod uit het eerste lid, behoudens de gemeentelijke begraafplaats.
4. Op de ontheffing is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen) van toepassing

Artikel 5:37 Hinder of overlast

Incidentele asverstrooiing is verboden indien daardoor hinder of overlast wordt veroorzaakt voor derden.

Afdeling 10 Detectorverbod

Artikel 5:38 Mijndetector e.d.

1. Het is verboden op een openbare plaats een mijndetector, een metaaldetector of enig ander voorwerp, kennelijk bedoeld voor het opsporen van explosieven, metalen voorwerpen en dergelijke, bij zich te hebben.

2. Het college kan ontheffing verlenen van het in het eerste lid gestelde verbod.
3. Onverminderd het bepaalde in artikel 1.8 kan de ontheffing worden geweigerd ter bescherming van de flora en fauna.
4. Het verbod in het eerste lid is niet van toepassing op een bedrijf dat in het bezit is van een procescertificaat Opsporen van Conventionele Explosieven als bedoeld in artikel 4.10, tweede lid, van het Arbeidsomstandighedenbesluit.

Hoofdstuk 6 Sanctie-, overgangs- en slotbepalingen

Artikel 6:1 Sanctiebepaling

1. Overtreding van het bij of krachtens de volgende artikelen bepaalde en de op grond van artikel 1:4 daarbij gegeven voorschriften en beperkingen wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste drie maanden of een geldboete van de tweede categorie:
- artikel 2:1, lid 2;
- artikel 2:26
- artikel 2:31
- artikel 2:34b en c;
- artikel 2:44
- artikel 2:47 tot en met 2:52;
- artikel 2:62;
- artikel 3:3;
- artikel 3:12 tot en met 3:22;
- artikel 4:6.

2. Overtreding van het bij of krachtens andere dan de in het eerste lid genoemde artikelen en de op grond van artikel 1:4 daarbij gegeven voorschriften en beperkingen wordt gestraft met een geldboete van de eerste categorie.
3. In afwijking van het eerste en tweede lid is artikel 1a van de Wet op de economische delicten van toepassing op overtreding van het bepaalde bij of krachtens de artikelen 2:10 en 2:11 als sprake is van een omgevingsvergunningplichtige activiteit, artikel 2:12 eerste lid en 4:11, eerste lid.
4. In geval van overtreding van de krachtens artikel 3, derde lid van de Wet veiligheidsregio's gestelde regels kan het college een bestuurlijke boete opleggen van ten hoogste de geldboete als bedoeld in artikel 64, eerste lid van de Wet veiligheidsregio's.

Artikel 6:2 Toezichthouders

1. Met het toezicht op de naleving van het bij of krachtens deze verordening bepaalde zijn belast de bij besluit van het college dan wel de burgemeester aan te wijzen personen.
2. Het college dan wel de burgemeester kan daarnaast andere personen belasten met dit toezicht.
3. Onverminderd het eerste lid zijn de ambtenaren van politie, bedoeld in artikel 141, onder b, van het Wetboek van Strafvordering, eveneens belast met het toezicht op de naleving van de bij of krachtens deze verordening gegeven voorschriften.

Artikel 6:3 Binnentreden woningen

Zij die belast zijn met het toezicht op de naleving of de opsporing van een overtreding van de bij of krachtens deze verordening gegeven voorschriften welke strekken tot handhaving van de openbare orde of veiligheid of bescherming van het leven of de gezondheid van personen, zijn bevoegd tot het binnentreden in een woning zonder toestemming van de bewoner.

Artikel 6:4 Intrekking oude verordening

De Algemene plaatselijke verordening voor de gemeente Rozendaal 2018 wordt ingetrokken.

Artikel 6:5 Overgangsbepaling

Besluiten, genomen krachtens de verordening bedoeld in artikel 6:4, eerste lid, die golden op het moment van de inwerkingtreding van deze verordening en waarvoor deze verordening overeenkomstige besluiten kent, gelden als besluiten genomen krachtens deze verordening.

Artikel 6:6 Inwerkingtreding

Deze verordening treedt in werking op de 8ste dag na die waarop zij bekend is gemaakt.

Artikel 6:7 Citeertitel

Deze verordening wordt aangehaald als: Algemene plaatselijke verordening voor Rozendaal 2021.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de gemeenteraad van Rozendaal op 2 november 2021.

Klaas Schaap,
griffier

Ester Weststeijn,
burgemeester

Toelichting Model Algemene Plaatselijke Verordening

Hoofdstuk 1. Algemene bepalingen

Algemeen
Deze toelichting behoort bij de Model Algemene plaatselijke verordening voor Rozendaal.

Artikel 1:1 Definities
In dit artikel wordt een aantal begrippen dat in de verordening wordt gehanteerd, gedefinieerd. Van een aantal specifieke begrippen, dat wil zeggen begrippen die op een bepaald onderdeel van deze verordening betrekking hebben, zijn in de desbetreffende afdeling definities opgenomen.
Over de definities kan het volgende worden opgemerkt.

Openbare plaats
Hiervoor is aangehaakt bij de Wom.
Artikel 1, eerste lid, van de Wom bepaalt wat een openbare plaats is, namelijk een plaats die krachtens bestemming of vast gebruik open staat voor het publiek. Deze definitie kent dus twee criteria.
Ten eerste moet de plaats open staan voor het publiek. Dat wil volgens de memorie van toelichting zeggen “dat in beginsel eenieder vrij is om er te komen, te vertoeven en te gaan; dit houdt in dat het verblijf op die plaats niet door de gerechtigde aan een bepaald doel gebonden mag zijn (...). Dat de plaats "open staat" betekent verder dat geen sprake is van een meldingsplicht, de eis van voorafgaand verlof, of de heffing van een toegangsprijs voor het betreden van de plaats”.
Op grond hiervan zijn bijvoorbeeld stadions, postkantoren, warenhuizen, restaurants, musea, ziekenhuizen en kerken geen “openbare plaatsen”. Ook de hal van het gemeentehuis valt buiten het begrip “openbare plaats”.
Het tweede criterium is dat het open staan van de plaats moet zijn gebaseerd op bestemming of vast gebruik. “De bestemming ziet op het karakter dat door de gerechtigde aan de plaats is gegeven blijkens een besluit of blijkens de uit de inrichting van de plaats sprekende bedoeling. Een openbare plaats krachtens vast gebruik ontstaat wanneer de plaats gedurende zekere tijd wordt gebruikt als had deze die bestemming, en de rechthebbende deze feitelijke toestand gedoogt”, aldus de memorie van toelichting (TK 1985-1986, 19 427, nr. 3, p. 16).
Voorbeelden van openbare plaatsen in de zin van artikel 1, eerste lid, van de Wom zijn: openbare wegen, plantsoenen, speelweiden en parken en vrij toegankelijke gedeelten van overdekte passages, van winkelgalerijen, van stationshallen en van vliegvelden, openbare waterwegen en recreatieplassen.
Omdat de definitie van het begrip “openbare plaats” ook een aantal “besloten plaatsen” als bedoeld in artikel 6, tweede lid, van de Grondwet kan omvatten, is in artikel 1, tweede lid, van de Wom expliciet aangegeven dat onder een openbare plaats niet wordt begrepen een gebouw of besloten plaats als bedoeld in artikel 6, tweede lid, van de Grondwet (TK 1986-1987, 19 427, nr. 5, p. 11-13 en nr. 6).

Weg
De “weg” in de zin van de Wegenverkeerswet 1994 (hierna: WVW), te weten de voor het openbaar verkeer openstaande weg: een begrip ontstaan als gevolg van de noodzaak om met betrekking tot de verkeersveiligheid en het in stand houden van de weg in te grijpen.

Op of aan de weg
Verschillende bepalingen in deze verordening hebben betrekking op (verboden) gedragingen “op of aan de weg”. De term “aan de weg” duidt begripsmatig op een zekere nabijheid ten opzichte van de weg. Daaronder vallen bijvoorbeeld voortuinen van huizen en andere open ruimtes die aan de weg zijn gelegen. Daaronder valt echter niet wat zich binnenshuis bevindt of afspeelt.

Openbaar water
Een 'openbaar water" in de zin van Boek 5 van het Burgerlijk Wetboek (hierna: BW) is ieder water, dat open staat voor het publiek. "Openbaar" is hier dus synoniem aan "feitelijk voor het publiek toegankelijk".

Bebouwde kom
De reikwijdte van een aantal artikelen in deze verordening is beperkt tot de bebouwde kom. Voor deze verordening betreft dat het gebied binnen de grenzen van de bebouwde kom zoals die zijn vastgesteld op grond van artikel 20a van de WVW.

Rechthebbende
Hieronder wordt verstaan de rechthebbende naar burgerlijk recht.

Bouwwerk
Deze omschrijving verwijst naar artikel 1 van de (Model) Bouwverordening: "elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, die op de plaats van bestemming hetzij direct hetzij indirect met de grond verbonden is, hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond, bedoeld om ter plaatse te functioneren".

Gebouw
Deze omschrijving verwijst naar artikel 1, onder c, van de Woningwet: "elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke overdekte geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt".

Handelsreclame
In het vierde lid van artikel 7 van de Grondwet, betreffende de vrijheid van meningsuiting, wordt handelsreclame (commerciële reclame) met zoveel woorden buiten de werking van dit artikel geplaatst. Dit is vooral van belang in verband met het bepaalde in het eerste lid van artikel 7, dat zich volgens vaste jurisprudentie verzet tegen een vergunningsstelsel voor de verspreiding van gedrukte stukken e.d.
Aan een vergunningsstelsel voor handelsreclame staat het grondwetsartikel niet in de weg. Onder het begrip "reclame" dient te worden verstaan: iedere vorm van openbare aanprijzing van goederen en diensten. Door dit te beperken tot "handelsreclame" heeft de in het vierde lid geformuleerde uitzondering slechts betrekking op reclame voor commerciële doeleinden in de ruime zin des woords en omvat zij elk aanbod van goederen en diensten, maar is zij niet van toepassing op reclame voor ideële doeleinden. Dit betekent niet dat handelsreclame helemaal niet beschermd wordt. Voorschriften voor handelsreclame zullen de toets aan artikel 10 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (hierna: EVRM) en artikel 19 van het Internationale Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (hierna: IVBPR) moeten kunnen doorstaan. Deze verdragsbepalingen verzetten zich echter niet tegen een vergunningsstelsel.

Bevoegd gezag
Met het begrip "bevoegd gezag" wordt aangehaakt bij de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (hierna: Wabo). Die is van toepassing op de vergunning voor aanleg of veranderen van een weg (artikel 2:11) en het vellen van houtopstanden (artikel 4:11). De vergunning voor het aanleggen of veranderen van een weg is aangewezen in artikel 2.2, eerste lid, onder d, van de Wabo, en de vergunning voor het vellen van houtopstanden in artikel 2.2, eerste lid, onder g. De Wabo kan ook van toepassing zijn op het gebruik van de weg anders dan overeenkomstig de publieke functie daarvan, namelijk als het gaat om het opslaan van roerende zaken (artikel 2:10). De ontheffing voor het opslaan van roerende zaken is aangewezen in artikel 2.2, eerste lid, onder j en k, van de Wabo. Zie verder de toelichting bij artikel 2:10.

De omgevingsvergunning wordt door één bevoegd gezag beoordeeld en doorloopt één procedure. De beslissing op de aanvraag kent ook één procedure van rechtsbescherming. Het bevoegd gezag is in de meeste gevallen het college van de gemeente waar het project in hoofdzaak zal worden verricht. In een beperkt aantal gevallen berust de bevoegdheid tot toestemmingsverlening niet bij het college, maar bij het college van Gedeputeerde Staten en in enkele gevallen bij een Minister. Het bevoegd gezag is integraal verantwoordelijk voor het te nemen besluit en is tevens belast met de bestuursrechtelijke handhaving.
Zie verder ook de toelichting bij de artikelen 2:10, 2:11 en 4:11 van deze verordening.
Daarnaast komt in de APV op verschillende plaatsen de term “bevoegd bestuursorgaan” voor. Daarmee wordt dan gedoeld op ofwel het college, ofwel de burgemeester. De Wabo brengt hierin geen verandering.

Artikel 1:2 Beslistermijn

Eerste en tweede lid
Het uitgangspunt van artikel 4:13 van de Awb is dat in het wettelijk voorschrift de termijn aangegeven wordt waarbinnen de beschikking gegeven dient te worden. Het merendeel van de aanvragen zal binnen acht weken kunnen worden afgehandeld. Meer ingewikkelde aanvragen, zeker die waarvoor meerdere adviezen moeten worden ingewonnen, vergen soms meer tijd. De verlenging van de beslistermijn biedt dan uitkomst. Ook deze termijn is in de APV op acht weken gesteld (tweede lid). Ook hier geldt dat een individuele gemeente een andere termijn kan vastleggen. Uitgangspunt blijft altijd dat die termijn redelijk moet zijn.

Artikel 4:14 van de Awb verplicht tot kennisgeving aan de aanvrager van dit verlengingsbesluit. Indien de aanvrager meent dat de verlenging niet redelijk is, kan hij daartegen ingevolge artikel 6:2, onder b, van de Awb in bezwaar en beroep gaan.

Artikel 4:14 van de Awb schort de termijn niet op, het is alleen een 'beleefdheidsvoorschrift' om te laten weten dat de termijn niet gehaald wordt. Het is dus geen besluit.

Dienstenrichtlijn
Op vergunningprocedures voor wat betreft diensten is artikel 13 van de Dienstenrichtlijn van toepassing. Het derde lid bepaalt dat de aanvraag binnen een redelijke, vooraf vastgestelde termijn wordt behandeld. De achtwekentermijn van artikel 1:2 voldoet daaraan.
Artikel 13, derde lid, van de Dienstenrichtlijn bepaalt voorts dat de beslistermijn eenmaal door de bevoegde instantie mag worden verlengd, indien dit gerechtvaardigd wordt door de complexiteit van het onderwerp. Dit houdt in dat voor verlenging een stevige motivering is vereist met gebruikmaking van dit criterium. De verlenging en duur ervan worden met redenen omkleed vóór het verstrijken van de oorspronkelijke termijn ter kennis van de aanvrager gebracht.

Vierde lid (Wabo)
De wegaanlegvergunning (artikel 2:11) en de kapvergunning (artikel 4:11) vallen onder artikel 2.2, eerste lid, onder respectievelijk d en g, van de Wabo.
De Wabo kan ook van toepassing zijn op het gebruik van de weg anders dan overeenkomstig de publieke functie daarvan, namelijk als het gaat om het opslaan van roerende zaken (zie de toelichting bij artikel 2:10). De ontheffing (of vergunning) voor het opslaan van roerende zaken is aangewezen in artikel 2.2, eerste lid, onder j en k, van de Wabo en geldt als verbod om deze activiteit uit te voeren zonder omgevingsvergunning. De beslistermijn op een aanvraag om een omgevingsvergunning is dezelfde als in het eerste lid is opgenomen: acht weken (artikel 3.9, eerste lid, van de Wabo).
Artikel 3.9, tweede lid, van de Wabo bepaalt dat de beslistermijn niet met acht, maar slechts met zes weken kan worden verlengd. Daarom is voor de genoemde ontheffing of vergunning een afwijking van het tweede lid opgenomen onder verwijzing naar artikel 3.9 van de Wabo.

In hoofdstuk 7 van de Mor staan nog bijzondere indieningsvereisten die van belang zijn voor de vergunningen of ontheffingen in de APV die op grond van artikel 2:2 van de Wabo als omgevingsvergunning worden aangemerkt. Dit geldt voor de artikelen 2:10 (voor zover sprake is van opslag van roerende zaken op de weg), 2:11 (wegaanleg), 2:12, variant 2 (uitweg), en 4:11 (vellen van houtopstanden).

Artikel 1:3: Indiening aanvraag
Vervallen in verband met artikel 4:45 van de Algemene wet bestuursrecht

Artikel 1:4 Voorschriften en beperkingen

In literatuur en jurisprudentie is men het erover eens dat de bevoegdheid tot het verbinden van voorschriften in beginsel aanwezig is in die gevallen waarin het al dan niet verlenen van die vergunning of ontheffing ter vrije beslissing staat van het beschikkende orgaan. Toch verdient het uit een oogpunt van duidelijkheid aanbeveling deze bevoegdheid uitdrukkelijk vast te leggen. Daarbij moet ook – ten overvloede – worden aangegeven dat die voorschriften uitsluitend mogen strekken ter bescherming van de belangen in verband waarmee het vereiste van vergunning of ontheffing is gesteld.
Niet-nakoming van voorschriften die aan een vergunning of ontheffing verbonden zijn, kan grond opleveren voor intrekking van de vergunning of ontheffing dan wel voor toepassing van andere administratieve sancties. In artikel 1:6 is deze intrekkingsbevoegdheid vastgelegd.

Tweede lid
De vraag of bij niet-nakoming van vergunningsvoorschriften bestuursdwang kan worden toegepast, wordt in het algemeen bevestigend beantwoord.
Wanneer bij het creëren van een vergunning- of ontheffingsplicht de formulering wordt gebruikt “het is verboden om … te doen zonder vergunning/ontheffing van … of in afwijking daarvan“ (conform Igr 50), dan is een bepaling als in het tweede lid niet nodig. Het handelen in strijd met een vergunnings- of ontheffingsvoorschrift is dan immers ook verboden en levert dus een overtreding op waartegen met een last onder bestuursdwang kan worden opgetreden. In de APV wordt deze formulering alleen gebruikt in artikelen 2:11 en 2:25.
Bij vergunningen of ontheffingen die een omgevingsvergunning zijn op grond van artikel 2.2 van de Wabo, is noch de formulering “of in afwijking daarvan”, noch een bepaling à la artikel 1:4, tweede lid, nodig. De reden is dat artikel 2.3, aanhef en onder c, van de Wabo het handelen in strijd met een vergunningsvoorschrift al heeft verboden. In de APV gaat het om de artikelen 2:10 (voor zover sprake is van opslag van roerende zaken op de weg), 2:12 en 4:11.
Voor alle andere vergunningen of ontheffingen op basis van de APV is het tweede lid van artikel 1:4 wel nodig. Zie de artikelen 2:39 (Speelgelegenheden), 2:45 (Betreden van plantsoenen en dergelijke), 5:13 (Inzameling van geld of goederen of leden- of donateurwerving), 5:18 (Standplaatsvergunning en weigeringsgronden) en 5:23 (Organiseren van een snuffelmarkt).
Handelen in strijd met zo’n vergunning of ontheffing levert dan strijd op met artikel 1:4, tweede lid, juncto het vergunningsvoorschrift. Daartegen kan met bestuursdwang worden opgetreden.

Dienstenrichtlijn
Artikel 10 van de Dienstenrichtlijn bepaalt dat vergunningstelsels gebaseerd moeten zijn op criteria die ervoor zorgen dat de bevoegde instanties hun beoordelingsbevoegdheid niet op willekeurige wijze uitoefenen. Die criteria zijn: niet-discriminatoir, gerechtvaardigd om een dwingende reden van algemeen belang; evenredig met die reden van algemeen belang; duidelijk en ondubbelzinnig; objectief; vooraf openbaar bekendgemaakt; transparant en toegankelijk. Ook de voorschriften en beperkingen die aan de vergunning worden verbonden, dienen hieraan te voldoen. Zie voor wat onder dwingende reden van algemeen belang en evenredigheid wordt verstaan de algemene

toelichting en het commentaar onder artikel 1:8. Op grond van artikel 10, vijfde lid, van de Dienstenrichtlijn wordt de vergunning pas verleend nadat na een passend onderzoek is vastgesteld dat aan de vergunningsvoorwaarden is voldaan.

Sanctiebepaling
In de algemene sanctiebepaling die in deze APV is opgenomen (artikel 6:1) wordt overtreding van het bij of krachtens deze verordening bepaalde met straf bedreigd. Daardoor staat ook straf op het overtreden van voorschriften die aan een vergunning of ontheffing verbonden zijn.

Artikel 1:5 Persoonlijk karakter van vergunning of ontheffing
Een vergunning wordt persoonlijk genoemd, als die alleen of vooral is verleend vanwege de persoon van de aanvrager (diens persoonlijke kwaliteiten, zoals het bezit van een diploma of een bewijs van onbesproken levensgedrag). De persoonlijke vergunning is in beginsel niet overdraagbaar, tenzij de regeling dat uitdrukkelijk bepaalt. Een voorbeeld van een persoonsgebonden vergunning is de vergunning als bedoeld in artikel 3 van de Alcoholwet. Deze wet bepaalt dat voor het verkrijgen van een vergunning de nodige diploma's moeten zijn gehaald. Een persoonlijke vergunning is ook de standplaatsvergunning. Dit vanwege het persoonlijke karakter van de ambulante handel en omdat het aantal aanvragen om vergunning het aantal te verlenen vergunningen meestal ver overtreft. Het zou onredelijk zijn als een standplaatsvergunning zonder meer kan worden overgedragen aan een ander, terwijl een groot aantal aanvragers op de wachtlijst staat.
Als een vergunning of ontheffing zowel voor de aanvrager als voor zijn rechtsopvolger geldt, is het verstandig een voorschrift op te nemen dat de houder van de vergunning of ontheffing verplicht binnen twee weken schriftelijk te melden dat hij zijn vergunning heeft overgedragen, met vermelding van de naam en het adres van de nieuwe houder van de vergunning of ontheffing.

Artikel 1:6 Intrekking of wijziging van vergunning of ontheffing
De genoemde intrekkings- en wijzigingsgronden hebben een facultatief karakter. Het hangt van de omstandigheden af of tot intrekking of wijziging wordt overgegaan. Zo zal niet iedere niet-nakoming van vergunningsvoorschriften hoeven te leiden tot intrekking van de vergunning. Met name het rechtszekerheids- en het vertrouwensbeginsel beperken nogal eens de bevoegdheid tot wijziging en intrekking.
Onder d wordt grondslag geboden om een vergunning in te trekken als die langere tijd niet is gebruikt, bijvoorbeeld bij het innemen van een standplaats.
Als het bestuursorgaan overweegt om de vergunning of ontheffing in te trekken of te wijzigen, dient het de belanghebbenden in de gelegenheid te stellen hun zienswijzen naar voren te brengen (artikel 4:8 van de Awb).

Artikel 1:7 Termijnen
Artikel 1:7 bepaalt dat de vergunning of ontheffing in beginsel voor onbepaalde tijd geldt. Dit vloeit mede voort uit artikel 11 van de Dienstenrichtlijn, dat stelt dat vergunningen geen beperkte geldingsduur mogen hebben, tenzij:
a. de vergunning automatisch wordt verlengd of alleen afhankelijk is van de voortdurende vervulling van de voorwaarden: er is dan formeel sprake van een beperkte geldigheidsduur, maar verlening vindt van rechtswege plaats;
b. het aantal beschikbare vergunningen beperkt is door een dwingende reden van algemeen belang: wanneer het aantal vergunningen logischerwijs beperkt is, bijvoorbeeld omdat de gemeente geen onbeperkt grondgebied heeft, mag de markt niet gesloten blijven voor nieuwe aanbieders omdat de bestaande aanbieders voor onbepaalde tijd alle beschikbare vergunningen in handen hebben. In dat geval moet geregeld een transparante en onpartijdige 'herverdeling' van de schaarse vergunningen worden georganiseerd;
c. een beperkte duur gerechtvaardigd is om een dwingende reden van algemeen belang: als gemeenten een vergunning voor bepaalde tijd verlenen, moeten zij beargumenteren waarom deze

beperking nodig is en de evenredigheidstoets kan doorstaan. Sommige vergunningen lenen zich naar hun aard alleen voor verlening voor bepaalde tijd. Dit is bijvoorbeeld het geval bij een evenementenvergunning of een standplaatsvergunning voor een oliebollenkraam rond de jaarwisseling.
Artikel 4, onder 8, van de Dienstenrichtlijn geeft een definitie van 'dwingende redenen van algemeen belang': "redenen die als zodanig zijn erkend in de rechtspraak van het Hof van Justitie; waaronder de volgende gronden: openbare orde, openbare veiligheid, staatsveiligheid, volksgezondheid, handhaving van het financiële evenwicht van het socialezekerheidsstelsel, bescherming van consumenten, afnemers van diensten en werknemers, eerlijkheid van handelstransacties, fraudebestrijding, bescherming van het milieu en het stedelijk milieu, diergezondheid, intellectuele eigendom, behoud van het nationaal historisch en artistiek erfgoed en doelstellingen van het sociaal beleid en het cultuurbeleid". Zie ook de weigeringsgronden die in de toelichting op artikel 1:8 worden genoemd.
Artikel 1:6 bepaalt dat bij gewijzigde omstandigheden de vergunning kan worden gewijzigd of ingetrokken. Het ligt ook daarom in de rede dat een vergunning voor onbepaalde duur blijft gelden indien de omstandigheden niet wijzigen. Pas bij gewijzigde omstandigheden dient de vergunning opnieuw te worden bezien. Ook daarbij wordt rekening gehouden met de noodzakelijkheids- en proportionaliteitseis. Bij geringe wijziging van omstandigheden die geen gevolgen hebben voor het algemeen belang, kan de vergunning niet worden gewijzigd of ingetrokken. De noodzaak daarvoor ontbreekt.

Tweede lid
Uit ABRvS 02-11-2016, ECLI:NL:RVS:2016:2927, blijkt dat schaarse vergunningen zich naar hun aard niet lenen voor verlening voor onbepaalde tijd omdat dat zich niet met het formele gelijkheidsbeginsel, waarin tevens een beginsel van gelijke kansen besloten ligt. Het voor onbepaalde tijd verlenen van schaarse vergunningen (meer aanvragers dan beschikbare vergunningen) kan immers tot gevolg hebben dat de markt voor nieuwe aanbieders feitelijk ontoegankelijk wordt. Met dit tweede lid wordt duidelijk gemaakt dat schaarse vergunningen in ieder geval moeten worden aangemerkt als vergunningen die zich naar hun aard niet lenen voor verlening voor onbepaalde tijd.

Artikel 1:8 Weigeringsgronden
Vergunnings- of ontheffingsstelsels zijn in de APV als volgt geformuleerd: een verbodsbepaling om een bepaalde activiteit te verrichten behoudens vergunning of ontheffing.

Dienstenrichtlijn
In theorie bestaan er drie verschillende regimes voor: de vestiger, de tijdelijke grensoverschrijder en de Nederlandse dienstverrichter.
De Dienstenrichtlijn staat toe dat er onderscheid wordt gemaakt tussen deze drie categorieën. Het zou in theorie kunnen dat de overheid aan een Nederlandse dienstverlener zwaardere eisen stelt dan aan een buitenlandse 'tijdelijke grensoverschrijder', maar dit is in de praktijk en vanuit het oogpunt van rechtsgelijkheid niet wenselijk.

Niet alleen de eis van het hebben van een vergunning geldt voor hen gelijkelijk, ook de gronden om een vergunning te weigeren zijn voor de drie categorieën aanvragers dezelfde. Er is aangesloten bij het lichtste regime van de Dienstenrichtlijn (artikel 16): de openbare orde, de openbare veiligheid, de volksgezondheid en het milieu.

Enkele voorheen gehanteerde weigeringsgronden komen niet meer als zodanig voor in de Dienstenrichtlijn. Deze kunnen wel vallen onder:

- Overlast: Vanouds is de APV een openbare orde- en overlast-verordening. Het begrip 'overlast' komt in het EG-recht bij de toetsing van uitzonderingen op het vrij verkeer niet voor. Ook de

Dienstenrichtlijn spreekt niet over ‘overlast’. Het milieubegrip omvat echter alle soorten van overlast die gerelateerd zijn aan de omgeving of het milieu. Te denken valt aan geluidsoverlast, geurhinder en overlast veroorzaakt door stof, afval en dergelijke. Overlast, veroorzaakt door vuurwerk, valt eveneens onder bescherming van het milieu of zelfs gezondheid.

- Verkeersveiligheid: De verkeersveiligheid valt aan te merken als een dwingende reden van algemeen belang als bedoeld in artikel 9 van de Dienstenrichtlijn. Maar ook is er sprake van een belang dat te scharen valt onder de volksgezondheid, als het voorkomen van verkeersslachtoffers het te beschermen belang betreft.

- Veiligheid van personen en gezondheid: Deze gronden waarop voorheen een evenementenvergunning kon worden geweigerd, bijvoorbeeld bij het uitbreken van mond- en klauwzeer (gezondheid), kunnen als een belang van volksgezondheid worden aangemerkt.

- Zedelijkheid: Het begrip zedelijkheid valt onder het begrip ‘openbare orde’, zoals dit wordt uitgelegd in overweging 41 bij de Dienstenrichtlijn. Te denken valt aan de bescherming van de menselijke waardigheid of in het geval van dierenmishandeling (bijvoorbeeld gansslaan, palingtrekken of zwijntjetik) aan het belang van dierenwelzijn. Over het belang van dierenwelzijn als aparte weigeringsgrond heeft de Afdeling beslist dat deze in strijd is met hogere regelgeving. Met de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren in samenhang met de daarop gebaseerde uitvoeringsvoorschriften is beoogd het dierenwelzijn uitputtend te regelen (ABRvS 26-08-2009, ECLI:NL:RVS:2009:BJ6075). Ook andere dwingende redenen dan de openbare orde kunnen een zedelijkheidsaspect hebben.

- Voorzieningenniveau bij standplaatsen: In het verleden is het beschermen van een redelijk voorzieningenniveau in de gemeente ten behoeve van de consument als een openbare ordebelang aangemerkt. De gedachte was dat gevestigde winkeliers geconfronteerd worden met hoge exploitatiekosten die niet in verhouding staan tot de vrij lage exploitatiekosten van de straathandelaren. Uit jurisprudentie van de Afdeling blijkt dat het reguleren van de concurrentieverhoudingen niet als een huishoudelijk belang van de gemeente wordt aangemerkt. Hoewel het concurrentiebelang maakt dat een appellant als belanghebbende kan worden aangemerkt en dit belang vrijwel altijd een rol speelt bij de beslissing om een zaak aan te spannen, is het reguleren van concurrentie geen belang van de overheid (ABRvS 26-03-2014, ECLI:NL:RVS:2014:1101, r.o. 7.4).

Hierop wordt door de Afdeling slechts één uitzondering toegestaan, namelijk wanneer het voorzieningenniveau voor de consument in een deel van de gemeente in gevaar komt. Wil een gemeente op basis hiervan een vergunning weigeren dan moet worden aangetoond, mede aan de hand van de boekhouding van de plaatselijke winkelier, dat het voortbestaan van de winkel in gevaar komt als vanaf een standplaats dezelfde goederen aangeboden worden.

De Dienstenrichtlijn staat deze weigeringsgrond voor standplaatsvergunningen niet toe, omdat dit wordt beschouwd als een economische, niet toegestane, belemmering voor het vrij verkeer van diensten. Op grond van de Dienstenrichtlijn mag onder voorwaarden wel een kwantitatieve of territoriale beperking worden gesteld (zie de toelichting op artikel 5:18).

Verificatieplicht Vreemdelingenwet 2000
In het kader van de Vw 2000 dient bij de aanvraag om een vergunning een verblijfsrechtelijke toets plaats te vinden alvorens tot vergunningverlening kan worden overgegaan. Artikel 9, tweede lid, van de Vw 2000 schept een verplichting om desgevraagd bij een aanvraag voor een beschikking anders dan op grond van de Vw 2000, een document te overleggen waaruit het rechtmatige verblijf blijkt. Artikel 8.3, tweede lid, van het Vb 2000 bepaalt dat een vreemdeling die geen rechtmatig verblijf

heeft op grond van artikel 8 van de Vw 2000 geen aanspraak kan maken op de toekenning van vergunningen en ontheffingen door bestuursorganen van onder meer gemeenten, voor zover die betrekking hebben op standplaatsen, markten, venten, collecteren, evenementen of beroepsmatige dan wel bedrijfsmatige activiteiten.

Tweede lid
De wetgever heeft in de Awb een sluitend systeem neergelegd voor de afhandeling van aanvragen: die worden ingewilligd of geweigerd. In artikel 4:5 van de Awb is daarop één uitzondering gemaakt: een aanvraag die zo gebrekkig is dat die moet worden aangevuld voor ze kan worden afgehandeld kan buiten behandeling worden gelaten, mits de aanvrager de kans heeft gekregen om de aanvraag aan te vullen. Gemeenten kunnen bij verordening geen aanvullende gronden stellen waarmee een aanvraag buiten behandeling kan worden gelaten.

Hoofdstuk 2. Openbare orde, openbare veiligheid, volksgezondheid of milieu

Afdeling 1. Voorkomen of bestrijden van ongeregeldheden

Algemeen
In deze afdeling zijn bepalingen opgenomen die bedoeld zijn om zowel het gebruik als de bruikbaarheid van de weg in goede banen te kunnen leiden en de openbare orde op andere openbare plaatsen te waarborgen. De diverse functies van de openbare ruimte, onder andere voor demonstraties, optochten en feesten, vragen om een scheiding dan wel regulering van het gebruik.

Artikel 2:1 Samenscholing en ongeregeldheden

Eerste lid
Het begrip ‘samenscholing’ is ontleend aan artikel 186 van het WvSr: “Hij die opzettelijk bij gelegenheid van een volksoploop zich niet onmiddellijk verwijdert na het derde door of vanwege het bevoegde bestuursorgaan gegeven bevel, wordt, als schuldig aan deelneming aan samenscholing, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboete van de tweede categorie.” Zie hierover ook de hierna opgenomen jurisprudentie.

Tweede lid
In het tweede lid wordt aan de burger de verplichting opgelegd om zich op bevel van een politieambtenaar te verwijderen van een openbare plaats bij samenscholing of (dreigende) ongeregeldheden. Dit artikel biedt zo onder andere ook een handvat om op te treden tegen het hinderen van hulpverleners.
Overtreding van een dergelijk bevel wordt strafbaar gesteld via opname van artikel 2:1, tweede lid, in artikel 6:1. Ook in het proces- verbaal en de tenlastelegging moet het niet opvolgen van het politiebevel worden vervolgd op grond van overtreding van artikel 2:1 juncto artikel 6:1.
Hiernaast blijven uiteraard ook de bevelen van de burgemeester in het kader van diens openbare ordebevoegdheden mogelijk. Bevelen van de burgemeester, bijvoorbeeld op grond van de Gemeentewet, of aanwijzingen in het kader van de Wet Openbare Manifestaties die de politie in mandaat uitvoert en die niet worden opgevolgd, kunnen nog steeds strafbaar worden gesteld op grond van artikel 184, eerste lid, van het WvSr.

Vijfde lid
Onder omstandigheden is het denkbaar dat een samenscholing het karakter heeft van een betoging, vergadering of godsdienstige of levensbeschouwelijke samenkomst. Gelet op de Wom moeten dit soort samenscholingen van de werking van dit artikel uitgezonderd worden. Het vijfde lid voorziet hierin.

Artikel 2:2 Vervallen

Artikel 2:3 Kennisgeving betogingen op openbare plaatsen
Dit artikel is gebaseerd op enkele artikelen uit de Wom.
In artikel 1 van de Wet openbare manifestaties wordt in het eerste lid “openbare plaats” gedefinieerd als: een plaats die krachtens bestemming of vast gebruik openstaat voor het publiek. In het tweede lid is bepaald dat daaronder niet is begrepen: een gebouw of besloten plaats als bedoeld in artikel 6, tweede lid, van de Grondwet (een kerk, moskee, synagoge of een ander gebouw dat met name wordt gebruikt voor godsdienstige of levensbeschouwelijke doelen).
Uit de artikelen 3 en 4 van de Wom volgt dat de raad moet bepalen of, en zo ja, voor welke activiteiten een kennisgeving is vereist en daarbij enkele procedurebepalingen moet vaststellen.
Artikel 5 van de Wom kent de burgemeester de bevoegdheid toe om naar aanleiding van een kennisgeving voorschriften en beperkingen te stellen of een verbod te geven; artikel 6 van de Wom kent hem een aanwijzingsbevoegdheid toe, terwijl artikel 7 van de Wom bepaalt dat hij bevoegd is aan de organisatoren van de desbetreffende activiteit de opdracht te geven deze te beëindigen en uiteen te gaan. Ten aanzien van vergaderingen en betogingen op andere dan openbare plaatsen kent artikel 8 van de Wom de burgemeester o.a. de bevoegdheid toe opdracht te geven deze te beëindigen.

Uitgangspunten Wet openbare manifestaties
De Wom beoogt een eenvormige regeling te geven voor de activiteiten die onder de bescherming van de artikelen 6 en 9 van de Grondwet vallen. Het gaat daarbij om betogingen, vergaderingen en samenkomsten tot het belijden van godsdienst of levensovertuiging voor zover die op openbare plaatsen gehouden worden.
De Wom heeft betrekking op collectieve uitingen. Van een collectieve uiting kan volgens de regering al sprake zijn wanneer daaraan meer dan twee personen deelnemen (TK 1986-1987, 19 427, nr. 5, p. 8).
Individuele uitingsvormen zijn buiten de regeling gebleven. Zowel artikel 6 als artikel 9 van de Grondwet maken het mogelijk ook deze onder de Wom te brengen, maar de wetgever acht dat niet nodig.
Overigens vallen individuele uitingen wel onder de bescherming van artikel 7 van de Grondwet. Het eerste lid van artikel 7 verbiedt expliciet een voorafgaand verlof ten aanzien van schriftelijke uitingen, ook als die uitingen godsdienstig of levensbeschouwelijk van aard zijn.

Betoging
Alleen een vreedzame betoging kan aanspraak maken op grondwettelijke bescherming. Het aspect van de meningsuiting moet voorop staan. Als onder het mom van een betoging activiteiten worden ontplooid die strijdig zijn met onze rechtsorde, zal de vraag moeten worden beoordeeld of er nog wel sprake is van een betoging in de zin van het grondwettelijk erkende recht.

Onwettig en intolerant gedrag tegenover een betoging
Het recht van betoging kan niet zonder meer beperkt worden. In de jurisprudentie over het onwettig of intolerant gedrag van derden tegenover de deelnemers aan een betoging, is uitgemaakt dat een beperking van het recht tot betoging moet zijn gelegen in zwaarwegende omstandigheden.

Klokgelui en oproepen tot gebed
Artikel 10 van de Wom stelt dat de raad bevoegd is om regels te stellen over de duur, het tijdstip en het geluidsniveau van klokgelui en oproepen tot gebed.
De strekking van artikel 10 van de Wom is niet om een beperkingsbevoegdheid op het grondrecht vrijheid van godsdienst of levensovertuiging te creëren, maar om het recht tot klokluiden en oproepen tot gebed buiten twijfel te stellen en daarnaast de autonome bevoegdheid van

gemeentebesturen om in het kader van de beperking van geluidsoverlast regelend op te treden onverlet te laten.
Artikel 10 van de Wom vertoont een zekere overlap met artikel 4:6 van de APV (overige geluidhinder). Zie de toelichting bij dat artikel.

Gemeentelijke bevoegdheden
Los van zijn bevoegdheden krachtens de Wom, blijft de burgemeester bevoegd tot optreden krachtens de artikelen 175 en 176 van de Gemeentewet. De memorie van toelichting bij de Wom geeft dit aan en ook de minister belicht tijdens de Kamerbehandeling deze bevoegdheid nadrukkelijk. Deze twee artikelen zijn echter slechts beperkt toepasbaar. Er mag namelijk pas gebruik van gemaakt worden wanneer er sprake is van ernstige vrees voor verstoring van de openbare orde of als er daadwerkelijk sprake is van ernstige verstoring van de openbare orde. In die gevallen kan de burgemeester krachtens artikel 175 de nodige bevelen of krachtens artikel 176 van de Gemeentewet een noodverordening uitvaardigen.

Bij betogingen waarbij ernstige vrees voor verstoring van de openbare orde bestaat of de verstoring daadwerkelijk plaatsvindt, kan de burgemeester dus bevelen, zoals bedoeld in artikel 175 of de noodverordening zoals bedoeld in artikel 176 van de Gemeentewet uitvaardigen. Dit zou in het uiterste geval zelfs een verbod tot het houden van een betoging kunnen inhouden. De burgemeester heeft in de noodsituaties, bedoeld in de artikelen 175 en 176, de bevoegdheid om grondrechtbeperkende bevelen te geven ter bescherming van de gezondheid, in het belang van het verkeer of ter bestrijding of voorkoming van wanordelijkheden.

Vierde lid
Artikel 145 van de Gemeentewet bepaalt dat de Algemene Termijnenwet van overeenkomstige toepassing is op termijnen in gemeentelijke verordeningen, tenzij in de verordening anders is bepaald. Het vierde lid bevat zo'n afwijkende bepaling, die voorkomt dat afhandeling op zaterdag of zondag of op een algemeen erkende feestdag of op een werkdag na 12.00 uur moet plaatsvinden. Dat laatste is gedaan om toch nog over enige uren voor beoordeling en besluitvorming te beschikken.

Artikel 2:4: Vervallen

Artikel 2:5: Vervallen

Artikel 2:6 Verspreiden geschreven of gedrukte stukken of afbeeldingen
Folderen en flyeren is toegestaan, behalve op of aan door het college aangewezen wegen of gedeelten daarvan. Het tweede lid geeft de mogelijkheid om het verbod voor die wegen verder te beperken tot nader aan te geven dagen en uren, waarbij het vierde lid het college de bevoegdheid geeft voor het dan nog resterende verbod een ontheffing te verlenen. Van de in het eerste lid toegekende bevoegdheid mag het college niet zodanig gebruik maken dat er 'geen gebruik van enige betekenis' overblijft. Zie ook de toelichting op artikel 2:42.
Het college ontleent zijn bevoegdheid aan artikel 160, onder a, van de Gemeentewet.
Artikel 2:6 heeft betrekking op het grondrecht waarmee de gemeentelijke wetgever het meest wordt geconfronteerd, namelijk de vrijheid van meningsuiting. Dit grondrecht is geformuleerd in artikel 19 van het IVBPR, artikel 10 van het EVRM en artikel 7 van de Grondwet.
Daklozenkrant
De verkoop van daklozenkranten is noch venten noch collecteren. Op grond van artikel 7 van de Grondwet kan het verkopen niet verbonden worden aan een vergunning. Wel kan de gemeente gebruik maken van artikel 2:6. Als verkoop plaatsvindt op het grondgebied van bijvoorbeeld een supermarkt, dan kan de eigenaar de verkoper verzoeken weg te gaan.

Het verdient aanbeveling om te overleggen met de koepelorganisaties die de daklozen vertegenwoordigen. Immers, niet iedereen kan een straatkrant verkopen. De verkopers moeten in het bezit zijn van een identiteitsbewijs van de koepelorganisatie waarmee ze kunnen aantonen dat ze officiële straatkantverkopers zijn.

Vijfde lid: Lex silencio positivo
Nu het college door het aanwijzen van plaatsen en tijden kan reguleren waar gedrukte of geschreven stukken of afbeeldingen verspreid mogen worden, zijn er bij een ontheffing op aanvraag geen zwaarwegende redenen om van een lex silencio positivo af te zien. Paragraaf 4.1.3.3. van de Awb wordt op de ontheffing van toepassing verklaard (vierde lid).

Artikel 2:7: Vervallen

Artikel 2:8 Dienstverlening
De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (hierna: VNG) heeft het dienstverleningsartikel in 2007 geschrapt uit de model-APV vanwege het streven naar vermindering van administratieve lasten voor ondernemers en het bedrijfsleven (deregulering). Voor de gemeente Rozendaal is dit artikel gehandhaafd, teneinde - oplichting aan de deur door niet bonafide ondernemers - tegen te kunnen gaan.

Artikel 2:9 Vertoningen op openbare plaatsen
Muziek maken kan onder omstandigheden aangemerkt worden als evenement als bedoeld in artikel 2:24. Het optreden van een straatmuzikant, bijvoorbeeld een harmonicaspeler, is in artikel 2:24, eerste lid, onder f, uitgezonderd van het evenementbegrip. Net als straatfotografen en de andere categorieën, genoemd in artikel 2:9, wordt een straatmuzikant onder de straatartiesten geschaard.
De motieven om openbare plaatsen aan te wijzen zijn dwingende redenen van algemeen belang, hetgeen omvat: openbare orde, openbare veiligheid, volksgezondheid en milieu. Zie voor de betekenis van deze begrippen de toelichting bij artikel 1:8.
De activiteiten van de straatartiest, straatfotograaf, tekenaar, filmoperateur en gids vallen onder de werking van artikel 7, derde lid, van de Grondwet. Het begrip ‘openbaren van gedachten of gevoelens’ moet volgens de jurisprudentie en de toelichting op artikel 7 van de Grondwet haast grammaticaal worden uitgelegd. Elke uiting van een gedachte of een gevoelen, ongeacht de intenties of motieven van degene die zich uit, wordt door artikel 7 van de Grondwet beschermd (KB 5 juni 1986, Stb. 337 t/m 342, KB 29 mei 1987, Stb. 365, AB 1988, 15). Artikel 7, derde lid, van de Grondwet laat door zijn formulering (niemand heeft voorafgaand verlof nodig wegens de inhoud) een verbod toe voor andere aspecten van de uiting dan de inhoud, zoals bijvoorbeeld de verspreiding. Het is bij de genoemde activiteiten echter moeilijk te scheiden tussen inhoud en verspreiding. Immers, het verbieden van een optreden van een straatartiest op een bepaalde plaats houdt in veel gevallen ook in dat de inhoud van het optreden niet kan worden geuit. Dat betekent dat voor de beperkingsgronden van het in artikel 7, derde lid, van de Grondwet opgenomen grondrecht, het best kan worden gekozen voor de beperkingsgronden die bij artikel 7, eerste lid, van de Grondwet zijn toegelaten. In artikel 2:6 is dat uitgewerkt in een verbod met ontheffingsmogelijkheid dat voor bepaalde straten en uren geldt. In artikel 2:9 is dezelfde redactie gevolgd.
De bevoegdheid van de burgemeester berust op artikel 174 van de Gemeentewet.

Vierde lid: Lex silencio positivo (positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen)
Aan de ontheffing van het verbod zal doorgaans een aanvraag vooraf gaan, maar ook een ambtshalve ontheffing kan voorkomen, bijvoorbeeld bij bepaalde festiviteiten. Bij een ontheffing op aanvraag is geen reden om van de lex silencio positivo af te zien. Paragraaf 4.1.3.3. van de Awb wordt op de ontheffing van toepassing verklaard.

Afdeling 2. Bruikbaarheid, uiterlijk aanzien en veilig gebruik van openbare plaatsen

Algemeen
Artikel 2a van de WVW 1994 geeft uitdrukkelijk de bevoegdheid tot het maken van aanvullende gemeentelijke verordeningen ten aanzien van het onderwerp waarin deze wet voorziet, voor deze verordeningen niet in strijd zijn met het bepaalde in deze wet (of krachtens de op dit punt vergelijkbare oude Wegenverkeerswet, zoals bij het RVV; aldus HR 16-12-1975, NJ 1976, 204). Volgens de wegenverkeerswetgeving kan tot vaststelling van verkeersmaatregelen worden overgegaan in het belang van de vrijheid van het verkeer of de veiligheid op de weg, of in het belang van de instandhouding en de bruikbaarheid van de weg.

Algemene regel over vergunning
Omdat een vergunningsstelsel voordelen biedt is gekozen voor een bepaling waarbij het vergunningsstelsel wordt gehandhaafd.
Net als een gedetailleerde regel kan een vergunning met de daarbij gestelde voorschriften voor duidelijkheid zorgen: de houder van de vergunning weet waar hij aan toe is, net als de gemeentelijke toezichthouder.
Er kan een termijn worden gesteld voor zaken die per definitie tijdelijk worden geplaatst maar waarvan wenselijk is dat ze niet onnodig lang het straatbeeld ontsieren, zoals steigers en stortcontainers.

Artikelsgewijze toelichting:

Artikel 2:10 Voorwerpen op of aan de openbare weg of een openbare plaats

Artikel 2:10 geeft het college de mogelijkheid greep te houden op situaties die hinder of gevaar kunnen opleveren of ontsierend kunnen zijn. Voor de toepassing kan worden gedacht aan het plaatsen van reclameborden of containers.

Eerste lid
De vergunningsplicht.

Tweede lid
Het betreft een omgevingsvergunning als het in het eerste lid bedoelde gebruik een activiteit betreft als bedoeld in artikel 2.2, eerste lid, onder j of k, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht

Derde lid
Hier is naast de genoemde algemeen geldende weigeringsgronden een verbijzondering opgenomen: de vergunning kan worden geweigerd als het gevraagde problemen, hinder of schade zou opleveren voor de weg of het gebruik ervan.

Vierde lid, onder a: evenementen
Indien een evenement wordt gehouden, waartoe vergunning is verleend op basis van artikel 2:25, dan hoeft geen vergunning te worden verleend op basis van artikel 2:10. Deze bepaling voorkomt een samenloop van beide vergunningen. In de voorschriften bij een vergunning voor een evenement kan immers ook de verkeersveiligheid worden gewaarborgd.

Vierde lid, onder b: terrassen
Het in artikel 2:10 bedoelde verbod gebruik van de weg geldt niet voor terrassen behorend bij een horecabedrijf, waarvoor door de burgemeester vergunning is verleend op grond van artikel 2:28. Zo'n terras maakt blijkens de definitie in artikel 2:27 deel uit van dat bedrijf. Daarom is hier een afbakeningsbepaling opgenomen.

Vierde lid, onder c: standplaatsen
Hier wordt een uitzondering gemaakt voor standplaatsen waarop artikel 5:17 van toepassing is.

Vijfde lid: wegenverkeerswet
Regelt de afbakening met landelijke verkeerswetgeving.

Zesde lid:
Op bouwwerken zijn de in het derde lid genoemde weigeringsgronden niet van toepassing.

Zevende lid: Wet milieubeheer,
Verwijst naar die gevallen waarin de weigeringsgrond niet van toepassing is omdat de Wet milieubeheer daarin voorziet.

Containers
Over het plaatsen van containers kan nog opgemerkt worden dat het Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond, Water en Wegenbouw en de Verkeerstechniek (hierna: CROW) in 1998 richtlijnen heeft uitgebracht, getiteld Markering onverlichte obstakels. Deze richtlijnen gaan in op het uniform plaatsen en markeren van verplaatsbare onverlichte obstakels (waaronder vuil en opslagcontainers), inclusief mogelijke regelgeving met bijbehorende handhavings- en controlemogelijkheden.

Wabo
Het gebruik van de weg anders dan overeenkomstig de publieke functie, als bedoeld in dit artikel, kan onder de Wabo vallen, namelijk wanneer dit gebruik bestaat uit de opslag van roerende zaken. Dat zal bijvoorbeeld het geval zijn als op of aan de weg een container wordt geplaatst voor de tijdelijke opslag van puin of bouwmaterialen tijdens een verbouwing. In andere gevallen zal het niet altijd op het eerste gezicht duidelijk zijn of het gaat om opslag van roerende zaken als bedoeld in de Wabo. Het onderscheidend criterium is dat het plaatsen van zaken op de weg bij opslag een tijdelijk karakter heeft: het is de bedoeling dat de opgeslagen zaken ooit ergens anders een al dan niet definitieve bestemming krijgen en aldaar een functie gaan vervullen. Als dat aan de orde is valt die activiteit onder artikel 2.2, eerste lid, onder j of k, van de Wabo. Een ontheffing wordt op grond van artikel 2.2, eerste lid, laatste zinsdeel, van de Wabo aangemerkt als een omgevingsvergunning. Daarom is in het vijfde lid geregeld dat het bevoegd gezag (ingevolge de definitie in artikel 1 is dat dus het bestuursorgaan als bedoeld in de Wabo) in een dergelijk geval een omgevingsvergunning verleent.
Daarnaast is in het vierde lid geregeld dat het bevoegde bestuursorgaan (i.c. het college of de burgemeester) ontheffing kan verlenen voor gebruik van de weg dat niet valt onder de Wabo, namelijk wanneer het gaat om objecten die bedoeld zijn om ter plaatse blijvend te functioneren. Dat zijn bijvoorbeeld bloembakken, straatmeubilair, terrassen en dergelijke.

Artikel 2:11 (Omgevings)vergunning voor het aanleggen, beschadigen en veranderen van een weg

Eerste lid
Omdat voor de toepassing van dit artikel onder andere het begrip ‘weg’ uit de WVW 1994 gebruikt wordt, is een vergunning vereist voor bijvoorbeeld de aanleg en verandering van wegen die feitelijk voor het openbare verkeer openstaan. Dit betekent dat in beginsel de vergunningplicht ook geldt voor de zogenaamde ‘eigen wegen’ die feitelijk voor het openbare verkeer openstaan. Ook voor deze wegen is het namelijk wenselijk dat ten behoeve van de bruikbaarheid daarvan voor brandweer, ambulance en dergelijke voorschriften gesteld kunnen worden over bijvoorbeeld de wijze van verharding en breedte.

Aan artikel 2:11 ligt als motief ten grondslag de behoefte om de aanleg, beschadiging en verandering van wegen te binden aan voorschriften met het oog op de bruikbaarheid van die weg.
Naast het opleggen van min of meer technische voorschriften kan het ook gewenst zijn het tempo van wegenaanleg in de hand te houden. Het is natuurlijk hoogst onwenselijk dat wegen voortijdig aangelegd worden waardoor – door de latere aanleg van zogenaamde complementaire openbare voorzieningen, zoals riolering, water en gasvoorziening en verlichting – de bruikbaarheid van die weg gedurende lange tijd sterk verminderd zal zijn, nog daargelaten dat het veel extra kosten meebrengt.
Als de gemeente tevens eigenaar van de weg is, moet uiteraard ook privaatrechtelijke toestemming worden gegeven. Een afgegeven vergunning mag niet worden gefrustreerd door privaatrechtelijke weigering van de gemeente. Als een derde eigenaar van de grond is, ligt dat anders. Het college kan in dat geval de aanvrager om vergunning erop wijzen dat hij ook privaatrechtelijke toestemming behoeft. Zie ook de toelichting bij artikel 2:12.

Tweede lid
Op het aanleggen of veranderen van een weg is artikel 2.2, eerste lid, onder d, van de Wabo van toepassing als de activiteit verboden is in een bestemmingsplan, beheersverordening, exploitatieplan of voorbereidingsbesluit. Dat betekent dat de termijnen genoemd in artikel 3.9 van de Wabo van toepassing zijn op deze vergunning. De beslistermijn is 8 weken, de verdagingstermijn zes weken. Let wel: indien er meerdere activiteiten worden aangevraagd en er één onder artikel 3.10 van de Wabo valt, dan is de uitgebreide procedure van toepassing (beslistermijn van zes maanden met een mogelijkheid tot verdagen van zes weken).
De indieningsvereisten voor een aanvraag om een vergunning die onder de Wabo valt, staan in de Mor. Het gaat dan om de algemene indieningsvereisten uit artikel 1.3 van de Mor. Voor het aanleggen of veranderen van een weg zijn in de Mor geen aanvullende indieningsvereisten opgenomen.
In artikel 2:18 van de Wabo is bepaald dat de vergunning alleen kan worden verleend of geweigerd op de gronden vermeld in deze verordening. De weigeringsgronden staan in artikel 1:8.
Indien de activiteit niet is verboden in een bestemmingsplan, beheersverordening, exploitatieplan of voorbereidingsbesluit is de Wabo niet van toepassing en is het college bevoegd. Wanneer het gaat om normaal onderhoud van de weg is er ingevolge het derde lid geen vergunning nodig: het college hoeft zichzelf geen vergunning te verlenen. Zie verder de toelichting bij het derde lid.

Derde lid
Van de vergunningplicht zijn uitgezonderd de overheden die in de uitvoering van hun publiekrechtelijke taak wegen aanleggen of veranderen. Er mag van uitgegaan worden dat zij hun werkzaamheden afstemmen op de bruikbaarheid van de weg.

Vierde lid
Het nutsbedrijf zal op grond van artikel 2:11 een vergunning nodig hebben voor het leggen van leidingen en dergelijke in een weg. Dat is niet zo voor telecommunicatiebedrijven en kabeltelevisiebedrijven en de door hen beheerde telecommunicatiekabels met een openbare status (telecommunicatie- en omroepnetwerken). Voor deze werken is een regeling getroffen in de Telecommunicatiewet en de daarop gebaseerde (gemeentelijke) telecommunicatieverordening.

Artikel 2:12 Maken, veranderen van een uitweg
Het is van belang zich te realiseren dat er hier sprake is van een omgevingsvergunning. De procedure van de Wabo is van toepassing, dat brengt bijvoorbeeld met zich mee dat de lex silencio positivo van afdeling 4.1.3.3. van de Awb van toepassing is.
De rechtspraak van de Raad van State laat er geen twijfel over bestaan dat een grondeigenaar in beginsel in staat moet worden gesteld om vanaf zijn perceel met een voertuig de openbare weg te bereiken. Alleen om zwaarwegende redenen kan de overheid daaraan in de weg staan. Om dat duidelijk te laten uitkomen is het aantal weigeringsgronden beperkt.

Artikel 2:13 Vervallen

Artikel 2:14 Vervallen

Artikel 2:15 Hinderlijke beplanting of gevaarlijk voorwerp
Indien door bomen of planten het uitzicht zodanig wordt belemmerd dat de verkeersveiligheid in het gedrang komt, kan het college op basis van zijn bevoegdheid om bestuursdwang toe te passen ex artikel 125 van de Gemeentewet, een last opleggen om de bomen of beplanting te verwijderen of te snoeien.
Volgens deze facultatieve bepaling is het verboden beplanting of een voorwerp aan te brengen of te hebben op zodanige wijze dat aan het wegverkeer het vrije uitzicht wordt belemmerd of daaraan op andere wijze hinder of gevaar oplevert. 'Wegverkeer' kan daarbij breed worden gelezen. Het is bijvoorbeeld ook mogelijk dat een gevaarlijke situatie ontstaat doordat overstekende voetgangers het zicht wordt belemmerd.

Artikel 2:16 Openen straatkolken en dergelijke
Deze bepaling spreekt voor zich.

Artikel 2:17: Vervallen.

Artikel 2:18 Rookverbod in bossen en natuurterreinen
Het verbod heeft tot doel bosbranden te voorkomen en beschadiging van eigendommen tegen te gaan. Het verbod kan niet zover strekken dat het roken in de gebouwen en in de bijbehorende tuinen die in een bos of natuurgebied liggen, niet meer mogelijk is.
In artikel 429, aanhef en onder 3, van het WvSr is bepaald: Met hechtenis van ten hoogste veertien dagen of geldboete van de tweede categorie wordt gestraft: hij die door gebrek aan de nodige omzichtigheid of voorzorg gevaar voor bos-, heide-, helm-, gras- of veenbrand doet ontstaan.

Artikel 2:19 Vervallen

Artikel 2:20 Vervallen

Artikel 2:21 Voorzieningen voor verkeer en verlichting
In beginsel biedt de Belemmeringenwet Privaatrecht het kader om op het eigendomsrecht van anderen inbreuk te maken. De Belemmeringenwet Privaatrecht is echter in haar toepassing bedoeld voor zodanige inbreuken op dat eigendomsrecht waardoor het gebruik van de desbetreffende onroerende zaak al dan niet tijdelijk beperkt wordt. Wanneer daarvan sprake is kan niet een gedoogplicht op grond van het onderhavige artikel geconstrueerd worden. Deze gedoogplicht is alleen dan aanwezig wanneer de voorwerpen, borden of voorzieningen ten behoeve van het openbaar verkeer of de openbare verlichting het gebruiksrecht van de eigenaar niet aantasten.

Artikel 2:22 Objecten onder hoogspanningslijn
Ten behoeve van de aanleg van hoogspanningslijnen wordt in bestemmingsplannen een strook grond als zodanig bestemd en worden tevens gebruiksvoorschriften opgesteld waarmee aantasting van deze bestemming voorkomen moet worden. Hierbij kan gedacht worden aan voorschriften over de hoogte van toe te laten gebouwen.
Ook sluit het desbetreffende elektriciteitsbedrijf overeenkomsten met de eigenaren van de gronden waarop en waarover de hoogspanningsmasten en leidingen staan of lopen. Deze overeenkomsten beperken, uiteraard tegen een schadevergoeding, de zakelijke rechten van de eigenaren. Zij bevatten dan ook altijd voorwaarden met betrekking tot het gebruik van de gronden onder de

hoogspanningslijnen. In gemeenten waar dit op deze wijze is geregeld, kan het opnemen van dit artikel achterwege blijven.
Indien een bestemmingsplan ontbreekt, bijvoorbeeld voor de bebouwde kom, dan bevat artikel 2:22 een publiekrechtelijke basis om overtreding van deze bepaling, waardoor een zeer gevaarlijke situatie ontstaat, zo nodig met bestuursdwang recht te kunnen zetten. Wel moeten de voorschriften, bijvoorbeeld de hoogte van toe te laten gebouwen, in casu twee meter, uit bestemmingsplan en APV op elkaar afgestemd zijn.

Artikel 2:23 Veiligheid op het ijs
Deze bepaling is bedoeld om gevaarzetting op het ijs te voorkomen.

Afdeling 3. Evenementen

Artikel 2:24 Definities
Eerste lid
In artikel 2:24 is gekozen voor de zogenaamde negatieve benaderingsmethode ten aanzien van de definiëring van het begrip evenement. Uitgaande van een algemeen geldend criterium ("namelijk elke voor publiek toegankelijke verrichting van vermaak") wordt vervolgens een aantal evenementen opgesomd dat niet onder de werking van de bepalingen valt.
a. In de eerste plaats is dit het geval bij bioscoop- en theatervoorstellingen.
b. Daarnaast gelden de bepalingen niet voor waren- en snuffelmarkten. Indien het college op grond van artikel 160, eerste lid, aanhef en onder g, van de Gemeentewet een (waren)markt heeft ingesteld, kan de raad hiervoor regels vaststellen in een marktverordening. Snuffelmarkten zijn specifiek geregeld in artikel 5:22.
c. De Wok kent een eigen toezichtregime.
d. Dansen in een inrichting zoals bedoeld in de Alcoholwet, uitgezonderd van het evenementenbegrip omdat dit in het algemeen niet als een evenement kan worden gezien. Een andere, meer incidenteel plaatsvindende activiteit dan het gelegenheid geven tot dansen (bijvoorbeeld het optreden van een band, een houseparty, of een kooigevecht) kan wel als evenement worden aangemerkt. Zie verder hieronder onder feest.
e. Betogingen, samenkomsten en vergaderingen zijn al geregeld in de Wom. Zie voor een toelichting op de Wom onder artikel 2:3.
f. Van de evenementenbepaling zijn uitgezonderd artikel 2:9 (Straatartiest) en artikel 2:39 (Speelgelegenheden). Dit gebeurt uiteraard om dubbele regelgeving te voorkomen.

Tweede lid
Herdenkingsplechtigheid
Omdat een herdenkingsplechtigheid doorgaans wel voor publiek toegankelijk is, maar uiteraard niet als een verrichting van vermaak kan worden aangemerkt, wordt ze als evenement genoemd.

Braderie
Omdat een braderie van korte duur is en niet met een bepaalde regelmaat terugkeert, kan deze activiteit niet als jaarmarkt of gewone markt worden aangemerkt in de zin van artikel 160 van de Gemeentewet (Vz. ARRS 27-05-1992, JG 93.0002). Tevens valt deze activiteit niet aan te merken als een snuffelmarkt in de zin van artikel 5:22. Omdat een braderie een voor publiek toegankelijke verrichting van vermaak is, is het een evenement.

Optochten
Het houden van optochten, zoals carnavals- en Sinterklaasoptochten, bloemencorso's et cetera, die niet opgevat kunnen worden als een middel tot het uiten van een mening of gedachten of gevoelens, valt niet onder de bescherming van de Grondwet, het EVRM of andere internationale verdragen die de vrijheid van meningsuiting waarborgen. Evenmin is hierop de Wom van toepassing.

Feest, muziek
Wanneer een feest voor publiek toegankelijk is, is er sprake van een vergunningplichtige activiteit omdat het valt onder de reikwijdte van de definitie van artikel 2:24, eerste lid. Het feest kan als een voor publiek toegankelijke verrichting van vermaak worden aangemerkt. Besloten feesten daarentegen vallen niet onder de reikwijdte van de evenementenbepaling omdat deze activiteit niet een voor het publiek toegankelijke verrichting van vermaak is. Bijvoorbeeld bij het houden van een bedrijfsfeest waar aan de hand van uitnodigingslijsten publiek aanwezig is, is er geen sprake van een voor het publiek toegankelijke verrichting van vermaak. Maar wanneer een feest een "besloten" karakter heeft en er publiekelijk kaarten worden verkocht en/of reclame wordt gemaakt, is er sprake van een evenement. De gemeente kan bij feesten waarvoor geen vergunning nodig is, optreden wanneer deze bijvoorbeeld worden georganiseerd in ruimten strijdig met het bestemmingsplan. Zie de uitspraak met betrekking tot het verplicht handhavend optreden bij schuurfeesten: ABRvS 02-04-1999, ECLI:NL:RVS:1999:BL3041. Ook in het kader van de WVW 1994 kan worden opgetreden in geval van parkeer- en verkeersoverlast.
Feesten die gehouden worden in horecagelegenheden en niet behoren tot de normale bedrijfsvoering (bijvoorbeeld een optreden van een bekende diskjockey of een optreden van een bekende band) zijn op grond van artikel 2.2.2 (oud) vergunningplichtig (ABRvS 11-01-2006, ECLI:NL:RVS:2006:AU9388 (Ghostship/Ghosthouse)).
Wanneer een feest al dan niet besloten "op of aan de weg" plaatsvindt, is dit een vergunningplichtige activiteit omdat het plaats vindt op doorgaans voor publiek toegankelijk gebied. Het feit dat het feest besloten is, dus niet voor publiek toegankelijk, doet daar niets aan af. Optreden van muziekkorpsen, muziekbandjes, et cetera die voor iedereen toegankelijk zijn (zowel in een inrichting als in de buitenlucht) vallen onder de vergunningplicht van artikel 2:25.
Voorschriften met betrekking tot geluid in een inrichting zijn opgenomen in het Activiteitenbesluit milieubeheer. De artikelen 4:2 en 4:3 geven het college de bevoegdheid om ontheffing te verlenen voor geluidshinder in een inrichting. Voorschriften met betrekking tot geluid buiten een inrichting kunnen op grond van artikel 4:6 in de vergunning worden opgenomen.

Wedstrijd op of aan de weg
Voor wedstrijden op of aan de weg is een vergunning van de burgemeester vereist, krachtens het bepaalde in het eerste lid van artikel 2:25 en artikel 2:24, tweede lid, onder d.
Wedstrijden met voertuigen op wegen als bedoeld in artikel 1, eerste lid, aanhef en onder b, van de WVW 1994 zijn op grond van artikel 10, eerste lid, van de WVW 1994 verboden. Het eerste lid van artikel 148 van de WVW 1994 bepaalt echter dat van dat verbod ontheffing kan worden verleend. Het verlenen van die ontheffing geschiedt:
a. voor wegen onder beheer van het Rijk, door de minister van Verkeer en Waterstaat;
b. voor andere wegen, door gedeputeerde staten; in afwijking hiervan wordt de ontheffing verleend door het college, indien de wegen waarvoor de ontheffing wordt gevraagd, alle gelegen zijn binnen een gemeente.
Aan de ontheffing kan de burgemeester voorschriften verbinden om binnen redelijke grenzen een veilig verloop van de wedstrijd te waarborgen. Op basis van de WVW 1994 mogen ook milieumotieven een rol spelen bij het reguleren van het verkeer. In artikel 2, tweede en derde lid, van de WVW 1994 worden onder meer de volgende motieven genoemd:
- het voorkomen of beperken van door het verkeer veroorzaakte overlast, hinder of schade;
- het voorkomen of beperken van door het verkeer veroorzaakte aantasting van het karakter of van de functie van objecten of gebieden;
- het bevorderen van een doelmatig of zuinig energiegebruik.
Indien een wedstrijd wordt gehouden met voertuigen op wegen als bedoeld in de WVW 1994 dan is – naast artikel 10 juncto 148 van de WVW 1994 – artikel 2:25 van toepassing. De evenementenbepaling is namelijk van een geheel andere orde dan de wedstrijdbepalingen uit de Wegenverkeerswetgeving. De burgemeester kan op grond van andere motieven, zoals openbare

orde, veiligheid en gezondheid, weigeren medewerking te verlenen aan het evenement, in casu de wedstrijd op de openbare weg. In die zin is de evenementenbepaling aanvullend op de wedstrijdbepalingen uit de Wegenverkeerswetgeving. Vindt echter een wedstrijd met een motorvoertuig of bromfiets plaats op een terrein dat niet behoort tot een weg als hier bedoeld, dan moet daarvoor een vergunning verkregen zijn van de burgemeester op grond van artikel 2:25. Op grond van artikel 2:25 geldt voor andere wedstrijden op of aan de weg eveneens een vergunningplicht. Hierbij moet gedacht worden aan bijvoorbeeld 'vossenjachten', droppings en dergelijke.

Straatfeest of buurtbarbecue
Een straatfeest en een buurtbarbecue vallen ook onder het begrip evenement. Onder voorwaarden is geen vergunning vereist, omdat sprake is van een klein evenement. Daarvoor zijn voorwaarden opgenomen in het derde lid. Het moet gaan om kleinschalige activiteiten die niet langer duren dan één dag en die zich in de openbare ruimte afspelen met als doel vermaak en ontspanning te bieden. Er geldt een meldingsplicht (artikel 2:25, derde lid).

Artikel 2:25 Evenement
Algemeen
Bij grote en middelgrote evenementen is vooraf een vergunning noodzakelijk, controle achteraf kan niet volstaan wegens mogelijk gevaar voor de openbare orde, overlastsituaties, verkeersveiligheid, volksgezondheid, zedelijkheid e.d.
Ook de organisator is bij een vergunningstelsel gebaat, omdat hij met de gemeente kan onderhandelen om goede afspraken te maken. Zo krijgt hij op het evenement toegesneden voorwaarden.
In het geval van een klein evenement kan volstaan worden met een melding. Het is dan niet per se noodzakelijk en proportioneel om een vergunning te eisen.

Eerste lid
Bij het beoordelen van een aanvraag wordt gekeken of de vergunning al dan niet geweigerd wordt aan de hand van de in artikel 1:8 genoemde criteria.

De burgemeester is bevoegd voorschriften te verbinden aan het houden van een evenement. Voor de toelaatbaarheid van de voorschriften geldt een aantal voorwaarden:
a. De voorschriften mogen niet in strijd zijn met enige wettelijke regeling.
b. De voorschriften moeten redelijkerwijs nodig zijn in verband met het voorkomen van aantasting van de openbare orde, openbare veiligheid en volksgezondheid, zie de artikelen 1:4 en 1:8.
c. De voorschriften mogen niet in strijd komen met enig beginsel van behoorlijk bestuur.

Niet nakoming van voorschriften die aan de vergunning verbonden zijn kan grond opleveren voor intrekking van de vergunning dan wel voor toepassing van andere administratieve sancties. In artikel 1:6 is de intrekkingsbevoegdheid vastgelegd.

Tweede lid
Op grond van artikel 2.1 van het Besluit brandveilig gebruik en basishulpverlening overige plaatsen is het onder bepaalde omstandigheden verboden om zonder of in afwijking van een gebruiksmelding bij het bevoegd gezag een plaats of gedeelte daarvan in gebruik te nemen of te gebruiken, tenzij daarvoor een evenementenvergunning vereist is in het kader waarvan de gegevens, bedoeld in artikel 2.3 van het Besluit brandveilig gebruik en basishulpverlening overige plaatsen, overgelegd moeten worden.

Derde lid

Voor kleine evenementen volstaat een meldingsplicht. Het blijft verboden om zonder melding zo'n evenement te houden, zodat de gemeente kan optreden als zonder deze melding de barbecue en/of straatfeest wordt georganiseerd

Derde lid, onder a en b
Deze bepalingen spreken voor zich.

Derde lid, onder c
Muziek omvat zowel onversterkte als versterkte muziek omdat beide vormen van geluid onaanvaardbare hinder kunnen veroorzaken voor buurtbewoners.

Derde lid, onder d
Zodra een rijbaan, fiets/bromfietspad of parkeergelegenheid wordt afgezet voor een evenement is tenminste een tijdelijke verkeersmaatregel nodig, genomen door het college. Deze bevoegdheid kan overigens krachtens artikel 168 van de Gemeentewet gemandateerd worden aan de burgemeester. Als het evenement plaats vindt op het trottoir dan wordt rekening gehouden met voldoende doorloopruimte voor passanten. Als richtlijn wordt hierbij 1.50 cm aangehouden. Het gaat vooral om het ongehinderd kunnen passeren van invaliden, kinderwagens etc. Met betrekking tot de hoofdroute van de brandweer is het belangrijk dat er een lijst wordt opgesteld met: doorgaande wegen, wegen en terreinen met een bijzondere bestemming (markt), evenemententerreinen en routes van de operationele diensten (brandweer, ambulance etc.).
Locaties waar barbecues/straatfeesten kunnen worden gehouden, zijn: parken, plantsoenen, pleintjes, grasveldjes, sportveldjes, e.d.

Derde lid, onder e
Hier wordt met object bedoeld een kleine partytent, een barbecuetoestel, een springkussen voor kinderen e.d. De beschikbare ruimte bepaalt het aantal te plaatsen voorwerpen. Uiteraard mag ook hier het verkeer, waaronder voetgangers geen hinder van ondervinden.

Derde lid, onder f
Het is de verantwoordelijkheid van de organisator om zich tijdig over de regels te informeren zodat hij niet met termijnen in problemen komt. De organisator kan een natuurlijk persoon of rechtspersoon zijn.

Derde lid, onder g
De organisator stelt de burgemeester tenminste 10 werkdagen voorafgaand aan het evenement in kennis van het evenement. De gemeente heeft er belang bij om tijdig op de hoogte te zijn van een initiatief dat zich afspeelt in de buitenlucht. De gemeente moet hierbij zelf overwegen welke termijn redelijk is.

Vierde lid
Er kan aanleiding zijn om het organiseren van een klein evenement te verbieden. Dit is alleen mogelijk, als de openbare orde, de openbare veiligheid, de volksgezondheid of het milieu in gevaar komt.
De bevoegdheid van de burgemeester in het kader van het toezicht op evenementen stoelt op artikel 174 van de Gemeentewet. In het derde lid van dit artikel is aangegeven dat de burgemeester belast is met de uitvoering van verordeningen voor deze betrekking hebben op het toezicht op de openbare samenkomsten en vermakelijkheden alsmede op de voor het publiek openstaande gebouwen en daarbij behorende erven. Het begrip 'toezicht' is ruimer dan alleen de handhaving van de openbare orde. Het gaat hier ook om de bescherming van de gezondheid en de veiligheid van de burger in incidentele gevallen en op bepaalde plaatsen. Indien de burgemeester de uitvoering van zijn

toezichthoudende taak wil overlaten aan ambtenaren dan kunnen deze bevoegdheden worden gemandateerd overeenkomstig afdeling 10.1.1. van de Awb.

Vijfde lid
Wedstrijden met voertuigen op wegen als bedoeld in artikel 1, eerste lid, aanhef en onder b, van de WVW zijn op grond van artikel 10, eerste lid, van de WVW verboden. Het eerste lid van artikel 148 van de WVW bepaalt echter dat van dat verbod ontheffing kan worden verleend. Het verlenen van die ontheffing geschiedt:
a. voor wegen onder beheer van het Rijk, door de minister van Verkeer en Waterstaat;
b. voor andere wegen, door gedeputeerde staten; in afwijking hiervan wordt de ontheffing verleend door het college, indien de wegen waarvoor de ontheffing wordt gevraagd, alle gelegen zijn binnen een gemeente.

Zesde lid
Kleinere evenementen zijn al vergunningsvrij. Deze vergunning ziet derhalve op grotere evenementen. Daarbij is een lex silencio positivo niet wenselijk, gezien de impact die een groot evenement kan hebben, met name op de openbare orde. Ook vragen vele aspecten van een groot evenement, zoals brandveiligheid, geluid, aanvoer, afvoer en parkeren van bezoekers, om maatwerk dat alleen een inhoudelijke vergunningsbeschikking kan bieden. Er zijn derhalve verschillende dwingende redenen van algemeen belang, met name de openbare orde, openbare veiligheid en milieu om van een lex silencio positivo af te zien. Paragraaf 4.1.3.3. van de Awb wordt niet van toepassing verklaard.

Besloten feest
De Alcoholwet bepaalt dat er geen vergunning of ontheffing nodig is als: a. er een besloten feest wordt gehouden, waar b. geen entree wordt gevraagd en waar c. gratis alcohol wordt geschonken. Er moet dan wel voldaan worden alle drie vereisten. Wanneer er sprake is van het vragen en betalen van een vaste bijdrage impliceert dit dat er sprake is van het anders dan om niet verstrekken van alcoholische drank. In laatstgenoemde geval kan de burgemeester op grond van artikel 35 van de Alcoholwet voor het eendaagse evenement een ontheffing verlenen.

Aansprakelijkheid vergunninghouder/organisator
Voorop staat dat de vergunninghouder of de organisator zelf, of degene die bijvoorbeeld tijdens een evenement een gevaar in het leven roept dat zich vervolgens verwezenlijkt, primair aansprakelijk kan worden gesteld voor daardoor veroorzaakte schade.

Belastingheffing
Voor het behandelen van een aanvraag voor een vergunning voor het houden van een evenement kunnen leges worden geheven. In de gemeentelijke legesverordening kan hiervoor een tariefbepaling worden opgenomen.

Evenementen en bestemmingsplan
Een aanvraag voor een APV-vergunning voor een evenement kan niet geweigerd worden enkel omdat het in strijd is met een bestemmingsplan. Een aanvraag voor een evenementenvergunning moet namelijk worden beoordeeld aan de hand van de belangen die zijn opgenomen in de weigeringsgronden. Andersoortige belangen kunnen bij het beoordelen van de aanvraag geen zelfstandige weigeringsgrond opleveren.
Het bestemmingsplan is vanuit het oogpunt van ruimtelijke ordening uiteraard wel relevant.
Het bestemmingsplan moet het gebruik ten behoeve van het gewenste evenement namelijk toestaan. Daarbij moet worden beoordeeld of het evenement naar omvang, duur en uitstraling een planologische relevantie heeft.

Evenementen die geen of slechts geringe planologische relevantie hebben, kunnen gewoon plaatsvinden. Daarvoor is geen omgevingsvergunning nodig.
Voor deze evenementen is wel een evenementenvergunning vereist op grond van de APV en eventuele andere toestemmingen of ontheffingen voor muziek/geluidhinder, brandveiligheid enz.
Voor het gebruik van een terrein in strijd met het bestemmingsplan voor een evenement met planologische relevantie kan (naast de APV evenementenvergunning) een omgevingsvergunning (artikel 2.1, eerste lid,onder c, van de Wabo) worden aangevraagd.
Het college kan de omgevingsvergunning verlenen met behulp van de in artikel 2.12, eerste lid, onder a, van de Wabo genoemde afwijkingsmogelijkheden.
Vaak zal daarbij gebruik kunnen worden gemaakt van de 'buitenplanse afwijkingsmogelijkheid'. Het Besluit omgevingsrecht (hierna: Bor) biedt het college namelijk de bevoegdheid om van de bepalingen in het bestemmingsplan af te wijken als het gaat om het gebruiken van gronden of bouwwerken ten behoeve van evenementen met een maximum van drie per jaar en een duur van ten hoogste vijftien dagen per evenement, het opbouwen en afbreken van voorzieningen ten behoeve van het evenement hieronder begrepen (artikel 2.12, eerste lid, onder a, onder 2, van de Wabo jo. artikel 4, achtste lid, van de Bijlage II Bor).

Evenementenbeleid
Aan de hand van de motieven, neergelegd in de weigeringsgronden kan de burgemeester beleidsregels vaststellen.
Het doel van een evenementenbeleid is enerzijds het vastleggen van wat er met betrekking tot evenementen in een gemeente wordt nagestreefd, in relatie tot de APV en onder welke voorwaarden dit is toegestaan. Anderzijds behelst het beleid de afstemming van processen binnen de vergunningverlening zodat deze zo efficiënt en goedkoop mogelijk kan plaatsvinden.

Artikel 2:26 Ordeverstoring bij een evenement
Deze bepaling geeft een verbod om de orde bij evenementen te verstoren, dat zich in zijn algemeenheid tot bezoekers richt.

Op grond van het tweede lid is het verboden om bij een evenement zichtbaar goederen te dragen, bij zich te hebben of te vervoeren die uiterlijke kenmerken zijn van een organisatie die bij rechterlijke uitspraak of bestuurlijk besluit verboden is verklaard of is ontbonden vanwege een doel of werkzaamheid in strijd met de openbare orde. Te denken valt hierbij aan zogenoemde Outlaw Motorcycle Gangs (OMG). Het kan bijvoorbeeld gaan om de naam, logo's, spreuken, kleding en andere aanduiding op motoren. Strafbaarstelling van het verbod vindt plaats in artikel 6:1. Voor het geval van samenloop met de strafbaarstelling in het Wetboek van Strafrecht (met name relevant na het onherroepelijk worden van een rechterlijke uitspraak) is voorzien in een anti-samenloopbepaling (derde lid).

Het Openbaar Ministerie heeft bij de rechter civiele verboden gevraagd en gekregen tegen enkele motorclubs. Een groot aantal leden is gedurende een reeks van jaren betrokken bij tal van verboden en grotendeels ook ernstig verwijtbare criminele gedragingen. Deze veelvuldige en voortdurende inbreuken op de openbare orde ontwrichten de samenleving of kunnen deze ontwrichten. Ze vormen een wezenlijke aantasting van de veiligheid van de samenleving en de vrijheid van burgers om naar eigen inzicht deel te nemen aan het maatschappelijk verkeer. Door de frequentie van de (criminele) gedragingen van een groot aantal leden van deze organisaties, en als gevolg van de intimidatie die van het optreden door leden van een duidelijk herkenbare groep als deze uitgaat, is sprake van uitstraling van deze gedragingen naar een wijdere kring van niet-betrokken burgers.

Het is vanuit het oogpunt van openbare orde en veiligheid niet acceptabel dat in de publieke ruimte nog uiterlijk vertoon plaatsvindt dat verband houdt met dergelijke verboden en ontbonden organisaties, gelet op de intimidatie die daarvan uitgaat of uit kan gaan.

Deelneming aan de voortzetting van dergelijke organisaties, waaronder uiterlijk vertoon kan worden begrepen, is strafbaar gesteld in artikel 140, tweede lid, van het Wetboek van Strafrecht. Deze strafbaarstelling geldt echter pas op het moment dat de uitspraak van de rechter onherroepelijk (definitief) is geworden. Zolang de mogelijkheden van hoger beroep en cassatie nog openstaan en niet zijn afgewikkeld, kan tegen dergelijk uiterlijk vertoon dus niet op grond van het Wetboek van Strafrecht handhavend worden opgetreden. Dit ondanks het feit dat een civielrechtelijk verbod al wel in werking kan zijn getreden middels uitvoerbaarverklaring bij voorraad van de uitspraak.

Om toch te kunnen optreden tegen de aanwezigheid van dit uiterlijk vertoon in de publieke ruimte, vanwege de impact die dat heeft op de openbare orde, is een verbodsbepaling opgenomen in de APV. Door strafbaarstelling in de APV kan daartegen handhavend worden opgetreden. Vanuit een oogpunt van openbare orde is het wenselijk om niet te wachten met het weren van zichtbare aanwezigheid van verboden/ontbonden organisaties uit de publieke ruime tot een onherroepelijk vonnis voorhanden is.

Afdeling 4. Toezicht op openbare inrichtingen

Algemeen
Het horeca-exploitatievergunningstelsel is noodzakelijk is voor het handhaven van de openbare orde en het tegengaan van de overlast.

Europese Dienstenrichtlijn
De Europese Dienstenrichtlijn is van toepassing op de horeca. Het drijven van een horecaonderneming is immers het verrichten van een dienst aan de klant. De Dienstenrichtlijn eist dat een vergunningstelsel niet discriminatoir, wel noodzakelijk en proportioneel is. In bijna alle gevallen gaat het bij horeca om vestiging van een openbare inrichting waarvoor artikel 9 van de Dienstenrichtlijn de bovenstaande criteria geeft. Onder noodzakelijkheid wordt in artikel 9 verstaan een dwingende reden van algemeen belang. Dit begrip omvat onder meer de volgende gronden: openbare orde, openbare veiligheid en volksgezondheid, als bedoeld in de artikelen 46 en 55 van het Verdrag; handhaving van de maatschappelijke orde; bescherming van het milieu en het stedelijk milieu, met inbegrip van de stedelijke en rurale ruimtelijke ordening. Mocht het in een enkel geval niet gaan om een vestiging, maar om een horecaondernemer die de grens overschrijdt om zijn diensten te verrichten, dan is niet artikel 9, maar artikel 16 van toepassing dat uitsluitend de criteria openbare orde, openbare veiligheid, volksgezondheid en milieu als grondslag voor een vergunningstelsel kent.

Bibob-toets en VOG
Als het gaat om ondernemingen waar alcoholhoudende drank wordt geschonken, is een integriteittoets mogelijk op grond van artikel 27, tweede lid, van de Alcoholwet jo. artikel 3, van de Bibob. De Alcoholwet geldt niet voor bedrijven waar geen alcohol wordt geschonken waaronder coffeeshops. In het kader van de vergunningsplicht op grond van de APV is het voor gemeenten mogelijk om ook voor de aanvrager van een vergunning voor de exploitatie van een coffeeshop een Verklaring Omtrent het Gedrag (hierna: VOG) te vragen en een Bibob-onderzoek te doen. De horeca-exploitatievergunning is immers persoonsgebonden.
Artikel 4 van het Besluit Bibob bepaalt in overeenstemming met de APV dat als inrichtingen, waarvoor de Bibob geldt, onder andere aangewezen worden: "inrichtingen waarin bedrijfsmatig, in een omvang alsof zij bedrijfsmatig was of anders dan om niet, logies wordt verstrekt, dranken

worden geschonken, of rookwaren of spijzen voor directe consumptie worden verstrekt". Dit zijn dus openbare inrichtingen zoals gedefinieerd in artikel 2:27, van de APV. Dit betekent dat voor openbare inrichtingen in de zin van de APV een Bibob-onderzoek mag worden gedaan. Zonder de APV is hier geen wettelijke grondslag voor. De Dienstenrichtlijn verzet zich niet tegen een Bibob-onderzoek.
De exploitant van de inrichting speelt een belangrijke rol in de wijze van exploitatie en dus ook in de wijze waarop deze exploitatie het woon- en leefklimaat en de openbare orde beïnvloedt. Daarom kan het raadzaam zijn om een verplichting voor de vergunningaanvrager op te nemen om een recente VOG voor de leidinggevende te overleggen. De leidinggevende kan de aanvrager zelf zijn, maar ook een werknemer (zie het tweede lid van artikel 2:28: “of indien de aanvrager geen verklaring omtrent het gedrag met betrekking tot de leidinggevende overlegt die uiterlijk drie maanden voor de datum waarop de aanvraag is ingediend, is afgegeven”).

Onbepaaldheid van de duur
Op grond van het nieuwe artikel 1:7 gelden vergunningen voor onbepaalde tijd. Dit geldt ook voor de horeca-exploitatievergunning. Indien de gemeente niettemin een tijdsduur wil verbinden aan de vergunning van bijvoorbeeld vijf of tien jaar, dan mag dit slechts op gronden ontleend aan dwingende redenen van algemeen belang.

Overige wet- en regelgeving
Op openbare inrichtingen zijn naast de regels van de Alcoholwet nog vele andere regels van toepassing. Onder andere de Wm, Wet op de stads- en dorpsvernieuwing, Wet op de kansspelen, Opiumwet, Wet ruimtelijke ordening (hierna: Wro) en Woningwet.
Meer in het bijzonder geldt het Besluit algemene regels voor inrichtingen milieubeheer (hierna: Activiteitenbesluit). Dit besluit vervangt het Besluit horeca-, sport- en recreatie-inrichtingen milieubeheer. Bij dit besluit is een aantal regels met betrekking tot geluid, vetlozingen, geur, opslag van koolzuur en afvalstoffen opgenomen. De tekst van het besluit is te vinden op: www.overheid.nl. Nadere informatie is te vinden op: www.infomil.nl en www.horeca.org.

Geluidsnormen
Het Activiteitenbesluit geeft standaard geluidsnormen voor zowel bestaande als nieuwe horeca-inrichtingen. Bovendien kan de gemeente technische voorschriften stellen aan een inrichting om aan de geldende geluidsnorm te voldoen. Daarnaast kan de gemeente afwijkende geluidsnormen voorschrijven voor de gehele activiteit of voor specifieke activiteiten, anders dan feestjes. Hierbij kunnen aanvullende eisen worden gesteld, bijvoorbeeld aan de duur van de activiteit.
In paragraaf 6.5 van het Activiteitenbesluit zijn overgangsbepalingen opgenomen.
Stemgeluid van een terras en onversterkte muziek zijn vrijgesteld van de geluidsnormen.
Voor horecaconcentratiegebieden blijft dezelfde mogelijkheid als onder het oude Besluit bestaan, namelijk dat er meer geluid mag worden geproduceerd.

Artikel 2:27 Definities
In plaats van de term "horecabedrijf" wordt nu de term "openbare inrichting" gebruikt. Dit voor de duidelijkheid. In de Alcoholwet wordt namelijk met "horecabedrijf" alleen gedoeld op bedrijven waar bedrijfsmatig of anders dan om niet alcoholhoudende drank wordt verstrekt voor gebruik ter plaatse, de zogenaamde "natte horeca". De bepalingen in de APV betreffen juist ook de bedrijven waar geen alcoholhoudende drank wordt verstrekt, de zogenaamde "droge horeca": tearooms, lunchrooms en dergelijke, maar ook coffeeshops.

Artikel 2:28 Exploitatie openbare inrichting
Artikel 174 van de Gemeentewet bepaalt dat de burgemeester is belast met de uitvoering van verordeningen voor zover deze betrekking hebben op het toezicht op de voor het publiek openstaande gebouwen. Deze vergunning wordt daarom door de burgemeester verleend.

Vergunning voor onbepaalde tijd
Op grond van artikel 1:7 gelden vergunningen voor onbepaalde tijd. Dit geldt ook voor de horeca-exploitatievergunning. Indien de gemeente niettemin een tijdsduur wil verbinden aan de vergunning van bijvoorbeeld vijf of tien jaar, dan is het alleen op gronden ontleend aan dwingende reden van algemeen belang geoorloofd een termijn te stellen. Zie verder onder het algemeen deel bij deze afdeling.

Tweede lid
Als het bestemmingsplan vestiging van een horecabedrijf ter plaatse niet toelaat, ligt het niet voor de hand om wel een exploitatievergunning te verlenen. Er kan immers toch geen gebruik van worden gemaakt wegens strijd met het bestemmingsplan. Strijd met het bestemmingsplan is daarom als imperatieve weigeringsgrond opgenomen. Blijkens jurisprudentie is dit aanvaardbaar omdat een dergelijke bepaling geen zelfstandige planologische regeling bevat. Weliswaar brengt dit mee dat de burgemeester treedt in een beoordeling van het geldende bestemmingsplan, maar dit laat de bevoegdheid van het college bij de toepassing van het geldende bestemmingsplan onverlet. Van een doorkruising van de Woningwet of de Wro is geen sprake.

Aanvulling: verplichte verklaring omtrent gedrag
De exploitatievergunning is persoonsgebonden. De persoon van de exploitant speelt immers een belangrijke rol in de wijze van exploitatie en dus ook in de wijze waarop deze exploitatie het woon- en leefklimaat en de openbare orde beïnvloedt. Om die reden kan het raadzaam zijn om de verplichting op te nemen voor de aanvrager om een recente VOG voor de leidinggevende te overleggen. Leidinggevende kan de aanvrager zelf zijn, maar ook iemand die bij hem in dienst is. Dit zou kunnen door aan het tweede lid van artikel 2:28 toe te voegen:
of indien de aanvrager geen VOG met betrekking tot de leidinggevende overlegt die uiterlijk drie maanden voor de datum waarop de vergunningaanvraag is ingediend, is afgegeven.

Een VOG wordt aangevraagd bij de gemeente waar men staat ingeschreven in de Gemeentelijke Basisadministratie. Het Centraal Orgaan VOG geeft de verklaring namens de Minister van Justitie af.
Verificatieplicht Vreemdelingenwet 2000
In het kader van de Vw 2000 dient bij de aanvraag om een vergunning een verblijfsrechtelijke toets plaats te vinden alvorens tot vergunningverlening wordt overgegaan. Artikel 9, tweede lid, van de Vw 2000 schept een verplichting om desgevraagd bij een aanvraag voor een beschikking anders dan op grond van de Vw 2000, een document te overleggen waaruit het rechtmatig verblijf blijkt. Zie voor overige informatie over dit onderwerp de toelichting bij artikel 1:8 onder het kopje Verificatieplicht Vreemdelingenwet.

Derde lid
Omdat de weigeringsgronden zoals genoemd in artikel 1:8 voor de horeca ruim zijn geformuleerd (met name de volksgezondheid is hier niet aan de orde), is onder a bepaald dat het om de openbare orde gaat en om het woon- en leefklimaat. Het begrip openbare orde moet wel binnen de kaders van de Dienstenrichtlijn worden geïnterpreteerd. Ook is slecht levensgedrag van de exploitant of leidinggevende een weigeringsgrond.

Woon- en leefsituatie in de omgeving
De exploitatievergunning is primair een overlastvergunning: zij biedt de mogelijkheid preventief te toetsen of de exploitatie van een horecabedrijf zich verdraagt met het woon- en leefmilieu ter plaatse. Daarbij is van belang in welke mate van het bedrijf zelf overlast is te duchten, maar ook in welke mate de komst van het bedrijf de leefbaarheid en het karakter van de buurt zullen aantasten. Met welke aspecten de burgemeester rekening moet houden, staat omschreven in het derde lid.

De weigeringsgrond woon- en leefmilieu en slecht levensgedrag valt onder de 'rule of reason' en mag daarom (bij een horecaondernemer die zich hier vestigt) ook op grond van de Dienstenrichtlijn als weigeringsgrond worden gehanteerd.

Slecht levensgedrag
Om discussie over strijd met artikel 10 van de Dienstenrichtlijn te voorkomen, is het noodzakelijk dat de burgemeester bij het toepassen van de weigeringsgrond 'slecht levensgedrag' beleidsregels vaststelt. In die beleidsregels moet worden opgenomen wat onder slecht levensgedrag wordt verstaan en welke feiten en omstandigheden worden meegewogen. Bijvoorbeeld de beleidsregel dat slechts feiten die zich hebben voorgedaan in de periode van vijf jaar voorafgaand aan het nemen van een besluit op de aanvraag in de beoordeling van de aanvraag betrokken worden. Hebben zich in die periode geen feiten voorgedaan die te maken hebben met het levensgedrag van een exploitant, dan zal de vergunning om redenen ontleend aan het levensgedrag niet worden geweigerd. Als zich in die periode wel voorvallen hebben voorgedaan, dan kijkt de burgemeester ook naar de voorvallen in het verdere verleden om te bezien of er een patroon van zodanig levensgedrag valt te ontwaren dat het woon- en leefmilieu of de openbare orde in de omgeving van het horecabedrijf mogelijk negatief wordt beïnvloed.

Vierde lid
Voor een aantal categorieën van kleinschalige openbare inrichtingen waar geen alcohol wordt geschonken, en waar de openbare orde evident niet in het geding is, is in de visie van de VNG geen vergunning nodig. Te denken valt aan tearooms, een ontbijthoekje bij de bakker, ijssalons, bedrijfskantines en -restaurants et cetera. Vooralsnog is gekozen om winkels in de zin van de Winkeltijdenwet, die als nevenactiviteit een horecagedeelte hebben, uit te sluiten. De gemeente kan – indien gewenst - het toepassingsgebied verder beperken door in het artikel eisen te stellen aan de afmetingen van de ruimte. Bijvoorbeeld deze mag maximaal 20 vierkante meter bedragen en niet meer dan 20% van het vloeroppervlak. In het model is zo'n maatvoering niet opgenomen om de gemeente de gelegenheid te geven dit lokaal te bepalen.

Vijfde lid
Hier wordt een alternatief geïntroduceerd voor de openbare inrichtingen die onder de Alcoholwet vallen, de zogenaamde natte horeca. Indien deze in de afgelopen zes maanden geen ernstige overlast gegeven hebben, verleent de burgemeester aan dergelijke bedrijven ambtshalve of op verzoek een vrijstelling. De horeca-exploitatievergunning fungeert in dit systeem dan nog alleen als stok achter de deur voor de natte horecabedrijven die ernstige overlast geven. Tegen de verlening van zo'n vrijstelling staat bezwaar en beroep open. De burgemeester kan de vrijstelling ambtshalve verlenen. Daardoor hoeft de vergunninghouder de vrijstelling niet aan te vragen.
Geeft een horecabedrijf alsnog ernstige overlast, dan trekt de burgemeester de vrijstelling in. Het bedrijf heeft dan een vergunning nodig en zal die dus moeten aanvragen. Zolang de vergunning niet is verleend, zal het bedrijf gesloten moeten blijven.
Op de natte horecabedrijven die op het moment van inwerkingtreding van deze bepaling al over een horeca-exploitatievergunning beschikken, zijn de weigeringsgronden genoemd in het tweede en derde lid, niet van toepassing; anders hadden zij de vergunning immers niet gekregen.
Horecabedrijven die zich nieuw in de gemeente willen vestigen krijgen in beginsel het vertrouwen; ze krijgen dus een vrijstelling voor een proefperiode van een half jaar. Als het bedrijf in die periode geen ernstige overlast heeft veroorzaakt, krijgt het dezelfde permanente vrijstelling als de andere reeds aanwezige bedrijven. Als het wel overlast veroorzaakt, gaat het alsnog onder de vergunningplicht vallen.
Voor de zogenaamde droge horeca – waar geen alcohol geschonken wordt – blijft de horeca-exploitatievergunning wel van toepassing. Deze vergunningplicht op grond van de APV maakt het voor gemeenten mogelijk om ook voor de aanvrager van een vergunning voor de exploitatie van een

coffeeshop een VOG te vragen en een Bibob-onderzoek te doen. De horeca-exploitatievergunning is immers op grond van artikel 1:5 persoonsgebonden.

Zevende lid
Dit artikel valt onder de reikwijdte van de Dienstenrichtlijn. Hier is er vanwege dwingende redenen van algemeen belang voor gekozen om de lex silencio positivo van toepassing uit te zonderen. Het gaat hier om een vergunning voor met name horeca-inrichtingen (eerste lid) en om vrijstelling van die vergunningplicht (vijfde lid). Het zou met name vanwege aspecten van openbare orde en milieu onwenselijk zijn als deze zonder een op de inrichting afgestemde vergunning kunnen openen.

Artikel 2:29 Sluitingstijd

Eerste lid
Artikel 2:29 voorziet in een sluitingsregeling. Daarin is onderscheid gemaakt tussen de sluitingstijden op werkdagen en de sluitingstijden gedurende het weekeinde.
Grondslag voor de in de APV opgenomen sluitingsbepalingen is artikel 149 van de Gemeentewet. De raad kan verplichte sluitingstijden voor openbare inrichtingen vaststellen in het belang van de openbare orde. Deze bevoegdheid houdt ook in dat een afwijkende sluitingsplicht kan worden vastgesteld voor de zondag.
De sluitingsbepalingen betreffen de gedeelten van de inrichting, waarin de eigenlijke horecawerkzaamheden worden uitgeoefend: een op het trottoir gesitueerd terras behoort wel tot de inrichting, de zich boven de inrichting bevindende woning van de exploitant niet. Ook sportkantines, sociëteiten, clublokalen, verenigingsgebouwen en dergelijke zijn als inrichting aan te merken.

Vierde lid
Voor het horecagedeelte geldt dezelfde sluitingstijd als voor de winkel om te voorkomen dat de horeca-activiteiten na sluitingstijd worden voortgezet.

Vijfde lid
Een openbare inrichting als bedoeld in artikel 2:27 kan vergunningplichtig zijn ingevolge de Wm of onder de werking van het Activiteitenbesluit milieubeheer vallen. Aan een krachtens de wet te verlenen vergunning kunnen eveneens voorschriften worden verbonden dan wel nadere eisen worden gesteld ter voorkoming van de indirecte gevolgen van de inrichting.
De sluitingsbepalingen van de APV gelden derhalve niet voor zover de op de Wm gebaseerde voorschriften van toepassing zijn.

Zesde lid
Enerzijds gaat het hier om een relatief overzichtelijk besluit dat op zich tijdig genomen kan worden. Anderzijds zou een stilzwijgend verleende ontheffing zeer onwenselijk zijn voor omwonenden en andere ondernemers. De lex silencio positivo is hier van toepassing uitgezonderd.

Artikel 2:30 Afwijking sluitingstijden; tijdelijke sluiting
Artikel 174 van de Gemeentewet vormt de grondslag voor de bevoegdheid om een of meer horecabedrijven tijdelijk afwijkende sluitingsuren op te leggen of tijdelijk te sluiten. Aanleiding voor tijdelijke afwijking of sluiting moet zijn gelegen in het belang van de openbare orde, veiligheid of gezondheid, of in bijzondere omstandigheden (zoals, al dan niet lokale, feestdagen). Het betreft een algemene bevoegdheid die zich niet alleen kan uitstrekken tot een maar ook tot meer of zelfs tot alle in de gemeente aanwezige horecabedrijven. Wel beperkt de bevoegdheid zich tot het tijdelijk vaststellen van afwijkende sluitingstijden of tot tijdelijke sluiting.

Artikel 2:31 Verboden gedragingen
Onder a

Deze bepaling geeft een verbod om de orde in horecabedrijven te verstoren, dat zich in zijn algemeenheid tot bezoekers richt.

Onder b
Ook het bepaalde onder b lid richt zich tot de (potentiële) bezoeker van de inrichting. Als die zich met goedvinden van de exploitant in de inrichting bevindt in de tijd dat de inrichting gesloten moet zijn, overtreedt hij artikel 2:31. Als hij geen toestemming van de exploitant heeft en niet weggaat als de exploitant dat vraagt, overtreedt hij artikel 138 van het Wetboek van Strafrecht (lokaalvredebreuk). Het gestelde onder c richt zich tot de exploitant.

Onder c
De bepaling onder c is bedoeld om te voorkomen dat het terras een tappunt wordt voor passanten.

Tweede lid: Verbod exploitant om een bijeenkomst van een verboden organisatie toe te laten
Het verbod om een bijeenkomst van een in dit lid genoemde organisatie toe te laten richt zich tot de exploitant.

Artikel 2:32 Handel binnen openbare inrichtingen
Dit artikel betreft een verbod van heling. Het is bekend dat in sommige cafés regelmatig gestolen goed wordt verhandeld.
In een aantal grote steden doet zich het verschijnsel voor dat drugverslaafden naar bepaalde cafés gaan om daar gestolen goederen aan de man te brengen. Artikel 2:32 sluit aan op het in artikel 14 Alocholwet neergelegde verbod tot het uitoefenen van de kleinhandel. Dit laatste verbod ziet echter slechts op verkoophandelingen.
Omdat artikel 2:32 een verbod bevat voor de exploitant (en niet voor de handelaar), kan dit artikel niet worden gebaseerd op artikel 437ter of artikel 437 van het WvSr. Het artikel is vastgesteld op basis van artikel 149 van de Gemeentewet, terwijl de strafsanctie is gebaseerd op artikel 154 van de Gemeentewet.

Artikel 2:33 Het college als bevoegd bestuursorgaan
Het begrip ‘openbare inrichting’ als omschreven in artikel 2:27 ziet ook op inrichtingen die niet voor het publiek toegankelijk zijn, zoals besloten sociëteiten en gezelligheidsverenigingen. Gelet op artikel 174 van de Gemeentewet is in dat geval niet de burgemeester maar het college het bevoegde bestuursorgaan. De tekst is in overeenstemming gebracht met die van artikel 174 Gemeentewet.

Afdeling 5. Regulering paracommerciële rechtspersonen en overige aangelegenheden uit de Alcoholwet

Algemeen
Deze modelverordening bevat medebewindbepalingen die zijn gebaseerd op de artikelen 4, 25a, 25b, 25c en 25d van de Alocholwet. Hoewel de APV voor het overgrote deel uit autonome bepalingen bestaat is er voor gekozen om deze medebewindbepalingen daarin op te nemen omdat dit vanuit praktisch oogpunt een logische stap is. Immers, de APV regelt al aanverwante zaken zoals de horeca-exploitatievergunning, sluitingstijden en dergelijke.

Oneerlijke mededinging
De op basis van artikel 4 van de Alcoholwet door gemeenten te stellen regels met betrekking tot de paracommerciële horecabedrijven dienen ter voorkoming van oneerlijke mededinging. Een regeling op grond van artikel 4 van de Alcoholwet, in deze verordening uitgewerkt in artikel 2:34b, is verplicht.

Bestuurlijke boete, strafbaarstelling en bestuursdwang

Uitgangspunt is en blijft dat de handhaving van de Alcoholwet zal geschieden door het opleggen van bestuurlijke boeten. Alleen indien de overtreding een direct gevaar voor de gezondheid of veiligheid van de mens tot gevolg heeft of het door de wetsovertreder genoten economisch voordeel groter is dan de bestuurlijke boetes zal er behoefte kunnen zijn om de zaak voor te leggen aan het OM om via de WED af te doen.
De grondslag voor het opleggen door de burgemeester van een bestuurlijke boete voor overtreding van onder meer de op basis van deze modelverordening vastgestelde bepalingen is artikel 44a van de Alcoholwet. Op grond van datzelfde artikel 44a kan de burgemeester ook voor overtreding van een aantal andere bepalingen uit de Alcoholwet een bestuurlijke boete opleggen. In artikel 44 van de Alcoholwet is voorts bepaald dat de Minister en de burgemeester bestuursdwang kunnen toepassen ter handhaving van een krachtens dit artikel opgelegde ontzegging. Dit betreft de ontzegging dat een supermarkt, een warenhuis dat ook levensmiddelen verkoopt of een snackbar, e.d. nog langer (zwak)-alcoholhoudende drank mag verkopen als het bedrijf in een periode van 12 maanden driemaal alcoholhoudende drank aan iemand jonger dan 18 jaar heeft verstrekt. Ditzelfde geldt voor een slijter die in een periode van 12 maanden driemaal de regels omtrent de verkoop op afstand heeft overtreden.

Toezichthouders
De toezichthouders worden benoemd door de burgemeester. Zij kunnen worden vermeld in artikel 6:2. Op grond van artikel 42 van de Alcoholwet hebben zij de bevoegdheid om woningen binnen te treden zonder toestemming van de bewoners, als de toezichthouder vermoedt dat daar bedrijfsmatig of anders dan om niet alcoholhoudende drank aan particulieren wordt verstrekt of als dat daadwerkelijk gebeurt.

Artikelsgewijs
NB. In deze artikelsgewijze toelichting worden enkel die delen die (inhoudelijke) toelichting behoeven nader toegelicht.

Artikel 2:34a Definities
De begripsbepalingen uit de Alcoholwet werken door in de op de Alcoholwet gebaseerde regelgeving. Ter verduidelijking is een uitdrukkelijke verwijzing opgenomen, waaruit tevens blijkt dat deze begripsomschrijvingen enkel voor afdeling 8A gelden. Het gaat om de volgende begripsomschrijvingen.

- alcoholhoudende drank: de drank die bij een temperatuur van twintig graden Celsius voor meer dan een half volumeprocent uit alcohol bestaat.
- horecalokaliteit: een van een afsluitbare toegang voorziene lokaliteit, onderdeel uitmakend van een inrichting waarin het horecabedrijf wordt uitgeoefend, in ieder geval bestemd voor het verstrekken van alcoholhoudende drank voor gebruik ter plaatse.
- paracommerciële rechtspersoon: een rechtspersoon niet zijnde een naamloze vennootschap of besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid, die zich naast activiteiten van recreatieve, sportieve, sociaal-culturele, educatieve, levensbeschouwelijke of godsdienstige aard richt op de exploitatie in eigen beheer van een horecabedrijf.

Artikel 2:34b Regulering paracommerciële rechtspersonen
Artikel 4 van de Alcoholwet verplicht gemeenten ter voorkoming van oneerlijke mededinging regels te stellen waaraan paracommerciële rechtspersonen zich te houden hebben wanneer zij alcoholhoudende drank verstrekken. Op grond van artikel 4, eerste lid en derde lid, onder a, van de Alcoholwet moet geregeld worden gedurende welke tijden in de betrokken inrichting alcoholhoudende drank mag worden verstrekt. Met andere woorden, de schenktijden voor alcoholhoudende dranken moeten geregeld worden. Op grond van artikel 4, eerste lid en derde lid, onder b en c, van de Alcoholwet moeten regels gesteld worden met betrekking tot door

paracommerciële rechtspersonen in de inrichting te houden bijeenkomsten van persoonlijke aard en bijeenkomsten die gericht zijn op personen welke niet of niet rechtstreeks bij de activiteiten van de desbetreffende rechtspersoon betrokken zijn. Uiteraard alleen voor zover er tijdens deze bijeenkomsten alcoholhoudende drank wordt verstrekt door de paracommerciële rechtspersoon.
Op grond van artikel 4, vierde lid, van de Alcoholwet heeft de burgemeester de bevoegdheid om voor ten hoogste twaalf aaneengesloten dagen ontheffing te verlenen van de hier door de raad gestelde regels voor schenktijden en voor de verschillende soorten bijeenkomsten. Het gaat om bijzondere gelegenheden van zeer tijdelijke aard. Uit deze bewoordingen van de wet blijkt dat hier zeer terughoudend mee moet worden omgegaan. Te denken valt aan kampioenschappen en dergelijke grotendeels onvoorziene gebeurtenissen, maar het kan ook gaan om feestelijkheden die wel te voorzien zijn, zoals carnaval en Koningsdag.

Artikel 2:34c Verbod Happy Hours
Deze bepaling heeft als doel onverantwoorde verstrekking van alcohol, met name aan jongeren tegen te gaan.

Afdeling 6. Toezicht op inrichtingen tot het verschaffen van nachtverblijf

Artikel 2:35 Definitie
Inrichting
Het begrip 'inrichting' als hier omschreven sluit aan bij artikel 438 van het WvSr, dat ziet op het als beroep verschaffen van nachtverblijf aan personen (eerste lid) en op het als beroep of gewoonte beschikbaar stellen van een terrein voor het houden van nachtverblijf of het plaatsen van kampeermiddelen en dergelijke (tweede lid).

Artikel 2:36 Kennisgeving exploitatie
Artikel 2:36 strekt ertoe, dat de burgemeester een zo volledig mogelijk overzicht heeft van de in de gemeente aanwezig nachtverblijf en kampeerinrichtingen.

Artikel 2:37 Verschaffing gegevens nachtregister
Op grond van artikel 438 van het WvSr is een ondernemer die een hotel of pension drijft verplicht om een nachtregister bij te houden. Dit artikel in de APV komt die ondernemer tegemoet door de gast te verplichten daaraan mee te werken en zijn of haar gegevens te verstrekken. Zo'n aanvulling van het WvSr bij plaatselijke verordening werd door de Hoge Raad toelaatbaar geacht (HR 10-04-1979, NJ 1979, 442). Daarbij wordt vaak opgemerkt dat een goed bijgehouden nachtregister ook in het belang van de gemeente is, bijvoorbeeld voor de brandweer, mocht er onverhoopt brand uitbreken in een hotel of pension.

De sinds 25 mei 2018 geldende AVG heeft, net als de daarvoor geldende Wbp, als uitgangspunt dat er niet meer wordt uitgevraagd dan nodig. Er worden alleen de gegevens uitgevraagd die artikel 438 van het WvSr noemt.

Afdeling 7. Toezicht op speelgelegenheden

Artikel 2:38 Definities
Eerste lid
Het begrip 'speelgelegenheid' betreft iedere openbare gelegenheid waarin de mogelijkheid wordt geboden enig spel te beoefenen waarbij geld of in geld inwisselbare voorwerpen kunnen worden gewonnen of verloren. In de Wok is een uitputtende regeling neergelegd voor de kansspelen bedoeld in artikel 1 van die wet, zoals speelcasino's en speelautomaten. De wet is niet van toepassing op spelen, met uitzondering van behendigheidsautomaten, waarbij de spelers door hun behendigheid de kans om te winnen kunnen vergroten. Deze restcategorie van speelgelegenheden voor

behendigheidsspelen wordt hier bedoeld. Het gaat dus om speelgelegenheden, waarop de Wok geen betrekking heeft.

Tweede lid
In deze afdeling voorkomende begrippen die in de Wok zijn omschreven, hebben dezelfde betekenis als in die wet. Artikel 30 en artikel 30c, vierde lid, van de wet bevatten definities van:
- speelautomaat (onderdeel a);
- behendigheidsautomaat (onderdeel b);
- kansspelautomaat (onderdeel c);
- hoogdrempelige inrichting (onderdeel d);
- laagdrempelige inrichting (onderdeel e).

Deze definities gelden ook bij de toepassing van afdeling 10.

Artikel 2:39 Speelgelegenheden
Eerste, tweede en derde lid
De vergunningplicht geldt voor het (doen) exploiteren van een speelgelegenheid, waarop de Wok [of de speelautomatenhallenverordening] niet van toepassing is. Artikel 2:39 heeft het beschermen van de openbare orde en het woon- en leefklimaat als doel. Zoals bij artikel 2:38a geschetst is de reikwijdte van deze vergunningplicht beperkt. Sommige gemeenten, bijvoorbeeld Amsterdam en Almere, hebben mede daarom in hun APV een bepaling opgenomen die de burgemeester de bevoegdheid geeft om in het belang van de openbare orde gebouwen te sluiten, en daarbij opgenomen dat dit ook mogelijk is bij overtreding van de Wok.

Speelautomatenhallen vallen niet onder de bepaling. Het is mogelijk in een speelautomatenhallenverordening te bepalen dat bij de beoordeling van een aanvraag om vergunning voor het exploiteren van een speelautomatenhal rekening wordt gehouden met de woon- en leefsituatie.

Vierde lid
Deze vergunning beoogt de bescherming van met name de openbare orde. Daarnaast speelt het bestrijden van gokverslaving een rol. Het is hoogst onwenselijk zijn als deze vergunning van rechtswege wordt verleend voordat er een inhoudelijke toets van de aanvraag heeft plaatsgevonden en is voltooid. Hoewel kansspelen niet onder de reikwijdte van de Dienstenrichtlijn vallen en de lex silencio positivo dus niet uit dien hoofde van toepassing is, geldt dat behendigheidsspelen wel onder de reikwijdte van de richtlijn vallen. Voor zover van toepassing bepaalt het vierde lid daarom ten aanzien daarvan dat paragraaf 4.1.3.3. van de Awb van toepassing is uitgezonderd. Een lex silencio positivo is niet wenselijk om dwingende redenen van algemeen belang, zoals de openbare orde en volksgezondheid.

Artikel 2:39a Kansspelautomaten
Dit artikel is een uitwerking van artikel 30c, tweede lid, van de Wok. Hierin staat dat bij gemeentelijke verordening het aantal kansspelautomaten wordt vastgesteld waarvoor per hoog- en laagdrempelige inrichting een aanwezigheidsvergunning wordt verleend. Voor hoogdrempelige inrichtingen kan dat voor maximaal twee kansspelautomaten.
Kansspelautomaten zijn speelautomaten, die geen behendigheidsautomaat (zoals een flipperkast) zijn, maar gokkasten waarmee ook geld kan worden gewonnen en waar doorgaans geen behendigheid bij te pas komt.

Afdeling 8. Maatregelen tegen overlast en baldadigheid

Artikel 2.40 Sluiting van een voor publiek toegankelijk gebouw, inrichting of ruimte

Dit artikel maakt het de burgemeester mogelijk om een publiek toegankelijk gebouw te kunnen sluiten in het geval van ondermijning.

Artikel 2:41 Betreden gesloten woning of lokaal

Eerste lid
De burgemeester is op grond van artikel 174a van de Gemeentewet bevoegd tot sluiting van woningen, een niet voor publiek toegankelijk lokaal of een bij de woning of het lokaal behorend erf van waaruit (drugs)overlast wordt veroorzaakt.

Tweede lid
Het tweede lid van artikel 2:41 is gebaseerd op de bevoegdheid van de burgemeester op grond van artikel 13b van de Opiumwet tot toepassing van bestuursdwang als in woningen of lokalen, dan wel in of bij woningen of zodanige lokalen j behorende erven, drugs als bedoeld in lijst I of II van de Opiumwet worden verkocht, afgeleverd, verstrekt, of daarvoor aanwezig zijn.

Derde lid
Aangezien de situatie kan ontstaan dat personen de woning of het lokaal moeten betreden wegens dringende redenen, is het derde lid aan artikel 2:41 toegevoegd. Anders zou het verbod uit het eerste lid te absoluut zijn.

Artikel 2:42 Plakken en kladden

Eerste lid
In het eerste lid is sprake van een absoluut verbod. In de termen ‘bekrassen en bekladden’ ligt reeds besloten dat het daarbij niet gaat om meningsuitingen als bedoeld in artikel 7 van de Grondwet, artikel 10 van het EVRM en artikel 19 van het IVBPR.

Tweede lid
Het aanbrengen van aanplakbiljetten op een onroerende zaak kan worden aangemerkt als een middel tot bekendmaking van gedachten en gevoelens dat naast andere middelen zelfstandige betekenis heeft en met het oog op die bekendmaking in een bepaalde behoefte kan voorzien.
Op de in artikel 7 van de Grondwet gewaarborgde vrijheid van meningsuiting zou inbreuk worden gemaakt als die bekendmaking in het algemeen zou worden verboden of van een voorafgaand overheidsverlof afhankelijk zou worden gesteld. Artikel 2:42 maakt op dit grondrecht geen inbreuk, aangezien het hierin neergelegde verbod krachtens het tweede lid uitsluitend een beperking van het gebruik van dit middel van bekendmaking meebrengt.
Artikel 2:42 verdraagt zich ook met artikel 10 van het EVRM en artikel 19 van het IVBPR, aangezien de beperking in de uitoefening van het recht op vrije meningsuiting dat uit de toepassing van artikel 2:42 kan voortvloeien, kan worden aangemerkt als nodig in een democratische samenleving ter bescherming van de openbare orde.

Vierde en zesde lid
Een voorwaarde die aan de mogelijke beperking vanuit het tweede lid moet worden gesteld is wel dat de gemeente moet zorgen voor voldoende plakplaatsen voor het aanbrengen van meningsuitingen en niet commerciële bekendmakingen. Krachtens het vierde lid kan het college aanplakborden aanwijzen en daarvoor krachtens het zesde lid nadere regels stellen.

Artikel 2:43 Vervoer plakgereedschap en dergelijke
Door deze bepaling wordt de effectiviteit van het in het vorige artikel 2:42 opgenomen aanplakverbod vergroot. Het tweede lid regelt een rechtvaardigingsgrond voor die gevallen dat de in het eerste lid genoemde stoffen en voorwerpen niet waren bestemd om te bekrassen, te plakken of

te kladden of op andere verboden wijze aan te brengen of doen aanbrengen. Het bepaalde in het tweede lid strijdt niet met het in artikel 6, tweede lid, van het EVRM neergelegde beginsel, dat een verdachte tegen wie een strafvervolging aanhangig is, niet is gehouden zijn onschuld te bewijzen en dat, voordat zijn schuld op wettige wijze is vastgesteld, waarbij hem de gelegenheid is geboden zich te verdedigen, de rechter hem niet als schuldig mag aanmerken.

Deze bepaling maakt geen inbreuk op enige bepaling van het WvSv en is evenmin in strijd met enige andere wetsbepaling noch met enig tot de algemene rechtsbeginselen te rekenen beginsel van strafprocesrecht.
De opsporingsambtenaar en het OM hebben de mogelijkheid om aan de hand van de omstandigheden of verkregen indrukken na te gaan of er al dan niet sprake is van een overtreding als bedoeld in het eerste lid.

Artikel 2:44 Vervoer inbrekerswerktuigen
Deze verbodsbepaling beoogt het plegen van misdrijven zoals diefstal met braak te bemoeilijken.

Artikel 2:45 Betreden van plantsoenen en dergelijke
Het gaat hier om een ontheffing voor personen die om wat voor reden dan ook noodzakelijkerwijs in een plantsoen moeten zijn en voor wie dat normaliter verboden is. Voor het in opdracht van de overheid verrichten van werkzaamheden in plantsoenen geldt het verbod niet (tweede lid).

Artikel 2:46 Rijden over bermen en dergelijke
Deze bepaling strekt ter bescherming van de bermen, glooiingen en zijkanten van wegen. Bermen, glooiingen en zijkanten maken deel uit van de weg. Deze bepaling ziet derhalve op het verkeer op wegen in de zin van de wegenverkeerswetgeving, maar kan als toelaatbaar worden beschouwd naast deze wetgeving. Op basis van artikel 149 van de Gemeentewet is de gemeentelijke wetgever immers bevoegd tot het stellen van regels die andere belangen dan verkeersbelangen dienen, tenzij deze regels het stelsel van de wegenverkeerswetgeving doorkruisen. Dat is hier niet het geval. Het verbod heeft slechts betrekking op voertuigen die niet voorzien zijn van rubberbanden.
Het rijden met en parkeren van voertuigen, inclusief die met rubberbanden in niet van de weg (in de zin van de wegenverkeerswetgeving) deel uitmakende groenstroken, wordt geregeld in artikel 5:11 (aantasting groenvoorzieningen door voertuigen).

Artikel 2:47 Hinderlijk gedrag op openbare plaatsen
Op basis van artikel 2:47 kan tegen vormen van onnodige hinder of overlast worden opgetreden.
Afbakening
Artikel 424 van het WvSr stelt ‘straatschenderij’ strafbaar, terwijl artikel 426bis van het WvSr het belemmeren van anderen op de openbare weg met straf bedreigt. Artikel 431 van het WvSr stelt nachtelijk burengerucht strafbaar. Deze handelingen zou men kunnen omschrijven als baldadigheid. De omschrijvingen zijn echter ‘strakker’ dan wat men in het taalgebruik meestal als baldadigheid ervaart. Artikel 2:47 vormt daarom hierop een aanvulling.
Artikel 5 van de WVW 1994 bepaalt dat het voor eenieder verboden is zich zodanig te gedragen dat gevaar op de weg wordt veroorzaakt of kan worden veroorzaakt dan wel dat het verkeer op de weg wordt gehinderd of kan worden gehinderd. De strekking van het begrip openbare plaats in artikel 2:47 gaat verder dan het begrip weg als bedoeld in de WVW 1994 (zie daarvoor de toelichting op artikel 1:1). Voor zover een hinderlijke gedraging plaatsvindt op de weg, als omschreven in artikel 5 van de WVW 1994, is artikel 2:47 niet van toepassing. Werd dit niet uitgesloten, dan zou een met een hogere regelgeving strijdige situatie kunnen ontstaan.

Artikel 2:48 Verboden drankgebruik
In dit artikel is een verbod opgenomen om in een bepaald door het college aan te wijzen gebied alcoholhoudende drank te nuttigen of aangebroken flesjes en blikjes met dergelijke drank bij zich te

hebben. Dit verbod geldt uiteraard niet voor terrassen die deel uitmaken van een horecabedrijf, of voor een evenement waarbij van gemeentewege op grond van artikel 35 van de Alcoholwet toestemming is verleend om op de plaats waar dat evenement zich afspeelt alcoholhoudende drank te verstrekken.
Vanwege de wijziging van de DHW (nu Alcoholwet) in 2013, is het voor jongeren onder de achttien jaar reeds op grond van die wet verboden om alcoholhoudende drank te nuttigen of aangebroken flesjes en blikjes met dergelijke drank bij zich te hebben, daarom is hier bepaald dat het verbod geldt voor personen die de leeftijd van achttien jaar hebben bereikt

Omvang gebied
Er moet een duidelijk omschreven gebied aangewezen worden. Het kan bijvoorbeeld gaan om het uitgaansgebied in het centrum of een park of plein waar regelmatig overlast veroorzaakt wordt.
Het is niet mogelijk het grondgebied van de hele gemeente aan te wijzen. Er moet namelijk wel een concrete aanleiding te zijn waarom een bepaald gebied aangewezen wordt. Een gebied kan worden aangewezen als gerechtvaardigde vrees bestaat voor aantasting van de openbare orde, of de openbare orde is al aangetast. Als dat geldt voor het hele grondgebied van de gemeente is het stadium van hinderlijk drankgebruik allang gepasseerd, en heeft de burgemeester zijn noodbevoegdheden uit de Gemeentewet nodig. Daarnaast zou het college bij een algemeen verbod elk alcoholgebruik op de openbare weg en op openbare plaatsen, ook van goedwillende personen, verbieden. Daarmee zou er geen evenredigheid meer zijn tussen middel en doel, en dat zou in strijd met artikel 3:4 van de Awb. Dit geldt ook voor een verbod om onaangebroken flesjes en blikjes bij zich te hebben, waar met enige regelmaat naar wordt gevraagd. Het gaat de autonome verordenende bevoegdheid van de gemeente te boven om te bepalen dat het verboden is ongeopende flesjes alcoholhoudende drank bij zich te dragen.
Het is mogelijk dat een verschuiving in het gedrag van de personen in de richting van buiten het aangewezen gebied gelegen delen van de gemeente zal plaatsvinden. In de meeste gevallen zal dit echter niet erg waarschijnlijk zijn, omdat mag worden aangenomen dat de aangewezen plaatsen door hun aantrekkelijke karakter mede bepalend voor het verschijnsel zijn. Als er toch verplaatsing optreedt, kan het college alsnog ook voor die nieuwe pleisterplaatsen een aanwijzingsbesluit nemen.

Verstoring openbare orde
Bij daadwerkelijke verstoring van de openbare orde kunnen op grond van artikel 3 van de Politiewet 2012 bevelen tot verwijdering worden gegeven..
Soms (als bijvoorbeeld wordt geconstateerd dat flesjes worden stukgegooid) zal optreden mogelijk zijn aan de hand van artikel 424 van het WvSr (baldadigheid).

Artikel 2:49 Verboden gedrag bij of in gebouwen
Voor een toelichting wordt verwezen naar de toelichting bij artikel 2:47 (Hinderlijk gedrag op openbare plaatsen).
Op basis van artikel 2:49 kan tegen vormen van onnodige hinder of overlast bij of in gebouwen worden opgetreden.

Artikel 2:50 Hinderlijk gedrag in voor het publiek toegankelijke ruimten
Deze bepaling is opgesteld om het misbruik van bepaalde, voor het publiek toegankelijke ruimten zoals parkeergarages, telefooncellen en wachtlokalen voor een openbaar vervoermiddel tegen te gaan. In deze bepaling wordt het woord ‘ruimte’ gebruikt ter onderscheiding van het in de APV voorkomende begrip ‘weg’. Om een indicatie te geven bij het beantwoorden van de vraag op welke voor het publiek toegankelijke ruimten de bepaling ziet, is bij wijze van voorbeeld een aantal ruimten concreet genoemd.
Het ordeverstorende element ten slotte wordt door de zinsnede “zonder redelijk doel of op voor anderen hinderlijke wijze” in de bepaling tot uitdrukking gebracht.

Aan deze bepaling bestaat behoefte omdat op basis van artikel 138 van het WvSr, betreffende het wederrechtelijk vertoeven (in een woning, besloten lokaal of erf, bij een ander in gebruik), slechts kan worden opgetreden indien er sprake is van een handelen van de rechthebbende. De politie kan niet zonder tussenkomst van de rechthebbende optreden. In het belang van de handhaving van de openbare orde is het wenselijk dat de politie bij baldadig of ordeverstorend gedrag in zelfbedieningsruimten in postkantoren, en in andere soortgelijke voor het publiek toegankelijke ruimten, onmiddellijk kan ingrijpen, mede om de eigendommen van derden te beschermen.

Artikel 2:50a Verbod op zichtbare uitingen van verboden organisaties
Op grond van dit artikel geldt een verbod om op openbare plaatsen en in voor publiek openstaande gebouwen en daarbij behorende erven zichtbaar goederen te dragen, bij zich te hebben of te vervoeren die uiterlijke kenmerken zijn van een organisatie die bij rechterlijke uitspraak of bestuurlijk besluit verboden is verklaard of ontbonden is vanwege strijd met de openbare orde. Te denken valt hierbij aan zogenoemde Outlaw Motorcycle Gangs (OMG). Het kan bijvoorbeeld gaan om de naam, logo's, spreuken, kleding en andere aanduiding op motoren.
Strafbaarstelling van het verbod vindt plaats in artikel 6:1. Voor het geval van samenloop met de strafbaarstelling in het Wetboek van Strafrecht (met name relevant na het onherroepelijk worden van een rechterlijke uitspraak) is voorzien in een anti-samenloopbepaling (tweede lid).
Voor evenementen – die niet altijd hoeven plaats te vinden op openbare plaatsen en in voor publiek openstaande gebouwen en daarbij behorende erven – is In artikel 2:26 eenzelfde verbod opgenomen. Zie uitgebreider de toelichting op het tweede en derde lid van dat artikel.

Artikel 2:51 Neerzetten van fietsen of bromfietsen
Het plaatsen van voertuigen is op verschillende plaatsen geregeld, steeds met een wisselende bedoeling: de instandhouding van het plantsoen, het tegengaan van diefstal of verkeersbelangen. In dit artikel gaat het om de voorkoming van overlast.
Het neerzetten van fietsen en bromfietsen tegen panden, terwijl de eigenaar heeft aangegeven dat dit niet gewenst is of waardoor de toegang tot het gebouw wordt gehinderd, geeft vaak aanleiding tot klachten. Artikel 2:51 geeft de mogelijkheid hiertegen op te treden.

Artikel 2:52 Overlast van fiets of bromfiets op markt en kermisterrein en dergelijke
Op grond van het RVV kunnen bepaalde categorieën weggebruikers van bepaalde wegen worden geweerd. De achtergrond daarvan is het verkeersbelang, hetzij de verkeersveiligheid of de vrijheid van het (andere) verkeer. Dat moet op de in het RVV voorgeschreven wijze ter kennis van de weggebruiker worden gebracht.
Er kunnen echter andere motieven zijn om bepaalde categorieën weggebruikers te weren. Hier is een verbod opgenomen om de fiets of bromfiets mee te voeren op terreinen, waar onder meer markt wordt gehouden, als dat marktterrein door het college is aangewezen als een voor fietsen en bromfietsen verboden terrein gedurende die tijd. In de mensenmenigte kan een fiets hinder veroorzaken. Het verbod moet wel aan de bezoekers van het terrein worden kenbaar gemaakt.

Artikel 2:53 Vervallen

Artikel 2:54 Vervallen

Artikel 2:55 Vervallen

Artikel 2:56 Vervallen

Artikel 2:57 Loslopende honden
Dit artikel beperkt het loslopen van honden, zonder dat de hond aangelijnd is, binnen bepaalde gebieden. Tevens wordt bepaald dat een hond die zich op de weg bevindt een halsband of ander

identificatiemiddel moet hebben, zodat de identiteit van de eigenaar of houder van de hond kan worden vastgesteld.
Aan dit artikel ligt in zijn algemeenheid het motief van de voorkoming en bestrijding van overlast ten grondslag.
In het bijzonder heeft dit artikel de volgende bedoelingen:
- de bescherming van de verkeersveiligheid, die door loslopende honden in gevaar kan worden gebracht;
- het voorkomen van beschadiging aan eigendommen van derden;
- het voorkomen van hinder voor voetgangers;
- het bestrijden van verontreiniging (bijvoorbeeld van speelweiden, zandbakken, e.d.);
- het voorkomen van schade en dierenleed, die worden veroorzaakt doordat loslopende honden andere dieren en wel met name schapen en kippen naar het leven staan.

Er kunnen zich echter situaties voordoen waarin de belangen van de hondenbezitter zich tegen een strikte toepassing van het aanlijngebod verzetten. Het betreft hier onder andere de eigenaren van blindengeleidehonden en andere sociale hulphonden. Voor deze categorie is in het derde lid een voorziening getroffen.
Het eerste lid, onder c, maakt het mogelijk om ook buiten de bebouwde kom plaatsen aan te wijzen waar honden moeten worden aangelijnd.
Als in strijd met het in dit artikel neergelegde verbod honden loslopend worden aangetroffen, kunnen de honden op basis van artikel 125 van de Gemeentewet (bestuursdwang) gevangen worden genomen en overgedragen aan een door het college aangewezen asiel. Dit vindt uiteraard niet plaats wanneer de eigenaar direct te achterhalen is.
Het BW geeft in boek 5 een regeling voor gevonden dieren. De vinder van een hond kan het dier bij de gemeente in bewaring geven. De gemeente moet op basis van Boek 5, artikel 8, derde lid, van het BW vervolgens ten minste twee weken de verzorging van het dier op zich nemen. In de praktijk wordt hieraan meestal vorm gegeven door het dier onder te brengen bij een dierenasiel, waarbij de gemeente de kosten voor het verblijf, de voeding en de verzorging betaalt. Na twee weken is de burgemeester bevoegd het dier te verkopen of weg te geven. Als deze mogelijkheden zijn uitgesloten dan kan de burgemeester het dier laten afmaken. De termijn van twee weken kan worden bekort als de kosten voor de verzorging onevenredig hoog zullen zijn of als het afmaken van het dier om geneeskundige redenen is vereist.
Deze regeling geldt alleen voor gevonden dieren. Wanneer de eigenaar het dier niet is verloren, bijvoorbeeld omdat duidelijk is dat het dier slechts even verwijderd is van eigenaar of erf, is geen sprake van een ‘gevonden dier’.

Artikel 2:58 Verontreiniging door honden
Straatverontreiniging kan grote gevaren opleveren voor de volksgezondheid. Ook wordt via hondenuitwerpselen die op straat, in parken en plantsoenen blijven liggen, het voor honden dodelijke canine parvo virus verspreid. Los daarvan staat het probleem al jaren hoog in de ranglijsten van ergernissen. Er zijn verschillende manieren om de overlast van hondenuitwerpselen aan te pakken.
Handhaving vraagt betrapping op heterdaad, de bedoeling van de bepaling is daardoor deels preventief . Overtreding van het verontreinigingsverbod door hondenuitwerpselen behoort tot de zogenaamde verontreinigingsdelicten, die vatbaar zijn voor transactie door de politie.
In het derde lid is een uitzondering gemaakt voor de eigenaar of houder van een geleidehond of sociale hulphond.

Artikel 2:59 Gevaarlijke honden
Dit artikel schept voor de burgemeester de mogelijkheid om na een (bijt)incident met een hond dat naar zijn oordeel niet voldoende ernstig is om strafrechtelijk op te treden (wat er doorgaans op neer komt dat de hond in beslag wordt genomen en een gedragstest ondergaat om te bekijken of de hond

geresocialiseerd kan worden of moet inslapen), de eigenaar te verplichten de hond te muilkorven of kort aan te lijnen. Sinds de intrekking van de Regeling agressieve dieren is er in landelijke wetgeving geen definitie van muilkorf meer gegeven, vandaar dat hier een definitie is opgenomen. Overtreding van de gebodsbepaling moet de gemeente vanzelfsprekend strafbaar stellen in artikel 6:1.

Artikel 2:60 Houden of voeren van hinderlijke of schadelijke dieren
Door in het eerste lid de zinsnede "buiten een inrichting in de zin van de Wet milieubeheer" op te nemen wordt de afbakening met de Wm direct vastgelegd.
Het kan voor de omgeving hinderlijk zijn als iemand dieren houdt. Er moet kunnen worden ingegrepen als overlast of schade voor de volksgezondheid dreigt. Dan moeten belangen worden afgewogen. Daarom is gekozen voor de constructie dat het college bevoegd wordt verklaard om de plaatsen aan te wijzen waar naar zijn oordeel het houden van bepaalde dieren overlast of schade voor de volksgezondheid veroorzaakt. Waar het college bij een aanwijzing bevoegd is verklaard daarbij nadere regels te geven inzake het houden van dieren, is er sprake van delegatie van verordenende bevoegdheid als bedoeld in artikel 156 van de Gemeentewet. Tevens wordt in dit verband nog gewezen worden op de Wet natuurbescherming , waarin onder meer regels worden gegeven ter bescherming van dieren.
In het eerste lid, onder d, is 'te voeren' genoemd als toevoeging. Hiermee kan het voeren van bijvoorbeeld meeuwen of duiven op bepaalde plaatsen verboden worden om daar zo nodig handhavend tegen te kunnen optreden.

Artikel 2:61 Vervallen

Artikel 2:62 Loslopend vee
Dit verbod dient mede de verkeersveiligheid. Herhaaldelijk gebeuren er verkeersongelukken doordat een paard, een koe of een ander dier uit het weiland is gebroken en zich op de weg bevindt. De verplichting dit zoveel mogelijk te voorkomen is daarom op haar plaats. Een verbod tot het los laten lopen van honden, dat mede de verkeersveiligheid dient, is opgenomen in artikel 2:57.
Ten slotte wordt nog gewezen op artikel 458 van het WvSr. Daarin wordt het, zonder daartoe gerechtigd te zijn, laten lopen van niet uitvliegend pluimgedierte (o.a. kippen en kalkoenen) in tuinen of op enige grond die bezaaid, bepoot of beplant is, met straf bedreigd.

Artikel 2:63 Vervallen

Artikel 2:64 Bijen
Het vliegen van bijen kan, als de kasten of korven dicht aan de weg geplaatst zijn en op zodanige wijze dat de 'aanvliegbanen' hiervan over de weg lopen, gevaar voor de veiligheid van de weg opleveren.
Dit gevaar kan meestal met eenvoudige middelen, zoals het verleggen van de aanvliegroute door het plaatsen van een afscheiding, worden teruggebracht. Het zal echter kunnen voorkomen dat omwonenden op hun erf of zelfs in huis van de bijen overlast ondervinden, waartegen minder gemakkelijk maatregelen zijn te treffen. Vooral in de bebouwde kom van een gemeente kan in sommige gevallen het houden van bijen daarom onaanvaardbaar zijn.

Artikel 2:65 Bedelarij
Met name in centra wordt soms overlast ondervonden van bedelaars. Deze gedragen zich soms agressief en hinderlijk door passanten aan te klampen, te intimideren, de weg te versperren of te volgen. Hierdoor komt de openbare orde in het geding.
Omdat de strafbaarstelling van bedelarij in 2000 uit het WvSr (voormalig artikel 432) is verdwenen, kan de politie hiertegen niet of nauwelijks meer optreden. Bij de opheffing van de strafbaarstelling heeft de wetgever echter expliciet de mogelijkheid opengehouden om op basis van de gemeentelijke autonomie zo nodig een regeling ter zake van bedelarij in het leven te roepen, indien dit gedrag de

openbare orde verstoort of dreigt te verstoren. Dit artikel, dat beoogt bedelarij tegen te gaan, voorziet daarin. Op grond van dit artikel kan het college gebieden aanwijzen waar een bedelverbod geldt. Wanneer naar het oordeel van het college een overlastgevende situatie in een bepaald gebied ontstaat, kan het dus een verbod instellen. Het verbod geldt op openbare plaatsen in zo'n aangewezen gebied. Gelet op de definitie van 'openbare plaats' in artikel 1:1 geldt het verbod dus voor wegen, parken, plantsoenen en in voor het publiek toegankelijke gebouwen waarin het verblijf door de rechthebbende niet aan een bepaald doel is gebonden. Het verbod geldt dus niet voor bijvoorbeeld stadions, postkantoren, warenhuizen, restaurants, musea, ziekenhuizen, kerken en gemeentehuizen. De eigenaren/exploitanten daarvan moeten zelf reguleren.
Overigens valt het spelen van straatmuziek en vervolgens vragen om een geldelijke bijdrage aan toehoorders en passanten niet onder dit bedelverbod, maar onder artikel 2:9. Ook de verkoop van daklozenkranten valt niet onder dit verbod. Deze kan immers niet verbonden worden aan een vergunning vanwege strijd met de vrijheid van meningsuiting als bedoeld in artikel 7 van de Grondwet.]

Afdeling 9. Bestrijding van heling van goederen

Algemeen
De bestuurlijke aanpak van heling binnen de gemeente kan een belangrijke aanvulling vormen op het strafrechtelijk optreden.
Het WvSr bevat enkele bepalingen die de bestrijding van heling op het oog hebben. Dat zijn de artikelen 416, 417, 417bis, 417ter, 437, 437bis, 437ter en 437quater. Het binnentreden bij handelaren is – ook zonder dat een strafbaar feit wordt vermoed – te allen tijde mogelijk op basis van artikel 552 van het WvSv.

De in artikel 141 van het WvSv genoemde opsporingsambtenaren hebben om controle uit te oefenen vrije toegang tot alle vestigingen en andere plaatsen waarvan redelijkerwijs kan worden vermoed dat zij door een handelaar worden gebruikt. Indien deze plaatsen als woning zijn aan te merken, moet het bepaalde in de Awbi in acht worden genomen. De politie kan voorwerpen in beslag nemen. Op grond van artikel 142 van het WvSv kunnen toezichthouders als buitengewone opsporingsambtenaren optreden. Zie daarover meer in de toelichting bij hoofdstuk 6 'Sanctie-, overgangs- en slotbepalingen'.
Gelet op het karakter van de voorschriften inzake de heling is overigens voor buitengewone opsporingsambtenaren, naast de algemene opsporingsambtenaren als bedoeld in artikel 141 van het WvSv, bij de controle op de naleving van voorschriften inzake de helingbestrijding in het algemeen geen plaats. De in artikel 552 van het WvSv neergelegde binnentredingsbevoegdheid is dan ook alleen verleend aan de algemene opsporingsambtenaren.
Voor de handhaving van de helingbepaling zal er op moeten worden toegezien dat bekend is, welke handelaren zich in de gemeente hebben gevestigd. Aan de verplichting ex artikel 437ter, tweede lid, van het WvSr om zich schriftelijk aan te melden bij de burgemeester of de door deze aangewezen ambtenaar wordt in de huidige praktijk door veel handelaren niet voldaan. In dat geval zal de burgemeester gebruik moeten maken van de mogelijkheid de hem door artikelen 437 en verder van het WvSr toegekende taken op te dragen aan door hem aan te wijzen ambtenaren.
Door capaciteitsproblemen bij de politie zal het doorgaans niet mogelijk zijn alle handelaren aan een regelmatige controle te onderwerpen. De controle zal zich moeten toespitsen op die branches waarin relatief veel gestolen goederen worden verhandeld en waarin relatief veel notoire helers voorkomen (de antiek , (brom)fiets en autohandel). Ten behoeve van de andere branches zou het college dan vrijstelling kunnen verlenen van de in de gemeentelijke helingvoorschriften opgenomen registratieverplichtingen.

Artikel 2:66 Definitie
Handelaar

Voor de omschrijving van het begrip ‘handelaar’” verwijst artikel 437, eerste lid, van het WvSr naar de AMvB op grond van dit artikel (Uitvoeringsbesluit ex artikel 437, eerste lid, van het WvSr, KB 06-01-1992).
Artikel 1 van dit besluit noemt als handelaren: opkopers en handelaren in gebruikte en ongeregelde goederen, platina, goud, zilver, edelstenen, uurwerken, kunstvoorwerpen, auto’s, motorfietsen, bromfietsen, fietsen en foto-, film-, radio-, audio- en videoapparatuur en apparatuur voor automatische registratie. Onder ‘“handelaren in gebruikte en ongeregelde goederen’” worden tevens handelaren in antiek en curiosa verstaan. Daarom hoeven zij niet apart te worden vermeld.

Artikel 2:67 Verplichtingen met betrekking tot het verkoopregister
De in dit artikel opgenomen verplichtingen met betrekking tot het verkoopregister vinden hun basis in artikel 2 van de AMvB op grond van artikel 437 van het WvSr. Artikel 437, eerste lid, onder a, van het WvSr verplicht de handelaar tot het aantekening houden van het verwerven dan wel voor handen hebben van alle gebruikte en ongeregelde goederen. In de MvT wordt gezegd dat de administratieplicht alleen zinvol is als het om dit soort goederen gaat, omdat dan de kans bestaat dat zij van misdrijf afkomstig zijn.
In artikel 2 van eerdergenoemde AMvB worden regels gegeven betreffende de wijze van aantekening houden. Zo is bepaald dat de registerplichtige handelaar een doorlopend en een door of namens de burgemeester gewaarmerkt register houdt en daarin onverwijld de vereiste gegevens vermeldt: het zogenaamde inkoopregister.
Bij het opstellen van regels met betrekking tot het verkoopregister is aansluiting gezocht bij de terminologie van de formulering van het inkoopregister, welke overigens is geregeld bij wet en AMvB. Net als bij het inkoopregister verdient het aanbeveling om de handelingen die leiden tot het opstellen van een verkoopregister algemeen te omschrijven.
Net als het inkoopregister moet het verkoopregister doorlopend zijn. Een doorlopend register is een register waarin de aantekeningen waarvoor het is bestemd achtereenvolgens naar tijdsorden worden ingeschreven, met uitsluiting van de mogelijkheid van latere inschrijvingen. Een register waarin een aantal bladzijden ontbreekt, is geen doorlopend register. Het register mag geen onregelmatigheden en hiaten vertonen en moet chronologisch zijn.

Eerste en tweede lid
Hier is een algemene verplichting opgenomen om een verkoopregister bij te houden (‘alle’ goederen). Aangezien het meestal zal gaan om bepaalde goederen als fietsen, auto’s of antiek, is in het tweede lid een vrijstellingsbepaling toegevoegd.

Artikel 2:68 Voorschriften als bedoeld in artikel 437 van het Wetboek van Strafrecht
Deze bepaling, die gebaseerd is op artikel 437ter, eerste lid, van het WvSr bevat voorschriften die in het algemeen het gevaar voor heling beogen te voorkomen.
Onder a, ten eerste
Artikel 437ter, tweede lid, van het WvSr legt de handelaar de verplichting op de burgemeester of door hem aangewezen ambtenaren tevoren schriftelijk in kennis te stellen als hij van het opkopen een beroep of gewoonte maakt. De wetgever heeft afgezien van een regeling om de uitoefening van het opkopersbedrijf aan een voorafgaande toelating door het gemeentebestuur te binden. De aanmeldingsplicht is in onderdeel a, sub 1e, nader uitgewerkt.

Onder a. ten tweede en derde
Als zich wijzigingen in het adres of beroep van de handelaar voordoen, dient de burgemeester hiervan in kennis te worden gesteld. De politie kan hierdoor de registratie van de handelaren actueel houden.

Onder a, ten vierde

Hier spelen onder meer de omstandigheden waaronder het goed aan de handelaar wordt aangeboden en diens wetenschap zelf een rol. De inhoud van deze bepaling ligt dicht tegen die van artikel 437bis, eerste lid, van het WvSr aan. Hier is het echter de ondernemer die het initiatief moet nemen. Deze bepaling kan niet in strijd worden geacht met de artikelen 160 en 161 van het WvSv.

Onder b
In artikel 437, eerste lid, onder c, van het WvSr wordt aan de daartoe aangewezen ambtenaar de bevoegdheid gegeven om inzage te hebben in het inkoopregister. De bevoegdheid tot inzage in het verkoopregister is niet aangegeven in het WvSr, zodat een regeling in de APV noodzakelijk is. Door de bevoegdheid tot inzage van het verkoopregister bij de daartoe aangewezen ambtenaar te leggen, kan deze ambtenaar zowel het inkoop als het verkoopregister inzien.

Onder d
Bij een regeling tot effectieve helingbestrijding mag een bepaling betreffende de vervreemding van door opkoop verkregen goederen niet ontbreken. Artikel 2:68, onder d, voorziet hierin.
De bepaling sluit nauw aan op hetgeen bepaald is in artikel 437, eerste lid, onder d en f, van het WvSr.
Daar is de handelaar of een voor hem handelend persoon die in strijd met een schriftelijke last van de burgemeester (of een vanwege hem gegeven last) bepaalde goederen vervreemdt, of niet in bewaring geeft, of die niet voldoet aan de daarbij gegeven aanwijzingen, strafbaar gesteld. In onderdeel d is gekozen voor een termijn van drie dagen, zodat de bedrijfsvoering van de handelaren niet al te zeer wordt belemmerd.

Artikel 2:69 Vervallen

Artikel 2:70 Vervallen

Afdeling 10. Consumentenvuurwerk

Artikel 2:71 Definities
Deze afdeling geeft regels omtrent de verkoop en het bezigen van consumentenvuurwerk rond en tijdens de jaarwisseling, in aanvulling op het Vuurwerkbesluit. Dit besluit beoogt de hele keten rond vuurwerk te regelen. Van het invoeren of produceren tot transport, handel, opslag, bewerken en afsteken.

Definitie consumentenvuurwerk
Voor de omschrijving van het begrip ‘consumentenvuurwerk’ is aansluiting gezocht bij de omschrijving daarvan in artikel 1.1.1, eerste lid, van het Vuurwerkbesluit.

Fop- en schertsvuurwerk is een aparte groep consumentenvuurwerk, genoemd in bijlage II van de Regeling aanwijzing consumenten- en theatervuurwerk. Op grond van artikel 2.3.7 van het Vuurwerkbesluit is fop- en schertsvuurwerk het hele jaar door verkrijgbaar en kan het ook gedurende het hele jaar worden afgestoken.

Artikel 2:72 Ter beschikking stellen van vuurwerk tijdens verkoopdagen
Verkoopvergunning consumentenvuurwerk
Op basis van dit artikel kan het college aan een bedrijf of nevenbedrijf een vergunning verlenen voor het verkopen van consumentenvuurwerk tijdens de door het Vuurwerkbesluit aangewezen verkoopdagen. Het Vuurwerkbesluit kent voor de verkoop van consumentenvuurwerk tijdens de jaarwisseling een aantal uniforme regels:

- Een verbod om consumentenvuurwerk ter beschikking te stellen aan een particulier (artikel 2.3.2, eerste lid).
- Dit verbod geldt niet op 29, 30 en 31 december, met dien verstande dat als een van deze dagen een zondag is het verbod eveneens op die zondag geldt. In dat geval geldt het verbod om vuurwerk ter beschikking te stellen niet op 28 december (artikel 2.3.2, tweede lid).
- Een verbod om per levering meer dan vijfentwintig kilogram consumentenvuurwerk aan een particulier ter beschikking te stellen (artikel 2.3.3).
- Een verbod om consumentenvuurwerk aan een particulier bedrijfsmatig ter beschikking te stellen op een andere plaats dan een verkoopruimte die voldoet aan de in bijlage 1 gestelde voorschriften en de door het bevoegd gezag overeenkomstig artikel 2.2.3 gestelde nadere eisen (artikel 2.3.4).
- Een verbod om consumentenvuurwerk bedrijfsmatig ter beschikking te stellen aan personen die jonger zijn dan twaalf (vuurwerk categorie F1) , zestien (vuurwerk categorie F2), of achttien jaar (vuurwerk categorie F3) (artikel 2.3.5).

Artikel 1:8 bevat de algemene weigeringsgronden die bij elke vergunning kunnen worden gehanteerd. Bij de vuurwerkverkoopvergunning betreft dit blijkens jurisprudentie niet het belang van de openbare veiligheid, maar het belang van de handhaving van de openbare orde en het tegengaan van hinder en overlast. Met het oog op deze belangen kunnen voorschriften aan de vergunning worden verbonden. Te denken valt aan voorschriften betreffende het verkeer, het voorkomen van parkeerproblemen en de leefbaarheid vanwege de korte verkoopperiode en de vele klantcontacten die er in die periode zijn. Verkooppunten kunnen zo worden verplicht verkeersregelaars in te schakelen om verkeersproblemen in de verkoopperiode te voorkomen.

Koopzondag
In artikel 2.3.2 van het Vuurwerkbesluit wordt de koopzondag uitdrukkelijk uitgesloten als verkoopdag. Consumentenvuurwerk mag niet op zondag worden verkocht. Het verbod geldt ook in die gevallen waarin de binnen de wettelijke termijn vallende zondag door de gemeente is aangewezen als zondag waarop winkels open mogen zijn.

Tweede lid
Nu detailhandel ook onder de reikwijdte van het begrip ‘dienst’ in de zin van de Dienstenrichtlijn valt, is de lex silencio positivo in beginsel van toepassing op grond van artikel 28, eerste lid, van de Dienstenwet. Gezien de grote toeloop die een vuurwerkhandel doorgaans met zich meebrengt en de scherpe concurrentie in deze branche, wordt de lex silencio positivo echter van toepassing uitgezonderd.

Artikel 2:73 Gebruik van consumentenvuurwerk tijdens de jaarwisseling
In het Vuurwerkbesluit (artikel 2.3.6) is bepaald dat het verboden is om consumentenvuurwerk af te steken op een ander tijdstip dan tussen 31 december 18.00 uur en 1 januari 02.00 uur van het daarop volgende jaar. Het afsteken van consumentenvuurwerk wordt op dit tijdstip toelaatbaar geacht vanwege de koppeling van het vuurwerkgebruik aan de feestelijkheden rond de jaarwisseling en de inbedding daarvan in de Nederlandse volkscultuur.

Toch kunnen er, ondanks dat dit alleen op oudejaarsdag is toegelaten, plaatsen zijn waar het afsteken van consumentenvuurwerk te allen tijde onwenselijk moet worden geacht (bijvoorbeeld bij ziekenhuizen, bejaardentehuizen, huizen met rieten daken en dierenasiels en in winkelstraten). Dit artikel geeft het college de bevoegdheid om plaatsen aan te wijzen waar het afsteken van consumentenvuurwerk altijd verboden is.

Het tweede lid maakt het mogelijk om op te treden tegen het afsteken van consumentenvuurwerk in bijvoorbeeld een promenade, een passage, een portiek of een volksverzameling.

Artikel 273a: Carbidschieten
Verbodsbepaling met uitzondering van een meldingsplicht onder voorwaarden, op 31 december tussen 10:00 uur en 18:00 uur.

Artikel 273b: Bij zich hebben van carbid:
Verbodsbepaling op het voorhanden hebben van carbid op andere dagen dan op 31 december tussen 10.00 uur en 18.00 uur.

Afdeling 11. Drugsoverlast

Artikel 2:74 Drugshandel op straat
Afbakening met de Opiumwet
Om niet in de sfeer van de Opiumwet te treden is de passage “onverminderd het bepaalde in de Opiumwet” opgenomen. De Opiumwet is een strafrechtelijk instrument waarin onder meer de verbodsbepalingen staan van middelen die worden genoemd op lijst I (‘harddrugs’) en II (‘softdrugs’) die behoren bij deze wet. Zo wordt verboden deze middelen te bereiden, te bewerken, te verwerken, te verkopen, af te leveren, te verstrekken, te vervoeren en aanwezig te hebben. In de Opiumwet wordt geen aandacht besteed aan overlast ten gevolge van drugshandel op straat. Om hiertegen te kunnen optreden is het noodzakelijk in de APV een artikel op te nemen dat het voorkomen van de aantasting van de openbare orde en van strafbare feiten tot doel heeft.

Drugshandel op straat en coffeeshopbeleid
Artikel 2:74 is opgenomen om de overlast op straat tegen te gaan. De straathandel in drugs kan leiden tot een verstoring van de openbare orde. Om daartegen op te treden is het noodzakelijk in de APV een bepaling op te nemen, die tot doel heeft het voorkomen van de aantasting van de openbare orde en van strafbare feiten. In de praktijk gaat het met name om harddrugs. In het artikel wordt evenwel gesproken over middelen uit lijst 2 en 3 van de Opiumwet, dus zowel hard- als softdrugs en “daarop gelijkende waar”. Bij “daarop gelijkende waar” kan bijvoorbeeld worden gedacht aan nieuwe middelen die al wel worden gebruikt (denk aan lachgas), maar nog niet op de lijst voorkomen en waartegen wel moet worden opgetreden of aan nepdrugs (bijvoorbeeld waspoeder). Het is dan van belang dit goed te motiveren.
In dit artikel zijn zowel de aanbieders als ontvangers en bemiddelaars (‘drugsrunners’) strafbaar gesteld. Het ‘kennelijke doel’ kan blijken uit ervaringsfeiten en concrete omstandigheden zoals het aanspreken van voorbijgangers, het waarnemen van transacties, enzovoorts.

Artikel 2:74a:
Op sommige plaatsen in de publieke ruimte ervaren mensen hinder, overlast en gevoelens van onveiligheid doordat op die plaatsen drugs worden gebruikt. Een aantal gemeenten heeft daarom al enkele jaren een bepaling in de APV opgenomen waarbij openlijk drugsgebruik wordt verboden. De rechtspraak is een aantal jaren wisselend geweest, waarbij in een aantal gevallen zo’n bepaling onverbindend werd geacht omdat de rechter van oordeel was dat door de overlap met de Opiumwet (men kan immers verboden substanties niet gebruiken zonder deze – in strijd met de Opiumwet – voorhanden te hebben) de bovengrens van de gemeentelijke regelgevende bevoegdheid werd geschonden. Maar inmiddels is er een rechterlijke consensus ontstaan waarbij zo’n bepaling, omwille van de openbare orde, dus met een ander motief dan de Opiumwet, toelaatbaar wordt geacht. Zie over de betekenis van ‘daarop gelijkende waar’ het gestelde bij de toelichting op artikel 2:74

Afdeling 12. Bijzondere bevoegdheden van de burgemeester

Artikel 2:75 Bestuurlijke ophouding

Artikel 2:75 is gebaseerd op artikel 154a van de Gemeentewet. Dit artikel voorziet in de bevoegdheid van de burgemeester om bij grootschalige ordeverstoringen groepen ordeverstoorders maximaal 12 uur op te houden op een door de burgemeester aangewezen plaats. Het vervoer naar de plaats van ophouding is hieronder begrepen. Bij grootschalige ordeverstoringen moet gedacht worden aan situaties als risicowedstrijden in het betaald voetbal, uit de hand lopende demonstraties en krakersrellen. De toepassing van het bestuursrechtelijke instrument bestuurlijke ophouding vereist een grondslag in een verordening waarin de raad de burgemeester de bevoegdheid geeft om bij groepsgewijze niet-naleving van specifieke voorschriften bestuurlijk op te houden. Artikel 2:75 voorziet hierin.

De voorwaarden waaronder bestuurlijke ophouding kan worden toegepast, zijn vastgelegd in artikel 154a van de Gemeentewet. De zinsnede “overeenkomstig 154a van de Gemeentewet” impliceert dan ook dat aan alle voorwaarden moet worden voldaan voordat een besluit tot bestuurlijke ophouding kan worden genomen. Deze voorwaarden zijn hiervoor beschreven.

De bepaling spreekt overeenkomstig de wet van “door hem (de burgemeester) aangewezen groepen”. Dit verplicht de burgemeester concreet de groep te benoemen waarop bestuurlijke ophouding wordt toegepast. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren door de formulering “degenen die zich door kleding, uitrusting of gedraging manifesteren als supporter van ... of deelnemer aan de actie tegen ...”. Verder kan de groep nader worden aangeduid door de plaats aan te geven waar de groep zich bevond op het moment dat het besluit tot ophouding werd genomen, de handelingen die de leden van de groep op dat moment verrichtten, de grootte van de groep of door vermelding van de taal, herkomst of nationaliteit van de leden van de groep.

Op grond van de wet wordt bij verordening nader ingevuld welke specifieke voorschriften die zich bij groepsgewijze niet-naleving voor het overgaan tot bestuurlijke ophouding lenen, hetgeen zal afhangen van de lokale situatie waarbij eerdere ervaringen met grootschalige openbare-ordeverstoringen als leidraad kunnen dienen.

Artikel 2:76 Veiligheidsrisicogebieden

Op grond van artikel 151b van de Gemeentewet kan de raad aan de burgemeester bij verordening de bevoegdheid verlenen om gebieden aan te wijzen, waarin de officier van justitie de controlebevoegdheden, genoemd in de artikelen 50, 51 en 52 van de Wet wapens en munitie, kan uitoefenen. Het gaat om de controlebevoegdheden om binnen het aangewezen gebied:

- vervoermiddelen te onderzoeken;
- een ieders kleding te onderzoeken;
- te vorderen dat verpakkingen die men bij zich draagt, worden geopend.

De burgemeester kan een gebied aanwijzen als uit feiten of omstandigheden blijkt dat sprake is van verstoring van de openbare orde door de aanwezigheid van wapens of ernstige vrees voor het

ontstaan daarvan. De aanwijzing als veiligheidsrisicogebied wordt gegeven voor een duur die niet langer is en voor een gebied dat niet groter is dan strikt noodzakelijk voor de handhaving van de openbare orde. Voordat de burgemeester een gebied aanwijst, overlegt hij hierover in de lokale gezagsdriehoek met de officier van justitie en de korpschef. Daarbij komen de volgende onderwerpen aan de orde:
- feiten of omstandigheden waaruit blijkt dat er sprake is van verstoring van de openbare orde door de aanwezigheid van wapens of ernstige vrees voor het ontstaan daarvan;
- zorgvuldige afweging van het objectieve en subjectieve veiligheidsbelang en het individuele belang van de burgers (privacy);
- subsidiariteit en proportionaliteit;
- breder handhavingsbeleid in het beoogd gebied ter vergroting van leefbaarheid en veiligheid.

Artikel 2:77 Cameratoezicht op openbare plaatsen

Eerste lid
Op grond van artikel 151c van de Gemeentewet kan de raad aan de burgemeester bij verordening de bevoegdheid verlenen tot het uitvoeren van cameratoezicht op openbare plaatsen in het belang van de handhaving van de openbare orde. De raad kan daarbij bepalen tot welke openbare plaatsen de bevoegdheid zich uitstrekt en voor welke duur de inzet van camera's ten hoogste mag geschieden. Volgens de wetgever is hierdoor de toekenning van de bevoegdheid tot de inzet van camera's met democratische waarborgen omkleed.

Het besluit van de burgemeester tot plaatsing van camera's op een openbare plaats is een besluit van algemene strekking waartegen op grond van de Awb voor belanghebbenden bezwaar en beroep openstaat. Het kan voorkomen dat beelden worden gemaakt van personen die een pand binnengaan of verlaten. De eigenaren van dergelijke panden zijn aan te merken als belanghebbenden in de zin van de Awb, evenals bijvoorbeeld degenen die in zo'n pand werken of wonen (huurders) of anderszins regelmatige bezoekers van zo'n pand zijn.
Niet alleen toezicht met vaste camera's is mogelijk, maar ook met mobiele camera's. De reden is met name dat vaste camera's in de praktijk vaak niet adequaat bleken bij het bestrijden van zich snel en gemakkelijk verplaatsende criminaliteit, hinder en vandalis me. In de MvT bij de wijziging van de Gemeentewet waarmee dit mogelijk werd (Kamerstukken II 2012/13, 33 582, nr. 3) geeft de regering aan dat uit gesprekken met vertegenwoordigers uit de bestuurlijke, justitiële en politiële praktijk, waaronder gemeenten, bleek dat toezicht met vaste camera's soms tekort schiet: "Bij aanhoudende en zich verplaatsende overlast kan gedacht worden aan overlast veroorzaakt door hangjongeren, door drugsgebruikers en drugsdealers, door straatrovers en zakkenrollers en door personen die vernielingen aanrichten in de publieke ruimte. (…) Diverse recentelijk verschenen gemeentelijke evaluatierapporten over cameratoezicht in de publieke ruimte erkennen de tendens dat overlast zich verplaatst en dat bij verplaatsingseffecten vast cameratoezicht als toezichtinstrument tekort schiet".

De regering benadrukt verder dat camera's alleen kunnen worden ingezet ter handhaving van de openbare orde, maar dat dit niet wil zeggen dat er op voorhand al sprake moet zijn van een verstoring van de openbare orde of een concrete dreiging daarvan: "Onder handhaving van de openbare orde door de burgemeester valt immers ook de algemene bestuurlijke voorkoming van strafbare feiten die invloed hebben op de orde en rust in de gemeentelijke samenleving".
Doel van het cameratoezicht
Gemeentelijk cameratoezicht op grond van artikel 151c van de Gemeentewet mag uitsluitend plaatsvinden voor het handhaven van de openbare orde. Dit begrip omvat ook de algemene bestuurlijke voorkoming van strafbare feiten die invloed hebben op de orde en rust in de gemeentelijke samenleving. Dit hoofddoel laat onverlet dat deze vorm van cameratoezicht ook subdoelen mag dienen. Zo biedt artikel 151c, zevende lid, van de Gemeentewet de mogelijkheid om de opgenomen beelden te gebruiken voor de opsporing en vervolging van strafbare feiten. Daarnaast mogen camera's worden gebruikt om de politie en andere hulpdiensten efficiënter en effectiever in te zetten. De preventieve werking van cameratoezicht vergroot bovendien hun veiligheid.

Kenbaarheid
In artikel 151c, vierde lid, van de Gemeentewet is vastgelegd dat het gebruik van camera's kenbaar moet zijn. Burgers moeten in elk geval in kennis worden gesteld van de mogelijkheid dat zij op beelden kunnen voorkomen zodra zij het gebied betreden dat valt binnen het bereik van de camera's. Aan het kenbaarheidsvereiste moet niet alleen worden voldaan als er beelden worden vastgelegd, maar ook als sprake is van monitoring en er dus geen opnames worden gemaakt. Door het goed zichtbaar plaatsen van borden, waarop wordt aangeven dat in het betrokken gebied sprake is van cameratoezicht, kan het publiek op deze mogelijkheid worden geattendeerd. Overigens houdt het kenbaarheidsvereiste niet in dat camera's altijd zichtbaar moeten zijn of dat de burgers op de hoogte moeten worden gesteld van de precieze opnametijden. In artikel 441b van het WvSr is de niet-kenbare toepassing van cameratoezicht op voor het publiek toegankelijke plaatsen strafbaar gesteld. De straf kan een hechtenis van ten hoogste twee maanden inhouden of een geldboete van € 4.500.

Tweede lid
De raad heeft op grond van artikel 151c, eerste lid, van de Gemeentewet de bevoegdheid om ook andere plaatsen, die zonder enige vorm van beperking publiek toegankelijk zijn, aan te wijzen als openbare plaats en zo onder de reikwijdte van de wet te brengen. Het gaat dan om plaatsen, zoals parkeerterreinen, die vanwege het doelgebonden verblijf niet onder de definitie van openbare plaats uit de Wom vallen. De wetgever heeft hiermee beoogd dat gemeenten snel kunnen inspelen op gebleken lokale behoeften. Het uitgangspunt blijft te allen tijde dat het cameratoezicht noodzakelijk moet zijn met het oog op de handhaving van de openbare orde.

Artikel 2:78 Gebiedsontzegging

Inleiding

In het geval van (ernstige vrees voor) een openbare ordeverstoring of overlastgevend gedrag, kan een burgemeester een gebiedsontzegging opleggen. De bevoegdheid kan de burgemeester ontlenen aan de APV. Deze bepaling strekt daartoe.

Er zijn vier soorten grondslagen op basis waarvan een burgemeester een gebiedsontzegging kan opleggen. De bekendste is een bepaling in de APV zoals deze, waaraan hieronder aandacht wordt besteed.

Daarnaast kan, enkel ter zake van verstoringen van de openbare orde waarop de APV-bepaling geen oog heeft, een gebiedsontzegging worden opgelegd op basis van artikel 172, derde lid, van de Gemeentewet (de 'lichte bevelsbevoegdheid'). Kan zowel de APV als artikel 172, derde lid, van de Gemeentewet toepassing vinden voor een gebiedsontzegging, dan gaat de APV voor. Als echter van artikel 172, derde lid, van de Gemeentewet gebruik wordt gemaakt, omdat er geen APV-bepaling voorhanden is, dan kan de rechter aangeven dat er voldoende gelegenheid is geweest om een dergelijke regeling op te stellen. Bij structurele problemen is het nodig dat de raad een regeling in de APV opneemt. De bevoegdheid van artikel 172, derde lid, van de Gemeentewet is 'licht' ten opzichte van de noodbevelsbevoegdheid van de burgemeester (artikel 175, eerste lid, van de Gemeentewet). Een licht bevel moet in overeenstemming zijn met geldende regelgeving, inclusief de lokale verordeningen. Een noodbevel mag daarentegen afwijken van geldende regelgeving, uitgezonderd de Grondwet en hogere regelingen dan de Grondwet. De wetgever heeft de lichte bevelsbevoegdheid in het leven geroepen voor situaties waarin geldende regelgeving, waaronder de lokale verordeningen, geen voorziening bevat voor een concreet openbare ordeprobleem. Ten slotte bestaat de mogelijkheid om op basis van artikel 172a van de Gemeentewet (in 2012 ingevoegd via de Wet maatregelen bestrijding voetbalvandalisme en ernstige overlast), een gebiedsontzegging op te leggen. De bevoegdheid van artikel 172, derde lid, van de Gemeentewet is ook licht in vergelijking met dit artikel. Hierbij gaat het om herhaaldelijke overlast (minimaal tweemaal en een patroon), waardoor een gedegen dossieropbouw vereist is, en ernstige vrees voor voortgang ervan. Deze gebiedsontzeggingen kunnen voor drie maanden met hoogstens driemaal verlenging voor telkens die duur tot maximaal één jaar gelden en in combinatie met een van de andere instrumenten (groepsverbod, meldingsplicht) uit dat artikel worden opgelegd.

Met de gebiedsontzeggingsbepaling in de APV kan een burgemeester optreden tegen personen die overlast veroorzaken in de openbare ruimte. De gebiedsontzegging was in eerste instantie bedoeld voor gebruik bij overlast veroorzaakt door drugshandel en drugsgebruik. Maar het instrument kan ook worden toegepast bij andere vormen van overlast, afhankelijk van hoe de bepaling wordt 'ingevuld'. Bijvoorbeeld wanneer de overlast veroorzaakt wordt door samenscholing, hinderlijk drankgebruik, geweldpleging etc. Om onveiligheidsgevoelens en overlast te verminderen, passen veel gemeenten dit instrument toe.

De gebiedsontzegging wordt opgelegd aan personen die strafbare feiten of openbare ordeverstorende handelingen verrichten en veelal al eenmaal een bestuurlijke waarschuwing hebben ontvangen. Voor het toepassen van een openbare ordemaatregel, zoals een gebiedsontzegging,

moet aan een aantal voorwaarden zijn voldaan. Er moet zijn voldaan aan het situatievereiste, dat wil zeggen dat er sprake moet zijn van omstandigheden die tot ingrijpen ter handhaving van de openbare orde kunnen noodzaken. Daarnaast moet ook voldaan zijn aan het doelcriterium: de maatregel moet zijn gericht op het beëindigen of voorkomen van (verdere) ordeverstoringen of overlast of het beperken van de gevolgen daarvan. Het toepassen van de bevoegdheid kan alleen ten tijde van een (dreigende) ordeverstoring. De duur van deze concrete maatregel moet direct gekoppeld zijn aan de situatie dat er gevaar dreigt voor de openbare orde. Hierdoor kan de duur van de maatregel niet onevenredig lang zijn. Doorgaans is daarom ook sprake van een trapsgewijze opbouw.
Bij de toepassing van de maatregel mag niet worden afgeweken van wettelijke voorschriften. Ten slotte moet de maatregel voldoen aan de eisen van subsidiariteit (er is geen minder zwaar middel voorhanden) en proportionaliteit (het bevel moet in verhouding staan tot de te bestrijden problematiek of het te bereiken doel).

Eerste lid
De invulling van het eerste lid vereist een keuze van de gemeente. Zo kan in de bepaling zelf worden bepaald bij overtreding van welke bepalingen de gebiedsontzegging kan worden ingezet, waarbij gedacht kan worden aan diverse bepalingen uit de APV, maar ook aan bepalingen uit het Wetboek van Strafrecht, de Opiumwet, de Wet wapens en munitie, etc. Van belang is dat voor een bestuursrechtelijk besluit, ook het bestuursrechtelijk bewijsstelsel geldt. De overtreding zal dus voldoende aannemelijk moeten zijn en niet – zoals in het strafrecht – wettig en overtuigend bewezen. Het voordeel hiervan is dat er een zekere voorzienbaarheid geboden wordt en dat er democratische legitimatie is; nadeel is dat iedere wijziging langs de raad moet en daardoor tijd in beslag neemt. Het is daarom ook mogelijk in een beleidsregel (of een dan noodzakelijke waarschuwing) vast te leggen bij welke overtredingen de gebiedsontzegging ingezet kan worden. Daarin zal dan in ieder geval neergelegd moeten worden wat er onder ‘openbare ordeverstorende handelingen’ wordt verstaan. Voordeel hiervan is dat er een zekere flexibiliteit is ingebouwd (aanpassen van een beleidsregel is immers een stuk ‘makkelijker’ dan aanpassen van de APV); nadeel is dat de raad minder controle heeft over de invulling.
Los daarvan zal bepaald moeten worden hoe lang de kortdurende gebiedsontzegging duurt. Met kortdurend wordt op een periode tot 48 uur gedoeld. Vaak wordt een periode van 24 uur gehanteerd. Denkbaar is ook om naast een zodanige algemene regeling, een bijzondere regeling op te nemen. Bijvoorbeeld door te bepalen dat de burgemeester iemand die tussen donderdag 18.00 uur en zondag 24.00 uur in het uitgaansgebied bepaald horeca-overlastgevend gedrag vertoont, een bevel geeft om gedurende het restant van die periode daar weg te blijven. Hetzelfde is denkbaar bij kermissen, voetbalwedstrijden of andere evenementen.

Tweede lid
Voor de lang(er)durende gebiedsontzegging zal moeten worden bepaald hoe lang deze maximaal kan duren. Een looptijd van maximaal twaalf weken is in de rechtspraak aanvaardbaar geacht.

Desondanks hanteren de meeste verordeningen een maximum van veelal acht weken. Vier weken is ook een veelvoorkomend maximum. Desgewenst kan dit – zeker bij een langere periode – ook nader worden getrapt in een beleidsregel, wat de flexibiliteit ten goede komt.
Verder dient het tweede lid, afhankelijk van de invulling en formulering van het eerste lid, tekstueel op het eerste lid afgestemd te worden.

Derde lid
Het aantal maanden dat tussen de overtredingen verstrijkt, is van belang voor de toegestane looptijd van een gebiedsontzegging en dient te worden bepaald. Veelvoorkomend is een termijn van zes maanden, al komt twaalf maanden ook voor.
In het licht van proportionaliteit en subsidiariteit zij er nog op gewezen dat, alvorens over te gaan tot oplegging van een gebiedsontzegging, in de regel eerst een waarschuwing wordt gegeven. Ook is het tegen deze achtergrond geboden om slechts tot oplegging van een langdurige gebiedsontzegging als bedoeld in het tweede lid over te gaan, wanneer de gedraging waarop deze oplegging betrekking heeft binnen een bepaalde periode na oplegging van de eerdere gebiedsontzegging plaatsvindt.

Vierde lid
Dit lid geeft de burgemeester de bevoegdheid om, wanneer hij dat noodzakelijk acht in verband met de persoonlijke omstandigheden van betrokkene, het bevel te beperken. Hierbij zal rekening gehouden worden met de noodzaak of onoverkomelijkheid zich in het aangewezen gebied te bevinden in een middel van openbaar vervoer, het aldaar werkzaam of woonachtig zijn, een (ander) aantoonbaar redelijk belang om zich aldaar op te houden, staatkundige en religieuze vrijheid en het familieleven.
De burgemeester kan op aanvraag tijdelijk ontheffing verlenen van een bevel.

Artikel 2:79 Woonoverlast als bedoeld in artikel 151d Gemeentewet

Algemeen
Artikel 151d van de Gemeentewet regelt dat de raad bij verordening kan bepalen dat degene die een woning of een bij die woning behorend erf gebruikt of tegen betaling in gebruik geeft aan een persoon die niet als ingezetene met een adres in de gemeente in de basisregistratie personen is ingeschreven, er zorg voor draagt dat door gedragingen in of vanuit die woning of dat erf of in de onmiddellijke nabijheid van die woning of dat erf geen ernstige en herhaaldelijke hinder voor omwonenden wordt veroorzaakt. De burgemeester is bevoegd tot oplegging van een last onder bestuursdwang als bedoeld in artikel 125, eerste lid, van de Gemeentewet ter zake van overtreding van het door de raad bij verordening gestelde voorschrift.

Ultimum remedium
Uit de wet volgt dat dit instrument is bedoeld als een ultimum remedium. Artikel 151d, tweede lid, van de Gemeentewet regelt dat het instrument van de last onder bestuursdwang (voor de goede

orde, dat impliceert dat de burgemeester ook een last onder dwangsom kan opleggen) alleen wordt ingezet als er geen andere geschikte manier voorhanden is om de overlast aan te pakken. Bij een besluit om op grond van deze bepaling een last onder bestuursdwang of een last onder dwangsom op te leggen zal de burgemeester dus moeten motiveren dat er geen andere geschikte instrumenten waren om de woonoverlast tegen te gaan. Alleen al daarom zal er aan zo'n besluit een stevig dossier ten grondslag moeten liggen. Het meest overtuigend zou zijn als uit het dossier blijkt dat andere instrumenten als buurtbemiddeling al zijn geprobeerd zonder het gewenste resultaat.
Het ultimum remedium karakter geldt in nog sterkere mate als sprake is van een huisverbod als bedoeld in het derde lid van artikel 151d. Een zo zware maatregel, die een inbreuk betekent op het grondwettelijk beschermde woonrecht, is alleen mogelijk wanneer de ernst van de situatie dat eist en er werkelijk geen andere optie meer open staat.

Eerste lid
Dit lid is geformuleerd als een zorgplichtbepaling. Een bewoner hoort zich zo te gedragen dat zijn of haar buren daar geen ernstige hinder van ondervinden. Bij ernstige en herhaaldelijke hinder kan ook de verhuurder worden aangesproken.

Tweede lid
In het tweede lid regelt de raad in welke gevallen de burgemeester in ieder geval toepassing kan geven aan de bevoegdheid tot het opleggen van een last onder bestuursdwang of last onder dwangsom. In het artikel is niet expliciet bepaald dat de burgemeester een last onder dwangsom kan opleggen, omdat dit reeds volgt uit de artikel 5:32 van de Awb juncto artikel 125 van de Gemeentewet. Welke herstelsanctie het meest geëigend is in een specifieke situatie zal steeds door de burgemeester moeten worden afgewogen. De burgemeester kan in beleidsregels vastleggen hoe hij of zij invulling geeft aan deze bevoegdheid. Een van de genoemde gevallen is "ernstige vervuiling of verwaarlozing van een woning of een erf". Artikel 7.21 van het Bouwbesluit 2012 regelt de facto hetzelfde, ook met het tegengaan van overlast als motief. Dit artikel zal naar verwachting met de inwerkingtreding van de Omgevingswet vervallen, maar daar zal nog wel de nodige tijd over heen gaan. De last onder bestuursdwang of dwangsom die de burgemeester kan opleggen kan bestaan uit

Hoofdstuk 3. Regulering prostitutie, seksbranche en aanverwante onderwerpen

Afdeling 1. Algemene bepalingen

Artikel 3:1 Afbakening
Afbakening van dit hoofdstuk van de APV ten opzichte van enkele (algemene) bepalingen uit andere delen van de APV is wenselijk, aangezien de genoemde bepalingen betrekking hebben op onderwerpen die waarschijnlijk op termijn in of krachtens de Wrp in afwijking van de (algemene) bepalingen van de APV geregeld (moeten) worden. Om niet binnen afzienbare termijn opnieuw substantiële materiële wijzigingen aan te hoeven brengen in de betreffende regelgeving – en om de ontvlechting daarvan te zijner tijd te vergemakkelijken – is ervoor gekozen vooruitlopend op de verwachte inwerkingtreding van de Wrp deze materie nu veelal in lijn met de Wrp te regelen. Het betreft de volgende artikelen: 1:2 ‘Beslistermijn’, 1:5 ‘Persoonlijk karakter van vergunning of ontheffing’, 1:6 ‘Intrekking of wijziging van vergunning of ontheffing’, 1:7 ‘Termijnen’ en 1:8 ‘Weigeringsgronden’.

Artikel 3:2 Definities

In artikel 3:2 worden veel voorkomende begrippen gedefinieerd, waarbij op onderdelen wordt aangesloten bij bestaande definities.

Omdat de APV, met het oog op het toezicht, bepaalt dat in advertenties voor seksbedrijven of prostituees bepaalde nummers (vergunningnummer, telefoonnummer) moeten worden vermeld, is ervoor gekozen het begrip ‘advertentie’ ruim te omschrijven. Er is immers een veelheid aan mogelijkheden om aandacht op de aangeboden dienstverlening te vestigen. Voor alle vormen van reclame met behulp van een medium (kranten, televisie, internet, posters, flyers) geldt het voorschrift. Daarbij moet het gaan om uitingen die wervend van karakter zijn en het oogmerk hebben de klandizie te vergroten. Daarop ziet het bijvoeglijk naamwoord: commerciële.

De dagelijkse leiding in een seksinrichting kan in plaats van bij de exploitant zelf, bij een ’beheerder’ berusten. Het is van belang ook voor deze persoon, die primair verantwoordelijk is voor de dagelijkse gang van zaken in de seksinrichting, expliciet enkele bepalingen op te nemen in de APV.

Overeenkomstig artikel 160, eerste lid, aanhef en onder b, van de Gemeentewet is het college belast met de uitvoering van raadsbesluiten (waaronder verordeningen zoals de APV), tenzij bij of krachtens de wet de burgemeester daarmee is belast. In veruit de meeste gevallen dient de burgemeester te worden aangemerkt als het ‘bevoegde bestuursorgaan’ bij de vergunningverlening voor een seksbedrijf. Zijn bevoegdheid treft namelijk de voor het publiek openstaande gebouwen (zoals veruit de meeste seksinrichtingen) en de daarbij behorende erven (zie in dit verband artikel 174 van de Gemeentewet). In de definitie van seksinrichtingen is het ruimere begrip 'ruimte' opgenomen. Dat betekent dat het college bijvoorbeeld bevoegd is als het gaat om vaar- en voertuigen. Woonboten worden thans echter aangemerkt als bouwwerk in de zin van de Wabo (ABRvS 16-04-2014, ECLI:NL:RVS:2014:1331). In lijn daarmee worden woonboten – voor zover het betreft de uitvoering van dit hoofdstuk – aangemerkt als gebouwen als bedoeld in artikel 174, eerste lid, van de Gemeentewet. Wel is het college ook bevoegd als het gaat om escortbedrijven [en prostitutiebedrijven, voor zover die zich richten op de straatprostitutie. Immers, anders dan bijvoorbeeld bij het uitoefenen van een bij verordening toegekende bevelsbevoegdheid, is bij de vergunningverlening (of het aanwijzen van een gebied) niet aan de orde dat zich een feitelijke, concrete en acute ordeverstoring voordoet waartegen onmiddellijk en daadkrachtig moet worden opgetreden. Zou dat wel zo zijn, dan zou overeenkomstig artikel 172, eerste lid, van de Gemeentewet de burgemeester ook ten aanzien van de vergunningverlening voor prostitutiebedrijven, voor zover die zich richten op de straatprostitutie, als het bevoegde

bestuursorgaan aangemerkt dienen te worden.]. Het college kan zijn bevoegdheid ter zake mandateren aan de burgemeester op grond van artikel 168, eerste lid, van de Gemeentewet.

Een veel voorkomende vorm van een niet-locatiegebonden prostitutiebedrijf is een 'escortbedrijf'. Een escortbedrijf bemiddelt tussen klanten en prostituees. De prostituee bezoekt de klant, of gaat met de klant naar een andere plaats dan de plek waar de bemiddeling plaatsvindt. De bemiddeling kan plaatsvinden vanuit een bedrijfspand, maar onder omstandigheden ook vanaf een privéadres. De bemiddeling kan in persoon plaatsvinden, maar over het algemeen zal het telefonisch gaan of via een website op internet.

Voor de definitie van 'exploitant' is aansluiting gezocht bij een van de definities van het begrip leidinggevende in artikel 1, eerste lid, onderdeel 1°, van de DHW (nu Alcoholwet). Het 'voor rekening en risico' heeft betrekking op de natuurlijke persoon of op de rechtspersoon. Onder deze definitie valt ook de vennoot in een personenvennootschap. Het bestuur van een rechtspersoon kan zelf ook een rechtspersoon zijn, maar gelet op de (persoonlijke) eisen die worden gesteld aan de exploitant, dient er uiteindelijk altijd één natuurlijke persoon te zijn die kan worden beschouwd als exploitant in de zin van de APV – al dan niet als vertegenwoordiger van die rechtspersoon.

Een seksbedrijf heeft altijd een exploitant. Ook in het geval een prostituee zelfstandig bedrijfsmatige activiteiten verricht, is er sprake van een seksbedrijf, meer precies: een prostitutiebedrijf. In dergelijke gevallen dient de prostituee enerzijds aangemerkt te worden als prostituee, maar anderzijds ook als exploitant. De prostituee/exploitant dient daarmee dus ook te voldoen aan alle eisen die aan de prostituee worden gesteld én aan de eisen die aan de exploitant worden gesteld. Hieruit volgt o.a. dat de prostituee/exploitant minimaal 21 dient te zijn. Vergunningen worden immers geweigerd als de exploitant de leeftijd van 21 jaar nog niet bereikt heeft (artikel 3:7, eerste lid, aanhef en onder c).

In dit hoofdstuk van de APV heeft het begrip 'klant' een beperktere betekenis dan in het spraakgebruik: het is hier een afnemer van seksuele diensten. Dus aanwezigen in een seksinrichting die (vooralsnog) slechts iets drinken, of een vertoning komen bekijken, vallen niet onder dit begrip. Hetzelfde geldt uiteraard voor eventuele andere aanwezigen, zoals de exploitant, de beheerder, het personeel dat in de bedrijfsruimte van het seksbedrijf werkzaam is, toezichthouders en personen die aanwezig zijn vanwege bijvoorbeeld het leveren van goederen of het uitvoeren van reparaties of onderhoud.

In de APV wordt het begrip 'prostituee' gebruikt, omdat dit het meest aansluit bij het spraakgebruik en bij de praktijk binnen de prostitutiebranche. Aangezien dit woord, op deze wijze geschreven, taalkundig vrouwelijk is, wordt in voorkomende gevallen gebruik gemaakt van vrouwelijke voornaamwoorden (zij, haar). In alle gevallen waar 'prostituee' staat, wordt evenzeer de (mannelijke) prostitué bedoeld. Dit komt in de definitie van de term 'prostituee' tot uitdrukking door de sekseneutrale aanduiding: degene die.

De definitie van 'prostitutie' sluit aan bij de formulering in artikel 273f, eerste lid, onder 3 en 5, van het WvSr. Het 'zich beschikbaar stellen' duidt op een structurele situatie, zodat allerlei incidentele seksuele handelingen met een ander niet onder het begrip 'prostitutie' vallen, zelfs niet als 'de ander' een tegenprestatie levert. Bij 'betaling' zal het veelal gaan om een geldbedrag, maar het is daar niet toe beperkt. De betaling geschiedt door of ten behoeve van 'de ander', wat impliceert dat het meewerken aan pornofilms geen prostitutie is in de zin van de APV.

'Prostitutiebedrijven' zijn er in verschillende varianten. In de eerste plaats vallen hieronder de locatiegebonden bedrijven met één of meerdere seksinrichtingen. Ook een niet-locatiegebonden bedrijf kan een prostitutiebedrijf zijn; veelal gaat het dan om een escortbedrijf, dat bemiddelt tussen

prostituees en klanten. Als prostitutie plaatsvindt in woningen, kunnen (delen van) deze locaties – onder omstandigheden – als seksinrichting aangemerkt worden. Een dergelijke (ruimte in een) 'privéwoning' is voor het publiek toegankelijk nu klanten toegang wordt verschaft. Is de prostituee op enigerlei wijze werkzaam voor degene die de ruimte beschikbaar stelt, dan is er zonder meer sprake van een prostitutiebedrijf. Er zijn ook prostituees die niet werkzaam zijn voor of bij een door een ander geëxploiteerd prostitutiebedrijf, maar die zelfstandig werken, veelal thuis. Als een prostituee op haar thuisadres werkzaam is en geen andere prostituees in haar woning laat werken, is er in beginsel geen sprake van een prostitutiebedrijf, maar van een aan huis gebonden beroep, en is geen vergunning nodig (wel kunnen uit het bestemmingsplan belemmeringen voortvloeien om dergelijke activiteiten te mogen ondernemen). Als echter de activiteiten van de thuiswerkende prostituee een zakelijke uitstraling hebben, bijvoorbeeld als er zodanig met dat adres wordt geadverteerd dat er een publiekstrekkende werking vanuit gaat, er verlichting of reclame-uitingen aan het pand zichtbaar zijn of er meerdere prostituees op hetzelfde adres werkzaam zijn, dan is er sprake van bedrijfsmatige activiteiten en daarmee van een prostitutiebedrijf waarvoor een vergunning noodzakelijk is.

Het begrip 'seksbedrijf' duidt op een activiteit of op activiteiten, en dus niet op de locatie waar de verrichtingen of vertoningen plaatsvinden; daarvoor wordt in de APV de term 'seksinrichting' gebruikt. Binnen de omschrijving valt het gelegenheid geven tot het zich beschikbaar stellen voor het verrichten van seksuele handelingen met een ander tegen betaling (prostitutie), en het gelegenheid geven tot het verrichten van seksuele handelingen voor een ander, zoals 'peepshows' en sekstheaters, maar bijvoorbeeld ook het bedrijfsmatig en tegen betaling verzorgen van webcamseks. Daarnaast wordt onder dit begrip ook verstaan het in een seksinrichting tegen betaling aanbieden van erotisch-pornografische vertoningen: de seksbioscopen. Of een activiteit 'bedrijfsmatig' wordt verricht, hangt af van een aantal factoren. Is er personeel in dienst, dan is er zonder meer sprake van een bedrijf. Maar een individu zonder personeel kan ook een bedrijf zijn in de zin van de APV, en is dan dus vergunningplichtig. Het oogmerk om (een aanvulling op) een inkomen te genereren, het aantal uren dat aan de activiteit wordt besteed, de wijze van klantenwerving (bijvoorbeeld of er wordt geadverteerd om de werkzaamheden onder de aandacht van publiek te brengen en klanten te trekken) en de organisatiegraad en de omvang van het prostitutieaanbod zijn aspecten om te bepalen of er bedrijfsmatig activiteiten worden verricht. Of er sprake is van bedrijfsmatige activiteiten zal dus moeten worden vastgesteld aan de hand van de feitelijke situatie.

Het begrip 'seksbedrijf' wordt dus gebruikt als verzamelnaam, waarbinnen specifieke vormen zijn te onderscheiden: als gelegenheid wordt geboden tot prostitutie, dan is er sprake van een 'prostitutiebedrijf', en als dat geschiedt door bemiddeling tussen prostituees en klanten, dan wordt van een 'escortbedrijf' gesproken. Zo is 'prostitutiebedrijf' dus een species van 'seksbedrijf' en 'escortbedrijf' weer een species van 'prostitutiebedrijf'.

Er is voor gekozen om een aparte definitie op te nemen voor het begrip 'raamprostitutiebedrijf' omdat dit onderdeel van de prostitutiesector een bijzondere uiterlijke verschijningsvorm en invloed op de omgeving heeft en er daarom sectorspecifieke regels voor de raamprostitutie in dit hoofdstuk zijn opgenomen.

Met het begrip 'seksinrichting' wordt geduid op de voor publiek toegankelijk locatie van een seksbedrijf. Dit kan samen vallen met de locatie waar de exploitant van het seksbedrijf zich heeft gevestigd, maar dat is zeker niet altijd – en bij escortbedrijven per definitie niet – het geval.

Onder 'besloten ruimte' worden ook begrepen een vaar- of voertuig. Het bijvoeglijk naamwoord 'besloten' duidt erop dat de ruimte zich niet in de open lucht bevindt. Het moet dus gaan om een overdekt en geheel of gedeeltelijk door wanden omsloten ruimte, die al dan niet met enige beperking voor het publiek toegankelijk is.

Onder ‘werkruimte’ wordt verstaan een zelfstandig onderdeel van een seksinrichting waarin de seksuele handelingen met een ander tegen betaling worden verricht. Eén seksinrichting kan één (of natuurlijk geen) werkruimte hebben, of meerdere. Met ‘zelfstandig’ wordt hier niet bedoeld dat een werkruimte altijd geheel zelfvoorzienend hoeft te zijn; het ziet op de van elkaar te onderscheiden delen van een seksinrichting waarin over het algemeen telkens één prostitutie haar diensten aanbiedt. Een raam (met bijbehorende ‘peeskamer’) zal veelal een afzonderlijke werkruimte zijn; een deel van een seksinrichting dat apart verhuurd wordt zal veelal een afzonderlijke werkruimte zijn.

Artikel 3:3 Vergunning

Er is voor gekozen om seksbedrijven met een vergunningenstelsel te reguleren. Dit houdt in dat het uitoefenen van een seksbedrijf verboden is, tenzij een vergunning is verleend. De keuze voor een vergunningenstelsel sluit aan bij bestaande structuren. Een uitgangspunt is tevens dat legaal aanbod in beginsel illegaal aanbod tegengaat, de zogeheten kanalisatiegedachte. Daarbij wordt aangenomen dat als er een legaal en betrouwbaar aanbod bestaat, er niet langer aanleiding is voor klanten om te kiezen voor een illegaal aanbod met alle daarmee samenhangende onwenselijkheden en onzekerheden.

Met het oog op de rechtszekerheid voor het bedrijfsleven is bepaald dat de beslistermijn voor een vergunning voor een seksbedrijf twaalf weken telt (derde lid). Deze termijn kan éénmaal met twaalf weken worden verlengd (eveneens derde lid).

Wanneer een vergunning van rechtswege ten onrechte is verleend, kan dit ernstige, onomkeerbare schade voor derden (de menselijke waardigheid van de prostituee, de veiligheid en gezondheid van minderjarigen en kwetsbare volwassenen) tot gevolg hebben. Daarom wordt de lex silencio positivo in het derde lid van toepassing uitgezonderd.

Uit het vierde lid, volgt dat een vergunning voor ten hoogste één seksinrichting kan gelden. Een seksbedrijf (activiteit/activiteiten) kan meer dan een seksinrichting (locatie) omvatten. De vergunning wordt verleend per seksbedrijf (eerste lid), maar kan dus ook voor één seksinrichting (van het seksbedrijf) gelden. Daarmee is het van belang wat onder ‘één seksinrichting’ wordt verstaan. Bij voorbaat een sluitende definitie geven zou in de praktijk tot onwenselijke resultaten kunnen leiden; situaties zullen telkens met gezond verstand bezien worden. Daarbij zal blijk gegeven moeten worden van enige realiteitszin en aangesloten worden bij de normale perceptie. Het te hanteren uitgangspunt is dat er sprake is van één seksinrichting als het een visueel aaneengesloten eenheid betreft (kan meerdere panden betreffen met meerdere werkruimtes (per pand)) met een homogene functie (uitoefening van een seksbedrijf in enigerlei vorm) die tot de beschikking staat van één exploitant. Als er meerdere exploitanten in één pand zijn gevestigd zal ieder deel waarover één van de exploitanten de beschikking heeft als één afzonderlijke seksinrichting worden gekwalificeerd.

Als het om een schaarse vergunning gaat, dan zal deze telkens voor een bepaalde tijd verleend worden. Omdat een vergunningenstelsel waarbij een verleende vergunning onbeperkt verlengd kan worden – zonder dat andere potentiele gegadigden mee kunnen dingen – niet passend is ten aanzien van schaarse vergunningen is in het zesde lid bepaald dat de vergunning ten hoogste 2x verlengd kan worden. Op deze verlenging is artikel 3:11 van toepassing.

Artikel 3:4 Concentratie seksinrichtingen

Op grond van dit artikel kan het college delen van de gemeente aanwijzen [waarbuiten OF waarbinnen] voor het vestigen van seksinrichtingen geen vergunning wordt verleend. Dit kan bijvoorbeeld gewenst zijn om daarop met voldoende intensiteit toezicht te kunnen uitoefenen of om deze inrichtingen te weren uit woonwijken of andere gebieden die vanuit een oogpunt van woon- en leefomgeving 'gevoelig' zijn. Straatprostitutie is verboden op grond van artikel 3:19.
Het langs deze weg vormgegeven concentratiebeleid is in samenhang bekeken met de relevante bestemmingsplannen, waaruit ter behartiging van het belang van een goede ruimtelijke ordening is voortgevloeid dat het uitoefenen van een seksbedrijf op bepaalde locaties planologisch niet aanvaardbaar wordt bevonden.

Artikel 3:5 Maximering aantal seksinrichtingen en 0-optie raamprostitutiebedrijven
Bij de opheffing van het prostitutieverbod in 2000 is in het lokaal prostitutiebeleid voor de gemeente is vastgesteld dat de plaatselijke omstandigheden van de gemeente Rozendaal rechtvaardigen dat de gemeente een maximumbeleid voert en een maximum van 1 seksbedrijf redelijk wordt geacht. Daarbij is tevens bepaald dat voor raamprostitutie geen vergunning wordt verleend. Gelet op de ongewijzigde omstandigheden is overeenkomstig dat beleid een maximumstelstel van 1 seksbedrijf in deze verordening vastgelegd en wordt voor het uitoefenen van een raamprostitutiebedrijf geen vergunning verleend.

Artikel 3:6 Aanvraag
Met dit artikel wordt de wijze van indiening van de aanvraag om een vergunning geregeld, evenals welke gegevens en bescheiden moeten worden overgelegd. De vereiste gegevens worden nodig geacht teneinde een weloverwogen beslissing te kunnen nemen over de aanvraag om de vergunning.

Het overleggen van een situatietekening en plattegrond is uiteraard niet nodig als het een vergunning betreft die niet (mede) voor een seksinrichting wordt aangevraagd. Daarvan is bijvoorbeeld sprake als het gaat om het bedrijfsmatig en tegen betaling verzorgen van webcamseks vanuit een locatie die niet voor publiek toegankelijk is; er is dan wel sprake van een seksbedrijf, maar niet van een seksinrichting.

Omdat in de toekomst naar verwachting steeds vaker bij indiening sprake zal zijn van digitale documenten, wordt geen specifieke schaalaanduiding voorgeschreven. De maatvoering moet uit de situatieschets (onder k) en tekening (onder l) blijken. Als bescheiden worden overgelegd, moet de gekozen schaal zodanig zijn dat het bevoegde bestuursorgaan er voldoende informatie uit kan halen om tot beoordeling van de aanvraag te komen.

Tot het eisen dat het telefoonnummer dat gebruikt zal worden in advertenties overgelegd moet worden – en in de vergunning zal worden vermeld (zie artikel 3:8, eerste lid, aanhef en onder e) – is gekomen met het oog op de toezicht en handhaving. Zo wordt bewerkstelligd dat een bepaald telefoonnummer waarmee geadverteerd wordt altijd te herleiden is tot een bepaald seksbedrijf, een bepaalde exploitant en het adres waar het bedrijf wordt uitgeoefend. Doordat het telefoonnummer bovendien in de vergunning zal worden vermeld wordt voorkomen dat het nummer vaak verandert, dan zou immers telkens op aanvraag de vergunning gewijzigd dienen te worden. In die zin is het een 'vast' telefoonnummer; dit kan ook een mobiel nummer zijn.

Als het bevoegd bestuursorgaan dat nodig acht voor de beoordeling van een aanvraag, kan deze verlangen dat aanvullende gegevens en bescheiden worden overgelegd (vierde lid). Uiteraard moeten die gegevens wel in verband staan met de weigeringsgronden van de aangevraagde vergunning.

Artikel 3:7 Weigeringsgronden

Het eerste lid – in samenhang met het tweede tot en met vierde lid – bevat de gronden op basis waarvan een vergunning in ieder geval wordt geweigerd. Bij de in het vijfde lid genoemde gronden bestaat ruimte voor een afweging of een vergunning al dan niet zal worden geweigerd.

Buiten op basis van de in dit artikel genoemde gronden, kan een vergunning bovendien geweigerd worden in het geval en onder de voorwaarden, bedoeld in artikel 3 van de Bibob. Dit volgt uit artikel 7, eerste lid, van die wet. Overigens mag een negatief Bibob-rapport niet automatisch leiden tot een voor het betrokken bedrijf negatieve beslissing op de vergunningaanvraag. De overheid dient eerst te toetsen of er met de besluitvorming wordt voldaan aan het evenredigheidsbeginsel (ABRvS 06-02-2019, ECLI:NL:RVS:2019:350).

Om discussie over strijd met artikel 10 van de Dienstenrichtlijn te voorkomen, is het noodzakelijk dat de burgemeester bij het toepassen van de weigeringsgrond een vaste gedragslijn volgt of hierover beleidsregels vaststelt. In die beleidsregels moet worden opgenomen wat onder slecht levensgedrag wordt verstaan en welke feiten en omstandigheden worden meegewogen. Bijvoorbeeld de vaste gedragslijn/beleidsregel dat slechts feiten die zich hebben voorgedaan in de periode van vijf jaar voorafgaand aan het nemen van een besluit op de aanvraag in de beoordeling van de aanvraag betrokken worden. Hebben zich in die periode geen feiten voorgedaan die te maken hebben met het levensgedrag van een exploitant, dan zal de vergunning om redenen ontleend aan het levensgedrag niet worden geweigerd. Als zich in die periode wel voorvallen hebben voorgedaan, dan kijkt de burgemeester ook naar de voorvallen in het verdere verleden om te bezien of er een patroon van zodanig levensgedrag valt te ontwaren dat het woon- en leefmilieu of de openbare orde in de omgeving van het horecabedrijf mogelijk negatief wordt beïnvloed.

Artikel 3:8 Eisen met betrekking tot vergunning
In dit artikel wordt bepaald welke gegevens in ieder geval in een vergunning worden vermeld. Hiermee wordt getracht het toezicht op en de naleving van de vergunningsvoorwaarden te faciliteren. Doordat het telefoonnummer op de vergunning staat wordt o.a. voorkomen dat dit nummer regelmatig wijzigt, waardoor het telefoonnummer – dat ook in advertenties gebruikt moet worden – niet langer herleidbaar zou zijn tot een bepaald vergund seksbedrijf. Als de exploitant een ander telefoonnummer wil hanteren, dan zal deze immers eerst een aanvraag in moeten dienen om de vergunning te laten wijzigen; aangezien dit tijd en geld (leges) kost valt te verwachten dat dit slechts sporadisch zal gebeuren. In die zin is het een ‘vast’ telefoonnummer; dit kan ook een mobiel nummer zijn.
Hetzelfde doel heeft het tweede lid, dat daarnaast ook van betekenis is voor (mogelijke) klanten van een seksbedrijf: zij kunnen eenvoudig vaststellen of het om een vergund bedrijf gaat.

Artikel 3:9 Intrekkingsgronden
Het eerste lid bevat een opsomming van de omstandigheden waaronder een vergunning zonder meer moet worden ingetrokken. Anders dan in het tweede lid is hier dus geen sprake van een discretionaire bevoegdheid van het bevoegde bestuursorgaan. In de gevallen opgenomen in het tweede lid kan – als het een tijdelijke en beperkte afwijking van de regels betreft – een vergunning ook worden geschorst, om deze desnoods later – als de reden om tot schorsing over te gaan blijft voortbestaan – alsnog in te trekken. [Een geschorste vergunning blijft meetellen bij de beoordeling of het maximum aantal te verlenen vergunningen is bereikt.] Buiten op basis van de in dit het tweede lid genoemde gronden, kan een vergunning bovendien ingetrokken worden in het geval en onder de voorwaarden, bedoeld in artikel 3 van de Bibob. Dit volgt uit artikel 7, eerste lid, van die wet. Omdat schorsing in die gevallen niet voor de hand ligt, is dat hier verder niet geregeld.

Artikel 3:10 Melding gewijzigde omstandigheden
Het bevoegde bestuursorgaan heeft er belang bij en dient daarom zo spoedig mogelijk in kennis gesteld te worden van op basis van dit artikel relevante gewijzigde omstandigheden.

Artikel 3:11 Verlenging vergunning
De aanvraag om de verlenging van een vergunning wordt behandeld als zijnde een nieuwe aanvraag. Daardoor kunnen de belangrijke vragen die ten tijde van oorspronkelijke beoordeling beantwoord zijn nogmaals bekeken worden in het licht van de nieuwe situatie. Om onnodige administratieve lasten te voorkomen is het niet nodig om bij de aanvraag om verlenging van een vergunning nogmaals actuele gegevens en bescheiden te overleggen waarover het bevoegde bestuursorgaan al beschikking heeft. Hierbij kan onder andere gedacht worden aan de gegevens die overeenkomstig artikel 3:8, eerste lid op de vergunning vermeld staan. Deze zouden te allen tijde actueel moeten zijn (zie artikel 3:10). Ook is het bijvoorbeeld overbodig om plattegronden, situatietekeningen en het bedrijfsplan nogmaals aan te leveren, voor zover deze ongewijzigd zijn.
Om te voorkomen dat exploitanten hun vergunning 'verliezen' is het tweede lid opgenomen. Om hierop aanspraak te kunnen maken dient een aanvraag uiteraard tijdig gedaan te worden en ontvankelijk te zijn. Gedurende de periode dat de aanvraag in behandeling is kunnen uiteraard gewoon maatregelen genomen worden. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn als zich feiten voordoen of er redenen zijn om de vergunning in te trekken of te schorsen.

Afdeling 3. Uitoefenen seksbedrijf

Paragraaf 3:1 Regels voor alle seksbedrijven

Artikel 3:12 Sluitingstijden seksinrichtingen; aanwezigheid; toegang
De algemene sluitingstijden van het eerste lid gelden niet voor seksinrichtingen waarvan bij vergunning is bepaald dat daarvoor afwijkende sluitingstijden gelden. Dergelijke afwijkende sluitingstijden kunnen bij het verlenen van de vergunning daaraan verbonden worden, maar ook lopende de vergunning, als de omstandigheden daartoe aanleiding geven. Afwijkende sluitingstijden kunnen zowel ruimer als beperkender zijn. De sluitingstijden zijn echter niet van toepassing op sekswinkels; daarop is het regime van de Winkeltijdenwet van toepassing.
Het tweede lid richt zich niet tot de exploitant en beheerder, maar tot de bezoekers van de seksinrichting. Het begrip 'bezoeker' heeft een ruimere betekenis dan het in de APV gehanteerde begrip 'klant'. Een klant is een afnemer van seksuele diensten; onder bezoekers vallen echter bijvoorbeeld ook de aanwezigen in een seksinrichting die (vooralsnog) slechts iets drinken, of een vertoning komen bekijken. Hoewel niet iedere bezoeker per definitie een klant is, is iedere klant per definitie wel een bezoeker. Personen die bijvoorbeeld professionele reparatie- of schoonmaakwerkzaamheden uitvoeren, zullen – als zij zich daartoe beperken – uiteraard niet als 'bezoeker' aangemerkt worden.
Het derde lid richt zich tot de prostituee en heeft als doel te voorkomen dat seksinrichtingen gebruikt worden om te overnachten.
Verder mogen personen die de leeftijd van 18 nog niet hebben bereikt niet worden toegelaten tot seksinrichtingen (vierde lid).

Artikel 3:13 Adverteren
De verplichting in advertenties het nummer te vermelden van de vergunning die aan een seksbedrijf is verleend, en geen andere nummers, vergemakkelijkt het toezicht. Voor niet-vergunde bedrijven is het niet mogelijk op deze manier te adverteren.

Paragraaf 3:2 Regels voor alle prostitutiebedrijven en prostituees

Artikel 3:14 Leeftijd en verblijfstitel prostituees; verbod werken voor onvergund prostitutiebedrijf
Met dit voorschrift wordt o.a. – net als voor de exploitant van een seksbedrijf – een leeftijdseis voor prostituees geïntroduceerd. Hiertoe is besloten vanwege het gegeven dat jonge prostituees met name vatbaar voor en slachtoffer van misstanden als dwang, misbruik en mensenhandel zijn.

Bovendien zijn prostituees van 21 jaar en ouder weerbaarder dan zeer jonge prostituees en is de kans groter dat ze over een startkwalificatie beschikking waarmee de eventuele economische druk om te kiezen voor de prostitutie lager is en bovendien een eventuele gewenste uitstap vergemakkelijkt wordt. Het stellen van een leeftijdgrens wordt als passend en noodzakelijk middel beschouwd om deze misstanden te bestrijden. Daarmee is het gemaakte onderscheid objectief gerechtvaardigd door een legitiem doel, bovendien zijn de middelen voor het bereiken van dat doel passend en noodzakelijk. Hierdoor levert het onderscheid naar leeftijd geen strijd op met het verbod van leeftijdsdiscriminatie.

Uit het tweede lid volgt dat de exploitant moet voorkomen dat er bij zijn bedrijf prostituees werkzaam zijn die de leeftijd van 21 jaar nog niet hebben bereikt. Daarnaast mag ook van de prostituee worden verlangd dat zij een bijdrage levert aan sanering van de seksbranche. Als de prostituee bewust ervoor kiest om in strijd met de leeftijdseis aan de slag te gaan of om te werken in de illegale prostitutie, dan moet ook zij daarvoor aansprakelijk kunnen worden gehouden (derde lid).

Artikel 3:15 Bedrijfsplan
Ter versterking van de sociale positie van de prostituee is het van belang dat er in een prostitutiebedrijf maatregelen worden getroffen op het gebied van hygiëne en van de gezondheid, de veiligheid, het zelfbeschikkingsrecht van de prostituees. Daartoe moet bij het aanvragen van een vergunning de exploitant een bedrijfsplan overleggen, zodat vooraf kan worden beoordeeld of de exploitant voor deze punten voldoende oog heeft, en zorg draagt voor goede arbeidsomstandigheden. Deze verplichting geldt voor alle prostitutiebedrijven, dus ook voor escortbedrijven. Uiteraard volgt uit de aard van de werkzaamheden dat een bedrijfsplan van een escortbureau – op bepaalde punten – een andere uitwerking vereist dan een bedrijfsplan van een prostitutiebedrijf met een andere aard.

In het tweede lid, aanhef en onder a, is opgenomen dat de exploitant maatregelen treft om er voor te zorgen dat de hygiëne in een seksinrichting voldoet aan de algemene eisen die hiervoor in de branche gelden. Het Landelijk Centrum Hygiëne en Veiligheid heeft in september 2013 de Hygiënerichtlijn voor Seksbedrijven (voorheen Hygiënerichtlijnen voor Seksinrichtingen) gepubliceerd. Deze richtlijn is geschreven voor exploitanten en eigenaren van seksbedrijven en wordt uitgegeven door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu . De branche zelf, vertegenwoordigd door de Vereniging Exploitanten Relaxbedrijven en de Vereniging Legale Escortbedrijven , heeft aan het opstellen en bijwerken van deze richtlijn bijgedragen. In de richtlijn zijn zogenaamde hygiënenormen, dit zijn de minimale eisen aan een goed hygiënebeleid, opgenomen. Een exploitant van een seksbedrijf zal om te voldoen aan de maatstaven voor een goede hygiëne zich ten minste aan deze normen moeten houden.

Belangrijk doel van goede hygiëne in seksbedrijven is het voorkomen van (seksueel overdraagbare) ziektes. Dat is zowel voor de prostituees als de klanten van belang. Een goede hygiëne zorgt echter ook voor een veilige en prettige werkomgeving. Van de exploitant mag worden verwacht dat hij in het bedrijfsplan daarnaast inzichtelijk maakt hoe hij verder zorgt draagt voor gezonde en veilige werkomstandigheden voor prostituees. Dit is opgenomen in onderdeel in het tweede lid, aanhef en onder a en b. De veiligheid en gezondheid van een prostituee worden ook gediend met aparte garanties voor de kwaliteit van de werkomstandigheden in de werkruimten. Een prostituee moet daar altijd gebruik kunnen maken van een alarm waarmee zij hulp van derden kan inroepen als er wat misgaat. De luchtventilatie die in het kader van de algemene luchtkwaliteit en hygiëne afdoende is, brengt nog niet met zich mee dat de prostituee niet in te koude of te warme werkruimte haar diensten moet verrichten. In het tweede lid, aanhef en onder d, wordt zodoende geëist dat de exploitant aangeeft welke maatregelen hij hiervoor treft.
De normen die worden geformuleerd over het gebruik van condooms en de mogelijkheid om je als prostituee te laten controleren op seksueel overdraagbare aandoeningen waarborgen de gezondheid

en het zelfbeschikkingsrecht van de prostituee. Deze normen zijn opgenomen in het tweede lid, aanhef en onder c en e. De prostituee mag niet verplicht worden zich geneeskundig te laten onderzoeken en heeft recht op een vrije artsenkeuze (tweede lid, aanhef en onder f). Bovendien moet de exploitant prostituees in de gelegenheid stellen zich regelmatig te laten onderzoeken op seksueel overdraagbare aandoeningen. Het moet niet zo zijn dat een prostituee vanwege de openingstijden van de seksinrichting waar zij werkzaam is, geen tijd heeft om zich bijvoorbeeld voor een SOA-onderzoek bij de GGD te melden. De exploitant dient er zorg voor te dragen dat onder de in het prostitutiebedrijf werkzame prostituees voldoende informatie- en voorlichtingsmateriaal in verschillende talen wordt verspreid over de aan prostitutie verbonden gezondheidsrisico's en over de aanwezigheid en bereikbaarheid van instellingen op het gebied van de gezondheidszorg en hulpverlening. De exploitant is daarnaast verplicht informatie over mogelijke uitstapprogramma's aan de voor hem werkzame prostituees te verstrekken.
Een belangrijk aspect van het zelfbeschikkingsrecht is dat gewaarborgd is dat de prostituee vrij is te bepalen aan welke klanten zij seksuele diensten verleent en welke diensten zij al dan niet wil verlenen. Dit is ook bij de escort bijzonder van belang. Hoewel in een arbeidsrelatie geldt dat een werknemer opdrachten van de werkgever met betrekking tot de overeengekomen arbeid in beginsel moet opvolgen, dient het grondwettelijk gewaarborgde recht op lichamelijke integriteit daarboven altijd voorrang te krijgen. Een exploitant dient inzichtelijk te maken hoe in zijn bedrijf met dergelijke zaken wordt omgegaan (tweede lid, aanhef en onder h).

Vanwege de aard van de dienstverlening en de branche dient de exploitant er in ieder geval zorg voor te dragen dat degene die als beheerder werkzaam is, kan omgaan met agressieve klanten (tweede lid, aanhef en onder j).

Het doel van hoofdstuk 3 is onder meer onvrijwillige prostitutie te bestrijden. Als een prostituee nauwelijks zelfredzaam is, geen Nederlands of Engels spreekt of bijvoorbeeld niet makkelijk geld kan wisselen, omdat ze niet kan rekenen, is moeilijk voor te stellen dat zij vrijwillig voor de prostitutie heeft gekozen. De exploitant kan zich met eenvoudige middelen hiervan een beeld vormen. In het bedrijfsplan moet worden vastgelegd welke vereisten de exploitant minimaal stelt aan de zelfredzaamheid van de bij hem werkzame prostituees en hoe hij dit controleert (tweede lid, aanhef en onder k). In dat kader is het ook onderdeel van een deugdelijke bedrijfsvoering om als exploitant periodiek een gesprek te voeren en daarbij vooral te letten op signalen van uitbuiting of onvrijwilligheid. Prostituees moeten in dat kader ook steeds over hun rechten geïnformeerd worden. Het is aan de exploitant om ook informatie van hulpverlenende instanties beschikbaar te stellen (tweede lid, aanhef en onder m). Ook informatie over de mogelijkheden om met het werk als prostituee te stoppen moet door de exploitant beschikbaar worden gesteld (tweede lid, aanhef en onder n).

Het bedrijfsplan dient bij de aanvraag om een vergunning overgelegd te worden, zodat het op dat moment getoetst kan worden (derde lid). Als een exploitant nadien een wijziging wenst door te voeren in zijn bedrijfsplan, dan dient hij deze ter goedkeuring voor te leggen aan het bevoegde bestuursorgaan (vierde lid).

Artikel 3:16 Minimale verhuurperiode werkruimte
Met dit voorschrift wordt een minimale verhuurperiode van vier weken voor werkruimtes geïntroduceerd. Een minimale verhuurperiode bemoeilijkt het snelle rouleren van prostituees; iets dat in het bijzonder – maar niet bij enkel – bij de raamprostitutie speelt en dat het toezicht bemoeilijkt en dat een tactiek is die in de mensenhandel wordt gebruikt. Na de minimale eerste verhuurperiode mag per week (of zelfs dag) verhuurd worden.
Ook parttime werken is overigens toegestaan, mits de eerste vier weken maar wordt gehuurd gedurende bijvoorbeeld 3 dagen per die vier weken. In die eerste weken hebben

hulpverleningsinstanties dan voldoende gelegenheid gehad om een relatie met de prostituee op te bouwen en signalen van mensenhandel waar te kunnen nemen.

Artikel 3:17 Verdere verplichtingen van de exploitant en beheerder prostitutiebedrijf
Onder meer vanwege de kwetsbaarheid van prostituees is het gewenst dat de exploitant van een prostitutiebedrijf gedurende de uren dat het prostitutiebedrijf daadwerkelijk wordt uitgeoefend aanwezig is om effectief toezicht te kunnen garanderen op al hetgeen zich voordoet in de uitoefening van zijn bedrijf en – voor zover die er zijn – in de seksinrichtingen waarvoor hem mede vergunning is verleend. Aangezien een dergelijke eis, i.i.g. in gevallen dat er sprake is van meerdere seksinrichtingen, niet na te leven is voor één persoon, kan het ook om de beheerder gaan: deze heeft immers grotendeels dezelfde verantwoordelijkheden als de exploitant en kan daar op aangesproken worden.
In het tweede lid zijn voorts enkele verdere zorgplichten van de exploitant geformuleerd, onder andere met betrekking tot de te voeren bedrijfsadministratie. Daarnaast, onder e, is opgenomen de verplichting om ieder signaal van mensenhandel of andere vormen van dwang en uitbuiting onverwijld bij de politie te melden. Richtinggevend hierbij is de Aanwijzing mensenhandel van het OM (Stcrt. 2013, 16816) en http://www.wegwijzermensenhandel.nl/. De meldplicht ziet uiteraard ook op de situatie dat een prostituee zich schuldig maakt aan mensenhandel of aan andere vormen van dwang en uitbuiting.

Paragraaf 3.3 Raam- en straatprostitutie

Artikel 3:18 Raamprostitutie
Dit artikel richt zich, in tegenstelling tot de meeste artikelen, rechtstreeks tot de prostituee. Het is de prostituee verboden die handelingen te verrichten die gewoonlijk worden geassocieerd met raamprostitutie. Dit om de daarmee samenhangende overlast en uitstraling op de omgeving aan te kunnen pakken.

Artikel 3:19 Straatprostitutie
Dit artikel richt zich, in tegenstelling tot de meeste artikelen, rechtstreeks tot de prostituee en eventueel anderen die klanten werven voor een prostituee. Het is namelijk eenieder verboden op of aan de weg of in een vanaf de weg zichtbare plaats klanten te werven. Uiteraard geldt dat laatste niet in een seksinrichting waarvoor een vergunning is verleend. Het is verder ook verboden op of aan de weg ontuchtige handelingen te verrichten als dit kennelijk geschiedt in het kader van prostitutie.

Artikel 3:20 Handhaving straatprostitutie
Dit artikel heeft betrekking op straatprostitutie buiten de daartoe aangewezen gebieden en tijden en geeft – ter handhaving van het verbod daarop – politieambtenaren en toezichthouders de bevoegdheid een bevel tot onmiddellijke verwijdering te geven.
Overtreding van bevel tot onmiddellijke verwijdering of een gebiedsontzegging is een overtreding van een ambtelijk bevel (artikel 184 van het WvSr). Gevolg is dat de overtreder kan worden geconfronteerd met een gevangenisstraf tot drie maanden of een geldboete van de tweede categorie.

Afdeling 4. Overige bepalingen

Artikel 3:21 Verbodsbepalingen klanten
Dit artikel richt zich niet tot exploitanten of prostituees, maar tot hun (potentiële) klanten en is daarmee complementair aan enkele andere bepalingen van dit hoofdstuk. Kort gezegd is het enerzijds verboden om gebruik te maken van de diensten van een prostituee die werkzaam is in het illegale circuit, anderzijds verbieden enkele artikelen de prostituee om diensten (op een bepaalde

wijze of op bepaalde plekken) aan te bieden, terwijl dit artikel de klant verbiedt om in te gaan op een aanbod. Dit betekent dat handhavend kan worden opgetreden tegen zowel de prostituee als tegen de klant.
Het in het eerste lid opgenomen verbod kan enkel aan de klant worden tegengeworpen voor zover hem enig verwijt kan worden gemaakt, bijvoorbeeld als de seksuele handelingen (zullen) plaatsvinden in een seksinrichting waarin de daarvoor mede verleende vergunning of een afschrift daarvan niet zichtbaar aanwezig is (zie in dit verband artikel 3:8, tweede lid) of als uit de wijze van adverteren kennelijk blijkt dat het een om een onvergund prostitutiebedrijf gaat.

Artikel 3:22 Tentoonstellen, aanbieden en aanbrengen van erotisch-pornografische goederen, afbeeldingen en dergelijke
Dit voorschrift schept een verbod dat slechts in effect kracht heeft ten aanzien van nader door de burgemeester te bepalen rechthebbenden en voor zover de burgemeester aan die rechthebbende heeft bekendgemaakt dat de wijze van tentoonstellen, aanbieden of aanbrengen daarvan, de openbare orde of de woon- en leefomgeving in gevaar brengt. Het tentoonstellen, aanbieden of aanbrengen van goederen, opschriften, aankondigingen, gedrukte of geschreven stukken dan wel afbeeldingen, voor zover die dienen tot het openbaren van gedachten en gevoelens als bedoeld in artikel 7, eerste lid, van de Grondwet valt niet binnen de reikwijdte van het verbod.
Hoewel denkbaar is dat dit voorschrift in de praktijk vooral zal worden toegepast ten aanzien van sekswinkels, richt zij zich op het tentoonstellen en dergelijke als zodanig; het kan dus ook gaan om erotisch-pornografische foto’s of afbeeldingen aangebracht aan sekstheaters, bedoeld om de aandacht van het publiek te vestigen op de voorstellingen.

Hoofdstuk 4. Bescherming van het milieu en het natuurschoon en zorg voor het uiterlijk aanzien van de gemeente

Afdeling 1. Geluidhinder en verlichting

Artikel 4:1 Definities
Algemeen
Op grond van de Wm moeten inrichtingen die nadelige gevolgen voor het milieu kunnen veroorzaken over een milieuvergunning beschikken of voldoen aan een AMvB die artikelen met betrekking tot de bescherming van het milieu bevat. Het Activiteitenbesluit milieubeheer biedt de mogelijkheid om in de gemeentelijke verordening voorwaarden te stellen aan festiviteiten ter voorkoming of beperking van geluidhinder. Deze afdeling bevat daarover voorschriften. Voor de definitie van begrippen die aan aanpalende regelgeving – waaronder het Activiteitenbesluit milieubeheer en de Wet milieubeheer – ontleend zijn, wordt aangesloten bij de betekenis uit die regelgeving.

Artikel 4:2 Aanwijzing collectieve festiviteiten

Eerste lid
De bevoegdheid om te bepalen dat de in dit lid bedoelde geluidsnormen niet gelden bij collectieve festiviteiten komt voort uit artikel 2.21, eerste lid, onder a, van het Activiteitenbesluit milieubeheer. Dit artikel voorziet erin dat op deze dagen overmatige geluidhinder zo veel mogelijk moet worden voorkomen: De voorschriften gelden niet “voor zover de naleving van deze voorschriften redelijkerwijs niet kan worden gevergd”. Voorbeelden van collectieve festiviteiten zijn carnaval, kermis of culturele, sport- en recreatieve manifestaties.
In artikel 4:2 is de uitvoering van de regeling neergelegd bij het college. Er hoeft dus niet jaarlijks een raadsbesluit te worden genomen om te bepalen welke feesten als collectieve festiviteiten worden aangewezen. Het verdient aanbeveling dat het college jaarlijks – in samenspraak met het plaatselijke bedrijfsleven – vaststelt op welke data de betreffende voorschriften uit het Activiteitenbesluit niet van toepassing zijn. Voor de collectieve dagen is geen begrenzing voor het aantal dagen opgenomen. Vaak zal er toch behoefte zijn om vooraf een bepaald maximum aantal festiviteiten vast te stellen. Dit maximum zou door het college kunnen worden vastgelegd in een beleidsregel. Als de raad dit zelf wenst te bepalen, dan dient het maximum te worden vastgelegd in de verordening zelf.

Tweede lid
Volgens artikel 3.148, eerste lid, van het Activiteitenbesluit milieubeheer moet de verlichting bij sportbeoefening in de buitenlucht tussen 23.00 uur en 07.00 uur zijn uitgeschakeld en indien er geen sport wordt beoefend of onderhoud wordt uitgevoerd. De bevoegdheid om te bepalen dat deze beperkingen niet gelden bij collectieve festiviteiten staat in artikel 3.148, tweede lid, onder a, van het Activiteitenbesluit. Dit voorschrift is met name bedoeld voor sportverenigingen die buiten de reguliere en recreatieve wedstrijden en trainingen gebruik willen maken van hun lichtinstallatie. Een voorbeeld van een collectieve festiviteit is een sportieve manifestatie waar meerdere sportverenigingen aan mee doen. Ook hier verdient het aanbeveling het college – in samenspraak met de plaatselijke sportverenigingen – vast te laten stellen op welke data de betreffende beperkingen niet van toepassing zijn.
In het Activiteitenbesluit wordt net als voor de festiviteiten als bedoeld in het eerste lid geen maximum gesteld voor het aantal collectieve festiviteiten. Kortheidshalve wordt voor de verdere toelichting over dit maximum verwezen naar de bovenstaande toelichting bij het eerste lid.

Derde lid
De gemeente kan rekening houden met de aard van het gebied door in de verordening gebiedsdifferentiatie toe te passen. De raad kan het grondgebied van de gemeente in de verordening bijvoorbeeld verdelen naar verschillende dorpskernen of wijken. De vaststelling van deze gebieden

dient plaats te vinden in een apart besluit waarop bezwaar en beroep volgens de Awb mogelijk is. Van deze mogelijkheid kan bijvoorbeeld gebruik worden gemaakt tijdens carnaval, kermissen of culturele, sport- en recreatieve manifestaties. De mogelijkheid van gebiedsdifferentiatie was ook in het oude besluit opgenomen. Wel kan bijstelling van gebieden wenselijk zijn doordat de werkingssfeer van de festiviteitenregeling sterk wordt uitgebreid.
Bij de vaststelling van deze gebieden moet er wel rekening mee worden gehouden dat deze de strekking van de regeling niet ondermijnt. Het onderscheid tussen collectieve en incidentele festiviteiten moet duidelijk blijken. Gebiedsdifferentiatie betekent ook dat het aantal aangewezen dagen of dagdelen per gebied kan verschillen. De artikelen 2.21 en 3.148 van het Activiteitenbesluit milieubeheer kennen alleen gebiedsdifferentiatie voor collectieve festiviteiten.

Zesde tot en met het achtste lid
In tegenstelling tot het oude Besluit horeca-, sport- en recreatie-inrichtingen biedt het Activiteitenbesluit milieubeheer gemeenten de mogelijkheid om in of krachtens een gemeentelijke verordening voorwaarden te stellen aan de collectieve festiviteiten en activiteiten. De basis voor deze bevoegdheid staat in artikel 2.21, tweede lid, onder a. Hierin wordt wel duidelijk gesteld dat het moet gaan om voorwaarden ter voorkoming van geluidhinder. Voor de verlichting bij sportbeoefening is deze mogelijkheid niet in het Activiteitenbesluit opgenomen.
De voorwaarden kunnen gaan over bijvoorbeeld beperking van het geluidsniveau, het bepalen van het eindtijdstip of gedragsvoorschriften. De keuze om bepaalde voorschriften wel of juist niet op te nemen in de APV is afhankelijk van de lokale situatie en bestuurlijke prioriteiten. Wanneer er veel (horeca- of andere) inrichtingen dicht bij geluidgevoelige bestemmingen zoals woonwijken liggen kan het wenselijk zijn om beperkende voorwaarden op te nemen. Anderzijds kan ook gekozen worden om bedrijven meer geluidsruimte te geven en (net als onder het Besluit horeca-, sport- en recreatie-inrichtingen milieubeheer) geen voorwaarden in de APV op te nemen. Daarbij is het wel zo dat voortaan de regeling voor collectieve festiviteiten geldt voor àlle type A- en B-inrichtingen onder het Besluit en niet alleen voor horeca-, sport- en recreatie-inrichtingen.
Voor de hoogte van het geluidsniveau in het zesde lid wordt bij het Activiteitenbesluit een suggestie gedaan van 10 of 20 dB(A) hoger dan de reguliere norm. Bij enkele gemeenten wordt een aanvullende norm opgenomen voor lagere frequenties gesteld in dB(C). De reden voor een geluidsnorm met gebruik van een C-filter is het effect van lage bastonen bij hogere geluidsniveaus. Bij de C-filter worden deze lage frequenties sterker meegewogen dan bij een A-filter vanwege de problematiek met lage geluidsfrequenties. Een andere mogelijkheid is, als woningen op grotere afstand van de inrichtingen liggen, een geluidsnorm op een vaste, kortere afstand van de inrichtingen op te nemen.
In het zevende lid wordt gesproken over onversterkte muziek. In het Activiteitenbesluit is onversterkte muziek uitgezonderd bij het bepalen van de geluidsniveaus. De reden hiervoor is dat maatregelen ter beperking van de geluidsemissies moeilijk zijn. Dit betekent dat voor onversterkte muziek in principe geen maximum geluidsnorm geldt. Op basis van artikel 2.18, eerste lid, onder f en vijfde lid, van het Activiteitenbesluit hebben gemeenten wel de mogelijkheid om dit in een gemeentelijke verordening aan te passen (zie ook artikel 4:5). De reguliere geluidsnormen gelden niet bij festiviteiten, waardoor bedrijven dan meer geluid mogen produceren. Om de omgeving enige bescherming te bieden en geluidniveaus van onversterkte muziek bij festiviteiten te begrenzen is onversterkte muziek meegenomen in de geluidsnorm.
Bij de bepaling van het geluidsniveau wordt in het zevende lid de bedrijfsduurcorrectie bij muziekgeluid buiten beschouwing gelaten. Dit in tegenstelling tot de Handleiding meten en rekenen industrielawaai. Hiervoor wordt aangesloten bij de systematiek en motivatie uit het Besluit: in de handleiding is de correctie geïntroduceerd met het oog op continubedrijven. Toepassing van de bedrijfsduurcorrectie bij muziekgeluid bij horecabedrijven die bijvoorbeeld om 01.00 uur sluiten brengt met zich mee dat het geluidsniveau in de nachtperiode hoger mag zijn door correctie voor de resterende nachtperiode. Omdat dit niet wenselijk is, is toepassing van de bedrijfsduurcorrectie bij muziekgeluid niet toegestaan.

In het achtste lid is een eindtijdstip voor muziekgeluid vastgesteld om te voorkomen dat feesten bij bedrijven zonder wettelijke sluitingstijden (theoretisch) de hele nacht door kunnen gaan.

Artikel 4:3 Melding incidentele festiviteiten

Eerste lid
De bevoegdheid voor het vaststellen van het aantal dagen of dagdelen in verband met de viering van incidentele festiviteiten voor inrichtingen in een gemeentelijke verordening staat in artikel 2.21 van het Activiteitenbesluit milieubeheer. Volgens artikel 2.21, eerste lid, onder b, kan de raad bij verordening het aantal dagen of dagdelen aanwijzen waarop individuele inrichtingen voor incidentele festiviteiten vrijstelling kunnen verkrijgen van de geluidsnormen. Een incidentele festiviteit is een festiviteit die aan één of een klein aantal inrichtingen gebonden is. Dit is bijvoorbeeld een optreden met levende muziek bij een café, een jubileum, een personeels- of straatfeest of een 'vroege vogels'-toernooi. Meerdaagse festiviteiten zijn denkbaar. In het Besluit is bepaald dat het maximum aantal dagen waarvoor de geluidsnormen niet gelden maximaal twaalf dagen of dagdelen per jaar betreft. Het betreft een maximum: de raad heeft de bevoegdheid om, rekening houdend met de plaatselijke omstandigheden, in dit artikel het aantal te verlagen. In het onderhavige artikel dient de raad in de verordening te bepalen hoeveel dagen of dagdelen in verband met de viering van incidentele festiviteiten per inrichting maximaal zijn toegestaan in de gemeente. Het maximum aantal van twaalf dagen of dagdelen in verband met de viering van incidentele festiviteiten is ongewijzigd in vergelijking met het tot 1 januari 2008 geldende Besluit horeca-, sport- en recreatie-inrichtingen milieubeheer. Wat wel is veranderd, is dat de regeling nu ook geldt voor festiviteiten bij alle andere type A- en B-inrichtingen die onder het Besluit vallen. Dit betekent dat bijvoorbeeld ook detailhandel, kantoren, opslag- en transportbedrijven en metaalelektro-bedrijven een beroep op deze regeling kunnen doen. De enige uitzonderingen waarvoor de regeling niet geldt, zijn de type C-inrichtingen (dat wil zeggen inrichtingen die vergunningplichtig blijven of vallen onder het Besluit landbouw milieubeheer of Besluit glastuinbouw).

Tweede lid
Volgens artikel 3.148, eerste lid, van het Activiteitenbesluit milieubeheer moet bij inrichtingen de verlichting voor sportbeoefening in de buitenlucht tussen 23.00 uur en 07.00 uur zijn uitgeschakeld en indien er geen sport wordt beoefend of onderhoud wordt uitgevoerd. Op basis van het tweede lid van artikel 3.148 kan hiervan worden afgeweken. Dit kan bijvoorbeeld als sportverenigingen buiten de reguliere competities en recreatieve wedstrijden en trainingen gebruik willen maken van hun lichtinstallatie bij het houden van een veteranentoernooi of een 'vroege vogels'-toernooi. Volgens het Activiteitenbesluit is het maximum aantal dagen waarvoor de beperkingen voor de verlichting niet gelden maximaal 12 dagen of dagdelen per jaar. Kortheidshalve wordt voor de verdere toelichting over dit maximum verwezen naar de bovenstaande toelichting bij het eerste lid.
Volgens de toelichting bij het Activiteitenbesluit blijft ook bij gebruik van artikel 3.148, tweede lid, de algemene zorgplicht met betrekking tot lichthinder en duisternis voor de sportinrichtingen gelden, al is enige mate van hinder is bij incidentele activiteiten aanvaardbaar. De beoordeling of sprake is van onaanvaardbare lichthinder in geval van de viering van een festiviteit is aan het bevoegd gezag.

Zesde tot en met het tiende lid
In tegenstelling tot het oude Besluit horeca-, sport en recreatie-inrichtingen biedt het Activiteitenbesluit gemeenten de mogelijkheid om bij of krachtens een gemeentelijke verordening voorwaarden te stellen aan de incidentele festiviteiten. De basis voor deze bevoegdheid staat in het tweede lid van artikel 2.21. Voor de algemene toelichting over de mogelijkheid om voorwaarden te stellen bij festiviteiten en de toelichting bij het zesde tot en met het tiende lid wordt kortheidshalve verwezen naar bovenstaande toelichting bij artikel 4:2, zesde tot en met het achtste lid. Net als bij de collectieve festiviteiten geldt de regeling voor incidentele festiviteiten voor àlle type A- en B-

inrichtingen onder het Activiteitenbesluit milieubeheer in plaats van alleen voor horeca-, sport- en recreatie-inrichtingen zoals onder het oude besluit.
In het negende en tiende lid wordt de mogelijkheid om muziekgeluid te produceren bij een festiviteit beperkt tot binnen de gebouwen van de inrichting. Gebouwen hebben over het algemeen een bepaalde geluiddempende werking. Op het buitenterrein zijn minder mogelijkheden voor het beperken van geluidemissies. Daarbij is het zo dat de regeling niet langer alleen geldt voor horeca, sport- en recreatie-inrichtingen, maar ook voor alle andere type A- en B-inrichtingen, wat met name een belasting kan geven voor woningen met diverse bedrijven in de omgeving die op verschillende momenten festiviteiten organiseren. Voor muziekgeluid op buitenpodia of het buitenterrein van horecagelegenheden bij evenementen, kan dit in de evenementenvergunning worden geregeld.

Artikel 4:4 Vervallen

Artikel 4:5 Onversterkte muziek
Dit artikel sluit aan op de artikelen 2.17, 2.17a, 2.18, 2.19, 2.19a en 2.20 van het Activiteitenbesluit milieubeheer. Het artikel is alleen gericht op onversterkte muziek vanuit inrichtingen en niet buiten inrichtingen. Of er sprake is van een inrichting, wordt bepaald door de Wet milieubeheer. In het Activiteitenbesluit is onversterkte muziek uitgezonderd van de algemene geluidsniveaus. Gemeenten hebben, in artikel 2.18, eerste lid, onder f, juncto vijfde lid, van het Activiteitenbesluit milieubeheer, expliciet de bevoegdheid gekregen om voor onversterkte muziek regels op te nemen in de APV. Door het feit dat de hinderbeleving van onversterkte muziek zeker niet lager is dan die van versterkte muziek, dient deze op gelijke wijze te worden beschermd. Om de geluidsnormen voor versterkte muziek gelijk te kunnen maken aan onversterkte muziek, is dit artikel op genomen.
Om vooral amateurgezelschappen in niet professionele oefenruimtes de kans te geven tot het hobbymatig beoefenen van onversterkte muziek, is voor hen in het tweede lid een mogelijkheid gecreëerd om een aantal uur in de week uitgezonderd te zijn van de geluidsniveaus.
In het tweede lid wordt gesproken over ‘oefenen’. Op deze manier worden festiviteiten en optredens voor publiek uitgesloten. Er is sprake van oefenen als men muziek maakt zonder dat er publiek aanwezig is.
De genoemde geluidsniveaus in de tabel zijn niet van toepassing op:
a. het geluid ten behoeve van het oproepen tot het belijden van godsdienst of levensovertuiging of het bijwonen van godsdienstige of levensbeschouwelijke bijeenkomsten en lijkplechtigheden, alsmede geluid in verband met het houden van deze bijeenkomsten of plechtigheden;
b. het geluid van het traditioneel ten gehore brengen van muziek tijdens het hijsen en strijken van de nationale vlag bij zonsopkomst en zonsondergang op militaire inrichtingen;
c. het ten gehore brengen van muziek vanwege het oefenen door militaire muziekcorpsen in de buitenlucht gedurende de dagperiode met een maximum van twee uren per week op militaire inrichtingen.

Artikel 4:6 Overige geluidhinder
Door in het eerste lid de zinsnede ‘een inrichting’(in de zin van de Wm) op te nemen wordt de afbakening direct vastgelegd. Een inrichting in de zin van de Wm heeft ofwel een milieuvergunning nodig (waarin geluidsvoorschriften zijn opgenomen), ofwel zij valt onder de algemene regels op grond van het Activiteitenbesluit milieubeheer. In deze algemene regels zijn ook geluidsvoorschriften opgenomen.
In de praktijk zullen vooral de Zondagswet, Wet Geluidhinder, Wom, het Vuurwerkbesluit, het Activiteitenbesluit en het Bouwbesluit 2012 een afbakeningsdiscussie opleveren. Daarom is gekozen om deze wetten afzonderlijk te benoemen in het derde lid.
De provinciale milieuverordening is toegevoegd aan dit lid. In een provinciale milieuverordening kunnen namelijk zogenaamde milieubeschermingsgebieden worden aangewezen, waaronder stiltegebieden. Voor deze stiltegebieden kunnen bij provinciale milieuverordening regels over het

voorkomen en beperken van geluidhinder worden gesteld, waaronder verbodsbepalingen. De provinciale milieuverordening gaat in dit geval voor de gemeentelijke verordening.
Voor wat betreft de afbakening met hogere regelgeving geldt op grond van artikel 122 van de Gemeentewet dat de bepalingen van de APV van rechtswege vervallen als in het onderwerp door een wet, AMvB of een provinciale verordening wordt voorzien. De term 'onderwerp' in artikel 122 van de Gemeentewet betekent dat het om dezelfde materie moet gaan en dat hetzelfde motief ten grondslag moet liggen aan zowel de lagere als de hogere regeling. De formulering van de afbakeningsbepaling in het derde lid sluit daarom aan bij de Gemeentewet. Zie uitgebreid daarover onder het kopje Afbakeningsbepalingen in de Algemene Toelichting.

Artikel 4:6 heeft betrekking op de vormen van geluidhinder waarin de andere regelingen niet voorzien. Onder andere valt te denken aan:
- een niet permanente activiteit in een niet besloten ruimte, zoals een kermis, een heidefeest, een braderie, een rally, enzovoort;
- het door middel van luidsprekers op voertuigen of anderszins reclame of muziek maken of mededelingen doen;
- het ten gehore brengen van achtergrondmuziek in winkelstraten;
- het gebruik van diverse geluidproducerende recreatietoestellen;
- het gebruik van bouwmachines, zoals compressors, cirkelzagen, trilhamers en heistellingen;
- het toepassen van knalapparatuur om vogels te verjagen, enzovoort;
- overige handelingen waardoor geluidoverlast ontstaat.

Voorts kunnen onder artikel 4:6 vormen van geluidhinder vallen, veroorzaakt door het beoefenen van 'lawaaiige' hobby's, het voortdurend bespelen van muziekinstrumenten, het gebruiken van elektro-akoestische apparatuur, het laten draaien van koelaggregaten op vrachtwagens, enzovoort. Met name voor deze vormen van geluidhinder ontbreken algemeen geldende criteria of normen. Dit behoeft ook niemand te verwonderen: de bron van geluidhinder is niet een bepaalde, aanwijsbare inrichting of gedraging. In beginsel kan het elke gedraging betreffen. Van geval tot geval zal daarom moeten worden nagegaan in welke situatie en gedurende welke tijden er sprake is van geluidhinder, en welke maatregelen kunnen worden genomen. Uitgangspunt daarbij zal moeten zijn dat een zekere mate van (geluid)hinder als onvermijdelijk zal moeten worden aanvaard. Het college kan ontheffing van het verbod verlenen, zo nodig met voorschriften.

Afdeling 2. Bodem-, weg- en milieuverontreiniging

Artikel 4:7: Verbod oplaten ballonnen
Verbodsbepaling vanwege de negatieve impact van ballonnen op natuur en milieu alsmede met het oog op brandveiligheid

Artikel 4:7a: Verbod verspreiden confetti en serpentines
Verbodsbepaling vanwege de negatieve impact van confetti en serpentines op natuur en milieu.

Artikel 4:8 Natuurlijke behoefte doen
Doorgaans beter bekend onder de naam "wildplassen". Momenteel zijn er veel gemeenten die in het kader van een lik-op-stuk-beleid onderhavige bepaling strikt handhaven. Sommige gemeenten hebben in de APV een mogelijkheid gecreëerd om ook buiten de bebouwde kom plaatsen aan te wijzen waar wildplassen is verboden, bijvoorbeeld bij veelbezochte parkeerterreinen en picknickplaatsen, vanwege de daar ondervonden overlast.

Artikel 4:9 Toestand van sloten en andere wateren en niet openbare riolen en putten buiten gebouwen
Dit artikel betreft een samenvoeging van de bouwverordening geschrapte artikelen. Aangezien het hier om bepalingen gaat die niet direct een bouwwerk maar meer de omgeving betreffen, is tot onderbrenging in de APV besloten.

Afdeling 3. Het bewaren van houtopstanden

Algemeen
Deze afdeling is bedoeld om toe te zien op het onderhoud en bewaren van het (openbare) groen. Voor bomen die op de door het college vastgestelde lijst van bijzondere bomen zijn geplaatst geldt het uitgangspunt dat hiervoor geen kapvergunning wordt afgegeven. Slechts in geval van ernstige bedreiging van de openbare veiligheid, noodtoestand of een andere uitzonderlijke situatie zal hiervoor een kapvergunning worden verleend.

Artikel 4:10 Definities
Dit artikel spreekt voor zich.

Artikel 4:11 Omgevingsvergunning voor het vellen van houtopstanden
In deze bepaling wordt uitgegaan van een lijst van bijzondere bomen. Het college moet deze lijst vaststellen. Voor bomen die op de door het college vastgestelde lijst van bijzondere bomen zijn geplaatst geldt het uitgangspunt dat hiervoor geen kapvergunning wordt afgegeven. Slechts in geval van ernstige bedreiging van de openbare veiligheid, noodtoestand of een andere uitzonderlijke situatie zal hiervoor een kapvergunning worden verleend.

Vergunningaanvragen voor bomen die niet op de lijst van bijzondere bomen staan geldt dat deze aanvragen worden getoetst aan de in het tweede lid genoemde belangen, te weten:
a de natuurwaarde van de houtopstand;
b de landschappelijke waarde van de houtopstand;
c de waarde van de houtopstand voor stads- en dorpsschoon;
d de beeldbepalende waarde van de houtopstand;
e de cultuurhistorische waarde van de houtopstand;
f de waarde voor de leefbaarheid van de houtopstand.

Wabo
De vergunning voor het vellen van houtopstanden is aangewezen in artikel 2.2, eerste lid, onder g, van de Wabo. Vaak zal naast de vergunning nog een vergunning, ontheffing of vrijstelling op grond van de Natuurbeschermingswet of de Flora- en Faunawet nodig zijn in verband met de bescherming van vogels en hun nesten in de bomen. De Natuurbeschermingswet en Flora- en Faunawet haken aan bij de Wabo. Er wordt dan dus één omgevingsvergunning verleend of geweigerd. De Boswet haakt echter niet aan bij de Wabo. Indien die van toepassing is, blijft dus een aparte vergunning vereist.
In de Mor (Stcrt. 2010-5162) zijn indieningsvereisten voor de aanvraag van een omgevingsvergunning opgenomen. Naast een aantal algemene indieningsvereisten (zie daarvoor de toelichting bij artikel 1:2 van de APV) zijn er in artikel 7.5 van de Mor nog een aantal speciale indieningsvereisten voor het vellen van houtopstanden opgenomen. Dit artikel 7:5 luidt als volgt:

> 1. In of bij de aanvraag om een vergunning voor een activiteit, als bedoeld in artikel 2.2, eerste lid, aanhef en onder g, van de wet, identificeert de aanvrager op de aanduiding als bedoeld in artikel 1.3, tweede lid, van deze regeling iedere houtopstand waarop de aanvraag betrekking heeft met een nummer.
> 2. In of bij de aanvraag, als bedoeld in het eerste lid, vermeldt de aanvrager per genummerde houtopstand:

a. de soort houtopstand;
b. de locatie van de houtopstand op het voor-, zij- dan wel achtererf;
c. de diameter in centimeters, gemeten op 1,30 meter vanaf het maaiveld;
d. de mogelijkheid tot herbeplanten, alsmede het eventuele voornemen om op een daarbij te vermelden locatie tot herbeplanten van een daarbij te vermelden aantal soorten over te gaan.

Derde lid
Dit lid geeft de burgemeester de bevoegdheid om bij onmiddellijk gevaar het kapverbod buiten werking te stellen.

Artikel 4:12: Vervallen

Afdeling 4 Maatregelen tegen ontsiering en stankoverlast

Artikel 4:13 Opslag voertuigen, vaartuigen, mest, afvalstoffen en dergelijke
Deze bepaling verschaft een basis voor het treffen van maatregelen tegen een uit oogpunt van welstand en bescherming van de openbare gezondheid ontoelaatbare opslag van bromfietsen en caravans en dergelijke, en landbouwproducten. Het college is bevoegd bepaalde plaatsen aan te wijzen waar deze opslag verboden is c.q. aan bepaalde regels gebonden is. Het artikel moet zo gelezen worden dat het niet van toepassing is als de voertuigen, vaartuigen of afvalstoffen en dergelijke zich binnen een inrichting in de zin van de Wet milieubeheer bevinden.
Deze bepaling ziet niet op handelingen die plaatsvinden op de 'weg' in de zin van de wegenverkeerswetgeving. Deze afbakening is aangebracht omdat voor zover de in deze bepaling genoemde activiteiten plaatsvinden op de weg, daartegen kan worden opgetreden op basis van andere in deze verordening opgenomen voorschriften.

Afbakening
Door in het eerste lid de zinsnede "buiten een inrichting in de zin van de Wet milieubeheer" op te nemen wordt de afbakening met de Wet milieubeheer direct vastgelegd.

Artikel 4:14 Vervallen

Artikel 4:15 Verbod hinderlijke of gevaarlijke reclame
Vanwege de vereenvoudiging van vergunningen en de vermindering van administratieve lasten is in 2007 het oude artikel 4.4.2 ingrijpend herzien. Dat houdt in dat de reclamevergunning geheel is verdwenen en vervangen door een algemene regel die verbiedt om door middel van een reclame het verkeer in gevaar te brengen of hinder dan wel overlast te veroorzaken voor omwonenden.
De gedachte daarachter is dat voor een reclame van enige omvang of betekenis doorgaans een bouwvergunning nodig is, waardoor al aan de welstand kan worden getoetst. Een reclame waardoor het verkeer in gevaar wordt gebracht of overlast wordt veroorzaakt voor omwonenden komt relatief zo weinig voor dat het moeilijk valt te rechtvaardigen om voor die gevallen een vergunningplicht voor alle reclames in stand te houden.
Artikel 4:15 is niet in strijd met artikel 7 van de Grondwet. In artikel 7, vierde lid, van de Grondwet wordt de handelsreclame met zo veel woorden van de vrijheid van drukpers uitgezonderd.

Wabo
Op een vergunning- en ontheffingsstelsel voor handelsreclame aan gebouwen is de Wabo van toepassing. Omdat een zodanig stelsel in de APV geschrapt is, is daarvoor geen regeling opgenomen.

Artikel 4:16 Vervallen

Afdeling 5. Kamperen buiten kampeerterreinen

Artikel 4:17 Definitie
In de definitie gaat het in het algemeen over een tent, tentwagen, kampeerwagen en caravan.

Artikel 4:18 Recreatief nachtverblijf buiten kampeerterreinen
Dit artikel dient met name de bescherming van natuur en milieu. Het zou hoogst onwenselijk zijn als er een vergunning van rechtswege zou ontstaan die toestaat dat in een kwetsbaar natuurgebied gekampeerd wordt. Paragraaf 4.1.3.3. van de Awb wordt daarom in het vijfde lid niet van toepassing verklaard.

Artikel 4:19 Aanwijzing kampeerplaatsen
Het college kan kampeerplaatsen aanwijzen en nadere regels stellen.

Hoofdstuk 5. Andere onderwerpen betreffende de huishouding van de gemeente

Afdeling 1. Parkeerexcessen en stopverbod

Algemeen

Bevoegdheid tot regeling van parkeerexcessen
Sinds de inwerkingtreding van de WVW 1994 kunnen verkeersbesluiten, behalve ten behoeve van de verkeersveiligheid en de vrijheid van het verkeer, ook worden genomen ter bescherming van de zogenaamde milieubelangen. Hierbij moet worden gedacht aan maatregelen ter voorkoming of beperking van overlast, hinder of schade dan wel aantasting van het karakter of de functie van objecten of gebieden ten gevolge van het verkeer (zie artikel 2, tweede lid, van de WVW 1994). Artikel 2a van de WVW 1994 geeft aan dat gemeenten bevoegd zijn om parkeerexcessenbepalingen vast te stellen. De grondslag voor dergelijke bepalingen is overigens gewoon artikel 149 van de Gemeentewet.

Begrippen ‘weg’, ‘voertuig’ en ‘parkeren’
De begrippen ‘weg’, ‘voertuig’ en ‘parkeren’ zijn in artikel 1:1 omschreven. Daarbij is aansluiting gezocht bij de in de wegenverkeerswetgeving voor deze begrippen gebruikte definities. Uit de verschillende bepalingen in deze afdeling blijkt, of zij al dan niet slechts betrekking hebben op gedragingen op de weg (in de zin van de WVW 1994).

Anders dan het RVV 1990 richten de bepalingen van hoofdstuk 5, afdeling 1, ‘Parkeerexcessen en stopverbod’ zich ook tot niet-bestuurders die anderszins belanghebbend zijn bij een voertuig (bijvoorbeeld de eigenaar, huurder en opdrachtgever) zodat de zinsnede “het laten stilstaan” een iets ruimere strekking heeft dan in de wegenverkeerswetgeving gebruikelijk is. Die ruimere strekking maakt het mogelijk dat ook de andere belanghebbenden bij het voertuig (dan de bestuurder) kunnen worden aangesproken op niet-naleving van de (parkeer)verboden in deze afdeling.

Begrip ‘parkeerexces’
In de wegenverkeerswetgeving wordt nergens aangegeven wat het begrip ‘parkeerexces’ precies inhoudt. Blijkens de jurisprudentie kan onder het begrip ‘parkeerexces’ ieder excessief parkeren op de weg worden begrepen, dus:
a. wanneer het parkeren op de weg betreft dat buitensporig is met het oog op de verdeling van de beschikbare parkeerruimte jegens andere weggebruikers die gelegenheid om te parkeren behoeven, en uit dien hoofde niet toelaatbaar kan worden geacht (verkeersmotief; eigenlijke aanvulling);

b. wanneer het gebruik van de weg als parkeerplaats op zich zelf niet ongeoorloofd is te achten, maar wel dat de aard van het voertuig, het met het parkeren beoogde doel of het aantal te parkeren voertuigen relatief gezien een te grote ruimte opeist in vergelijking met de behoefte aan parkeerruimte van anderen;
c. wanneer het gaat om parkeren dat onaanvaardbaar is te achten om andere motieven, zoals het tegengaan van aantasting van de openbare orde of veiligheid en de bescherming van het uiterlijk aanzien van de gemeente, voorkoming van uitzichtbelemmering en stankoverlast (oneigenlijke aanvulling).

Plaatsing en rubricering parkeerexcesbepalingen
Gezien de ruime uitleg van het begrip 'parkeerexces' is het niet nodig om een onderscheid te maken tussen twee soorten van excessief gebruik van de weg: gevallen die excessief zijn op grond van een verkeersmotief en die als 'parkeerexcessen' moeten worden gekwalificeerd en gevallen waarin een ander motief (in hoofdzaak) aan het stellen van regels ten grondslag ligt.

Ontheffingen
Bij de onderscheidene verbodsbepalingen is aangegeven wanneer de mogelijkheid tot het verlenen van ontheffingen als een noodzakelijk element moet worden beschouwd. Aan de ontheffing kunnen voorschriften worden verbonden, welke (ook) een naar plaats of tijd beperkt karakter hebben.

Artikel 5:1 Vervallen

Artikel 5:2 Parkeren van voertuigen van autobedrijf en dergelijke
Eerste lid
Aangezien het parkeren van voertuigen van rijschoolhouders en taxiondernemers excessieve vormen kan aannemen, is in het tweede lid daarom expliciet bepaald dat onder "verhuren", zoals in het eerste lid bedoeld, mede wordt verstaan het gebruiken van voertuigen voor het geven van rijlessen of voor het vervoeren van personen tegen betaling. Aldus kan ook tegen excessief gebruik van de weg door rijschoolhouders en taxiondernemers worden opgetreden.

Tweede lid
Onder a is het woord "vergen" gebezigd in plaats van "duren" ten einde twijfel over de vraag of met een bepaalde herstel- of onderhoudswerkzaamheid meer dan een uur gemoeid is, zoveel mogelijk uit te sluiten. Bij het gebruik van de term "vergen" beschikt men over een meer objectieve maatstaf.

Derde lid, onder a
Deze bepaling beoogt optreden mogelijk te maken tegen die autohandelaren en exploitanten van garage-, herstel- en autoverhuurbedrijven die de weg voortdurend gebruiken als stallingsruimte voor auto's die hun toebehoren of zijn toevertrouwd.
Deze bepaling heeft slechts betrekking op "eigenlijke" parkeerexcessen, dat wil zeggen op het parkeren van voertuigen op de weg (in de zin van de WVW). Het zou uiteraard te ver gaan deze bepaling ook te laten gelden voor gedragingen buiten de weg.

Derde lid, onder b
Reparatie- en sloopwerkzaamheden aan op de weg geparkeerde voertuigen in het kader van de uitoefening van een (neven)bedrijf, geven veelal klachten inzake geluidsoverlast en verontreiniging van de weg; in mindere mate wordt geklaagd over de als gevolg van deze activiteiten verminderde parkeergelegenheid.

Vierde lid

Het verlenen van een ontheffing ingevolge dit lid zal in het algemeen op zijn plaats zijn in geval, alle omstandigheden in aanmerking genomen, redelijkerwijs moet worden aanvaard dat de exploitant geen andere mogelijkheden ten dienste staan dan de hem toebehorende of toevertrouwde auto's op de weg te parkeren. Te denken is hierbij aan het geval dat de exploitant van een reeds lang bestaand bedrijf in de feitelijke onmogelijkheid verkeert op eigen terrein of in de nabijheid van zijn bedrijf stallingsruimte te creëren c.q. daarover op andere wijze de beschikking te krijgen. Aan de ontheffing kunnen uiteraard voorschriften worden verbonden, onder meer omtrent de plaats waar en de tijd gedurende welke voertuigen voor de hier aan de orde zijnde doeleinden op de weg mogen worden geplaatst, alsmede ten aanzien van het aantal voertuigen dat ter plaatse door de houder van de ontheffing mag worden geparkeerd.

Vijfde lid
Gezien de mogelijke milieugevolgen is een lex silencio positivo hier niet van toepassing verklaard.

Artikel 5:3 Te koop aanbieden van voertuigen
Het komt regelmatig voor dat eigenaren hun voertuig te koop aanbieden op de openbare weg. Wanneer het een enkel voertuig betreft, is dit geen echt probleem. Van aantasting van het uiterlijk aanzien van de omgeving is niet of nauwelijks sprake, de overlast voor de omwonenden blijft beperkt en het gebruik van de beschikbare parkeerruimte kan niet excessief genoemd worden.
Anders ligt het wanneer de voertuigen met grote aantallen tegelijk aangeboden worden. Behalve dat het uiterlijk aanzien wordt aangetast, brengt het voor de omwonenden aanzienlijke overlast met zich mee. Een dergelijke uitstalling van voertuigen trekt immers kooplustigen aan. Ook wordt er een aanmerkelijk beslag op de beschikbare parkeerruimte gelegd.

Derde lid
Dit artikel dient om te kunnen optreden tegen geïmproviseerde kleine automarkten op de openbare weg. Gezien de overlast die daarmee gepaard kan gaan is het niet wenselijk om hier een lex silencio positivo toe te passen.

Artikel 5:4 Defecte voertuigen
Veelvuldig doet zich het verschijnsel voor dat niet-rijklare voertuigen op de weg worden geplaatst. De eigenaar of houder van een of meer van dergelijke voertuigen heeft deze meestal aangekocht om na weken of zelfs maanden van nijvere zelfwerkzaamheid weer een volwaardig voertuig te creëren. Veelal slaagt hij in deze poging niet, waarna het voertuig op de weg wordt achtergelaten, waar het na verloop van tijd degenereert tot autowrak. Deze bepaling richt zich in het bijzonder tegen dit soort parkeergedragingen. Het excessieve is in het bijzonder gelegen in het in relatie tot het tekort aan parkeerruimte niet gerechtvaardigde doel waartoe men het voertuig op de weg zet. Daarnaast kan het hier bedoelde parkeren een ontsiering van het uiterlijk aanzien van de gemeente meebrengen en om die reden excessief zijn. Beperking van het verbod tot die gevallen waarin er sprake is van min of meer ernstige gebreken aan het voertuig, moet noodzakelijk worden geacht, wil het verbod niet een te ruime strekking krijgen.

Artikel 5:5 Voertuigwrakken
Anders dan de niet-rijklare voertuigen die ingeval van parkeren gedurende zekere tijd in het bijzonder een parkeerexces kunnen opleveren door het in relatie tot het tekort aan parkeerruimte niet gerechtvaardigde doel waartoe men een voertuig op de weg zet, geeft een achtergelaten voertuigwrak, inclusief een fiets of bromfiets, in de eerste plaats aanstoot, doordat het een ontsierend element in het straatbeeld vormt. Ook houdt een wrak een gevaar in voor spelende kinderen en voor de weggebruikers.
Het verbod in dit artikel richt zich op degene die het voertuigwrak op de weg plaatst of heeft. Dat is op zich al een ruimere kring van subjecten dan alleen de bestuurder; ook andere belanghebbenden bij het voertuig vallen onder deze bepaling.

Artikel 5:6 Kampeermiddelen en andere voertuigen

Eerste lid, aanhef
Met de zinsnede “of anderszins voor andere dan verkeersdoeleinden wordt gebruikt” is beoogd aan te geven dat alle soorten (aanhang)wagens en voertuigen, die niet ‘dagelijks’ worden gebruikt als vervoermiddel onder deze bepaling kunnen vallen.

Eerste lid, onder a
Deze bepaling richt zich tegen het langer dan nodig plaatsen of hebben van voertuigen die voor recreatie e.d. worden gebruikt. Hieronder vallen in ieder geval: caravans, campers, kampeerwagens, aanhangwagens, magazijnwagens, keetwagens e.d. op de weg. In deze bepaling zijn de woorden “parkeren” gewijzigd in “te plaatsen of te hebben” om de handhaving van deze bepaling eenvoudiger te maken. Met het steeds een paar meter verplaatsen van een caravan, aanhangwagentje e.d. op de openbare weg wordt handhaving van deze bepaling niet langer meer voorkomen. Met de zinsnede “of anderszins voor andere dan verkeersdoeleinden wordt gebruikt” is beoogd aan te geven dat alle soorten (aanhang)wagens en voertuigen, die niet “dagelijks” worden gebruikt als vervoermiddel onder deze bepaling kunnen vallen.

Eerste lid, onder b
Deze bepaling richt zich ook tegen het ontsieren van het uiterlijk aanzien van de gemeente door het doen of laten staan van caravans e.d. elders dan op de weg in de zin van de WVW. In zoverre betreft deze bepaling derhalve niet een “eigenlijk” parkeerexces, dat immers veronderstelt dat de gedraging plaatsvindt op een weg (in de zin van de WVW).
Het begrip “parkeren” wordt zo uitgelegd, dat het verbod in dit artikel zich niet alleen richt op de bestuurder van een voertuig maar ook op de andere belanghebbenden bij het voertuig.

Artikel 5:7 Reclamevoertuigen
Deze bepaling richt zich tegen degenen die voor een beroep of bedrijf reclame maken door een of meer voertuigen, voorzien van reclameopschriften, op de weg te parkeren. Hierbij staat het maken van reclame voorop. Als handelsreclame in de zin van dit artikel wordt niet gezien de vermelding op een voertuig van de naam van het bedrijf waarbij het voertuig in gebruik is en een (korte) aanduiding van de goederen of diensten die dat bedrijf pleegt aan te bieden. Deze voertuigen worden immers niet primair gebruikt “met het kennelijke doel om daarmee handelsreclame te maken”, maar vooral als vervoersmiddel.
Het excessieve is primair gelegen in het in relatie tussen het tekort aan parkeerruimte en het niet gerechtvaardigde doel waartoe men het voertuig op de weg zet. Dit doel kan reeds met één voertuig worden bereikt. In de tweede plaats kan het excessieve gelegen zijn in het motief van het tegengaan van ontsiering van het uiterlijk aanzien van de gemeente.
In deze bepaling gaat het om een “eigenlijk” parkeerexces, hetwelk veronderstelt dat de gedraging plaatsvindt op een weg (in de zin van de WVW). Het hebben van handelsreclame op of aan onroerend goed op een vanaf de weg zichtbare plaats is geregeld in artikel 4:15 van deze APV.
Het in dit artikel omschreven verbod is beperkt tot het maken van handelsreclame (commerciële reclame).

Artikel 5:8 Parkeren van grote voertuigen
Algemeen
In gemeentelijke kring wordt het meer en meer als noodzakelijk ervaren dat het parkeren van grote voertuigen - in het bijzonder vrachtwagens - op wegen in de stadscentra en in de woonwijken zoveel mogelijk wordt tegengegaan. Maatschappelijk gezien is er een tendens waarneembaar dat dit parkeren wordt ervaren als misbruik van de weg. De gevaren en inconveniënten die deze parkeergedragingen kunnen opleveren, zijn velerlei: onvoldoende opvallen bij schemer en duisternis

van geparkeerde vrachtwagens, onvoldoende zichtbaarheid van tussen of achter deze voertuigen spelende kinderen, buitensporige inbeslagneming van de schaarse parkeerruimte, belemmering van het uitzicht vanuit de woning, afbreuk aan het uiterlijk aanzien der gemeente enz. Op den duur zal het parkeren van grote voertuigen dan ook niet meer dienen te geschieden op wegen binnen de bebouwde kom, althans niet op die wegen binnen de bebouwde kom, welke gelegen zijn in het centrum of in de woonwijken. Uit de jurisprudentie kan worden opgemaakt, dat ook volgens de Hoge Raad het parkeren van vrachtwagens in woonwijken enz., bezien tegen de achtergrond van de recente verkeersomstandigheden en maatschappelijke inzichten, niet (meer) redelijkerwijze als "normaal" verkeer kan worden beschouwd. De artikelen 5:8 en 5:9 bevatten regels waarmee het parkeren van grote voertuigen, voor zover dit excessief is, kan worden tegengegaan.

Eerste lid
Deze bepaling beoogt het doen of laten staan van bepaalde grote voertuigen tegen te gaan op wegen gelegen binnen de bebouwde kom, omdat het gepaard gaat met een excessief gebruik van de weg en aantasting van het uiterlijk aanzien van de gemeente.

Niet apart zijn vermeld de oplegger en de aanhangwagen. Het hier gestelde verbod zou dan immers zelfs gelden voor het kleinste aanhangwagentje. Primair betreft het hier ware hier het parkeren van grote voertuigen.

Het begrip "parkeren" moet zo worden uitgelegd, dat het verbod in dit artikel zich niet alleen richt op de bestuurder van een voertuig maar ook op de andere belanghebbenden bij het voertuig.

tweede lid
De werking van het in het tweede lid gestelde verbod is ingevolge dit lid beperkt tot de avond en de nacht, alsmede het weekeinde en de doordeweekse feestdagen. Het lijkt in het algemeen niet redelijk om het parkeren van grote voertuigen op de weg ook gedurende de werkdag te verbieden. Dit zou de belangen van met name handel en industrie te zeer schaden.

Overigens blijft ook tijdens de perioden waarin het verbod bedoeld in het eerste lid niet van toepassing is, het zodanig parkeren van vrachtwagens dat aan bewoners of gebruikers van gebouwen hinder of overlast wordt aangedaan, verboden krachtens het hierop volgende artikel 5:9.

Derde lid
Dit lid maakt het mogelijk dat ook campers, caravans en kampeerwagens die door hun afmetingen onder het verbod van het eerste lid of het tweede lid zouden vallen, toch voor maximaal 3 dagen op de weg geparkeerd mogen blijven staan.

Vijfde lid
Dit lid kent aan het college de bevoegdheid toe ter zake van de in het eerste lid omschreven verbod een ontheffing te verlenen. Aldus kan worden voorkomen dat de werking van deze verboden zou leiden tot een onevenredige aantasting van bedrijfsbelangen.
Verzoeken om ontheffing zullen van geval tot geval moeten worden bekeken. Omstandigheden welke in beginsel door alle bedrijven - ongeacht de aard - kunnen worden aangevoerd, rechtvaardigen op zich nog geen ontheffing.
Van de mogelijkheid tot het verlenen van ontheffing zal onder meer gebruik gemaakt kunnen worden ten aanzien van:

- voertuigen die worden gebezigd bij de uitvoering van openbare werken en bij bouwwerkzaamheden, voor zover ze in de onmiddellijke nabijheid van het werk worden geparkeerd;

- chauffeurs die een schriftelijke medische verklaring overleggen, waaruit blijkt dat betrokkene niet van een speciaal daartoe aangewezen parkeerterrein gebruik kan maken en ook vaststaat dat betrokkene zonder ontheffing in moeilijkheden zou komen.

Artikel 5:9 Parkeren van uitzicht belemmerende voertuigen
Eerste lid
Deze bepaling beoogt optreden mogelijk te maken tegen het op de weg parkeren van vrachtwagens e.d. bij andermans voor bewoning of ander dagelijks gebruik bestemd gebouw, zodanig, dat daardoor het uitzicht van bewoners of gebruikers van het gebouw op hinderlijke wijze wordt belemmerd of hun anderszins hinder of overlast wordt aangedaan. Zie voorts ook de toelichting bij artikel 5:8.
Door opneming van de bestanddelen “of hun anderszins hinder of overlast wordt aangedaan” zijn ook mogelijke andere vormen van hinder of overlast dan uitzichtbelemmering, door het parkeren van grote voertuigen aan bewoners of gebruikers van gebouwen berokkend, verboden. Hierbij kan worden gedacht aan belemmering van de lichtval, stankoverlast en geluidsoverlast, bij voorbeeld ten gevolge van het starten en warmdraaien van grote voertuigen.
Zoals opgemerkt in de toelichting op artikel 5:1, eerste lid, wordt het begrip “parkeren” zo uitgelegd, dat het verbod in dit artikel zich niet alleen richt op de bestuurder van een voertuig maar ook op de andere belanghebbenden bij het voertuig.

Tweede lid
De in dit lid opgenomen uitzondering ziet bij voorbeeld op (het parkeren van) "hoogwerkers", meetwagens e.d.

Een ontheffingsmogelijkheid is niet geboden. Niet goed valt in te zien hoe deze mogelijkheid te rijmen valt met het hinderlijke karakter van het hier bedoelde parkeren.

Artikel 5:10 Parkeren of laten stilstaan van voertuigen anders dan op de rijbaan
Bepaling om op te kunnen treden tegen het parkeren in de berm van de weg, op plaatsen waar dat ter voorkoming van schade aan de natuur of in het belang van verkeersveiligheid, noodzakelijk is. Bermen maken deel uit van de “wegen” in de zin van artikel 1 van de WVW. Aangezien de berm rechtens deel uitmaakt van de weg, gelden de op de desbetreffende weg betrekking hebbende verkeersvoorschriften eveneens voor de berm, zoals parkeerverboden e.d. Artikel 10 van het RVV 1990 bepaalt dat auto’s, motoren e.d. op de rijbaan en op andere weggedeelten - met uitzondering van het trottoir, het voetpad, het fietspad of het ruiterpad - mogen worden geparkeerd. Onder deze andere weggedeelten waar wel geparkeerd mag worden vallen ook de bermen van een weg. Indien in een bepaald geval het parkeren in een berm als ongewenst moet worden aangemerkt, kan een parkeerverbod voor die berm worden ingesteld.
Bewust is hier derhalve gekozen voor de bestanddelen “parkeren of stil te staan” in plaats van “parkeren”, omdat ook het tot stilstand brengen van een auto in een berm beschadiging van het groen en vermindering van de aantrekkelijkheid veroorzaakt.

Artikel 5:11 Aantasting groenvoorzieningen door voertuigen
Eerste lid
Het is helaas een veelvuldig voorkomend verschijnsel dat groenstroken, openbare beplantingen, plantsoenen en grasperken worden benut voor het parkeren van voertuigen.
Met de onderhavige bepaling wordt beoogd beschadiging van groenstroken e.d., die het uiterlijk aanzien van de gemeente beogen te verfraaien, te voorkomen en het groen beter aan zijn bestemming te doen beantwoorden.
Aangezien deze bepaling zich uitsluitend richt tegen een “oneigenlijk” parkeerexces - dat wil zeggen tegen een gedraging welke buiten de “weg” (in de zin van de wegenverkeerswetgeving) plaatsvindt, behoeft voor strijd met de bepalingen van de wegenverkeerswetgeving niet te worden gevreesd. Om

deze reden bestaat er geen bezwaar tegen dat in deze bepaling ook het rijden over openbare beplantingen enz. wordt verboden.
Doorgaans zal een groenstrook geen deel uitmaken van de weg.
Omdat de wegenverkeerswetgeving onder “wegen” ook de bermen begrijpt, is het in artikel 5:11 vervatte verbod beperkt tot groenstroken. De wegenverkeerswetgeving voorziet niet in de gevallen waarin het voertuig op of in een groenvoorziening wordt geplaatst, welke geen deel uitmaakt van de weg (in de zin van de Wegenverkeerswet). Zie hierover artikel 2:46.
Bij een parkeerverbod is het doen of laten staan van een voertuig niet strafbaar, indien zulks geschiedt om personen de gelegenheid te geven in of uit te stappen dan wel voor het laden of lossen van goederen. Het moge duidelijk zijn dat de laatstgenoemde beperkingen niet van toepassing behoren te zijn op een verbod tot het doen of laten staan van voertuigen in groenvoorzieningen. Bewust is hier derhalve gekozen voor de bestanddelen “doen of laten staan” in plaats van “parkeren”, omdat ook het tot stilstand brengen van een auto in een plantsoen beschadiging van het groen en vermindering van de aantrekkelijkheid veroorzaakt.

Tweede lid
Bij de onder b bedoelde voertuigen kan worden gedacht aan voertuigen, in gebruik bij de politie of de brandweer, als ook bij de gemeentelijke plantsoenendienst.

Vierde lid
Gezien het belang dat hier aan de orde is: het voorkomen van schade aan groenvoorzieningen, lijkt het niet bijzonder wenselijk om hier een lex silencio positivo toe te passen. Daarvan is dan ook afgezien.

Artikel 5:12 Overlast van fiets of bromfiets
In de praktijk wordt regelmatig overlast ondervonden van fietsen en bromfietsen die her en der buiten de daartoe bestemde fietsenstallingen worden geplaatst. Voorop staat dat dan wel voldoende stallingsmogelijkheden ter plekke aanwezig zijn.
Ter regulering van overlast van foutief geplaatste (brom)fietsen is in het eerste lid van dit artikel aan het college de bevoegdheid gegeven om plaatsen aan te wijzen waar het verboden is (brom)fietsen neer te zetten buiten de daarvoor bestemde ruimten of plaatsen dan wel deze daar te laten staan. De belangen die het college hierbij onder meer in overweging kan nemen zijn: de bescherming van het uiterlijk aanzien van de gemeente, de voorkoming of opheffing van overlast of de voorkoming van schade aan de openbare gezondheid. Bij het laatste motief kan worden gedacht aan het voorkomen van mogelijke verwondingen aan voetgangers die zich tussen een woud van (brom)fietsen een weg moeten banen.
Na aanwijzing van een plaats waar het verbod zal gelden, kan tegen een foutief geplaatste (brom)fiets worden opgetreden. Door middel van borden moet worden aangegeven dat foutief geplaatste (brom)fietsen zullen worden verwijderd. Het feitelijk verwijderen dient dan beschouwd te worden als toepassing van bestuursdwang.
Alvorens deze vorm van bestuursdwang te effectueren is het verstandig aan het publiek bekend te maken, bijvoorbeeld door mededeling in het gemeenteblad, de plaatselijke krant of een huis-aan-huisblad, met affiches en dergelijke, dat onjuist geplaatste (brom)fietsen zullen worden verwijderd. Tevens is het raadzaam aan te geven waar de verwijderde fietsen weer kunnen worden opgehaald en hoe hoog de kosten zijn die vergoed moeten worden.

Afdeling 2. Collecteren

Artikel 5:13 Inzameling van geld of goederen of leden- of donateurwerving
Algemeen

Van oudsher wordt in Nederland op ruime schaal een beroep gedaan op de liefdadigheidszin van het publiek door middel van collecten, inschrijvingen, verkoop van steunbonnetjes enzovoort. Doorgaans gaan inzamelingsacties uit van volkomen betrouwbare instellingen. Incidenteel komt het voor dat bij de inzamelaar niet de charitatieve doelstelling vooropstaat, maar een ander (commercieel) belang. Hierbij wordt bij de burger de indruk gewekt dat de opbrengst naar het goede doel gaat, terwijl dit maar voor een klein deel het geval is. Dit is een van de overwegingen waarom de VNG de inzamelingsvergunning niet heeft geschrapt uit de APV. Ook de volgende redenen spelen hierbij een belangrijke rol:
- De manieren waarop wordt ingezameld zijn steeds indringender geworden: via de post (direct mail), de telefoon, het aanspreken op straat (direct dialogue), door shows op televisie (het Glazen Huis) en concerten (Live Aid) worden burgers direct of indirect aangesproken.
- De goede doelen-branche is steeds verder geprofessionaliseerd; denk aan de professionele- (commerciële) en wervingsbedrijven. Deze sales- en marketingbedrijven zijn gericht op het werven van klanten (leden of donateurs) voor hun opdrachtgevers.
- Er zijn daarnaast nog steeds kwetsbare groepen in de samenleving die enige bescherming nodig hebben. Niet voor niets wordt regelmatig aangegeven dat het bij bezoek aan de deur, om wat voor reden dan ook, verstandig is een legitimatie te vragen.

Leden- of donateurwerving (direct dialogue)
Naast de klassieke inzamelingsacties (de collectes) worden tegenwoordig ook activiteiten verricht ter werving van donateurs of leden (‘direct dialogue’), waarbij te kennen wordt gegeven of de indruk wordt gewekt dat de uiteindelijke opbrengst geheel of ten dele bestemd is voor een liefdadig of een ideëel doel. Het publiek wordt door een bepaalde instelling (doorgaans in opdracht van een andere organisatie of goed doel) aangesproken met de vraag om lid of donateur te worden van de opdrachtgevende organisatie.
Naast het werven van donateurs of leden op plaatsen waar veel publiek komt, bijvoorbeeld winkelgebieden of stations, wordt deze vorm ook huis-aan-huis toegepast. Het publiek geeft hierbij een machtiging af, waardoor een overeenkomst tussen de persoon en de opdrachtgevende organisatie tot stand komt. Deze wervingsactiviteiten onderscheiden zich dus van inzamelingsactiviteiten door het feit dat er geen geld of goederen worden ingezameld en geen intekenlijsten worden ingevuld. In plaats daarvan werft de betreffende instelling (in opdracht van andere organisaties) leden of donateurs. In de praktijk bestaat onduidelijkheid over de vraag of voor deze wervingsactiviteiten nu wel of geen vergunning moet worden aangevraagd en zo ja wat voor soort vergunning daarvoor precies benodigd is. Deze onduidelijkheid wordt door zowel de gemeenten als de betrokken organisaties als onwenselijk ervaren. Om die reden worden wervingsacties thans expliciet geregeld in dit artikel.
Dit geldt ook voor de goede-doelenloterijen die langs de deuren gaan om loten te verkopen. Een deel van de opbrengst van het meespelen in een dergelijke loterij gaat naar goede doelen. Dat is de reden dat de huis-aan-huiswerving van de goede-doelenloterijen onder de collecteregels valt.

Gemeentelijk beleid
Het gemeentelijk beleid inzake het collecteren heeft twee uitgangspunten:
- Alleen bonafide instellingen mogen collecteren (CBF-keurmerk of goedkeurende verklaring*).
- Het aantal collectes wordt beperkt en gelijkmatig over het jaar verdeeld.

*CBF
Het CBF is een onafhankelijke stichting die toezicht houdt op de inzameling van geld voor goede doelen. Vrijwel alle Nederlandse gemeenten zijn aangesloten bij het CBF. Het CBF is dan ook het eerste aanspreekpunt voor gemeenten voor vragen en ontwikkelingen op het gebied van fondsenwerving en goede doelen. Eén van de belangrijkste taken is het beoordelen van fondsenwervende instellingen.

Doorlopende vergunningen
Organisaties die in het bezit zijn van een doorlopende vergunning, moeten bij de betreffende gemeente melden of zij daadwerkelijk in de aangewezen week in die gemeente zullen collecteren. Als dat niet het geval is, kan deze week aan een andere organisatie worden toegewezen.

Eerste lid
Voor het houden van een openbare inzameling of werving is een vergunning van het college nodig. Het artikel ziet op de welbekende inzamelingen van geld middels collectebussen, maar ook op inzamelingen met gebruik van intekenlijsten (te onderscheiden van de machtigingsformulieren en inschrijvingen via een tablet die bij wervingsactiviteiten worden gebruikt) of de inzameling van goederen. Bij inzameling van goederen kan worden gedacht aan het leveren van een bijdrage aan een voedselpakket. De bijdrage kan bestaan uit een gift in geld, maar ook uit het doneren van (vooraf bepaalde) gekochte producten. Ook het inzamelen van vermogensrechten is niet ondenkbaar (bijvoorbeeld cryptovaluta, vergelijk Hof Arnhem-Leeuwarden 31-05-2016, ECLI:NL:GHARL:2016:4219, en Rb. Amsterdam 14-02-2018, ECLI:NL:RBAMS:2018:869).
Ook eerdergenoemde wervingsactiviteiten ('direct dialogue') vallen onder de verbodsbepaling. De instellingen die leden of donateurs werven, moeten uiteraard aan dezelfde voorwaarden voldoen als de opdrachtgevende organisaties zelf.

Voor de openbaarheid van de inzameling of werving is het voldoende dat deze op of aan de openbare weg dan wel op een andere voor het publiek toegankelijke plaats plaatsvindt. De bepaling ziet zowel op het collecteren voor een ideëel als voor een commercieel doel.

Voor de beoordeling van aanvragen voor collectes en wervingen kan het college van burgemeester en wethouders van een gemeente beleidsregels vaststellen. Hierin kunnen bijvoorbeeld bepalingen worden opgenomen over de hoeveelheid instellingen die voor eenzelfde dag of periode een inzamelings- of wervingsvergunning krijgen. Bijvoorbeeld bij straatwerving, hoeveel personen er ingezet mogen worden en op welke plaatsen ingezameld of geworven mag worden. Dit laatste in het kader van de verkeersveiligheid, openbare orde en overlast.

Bij de beoordeling van aanvragen voor collectes of wervingen in de weken dat er geen collectes of wervingen zijn voorzien, worden de volgende criteria gehanteerd:
- De instelling is als bonafide aan te merken.
- De voorgenomen actie is geen duplicering van andere al 'gevestigde' inzamelingen ten bate van een identiek doel, met name organisaties op het collecteerooster.
- De aanvragende instelling mag geen politieke doelen nastreven.
- Legitimatie collectanten.

Tweede lid
In het tweede lid is aangegeven dat ook een vergunning is vereist, indien bij een inzameling geschreven of gedrukte stukken worden aangeboden.
Deze wijze van collecteren valt niet onder de bescherming van artikel 7, eerste lid, van de Grondwet (vrijheid van meningsuiting). In vaste rechtspraak is een scheiding aangebracht tussen het collecteren enerzijds en het daarbij aanbieden van gedrukte stukken anderzijds (HR 26-05-1987, AB 1988, 106 en HR 27-06-1978, AB 1979, 195). Ook een beroep op artikel 10 van het EVRM en artikel 19 van het IVBPR heeft de verbindendheid van een dergelijke bepaling niet aangetast. Beide handelingen zijn in dit lid bewust van elkaar gescheiden. Uitsluitend het houden van een openbare inzameling is van een vergunning afhankelijk, niet het daarbij aanbieden of verspreiden van geschreven of gedrukte stukken. Dat betekent dat als de inzamelingsvergunning wordt geweigerd de aanvrager de stukken die hij bij de inzameling wilde aanbieden, nog steeds kan verspreiden.

Derde lid

Voor een inzameling die in besloten kring wordt gehouden is geen vergunning nodig. De uitdrukking ‘in besloten kring’ veronderstelt een zekere bekendheid tussen de inzamelende instelling en de persoon tot wie zij zich richt. Er moet wel sprake zijn van een nauwere band dan alleen een gemeenschappelijke lidmaatschap. Men zal moeten aangeven dat er ook een zekere gemeenschappelijke bekendheid is.

Afdeling 3. Venten

Artikel 5:14 Definitie
Bij de herziening van 2007 is omschreven wat onder venten wordt verstaan. Dit is een verbetering omdat het uitoefenen van de ambulante handel (het venten) onderscheiden moet worden van enerzijds de collectevergunning en anderzijds de standplaatsvergunning. Bij venten is het van belang dat de venter in beweging is. De venter biedt zijn waren voortdurend aan vanaf een andere plaats. Het tijdelijk stilstaan in afwachting van klanten is geen venten. HR 26-03-1974, NJ 1974, 239.
Het onderscheid tussen venten en collecteren is het volgende. Van venten of colporteren is sprake wanneer voor deze goederen een reële contraprestatie in de vorm van een vast bedrag wordt gevraagd. In principe worden bij collecteren geen goederen aangeboden, maar gaat het om het inzamelen van geld en goederen. Verkrijgt men een drukwerk of ander goed door een willekeurig bedrag of een weliswaar vast, maar niet meer als reële contraprestatie aan te merken, bedrag aan geld in een bus te werpen of te overhandigen als bijdrage voor een duidelijk kenbaar liefdadig of ideëel doel, dan is sprake van een collecte. De goederen worden daarbij slechts ter ondersteuning van die actie uitgereikt. Bij strafrechtelijk optreden tegen dit soort zonder vergunning gehouden inzamelingen zal ten laste gelegd en bewezen moeten worden dat te kennen is gegeven of de indruk is gewekt dat de opbrengst geheel of gedeeltelijk is bestemd voor een ideëel doel.
Het onderscheid tussen venten en het innemen van een standplaats betreft de periode gedurende welke goederen vanaf dezelfde plaats op straat worden aangeboden aan willekeurige voorbijgangers. Onder het innemen van een standplaats wordt verstaan het te koop aanbieden van goederen vanaf eenzelfde plaats, gebruikmakend van fysieke hulpmiddelen als een kraam of een aanhangwagen, in de openbare ruimte. Het tien minuten standplaats innemen vereist een standplaatsvergunning en geen ventvergunning, HR 26-03-1974, NJ 1974, 239. Venten en standplaatsen sluiten elkaar dus uit.

Direct dialogue in relatie tot venten
In het algemene gedeelte van de toelichting bij artikel 5:13 (inzamelen geld of goederen) is hierover een passage opgenomen onder de kop “Donateurwerving (direct dialogue)”.

Artikel 5:15 Ventverbod
Dit artikel gaat uit van een algeheel verbod op het venten, behoudens indien met een door het college verstrekte vergunning wordt gehandeld.

De reikwijdte van het geformuleerde ventverbod betreft in beginsel het aan de deur afleveren van goederen. In bepaalde gevallen worden echter artikelen die in een winkel zijn aangeschaft door de winkelier of zijn personeel aan huis afgeleverd. Een dergelijk afleveren van goederen betreft niet de verkoop van goederen aan de deur, waardoor de openbare orde wordt aangetast. Hiervoor wordt dan ook een uitzondering gemaakt.

Op de straathandel, waaronder naast venten ook de verkoop vanaf een standplaats of op de markt wordt verstaan, kan ook andere regelgeving van toepassing zijn, zoals de Grondwet, de Gemeentewet, de Wet milieubeheer, de Wet op de Ruimtelijke Ordening, de Colportagewet, de Vestigingswet bedrijven, de Warenwet en de Winkeltijdenwet. Deze wetten stellen, ieder vanuit verschillende motieven, grenzen aan het drijven van handel. Voor zover nodig zal ook aan deze wettelijke voorschriften voldaan moeten zijn bij venten van goederen en diensten.

Artikel 5:16 Vrijheid van meningsuiting
Bij een stelsel met een ventvergunning als omschreven in artikel 5:15 is het noodzakelijk om een uitzondering te maken ten aanzien van stukken waarin gedachten of gevoelens worden geopenbaard, omdat op grond van artikel 7 van de Grondwet geen vergunning mag worden geëist voor het gebruik maken van een zelfstandig middel van bekendmaking.

Afdeling 4. Standplaatsen

Artikel 5:17 Definitie
Artikel 5:17 bevat een begripsomschrijving en voorziet voorts in uitzonderingen. Het hebben van een standplaats ziet op het te koop aanbieden van goederen vanaf een vaste plaats. Dit is dan ook het onderscheidend criterium ten opzichte van het venten met goederen. Bij het venten met goederen wordt er immers vanuit gegaan dat de venter voortdurend zijn goederen vanaf een andere plaats in de openbare ruimte aanbiedt. Met andere woorden: de venter is ambulant, de standplaatshouder niet.

Tweede lid
Het tweede lid bepaalt dat de definitie van het eerste lid niet bevat het innemen van een standplaats op een door de gemeente ingestelde markt op basis van artikel 160, eerste lid, aanhef en onder h, van de Gemeentewet. Degene die op een door de gemeente ingestelde markt een standplaats wil innemen zal zich moeten houden aan de regels die voor de markt gelden. Deze zijn in veel gemeenten in een marktverordening neergelegd. Een afbakening met de snuffelmarkt is niet nodig, omdat snuffelmarkten in gebouwen plaats vinden en standplaatsen worden ingenomen in de open lucht.
Voor het innemen van een standplaats op een bepaald evenement is geen vergunning krachtens afdeling 5.4 nodig. Op het evenement zijn de artikelen 2:24 en 2:25 van toepassing, waarbij de bepalingen met betrekking tot het innemen van een standplaats niet van toepassing zijn.

Artikel 5:18 Standplaatsvergunning en weigeringsgronden

Algemeen
De VNG acht een vergunning voor het hebben van een standplaats, hoe eenvoudig ook, noodzakelijk en evenredig. De vergunning dient om te voorkomen dat de openbare orde wordt verstoord en overlast wordt tegengegaan. Gedacht kan worden aan bijvoorbeeld: geluidsoverlast, stankoverlast, verkeershinder en overlast door zwerfafval. De vergunning is persoonsgebonden (artikel 1:6). Op het vergunningstelsel is de Dienstenrichtlijn van toepassing. Dat geldt ook als de standplaats wordt gebruikt voor de verkoop van goederen. Die activiteit vormt voor de toepassing van de Dienstenrichtlijn namelijk een ‘dienst’.
Er kan sprake zijn van een schaarse vergunning, waardoor de vergunning niet voor onbepaalde tijd kan worden verleend en de selectie- en vergunningprocedure aan bepaalde voorwaarden moeten voldoen. Zie hiervoor de toelichting op artikel 1:7.

Vrijheid van meningsuiting
Voor het aanbieden van gedrukte stukken waarin gedachten en gevoelens worden geopenbaard kan geen vergunning worden geëist in verband met artikel 7 van de Grondwet. Het aanbieden van zodanige gedrukte stukken wordt gezien als een zelfstandig middel van verspreiding. Wel is een vergunning noodzakelijk indien vanaf een standplaats gedrukte stukken worden aangeboden. Deze vergunning is niet vereist vanwege het feit dat gedrukte stukken worden aangeboden, maar vanwege het feit dat een standplaats wordt ingenomen.

Tweede lid

De bepalingen in de APV met betrekking tot het innemen van een standplaats hebben als doel de ordening van de straathandel en zijn gebaseerd op de regulerende bevoegdheid van de gemeente van zaken die tot haar huishouding behoren. Daarnaast vormen de besluiten op grond van de Wet ruimtelijke ordening, zoals een bestemmingsplan, een zelfstandige toetsingsgrond. Dit betekent dat bij de beoordeling van een aanvraag voor een vergunning voor het innemen van een standplaats altijd gelet moet worden op de voorschriften die uit het desbetreffende ruimtelijke plan voortvloeien.
Als bijvoorbeeld het bestemmingsplan standplaatsen ter plaatse niet toelaat, is het moeilijk uit te leggen dat de vergunning weliswaar wordt verleend, maar dat daarvan geen gebruik gemaakt kan worden wegens strijd met het bestemmingsplan. Strijd met het bestemmingsplan, de beheersverordening, het exploitatieplan of het voorbereidingsbesluit is daarom als imperatieve weigeringsgrond opgenomen. Blijkens jurisprudentie is dit aanvaardbaar omdat een dergelijke bepaling geen zelfstandige planologische regeling bevat.

Derde lid, onder a
De weigeringsgrond met betrekking tot redelijke eisen van welstand kan gehanteerd worden indien een of meer standplaatsen worden ingenomen op een zodanige plaats dat het straatbeeld ernstig verstoord wordt. Met deze weigeringsgrond kan niet alleen verkapte marktvorming worden tegengegaan, ook wordt daarmee het aanzien van monumentale gebouwen of stedenbouwkundige ensembles gewaarborgd. Het college bepaalt zelfstandig de inhoud van deze weigeringsgrond. Het is niet noodzakelijk, maar wel verstandig om bij voorbeeld de welstandscommissie om advies te vragen.

Derde lid, onder b
In het verleden is het beschermen van een redelijk voorzieningenniveau in de gemeente ten behoeve van de consument als een openbare ordebelang aangemerkt. De gedachte was dat gevestigde winkeliers geconfronteerd worden met hoge exploitatiekosten die niet in verhouding staan tot de vrij lage exploitatiekosten van de straathandelaren. Uit jurisprudentie van de Afdeling blijkt dat het reguleren van de concurrentieverhoudingen niet als een huishoudelijk belang van de gemeente wordt aangemerkt. Hierop wordt door de Afdeling slechts één uitzondering toegestaan, namelijk wanneer het voorzieningenniveau voor de consument in een deel van de gemeente in gevaar komt.

Ook de Dienstenrichtlijn staat een redelijk voorzieningenniveau niet toe als weigeringsgrond voor standplaatsen , omdat dit wordt beschouwd als een economische, niet toegestane, belemmering voor het vrij verkeer van diensten (artikel 14, punt 5, van de Dienstenrichtlijn). Op grond van de Dienstenrichtlijn mag wel een kwantitatieve of territoriale beperking worden gesteld, mits:
1. geen sprake is van discriminatie naar nationaliteit of statutaire zetel (discriminatieverbod);
2. er sprake is van een dwingende reden van algemeen belang (noodzakelijkheid); en
3. de maatregelen zijn geschikt om het nagestreefde doel te bereiken en gaan niet verder dan nodig is en het doel kan niet met andere, minder beperkende maatregelen worden bereikt (evenredigheid) (artikel 15 Dienstenrichtlijn).
De formulering van onderdeel b van het derde lid is hierop afgestemd.

Vierde lid
De vergunning dient om te voorkomen dat de openbare orde wordt verstoord en overlast wordt tegengegaan. Gedacht kan worden aan bijvoorbeeld: geluidsoverlast, stankoverlast, verkeershinder en overlast door zwerfafval. In verband hiermee is het onwenselijk dat de lex silencio positivo van toepassing is.

Artikel 5:19 Toestemming rechthebbende
Dit artikel verbiedt de rechthebbende op een terrein toe te laten dat een standplaats wordt ingenomen, zonder dat hiervoor een vergunning is verstrekt. Met dit verbod is het mogelijk niet

alleen maatregelen te nemen tegen degene die zonder vergunning een standplaats inneemt maar ook tegen de eigenaar van de grond die het innemen van een standplaats zonder vergunning toestaat.

Artikel 5:20: Afbakeningsbepalingen
Dit artikel spreekt voor zich

Artikel 5:21: Vervallen

Afdeling 5. Snuffelmarkten

Artikel 5:22 Definitie
Eerste lid
De laatste tijd komt het in steeds meer plaatsen voor dat particulieren markten organiseren in grote (doorgaans leegstaande) gebouwen. Hoofdzakelijk worden daar “ongeregelde” zaken verkocht. Bij “ongeregelde” zaken kan met name worden gedacht aan incourante goederen, dat wil zeggen goederen, die in de regel niet meer langs normale handelskanalen het publiek bereiken, zoals bij voorbeeld beschadigde artikelen, artikelen die uit de mode zijn, restanten en zaken van een te liquideren onderneming.

Tweede lid
Van de snuffelmarkt te onderscheiden zijn:

- de weekmarkt in de zin van artikel 160, eerste lid, aanhef en onder h, van de Gemeentewet

Het begrip “markt” is niet nader omschreven in de Gemeentewet. In de regel worden op een weekmarkt “geregelde” waren verkocht, dat wil zeggen: geen tweedehands goederen. Indien de te verwachten concentratie van een aantal standplaatsen zo hoog is, dat het uiterlijk de karakteristieken van een markt krijgt, mag niet meer worden volstaan met het verlenen van standplaatsvergunningen, maar dient het college een besluit te nemen over het instellen van een markt. De weekmarkt wordt in de meeste gemeenten gereguleerd door een marktverordening.

- De jaarmarkt in de zin van artikel 160, eerste lid, aanhef en onder h, van de Gemeentewet

Ook het begrip “jaarmarkt” wordt niet nader gedefinieerd in de Gemeentewet. Bij een jaarmarkt moet gedacht worden aan een jaarlijks terugkerende traditie. Zo wordt in sommige gemeenten al sinds jaar en dag een veemarkt op een vast tijdstip, bijvoorbeeld op tweede paasdag, gehouden. Het college dient voor dit type markt een instellingsbesluit te nemen. Verder zal de raad voor een dergelijke markt ook een aparte regeling moeten vaststellen, die eventueel geïntegreerd kan worden in de APV of in de marktverordening.

- Evenement: de zogenaamde snuffelmarkten worden gehouden in een gebouw of plaats.

Indien het betreft braderieën, vrijmarkten op Koningsdag of vlooienmarkten in de openbare ruimte, is deze paragraaf niet van toepassing, maar is er sprake van een evenement, dat al dan niet vergunningplichtig is op grond van artikel 2:25.

Artikel 5:23 Organiseren van een snuffelmarkt
De aard van de goederen en de omstandigheden rondom een snuffelmarkt kunnen een uitstralende werking hebben buiten het gebouw. Het houden van een snuffelmarkt is dan ook verboden als de openbare orde dreigt te worden aangetast en overlast (milieu in de zin van de Dienstenrichtlijn) te verwachten is. In het belang van deze motieven is de vergunningplicht gehandhaafd.

De Europese Dienstenrichtlijn
De Dienstenrichtlijn is van toepassing op het vergunningstelsel voor een snuffelmarkt. Het artikel richt zich immers tot de organisator en deze is een dienstverlener in de zin van de richtlijn. Voorts

komt het voor dat er diensten worden aangeboden op de standplaatsen, bijvoorbeeld schoenpoetsers, nagelverzorging, kappers e.d.

Weigeringsgronden
De weigeringsgronden voor een snuffelmarktvergunning zijn de generieke zoals genoemd in artikel 1:8. Zie ook de toelichting bij artikel 1:8.

Bestemmingsplan
Als het organiseren van een snuffelmarkt niet in overeenstemming is met het geldende bestemmingsplan, wordt deze weigeringsgrond ingeroepen voor die gevallen waarin de snuffelmarkt frequent plaats vindt. Wordt de snuffelmarkt incidenteel georganiseerd, dan wordt het organiseren ervan niet verboden op deze grond. Strijd met het bestemmingsplan kan bijvoorbeeld voorkomen als een gebouw een agrarische of industriebestemming heeft.

Winkeltijdenwet
De Winkeltijdenwet is op het houden van een vrije markt van toepassing als de markt een bedrijfsmatig karakter heeft. Dit is afhankelijk van de aard van de op de markt ontplooide activiteiten, of er geregelde of ongeregelde goederen worden verkocht en de frequentie waarmee de markt gehouden wordt.

Afdeling 6. Openbaar water

Algemeen
Het beheer van het openbaar (vaar)water is in Nederland aan diverse overheden opgedragen. Zo is voor het beheer van de belangrijkste rivieren en rijkskanalen de centrale overheid verantwoordelijk. Het beheer van de overige wateren is verdeeld tussen de provincies, gemeenten en waterschappen c.a.
De centrale wetgever heeft voor het gebruik van het openbaar vaarwater diverse regelingen vastgesteld. Daarbij is een splitsing aangebracht tussen regelingen die uitsluitend van toepassing zijn op de bij het rijk in beheer zijnde vaarwateren en regelingen die voor het gebruik van alle openbare vaarwateren gelden.

Wet beheer rijkswaterstaatswerken
Onder de eerste categorie valt de Wet beheer rijkswaterstaatswerken. Deze wet heeft de Wet van 28 februari 1891, Stb. 69, tot vaststelling van bepalingen betreffende ’s rijks waterstaatswerken vervangen. Voor de provinciale en gemeentelijke overheden en de waterschappen resteert, voor zover daaraan hetzelfde motief als aan de Wet beheer rijkswaterstaatswerken ten grondslag ligt, slechts voor de overblijvende vaarwateren regelgevende bevoegdheid. Deze bevoegdheid wordt eveneens gerelateerd aan het onder beheer hebben van die vaarwateren.
Op provinciaal niveau heeft dit geresulteerd in de diverse waterstaatsverordeningen die gelet op artikel 2 van de Waterstaatswet 1900 ook betrekking kunnen hebben op waterstaatswerken die in beginsel niet onder hun beheer vallen, maar daar wel onder gebracht kunnen worden.
Deze provinciale waterstaatsverordeningen bevatten veelal bepalingen inzake het beheer, het onderhoud en de instandhouding van de desbetreffende vaarwateren. Een aantal heeft ook betrekking op de verplichtingen voor de scheepvaart.
Ook de gemeentelijke overheid kan krachtens artikel 149 van de Gemeentewet regels stellen met betrekking tot het bij haar in beheer zijnde openbare vaarwater.
De Waterschapswet biedt ten slotte aan de waterschappen de mogelijkheid verordeningen te maken welke onder andere betrekking kunnen hebben op de doorvaart en het innemen van ligplaats in bij haar in beheer zijnde openbare wateren. Bij deze regelingen van de lagere overheden moet steeds bedacht worden dat deze niet in strijd mogen komen met hogere regelingen. In grote lijnen betekent

dit dat de overheden slechts een regelgevende bevoegdheid toekomt ten aanzien van bij hen in beheer zijnde openbare vaarwateren. Hierbij dient echter nog een kanttekening geplaatst te worden.

Artikel 5:24 Voorwerpen op, in of boven openbaar water
Artikel 5:24 is, ter aanvulling van een aantal andere regelingen, bedoeld om de overige openbare wateren te vrijwaren van activiteiten die het gebruik op enigerlei wijze nadelig zouden kunnen beïnvloeden. De veiligheid op het water heeft reeds een afdoende regeling gevonden in een aantal bepalingen van het WvSr, te weten de artikelen 162, 163 en 427, sub 6, en het BPR (zie bij voorbeeld artikel 1.15 van dit reglement).

Artikel 5:25 Vervallen.

Artikel 5:26 Vervallen.

Artikel 5:27 Vervallen.

Artikel 5:28 Beschadigen van waterstaatswerken
Provinciale vaarwegenverordeningen kennen veelal ook een dergelijke bepaling voor waterstaatswerken die bij hen in beheer zijn.
De APV-bepaling heeft alleen betrekking op waterstaatswerken die in beheer zijn bij de gemeenten. Artikel 1.14 van het BPR legt aan degene die een kunstwerk beschadigt bovendien nog een meldingsplicht op.

Artikel 5:29 Vervallen

Artikel 5:30: Vervallen

Afdeling 7 Crossterreinen en gemotoriseerd en ruiterverkeer in natuurgebieden:

Artikel 5:31: Vervallen

Artikel 5:32 Crossterreinen
Op het houden van auto- en motorsportevenementen, het crossen met auto's, motoren, bromfietsen en dergelijke al dan niet met een wedstrijdkarakter, zijn verschillende wettelijke regelingen van toepassing. Hierbij speelt mede een rol in hoeverre deze activiteiten al dan niet op een weg in de zin van de wegenverkeerswetgeving plaatsvinden.
Afbakening
Op grond van artikel 122 van de Gemeentewet vervallen bepalingen van de APV van rechtswege als in het onderwerp door een wet, AMvB of provinciale verordening wordt voorzien. De term 'onderwerp' in artikel 122 van de Gemeentewet betekent dat het om dezelfde materie moet gaan en dat hetzelfde motief ten grondslag moet liggen aan zowel de lagere als de hogere regeling. De formulering van de afbakeningsbepaling in het derde lid sluit daarom aan bij de Gemeentewet. Hieronder wordt ingegaan op de afbakening van dit APV-artikel ten opzichte van de Wegenverkeerswet 1994, de Wabo en het Bor, en de Zondagswet.

1. WVW 1994 en APV
Het verkeersrechtelijk regime is niet van toepassing wanneer de bedoelde activiteiten zich afspelen op een terrein dat niet kan worden aangemerkt als een weg die feitelijk voor het openbaar verkeer openstaat in de zin van de wegenverkeerswetgeving. Op de vraag wanneer sprake is van een zodanige weg wordt verwezen naar de toelichting bij artikel 1:1.

Indien een auto- of motorsportactiviteit, crossen en dergelijke op de weg, als bedoeld in de WVW 1994, plaats vindt én een wedstrijdkarakter heeft, is artikel 10 van de WVW 1994 van toepassing. Het eerste lid van deze bepaling zegt dat het verboden is op een weg een wedstrijd met voertuigen te houden of daaraan deel te nemen. Dit verbod richt zich dus zowel tot de organisator van de wedstrijd als tot de deelnemers aan de wedstrijd.
Vindt een wedstrijd met voertuigen plaats op andere plaatsen dan op de weg in de zin van de WVW 1994, dan kan artikel 5:32 van toepassing zijn. Artikel 5:32 ziet op het gebruik van motorvoertuigen of een bromfiets als bedoeld in het RVV 1990 in het kader van een wedstrijd op speciaal daarvoor aangewezen terreinen door het college. Kenmerkend voor het wedstrijdkarakter is dat er een beloning in de vorm van prijzen, medailles of iets dergelijks in het vooruitzicht wordt gesteld.
Indien artikel 5:32 van toepassing is, is een vergunning op basis van artikel 2:25 niet meer aan de orde. Zie verder de toelichting op artikel 2:25.
Voor het organiseren van evenementen in het algemeen zijn in principe de bepalingen van hoofdstuk 2, afdeling 3, 'Evenementen' van toepassing (artikel 2:24 en verder). De burgemeester kan in het belang van de openbare orde, veiligheid, zedelijkheid of gezondheid voorschriften geven omtrent het houden van zo'n evenement dan wel het evenement geheel verbieden. Deze bepalingen zijn ook van toepassing op auto- en motorsportevenementen die geen wedstrijdkarakter hebben, zoals toertochten, oldtimerritten en dergelijke.

2. Wabo en APV

Bij het reguleren van auto- en motorsportactiviteiten, crossen en dergelijke buiten de weg moet onderscheid worden gemaakt tussen speciaal daarvoor ingerichte terreinen, zoals circuits, en overige terreinen, zoals natuurgebieden, parken, plantsoenen of andere voor recreatief gebruik beschikbare terreinen. De eerst bedoelde terreinen vallen doorgaans onder de Wabo; voor de overige terreinen kan een gemeente zelf regels stellen, zoals in de artikelen 5:32 en 5:33.

Besluit omgevingsrecht

De speciaal voor auto- en motorsport ingerichte terreinen vallen onder de werking van de Wabo en het Bor. De regeling betreffende de motorterreinen is opgenomen in categorie 19 van onderdeel C van bijlage I bij het Bor. In categorie 19.1, onder g, worden genoemd: inrichtingen of terreinen, geen openbare weg zijnde, waar gelegenheid wordt geboden tot het gebruiken van: bromfietsen, motorvoertuigen of andere gemotoriseerde voer- of vaartuigen in wedstrijdverband ter voorbereiding van wedstrijden of voor recreatieve doeleinden.
Op grond van artikel 2.4 van de Wabo is het college bevoegd om op een aanvraag voor vergunning voor een motorterrein als bedoeld in categorie 19 te beslissen. Voor zover de terreinen, geen openbare weg zijnde, echter bestemd of ingericht zijn voor het in wedstrijdverband, ter voorbereiding van wedstrijden of voor recreatieve doeleinden rijden met gemotoriseerde voertuigen voorzien van verbrandingsmotoren, en de terreinen daartoe acht uren per week of meer zijn opengesteld, wordt de vergunning niet afgegeven door het college, maar door gedeputeerde staten (categorie 19.2).
Bij de vergunningverlening wordt rekening gehouden met de motieven die aan de wettelijke regeling ten grondslag liggen, zijnde de gevolgen voor de fysieke leefomgeving of de bescherming van de fysieke leefomgeving.

APV

De regeling in de APV is van belang voor die terreinen die niet genoemd zijn in categorie 19.1, onder g, van het Bor, bijvoorbeeld een terrein dat niet is ingericht voor motorwedstrijden en -activiteiten en terreinen die hiervoor slechts eenmalig of zeer incidenteel worden gebruikt.
In een gemeentelijke regeling met betrekking tot dit soort motorterreinen zal de werkingssfeer ten opzichte van de Wabo in ieder geval moeten zijn afgebakend.

Bij een aanwijzingsbesluit kunnen alleen regels worden gesteld ter bescherming van de belangen die dit voorschrift dient. Behalve het belang van de openbare orde zijn dat milieubelangen en het belang van de veiligheid van het publiek of de deelnemers.
In de in het tweede lid van het artikel 5:32 genoemde regels kan bepaald worden dat op het terrein slechts gecrost mag worden op bepaalde dagen en uren, en wel alleen door leden van de vereniging; dat de vereniging zich gedraagt volgens de aanwijzingen van KNAC, KNMV en MON; dat zij haar leden voldoende verzekert tegen ongevallen dan wel aansprakelijkheid voor schade als gevolg van ongevallen en – eventueel – dat de crossers ten minste een bepaalde leeftijd moeten hebben dan wel dat de vereniging er – ter voorkoming van ongelukken – zorg voor draagt dat toezicht door volwassenen wordt uitgeoefend indien van dat terrein gebruik wordt gemaakt.

3. Zondagswet
Krachtens artikel 3, eerste lid, van de Zondagswet is het verboden op zondag zonder strikte noodzaak gerucht te verwekken dat op een afstand van meer dan 200 meter van het punt van verwekking hoorbaar is. Volgens het tweede lid van dit artikel is de burgemeester bevoegd van dit verbod voor de tijd na 13.00 uur ontheffing te verlenen.
De training voorafgaand aan de motorcrosswedstrijd kan als deze voor publiek toegankelijk is, reeds aangemerkt worden als een openbare vermakelijkheid als bedoeld in artikel 4 van de Zondagswet.

Artikel 5:33 Beperking verkeer in natuurgebieden
Vele gemeenten worden in toenemende mate geconfronteerd met het bezoek van motorcrossers aan natuurgebieden, met als gevolg klachten over geluidhinder, schade aan de flora, verstoring van wild e.d.
Verder worden natuurgebieden, parken e.d. steeds vaker door ruiters en fietsers/mountainbikers bezocht. Het komt nogal eens voor dat ruiters en fietsers/mountainbikers de speciaal voor hen aangewezen ruiter- of fietspaden verlaten. Deze gedraging levert gevaar en hinder op voor wandelaars en berokkent vaak ook schade aan flora en fauna.
Bij de vraag, welke maatregelen mogelijk zijn tegen het motorcrossen in natuurgebieden, zal men een onderscheid moeten maken tussen het zgn. “wilde crossen” (op wegen en paden en “off the road”) en het crossen op daartoe speciaal gebruikte motorterreinen.
Op het crossen op motorterreinen is artikel 5:32 van de APV van toepassing.
De redactie van artikel 5:33 is aangepast overeenkomstig het systeem van artikel 5:32. Op grond van het eerste lid van artikel 5:33 geldt een algeheel verbod om zich met motorvoertuigen, (brom)fietsen of paarden in een natuurgebied te bevinden. Het college kan op grond van het tweede lid terreinen aanwijzen waar dit verbod niet geldt en kan tevens regels stellen voor het gebruik van deze terreinen.

Maatregelen
Bij de vraag welke maatregelen genomen kunnen worden tegen het “wildcrossen” of overlastgevend ruiter- en fietsverkeer gaat het in feite om een meer algemeen vraagstuk: Welke maatregelen kunnen genomen worden om ter bescherming van het milieu en ter voorkoming van overlast gemotoriseerd verkeer, ruiter- of fietsverkeer uit bepaalde gebieden te weren?
Een mogelijkheid om het weggebruik door de verkeersdeelnemers te reguleren is het nemen van verkeersbeperkende maatregelen op grond van de wegenverkeerswetgeving.
Voor de in deze gebieden gelegen wegen is sinds november 1991 de wegbeheerder bevoegd tot het treffen van verkeersmaatregelen (zie artikel 18 van de WVW).
Volgens de WVW kan tot vaststelling van verkeersmaatregelen worden overgegaan indien deze maatregelen de veiligheid op de weg verzekeren, weggebruikers en passagiers beschermen, strekken tot het in stand houden van de weg en de bruikbaarheid van de weg waarborgen, de vrijheid van het verkeer waarborgen, strekken tot voorkoming of beperking van door het verkeer veroorzaakte overlast, hinder of schade, strekken tot het voorkomen of beperken van door het verkeer

veroorzaakte aantasting van het karakter of van de functie van objecten of gebieden en tenslotte een doelmatig of zuinig energieverbruik bevorderen (artikel 2, eerste tot en met derde lid, van de WVW). De WVW geeft derhalve ook mogelijkheden verkeersmaatregelen te nemen ter bescherming van milieubelangen. Regulering van het gemotoriseerde verkeer dat van de weg gebruik maakt in natuurgebieden dient te geschieden op basis van de WVW door middel van een verkeersmaatregel. Hierbij moet het dan gaan om een regeling ten aanzien van het gebruik van wegen in de zin van de WVW. Voor de overige gebieden, buiten de wegen in de zin van de WVW, binnen een natuurgebied kan een regeling worden opgenomen in de APV.

Lid 6: geen positieve beschikking bij niet tijdig beslissen
Gezien de belangen die hier wordt geschermd: de rust en recreatie in natuurgebieden, lijkt het niet bijzonder wenselijk om hier een ontheffing van rechtswege in het leven te roepen en is daarvan afgezien.

Afdeling 8: Vuurverbod

Artikel 5:34 Verbod afvalstoffen te verbranden buiten inrichtingen of anderszins vuur te stoken
In deze toelichting wordt allereerst uitgebreid ingegaan op de wetgeving voor het verbranden van afvalstoffen buiten inrichtingen, geregeld in de artikelen 10.2, eerste lid, en 10.63, eerste lid, van de Wm.
Artikel 10.63, eerste lid, van de Wm beperkt zich alleen tot de bescherming van het milieuhygiënische belang. Indien het college de openbare orde- en veiligheidsaspecten wil reguleren is het verlenen van een (tweede) ontheffing op grond van de APV noodzakelijk.

Het verbranden van afvalstoffen buiten inrichtingen als geregeld in artikel 10.2, eerste lid, en 10.63, eerste lid, van de Wm
In de circulaire van 27 maart 2002 aan de provincies en gemeenten van het voormalig ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (Stcrt. 2002, 65) is aandacht besteed aan het storten en verbranden van afvalstoffen buiten inrichtingen.

Voor welke afvalstoffen kan er een ontheffing op grond van artikel 10.63, eerste lid, van de Wm worden gegeven en wat is de reikwijdte van de wet?

Uit de kamerbehandeling blijkt dat de ontheffing kan worden verleend voor de volgende zaken:
- vreugdevuren, zoals paas- en oudejaarsvuren.
- instandhouding van waardevolle cultuurlandschappen, in het kader van klein landschapsbeheer.
De minister gaf tegenover de Kamer voorts aan dat fruitsnoeihout en aardappelloof onder de ontheffing zouden kunnen vallen. Hij sprak in zijn algemeenheid over hout dat men van bomen of struiken afhaalt om het natuurlijke proces om welke reden dan ook te bevorderen. Ook riet zou ons inziens hieronder kunnen vallen. Voor welke gevallen er nog meer een ontheffing kan worden gegeven, is sterk afhankelijk van de lokaal specifieke situatie, bijvoorbeeld indien er sprake is van een heidegebied of specifieke beplanting. Op grond van artikel 10.63, eerste lid, van de Wm is het in ieder geval verboden ontheffing te verlenen voor het verbranden van gevaarlijke afvalstoffen. Verder is het meeverbranden van allerlei afvalstoffen (banden, verf, afgewerkte olie) verboden.
Artikel 10.2 van het WvSr ziet alleen toe op het verbranden van afvalstoffen buiten inrichtingen. Dit betekent dat, indien er sprake is van een inrichting in de zin van de Wm, het verbrandingsverbod hierop niet van toepassing is. Hiervoor geldt namelijk een ander wettelijk regiem. De verbranding van afvalstoffen binnen een inrichting dient enerzijds te worden geregeld in de milieuvergunning of wordt anderzijds geregeld in een van de zogenaamde artikel 8.40 Wm-Besluiten, waarin algemene milieuregels zijn opgenomen voor homogene bedrijfscategorieën.
Tevens dient rekening gehouden te worden met de gemeentelijke zorgplicht voor de inzameling van huishoudelijk GFT-afval op grond van artikel 10.21 van de Wm. GFT-afval, afkomstig van

huishoudens, dient in de eerste plaats door de burger te worden aangeboden aan de aangewezen inzameldienst. Het buitengebied wordt door gemeenten soms vrijgesteld van de inzamelplicht in het belang van een doelmatig beheer van afvalstoffen. In deze gevallen kan een ontheffing voor het verbranden van tuinafval worden gerechtvaardigd. Voor wat betreft stedelijke of bebouwde komgebieden, is het verlenen van een ontheffing minder gerechtvaardigd. Immers, de gemeente draagt zorg voor inzameling van huishoudelijk tuinafval en ook grof tuinafval, een ontheffing voor het verbranden van snoeihout, lijkt daarmee niet wenselijk.
Benadrukt dient te worden dat het aan het bevoegde gezag is om zelf invulling te geven aan het ontheffingenbeleid. Dit geldt zeker ook voor een absoluut verbrandingsverbod. Ook al geeft de Wm de mogelijkheid om een ontheffing te verlenen, dit betekent niet dat een gemeente ook verplicht is dit te doen. Gemeenten kunnen dus – óók onder het regiem van de Wm – een absoluut stookverbod blijven hanteren. Het verdient aanbeveling om een absoluut stookverbod in een beleidsnota of milieubeleidsplan vast te leggen.
Het verdient sterk de aanbeveling om het ontheffingenbeleid schriftelijk vast te leggen in bijvoorbeeld beleidsregels. Op deze manier beschikt het bevoegde gezag over een duidelijk afwegingskader, op grond waarvan de beslissing om een ontheffing te verlenen kan worden gebaseerd.

Welke voorschriften kunnen worden verbonden aan een ontheffing op grond van artikel 10.63, eerste lid, van de Wm?
Aan een ontheffing kunnen de volgende voorschriften worden verbonden. Gedacht kan worden aan het voorschrift dat:
- het stoken geen gevaar, schade of hinder mag opleveren voor de omgeving;
- de houder van de ontheffing tijdens de verbranding voortdurend ter plaatse aanwezig dient te zijn en zorg dient te dragen voor een goed brandend vuur, zodat zo min mogelijk rookontwikkeling plaatsvindt;
- de verbranding niet mag plaatsvinden in de periode tussen zonsondergang en zonsopgang;
- verbranding slechts mag plaatsvinden met inachtneming van een bepaalde afstand tot bouwwerken;
- van de voorgenomen verbranding het hoofd van de afdeling milieuzaken van de dienst [...] of zijn plaatsvervanger of de alarmcentrale van de regionale brandweer, ten minste één uur voor de verbranding telefonisch moet worden geïnformeerd (telefoon [...]).

In de ontheffing op grond van de Wm kunnen ook voorschriften worden opgenomen over bodembeschermende voorzieningen en maatregelen. Veel gemeenten eisen een bodembeschermende voorziening, bijvoorbeeld een betonplaat of zandbed. De grondslag van een dergelijk voorschrift is in dit geval artikel 10.63, eerste lid, van de Wm. Het verdient de aanbeveling om in de ontheffing ook een verwijzing naar de zorgplicht van artikel 13 van de Wet bodembescherming op te nemen.

Hoe kan het beste worden omgegaan met gevallen van bestrijding van bepaalde ziektes?
In enkele gevallen, bijvoorbeeld bij de bestrijding van bepaalde ziektes, is het noodzakelijk op korte termijn passende maatregelen, zoals het verbranden van de zieke bomen, te nemen. De procedure van ontheffingverlening duurt in deze gevallen te lang om telkens een ontheffing te verlenen. Daarom zou voor deze gevallen de ontheffing bij voorbaat verleend kunnen worden, waarbij in de ontheffing nauwkeurig wordt aangegeven in welke gevallen en onder welke omstandigheden van de ontheffing gebruik mag worden gemaakt. Een aantal gemeenten eist bijvoorbeeld een verklaring van de Plantenziektekundige dienst van de NVWA. Als voorschrift kan worden opgenomen dat in geval van verbranding van met ziekte aangetast hout, besmet en niet-besmet snoeihout zoveel mogelijk moet worden gescheiden.

Kan een ontheffing op grond van artikel 10.63, eerste lid, van de Wm voor onbepaalde tijd worden verleend?

Nee, volgens het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat hangt de beantwoording van deze vraag samen met het karakter van de ontheffing. Het gaat om een ontheffing van een wettelijk verbod of een uitzondering op de regel. Het verlenen van een ontheffing voor onbepaalde tijd verhoudt zich hiermee per definitie niet. Het zou daarmee een soort vergunningstelsel worden. Een ontheffing zal derhalve altijd voor een bepaalde tijd verleend moeten worden. De precieze omvang voor een bepaalde tijd is onder andere afhankelijk van de invulling van het in artikel 10.63, tweede lid, van de Wm opgenomen criterium. Na verloop van tijd kunnen er bijvoorbeeld mogelijkheden komen om de betreffende afvalstoffen op een hoogwaardiger wijze te verwerken in plaats van te verbranden. Tevens is de looptijd van de ontheffing afhankelijk van de formulering van de ontheffing zelf. Naarmate bijvoorbeeld de tijdsperiode waarin verbrand mag worden exacter in de ontheffing staat geformuleerd (bijvoorbeeld twee keer veertien dagen in de nader omschreven periode, bijvoorbeeld het snoeiseizoen met melding aan de gemeente) is het volgens het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat denkbaar dat een ontheffing voor maximaal drie jaar wordt verleend. Als de periode niet exact staat omschreven, stuit een dergelijke looptijd van een ontheffing op bezwaren. Er zijn dus verschillende mogelijkheden voor de duur van een ontheffing op grond van artikel 10.63, eerste lid, van de Wm. Variërend van bijvoorbeeld een ontheffing per keer tot een jaarlijkse ontheffing tot een ontheffing voor een periode van drie jaar. Gemeenten hebben dus de beleidsvrijheid om zelf de duur van een ontheffing te bepalen.

De aanvullende werking van artikel 5:34
Benadrukt wordt dat voor het verbranden van afvalstoffen buiten inrichtingen altijd een ontheffing nodig is op grond van artikel 10.63, eerste lid, van de Wm. Het college kan een ontheffing verlenen, indien het belang van de bescherming van het milieu zich daartegen niet verzet. Met andere woorden, het college kan een ontheffing weigeren op grond van milieuhygiënische argumenten.
Bij het verbranden van afvalstoffen zijn echter vaak openbare orde- en veiligheidsaspecten van belang. Artikel 10.63, eerste lid, van de Wm biedt geen mogelijkheid om de ontheffing te weigeren, indien de openbare orde en veiligheid in het geding is. Bovendien kunnen de voorschriften verbonden aan een dergelijke ontheffing alleen dienen ter bescherming van het belang van het milieu. Artikel 5:34 vult daarom voor wat betreft deze aspecten de Wm aan.
Voor artikel 5:34 betekent dit concreet het volgende. Artikel 5:34, tweede lid, biedt de mogelijkheid om – naast de ontheffing op grond van de Wm – een ontheffing te verlenen, waarin de aspecten van openbare orde en veiligheid worden geregeld. Er ligt dus een ander motief ten grondslag aan de APV dan aan de Wm. Tevens wordt het college de mogelijkheid geboden om aan deze ontheffing voorschriften te verbinden die het belang van de openbare orde en veiligheid beogen te beschermen. De weigeringsgronden worden genoemd in het vierde lid.

Kan de ontheffing op grond van artikel 10.63, eerste lid, van de Wm en de ontheffing op grond van artikel 5:34, tweede lid, worden gecombineerd tot één te verlenen ontheffing?
Er is een aantal argumenten om dit niet te doen. In de eerste plaats zijn de gronden waarop het besluit wordt genomen, gebaseerd op twee verschillende wettelijke regelingen. Het gaat dus om twee verschillende afwegingskaders. Indien beide afwegingskaders in één ontheffing wordt verwerkt, is de vraag in hoeverre een dergelijk besluit juridisch stand houdt. Bovendien wordt, indien bezwaar of beroep wordt ingesteld tegen het ene besluit, het bezwaar daarmee impliciet eveneens gericht tegen het andere besluit. Tenslotte is ook de strafbaarstelling verschillend. Overtreding van de ontheffing op grond van artikel 10.63, eerste lid, van de Wm wordt strafbaar gesteld in de Wet op de economische delicten (WED), terwijl overtreding van artikel 5:34 strafbaar wordt gesteld op grond van artikel 154 van de Gemeentewet.
Het verschil in wettelijke grondslag (Wm versus Gemeentewet), het verschil in toetsingskader (milieu versus openbare orde) en het verschil in strafbaarstelling (WED versus Gemeentewet) pleit ervoor om een systeem van twee separate ontheffingen te hanteren. Dit neemt niet weg dat gemeenten de aanvraag voor beide ontheffingen kunnen coördineren. Het blijven echter wel twee afzonderlijke besluiten.

Indien de ontheffing op grond van artikel 10.63, eerste lid, van de Wm wordt geweigerd, wat betekent dit voor de ontheffing op grond van artikel 5:34?
Indien de ontheffing op grond van artikel 10.63, eerste lid, van de Wm wordt geweigerd, is er geen ruimte meer voor een ontheffing op grond van artikel 5:34. Dit volgt uit het systeem van de wet. Een ontheffing op grond van artikel 5:34 kan in dit geval namelijk nooit worden verleend wegens strijd met de Wm. De aanvraag voor een ontheffing op grond van artikel 5:34 hoeft daarom niet in behandeling te worden genomen. De grondslag hiervoor is artikel 4:5 van de Awb.

Uitzonderingen artikel 5:34
In het tweede lid is een aantal uitzonderingen opgenomen op het verbod in het eerste lid. Hierbij zijn de volgende punten van belang. In de eerste plaats valt verlichting door middel van kaarsen, fakkels, sfeervuren – waarbij geen afvalstoffen worden verbrand -, zoals terrashaarden en vuurkorven of vuur voor koken, bakken en braden, niet onder het nieuwe regime van de Wm. Er is immers geen sprake van het verbranden van afvalstoffen buiten inrichtingen. Vervolgens mag er geen sprake zijn van gevaar, overlast of hinder voor de omgeving. Vooral binnen de bebouwde kom kunnen klachten ontstaan over overlast of hinder door met name terrashaarden en vuurkorven. De aanhef van het tweede lid biedt dus een handvat om handhavend op te treden.
De uitzonderingen betreffen een aanvulling op hogere regelgeving. Het eerste lid regelt namelijk het aanleggen, stoken of het hebben van vuur, maar in de genoemde uitzonderingsgevallen is er geen sprake van het verbranden van afvalstoffen. De gemeentelijke wetgever regelt dus een bepaalde materie (verbranden) vanuit eenzelfde motief (namelijk een milieumotief: het voorkomen van overlast of hinder) als de hogere regelgever, maar beperkt zich daarbij tot gedragingen die niet of nog niet worden bestreken door de hogere regelgeving (namelijk het verbranden van niet-afvalstoffen buiten inrichtingen).
Normaal gesproken is de afbakening tussen de Wm en de APV helder, indien er sprake is van een inrichting in de zin van de Wm. Daar waar de Wm hierop gebaseerde regels of voorschriften in een onderwerp voorziet, is er geen ruimte voor de APV.

Afdeling 9. Verstrooiing van as

Artikel 5:35 Definitie
Volgens de Wet op de lijkbezorging kunnen verstrooiingen door of op last van de houder van een crematorium of de houder van een plaats van bijzetting alleen plaatsvinden op het terrein dat daartoe permanent is bestemd. Ook blijft de mogelijkheid bestaan dat de as op open zee verstrooid wordt.

Artikel 5:36 Verboden plaatsen
Asverstrooiing is om uiteenlopende redenen niet op alle plaatsen even wenselijk. Dit geldt zeker voor plaatsen waar de as niet of nauwelijks in de bodem kan worden opgenomen en door de wind kan gaan dwarrelen. Dit speelt met name een rol op stoepen, straten, pleinen en dergelijke. Daarom is er een verbod opgenomen voor het verstrooien van as op de verharde delen van de weg. Gezien de mogelijke overlast die asverstrooiing op straten en dergelijke op kan leveren voor derden en de kans op het snelle verwaaien van de as, is het overigens niet waarschijnlijk dat nabestaanden de verharde delen van de weg zullen uitkiezen als plaats om de as te verstrooien. Het verbod zal dus naar verwachting geen wezenlijke beperking opleveren voor nabestaanden.

Als burgemeester en wethouders een vergunning hebben verleend voor een permanent voor asverstrooiing bestemd terrein, dan zal dat terrein vrijwel altijd op een begraafplaats of bij het crematorium liggen. Doorgaans is voor gemeentelijke begraafplaatsen en crematoria rond de mogelijkheden voor asverstrooiing het een en ander geregeld in beheersverordeningen. De

regelingen daarin maken deel uit van het algehele beleid rond de begraafplaats. Het openstellen van de begraafplaats en het crematoriumterrein voor incidentele verstrooiing zou daarin verstorend kunnen werken.

De begraafplaats en het crematoriumterrein zijn expliciete voorbeelden van terreinen waar het vanuit een oogpunt van beheer bezwaarlijk kan zijn om incidenteel as te verstrooien. Zo zijn er wellicht meer. Onder “volgende plaatsen” kan de gemeente, uiteraard gemotiveerd, plaatsen invullen waarvan zij zegt dat het niet wenselijk is dat daar as wordt verstrooid, hieronder begrepen het openbare water of delen daarvan.

Het is mogelijk dat het op bepaalde terreinen (vanwege daar te houden evenementen bijvoorbeeld) slechts tijdelijk onwenselijk is om as te verstrooien. Daarom is een mogelijkheid opgenomen voor burgemeester en wethouders om in die gevallen een terrein tijdelijk, in verband met die bijzondere omstandigheden, te onttrekken aan de mogelijkheid om er as op te verstrooien.

Vierde lid
Dit soort ontheffingen zijn zeldzaam en er zijn doorgaans emoties van nabestaanden in het geding. Het is daarom mogelijk en wenselijk dat er snel en tijdig wordt beslist. Om die reden is ervoor gekozen hier wel een lex silencio positivo op te nemen.

Artikel 5:37 Hinder of overlast
Het verstrooien van as is een emotionele gebeurtenis. Zowel voor nabestaanden als voor omstanders die ermee worden geconfronteerd. Het is daarom van belang dat omstanders geen hinder ondervinden van de activiteit op zich en van de as die na de activiteit wordt achtergelaten.
Een typerend voorbeeld is het verstrooien van as in de nabijheid van een groep mensen, terwijl er een stevige bries die kant uitwaait. Dit levert vanzelfsprekend een onwenselijke situatie op.
Ook tot enige tijd na de verstrooiing kan as, bijvoorbeeld op de hiervoor aangegeven wijze, hinder opleveren voor omstanders. Daar moet tijdens het verstrooien rekening mee worden gehouden. Dit kan door de as bijvoorbeeld over een groter oppervlak te verspreiden, zodat deze eerder in de bodem wordt opgenomen. Een ander voorbeeld in dit geval is het verstrooien vanaf een gebouw of vanaf een balkon. Er zijn genoeg situaties denkbaar waarin dit hinder oplevert voor het publiek.
Overigens is uit de toelichting bij de wijziging van de Wet op de Lijkbezorging van 26 maart 1998 af te leiden dat het waarnemen door omstanders van de handeling op zich geen hinder oplevert. Door de wet op het punt van asverstrooiing te verruimen heeft de wetgever bewust aanvaard dat het publiek geconfronteerd kan worden met incidentele verstrooiing.

Afdeling 10 Detectorverbod:

Artikel 5:38 Mijndetector e.d.
Bescherming is gewenst vanwege de verslechtering van de in de bodem aanwezige oorlogsmunitie en de daarmee gepaard gaande gevaarzetting als ondeskundigen die munitie proberen op te sporen. Op een openbare plaats mogen daarom zonder ontheffing van het college geen metaaldetectoren e.d. voorhanden zijn. Naast de in artikel 1:8 genoemde weigeringsgronden, kan ontheffing worden geweigerd ter bescherming van flora en fauna.

Hoofdstuk 6. Sanctie-, overgangs- en slotbepalingen

Algemeen

Handhaving algemeen

Handhaving is elke handeling die erop gericht is de naleving door anderen van rechtsregels te bevorderen. De belangrijkste redenen voor een goede handhaving zijn in het kort de volgende. Door een goede handhaving zal de overheid uiteindelijk in steeds grotere mate het door haar beoogde doel bereiken. Door handhaving kan de achteruitgang van de kwaliteit van de samenleving worden tegengegaan. De rechtszekerheid en de gelijke behandeling van burgers dienen te worden gewaarborgd. Dit kan door een goed handhavingsbeleid te voeren. De relatie van rechtszekerheid en rechtsgelijkheid met handhaving wordt verder uitgediept. De geloofwaardigheid, betrouwbaarheid en integriteit van bestuurders zullen het ambtelijk en maatschappelijk draagvlak vergroten. Handhaving kan zowel strafrechtelijk als bestuursrechtelijk zijn. Hoofdstuk 5 van de Awb bevat een opsomming van de aan het bestuursorgaan toekomende sancties en regels die bij de toepassing van de sancties in acht genomen moeten worden. Hierna worden deze sanctiesen regels toegelicht. Ook is er een korte introductie tot de strafrechtelijke handhaving opgenomen.

Strafrechtelijke handhaving

Het strafrecht en het bestuursrecht worden elk op een geheel eigen wijze genormeerd. In artikel 1:6 van de Awb is bepaald dat de Awb niet van toepassing is op de opsporing en vervolging van strafbare feiten noch op de tenuitvoerlegging van strafrechtelijke beslissingen. Het handelen van strafrechtelijke organen wordt genormeerd door de regels van het Wetboek van Strafrecht en door de diverse bijzondere wetten, waarin de geldende materiële normen zijn verwoord en waarin soms ook van de algemene strafvordering afwijkende strafprocessuele bevoegdheden zijn opgenomen, en het Sv, dat algemene regels van strafprocesrecht bevat, bevoegdheden in het leven roept en de grenzen van de bevoegdheden bepaalt.
Op grond van artikel 3 van de Politiewet 2012 heeft de politie tot taak te zorgen voor de daadwerkelijke handhaving van de rechtsorde en het verlenen van hulp aan hen die deze behoeven. Op grond van deze algemene politietaak, alsmede op grond van de last die in de artikelen 141 en 142 van het Sv aan de aldaar genoemde ambtenaren wordt gegeven om strafbare feiten op te sporen, kunnen opsporingsambtenaren onderzoek doen. Een opsomming van de daarbij te hanteren methoden ontbreekt. Algemene opsporingsmethoden zijn niet in het Sv geregeld. Er zijn wel bijzondere opsporingsbevoegdheden geregeld. Dit zijn observatie, infiltratie, de pseudo-koop of pseudo-dienstverlening, het stelselmatig inwinnen van informatie, het onderzoek doen in een besloten plaats zonder toestemming van de rechthebbende, het opnemen van vertrouwelijke communicatie, het onderzoek van telecommunicatie en het stelselmatig volgen of waarnemen. Opsporingsambtenaren kunnen, naast dat zij bevoegd zijn opsporingshandelingen te verrichten, ook bevoegd zijn tot het uitoefenen van controlebevoegdheden die in bijzondere wetten worden toegekend. Op grond van artikel 160 van de WVW 1994 bijvoorbeeld kan een ambtenaar de bestuurder van een voertuig vorderen zijn voertuig te doen stilhouden, terwijl het vijfde lid van het artikel bepaalt dat de bestuurder op eerste vordering van de opsporingsambtenaar verplicht is medewerking te verlenen aan een ademonderzoek. Als een bevoegde ambtenaar van deze bevoegdheid gebruikmaakt en de ademtest wijst een te hoog alcoholpromillage uit, dan is er een verdenking ontstaan en gaat controle over in opsporing.
In het bestuursrecht worden de sancties opgelegd door een bestuursorgaan. De rechter speelt in het bestuursrecht pas een rol indien een belanghebbende, na bezwaar of administratief beroep, beroep instelt bij de rechter. De rechter speelt in het strafrecht een centrale rol.

Bestuursdwang, dwangsom en gedogen

Omtrent de bevoegdheid tot het opleggen van een bestuurlijke sanctie bepaald artikel 5:4 Awb dat een bestuurlijke sanctie pas kan worden opgelegd voor zover de bevoegdheid daartoe bij of krachtens de wet is verleend en de overtreding en de sanctie hierop bij of krachtens een aan de gedraging voorafgaand wettelijk voorschrift zijn omschreven.
De Gemeentewet kent in artikel 125 aan het gemeentebestuur een algemene bevoegdheid toe tot het opleggen van een last onder bestuursdwang.

In artikel 5:21 van de Awb is de last onder bestuursdwang als volgt gedefinieerd: de herstelsanctie, inhoudende:
a. een last tot geheel of gedeeltelijk herstel van de overtreding, en
b. de bevoegdheid van het bestuursorgaan om de last door feitelijk handelen ten uitvoer te leggen, indien de last niet of niet tijdig wordt uitgevoerd.
Het feitelijk handelen omvat onder meer: het doen wegnemen, ontruimen, beletten, in de vorige toestand herstellen of het treffen van maatregelen om verdere nadelige gevolgen van een overtreding te voorkomen.
Het opleggen van een last onder bestuursdwang is dus zuiver gericht op het feitelijk in overeenstemming brengen met de bestuursrechtelijke voorschriften van een onwettige situatie. Dit heeft dus een herstellende werking en heet daarom 'reparatoire sanctie' of in termen van de Awb: een herstelsanctie (artikel 5:2, eerste lid, onder b).
Onder overtreding van een voorschrift wordt verstaan: een gedraging die in strijd is met het bepaalde bij of krachtens enig wettelijk voorschrift (artikel 5:1, eerste lid, van de Awb). Daaronder valt dus ook het niet nakomen van voorschriften die aan een vergunning zijn verbonden, zoals bijvoorbeeld geluidsvoorschriften bij een milieuvergunning.
In artikel 5:32 van de Awb is aangegeven dat een bestuursorgaan dat bevoegd is om een last onder bestuursdwang op te leggen, ook bevoegd is om een dwangsom op te leggen. Het opleggen van een dwangsom is een middel om de overtreder door het opleggen van een last om te betalen, te bewegen de overtreding te beëindigen. Bijna vanzelfsprekend hoort hier de vraag bij welk instrument het geschiktst is om aan de geconstateerde overtreding een einde te maken. Deze vraag zal steeds beantwoord moeten worden aan de hand van feiten, de omstandigheden en de belangen die aan de orde zijn. De wet laat zich hier niet over uit. Wel is in artikel 5:6 van de Awb bepaald dat het bestuursorgaan geen herstelsanctie oplegt zolang een andere wegens dezelfde overtreding opgelegde herstelsanctie van kracht is.
Met andere woorden: een combinatie van bestuursdwang met last dwangsom is niet mogelijk.
De eerste stap in een handhavingscyclus zal zijn dat een overtreding plaatsvindt dan wel gaat plaatsvinden. Dat betekent dat er een onderzoek moet worden gedaan. Met behulp van de toezichtsbevoegdheden wordt de situatie onderzocht. Hiervan zal de ambtenaar een rapport van bevindingen moeten opmaken. Het is belangrijk dat een dergelijk rapport van foto's of ander bewijsmateriaal wordt voorzien. Bij de voorbereiding van een besluit moet immers worden voldaan aan het zorgvuldigheidsbeginsel.

Het kan een keuze zijn van het bestuursorgaan om niet over te gaan tot handhaven. De met de wet strijdige situatie wordt dan gedoogd. Is een bestuursorgaan op de hoogte van de overtreding, maar wordt er geen actie nomen, dan is er sprake van passief gedogen. Het toepassen van bestuursdwang is een bevoegdheid, geen absolute verplichting. Een gemeente heeft dus de mogelijkheid om het belang van de handhaving door middel van bestuursdwang af te wegen tegen andere belangen, zoals de mogelijkheid om een andere bestuursrechtelijke sanctie in te zetten of over te gaan tot het gedogen. Deze vrijheid is echter betrekkelijk. Uit jurisprudentie blijkt dat er een beginselplicht tot handhaving bestaat. Bijvoorbeeld: ABRvS 22-03-2001, ECLI:NL:RVS:2001:AB0934 (Dwangsom Camping Nunspeet). Enkel in geval van bijzondere omstandigheden kan van handhavend optreden worden afgezien. Het is goed dit te beseffen. Indien er namelijk een veelheid aan regelgeving binnen een gemeente bestaat, en de gemeente wordt op handhaving van die regels aangesproken, is zij in beginsel dus verplicht hier gevolg aan te geven. De handhaafbaarheid speelt dus een grote rol bij het opstellen van regels. Een duidelijk handhavingsbeleid is hierbij eveneens onontbeerlijk. Zeker als er een handhavingsachterstand moet worden ingelopen, is het van groot belang om in het handhavingsbeleid vast te leggen hoe de prioriteiten zijn bepaald.

Bestuursrechtelijk instrumentarium gemeenten
Gemeenten hebben in het kader van toezicht en handhaving een aantal bestuursrechtelijke instrumenten ter beschikking. Voor de bestuursrechtelijke instrumenten waarover gemeenten

beschikken geldt een scheiding in sancties die erop zijn gericht de ontstane situatie in de gewenste situatie te herstellen (herstelsancties) en sancties die primair zijn bedoeld om bestraffend op te treden (punitieve sancties).

Bij de herstelsancties gaat het om de last onder bestuursdwang en de last onder dwangsom . Deze sancties kunnen alleen worden ingezet in situaties waarin herstel daadwerkelijk mogelijk is, zoals het terugbrengen van een bouwwerk in de oorspronkelijke staat. Het intrekken van een begunstigend besluit (vergunning, ontheffing, subsidie) is een voorbeeld van een herstelsanctie die vaak gevoeld wordt als een punitieve sanctie. De meeste normen uit de APV die verloederingsfeiten en onveiligheidsgevoelens van burgers moeten tegengaan lenen zich niet voor handhaving via dwangsom of bestuursdwang. Of het herstel is feitelijk niet mogelijk (denk aan geluidsoverlast), óf het herstel zélf, dan wel de controle daarop, leveren problemen op (denk aan een last onder dwangsom tot het niet meer voortijdig plaatsen van vuilniszakken op straat, die wekelijks gecontroleerd zou moeten worden).

Op 14 januari 2009 zijn de BBOOR en het bijbehorende Besluit (AMvB) in werking getreden. De BBOOR is neergelegd in de artikelen 154b en verder van de Gemeentewet. De wet geeft gemeenten een zelfstandige bevoegdheid om op te treden tegen veel voorkomende en overlast veroorzakende, lichte overtredingen van de APV en de Afvalstoffenverordening. Het is een punitieve sanctie.
Het betreft een zelfstandige bevoegdheid waarbij de raad bij verordening kan bepalen dat een bestuurlijke boete kan worden opgelegd voor overtreding van voorschriften uit de APV die strafbaar zijn gesteld en die niet bij AMvB zijn uitgezonderd. Ook overtreding van voorschriften uit de Afvalstoffenverordening die strafbaar zijn gesteld en die zijn genoemd in de AMvB kunnen bestuurlijk worden beboet. Heeft een gemeente de bestuurlijke boete ingevoerd dan kan zij te allen tijde besluiten de bestuurlijke boete weer af te schaffen. Een besluit van de raad tot intrekking van het besluit tot invoering van de bestuurlijke boete treedt echter niet eerder in werking dan na twaalf maanden na de bekendmaking van het intrekkingsbesluit.
De bevoegdheid tot het opleggen van een bestuurlijke boete wordt uitgeoefend of door het college, of door de burgemeester, namelijk indien de toepassing van dit middel dient tot handhaving van regels die de burgemeester uitvoert.
Tegen de boeteoplegging kan conform de rechtsgang van de Awb bezwaar worden gemaakt en beroep worden ingesteld. De boete dient door een bestuurlijk toezichthouder in dienst van de gemeente te worden opgelegd, die tevens BOA in het kader van de identificatieplicht is. Mandateren van deze bevoegdheid aan particuliere toezichthouders is niet toegestaan. De eis dat de toezichthouder tevens BOA is, complementeert het geheel aan bevoegdheden om de bestuurlijke boete te effectueren. Mocht niet voldaan worden aan het verzoek van de toezichthouder om inzage te verlenen in het identiteitsbewijs, dan kan de toezichthouder optreden als BOA en hiervan een proces-verbaal opmaken.
De opbrengsten van de boeten komen toe aan de gemeenten. Gemeenten zijn zelf verantwoordelijk voor de incasso en de registratie van opgelegde boeten.
In gemeenten waar gekozen wordt voor invoering van de bestuurlijke boete krijgt het gemeentebestuur voor wat betreft de aanpak van de kleine ergernissen het primaat bij de handhaving in de publieke ruimte en neemt de rol van de politie hierbij af. Daarbij zal de lijn zijn dat waar gekozen is voor bestuurlijke beboeting, de politie niet meer stelselmatig aandacht besteedt aan kleine ergernissen en het bestuur een 24-uurs beschikbaarheid van de bestuurlijke toezichthouders waarborgt. De politie blijft wel bevoegd om, waar nodig, strafrechtelijk op te treden tegen de overtreding van de APV-normen.

Strafrechtelijk instrumentarium gemeenten
Op 7 juli 2006 is de Wet OM-afdoening van kracht geworden. Hiertoe zijn de Wetboeken van Strafvordering en Strafrecht gewijzigd. Vanaf 2009 hebben gemeenten gefaseerd de mogelijkheid gekregen OM-strafbeschikkingen uit te vaardigen.

Het gaat hierbij om zogeheten 'bestuurlijke strafbeschikkingen overlast' waarmee aan personen die overtredingen begaan een geldboete kan worden opgelegd. De te bestraffen overtredingen staan vermeld in de OM-beleidsregels voor de (bestuurlijke)strafbeschikking overlast en zien op lichte (aan de APV en afvalstoffenverordening gerelateerde) overlastfeiten.
Het Ministerie van Justitie en Veiligheid kent in overleg met het OM deze strafbeschikkingsbevoegdheid toe. Artikel 257b van het WvSv is op dit moment de grondslag voor de gemeentelijke bevoegdheid om (middels een BOA) een strafbeschikking uit te vaardigen. Van de bevoegdheid kan gebruik worden gemaakt onder toezicht van en volgens richtlijnen vastgesteld door het College van procureurs-generaal (OM).

Omdat op de strafbeschikking het strafrecht van toepassing is kan een belanghebbende hiertegen geen bezwaar en beroepsprocedure bij de bestuursrechter voeren. Men zal in verzet kunnen gaan bij het OM en uiteindelijk in bij hoger of cassatie kunnengaan.

Artikel 6:1 Sanctiebepaling

In het eerste en tweede lid wordt geregeld dat het niet-naleven van de genoemde voorschriften of beperkingen die aan een vergunning of een ontheffing zijn verbonden een strafbaar feit oplevert.

Op grond van artikel 154 van de Gemeentewet kan de raad op overtreding van zijn verordeningen straf stellen. Artikel 6:1, eerste en tweede lid, regelt dat het niet-naleven van de in de APV genoemde voorschriften of beperkingen die aan een vergunning of een ontheffing zijn verbonden een strafbaar feit oplevert.

De op te leggen straf mag niet zwaarder zijn dan hechtenis van ten hoogste drie maanden of een geldboete van de tweede categorie, al dan niet met openbaarmaking van de rechterlijke uitspraak. In artikel 23 van het WvSr zijn de maxima van de zes boetecategorieën opgenomen. Het maximum van een boete van de eerste categorie bedraagt € 415 en van de tweede categorie € 4.150. Het is overigens uiteindelijk de strafrechter die de soort en de maat van de straf in een concreet geval bepaalt, tot de grens van de door de raad gekozen boetecategorie. Hierbij dient de rechter op grond van artikel 24 van het WvSr rekening te houden met de draagkracht van de verdachte. Het wettelijk minimum van de geldboete bedraagt op grond van artikel 23, tweede lid, van het WvSr € 3.De Gemeentewet heeft aan de raad de keuze gelaten op overtreding van verordeningen geldboete te stellen van de eerste óf de tweede categorie. De raad heeft daarbij de ruimte om binnen de verordening onderscheid te maken naar bepalingen waar bij overtreding een straf van de eerste dan wel van de tweede categorie op staat. Uiteraard kan in de APV ook worden gekozen voor een enkele strafmaat. De gemeente verliest dan echter de mogelijkheid om scheiding aan te brengen tussen lichte en zwaardere overtredingen. Het is niet mogelijk om van de indeling in boetecategorieën af te wijken, bijvoorbeeld door een maximumboete van € 1000 te stellen.

Strafbaarheid rechtspersonen
Op grond van artikel 91 juncto 51 van het WvSr. vallen ook rechtspersonen onder de werking van de sanctiebepaling. Bij veroordeling van een rechtspersoon kan de rechter een geldboete opleggen tot ten hoogste het bedrag van de naast hogere categorie "indien de voor het feit bepaalde boetecategorie geen passende bestraffing toelaat" (artikel 23, zevende en achtste lid, van het WvSr). Dat betekent dat voor overtredingen van de APV door een rechtspersoon de rechter de mogelijkheid heeft een boete van de derde categorie op te leggen € 8.300).

Uitgangspunten bij een keuze tussen de tweede en de eerste geldboetecategorie
Het is niet goed mogelijk om algemene criteria te geven voor de vraag of een overtreding van een gemeentelijke verordening bedreigd moet worden met een boete van de eerste (lichte

overtredingen) dan wel de tweede categorie. De opvatting van de raad over de ernst van bepaalde overtredingen is hiervoor maatgevend. Wel kunnen enkele algemene uitgangspunten worden genoemd:
a. De hoogte van een op te leggen boete zal in overeenstemming moeten zijn met de aard van de overtreding. Gezien de aard van de bepalingen van de APV kan als algemene lijn worden gehanteerd dat op overtredingen een straf van de tweede categorie wordt gesteld. Op de overtredingen die de raad minder ernstig acht, kan een boete van de eerste categorie worden gesteld. Overigens dient er bij de vaststelling van de strafhoogte rekening te worden gehouden met het feit dat ook de lichtere delicten soms onder zodanige omstandigheden kunnen worden gepleegd, dat zij een zwaardere bestraffing verdienen. Het komt nog wel eens voor dat de rechter er behoefte aan heeft, voor bijvoorbeeld bepaalde baldadigheidsdelicten - waarop in het algemeen een zware straf niet past - met het oog op de algemene preventie, een zwaardere straf op te leggen. Desondanks blijft het gewenst om na te gaan welke overtredingen in de eigen gemeentelijke verordeningen in aanmerking komen voor onderbrenging in de eerste categorie.
b. Op milieuovertredingen, met name overtredingen die ook door rechtspersonen kunnen worden gepleegd, wordt veelal een boete van tweede categorie gesteld.
c. Indien aanvullend wordt opgetreden ten opzichte van provinciale verordeningen, kan als uitgangspunt worden gehanteerd dat de raad kiest voor een geldboete van de eerste categorie indien de provinciale regelgever daar ook voor heeft gekozen. Een voorbeeld. In een provinciale landschapsverordening is het verboden om zonder vergunning buiten de bebouwde kom op of aan onroerend goed commerciële reclames aan te brengen of te hebben. In een APV is, uit hoofde van hetzelfde motief, eenzelfde verbod opgenomen voor het gebied binnen de bebouwde kom. Zou nu overtreding van het provinciale voorschrift worden bedreigd met een geldboete volgens de eerste categorie, terwijl op overtreding van het gemeentelijk voorschrift een geldboete is gesteld volgens de tweede categorie, dan zouden voor identieke gedragingen verschillende maximumstraffen gelden (€ 415 buiten de bebouwde kom; € 4.150 binnen de bebouwde kom). Overigens staat het de raad vrij om in dit soort gevallen toch te kiezen voor de tweede categorie.
d. Indien de raad aanvullend optreedt ten opzichte van een rijksregeling, kan net als bij de provincie als uitgangspunt worden genomen dat het Rijk wordt gevolgd bij de keuze van de boetecategorie. Zo zijn in elke APV wel bepalingen opgenomen die een aanvulling zijn op overtredingen waar Boek III WvSr een boete van eerste categorie op stelt. Het betreft veelal artikelen die beogen overlast en baldadigheid tegen te gaan. De volgende APV-bepalingen kunnen worden aangemerkt als een dergelijke aanvulling.

1. De artikelen 2:47 tot en met 2:50, voorschriften die baldadigheid en overlast beogen tegen te gaan. Dit zijn aanvullingen op de artikelen 424 (baldadigheid op of aan de weg) en 426bis van het WvSr (belemmering van een ander in zijn vrijheid van beweging op de weg, zich opdringen aan een ander, hinderlijk volgen).
2. Artikel 4:6 is een aanvulling op artikel 431 van het WvSr (rumoer of burengerucht waardoor de nachtrust kan worden verstoord).

Zo is ook in verschillende APV's (zie artikel 5:32 (Crossterreinen)) als aanvulling op artikel 10, eerste lid, van de WVW 1994 een regeling opgenomen voor het houden van wedstrijden met motorrijtuigen op andere plaatsen dan de weg en voor wedstrijden anders dan met voertuigen op of aan de weg. Ingevolge artikel 10, eerste lid, van de WVW 1994 is het behoudens ontheffing op grond van artikel 148 van de WVW 1994 – verboden om op de weg een wedstrijd te houden. Overtreding van dit verbod wordt bedreigd met een geldboete van de eerste categorie.

In bijzondere wetten wordt aan gemeenten vaak de bevoegdheid gegeven of de verplichting opgelegd om nadere voorschriften vast te stellen. Ook de strafbaarstelling van de overtreding van deze gemeentelijke voorschriften is veelal in deze wetten opgenomen. De opsomming in het eerste

en tweede lid van dit artikel bevatten dan ook geen in deze verordening opgenomen voorschriften, op overtreding waarvan straf is bedreigd in de bijzondere wet. Dat betreft:
- artikel 2:6; overtreding van deze voorschriften is strafbaar gesteld in de artikelen 437 en 437ter van het WvSr (boete van de tweede respectievelijk derde categorie) en
- de voorschriften uit hoofdstuk 2, afdeling 5, 'Regulering par commerciële rechtspersonen en overige aangelegenheden uit de Alcoholwet'. Zie daarvoor het algemene gedeelte van de toelichting bij die afdeling.

Hechtenis?
Het zal zelden voorkomen dat voor overtreding van een APV-bepaling hechtenis wordt opgelegd, zeker nu ernaar gestreefd wordt de korte vrijheidsstraf nog meer terug te dringen 'ten gunste' van de geldboete. Toch is in het eerste lid van dit artikel de mogelijkheid van hechtenis opgenomen omdat niet bij voorbaat kan worden uitgesloten dat in bepaalde (uitzondering)gevallen (bijvoorbeeld in het geval van recidive) de rechter behoefte heeft aan de mogelijkheid tot oplegging van een vrijheidsstraf.
Op overtreding van de in het tweede lid van dit artikel genoemde – in de eerste geldboetecategorie ingedeelde – bepalingen, is echter geen hechtenis gesteld, omdat het hier lichte overtredingen betreft.

Strafbaarstelling niet-naleving nadere regels en vergunningsvoorschriften
Niet alleen de overtreding van in de verordening opgenomen bepalingen wordt in dit artikel met straf bedreigd. In een aantal bepalingen wordt aan het college de bevoegdheid gedelegeerd nadere regels te stellen. Ook de overtreding hiervan levert een strafbaar feit op. Dit geldt ook voor de overtreding van krachtens artikel 1:4 gegeven beperkingen en voorschriften bij een vergunning of een ontheffing. Formeel levert dit laatste een overtreding van artikel 1:4, tweede lid, op. Hierin is de verplichting opgenomen dat degene aan wie krachtens de APV een vergunning of ontheffing is verleend, verplicht is de daaraan verbonden voorschriften en beperkingen na te komen.

Wabo
Overtredingen van bepalingen die voortvloeien uit de Wabo (zoals handelingen zonder of in strijd met een omgevingsvergunning) zijn in de WED aangeduid als economische delicten. Dat heeft gevolgen voor de strafmaat, die onder de WED anders is dan onder de APV. Om dat onderscheid duidelijk te maken is het derde lid toegevoegd.

Vierde lid
In het vierde lid is de bevoegdheid neergelegd een bestuurlijke boete op te leggen ter handhaving van de regels gesteld krachtens artikel 3, derde lid, van de Wet veiligheidsregio's. De hoogte van deze boete is maximaal gelijk aan een geldboete van de derde categorie.

Artikel 6:2 Toezichthouders
In dit artikel – en eventueel krachtens dit artikel, door het college dan wel door de burgemeester – worden de toezichthouders aangewezen. Toezichthouders zijn personen die bij of krachtens wettelijk voorschrift belast zijn met het houden van toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens enig wettelijk voorschrift (artikel 5:11 van de Awb). De basis voor deze aanwijzingsbevoegdheid wordt gevonden in hoofdstuk 5 (handhaving) van de Awb. Daarin zijn algemene regels gegeven voor de bestuursrechtelijke handhaving van algemeen geldende rechtsregels en individueel geldende voorschriften.
Politieambtenaren zijn alleen te beschouwen als toezichthouders voor zover zij bij of krachtens een bijzondere wet als zodanig zijn aangewezen. Artikel 3 van de Politiewet 2012, dat een algemene

omschrijving van de politietaak bevat, kan niet worden beschouwd als een wettelijk voorschrift in de zin van het artikel.

Legitimatieplicht toezichthouder
Een toezichthouder dient zich, indien gevraagd, te kunnen legitimeren (artikel 5:12 van de Awb). Het legitimatiebewijs wordt uitgegeven door het bestuursorgaan onder verantwoordelijkheid waarvan de toezichthouder werkzaam is. Het in artikel 5:12, derde lid, van de Awb genoemde 'model' van het legitimatiebewijs is vastgesteld bij de Regeling model legitimatiebewijs toezichthouders Awb. Deze regeling bevat echter geen echt model, maar een opsomming van alle elementen die in ieder geval op het legitimatiebewijs moeten zijn opgenomen en een voorbeeld van een legitimatiebewijs.

Het evenredigheidsbeginsel
In artikel 5:13 van de Awb is het evenredigheidsbeginsel neergelegd. Een toezichthouder mag zijn bevoegdheid slechts uitoefenen voor zover dit redelijkerwijs voor de vervulling van zijn taak noodzakelijk is. Een toezichthouder kan derhalve niet te allen tijde gebruik maken van alle bevoegdheden die in de Awb standaard aan toezichthouders worden toegekend. Steeds zal de afweging gemaakt moeten worden of het voor de vervulling van zijn taak redelijkerwijs noodzakelijk is. Bepalend hiervoor is de aard van het voorschrift op de naleving waarvan een toezichthouder moet toezien.

Bevoegdheden toezichthouder
In de artikelen 5:15 tot en met 5:19 van de Awb worden bevoegdheden aan toezichthouders toegekend. In artikel 5:14 van de Awb is de mogelijkheid opgenomen om aan een toezichthouder minder bevoegdheden toe te kennen. Zo is op voorhand vaak al duidelijk welke bevoegdheden voor het uitoefenen van toezicht niet relevant zijn of per definitie onevenredig.
Op basis van artikel 5:15 van de Awb is een toezichthouder bevoegd elke plaats te betreden met uitzondering van woningen zonder toestemming van de bewoner. 'Plaats' is daarbij een ruim begrip en omvat niet alleen erven en andere (bedrijfs)terreinen, maar ook (bedrijfs)gebouwen. Dat de Awb een uitzondering maakt voor het betreden van een woning zonder toestemming van de bewoner vloeit voort uit het in artikel 12 van de Grondwet vastgelegde 'huisrecht'. Op grond hiervan is voor het binnentreden van woningen zonder toestemming van de bewoner steeds een grondslag in een bijzondere wet vereist. Voor de handhaving van gemeentelijke verordeningen is de basis voor het binnentreden zonder toestemming van de bewoner gelegd in artikel 149a van de Gemeentewet. Op grond van dit artikel kan aan toezichthouders deze bevoegdheid worden toegekend, indien het gaat om het toezicht op de naleving van bij verordening gegeven voorschriften die strekken tot handhaving van de openbare orde of veiligheid of bescherming van het leven of de gezondheid van personen. In artikel 6:3 wordt deze bevoegdheid aan toezichthouders toegekend. In de Awbi zijn de vormvoorschriften gegeven die bij het binnentreden van een woning in acht genomen moeten worden. In de toelichting op artikel 6:3 wordt nader op de Awbi ingegaan.
De bevoegdheid tot het betreden van plaatsen houdt niet tevens in de bevoegdheid tot het doorzoeken van die plaatsen. De Awb geeft toezichthouders dus niet de bevoegdheid om willekeurig kasten, laden en andere bergplaatsen te openen. In gevallen waarin die bevoegdheid niettemin noodzakelijk is, dient deze te worden verschaft door de bijzondere wetgever.
Artikel 5:16 van de Awb geeft de toezichthouder de bevoegdheid om inlichtingen te vorderen. Op grond van artikel 5:20 van de Awb is een ieder ook verplicht deze inlichtingen te verstrekken, behoudens een aantal uitzonderingen dat terug te voeren is op het beroepsgeheim.
In de artikelen 5:17 tot en met 5:19 van de Awb worden aan toezichthouders de bevoegdheden verleend om inzage te vorderen van zakelijke gegevens en bescheiden en om zaken en vervoermiddelen te onderzoeken.

Bijzondere wetten

Bijzondere (medebewinds)wetten die de raad bevoegd verklaren of verplichten tot het maken van verordeningen (zoals de Wm, de Woningwet en – in relatie tot de APV in het bijzonder van belang – de Alcoholwet), kunnen op het punt van de aanwijzing van toezichthoudende ambtenaren een eigen regeling bevatten. Die aanwijzing heeft doorgaans tot gevolg dat de aangewezen ambtenaar bepaalde (toezicht)bevoegdheden krijgt.
Zo krijgen in artikel 42 van de Alcoholwet de toezichthouders die belast zijn met het toezicht op het bepaalde bij en krachtens die wet (het gaat hier ook om hoofdstuk 2, afdeling 5, 'Regulering paracommerciële rechtspersonen en overige aangelegenheden uit de Alcoholwet') eveneens de bevoegdheid om een woning binnen te treden zonder toestemming van de bewoners, als daar alcoholhoudende drank wordt verstrekt aan particulieren of als zij vermoeden dat dat daar gebeurt.

Toezicht en opsporing
De meeste bepalingen van de APV bevatten ge- en verboden. Op de naleving hiervan dient te worden toegezien en bij overtreding dient te worden opgetreden. Dit kan op twee manieren gebeuren: bestuursrechtelijk – door onder andere het opleggen van een last onder bestuursdwang of onder dwangsom – en strafrechtelijk. Voor beide vormen van handhaving dienen personen te worden aangewezen met toezichthoudende respectievelijk opsporingsbevoegdheden. Alleen voor de aanwijzing van de toezichthouders is een bepaling opgenomen in de APV. De opsporingsambtenaren worden aangewezen in de artikelen 141 en 142 van het WvSv.
Het onderscheid tussen toezicht en opsporing is van belang, aangezien er een onderscheid bestaat, zowel naar inhoud als naar de voorwaarden waaronder zij op grond van de wet kunnen worden uitgeoefend. Het kenmerkende onderscheid tussen beide is dat bij toezicht op de naleving geen sprake hoeft te zijn van enig vermoeden van overtreding van een wettelijk voorschrift en bij opsporing wel. Ook zonder dat vermoeden heeft het bestuur de taak na te gaan of bijvoorbeeld de voorschriften van een vergunning in acht worden genomen. Indien mocht blijken dat in strijd met het voorschrift wordt gehandeld, hoeft dit ook niet automatisch te leiden tot een strafrechtelijke vervolging. Het hanteren van bestuursrechtelijke middelen zoals het intrekken van de vergunning of het toepassen van bestuursdwang vormen in veel gevallen een meer passende reactie.
Ook al is de uitoefening van het toezicht niet gebonden aan het bestaan van vermoeden dat een wettelijk voorschrift is overtreden, toch kan hiervan wel blijken bij het toezicht. Op dat moment wordt de vraag naar de verhouding tussen de toezichthoudende en opsporingsbevoegdheden van belang, in het bijzonder wanneer beide bevoegdheden in dezelfde persoon zijn verenigd. Beide bevoegdheden kunnen naast elkaar worden toegepast, zolang gezorgd wordt dat de bevoegdheden die samenhangen met het toezicht en de bevoegdheden die samenhangen met de opsporing worden gebruikt waarvoor ze zijn toegekend. Op het moment dat toezicht overgaat in opsporing is het derhalve zaak er voor te zorgen dat de waarborgen die aan de verdachte toekomen in het kader van de opsporing in acht worden genomen.
De voornaamste verschillen tussen toezicht en opsporing zijn de volgende.
- Toezicht heeft betrekking op de naleving van de voorschriften die tot burgers en bedrijven zijn gericht en heeft vaak preventieve werking. Opsporing dient gericht te zijn op strafrechtelijke afdoening.
- Toezicht is een bestuurlijke activiteit en wordt derhalve genormeerd door de Awb. De opsporing wordt geregeld WvSv.

Opsporingsambtenaren
In de artikelen 141 en 142 van het WvSv worden de met de opsporing van strafbare feiten belaste ambtenaren genoemd. De in artikel 141 genoemde ambtenaren hebben een opsporingsbevoegdheid die in principe voor alle strafbare feiten geldt (algemene opsporingsbevoegdheid). Artikel 142 betreft de BOA's die in de regel een opsporingsbevoegdheid hebben voor een beperkt aantal strafbare feiten (beperkte opsporingsbevoegdheid).
Op basis van artikel 142, eerste lid, onder c, van het WvSv hebben de volgende – voor de APV relevante – personen opsporingsbevoegdheid:

- personen die bij bijzondere wetten met de opsporing van de daarin bedoelde strafbare feiten worden belast, en
- personen die bij verordening zijn belast met het toezicht op de naleving van die verordening, een en ander voor het die feiten betreft en die personen zijn beëdigd.

Tot de eerste groep behoren bijvoorbeeld ambtenaren van bouw- en woningtoezicht. De grondslag van de opsporingsbevoegdheid ligt in de Woningwet. Tot de tweede groep behoren bijvoorbeeld milieu- en parkeerwachters, belast met het toezicht op de desbetreffende autonome bepalingen in de APV.

Sinds 1 mei 2018 volgt voorts uitdrukkelijk uit artikel 142, eerste lid, onder c, van het WvSv, dat het ook kan gaan om personen die 'krachtens' verordening zijn belast met het toezicht (dus via een aanwijzingsbesluit van het college of de burgemeester).

Aangezien buitengewone opsporingsambtenaren hun aanwijzing aan het WvSv ontlenen, is een nadere regeling in de APV niet mogelijk. De aanwijzing als toezichthouders in de APV is de grondslag voor de aanwijzing als BOA. De opsporingsbevoegdheid van de buitengewone opsporingsambtenaren beperkt zich tot die zaken waarvoor zij toezichthouder zijn. De personen die op grond van dit artikel worden aangewezen, dienen op grond van het Besluit BOA aan de volgende voorwaarden te voldoen:

1. zij dienen te voldoen aan de eisen van vakbekwaamheid en betrouwbaarheid;
2. zij dienen te zijn beëdigd door het College van procureurs-generaal (volgens artikel 18, eerste lid, van het Besluit buitengewoon opsporingsambtenaar).

De akte van beëdiging bevat een aantal gegevens met betrekking tot de BOA, waaronder in ieder geval de feiten tot de opsporing waarvoor de opsporingsbevoegdheid geldt. De akte wordt op naam van de desbetreffende ambtenaar gesteld en na de beëdiging aan hem uitgereikt. De akte wordt voor vijf jaar afgegeven. Hierna kan hij worden verlengd, mits de ambtenaar nog voldoet aan de eisen van vakbekwaamheid en betrouwbaarheid.

Gemeentelijke verordeningen en opsporing

Aan opsporingsambtenaren kan op grond van artikel 149a van de Gemeentewet, met inachtneming van de Awbi, de bevoegdheid tot het binnentreden van woningen worden verleend (zie verder de toelichting bij artikel 6:3). Hun overige opsporingsbevoegdheden ontlenen zij aan het WvSv. De raad heeft hiernaast niet de bevoegdheid om andere opsporingsbevoegdheden te creëren. Ingevolge artikel 1 van het WvSv mag bij gemeentelijke verordening geen regeling worden gegeven omtrent de opsporing of het bewijs van de in die verordening strafbaar gestelde feiten.

Ook in een aantal bijzondere wetten worden opsporingsambtenaren aangewezen. Dit is met name van belang voor de medebewindvoorschriften die in op deze wetten gebaseerde verordening zijn opgenomen. Een speciale regeling geldt voor de op de artikelen 437 en 437ter van het WvSr gebaseerde en in afdeling 2.5 opgenomen bepalingen ter bestrijding van heling van goederen. De in de artikelen 551 en 552 van het WvSv geregelde opsporings- en toezichtbevoegdheden komen reeds toe aan de algemene opsporingsambtenaren als bedoeld in artikel 141 van het WvSv. Gezien de bijzondere materie is het in het algemeen niet zinvol om ook nog eens buitengewone opsporingsambtenaren aan te wijzen.

Toezichthoudende ambtenaren belasten met opsporing?

Gezien het voorgaande zijn toezichthoudende ambtenaren vanuit hun aanstelling in hun functie niet automatisch belast met opsporing. Dit zal in veel gevallen ook niet nodig zijn. Veelal kan volstaan worden met toezichthoudende bevoegdheden. Indien namelijk de handhaving van bepaalde wettelijke voorschriften voornamelijk bestuursrechtelijk geschiedt (bestuursdwang, dwangsom), is het niet nodig om te beschikken over opsporingsbevoegdheden. Dit is pas vereist indien men strafrechtelijk wil gaan handhaven. In die situatie is het vaak ook niet noodzakelijk om alle toezichthouders opsporingsbevoegdheden te geven. Veelal kan worden volstaan met één of enkele opsporingsambtenaren. Ook kan soms de hulp ingeroepen worden van een algemeen opsporingsambtenaar (ambtenaar van politie).

Artikel 6:3 Binnentreden woningen

Algemeen

Het is soms noodzakelijk dat personen die belast zijn met het toezicht op de naleving dan wel de opsporing van overtredingen van de APV bepaalde plaatsen kunnen betreden. In artikel 5:15 van de Awb is deze bevoegdheid aan toezichthouders toegekend voor alle plaatsen, met uitzondering van het binnen treden van woningen zonder toestemming van de bewoners. De woning geniet extra bescherming op basis van artikel 12 van de Grondwet, dat het zogenaamde 'huisrecht' regelt. Het betreden van de woning zonder toestemming van de bewoner is daarom met veel waarborgen omkleed. Op het betreden van een woning met toestemming van de bewoner zijn deze waarborgen niet van toepassing, al gelden daar wel de, zij het wat beperktere, vormvoorschriften van de Awbi. De bevoegdheid voor het binnentreden zonder toestemming van de bewoner kent drie elementen:

1. de bevoegdheid tot binnentreden dient bij of krachtens de wet te zijn verleend;
2. de personen aan wie de bevoegdheid is verleend dienen bij of krachtens de wet te worden aangewezen, en
3. er dienen bepaalde vormvoorschriften in acht te worden genomen.

Wettelijke grondslag bevoegdheid

Zowel het verlenen van de bevoegdheid tot het binnentreden als het aanwijzen van de personen die mogen binnentreden dient bij of krachtens de wet te gebeuren. Artikel 149a van de Gemeentewet geeft de raad de bevoegdheid om bij verordening personen aan te wijzen die woningen mogen binnentreden zonder toestemming van de bewoner. Het moet dan gaan om personen die belast zijn met het toezicht op de naleving of de opsporing van de overtreding van bij verordening gegeven voorschriften die strekken tot handhaving van de openbare orde of veiligheid of bescherming van het leven of de gezondheid van personen. In dit artikel wordt gebruikgemaakt van deze bevoegdheid. Voor enkele bepalingen in de APV wordt de bevoegdheid om een woning zonder toestemming van de bewoner te betreden rechtstreeks ontleend aan een bijzondere wet. Het betreft artikel 2:67 en 2:68 en de op artikel 437ter van het WvSr gebaseerde gemeentelijke helingvoorschriften. Artikel 552 van het WvSv bepaalt dat de in artikel 141 bedoelde opsporingsambtenaren en de ambtenaren die krachtens artikel 142 zijn belast met de opsporing van de bij de artikelen 437, 437bis of 437ter van het WvSr strafbaar gestelde feiten, toegang hebben tot elke plaats hebben waarvan redelijkerwijs vermoed kan worden dat zij wordt gebruikt door een handelaar als bedoeld in laatstgenoemde artikelen.

Vormvoorschriften

In de Awbi zijn de vormvoorschriften opgenomen die een persoon die een woning wil betreden in acht moet nemen. Hij dient:

- zich te legitimeren (artikel 1);
- mededeling te doen van het doel van het binnentreden (artikel 1);
- te beschikken over een schriftelijke machtiging (artikel 2);
- verslag te maken van het binnentreden (artikel 10).

De in artikel 1 opgenomen voorschriften gelden voor iedere binnentreding, dus ook indien dit gebeurt met toestemming van de bewoner. De artikelen 2 tot en met 11 van de Awbi gelden alleen als zonder toestemming van de bewoner wordt binnengetreden.

Degene die binnentreedt, dient te beschikken over een machtiging. In deze machtiging is aangegeven in welke woning binnengetreden kan worden. De Awbi gaat daarbij in beginsel uit van een machtiging voor één woning. Zo nodig kunnen in de machtiging echter maximaal drie andere afzonderlijk te noemen woningen worden opgenomen (zie de Regeling vaststelling model machtiging tot binnentreden (http://wetten.overheid.nl/BWBR0018484/2005-08), voor een model voor de machtiging).

In artikel 3 van de Awbi wordt aangegeven wie een machtiging tot binnentreden kunnen afgeven: de procureur-generaal bij het gerechtshof, de officier van justitie en de hulpofficier van justitie hebben een algemene bevoegdheid hiertoe gekregen. Hiernaast kan ook de burgemeester bevoegd zijn machtigingen te verlenen. Dit is het geval indien het binnentreden in de woning in een ander doel is gelegen dan in het kader van strafvordering (bijvoorbeeld bij woningontruimingen). De bevoegdheid machtigingen om binnen te treden af te geven, kan niet worden gemandateerd.
In artikel 5:27 van de Awb is voor het binnentreden zonder toestemming van de bewoner bij de uitoefening van bestuursdwang een andere regeling opgenomen. De bevoegdheid tot het afgeven van de machtiging is daar, naast de in de Awbi genoemde functionarissen, bij hetzelfde bestuursorgaan gelegd dat de bestuursdwang toepast. Dit betekent dat een college dat bestuursdwang wil uitoefenen, ook de eventueel benodigde machtiging moet afgeven.
Artikel 2, derde lid, van de Awbi voorziet in de bevoegdheid om in uitzonderlijke omstandigheden zonder machtiging en zonder toestemming de woning binnen te treden. Dit is het geval in situaties waarbij ernstig en onmiddellijk gevaar voor de veiligheid van personen of goederen dreigt, zoals bij de ontdekking op heterdaad van een geweldsdelict in een woning of de aanwezigheid in een woning van een bewapend persoon die van zijn wapen gebruik zou kunnen maken. Men kan ook denken aan gevallen waarin de belangen van de bewoner ernstig worden aangetast, zoals bij de ontdekking op heterdaad van een inbraak in de woning. Als de opsporingsambtenaar de bewoner, bijvoorbeeld als gevolg van diens afwezigheid, niet om toestemming tot binnentreden kan vragen, is hij bevoegd om ter bescherming van diens belangen zonder machtiging binnen te treden. Onder deze omstandigheden bestaat er dus steeds de noodzaak om terstond op te treden en is binnentreden zonder toestemming én zonder machtiging gerechtvaardigd.
Op het binnentreden van een woning zonder toestemming van de bewoner, blijft ook bij spoedeisende gevallen de Awbi zo veel mogelijk van toepassing. Het spoedeisende karakter van de situatie is derhalve voornamelijk van invloed op het hebben van een machtiging. Dat betekent dat deze bevoegdheid slechts kan worden uitgeoefend door personen die bij of krachtens de wet bevoegd zijn verklaard zonder toestemming van de bewoner binnen te treden.
Van binnentreden zonder toestemming van de bewoner dient na afloop een verslag opgemaakt te worden (artikel 10 van de Awbi).

Artikel 6:4 Intrekking oude verordening
In artikel 6:4 wordt geen tijdstip vermeld waarop de oude verordening wordt ingetrokken. Dat is ook niet nodig. De datum waarop de nieuwe verordening in werking treedt, is de datum waarop de oude verordening vervalt.

Artikel 6:5 Overgangsbepaling
Op aanvragen om een besluit, ingediend onder de oude verordening, wordt volgens de Awb beslist overeenkomstig de nieuwe verordening (toetsing ex nunc).
Op bezwaarschriften ingediend tegen besluiten genomen onder het oude recht, wordt eveneens besloten krachtens deze verordening met dien verstande dat de bezwaarde niet in een nadeliger positie mag komen dan hij onder het oude recht zou hebben gehad (verbod van reformatio in peius).

Artikel 6:6 Inwerkingtreding
Op de inwerkingtreding van verordeningen is de regeling van artikel 142 van de Gemeentewet van toepassing. Deze houdt in dat alle verordeningen in werking treden op de achtste dag na bekendmaking, tenzij een ander tijdstip daarvoor is aangewezen.
De APV is een besluit van het gemeentebestuur op overtreding waarvan straf is gesteld. Een dergelijk besluit wordt op dezelfde wijze bekendgemaakt als alle overige besluiten van het gemeentebestuur die algemeen verbindende voorschriften inhouden (artikel 139 van de Gemeentewet). Van belang is dat de gemeente gehouden is dit besluit mee te delen aan het parket van het arrondissement waarin de gemeente is gelegen (artikel 143 van de Gemeentewet).

Artikel 6:7 Citeertitel
Deze bepaling spreekt voor zich.

Tabel Nieuwe Algemene Plaatselijke Verordening (APV) voor Rozendaal:

Artikel:	Onderwerp	Wijzigingen ten opzichte van de vigerende APV Rozendaal:
1:1	Definities	Aantal definities toegevoegd aan dit artikel
2:10	Voorwerpen op de openbare weg	Toevoeging, verwijzing naar de Wet algemene bepalingen Algemene wet omgevingsrecht (WABO) en samenvoeging artikel 2:10a, b en c tot één artikel 2:10, conform het model van de VNG
2:11	vergunning voor het aanleggen, beschadigen en veranderen van een weg	Kleine tekstuele aanpassing conform model-APV VNG
2:18	Rookverbod in bossen en natuurterreinen	Kleine tekstuele aanpassing conform model-APV VNG
2:19	Gevaarlijk of hinderlijk voorwerp	Artikel laten vervallen overeenkomstig model APV VNG
2:26	Ordeverstoring	Uitbreiding artikel ordeverstoring bij evenementen overeenkomstig de afspraken met justitie en politie in de driehoek IJsselwaarden (Doesburg, Rheden en Rozendaal).
2:27	Definities	Toevoeging Waterpijpcafé
2:31	Verboden gedragingen	Uitbreiding artikel met verbod op toelaten bijeenkomsten verboden organisaties, overeenkomstig APV Rheden
2:34a	Definities	In de artikelen 2:24, 2:34a, 2:28 en 3:7 is de term – Alcoholwet ingevoegd in de plaats van Drank en Horecawet, welke laatste op 1 juli 2021 is vervallen. Een en ander overeenkomstig het model van de VNG.
2:38	Definities	Toevoeging separaat definitieartikel speelgelegenheden conform model APV VNG
2:39	Speelgelegenheden	Tekstuele aanpassing conform model APV VNG
2:39A	Kansspelautomaten	Vernummering (was art. 2:40) en tekstuele aanpassing conform model APV VNG
2:40	Sluiting publiek toegankelijk gebouw	Nieuw artikel ter bestrijding van ondermijning, conform afspraken in de politie-unit IJsselwaarden: Doesburg, Rheden en Rozendaal
2:50a	Verbod op zichtbare uitingen van verboden organisaties	Nieuw artikel, overeenkomstig afspraak met politie en justitie in unit IJsselwaarden (Doesburg, Rheden & Rozendaal)
2:71	Definities vuurwerk	Uitbreiding definities consumentenvuurwerk
2:73a+b	*Carbidschieten*	*Wijziging van deze op 15 december 2020 aan de APV toegevoegde bepaling: Meldingsplicht onder voorwaarden in plaats van ontheffing.*
2:74	Drugshandel op straat	Kleine tekstuele aanpassing conform model APV VNG
2:74a	Openlijk drugsgebruik	Nieuw artikel overeenkomstig de model-APV van de VNG
2:79	Woonoverlast	Kleine tekstuele aanpassing conform model APV VNG
3:7	Weigeringsgronden	Kleine tekstuele aanpassing conform model APV VNG
4:1	Definities	Gewijzigde definities conform model APV VNG
4:7	Verbod oplaten ballonnen	Nieuw artikel, verbod op het oplaten van ballonnen conform APV Rheden
4:7a	Serpentines	Nieuw artikel verbod op verspreiden confetti en serpentines. Overeenkomstig APV Rheden.

4:18	Recreatief nachtverblijf buiten kampeerterreinen	Kleine tekstuele aanpassing conform model APV VNG
5:1	Vervallen	Vervallen overeenkomstig model APV VNG. Was definitie-artikel
5:10	Parkeren of laten stilstaan van voertuigen anders dan op de rijbaan	Toegevoegd aan de APV in maart 2021. Toevoeging om op te kunnen treden tegen parkeren in de berm van de weg, overeenkomstig de APV van Rheden en het model van de VNG
5:13	Inzameling van geld of goederen of leden- of donateurswerving	Gewijzigd artikel. Wijziging betreft uitbreiding naar leden- en donateurswerving, conform model APV VNG
5:18	Standplaatsvergunning	Kleine tekstuele aanpassing conform model APV VNG
5:31	Definities	Artikel definities vervallen conform model APV VNG
6:1	Strafbepalingen	Toevoeging artikel 2:26 en artikel 2:31 aan strafbepaling mbt gevangenisstraf ten hoogste 3 maanden of geldboete 2e categorie

(Technische) vragen fractie BGR (vraag 1 t/m 5) en de fractie PAK (vraag 6) bij de behandeling APV gemeente Rozendaal in raadsadviescommissie 21 september 2021

Vraag	Antwoord
1. Klopt het dat folders en flyers etc. van politieke partijen niet onder de definitie van handelsreclame vallen? (zie art. 1:1 en art. 2:42, 4:15; 5:7)	Ja, dat klopt.
2. N.a.v. art. 2:42, plakken en kladden: de nu geldende APV regelt dat sandwichborden alleen zijn toegestaan indien het gaat om lokale evenementen zoals de Trotsmarkt of een concert in De Serre van Rozendaal (en dus niet om iets op Papendal aan te kondigen, of een concert in Rheden). Dat betekent ook dat landelijke politieke partijen tijdens landelijke verkiezingscampagnes geen sandwichborden mogen plaatsen (maar alleen lokale). Is het nu zo dat dit in de nieuwe APV vervalt of verandert?	Een eventuele vergunning voor het plaatsen van sandwichborden wordt niet afgegeven op grond van artikel 2:42 (plakken en kladden) maar op basis van artikel 2:10 van de (voorwerpen op of aan de openbare weg). Het college heeft in aanvulling op dit artikel in 2015 een beleidsregel vastgesteld dat voor het plaatsen van reclameborden alleen vergunning wordt verleend als dat ter aankondiging van een evenement in Rozendaal of Rheden is. Op die regel is een uitzondering gemaakt ten behoeve van lokale verkiezingen. Dit gold reeds op basis van de huidige APV en wijzigt niet met de inwerkingtreding van de nieuwe APV. Het college staat open voor een discussie over de beleidsregel.
3. N.a.v. art. 4:7 en 4:7a, verbod oplaten ballonnen, confetti, serpentines: klopt het dat het verbod zich beperkt tot de publieke ruimte c.q. de openbare weg, en dus niet tot de private ruimte (thuis)? M.a.w. thuis mogen kinderen nog steeds ballonnen oplaten tijdens een verjaardagspartijtje, maar dus ook bij thuistrouwerijen?	Ja, dat klopt.
4. N.a.v. art. 5:33, beperking verkeer in natuurgebieden: dat lijkt een algeheel verbod te omvatten om zich met een paard in een natuurgebied op te houden. Wat maakt dat een paard anders is dan andere diersoorten (hert, das, zwijn, wolf) die zich in natuurgebieden ophouden?	Het betreft geen algeheel verbod. De toegang met een paard is op grond van het vierde lid beperkt tot de wegen (paden) in het gebied.
5. Vuurwerkverbod: zijn de tijdstippen die daarin aan worden gegeven vergelijkbaar met de tijdstippen in andere gemeenten?	De bepaling over het vuurwerkverbod bevat geen tijdstip. De bepalingen over carbidschieten bevatten die wel. Die bepalingen en de daarin vermelde tijden komen overeen met de bepalingen in de APV van Rheden. Het college zal een aangepaste bepaling over carbid aan de raad voorleggen op basis van een melding in plaats van een ontheffing.
6. Er lijkt een inconsistentie te zitten tussen art. 2:48 (alcohol) en art. 2:48a (lachgas). Artikel 2:48 zegt zo veel als: gij zult geen	Artikel 2:48a (Lachgas) is op basis van de laatste VNG-nieuwsbrief hierover vervangen door een bepaling openlijk drugsgebruik. Het gebruik van

	alcohol houdende drank bij zich hebben op openbare plaatsen. Artikel 2:48a zegt: je mag geen lachgas gebruiken op openbare plaatsen *indien dit gepaard gaat met overlast*. Waarom zit het cursieve deel niet ook in art. 2:48 en is dat niet inconsistent?	alcohol is alleen verboden op een openbare plaats die deel uitmaakt van een door het college aangewezen gebied. Tot op heden is er geen aanleiding geweest om een dergelijk gebied aan te wijzen. De nieuwe bepaling over openlijk drugsgebruik betreft wel een absoluut verbod in de publieke ruimte. Dat lijkt inconsistent maar is het volgens ons niet. De wetgever staat anders ten opzichte van drugsgebruik dan ten opzichte van drankgebruik.
7.	T.a.v. de formulering van het raadsbesluit: behoort niet de hele verordening ín het raadsbesluit te zitten (moet de APV niet in z'n geheel het RB zijn)?	Wij hebben de verordening in het concept raadsbesluit opgenomen.

Amendement

"Geen verbod op carbidschieten in de APV"

De Rozendaalse raad in vergadering bijeen op 2 november 2021, sprekende over de vaststelling van de geactualiseerde APV (2021)
Agendapunt 7, raadsvoorstel APV 2021,

Constaterende dat:

- In het concept APV 2021 artikelen zijn toegevoegd over het verbod op carbidschieten, te weten artikelen 273a en 2:73B.

Overwegende dat:

- Het verbod op carbidschieten tot aan 2020 nooit onderdeel is geweest van de APV.
- Er tot op heden nooit aanleiding is geweest om een verbod op carbidschieten op te nemen in de APV.
- Het carbidschieten al meerdere jaren wordt uitgeoefend door een aantal inwoners van Rozendaal. Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan de sociale betrokkenheid van de bewoners.
- Het invoeren van strikte regels, bepalingen, en verplichtingen afbreuk doet aan de vrijblijvendheid waarbinnen deze activiteiten altijd zijn georganiseerd.
- Als op termijn blijkt er toch ongeregeldheden plaatsvinden ten gevolge van carbidschieten in de gemeente waartegen niet kan worden opgetreden er altijd nog kan worden bezien om dit op te nemen in de APV.

Besluit:

- De artikelen 273a en 2:73B te schrappen.

Indiener	Mede-indiener	Mede indiener
Wilfred Jansen	Corine ter Brugge	Loes Hupkes
PAK	R'74	BGR

Raadsvoorstel

Gemeente ROZENDAAL

Onderwerp
Keuze scenario Masterplan Veluwezoom (met gewijzigde beslispunten)

Adviseur	: H. Jacobsen	**Datum B&W**	: 14 september 2021
Programma	: Verkeer en vervoer	**Datum Raad**	: 2 november 2021
Portefeuillehouder	: S. Warmerdam	**Openbaar**	: ja

Aan de Raad

Aanleiding
Al decennia heeft de Veluwezoom bij Rheden en Rozendaal, en dan met name de Posbank, een grote recreatieve aantrekkingskracht vanwege de bijzondere afwisseling van heide, bossen, landgoederen en heuvels. Al even lang is er met regelmaat discussie over de toenemende recreatieve druk en de invloed hiervan op de natuur(-beleving), leefbaarheid en verkeersveiligheid. De gemeente Rozendaal ervaart samen met Rheden en Natuurmonumenten al lange tijd de druk op de natuur en de hinder van het gemotoriseerd verkeer dat de vele bezoekers met zich meebrengen.

De Raad van Rheden heeft in 2019 een amendement aangenomen om voor de recreatief-toeristische bereikbaarheid een breed onderzoek uit te voeren naar knelpunten en oplossingen op de Veluwezoom en de resultaten te vatten in een plan met uitvoeringsprogramma. De gemeente Rozendaal onderkent de grensoverschrijdende belangen en dat is de aanleiding geweest in 2020 om mee te doen aan het opstellen van het Masterplan Veluwezoom.

De Veluwe-Alliantie* heeft voor de Veluwe een Regiodeal gesloten met het Rijk om doelstellingen uit de Veluwe-op-1-agenda te realiseren. Binnen deze Regiodeal zijn middelen beschikbaar gekomen voor de uitvoering van een aantal gebiedspilots. Door in te zetten op bestemmingsmanagement en duurzame mobiliteit wordt gezocht naar evenwicht tussen natuur en recreatie. De gebiedspilots moeten een voorbeeldfunctie gaan vervullen voor de rest van de Veluwe. Het Masterplan voor de Veluwezoom bij Rheden en Rozendaal, met een focus op het gebied op en rondom De Posbank, is één van de gebiedspilots die een voorbeeldfunctie moet vervullen voor de rest van de Veluwe. De Regiodeal stelt een subsidie in het vooruitzicht van € 1.770.000 met als voorwaarde co-financiering van € 230.000 door de gemeenten. Om in aanmerking te komen voor de subsidie is een beperkte doorlooptijd van planvorming en uitvoering beschikbaar.

In 2020 is besloten om als Rozendaal deel te nemen aan het maken van een Masterplan Veluwezoom. Daarvoor heeft de Raad van Rozendaal al € 5.000 euro beschikbaar gesteld en die van Rheden € 35.000. Dit plan voorziet in een op te leveren scenariorapport en daarop volgend een Masterplan op basis van het gekozen scenario. Bijlage 1 is het scenariorapport als belangrijke tussenstap om te komen tot het Masterplan. De goedkeuring van het Masterplan in de Raad staat gepland voor het begin van 2022.

(* De VeluweAlliantie bestaat uit partijen die de ambitie van de Veluwe Agenda onderschrijven en een bijdrage willen leveren aan de realisatie van de ambitie. Dit op basis van een samenwerkingsovereenkomst tussen ongeveer 40 partijen)

Gevraagde beslissing

1. Te kiezen voor scenario C als basis voor het op te stellen Masterplan Veluwezoom Rheden – Rozendaal;
2. **In te stemmen met het openhouden van de verbinding voor gemotoriseerd verkeer naar het Rozendaalse Veld, totdat er een alternatieve locatie is gevonden voor het huidige losloopgebeid op het Rozendaalse Veld;**
3. **In te stemmen met het voorstel om de bereikbaarheid van de Posbank voor ouderen en mindervaliden te garanderen en de wegen pas volledig af te sluiten als voor deze doelgroepen een geschikt alternatief beschikbaar is;**
4. Een bedrag van € 30.000,- uit de algemene reserve te bestemmen ten behoeve van het resterende deel van de co-financiering in de Regiodeal.

Wat willen we bereiken?

Doel
Een bestuurlijk en maatschappelijk gedragen Masterplan met uitvoeringsprogramma op basis van scenario C, dat dient als leidraad voor de wijze waarop recreatie en natuur op de Veluwezoom van Rheden en Rozendaal duurzaam samen kunnen gaan.

Doorslaggevend hierbij is dat scenario C goed scoort ten aanzien van versterking van de natuurwaarden en beperking van de overlast. Van belang is het brede draagvlak dat bestaat voor scenario C onder de belangengroepen. Hoewel de plusvariant van scenario C aantrekkelijk is, zijn er bij deze optimalisatie zowel ruimtelijk als financieel nog wel de nodige risico's. Met de keuze voor C wordt de optimalisatie op dit moment niet terzijde geschoven, maar wordt deze plusvariant gezien als mogelijke doorontwikkeling van scenario C op termijn. Initiatiefnemers en marktpartijen worden uitgedaagd om met concrete plannen te komen die kunnen bijdragen aan de verdere uitwerking, ontwikkeling en exploitatie van de plusvariant.

Proces
Voordat de stap naar een Masterplan kan worden gemaakt, moet duidelijk zijn in welke richting het gebied zich zal ontwikkelen. In het proces om te komen tot het Masterplan is daarom gekozen voor het ontwikkelen van verschillende scenario's. Om te komen tot verschillende scenario's voor de toekomst van het gebied is een intensief participatietraject doorlopen. Een online vragenlijst heeft meer dan 1.000 reacties opgeleverd. Belangengroepen zijn benaderd om deel te nemen aan een bijeenkomst en een deel van hen heeft zitting genomen in een klankbordgroep. Samen met de deelnemers aan de ophaalsessies zijn de vijf belangrijkste thema's voor het plan bepaald:

- Ruimte en stilte op en rondom de Posbank
- Toegankelijkheid en gastvrijheid
- Versterken van de natuurwaarden
- Verbinden met de Veluwezoom
- Basisvoorwaarden: robuustheid, flexibiliteit, veiligheid en kosten

Vervolgens zijn samen met de klankbordgroep tijdens twee bijeenkomsten drie verschillende scenario's opgesteld. Stap voor stap zijn deze verder verfijnd.

De drie scenario's
Samen met de klankbordgroep zijn 3 scenario's ontwikkeld. De scenario's betreffen **eindbeelden**, waarbij als planhorizon 2030 wordt gehanteerd (voor een uitgebreide beschrijving zie bijlage 1):

Scenario A kenmerkt zich door het openhouden van alle wegen in het gebied. Om de overlast op de piekmomenten te beperken, wordt via elektronische toegangspoorten gestuurd op het beperken van de hoeveelheid gemotoriseerd verkeer (auto's en motoren).
Scenario B beperkt de toegankelijkheid voor het gemotoriseerd verkeer tot de noordzijde van het gebied; alleen de route De Steeg – Paviljoen – Rheden is toegankelijk. Aanvullend wordt voorzien in het bereikbaar houden van de parkeerplaats Beekhuizen en de introductie van een busverbinding door het gebied op drukke dagen.
Scenario C gaat nog een stapje verder; Alleen de parkeerplaatsen langs de randen zijn bereikbaar voor het gemotoriseerde verkeer. Doorgaand verkeer over de Posbank is niet meer aanwezig. Er rijdt op de drukke dagen tussen het station van Rheden en het Paviljoen wel een (elektrisch) busje voor mensen die daaraan behoefte hebben. De afsluiting van de Kluizenaarsweg is ook onderdeel van scenario C.

Keuze uit de scenario's
De beoordeling van de scenario's is uitgebreid weergegeven in de rapportage en vormt de basis voor dit raadsvoorstel. De scenario's zijn getoetst aan hun bijdrage aan de vijf hiervoor genoemde thema's, met het volgende resultaat:

Scenario A houdt het gebied toegankelijk, maar levert nauwelijks een verbetering op het gebied van ruimte en stilte op en rondom de Posbank en draagt minimaal bij aan het versterken van de natuurwaarden. Qua toegankelijkheid scoort dit scenario goed, qua kosten scoort het scenario gemiddeld.
Scenario B zorgt voor gedeeltelijke toegang voor het gemotoriseerd verkeer en is het scenario dat op veel fronten plusjes scoort, maar dat nergens bovenaan staat. Er ontstaat iets meer rust en ruimte, de toegankelijkheid is beperkter dan in de huidige situatie. De natuurwaarden verbeteren iets en de verbinding met de omliggende gebieden wordt beter. Het scenario is (vooral qua exploitatie) relatief duur doordat er een bussysteem wordt geïntroduceerd.
Scenario C gaat uit van het afsluiten van grote delen van het gebied voor het gemotoriseerd verkeer. Het scenario scoort goed als het gaat om de rust en de ruimte rondom de Posbank en het verbeteren van de natuurwaarden. Qua toegankelijkheid scoort dit scenario minder. Financieel is dit een interessant scenario.
Om de toegankelijkheid van scenario C te versterken, kan het scenario worden uitgebreid met twee transferia langs de A348 en een bussysteem (scenario C+). De investerings- en exploitatiekosten van dit scenario nemen daarmee fors toe, maar het scenario scoort een stuk beter als het gaat om de genoemde toegankelijkheid

Voorkeur van Natuurmonumenten
Natuurmonumenten spreekt zich uit voor scenario C. Dit scenario draagt volgens Natuurmonumenten direct en op de langere termijn het meest bij aan haar uitgangpunten natuurkwaliteit, landschapskwaliteit en natuurbeleving. Bovendien is Natuurmonumenten van mening dat scenario C het meeste duidelijkheid schept voor zowel bezoekers als bewoners in het gebied en kent dit scenario de minste onzekere factoren. Natuurmonumenten is overtuigd dat de natuurkwaliteit en -beleving in Nationaal Park Veluwezoom er wel bij vaart als scenario C verder uitgewerkt wordt in het Masterplan.

Voorkeur van de belangengroepen

De belangengroepen die hebben meegepraat over de voorbereiding en totstandkoming van de scenario's hebben de mogelijkheid gekregen om een voorkeur voor een scenario uit te spreken. Een bundeling van de voorkeuren is opgenomen in bijlage 2 van het scenariorapport. 75% van de belangengroepen spreekt een voorkeur uit voor scenario C, waarbij het grootste deel ook aangeeft achter de optimalisatie van scenario C+ te staan.

Kanttekeningen

Met de keuze voor een scenario wordt de basis gelegd voor het Masterplan. In het scenario-onderzoek zijn de risico's in hoofdstuk 5 vertaald in onderzoeksvragen. Deze onderzoeksvragen dienen in het Masterplan te worden beantwoord, zodat de risico's voor de uitvoering van het Masterplan worden geminimaliseerd. De keuze voor scenario C brengt de volgende risico's met zich mee:

- Het participatieproces is in hoog tempo doorlopen. Meerder partijen hebben aangegeven dat (veel) meer tijd nodig is voor een dergelijk traject. Dit kan leiden tot minder draagvlak voor de gekozen oplossing
- De totstandkoming van het maatregelenpakket is grotendeels afhankelijk van het beschikbaar komen van externe middelen. Indien de middelen niet beschikbaar komen, blijft de keuze voor scenario C beperkt tot een mooi voornemen dat geen werkelijkheid wordt. De geloofwaardigheid van de opdrachtgevende partijen komt daardoor onder druk te staan.
- De besluitvorming is afhankelijk van 2 gemeenteraden die verschillend kunnen beslissen over het uit te werken scenario en later over het Masterplan.

Essentieel in het beheersen van deze risico's is transparantie in het proces en de doorlopen stappen, heldere communicatie, bestuurlijke betrokkenheid, tijdig nemen van besluiten en het serieus wegen van inbreng. Dit geldt zowel voor de samenwerkende partijen als de omgeving.

Wat gaan we daarvoor doen?

1) Na keuze van het scenario, wordt dat uitgewerkt tot een Masterplan
2) Bij goedkeuring van het Masterplan wordt ook duidelijkheid gegeven over de financiering van de basis die voor scenario geldt en het specifieke deel voor het gekozen scenario.
3) Borgen van de € 30.000,- voor de eigen bijdrage aan de subsidie van de Regiodeal.

Participatie en communicatie

De belangengroepen die hebben meegedaan aan de sessies die hebben geleid tot de scenario's, zijn gevraagd naar het aangeven van hun voorkeur voor de één van de scenario's (zie bijlage 2). Tevens is gevraagd naar de aandachtspunten die belangengroepen willen meegeven bij de uitwerking van het scenario tot Masterplan. Uit de inventarisatie van de voorkeuren onder de belangengroepen komt naar voren dat er breed draagvlak bestaat voor scenario C.

Over het besluit op dit voorstel zal via de gebruikelijke gemeentelijke kanalen worden gecommuniceerd. Daarnaast zullen de in het proces betrokken partijen worden geïnformeerd. Het gaat daarbij onder andere om de leden van de klankbordgroep en de deelnemers aan de bijeenkomsten in juni 2021. Het besluit zal ook worden opgenomen op de website.

Wat mag het kosten?

De keuze voor scenario C betekent niet dat er in dit stadium ook al wordt besloten over het investeren in scenario C. Daarover zal pas bij de vaststelling van het Masterplan een besluit kunnen worden genomen. Hiertoe zal in het Masterplan een gedetailleerdere kostenraming worden

opgenomen en zal uitgebreider worden ingegaan op de dekking van de kosten van de onderdelen van het Masterplan en uitvoeringprogramma. Daarbij speelt ook de planhorizon een belangrijke rol; voor de uitvoering van het volledige scenario wordt gerekend op een uitvoeringstermijn tot 2030. Dit betekent ook dat voor de dekking van de kosten naar deze volledige planperiode zal worden gekeken.

Los van het voorgaande kan uit het scenario-onderzoek al wel worden geconcludeerd dat met de uitvoering van het Masterplan minimaal 4 tot 5 miljoen euro gemoeid zal gaan (zie bijlage 3).

Voor de financiering van de realisatie van het Masterplan komen uiteindelijk meerdere dekkingssporen in aanmerking:

- Regiodeal Veluwe
- De opdrachtgevers: (Natuurmonumenten en de gemeenten Rheden en Rozendaal)
- Overige subsidies en bijdragen
- Investeringen van overige betrokken overheden (waaronder de Provincie Gelderland) en instanties (eigenaren, marktpartijen enz)

De gemeenten Rheden en Rozendaal zullen in het kader van het Masterplan bezien in welke onderdelen van het plan zij zelf voor financiering zullen zorgdragen. In ieder geval zullen de gemeenten bijdragen aan de cofinanciering van de Regiodeal Veluwe. In het Masterplan zal worden aangegeven welke investeringen in de tijd zinnig en mogelijk zijn afhankelijk van het beschikbaar komen van voldoende middelen.

Regiodeal Veluwe
Vanuit de Regiodeal Veluwe is de totale subsidie € 1,77 miljoen beschikbaar voor de realisatie van maatregelen uit het Masterplan. Deze bijdrage komt alleen beschikbaar als de gemeenten samen € 270.000 als cofinanciering inbrengen.
Voor het eerste deel uit de Regiodeal om te komen tot de voorliggende scenario's is reeds een bedrag van € 140.000 besteed en is door de gemeenten reeds € 40.000 als cofinanciering ingebracht. Daarmee resteert voor de resterende bijdrage uit de Regiodeal van ruim € 1,6 miljoen en geldt nog een cofinanciering van € 230.000,- vanuit de gemeenten.
Een belangrijke subsidievoorwaarde is dat deze uiterlijk in 2024 moet worden besteed. Omdat dit als relatief snel is, willen de colleges de subsidie van € 1,6 miljoen nu zekerstellen. Daarmee adviseert het college om nu het resterende geld te borgen voor de genoemde cofinanciering. Het geld vanuit de regiodeal zorgt daarmee in ieder geval voor een gedeeltelijke dekking van maatregelen uit het Masterplan.

De resterende € 230.000,- wordt gedekt uit bijdragen van:

Gemeente Rozendaal	€ 30.000,-
Gemeente Rheden	€ 200.000,-
Totaal	€ 230.000,-

De totale cofinanciering vanuit Rozendaal bedraagt dan € 35.000,-
De totale cofinanciering vanuit Rheden bedraagt dan € 235.000,-

Het college van de gemeente Rheden zal (mede namens de gemeente Rozendaal) een subsidieaanvraag indienen.

De subsidie vanuit de regiodeal is een subsidie die uiterlijk in 2024 moet worden besteed en die alleen kan worden besteed aan maatregelen die bijdragen aan het behalen van de doelen van de regiodeal (o.a. bestemmingsmanagement en natuurversterking). De aanvraag zal worden ingediend nadat het Masterplan door de Raden van Rheden en Rozendaal is vastgesteld.

Natuurmonumenten
Ook Natuurmonumenten zal uit eigen middelenbijdragen aan het voorbereiden en realiseren van (onderdelen van) het Masterplan. Daarbij valt te denken aan investeringen in de ontvangstlocatie (Bezoekerscentrum Natuurmonumenten) en de parkeervoorzieningen

Het college van burgemeester en wethouders,

Boele Boelens,
gemeentesecretaris

Ester Weststeijn,
burgemeester

Bijlagen
1. Rapport scenario's
2. Reacties stakeholders
3. Kosten scenario C irt Regiodeal

Raadsbesluit

Gemeente ROZENDAAL

Onderwerp
Keuze scenario Masterplan Veluwezoom (met gewijzigde beslispunten)

De raad van de gemeente Rozendaal, gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 14 september 2021.

Besluit:

1. Te kiezen voor scenario C als basis voor het op te stellen Masterplan Veluwezoom Rheden – Rozendaal;
2. In te stemmen met het openhouden van de verbinding voor gemotoriseerd verkeer naar het Rozendaalse Veld, totdat er een alternatieve locatie is gevonden voor het huidige losloopgebied op het Rozendaalse Veld;
3. In te stemmen met het voorstel om de bereikbaarheid van de Posbank voor ouderen en mindervaliden te garanderen en de wegen pas volledig af te sluiten als voor deze doelgroepen een geschikt alternatief beschikbaar is;
4. Een bedrag van € 30.000,- uit de algemene reserve te bestemmen ten behoeve van het resterende deel van de co-financiering in de Regiodeal.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de gemeenteraad van Rozendaal d.d. 2 november 2021.

Klaas Schaap,
griffier

Ester Weststeijn,
burgemeester

Veluwezoom: duurzaam recreatief bereikbaar

Scenario-onderzoek Masterplan Veluwezoom

3 september 2021

Voorwoord

Gedurende de maanden juni en juli 2021 is een intensief proces doorlopen met inwoners, belangenorganisaties, deskundigen, de gemeenten Rheden en Rozendaal en Natuurmonumenten om te komen tot scenario's om de bezoekersstromen in de Veluwezoom beter te spreiden in tijd en ruimte. Het doel hiervan is om bij te dragen aan kwaliteitsverbetering van de natuur, leefbaarheid voor de inwoners en een gastvrije ontvangst van bezoekers.

Bij de start van dit proces hebben we de opdrachtgevers – de twee gemeenten en Natuurmonumenten – gevraagd waarom men verwachtte dat dit proces op dit moment tot besluitvorming en uitvoering zou kunnen leiden, wetende dat het probleem van de overlast van bezoekersstromen al jaren wordt geagendeerd en nooit tot bevredigende oplossingen heeft kunnen leiden. Het antwoord was: "*We zijn het nu eens dat er een probleem is. We weten de oplossingsrichting niet, maar de noodzaak om tot een oplossing te komen wordt nu breed onderschreven*." Natuurlijk helpt het dat er uitzicht is op fondsen die kunnen worden aangewend voor verbetering van de recreatieve ontsluiting van het gebied. De mogelijke beschikbaarheid van fondsen legt zelfs een tijdsdruk op de doorlooptijd van het project. Belangrijker is echter de gevoelde urgentie.
De gevoelde urgentie komt voort uit verschillende maar samenhangende zorgen. De toenemende recreatieve druk op de Posbank en omgeving leidt tot aantasting van de natuurkwaliteit van dit unieke Natura2000 gebied. Het leidt tot gevaarlijke verkeerssituaties en het verstoort de recreatieve beleving van het gebied. En, last but not least, het leidt tot overlast voor de omwonenden. Naar verwachting nemen de bezoekersstromen in de komende jaren alleen maar toe. Daarom is het van belang om nu over die toekomst na te denken en samen richting te kiezen.

Deze notitie toont drie scenario's die met – en onder het oog van – diverse betrokkenen tot stand zijn gekomen. Het managen van de verkeersstromen staat centraal in de scenario's. Daar zijn een aantal hoofdkeuzes in te maken. Op basis van deze keuzes wordt het Masterplan ontwikkeld en daarin wordt verdere invulling gegeven aan de ontvangstlocatie, de aansluiting met de dorpen en de rivier en de verdere detaillering van het plan vanuit het perspectief van natuur en de verschillende gebruikersgroepen.

De drie scenario's hebben onderscheidende invalshoeken en komen op hun eigen manieren tegemoet aan de criteria die van belang geacht worden door de deelnemers aan het proces. De scenario's zijn op hoofdlijnen met elkaar vergeleken op hun impact op natuur en verkeersstromen en is er een financiële raming gemaakt voor de uitvoering van de drie scenario's

Er zijn allerlei varianten denkbaar van ieder scenario. Wij hopen echter dat deze koersnotitie u voldoende houvast zal bieden om op hoofdlijnen tot een gezamenlijke richting te komen.

Wing, Bureau Buiten, VMC BV
3 september 2021

Inhoudsopgave

Voorwoord 4

Inhoudsopgave 5

1. Inleiding 6

1.1. Aanleiding/vraagstelling 6

1.2. Proces 7

1.3. Opbouw van het scenario-onderzoek 7

2. Situatieschets 7

2.1. Uitdagingen 7

2.2. Uitgangspunten/criteria 9

3. Algemene aandachtspunten en maatregelen 10

3.1. Inleiding 10

3.2. Regionale kansen 10

3.3. Lokale kansen – maatregelen voor alle scenario's 11

4. Scenario's 14

4.1. Scenario A 15

4.2. Scenario B 18

4.3. Scenario C 22

5. Algemene onderzoeksvragen 27

6. Vergelijking scenario's 28

6.1. De scenario's in het kort 28

6.2. Verwachte effecten van de scenario's 29

6.3. Kosten van de scenario's 29

7. Bijlagen 30

A. Inzichten uit de vragenlijst 30

B. Samenstelling maatschappelijke klankbordgroep 32

C. Effecten van gemotoriseerd verkeer op natuurwaarden 33

D. Verkeersgegevens 34

E. Toelichting ontvangstlocaties Veluwezoom 40

F. Toelichting globale kostenindicaties 41

G. Samenvatting en vergelijking scenario's 42

H. Toetsing scenario's 43

1. Inleiding

1.1. Aanleiding/vraagstelling

De Posbank en de Veluwezoom zijn prachtig. Er zijn weinig plekken in Nederland die landschappelijk en recreatief zo aantrekkelijk zijn dat de recreanten bijna vanzelf komen. De hoogteverschillen, bochten, uitzichten en variatie aan natuurlijke en culturele omgeving bieden ongekende afwisseling. Tegelijkertijd zijn de Posbank en Veluwezoom van belang als leefgebied voor veel bijzondere en kwetsbare planten- en diersoorten.
De ervaring leert dat bij toenemende aantallen recreanten en toeristen, het drukker wordt op plekken waar het al druk is. Dat geldt ook voor dit gebied. Zelfs in die mate dat er te veel verstoring van de natuur ontstaat, er gevaar ontstaat en er ernstige overlast wordt ervaren. De vraag is:

Hoe kan gestuurd worden op een gebalanceerde ontwikkeling van natuur en recreatie, waarbij deze in samenhang met de leefomgeving en de economie worden bekeken?

Deze vraag staat centraal in de ontwikkeling van het Masterplan Veluwezoom dat eind 2021 gereed moet zijn en aan moet sluiten op de regionale ontwikkelingen zoals de recreatiezonering van de Veluwe, het programma Veluwe op 1 en het Rivierklimaatpark IJsselpoort.

Als tussenstap is de hier voorliggende scenariostudie ontwikkeld, waarin drie verschillende scenario's worden gepresenteerd. De scenario's zijn met name gericht op het managen van de verkeersstromen. Daar zijn een aantal basiskeuzes in te maken. Voor alle scenario's geldt dat er in de uitwerking naar een Masterplan goed zal worden gekeken naar de verdere invulling van de ontvangstlocatie, de aansluiting met de dorpen en de rivier en er dat er zorgvuldig zal worden nagedacht over de verdere detaillering vanuit het perspectief van natuur en van verschillende gebruikersgroepen.

Wat als er niet gestuurd wordt op een gebalanceerde ontwikkeling en we de autonome ontwikkelingen hun gang te laten gaan? De verwachting is dat de extra hoge recreatieve druk gedurende de corona periode wel weer af zal vlakken. Dit neemt echter niet weg dat de ontwikkelingen die in de laatste 15-20 jaar te zien zijn, zich naar alle waarschijnlijkheid voort zullen zetten. En dat betekent een aanzienlijke groei van de bezoekersaantallen in de komende jaren. Gezien de kwaliteit van de natuur die nu al onder druk staat en de overlast die nu al wordt ervaren door zowel bezoekers als omwonenden vragen die bezoekersstromen van de toekomst om regie nu. De scenario's helpen om daarvoor richting te vinden.

De scenario's worden ter besluitvorming voorgelegd aan de gemeenteraden van Rozendaal en Rheden en Natuurmonumenten. Op basis van het te nemen besluit zal één scenario – wellicht aangevuld met elementen uit andere scenario's – uitgewerkt worden tot het Masterplan Veluwezoom.
Dit Masterplan zal richting geven aan de ontwikkelingen in de komende jaren. Er zullen onderdelen zijn die op relatief korte termijn kunnen worden geïmplementeerd en andere onderdelen die aanzienlijk meer tijd nodig hebben. In het Masterplan zal een fasering uitgewerkt worden.

1.2. Proces

De scenario's zijn ontwikkeld in de periode van 1 juni tot 15 juli 2021 en het proces heeft bestaan uit de volgende stappen:

- Bureaustudie, literatuur- en beleidsverkenning
- Brede consultatie: een ophaalsessie met stakeholders en een online vragenlijst die door bijna 1100 mensen is ingevuld (zie bijlage A)
- Meerdere ontwerpsessies met ontwerpers en inhoudelijk deskundigen om tot concept scenario's te komen
- Verdieping en herformulering van de concept scenario's in twee bijeenkomsten met de maatschappelijke klankbordgroep (zie bijlage B)
- Onderzoekende gesprekken met de ambtelijke projectgroep
- Expert judgement over effecten van de scenario's op verkeer en natuur
- Expert judgement over de financiële kant van de scenario's
- Bespreken beoordelingscriteria met de raadsleden
- Afstemming met de bestuurders

1.3. Opbouw van het scenario-onderzoek

Na een korte situatieschets van het gebied, wordt er ingegaan op enkele regionale en lokale kansen die gelden voor ieder scenario. Vervolgens worden drie scenario's voor de Veluwezoom beschreven in woord, beeld en kaart. Met aandacht voor de impact en een kostenindicatie. Het rapport eindigt met een vergelijkend overzicht en bijlages met aanvullende informatie.

1 O.a. grote bonte specht en eekhoorn.
2 Zwarte specht, boommarter, wespendief en boomleeuwerik.

2. Situatieschets

2.1. Uitdagingen

De Veluwezoom is een bijzonder gevarieerd landschap met een rijke en kwetsbare natuur. In de Veluwezoom zijn algemene soorten[1] te vinden alsook zeldzamere, verstoringsgevoeligere soorten[2].
Naar schatting bezoeken zo'n 2 miljoen (dagjes)mensen jaarlijks het gebied en zijn er zo'n 100.000 overnachtingen (Masterplan R&T, 2016).
Omwonenden profiteren van de recreatieve voorzieningen, zoals de goed onderhouden paden en wegen. In de vragenlijst (n=1073, zie bijlage A) geeft 44% van de respondenten aan wekelijks een bezoek te brengen aan Posbank en omgeving en 32% zelfs dagelijks. Veel van deze mensen ervaren echter ook nadelen van het intensieve gebruik van het gebied. 60% ervaart overlast bij meer dan de helft van de bezoeken. De balans tussen natuur, toerisme en leefomgeving is nogal eens gespannen.

Natuur onder druk

De Veluwezoom is onderdeel van Natura2000[3] gebied de Veluwe en is aangewezen als habitat- en vogelrichtlijngebied met daaraan gekoppelde instandhoudingsdoelstellingen. In algemene zin gaat het slecht met de biodiversiteit in Nederland en ook deze doelen worden niet allemaal gehaald. Gemotoriseerd verkeer is één van de verstoringsbronnen voor de natuur (zie bijlage C).

[3] Natura 2000 is een Europees netwerk van waardevolle natuurgebieden. Het doel van Natura 2000 is om de natuurkwaliteit en soortenrijkdom in de natuur te behouden.

Verstoring vindt plaats door beweging – visueel en fysiek (het aanrijden van dieren) – en geluid. Ook indirect hebben uitlaatgassen, stikstof, ruimtebeslag, versnippering en het stuk rijden van bodem en vegetatie een negatieve impact. Wanneer bezoekers hun voertuig verlaten en zich onvoorspelbaar gedragen door bijv. buiten de paden te treden, honden los te laten lopen of na zonsondergang aanwezig te zijn is het verstorend effect nog groter.

Dieren passen zich aan op voorspelbare patronen/verstoring, maar kunnen dat niet bij onvoorspelbare patronen. Dat geldt voor alle dieren, maar in bijzondere mate voor de (zeldzame) grondbroedende vogels in de open terreinen aangezien verstoring directe gevolgen heeft op hun broedsucces[4]. Momenteel zijn er onvoldoende mogelijkheden om hier effectief op te kunnen handhaven.

Figuur 1. Boomleeuwerik, kensoort van heide en zand. Foto: Ján Svetlík - Flickr

(Ervaren) drukte

Ook mensen ervaren het gebied als druk. Dat doet afbreuk aan de natuurbeleving en het leidt tot overlast. Overlast voor recreanten én bewoners wordt ervaren in de vorm van (fysieke) hinder op wegen en paden, geluidsoverlast van auto's en met name motoren die de stilte doorbreken en door (zwerf)afval. De verwachting is dat het aantal recreanten in het gebied in de komende jaren blijft toenemen.

Verkeersoverlast en verkeersveiligheid

Voor veel omwonenden is verkeershinder het centrale probleem van de Veluwezoom, zowel verkeer dat parkeert als bezoekers die in het gebied rondrijden. Drukte leidt tot confrontaties tussen verschillende weggebruikers waarbij onveilige situaties kunnen ontstaan. Zoals eerder beschreven heeft verkeer ook nadelige effecten op de natuurwaarden van het gebied.

Om de impact van het verkeer te kunnen duiden maken we gebruik van verschillende verkeersonderzoeken uit het Posbank gebied. Een uitgebreide rapportage van de verkeersgegevens is opgenomen in bijlage D. In hoofdlijnen kunnen we het volgende constateren:

- Op basis van verkeersslachtoffer cijfers behoren de wegen rondom de Posbank niet tot de gevaarlijkste in de regio. Er is geen duidelijke toe- of afname in slachtoffers over de jaren (2014-2021).
- Verkeersdrukte vindt met name plaats in het weekend. Gemiddeld is het dan 1,5 tot 2 maal zo druk, op de drukste dagen loopt dit op tot 2,5 maal meer verkeer dan op weekdagen.

[4] Sierdsema et al. (2020), *Natuurbeheer- en zoneringsmaatregelen voor zeven aangewezen vogelsoorten in Natura2000-gebied de Veluwe. Bouwstenen soortenherstel beheerplan Natura 2000 Veluwe*. SOVON

Krijgsveld et al. (2008) *Verstoringsgevoeligheid van vogels: update literatuurstudie naar de reacties van vogels op recreatie*. Bureau Waardenburg en Vogelbescherming Nederland.

- Het aantal motorrijders in een recent gehouden verkeerstelling bedraagt gemiddeld ca. 11% van het totaal aantal geregistreerde motorvoertuigen. Het hoogste aandeel van 18% is gemeten op de Diepesteeg, komend vanaf de Posbank naar de Steeg.
- De bezetting van parkeerlocaties verschilt sterk per locatie en tijdstip. De hoogste bezetting is in het algemeen tussen 13.00-16.00 (meer dan 60% bezet). De parkeerlocatie boven op de Posbank is het populairst en heeft veelal een bezetting van meer dan 100%.
- 60% van de bezoekers komt uit de directe omgeving (binnen 20 km van Posbank) en 25% van de bezoekers komt van grote afstand (meer dan 40 km).
- De max. snelheid van 50 km/h die geld op de wegen in het Posbank gebied wordt veelal overtreden. De snelheden liggen lager tijdens drukkere periodes.
- Onderzoek wijst uit dat op drukke dagen circa driekwart van de motoren en een derde van de auto's relatief kort aanwezig is (minder dan 45 minuten) en alleen een 'rondje' rijdt door het gebied.

Ruimte voor natuur én recreatie

De Posbank heeft waarde voor grote groepen Nederlanders. Ondanks dat de meeste bezoekers uit de eigen regio komen, zijn er bezoekers uit het hele land en uit het buitenland. Dit draagt ook bij aan het dilemma dat menigeen hier ervaart. Eenvoudige oplossingen (zoals: de boel afsluiten) zijn er niet zonder dat er consequenties zijn. Het gaat om het vinden van balans. Zowel natuur als recreatie verdienen een plek op de Veluwezoom.

2.2. Uitgangspunten/criteria

In de vragenlijst en tijdens de ophaalsessies hebben we aan de stakeholders gevraagd aan welke criteria het Masterplan zou moeten gaan voldoen. Dit leidde tot de volgende aandachtspunten. Het Masterplan moet bijdragen aan:

Versterken natuurwaarden
- Stijging dan wel behoud van de biodiversiteit
- Beleving van natuurwaarden

Ruimte en stilte op en rondom de Posbank
- Minder overlast van gemotoriseerd verkeer
- Vermindering van topdrukte
- Hogere kwaliteit van de leefomgeving

Toegankelijkheid en gastvrijheid
- Inclusiviteit: toegang bieden voor verschillende doelgroepen
- Ontvangst bieden voor verschillende vervoermiddelen
- Educatie en bewustwording van recreanten
- Scheiding/ afstemming verschillende bezoekersstromen

Verbinding Veluwezoom
- Omwonenden voelen zich welkom op de Posbank
- Verbinding van de Posbank met de dorpen, landgoederen, IJssel vallei
- Impuls voor de lokale economie en lokale ondernemers

Basisvoorwaarden
- Robuust en tijdsbestendig
- Mogelijkheid om bij te sturen
- Veilig voor bezoekers en omwonenden
- Beperking CO2 uitstoot
- Financiering

3. Algemene aandachtspunten en maatregelen

3.1. Inleiding

Naast scenario-specifieke uitgangspunten en maatregelen zijn er ook gemene delers in het managen van het onderzoeksgebied (zie figuur 2). Onderstaande regionale en lokale kansen en maatregelen zullen, ongeacht het te kiezen scenario, uitgewerkt worden in het Masterplan.

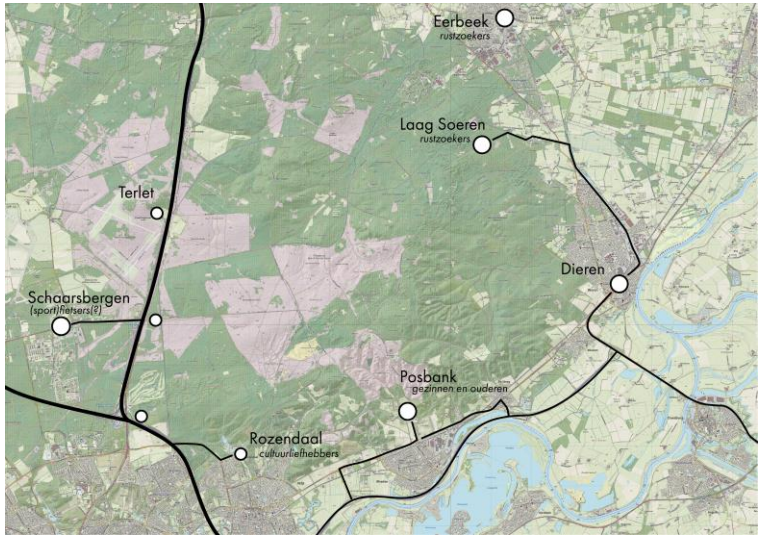
Figuur 2. Studiegebied Veluwezoom met de focus op Rheden – Rozendaal

3.2. Regionale kansen

Op de gehele Veluwezoom zijn er meer mogelijkheden tot het beïnvloeden van bezoekersstromen dan in het gebied Posbank Rheden-Rozendaal alleen. De lokale uitdagingen kunnen ook in regionaal verband ondersteund worden.

Spreiding van toegangen: complementaire entreepoorten Veluwezoom

De Veluwezoom heeft veel verschillende karakteristieken en is breder dan de Posbank alleen. Binnen *Veluwe op 1* – een samenwerkingsverband op de Veluwe – en de uitwerking *Veluwezoom vol verhalen* is een strategie uitgezet voor verschillende ontvangstlocaties. Deze locaties zijn afgestemd op specifieke doelgroepen, om de groei van het aantal bezoekers op te vangen en de druk op kwetsbare delen te verlagen. Ook kan gedacht worden aan het NS-station Dieren als startlocatie voor onder andere fietsers en wandelaars. Mogelijke ontvangstpoorten en startlocaties zijn weergegeven in figuur 3.

Figuur 1. Suggestie voor mogelijke goed bereikbare, complementaire toegangen tot de Veluwezoom gericht op specifieke doelgroepen

Voorlichting en communicatie

Voor spreiding van bezoekers is het essentieel om te informeren en inspireren. Hier ligt een belangrijke rol in voorlichting, communicatie en bewegwijzering. Via bebording, apps, websites, tijdschriften (o.a. De Kampioen (ANWB), SPOOR (NS), Puur Natuur (Natuurmonumenten), Staatsbosbeheer Magazine (Staatsbosbeheer)) en sociale media.

Informatie onderweg: Parkeerroute Informatiesysteem (PRIS)

Om het parkeren te stroomlijnen kunnen bezoekers met behulp van een geavanceerd parkeerroute informatiesysteem (PRIS) naar de gewenste plekken geleid worden. Dat start langs de hoofdinval routes (A50, A12, N348, A348) voor (boven)regionale bezoekers. Hier kan worden aangegeven welke parkeerlocaties het meest geschikt zijn voor bepaalde doelgroepen en of er ruimte is op die parkeerplekken. Op lokaal niveau geeft dit systeem actuele informatie aan mensen die een parkeergelegenheid zoeken. Bovendien kan het op afstand gebruikt worden om actief te sturen.

Figuur 2. Voorbeeld van een dynamisch parkeerroute informatiesysteem (PRIS)

Vergroten OV-bereikbaarheid en aantrekkelijkheid

Het verminderen van autoverkeer leidt tot minder overlast en is gunstig voor de rust in het gebied. Als bijkomend effect draagt dit bij aan de energie-, stikstof- en klimaatdoelen in de regio. Dat kan door het bieden van een goed alternatief voor autogebruik in de vorm van goed OV en het bieden van stimulansen die bijdragen aan de beleving ter plaatse (bijvoorbeeld treintoegang in combinatie met evenementen of een NS-fietsverbinding (fiets heen-trein terug)).

Station Rheden biedt hiervoor een kans. Onderdeel van elk scenario is om Station Rheden te ontwikkelen tot natuurstation Rheden/Veluwezoom. De herinrichting van de stationsomgeving, het scheppen van een aantrekkelijke en veilige (wandel)verbinding met het bezoekerscentrum Veluwezoom en de Posbank, trein-producten en marketing en communicatie zijn hierbij essentieel. Natuurbeleving kan al beginnen bij het station met een natuurboulevard voor voetgangers naar het bezoekerscentrum (zie ook 3.3).

Suggestie is om **buslijn 1 Oosterbeek – Arnhem – Velp** door te trekken naar Rheden om zo Arnhem direct met het bezoekerscentrum Veluwezoom te verbinden.

3.3. Lokale kansen – maatregelen voor alle scenario's

Ook lokaal bestaan scenario overstijgende kansen die in het Masterplan uitgewerkt zullen worden.

Gastheerschap

In elk scenario is aandacht voor gastheerschap. Hoe verwelkomen wij bezoekers? Hoe is de openbare ruimte ingericht? Hoe informeren wij gasten?

Eenduidige bewegwijzering en bebording, zowel recreatief als bijvoorbeeld voor parkeren, vormt een belangrijke basis.

Ontvangstlocaties

Het belang van goede ontvangstlocaties met bijbehorende functionaliteiten is groot (zie bijlage E). De uitwerking van de ontvangstlocaties, zoals het bezoekerscentrum Veluwezoom, zal nader vorm krijgen in het Masterplan.

Voorlichting, toezicht en handhaving

In het Nationaal Park gelden regels om de verstoring van de natuur te minimaliseren. Bezoekers dienen bijvoorbeeld hun hond aangelijnd te houden, mogen niet buiten de paden treden en zijn na zonsondergang niet welkom. Voorlichting, toezicht en strenge handhaving zijn noodzakelijk om naleving van regels te waarborgen. Het vergroten van de zichtbaarheid in het gebied, de inzet van vrijwilligers voor voorlichting en als ‘ogen in het veld’ en meer bevoegde handhavers dragen hieraan bij.

Sturen gedrag recreanten

Informatievoorziening en marketing spelen een belangrijke rol in het sturen van het gedrag van recreanten op weg naar voorzieningen en naar attracties (o.a. bloeiende heide). Bezoekers kunnen verleid worden om in ruimte en tijd te variëren in beschikbaarheid, beleefbaarheid, bereikbaarheid, betaalbaarheid en bekendheid.
Publiek kan weggeleid worden van kwetsbare gebieden m.b.v. een doordachte terreininrichting. Het padenbeloop en het spel dat daarin gespeeld wordt met openbaren en verhullen (beplanting, reliëf) kan bijdragen aan minimalisering van verstoring. Hetzelfde geldt voor het opheffen van paden en het instellen van vaste routes.

Snelheidsreductie: maximaal 30 km/h

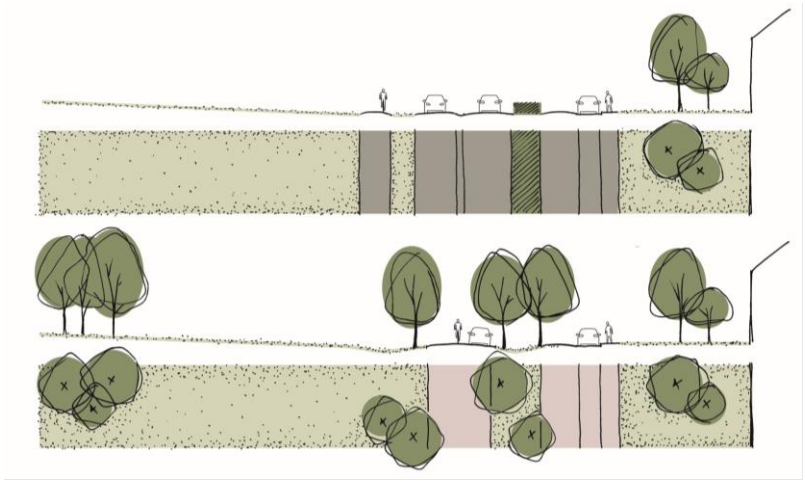
Om de lawaaioverlast te beperken en de aanzienlijke verschillen in snelheid tussen de verschillende gebruikersgroepen te reduceren en zo de verkeersveiligheid te vergroten stellen we voor de maximumsnelheid in het gehele gebied te verlagen naar 30km/h.

Aantrekkelijke entrees

Om de aantrekkelijkheid van het gebied te vergroten voor bewoners en bezoekers krijgen de entrees tot het gebied een passende inrichting. Het gaat daarbij met name om de inrichting van de kruising Arnhemsestraatweg-N785, de rotonde Arnhemsestraatweg-Oranjeweg en de rotonde Arnhemsestraatweg-Schietbergseweg en hun direct omgeving. Hier liggen ook kansen om de werking van de Arnhemsestraatweg als fysieke barrière en als harde ruimtelijke scheidslijn tussen dorp en Veluwezoom te verzachten.

Relatie dorp-Veluwezoom en zand-water/water-zand

De Arnhemsestraatweg vormt in Rheden een fysieke barrière die verminderd kan worden door het doorgaande karakter van de weg gericht te doorbreken. Dat kan door de snelheid op een deel van het traject te reduceren tot 30km/h, het wegprofiel in te richten op een manier die beter past bij een dorp/bebouwde kom en de fietser en wandelaar beter te faciliteren met oversteekplekken. De vrijgekomen ruimte in het profiel kan gebruikt worden voor meer groen, bloemrijke wadi’s en los verspreide groepen (grote) bomen die ruimtelijk de verbinding leggen tussen de dorpsrand en de Veluwezoom (zie figuur 5). Ook in Rozendaal, bij de Kerklaan en Beekhuizenseweg, ligt een vergelijkbare opgave

Figuur 3. Boven: schets huidige situatie Arnhemsestraatweg. Onder: schets heringerichte Arnhemsestraatweg met een gelijkwaardigere positie van wandelaar en fietser en meer ruimte voor groen voor een prettige, vanzelfsprekende overgang tussen dorp en Veluwezoom.

Loper centrum Rheden - Posbank

De verbinding tussen het centrum van Rheden, het station en het bezoekerscentrum Veluwezoom/de Posbank is weinig uitnodigend. Door deze gebieden ruimtelijk sterker met elkaar te verknopen kunnen bezoekers verleid worden het centrum van Rheden te verkennen. Met een herkenbare, aantrekkelijk ingerichte ‘loper’ kan de Veluwezoom met het dorp en de IJssel worden verbonden. De herinrichting van de stationsomgeving is een eerste stap.

Zonering in de tijd

Ieder scenario kan verrijkt worden met een zonering in tijd. Door bijvoorbeeld op absolute piekmomenten delen af te sluiten voor gemotoriseerd verkeer, parkeerplaatsen al dan niet af te sluiten, een- of tweerichtingsverkeer in te stellen in weekend dan wel doordeweeks et cetera.

Financiën

De kosten van de algemene maatregelen zijn niet exact aan te geven. We gaan uit van een bandbreedte van € 3 tot 4 miljoen, waarin de herinrichting van de stationsomgeving en Groenestraat nog niet zijn meegenomen. Dit betreffen:

- Eenmalige investeringen voor de herinrichting van de Arnhemsestraatweg in Rheden en De Steeg, gericht op het verbeteren van de landschappelijke en functionele relatie tussen de dorpen en de Veluwezoom (inclusief bebording, bewegwijzering en realisatie van een wandelpad, zie ook bijlage F voor een toelichting), circa 1,5 tot 3 miljoen.
- Invoering van het parkeerroute informatiesysteem (PRIS) vraagt een eenmalige investering van circa 500.000 euro.
- Jaarlijkse meerkosten voor beheer van de openbare ruimte zijn nog onbekend, voor beheer van het PRIS houden we rekening met circa 70.000 euro per jaar. Jaarlijkse (meer)kosten voor intensivering van handhaving zijn hier hierin nog niet meegenomen, maar zullen in het Masterplan aan bod komen.
- Onvoorziene kosten 1 miljoen.

4. Scenario’s

In de scenario’s worden verschillende **denkrichtingen** geschetst om op lokaal niveau (Rheden en Rozendaal) de problemen ten gevolge van de bezoekersstromen het hoofd te bieden. Uitgangspunt hierbij is dat ‘niets doen’ geen optie is; de druk op het gebied (natuur en omgeving) is in de huidige situatie al enorm en zal in de komende jaren alleen maar toenemen.
De belangrijkste knop waaraan in de scenario’s gedraaid wordt is de mate van toegankelijkheid voor verschillende verkeersdeelnemers. Dit is het belangrijkste instrument om de drukte en overlast te sturen en natuurwaarden te beïnvloeden. Voor alle scenario’s gelden de in het vorige hoofdstuk beschreven regionale strategie en de ‘gemene delers’, zoals bijvoorbeeld PRIS. In de uitwerking naar het Masterplan zal hier verdere invulling aan worden gegeven, net als aan de ontvangstlocaties, de aansluiting met de dorpen en de rivier en de verdere detaillering van de toegankelijkheid van het gebied vanuit het perspectief van natuur en van verschillende gebruikersgroepen. Aanvullende onderzoeksvragen voor in het Masterplan worden beschreven in hoofdstuk 5.

Er zijn drie scenario’s die we A, B en C noemen. Deze scenario’s worden beschreven en hun effecten op natuur en verkeer t.o.v. de huidige situatie worden in beeld gebracht. Beschrijving van effecten betreft inschattingen op basis van expert judgement. De inschatting van de kosten is gemaakt om de scenario’s onderling te kunnen vergelijken. De inschatting is echter dusdanig op hoofdlijnen dat het niet kan worden gebruikt als een raming. Daarvoor is verdere detaillering in het Masterplan nodig.

Scenario’s als eindbeeld
De scenario’s zijn beschreven aan de hand van een eindbeeld. Fasering en gedetailleerde beschrijving van maatregelen zal onderdeel zijn van het Masterplan. Daarbij is 2030 richtinggevend voor het eindbeeld en zullen de eerste investeringen in maatregelen al plaatsvinden in 2024.

Toegankelijkheid
Binnen alle scenario’s zal rekeningen worden gehouden met bevoorrading van horeca en bereikbaarheid van de woningen in het gebied.

4.1. Scenario A

In scenario A wordt **alle gebruikersgroepen** de mogelijkheid geboden zo **optimaal mogelijk te genieten** van de Posbank. De groepen zijn zich ervan bewust dat ze de ruimte en rust moeten delen en zijn daartoe bereid.
Met **technische middelen** zoals gecontroleerde toegang voor gemotoriseerd verkeer met tijdsloten (vooraf te reserveren), betaald parkeren en milieuzonering wordt **gestuurd op drukte en overlast**. Daarnaast worden gebruikers attent gemaakt op de bijzondere waarden van het gebied, de noodzaak om die met elkaar te delen en onderling respect te betuigen. Dat gebeurt via een **voorlichtingscampagne** op websites, sociale media en op piekmomenten gebeurt dit door vrijwilligers op de parkeerplaatsen en bij de '**poorten**' tot het gebied. De combinatie van sturingsmiddelen is nader te bepalen.

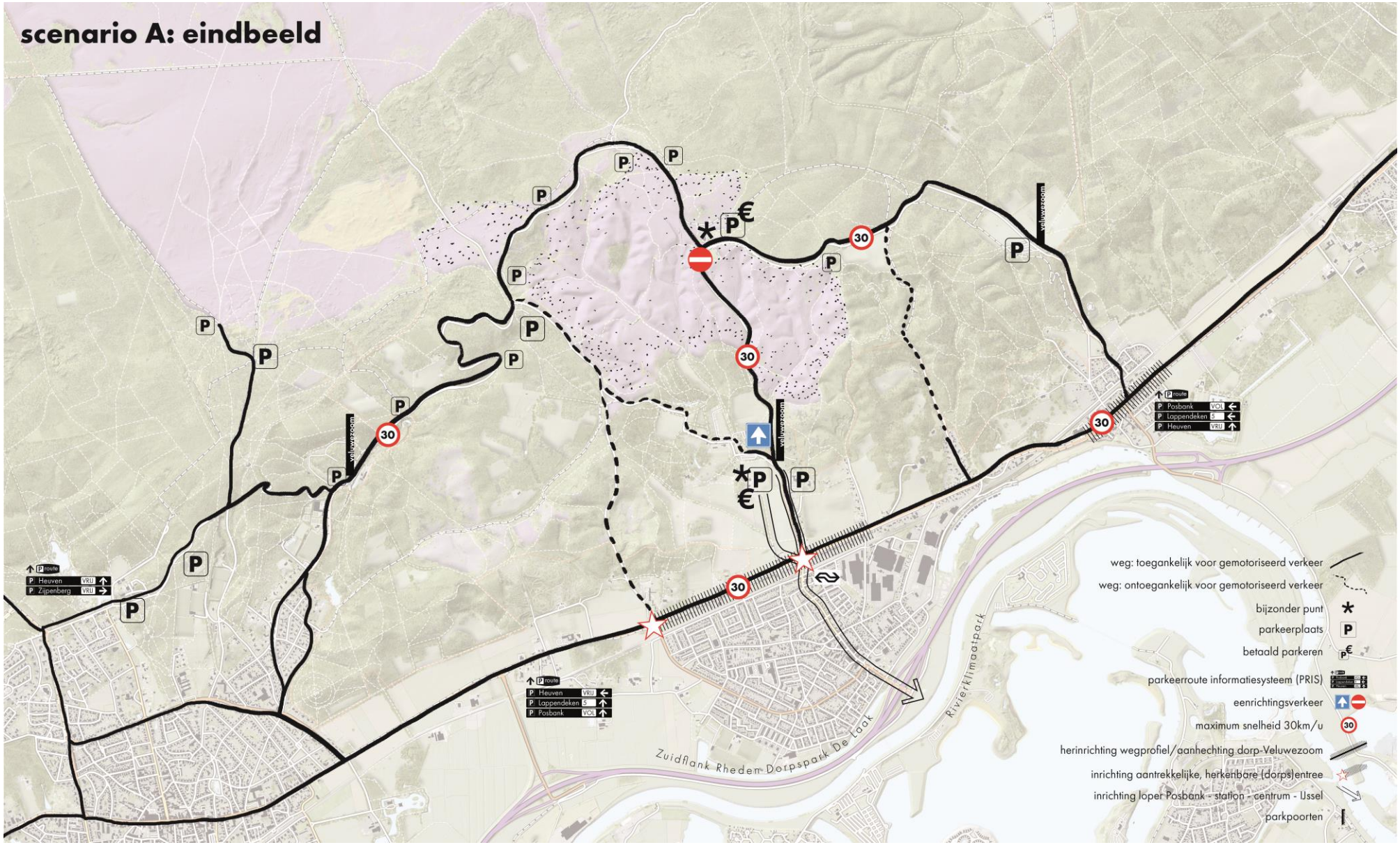
Voorgestelde (verkeers)situatie

De verkeerssituatie blijft nagenoeg ongewijzigd. Het gebied is en blijft toegankelijk en bereikbaar voor alle soorten verkeersdeelnemers.

- De toestroom van bezoekers per motor of auto wordt gedoseerd (gemaximeerd) met een toegangssysteem.
- De Beekhuizenseweg en de Diepesteeg blijven tweerichting voor gemotoriseerd verkeer
- De Schietbergseweg is éénrichting voor gemotoriseerd verkeer (rijrichting: omhoog)
- De maximumsnelheid is 30km/h
- Betaald parkeren bij het Paviljoen en bij de ontvangstlocatie bezoekerscentrum Veluwezoom.
- Het gehele gebied is toegankelijk met de fiets
- Heide en paviljoen zijn zelfstandig bereikbaar voor iedereen

Verwachte effecten op natuur (t.o.v. huidige situatie)

De toegankelijkheid van het gebied is vergelijkbaar met de huidige situatie, daardoor zijn de effecten op de natuur min of meer gelijk met de autonome ontwikkeling. Het afvlakken van de piekdrukte en de lagere snelheid van het gemotoriseerde verkeer zullen slechts beperkt effect hebben, aangezien de toegankelijkheid en doordringbaarheid van het gebied daarmee niet veranderen. Middels effectief toezicht, strenge handhaving en het flink beperken van het aandeel gemotoriseerd verkeer kan in dit scenario meerwaarde voor de natuur geboekt worden.

scenario A: eindbeeld
veluwezoom
P route
P Heuven VRIJ
P Zijpenberg VRIJ
P Heuven VRIJ
P Lappendeken 5
P Posbank VOL
P Posbank VOL
P Lappendeken 5
P Heuven VRIJ
Zuidflank Rheden Dorpspark De Laak
Rivierklimaatpark
weg: toegankelijk voor gemotoriseerd verkeer
weg: ontoegankelijk voor gemotoriseerd verkeer
bijzonder punt
parkeerplaats
betaald parkeren
parkeerroute informatiesysteem (PRIS)
eenrichtingsverkeer
maximum snelheid 30km/u
herinrichting wegprofiel/aanhechting dorp-Veluwezoom
inrichting aantrekkelijke, herkenbare (dorps)entree
inrichting loper Posbank - station - centrum - IJssel
parkpoorten

Verwachte verkeerseffecten (t.o.v. huidige situatie)

De voorgestelde ingrepen vlakken de piekdrukte af en zorgen voor minder verkeers- en lawaaioverlast. De lagere maximumsnelheden verbeteren de verkeersveiligheid licht (10-20% minder ongevallen).
Naar verwachting worden de Diepesteeg, Beekhuizenseweg en het hoge deel van de Schietbergseweg wat minder druk vanwege de drukte-regulerende ingrepen zoals betaald parkeren bij het Paviljoen, een toegangsprijs voor gemotoriseerd verkeer en/of het ontmoedigen van lawaaiige voertuigen door dB-meters/milieuzonering. Indien gewenst kan de verkeersdrukte verder naar beneden door strenger te sturen op aantallen. Handhaving kan geborgd worden middels technische maatregelen. Mogelijk ontstaat een waterbedeffect van auto beweging in de omgeving.

De parkeerplek bij het bezoekerscentrum Veluwezoom wordt gezien als hoofdentree tot het gebied en de bezoeker is vanuit hier het snelst op de heide. Als hier betaald parkeren wordt ingevoerd leidt dit tot minder verkeersdruk. De toegangs-beperkingen leiden mogelijk tot meer zoekverkeer op het westelijk deel van de Beekhuizenseweg (Velp-Noord/Rozendaal) en de Bovenallee/Beekhuizenseweg (Rozendaal).

Globale kostenindicatie

De verwachting is dat de eenmalige investeringen en de jaarlijkse kosten in dit scenario relatief laag zijn, vergeleken met de andere scenario's. De maatregelen die een eenmalige investering vragen, zijn: verkeersborden, aanwijzingen, invoering van betaald parkeren en toeristisch-recreatieve productontwikkeling om in te zetten op spreiding van bezoekers. De jaarlijkse kosten bestaan uit exploitatie en beheer van de toegangs- en parkeersystemen, het gastheerschap door vrijwilligers en beïnvloeding van gedrag via (online) communicatie en marketing. In dit scenario verwachten we inkomsten uit het betaald parkeren. Deze inkomsten kunnen deels (voor waar het gemeentelijk terrein betreft) worden ingezet om de jaarlijkse lasten te compenseren (voor een toelichting, zie bijlage F).

Eenmalige investering:	tussen de € 1 en 2 miljoen voor dit scenario + € 3-4 miljoen voor de maatregelen die in elk scenario terugkomen.
Jaarlijkse kosten:	tussen € 0,25 en 0,5 miljoen per jaar, minus baten uit opbrengst parkeergelden.

Risico's en kwetsbaarheden

Dit scenario …

- Geeft een beperkte bijdrage aan de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000.
- Is afhankelijk van geavanceerde verkeerstechniek.
- Zal door alle techniek enigszins afbreuk doen aan de natuurlijke setting en de beleving daarvan.
- Kan leiden tot het uitwijken van parkeerders naar de gratis locaties in de aanliggende (woon)gebieden.
- Vraagt inzet van communicatie en marketing, plus vrijwillige gastheren/ -vrouwen om gedragsverandering te realiseren.

Onderzoeksvragen voor in de volgende fase

Hoe effectief zijn bezoekersaantallen te sturen? Komen mensen toch naar het gebied ook al is het 'vol' en hoe wordt hiermee omgegaan? In hoeverre leidt de invoering van betaald parkeren tot verschuiving van de parkeerdruk naar de omgeving?

4.2. Scenario B

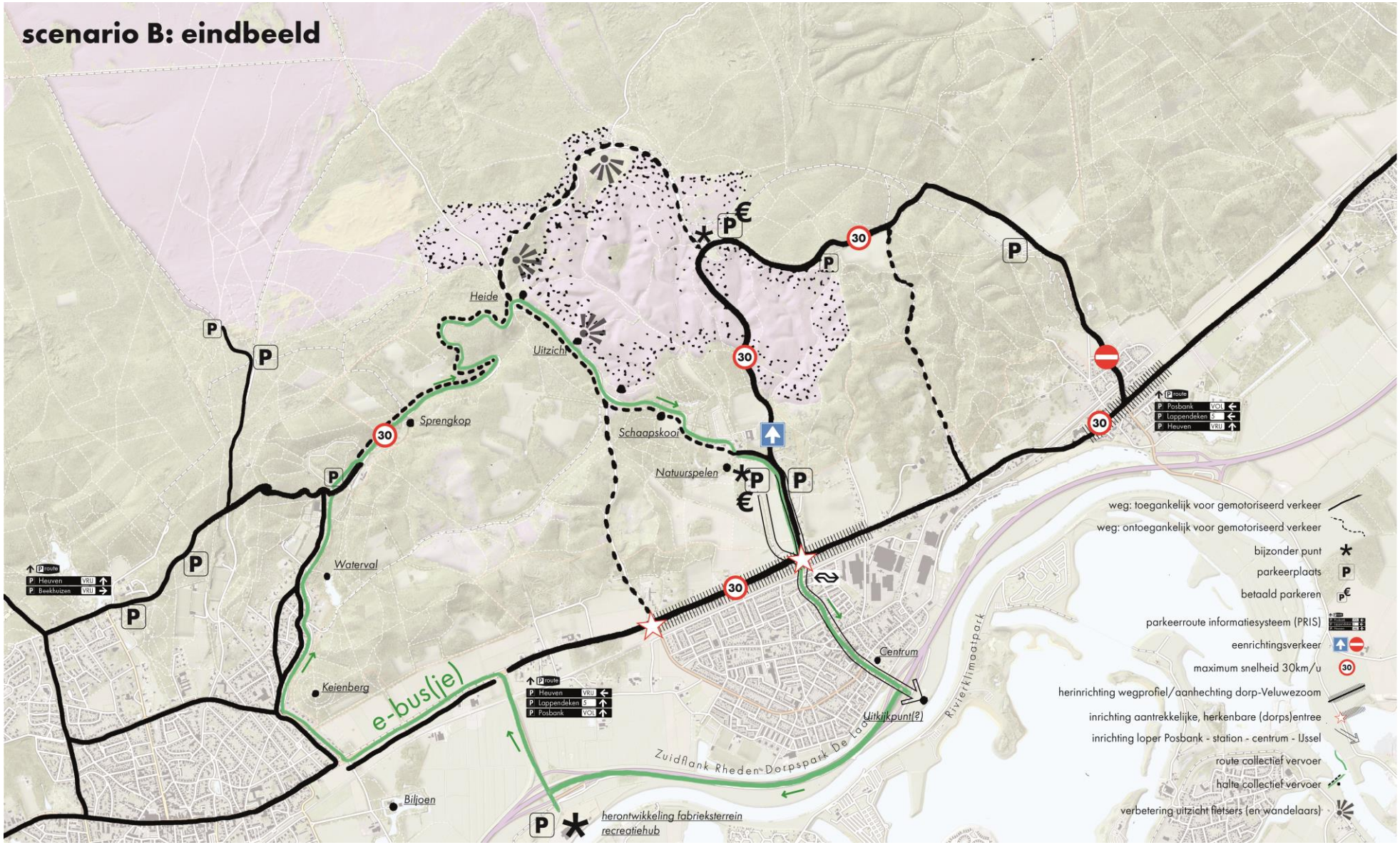
In scenario B wordt **alle gebruikersgroepen** de mogelijkheid geboden om op hun gewenste manier de Veluwezoom te beleven. Dat **gebruik is echter beperkt en gedifferentieerd** om elkaar minder tot last te zijn en de **natuur meer ruimte en rust** te bieden.
De toegang voor **gemotoriseerd verkeer** is beperkt tot **één lus in één richting** (Schietbergseweg - De Steeg); er is geen sprake meer van een doorgaande oost-west verbinding.
Bezoekers van buiten het gebied worden verleid om te parkeren bij een **goed bereikbaar nieuw transferium** bijvoorbeeld langs de IJssel aan de A348, bij de locatie van een steenfabriek (ook andere locaties nabij afslagen bieden wellicht mogelijkheden). Vanuit hier vertrekken in de weekenden en op piekmomenten **(elektrische) rondritbussen** die de bezoekers langs verschillende karakteristieke punten voeren die samen het verhaal van de Veluwezoom vertellen.

Het **hop-on-hop-off** concept maakt het mogelijk verschillende (korte) wandelingen te maken in het gebied. Door het station en het centrum van Rheden onderdeel te maken van de rondrit worden zij deel van de Veluwezoom-ervaring en krijgt de recreatieve **verbinding IJssel-Veluwe** (water-zand, zand-water) vorm. Bezoekers worden uitgenodigd de Veluwezoom in de breedte te beleven.
Verhuur van (elektrische) fietsen en elektrische scooters maakt het gebied gemakkelijk bereikbaar, ook wanneer de rondrit bussen niet rijden. Het gehele gebied is toegankelijk met de fiets.

Voorgestelde (verkeers)situatie

De verkeerssituatie verandert aanzienlijk ten opzichte van de huidige situatie.

- Het bezoekend verkeer wordt met een parkeerroute informatiesysteem (PRIS, onderdeel van alle scenario's, zie hoofdstuk 3.2) naar het nieuwe transferium aan de IJssel/A348 geleid.
- Vanuit hier vertrekken op aangewezen momenten (elektrische) rondritbussen via de N785, Zutphensestraatweg (N785), Beekhuizenseweg, Snippendaalseweg, Heuvenseweg, Schietbergseweg, Groenestraat, Oranjeweg en A348. De bus halteert op aangewezen plekken. Een kaartje kost ongeveer €4,-
- De Schietbergseweg, het oostelijke deel van de Beekhuizenseweg en de Diepesteeg vormen samen een eenrichtingsverkeer lus voor gemotoriseerd verkeer (rijrichting: oost/met de klok mee)
- De Beekhuizenseweg tussen parkeerplaats Beekhuizen en het Paviljoen is afgesloten voor gemotoriseerd verkeer met uitzondering van de rondritbussen. De parkeerplekken langs dit deel worden opgeheven.

scenario B: eindbeeld
Heide
Uitzicht
Sprengkop
Schaapskooi
Natuurspelen
Waterval
Keienberg
e-bus(je)
Biljoen
herontwikkeling fabrieksterrein
recreatiehub
Centrum
Uitkijkpunt(?)
Zuidflank Rheden-Dorpspark De Laag
Rivierklimaatpark
P route
P Heuven VRIJ
P Beekhuizen VRIJ
P Lappendeken S
P Posbank VOL
weg: toegankelijk voor gemotoriseerd verkeer
weg: ontoegankelijk voor gemotoriseerd verkeer
bijzonder punt
parkeerplaats
betaald parkeren
parkeerroute informatiesysteem (PRIS)
eenrichtingsverkeer
maximum snelheid 30km/u
herinrichting wegprofiel/aanhechting dorp-Veluwezoom
inrichting aantrekkelijke, herkenbare (dorps)entree
inrichting loper Posbank - station - centrum - IJssel
route collectief vervoer
halte collectief vervoer
verbetering uitzicht fietsers (en wandelaars)

De weg vormt hier een wandel- en fietspromenade met prachtige uitzichten.
- De maximumsnelheid is 30km/h
- Betaald parkeren bij het Paviljoen en het bezoekerscentrum Veluwezoom.
- Toevoeging van een substantieel aantal parkeerplaatsen, bijvoorbeeld bij de voormalige steenfabriek
- Heide en paviljoen zijn per auto bereikbaar voor iedereen

Verwachte effecten op natuur (t.o.v. huidige situatie)

Met het afsluiten van een deel van de Beekhuizenseweg voor gemotoriseerd verkeerd wordt het kwetsbare noordwestelijke heidegebied minder gemotoriseerd toegankelijk (met een eigen vervoermiddel) en daarmee minder doordringbaar voor recreanten. De verstoring zal hier aanzienlijk afnemen wat hier een positief effect heeft op de natuurwaarden. In het gebied tussen het Paviljoen en De Steeg zal een dergelijk positief effect niet optreden.

Verwachte verkeerseffecten (t.o.v. huidige situatie)

Algemeen: de voorgestelde ingrepen reduceren en concentreren het aantal verkeersbewegingen van het gemotoriseerde verkeer aanzienlijk en bieden meer rust en ruimte aan andere gebruikers en de natuur. Het scheiden van de gebruikersgroepen, het eenrichtingsverkeer en de lagere maximumsnelheden leiden tot minder conflicten en een hogere verkeersveiligheid (10-20% minder ongevallen). De drukte op de lus voor gemotoriseerd verkeer neemt echter toe.

Naar verwachting worden de Schietbergseweg, een deel van de Beekhuizenseweg en de Diepesteeg drukker ten opzichte van de huidige situatie aangezien het de enige toegankelijke route voor gemotoriseerd verkeer is en bovendien toegang biedt tot het Paviljoen.
De drukte op de Schietbergseweg – met name het lage deel – zal toenemen door de combinatie van toerend- en parkerend verkeer. Naar verwachting zal de parkeerplaats bij het bezoekerscentrum Veluwezoom populair blijven voor lokale en regionale bezoekers vanwege de relatief snelle toegang tot de heide.

Omdat echter ook alternatief vervoer wordt aangeboden, wordt verwacht dat de hoeveelheid gemotoriseerd verkeer in het gebied als geheel iets zal afnemen.
De mogelijkheid om langs de route van de bus die rondrijdt in te stappen kan leiden tot meer parkerend en zoekend verkeer langs het trance van de bus.

Globale kostenindicatie

Zowel de eenmalige investeringen als de jaarlijkse kosten in dit scenario zijn naar verwachting relatief hoog (hoger dan andere scenario's, maar niet het hoogste). De realisatie van een nieuw recreatietransferium langs de A348 draagt bij aan hoge kosten voor aanleg. De rondes die de e-bussen rijden, dragen bij aan de relatief hoge jaarlijkse kosten. In dit scenario verwachten we inkomsten uit een bijdrage van de gasten aan een rit met de bus (er kan ook gekozen worden voor een gratis bus). Dit kan bijdragen aan het verlagen van de jaarlijkse kosten voor de bussen. In dit scenario verwachten we ook inkomsten uit het betaald parkeren. Deze inkomsten kunnen deels (voor waar het gemeentelijk terrein betreft) worden ingezet om de jaarlijkse lasten te compenseren (voor een toelichting, zie bijlage F).

Eenmalige investering:	tussen € 2 en 3 miljoen voor dit scenario + € 3-4 miljoen voor de maatregelen die in elk scenario terugkomen.
Jaarlijkse kosten:	tussen € 0,5 en 1 miljoen per jaar, minus baten uit opbrengst parkeergelden en eventuele opbrengst buskaartjes.

Risico's en kwetsbaarheden

Dit scenario…

- Is afhankelijk van de beschikbaarheid van grond van derden voor de realisatie van een transferium.
- Is afhankelijk van de financiële haalbaarheid van een transferium op afstand van het gebied en de exploitatie van een transportdienst om bezoekers naar het gebied te brengen.
- Is afhankelijk van de bereidheid van bezoekers om via het transferium het gebied in te gaan.
- Kan leiden tot het uitwijken van parkeerders naar de gratis locaties in de aanliggende (woon)gebieden.
- Geeft mogelijk verkeersoverlast en onveiligheid in woonwijken in De Steeg.

Onderzoeksvragen voor in de volgende fase

Wat is de haalbaarheid voor het ontwikkelen van een transferium met bijbehorende collectieve vervoersvoorziening? In hoeverre leidt de invoering van betaald parkeren tot verschuiving van de parkeerdruk naar de omgeving?

4.3. Scenario C

In scenario C kan iedereen in alle ruste en ruimte optimaal van de natuur van de Veluwezoom genieten. Hierbij is ook **versterking van de** natuurwaarden mogelijk. Voor gemotoriseerd verkeer is op de heide geen plek. Daar staat een intensere **natuurbeleving voor wandelaars en fietsers** tegenover. Bezoekers die met de auto of motor komen parkeren op **goed gefaciliteerde parkeerplekken aan de randen van het gebied**. Hier kunnen bezoekers zich omkleden (motorrijders) en hun spullen veilig opbergen. De parkeerplekken vormen het startpunt voor een verdere verkenning van het gebied, wandelend of fietsend. Het natuur**gebied wordt als groter ervaren** en het Paviljoen krijgt meer het **karakter van een berghut** waar bezoekers neerstrijken na een stevige tocht. De vrijgekomen rijbaan biedt goede mogelijkheden om de gebruikersgroepen met **verschillende snelheden en interesses te scheiden** (uitwerking in Masterplan) en zo onderlinge conflicten te minimaliseren.

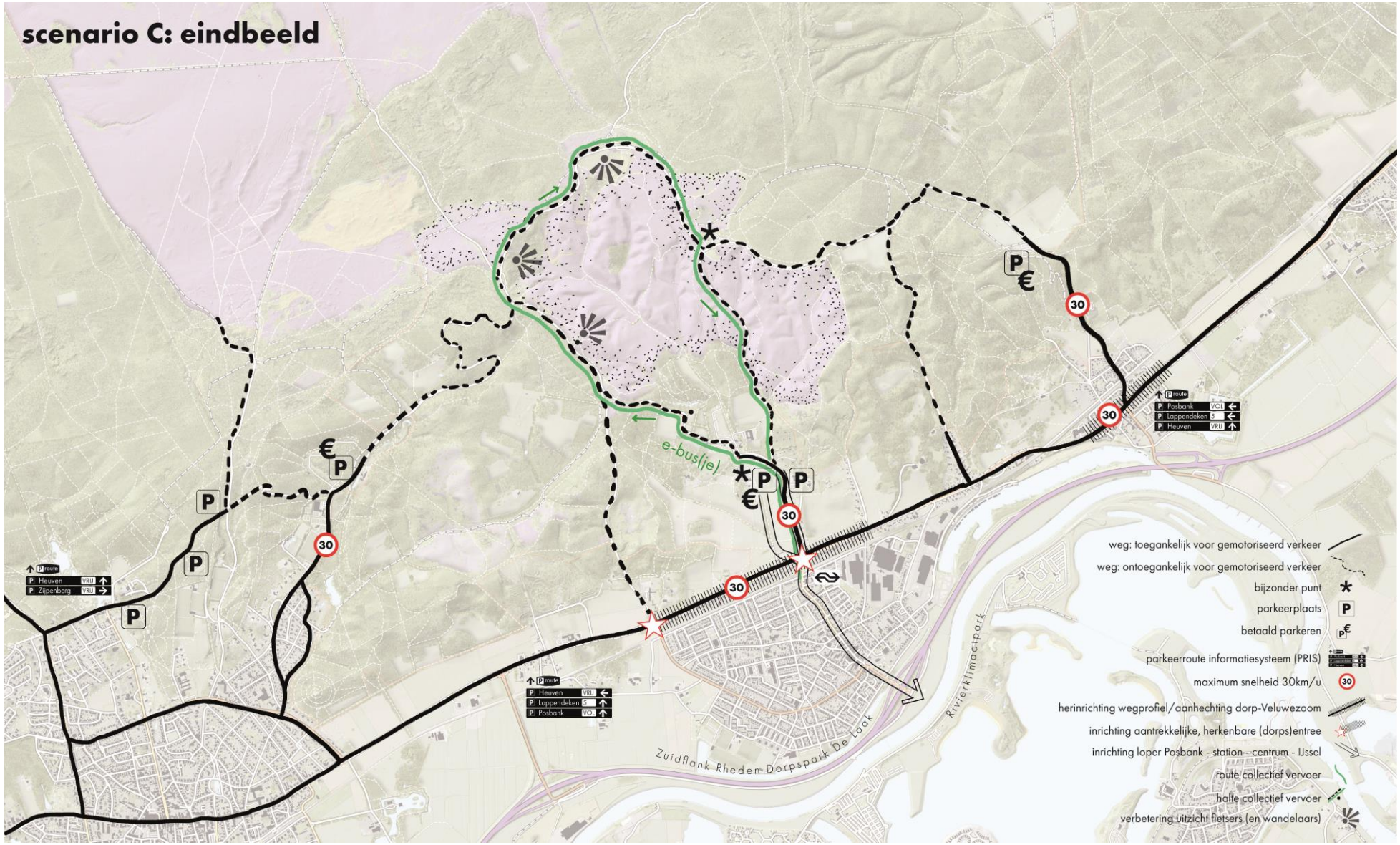
In de weekenden en op drukke momenten bieden **(elektrische) busjes** mensen de mogelijkheid om het gebied te ontdekken. De bussen vertrekken vanuit het station en het bezoekerscentrum Veluwezoom. Op enkele locaties zoals bij het bezoekerscentrum en het station, kunnen aanvullend **(elektrische) fietsen en** een gereguleerd aantal **elektrische scooters** worden verhuurd. Het gehele gebied is toegankelijk met de fiets.

In aanvulling hierop kunnen twee recreatietransferia langs de A348, ontsloten met twee rondritbusverbindingen toegevoegd worden. Deze optie wordt apart beschreven als scenario C+.

Voorgestelde (verkeers)situatie C

De verkeerssituatie verandert aanzienlijk ten opzichte van de huidige situatie.

- Een groot deel van het gebied is niet toegankelijk voor gemotoriseerd verkeer; er zijn geen doorgaande routes meer voor gemotoriseerd verkeer.
- De toestroom van bezoekers wordt gedoseerd en parkeren is gereguleerd op basis van bezoekersaantallen met een regionaal en geavanceerd parkeerroute informatiesysteem (PRIS). Vol=vol.
- Gemotoriseerd verkeer parkeert aan de randen van het gebied op de bestaande parkeerplekken Beekhuizen, Bezoekerscentrum Veluwezoom en de Lappendekken; en eventueel op een of meerdere nieuwe, goed ingepaste parkeerplekken aan de rand. Bijvoorbeeld nabij de kruising Beekhuizenseweg en Kluizenaarsweg.

scenario C: eindbeeld
e-bus(je)
Zuidflank Rheden Dorpspark De Laak
Rivierklimaatpark
P route
P Heuven VRIJ
P Zijpenberg VRIJ
P Lappendeken 5
P Posbank VOL
weg: toegankelijk voor gemotoriseerd verkeer
weg: ontoegankelijk voor gemotoriseerd verkeer
bijzonder punt
parkeerplaats
betaald parkeren
parkeerroute informatiesysteem (PRIS)
maximum snelheid 30km/u
herinrichting wegprofiel/aanhechting dorp-Veluwezoom
inrichting aantrekkelijke, herkenbare (dorps)entree
inrichting loper Posbank - station - centrum - IJssel
route collectief vervoer
halte collectief vervoer
verbetering uitzicht fietsers (en wandelaars)

- De wegen naar de parkeerplekken – Beekhuizenseweg oost en west, Bovenallee, Schietbergseweg en de Diepesteeg – zijn doodlopend en leiden enkel naar de parkeerplaatsen. Ook de route Rozendaal-Beekhuizen is afgesloten en de toegang van het Rozendaalse Veld is voor gemotoriseerd verkeer afgesloten.
- De voor gemotoriseerd verkeer afgesloten wegen vormen een aantrekkelijke wandel- en fietspromenade met prachtige uitzichten.
- (Elektrische) rondritbusjes bieden mensen de mogelijkheid om vanaf het station Rheden/ Veluwezoom en vanaf het Bezoekerscentrum Veluwezoom te verkennen. De bussen rijden in één richting.
- Naar een optimale verdeling en scheiding van de verschillende bezoekersstromen (met verschillende snelheden) over de vrijkomende rijbaan, fietspaden en paden.
- Het gehele gebied is bereikbaar met de fiets en te voet.

Verwachte effecten op natuur (t.o.v. huidige situatie)

Het afsluiten van een groot deel van de Posbank voor gemotoriseerd verkeer heeft een sterk positief effect op de natuurwaarden in het gebied. Door deze afsluitingen is het gebied minder gemotoriseerd toegankelijk (met een eigen vervoermiddel) en daarmee minder doordringbaar voor recreanten wat leidt tot (veel) minder verstoring. Door geen halteplaatsen nabij kwetsbare gebieden te plaatsen worden deze gebieden minder toegankelijk.

Verwachte verkeerseffecten (t.o.v. huidige situatie)

Algemeen: de voorgestelde ingrepen reduceren het aantal verkeersbewegingen van het gemotoriseerde verkeer zeer sterk en bieden meer rust en ruimte aan andere gebruikers en de natuur. Doorgaand en toerend verkeer kan geen ‘rondje’ Posbank rijden, waarmee een aanzienlijk deel van het verkeer wordt geweerd.
Het weren van enkele overlast gevende gebruikersgroepen en het scheiden van gebruikersgroepen leidt tot minder conflicten (40-50% minder ongevallen) en een hogere verkeersveiligheid. De capaciteit aan parkeerplaatsen is leidend in het aantal bezoekers.

Naar verwachting worden de Diepesteeg de Beekhuizenseweg oost en west en de Bovenallee minder druk ten opzichte van de huidige situatie aangezien zij enkel nog bestemmingsverkeer verwerken. Verkeersonderzoek heeft aangetoond dat meer dan een derde van het verkeer hier rondrijdend of doorgaand verkeer betreft (zie bijlage D).

Ook het lage deel van de Schietbergseweg wordt minder druk ten opzichte van de huidige situatie. Wel zijn hier nog (parkeer)voorzieningen en het bezoekerscentrum Veluwezoom zal een belangrijke toegangspoort voor het worden voor het gebied.

Globale indicatie van de kosten

We verwachten voor scenario C lage kosten: voor zowel de eenmalige investeringen als de jaarlijkse kosten. Het laagst vergeleken met scenario’s A en B, omdat de inrichtingsmaatregelen zich beperken tot afsluitingen. Daarnaast zijn er investeringen voorzien in wandelroutes, cultuurhistorische belevingspunten en een app. De relatief lage jaarlijkse kosten komen doordat het vervoer van gasten naar ‘boven’ enkel aangeboden wordt op drukke dagen en omdat een klein elektrisch vervoermiddel (busje of treintje) ingezet kan worden. Er kan overwogen worden om van de gasten een bijdrage te vragen voor de rit, de opbrengsten hiervan kunnen de jaarlijkse kosten naar

beneden brengen. In dit scenario verwachten we ook inkomsten uit het betaald parkeren. Deze inkomsten kunnen deels (voor waar het gemeentelijk terrein betreft) worden ingezet om de jaarlijkse lasten te compenseren (voor een toelichting, zie bijlage F).

Eenmalige investering:	< €1 miljoen voor dit scenario + € 3-4 miljoen voor de maatregelen die in elk scenario terugkomen
Jaarlijkse kosten:	< € 0,25 miljoen per jaar

Risico's/kwetsbaarheden

Dit Scenario…

- Beperkt de toegankelijkheid voor mensen met een mobiliteitsbeperking tot de momenten waarop het alternatieve vervoer rijdt. Mogelijk deels op te vangen door verhuur van speciale (elektrische) duo-fietsen.
- Is afhankelijk van de haalbaarheid van de exploitatie van collectief vervoer (in weekenden en op piekmomenten).
- Kan leiden tot het uitwijken van parkeerders naar de gratis locaties in de aanliggende (woon)gebieden.

Onderzoeksvragen voor in de volgende fase

Wat is de juridische haalbaarheid van dit scenario (afsluiten doorgaand verkeer)? In hoeverre is er sprake van een haalbare exploitatie van het collectief vervoer? In hoeverre leidt de invoering van betaald parkeren tot verschuiving van de parkeerdruk naar de omgeving? Kan er alternatieve toegang geboden worden voor minder-validen?

Verrijking Scenario C: C+

Twee goed bereikbare nieuwe transferia worden aangelegd langs de IJssel (zie kaart). Hier kan gratis worden geparkeerd. Vanaf de transferia vertrekken (elektrische)rondritbussen, die met een hop-on-hop-off concept de verbinding tussen zand (Veluwe) en water (IJsseldal) versterken. Met de buslijnen wordt ook het centrum Rheden betrokken in de routing van bezoekers. Hierdoor kan de lokale economie meeprofiteren van deze bezoekersstromen. Transferia kunnen ontwikkelen tot veelzijdige ontvangstlocaties met diverse voorzieningen. Gebruik van de bussen, die circa vier keer per uur vertrekken, is tegen vergoeding.

Globale indicatie aanvullende kosten:

Zowel de investeringskosten (bouwen van transferia) als de jaarlijkse kosten (onderhoud en busverbinding) schatten we hoog in.

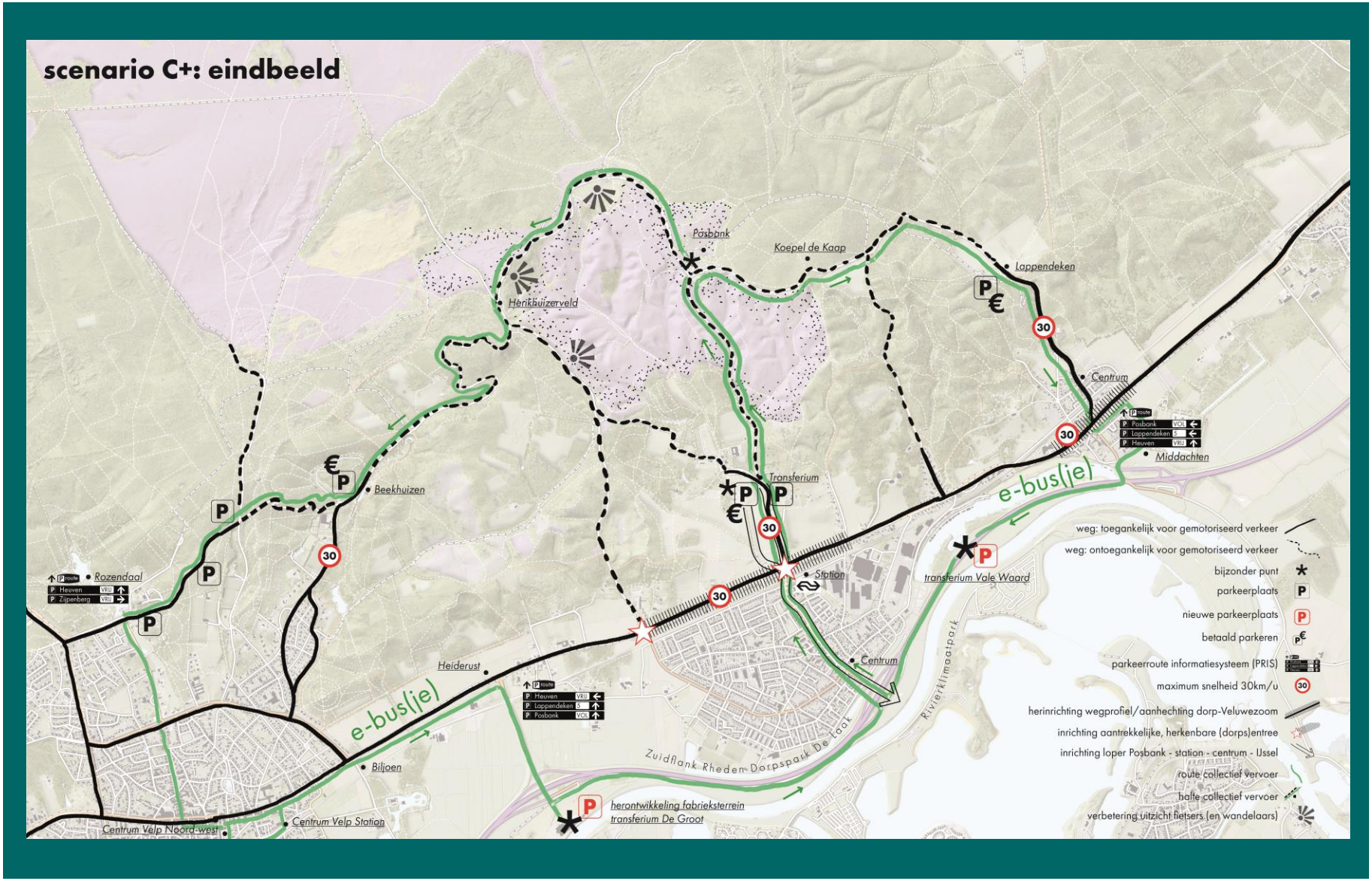
- Eenmalige investering: > 3 miljoen
- Jaarlijkse kosten > 1 miljoen per jaar

Risico's/kwetsbaarheden:

Scenario C+ is afhankelijk van de ontwikkeling van twee transferia op afstand van het gebied en de haalbaarheid van exploitatie van de busdienst. Omdat meer dan 60% van de bezoekers van dichtbij het gebied komt en een groot deel van de bezoekers maar korte tijd in het nationaal park verblijft (zie hoofdstuk 2.1), is er een groot risico dat er niet voldoende vraag naar een dergelijke uitgebreide busdienst is.

Onderzoeksvragen:

Wat is de haalbaarheid voor de ontwikkeling van transferia op voorgestelde plekken en bijbehorend collectief vervoer?
Vult het gebruik van twee busdiensten elkaar aan? Leidt de invoering van betaald parkeren tot verschuiving van de parkeerdruk naar de omgeving?

scenario C+: eindbeeld
Posbank
Koepel de Kaap
Lappendeken
Heikhuizerveld
Centrum
Middachten
Transferium
Beekhuizen
Rozendaal
Station
transferium Vale Waard
e-bus(je)
Heiderust
Centrum
Riviermaatpark
Zuidflank Rheden Dorpspark De Laak
Biljoen
herontwikkeling fabrieksterrein
transferium De Groot
Centrum Velp Noord-west
Centrum Velp Station
weg: toegankelijk voor gemotoriseerd verkeer
weg: ontoegankelijk voor gemotoriseerd verkeer
bijzonder punt
parkeerplaats
nieuwe parkeerplaats
betaald parkeren
parkeerroute informatiesysteem (PRIS)
maximum snelheid 30km/u
herinrichting wegprofiel/aanhechting dorp-Veluwezoom
inrichting aantrekkelijke, herkenbare (dorps)entree
inrichting loper Posbank - station - centrum - IJssel
route collectief vervoer
halte collectief vervoer
verbetering uitzicht fietsers (en wandelaars)

5. Algemene onderzoeksvragen

Per scenario zijn specifieke onderzoeksvragen geformuleerd die, indien het scenario wordt gekozen, verder moeten worden uitgewerkt in het Masterplan. Er zijn ook vragen die voor alle scenario's gelden. Deze gaan over de algemene maatregelen, de financiën en de tijdplanning:

Algemene maatregelen:

- Hoe ziet de gedetailleerde herinrichting van de Arnhemsestraatweg en de stationsomgeving eruit?
- Welke ontvangstlocaties en verschillende entrees worden ontwikkeld en hoe richten we deze het beste in, passend in de omgeving? Welke functionaliteiten moeten daar aanwezig zijn?
- Wat is de benodigde parkeercapaciteit op verschillende locaties? Uitgangspunt is dat er geen toename plaats zal vinden in het aantal parkeerplaatsen binnen het nationaal park Veluwezoom.
- Hoe waarborgen we een aansluiting van de dorpen en de IJssel met nationaal park Veluwezoom?
- Uitwerking van een communicatieplan met daarin detaillering van bebording, PRIS en vorm van gastheerschap.
- Op welke manier vindt effectieve handhaving plaats?
- Hoe dragen de maatregelen bij aan een reductie in stikstof depositie?

Planning:

- Welke maatregelen worden op welke termijn uitgevoerd? Daarbij is 2030 richtinggevend voor het eindbeeld. Hierbij rekening houdend met:
    - De juridische kaders waarin afsluiting van wegen plaats kan vinden.
    - De mogelijkheden voor de ontwikkeling van transferia.
    - De mogelijkheden voor het ontwikkelen van collectief vervoer.

Financiën:

- Uitwerking van een gedetailleerde en uitgesplitste kostenraming.
- Uitwerking algemene maatregelen: PRIS, herinrichting Arnhemsestraatweg en stationsomgeving, ontvangstlocaties.
- Haalbaarheid exploitatie busdienst.
- Wie draagt welke kosten en baten (o.a. parkeerinkomsten)?
- Hoe kan de structurele bezuinigingsopgave van de gemeente plaats krijgen binnen het Masterplan?
- Welke maatregelen zijn mogelijk binnen de financiering van de Regiodeal? Welke aanvullende financiering is mogelijk?

6. Vergelijking scenario's

De huidige scenario's zijn met name gericht op het beheersen van de verkeersstromen in het gebied op en rond de Posbank. Voor alle scenario's gelden aanvullende regionale kansen en lokale mogelijkheden. In de uitwerking van het Masterplan moet goed worden gekeken naar de invulling van de ontvangstlocaties, de aansluiting met de dorpen en de rivier en er moet zorgvuldig worden nagedacht over de verdere detaillering vanuit het perspectief van natuur en van verschillende gebruikersgroepen.

Hier volgt een kwalitatieve vergelijking op hoofdlijnen van de scenario's. In de bijlagen F, G en H staan tabellen waarop deze vergelijking is gebaseerd.

6.1. De scenario's in het kort

Scenario A

Alle gebruikersgroepen kunnen zo optimaal mogelijk genieten van de Posbank. De verkeerssituatie blijft nagenoeg ongewijzigd. Met technische middelen en betaald parkeren wordt gestuurd op drukte en overlast. Via voorlichtingscampagnes, en op piekmomenten door vrijwilligers, worden mensen gewezen op het bijzondere karakter van het gebied en de noodzaak om met elkaar te delen en onderling respect te betuigen.

Scenario B

Alle gebruikers kunnen de Veluwezoom beleven, maar het gebruikt is beperkt en gedifferentieerd. De toegang voor gemotoriseerd verkeer is beperkt tot één lus in één richting (Schietbergseweg - De Steeg); er is geen sprake meer van een doorgaande oost-west verbinding. Bezoekers van buiten het gebied worden verleid om te parkeren bij een goed bereikbaar nieuw transferium. Vanuit hier vertrekken in de weekenden en op piekmomenten (elektrische) rondritbussen die de bezoekers langs verschillende karakteristieke punten voeren. Ook het centrum van Rheden is onderdeel van de rondrit. Het gehele gebied is toegankelijk met de (elektrische) fiets.

Scenario C

In scenario C is geen plek voor gemotoriseerd verkeer op de heide. Daar staat een intensere natuurbeleving voor wandelaars en fietsers tegenover. Bezoekers die met de auto of motor komen parkeren op goed gefaciliteerde parkeerplekken aan de randen van het gebied. De parkeerplekken vormen het startpunt voor een verdere verkenning van het gebied, wandelend of op de fiets. De vrijgekomen rijbaan biedt goede mogelijkheden om de gebruikersgroepen met verschillende snelheden en interesses te scheiden. Door het sluiten van wegen en paden kunnen in kwetsbare delen de natuurwaarden makkelijker beschermd worden.
Op drukke momenten bieden (elektrische) rondritbusjes mensen de mogelijkheid om het gebied te ontdekken.

Verrijking Scenario C: C+

In aanvulling op scenario C kunnen twee recreatietransferia langs de A348, ontsloten met twee rondritbusverbindingen toegevoegd worden. Deze optie vergroot de mogelijkheid om de Veluwezoom in haar breedte te beleven en verbindt water met zand, oftewel de omgeving van de rivier met het bos en heidegebied.

Recreatiezonering

Om de Natura2000 doelstellingen die gelden voor de Veluwe te behalen werkt de provincie aan recreatiezonering: delen met kwetsbare natuur worden minder toegankelijk voor recreatie terwijl in andere zones meer mogelijk is. Ook voor de Veluwezoom wordt de zonering in de loop van 2022 vastgesteld. Eventuele aanpassingen van de huidige zonering (o.a. bij het Rozendaalse Veld) zijn in alle scenario's inpasbaar.

6.2. Verwachte effecten van de scenario's

De scenario's zijn getoetst op basis van de criteria uit hoofdstuk 2.2. Voor een gedetailleerde toetsing van de scenario's op de criteria zie bijlage H.

Op natuur

Van Scenario C en C+ verwachten we de grootste positieve effecten op natuur. Een groot gedeelte van het gebied is niet meer toegankelijk voor gemotoriseerd verkeer en daarmee vermindert het geluid en de onvoorspelbare verstoringen. Scenario A scoort het minst goed op de natuurwaarden. De toegankelijkheid van het gebied blijft immers vergelijkbaar met de huidige situatie en daarmee zijn de verwachte effecten van dit scenario min of meer gelijk met de autonome ontwikkeling

Op verkeer

Van Scenario C en C+ verwachten we ook de grootste positieve effecten op verkeersdrukte op de Posbank. De verkeerdrukte op de Diepesteeg, de Beekhuizenseweg en de Schietbergseweg vermindert in dit scenario meer dan in de andere scenario's. In Scenario B wordt het alleen rustiger op de Diepesteeg en in Scenario A wordt met name de piekdrukte licht afgevlakt.

Overig

Scenario C en C+ scoren het best op het criterium 'Ruimte en Stilte rondom de Posbank' en ook op het 'Versterken van de Natuurwaarden'. Scenario A scoort hier het laagst op, maar het hoogst op 'Toegankelijkheid en gastvrijheid'. Scenario A is ook het best bij te sturen: het kan opgeschaald en afgeschaald worden afhankelijk van de aantallen bezoekers en de ervaren overlast. Scenario B scoort op bijna alle criteria licht positief.

6.3. Kosten van de scenario's

Voor de verschillende scenario's is een globale indicatie van te verwachten kosten gemaakt (bijlage F). Het betreft een ordegrootte van benodigde investeringen en jaarlijks terugkerende kosten. De indicaties zijn tot stand gekomen op basis van kentallen en ervaringscijfers van de gemeenten en op basis van kosten van vergelijkbare projecten. De exacte bedragen zijn zeer onzeker en zijn geen begroting of raming. Wel kunnen we de scenario's op hoofdlijnen onderling vergelijken. Scenario C+ valt het duurst uit zowel wat betreft de investeringskosten als de exploitatiekosten, door de aanleg van twee transferia en de exploitatie van regelmatig rijdende busjes. Private exploitatie van de busjes zou hierin wat ruimte kunnen bieden. Scenario C is het goedkoopst, gevolgd door Scenario A en B.

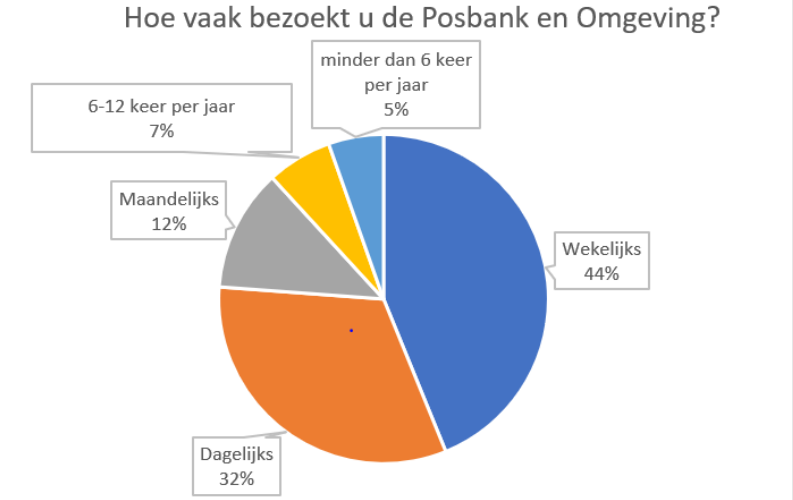
Kosten	**A**	**B**	**C**	**C+**
Investering	€€	€€€	€	€€€€
Jaarlijks	€€	€€€	€	€€€€

(Zie bijlage F voor een specificatie van de €-tekens)

7. Bijlagen

A. Inzichten uit de vragenlijst

Om de scenario's te voeden met ideeën van bezoekers van de Veluwezoom is er een vragenlijst opgesteld. Deze is door 1073 mensen beantwoord. De respondenten komen met name uit de regio, maar ook het uit het westen en zuiden van het land. Het zijn vooral regelmatige bezoekers:

De favoriete bezigheden zijn wandelen, fietsen, paardrijden en wild spotten.

Op de vraag hoe vaak men overlast ervaart wordt het volgende geantwoord:

- 8,7% ervaart nooit overlast
- 29,7% 25% van de bezoeken
- 30,8% 50% van de bezoeken
- 22,1% 75% van de bezoeken
- 8,8% altijd

De grootste overlast wordt ervaren van te veel gemotoriseerd verkeer, geluid, afval, groepen racefietsers, loslopende honden.

Men vermijdt de Posbank op de drukke dagen: in augustus wanneer de heide bloeit en op zon- en feestdagen bij mooi weer.

Op de vraag wat men zou doen als hij/zij het voor het zeggen had leidt tot de volgende typen antwoorden:

Categorie	Maatregelen
Verkeersmaatregelen	Eenrichtingsverkeer, betaald parkeren, (deeltijd) afsluiten wegen, bijv. met slagboom, parkeren buiten de kern, Knip in de weg, autoluw gebied, afgesloten voor motors (bijv. bep. seizoen), geen doorgaand verkeer, Transferiums, Bepaalde gebieden alleen voor elektrisch vervoer, tolheffing, alleen omwonenden toegang met auto.
Toegang	Meerdere entrees, jaarpas voor toegang, toegangsprijs (ook voor wandelaars e.d.), horeca alleen te voet/fiets bereikbaar, vrij fietsen op alle paden, meerdere entrees, geen honden en fietsen toestaan, rolstoel pad/faciliteiten/verhuur
Alternatief vervoer	Witte fietsenplan, kabelbaan, elektrische tuktuk, zonnewagentjes, shuttlebus/pendelbus, grotere rol OV
Bezoekersstromen	Betere paden/parkeerplaatsen voor ruiters, MTB-paden apart, duidelijke paaltjes ruiterpaden, vaste routes waar iedereen zich aan houdt
Educatie/communicatie	Busrit met uitleg, borden wanneer het vol is, mensen passen zich aan de natuur, goede

	informatievoorziening, informatie over afval/impact van afval, respect voor cultuur en natuur, duidelijke bewegwijzering
Handhaving	Goede relatie inwoners – boa's, effectieve controles

Als goede voorbeelden werden onder andere genoemd:

- NP Hoge Veluwe: eenrichtingsverkeer, betaald parkeren, toegangspas voor het hele jaar, witte fietsenplan
- Achterhoek: alleen aanwonenden mogen met de auto op zandwegen en in natuurgebieden
- Montferland: betere routes/parkeerplaatsen voor ruiters
- Midden-Drenthe: inwoners hebben korte lijn met boa's
- Renesse: transferiums
- Amsterdam: vergroten areaal stadsparken om drukte te verminderen
- Ginkelse heide: weinig parkeerruimte en weinig horeca --> rustig
- Limburg: dijken zijn afgesloten voor motors, veel meer afvalbakken
- Uiterwaarden Wageningen: natte en droge gebieden verbinden
- Westerbouwing: kabelbaan omhoog.
- Utrecht: lekdijk, motorverbod 1 maart tot 1 november
- Sallandse heuvelrug: parkeerbeleid, meer verschillende entrees
- Hoog Buurlo Alverschotweg: wildscherm
- Biesbosch: bepaalde plekken alleen voor bootjes met elektrische motor
- Nijmegen: apart MTB-pad Brunssummerheide: apart MTB pad
- Ede: mooie nieuwe paaltjes bij ruiterpaden, maaien en rooien
- Vlissingen: zonnewagentjes
- Den Haag: Meijendaal, slagbomen, vol = vol.
- Lathum: recreatieschap toegang met slagbomen
- Kasteel Doorwerth: grote parkeerplaats vanwaar je kan wandelen en fietsen
- Waddeneilanden:
  - Terschelling: alleen fietsend recreatief verkeer
  - Vlieland: autovrij
  - Schiermonnikoog: alleen auto's van bewoners (met uitzonderingen)
- Voornes duin: rolstoel pad
- Maasduinen: gemotoriseerd tot ingang daarna wandel en fietsgebied

Buitenland:

- Zwitserland/Oostenrijk: effectieve controles
- Eisenach: parkeren bij Hackfort Wartbug
- Scandinavië/VS: informatievoorziening
- Canada/VS: pas aanschaf voor ingang nationaal park
- Oostenrijk: auto's onderaan de berg, dB beperking bij bepaalde passen, tolheffing gemotoriseerd verkeer
- Frankrijk: Puy de Dome, parkeerplaatsen aan de rand van het gebied
- Eiffel NP: entreegeld en toegangstijden
- Engeland: recht van overpad over privé-land, grotere rol OV, national trust, parken worden niet afgesloten, respect voor cultuur en natuur
- Zweden: geen loslopende honden
- Alaska: danali park, alleen met de bus het gebied in
- VS: Zion NP en Yellowstone NP, slagbomen, kentekenregistratie met toegangsbewijs/abonnement
- Valencia: informatievoorziening over impact vervuiling in het aquarium
- Beierse woud: Hans-Eisenmann-Haus, goede educatie
- Duitsland: informatievoorziening, schuilhutten, betere bewegwijzering, grote uitnodigende borden die bezoekers vragen om afval bij zich te houden in een zakje
- Luxemburg: Müllerthal, 121 km mogelijkheden om te wandelen en op verschillende plekken te starten, met uitstekend OV
- Zwitserland/Duitsland: klimlocaties die enkel per elektrische trein/bus bereikbaar waren

B. Samenstelling maatschappelijke klankbordgroep

De maatschappelijk klankbordgroep is ingesteld om de concept scenario's te bespreken, te verrijken en aan te geven tot welke onderzoeksvragen de scenario's leiden. De klankbordgroep is samengesteld uit de volgende partijen:

Belangengroep De Steeg/Posbank

Stichting Red Heuven en de Posbank

Belangengemeenschap De Steeg en Havikerwaard

Belang Beekhuizen

Rhedens Dorpsbelang

Ellecoms Belang

Geërfden van Velp

Stichting Würfbain's Hof

Motorrijdersactiegroep

Natuur en Milieu Gelderland

Veluwe Actief

ANWB

Fietsersbond Rheden Rozendaal

Coördinator hondenuitlaatservice

Stichting Toerisme en Recratie Veluwezoom

Ondernemend Rheden De Steeg (ORDS)

Restaurant De Ruif

Boutique Hotel Beekhuizen

Pannenkoekenhuis Strijland

IVN Oost

Genodigd, maar niet aanwezig geweest

Paviljoen De Posbank

Stichting Twickel

Gelders Landschap en Kastelen

C. Effecten van gemotoriseerd verkeer op natuurwaarden

Door Sovon en Vogelbescherming is onderzoek gedaan naar de effecten van gemotoriseerd verkeer op vogels op de Veluwe en naar effecten van andere verstoringsbronnen. Hierbij zijn ook mogelijke maatregelen aangeven. Deze onderzoeken zijn hier te downloaden: Sovon; Vogelbescherming.
Geconstateerd wordt gemotoriseerd verkeer één van de verstoringbronnen is. Het heeft effect op aantallen vogels, aantal broedende vogels én op broedsucces. Aanwezigheid van geconstateerde broedparen zegt dus nog niet alles; als deze geen broedsucces opleveren door verstoring, dan heb je er nog niets aan.
Verstoring door gemotoriseerd verkeer op natuur, in het bijzonder vogels, treedt in directe zin op door beweging (visueel én fysiek in de vorm van het doodrijden: vogels, maar ook zoogdieren, reptielen, amfibieën en insecten) en door geluid (zie daarvoor blz. 13-16 in Sovon en blz. 56-58 in Vogelbescherming). Daarnaast in indirecte zin door o.a. uitlaatgassen, parkeren - in de vorm van ruimtebeslag op parkeerterreinen én door parkeren in bermen (stuk rijden bodemvegetatie, bodemverdichting) - én door activiteiten die na het verlaten van de auto in het gebied worden ondernomen.
Door het toestaan van gemotoriseerd verkeer wordt een gebied voor velen beter en dieper doordringbaar en er vindt ook minder selectie tussen bezoekerscategorieën plaats, waardoor er ook meer andersoortige verstoring van natuurwaarden dan louter door gemotoriseerd verkeer sec optreedt.

D. Verkeersgegevens

Om de impact van het verkeer te kunnen duiden maken we gebruik van verkeersgegevens zoals verkeersintensiteiten (aantallen verkeersdeelnemers ter plaatse), gereden snelheden en parkeerbezettingen. De mate van verkeersonveiligheid kan ook invloed hebben op de beleving van het gebied.

In hoofdlijnen kunnen we het volgende melden:

- De wegen in het Posbank gebied behoren niet tot de gevaarlijkste wegvakken en kruisingen in de regio. In de periode 2014 tot 2021 zijn 86 ongevallen geregistreerd met 20 slachtoffers (waaronder 1 dodelijk slachtoffer in 2016). Er is geen duidelijke toe- of afname van verkeersslachtoffers over de jaren. De meeste ongevallen gebeuren overdag op drukke weekenddagen. Fietsers (en e-bikers) en motorrijders scoren hoog in de registraties met resp. 10 en 7 slachtoffers.
- In weekenddagen rijdt er 1,5 tot 2 maal zoveel verkeer in het gebied als op werkdagen. Op de drukste dagen is er zelfs tot 2,5 maal zoveel verkeer als op werkdagen. Het drukste wegvak in het gebied is de Schietbergseweg, direct aansluitend op de Arnhemsestraatweg. Het aandeel motorrijders in de tellingen bedraagt ca. 5% van het totaal aantal motorvoertuigen.
- Verspreid in het gebied zijn er 16 parkeerlocaties. De bezetting van deze parkeerlocaties verschilt sterk per locatie en tijdstip. In het algemeen is de grootste bezetting tussen 13.00 en 16.00 uur (meer dan 60%). De parkeerlocatie boven op de Posbank is het populairst met veelal een bezetting van meer dan 100% tussen 12.00 en 17.00 uur.
- Ongeveer 60% van de bezoekers/parkeerders komt uit de directe omgeving van het gebied (tot 20 km) en 25% komt van verder dan 40 km weg.
- Op de wegen in het Posbank gebied geldt een maximumsnelheid van 50 km/h. In een registratie van gereden snelheden is geconstateerd dat op de meeste telpunten te hard wordt gereden, vooral heuvelaf. Wel is te zien dat in drukkere perioden de snelheden lager liggen; dit kan te maken hebben met een grotere onderlinge beïnvloeding van de weggebruikers (fietsers versus automobilisten bijvoorbeeld). Ook is te zien dat er op werkdagen niet harder gereden wordt dan op weekenddagen.
- Uit indicatief verkeersonderzoek komt naar voren dat op de drukke dagen **88 %** van het autoverkeer over de Posbank en **40 %** van de motoren alleen een ‘rondje’ rijdt door het gebied en dus relatief kort aanwezig is.

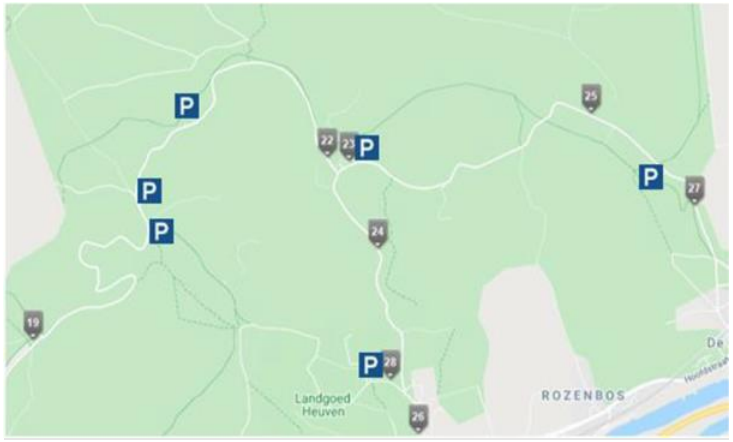
Uitgebreide rapportage:

Voor een zo objectief mogelijke beoordeling van de verkeerssituatie op de Posbank maken we gebruik van resultaten van verkeersonderzoeken. Voor dit project hebben we geput uit twee onderzoeken. Dit zijn de meest uitgebreide beschikbare onderzoeken:

1. Verkeerstellingen uit 2020, in opdracht van de gemeente Rheden.
2. Parkeeronderzoek uit 2016, in opdracht van Natuurmonumenten.

De verkeerstellingen zijn uitgevoerd op 8 tellocaties (zie kaart) in de perioden:

- 26 maart – 16 april 2020;
- 13 mei – 3 juni 2020;
- 7 – 30 augustus 2020.

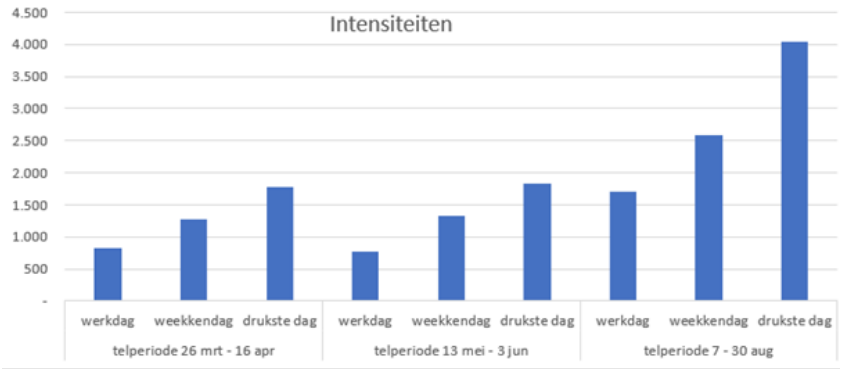

De belangrijkste resultaten zijn in onderstaande tabel weergegeven. Hierin staat per tellocatie het aantal motorvoertuigen per etmaal (inclusief motorrijders) onderscheiden naar een werkdag, een weekenddag en de drukst gemeten dag (zondag 5 april, zondag 17 mei en zondag 23 augustus). Bij de derde telperiode is het aantal motorrijders apart genoemd. Het hoogste aantal motorrijders op een telpunt (22 en 25) is ca. 150 op zondag 23 augustus, ca. 5% van het totaal aantal motorvoertuigen op dat telpunt. Analyse van de telresultaten laat zien dat ca. 75% van de motorrijders veelal tussen 10 en 17 uur, met een nadruk op 12 – 16 uur, het gebied bezoeken. ’s Avonds en ’s nachts rijden er geen motorrijders in het gebied.

De tabel geeft een indicatie van de door motorrijders meest gereden route: telpunt 19 – telpunt 22 – tel punt 23 – tel punt 25 – telpunt 27.

	telperiode 26 mrt - 16 apr			telperiode 13 mei - 3 jun			telperiode 7 - 30 aug		
	werkdag	weekenddag	drukste dag	werkdag	weekenddag	drukste dag	werkdag	weekenddag	drukste dag
telpunt 19 Beekh.wg west1	802	1435	2156	717	1322	1837	1126 ***51***	1670 ***101***	2964 ***131***
telpunt 22 Beekh.wg west2	831	1504	2260	736	1378	1900	1304 ***55***	1916 ***110***	3600 ***149***
telpunt 23 Schietb.wg oost1	918	1542	2245	889	1660	2322	2276 ***46***	3429 ***95***	5256 ***124***
telpunt 24 Schietb.wg hoog	778	1239	1742	736	1313	1841	1710 ***24***	2621 ***54***	4209 ***94***
telpunt 25 Beekh.wg oost2	605	894	1112	259	487	702	1060 ***46***	1541 ***92***	2931 ***147***
telpunt 26 Schietb.wg laag	1389	1756	2191	1494	2246	3065	3147 ***25***	4858 ***59***	7226 ***89***
telpunt 27 Diepesteeg	652	1138	1667	619	1200	1672	1008 ***42***	1487 ***84***	2825 ***134***
telpunt 28 Heuvenseweg	640	645	789	732	1043	1327	1978 ***8***	3129 ***30***	3345 ***18***

De telcijfers laten ook zien dat de drukte toeneemt naarmate het mooier weer wordt. In de eerste periode zijn de laagste gemiddelde intensiteiten gemeten en de derde periode de hoogste.

Ook zijn de snelheden gemeten. In onderstaande tabel is een overzicht per telpunt en per telperiode van de V_{85} (een in de verkeerskunde gehanteerde snelheid die door 85% van de automobilisten niet wordt overschreden) gegeven.

In onderstaande tabel is te zien dat de V_{85} in de eerste periode (ca. 60 km/h) op de meeste telpunten ruimschoots boven de maximumsnelheid (50 km/h) ligt, in de tweede periode rond de maximumsnelheid schommelt en in de derde periode rond of iets onder de maximumsnelheid. Een verklaring zou kunnen zijn dat met het toenemen van de drukte de onderlinge ontmoetingen van de weggebruikers invloed hebben op het snelheidsgedrag.

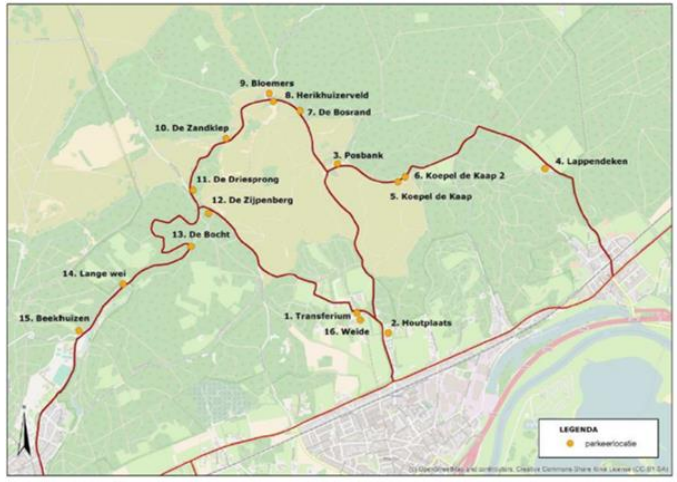
	snelheid V_{85} in km/h		
	telperiode 1	telperiode 2	telperiode 3
	werkdag	werkdag	werkdag
telpunt 19 (max 50 km/h)	60	57	48
telpunt 22 (max 50 km/h)	60	58	49
telpunt 23 (max 50 km/h)	40	39	31
telpunt 24 (max 50 km/h)	61	59	51
telpunt 25 (max 50 km/h)	61	61	53
telpunt 26 (max 50 km/h)	59	57	53
telpunt 27 (max 50 km/h)	65	61	47
telpunt 28 (max 50 km/h)	43	40	32

Ook het aandeel fietsers is in getallen uit te drukken. In de periode van 6 – 17 augustus 2020 zijn op drie plaatsen gedurende het etmaal voorbijgaande fietsers geteld. De locaties zijn: op het fietspad naast de Beekhuizenseweg – west; op een fietspad nabij de Posbank; op een fietspad langs Diepesteeg.

	Telperiode 6 – 17 augustus 2020		
	werkdag	weekenddag	drukste dag
telpunt 01	314	503	680
telpunt 02	924	1246	1606
telpunt 03	313	400	440

Het parkeeronderzoek is in 2016 op 4 zondagen uitgevoerd: 9, 16, 23 en 30 oktober. Op 16 parkeerlocaties (zie onderstaande kaart) is van 10 – 17 uur per uur het aantal geparkeerde motorvoertuigen geteld.

In de tabel is het aantal parkeerplaatsen per parkeerlocatie weergegeven. Te zien is dat op twee parkeerlocaties (Transferium en Houtplaats, beide nabij de Schietbergseweg laag, vrij kort op de Arnhemsestraat) automobilisten worden

gestuurd in parkeergedrag, omdat ze in aangeduide parkeervakken moeten gaan staan. Op de andere parkeerlocaties kunnen automobilisten ‘frank en vrij’ gaan staan waar ze willen. In de praktijk levert dit op drukke momenten weleens rommelige situaties op, mede omdat automobilisten creatief zijn in het ‘vinden van een plekkie’. Vooral op de Posbank (telpunt 3) is de parkeerlocatie vaak heel vol.

Parkeerlocatie	Parkeervakken	Parkeren zonder parkeervakken	Invalide parkeerplaatsen
1. Transferium	144		4
2. Houtplaats	121		
3. Posbank		130	4
4. Lappendeken		140	4
5. Koepel de Kaap		32	
6. Koepel de Kaap 2		3	
7. De Bosrand		19	
8. Herikhuizerveld		24	
9. Bloemers		22	
10. De Zandklep		17	
11. De Driesprong		24	
12. De Zijpenberg		22	
13. De Bocht		8	
14. Lange Wei		8	
15. Beekhuizen		60	
16. Weide*		300	
Totale capaciteit	**265**	**509 (809*)**	**12**

Voor alle parkeerlocaties tezamen is in onderstaande tabel voor 9 oktober te zien hoe de verdeling is van de parkeerbezetting over de dag. De grootste bezetting is van 14 tot 16 uur met een bezettingsgraad van ca. 74%. Uit de tabel is af te leiden dat er een aanloop is in drukte vanaf een uur of 11.

Zoomen we specifiek op telpunt 3 (Posbank) in, dan zien we: vanaf 11 uur raakt de parkeerlocatie snel aardig bezet en vanaf 12 uur tot het eind van de dag is de parkeerlocatie (over)vol. Daarmee is ook wel een indicatie te geven voor de populariteit van het te bezoeken deel van het gebied: het uitzicht boven. Tegelijkertijd hebben we een aangrijpingspunt in stuurmogelijkhedenom automobilisten naar andere parkeerlocaties te (ver)leiden

Parkeerdruk totale onderzoeksgebied 9 oktober

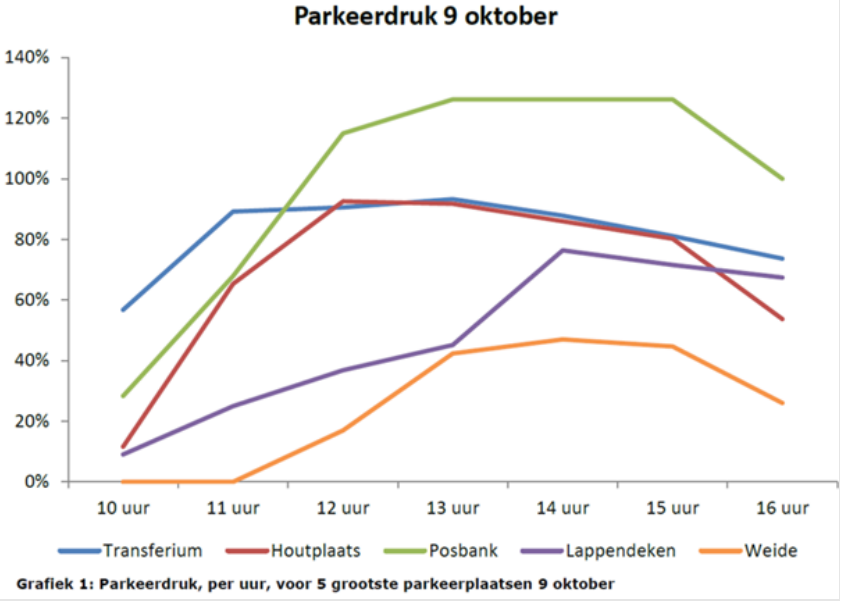
Tijd	Bezetting	Parkeerdruk (%)
10.00 – 11.00	194	25%
11.00 – 12.00	396	50%
12.00 – 13.00	597*	55%
13.00 – 14.00	691*	64%
14.00 – 15.00	805*	74%
15.00 – 16.00	795*	73%
16.00 – 17.00	592*	55%

Tabel 5: Parkeerdruk, per uur, voor totale onderzoeksgebied 9 oktober 2016

3. Posbank

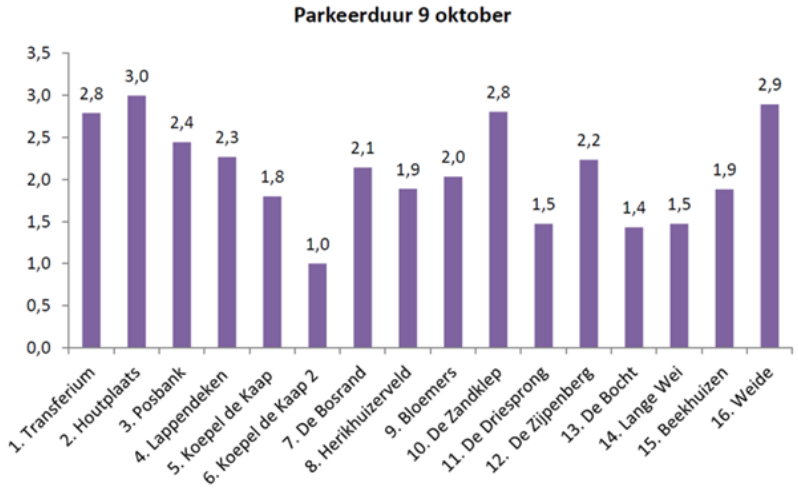
Tijd	Bezetting (abs.)	Parkeerdruk (%)
10.00 – 11.00	38	28%
11.00 – 12.00	91	68%
12.00 – 13.00	154	115%
13.00 – 14.00	169	126%
14.00 – 15.00	169	126%
15.00 – 16.00	169	126%
16.00 – 17.00	134	100%

Hier is grafisch voor de 5 grootste parkeerlocaties de bezettingsgraad weergegeven.

Grafiek 1: Parkeerdruk, per uur, voor 5 grootste parkeerplaatsen 9 oktober

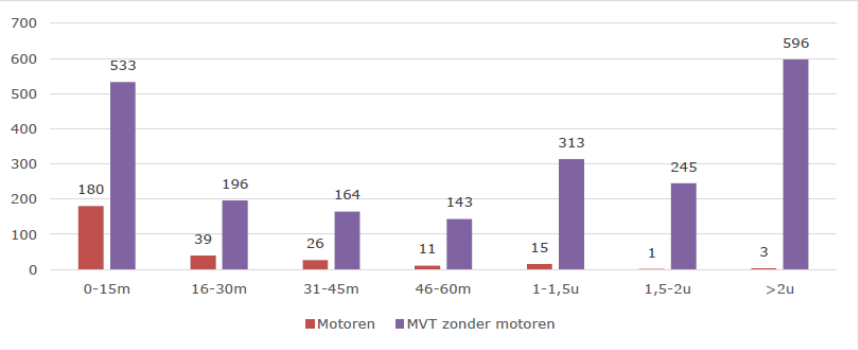
Een ander (analyse)item is de parkeerduur per parkeerlocatie. Enerzijds blijven automobilisten op de grote parkeerlocaties (Transferium, Houtplaats, Posbank, Lappendeken, Weide) lang staan en anderzijds op hogere locaties (Bosrand, Herikhuizerveld, Bloemers, Zandklep, Zijpenberg).

Onderstaande tabel laat zien waar de herkomst van de geregistreerde bezoekers is. Bijna 65% komt uit een gebied tot 20 km; dit zijn als het ware de ‘lokale’ bezoekers. Opmerkelijk is dat toch nog ca. 25% een herkomst heeft verder dan 40 km of meer. Daarmee is bekendheid en belangstelling voor de Veluwzoom wel geïllustreerd.

Ten slotte heeft tijdens het proces een kleinschalig kentekenonderzoek plaatsgevonden, op zondag 25 juli 2021, om een inschatting te maken van het percentage motoren en auto's dat enkel een 'rondje' rijdt over de Posbank en niet langere tijd verblijft voor bijvoorbeeld een wandeling. Het onderzoek vond plaats op drie telpunten.

Uit onderstaand figuur is op te maken dat een groot deel van het gemotoriseerd verkeer (zowel motoren als auto's) minder dan 45 minuten in het gebied verblijft:

We kunnen hieruit concluderen dat maar liefst 88% van de motoren en 40% van de auto's op 25 juli minder dan 45 minuten in het gebied verbleef.

E. Toelichting ontvangstlocaties Veluwezoom

Alle scenario's hebben als doel de groei van het gemotoriseerd verkeer op de Veluwezoom te verminderen en het liefst te stoppen. Het is niet de bedoeling om de groei van het aantal bezoekers te beperken. Ook in de toekomst kan iedereen die dat wil, blijven genieten van een prachtig en gastvrij Nationaal Park Veluwezoom. Daarbij wordt gestreefd naar een betere balans tussen natuur en recreatie. Dit kan bereikt worden door het stimuleren van duurzame mobiliteit en opvang van auto's aan de rand zodat men wandelend en fietsend het gebied in kan gaan.

Met de scenario's worden bezoekers op verschillende manieren gestimuleerd om de auto te laten staan (thuis, bij een station, op een transferium of aan de randen van de Veluwezoom) en Veluwezoom met een andere vorm van vervoer te bezoeken (o.a. trein- of bus, fiets of e-bike). Door de scenario's neemt het autoverkeer op de Veluwezoom af en stappen bezoekers over op de e-bus of de fiets (verhuur of eigen fiets) of gaan wandelend het gebied in.

Bezoekerscentrum Veluwezoom vormt door haar ligging, op loopafstand vlak bij het station, een vanzelfsprekende en uitstekende verbinding tussen treinstation Rheden en het uitgestrekte natuurgebied Nationaal Park Veluwezoom. Het bezoekerscentrum vervult als transferium de poortfunctie naar het gebied. Door de gastvrije ontvangst en de informatieverstrekking in het bezoekerscentrum over Veluwezoom en de wandel- en fietsroutes, waaronder ook het nieuwe wandelknooppuntennetwerk, en de mogelijkheid om vanaf dit punt over te stappen op (elektrische) fietsen (en afhankelijk van het scenario in de toekomst ook op elektrisch busvervoer) draagt een bezoek aan het bezoekerscentrum bij aan de zonering van recreatiestromen. Tevens draagt het bezoekerscentrum bij aan kennis over het gebied en bewustwording en daarmee ook aan de gedragsverandering van bezoekers.

Vanaf het bezoekerscentrum kan men wandelend of fietsend het gebied in trekken en de auto aan de rand laten staan. Fiets- en elektrische scooter verhuur is ter plekke aanwezig en gekoppeld aan een netwerk van verschillende op- en afstapplekken bij verschillende horeca in de omgeving (fietshubs).

De verschillende scenario's hebben grote consequenties voor het bezoekerscentrum als infopunt, de ontvangstlocatie, het transferium en de locatie voor fietsverhuur. Ook wil Natuurmonumenten het parkeren passend in het landschap situeren en moeten er plannen worden gemaakt voor de inrichting van de parkeerplaatsen Beekhuizen en Lappendeken en een alternatief voor Rozendaalse Veld, bijvoorbeeld nabij de kruising Beekhuizenseweg en Kluizenaarsweg. De consequenties van deze verschuiving voor de inrichting van het Bezoekerscentrum Veluwezoom en de omgeving van deze ontvangstlocatie en de parkeerterreinen zijn binnen deze koersnotitie nog niet in beeld gebracht.
Afhankelijk van het gekozen scenario wordt de inrichting van deze locaties in het Masterplan nader uitgewerkt.

F. Toelichting globale kostenindicaties

Onderstaand overzicht geeft een globale indicatie van de te verwachten kosten. Het betreft een ordegrootte van de benodigde investeringen en jaarlijks terugkerende kosten, als hulp bij het vergelijken van de scenario's. De exacte bedragen zijn met veel onzekerheden omgeven en kunnen niet als een begroting of raming gebruikt worden.

De indicaties zijn tot stand gekomen op basis van kentallen en ervaringscijfers van de gemeenten en (op punten) vergelijkbare projecten in het land. We hebben inschattingen gemaakt van de aantallen en oppervlaktes en aannames gedaan over onder meer frequenties en type maatregelen. Gedurende de volgende stappen worden de geplande maatregelen steeds concreter, en zullen de onzekerheden in de kostenindicaties steeds kleiner worden.

Basis maatregelen (alle scenario's)	**Eenmalige investering**	**Jaarlijkse kosten**
Herinrichting Arnhemsestraatweg (Rheden)	ca 1 tot 1,5 miljoen*	
Herinrichting Arnhemsestraatweg (De Steeg)	ca 0,5 tot 1 miljoen*	
PRIS parkeersysteem	ca 0,5 miljoen	€ 60,000
Handhaving (geluid en na zonondergang)		PM
Onvoorzien	1 miljoen	
Indicatie totaal kosten basis maatregelen	**3 tot 4 miljoen**	**€ 60,000**
Scenario A	Eenmalige investering	Jaarlijkse kosten
Verkeersborden en aanwijzingen	€ 578,000	€ 40,000
Parkeren, betaald parkeren	€ 500,000	€ 40,000
Toeristisch-recreatieve beleving en gastheerschap	€ 30,000	€ 200,000
Indicatie aanvullende kosten scenario A	**€ 1,108,000**	**€ 280,000**
Scenario B	Eenmalige investering	Jaarlijkse kosten
Verkeersborden en aanwijzingen	€ 25,000	
Parkeren, betaald parkeren	€ 500,000	€ 40,000
E-bus Rondje Veluwezoom 13,5km	€ 65,000	€ 600,000
Recreatietransferium Rivierpark	€ 1,875,000	
Toeristisch-recreatieve beleving en gastheerschap	€ 195,000	
Indicatie aanvullende kosten scenario B	**€ 2,660,000**	**€ 640,000**
Scenario C	Eenmalige investering	Jaarlijkse kosten
Verkeersborden en aanwijzingen	€ 15,000	
Parkeren	€ 500,000	
E-bus rondje Herikhuizerveld/Posbank 7,5km	€ 40,000	€ 60,000
Toeristisch-recreatieve beleving en gastheerschap	€ 165,000	
Indicatie aanvullende kosten scenario C	**€ 720,000**	**€ 60,000**
Scenario C+	Eenmalige investering	Jaarlijkse kosten
Parkeren: twee recreatietransferia, betaald parkeren	€ 4,200,000	€ 40,000
E-bus route A en route B	€ 150,000	€ 1,200,000
Indicatie aanvullende kosten scenario C+	**€ 4,350,000**	**€ 1,240,000**

*Afhankelijk van lengte en gekozen profiel van de weg

G. Samenvatting en vergelijking scenario's

De tabel rechts toont een samenvatting van de drie scenario's (en de plus variant). De aanduidingen sluiten aan bij de beschrijvingen in de voorgaande hoofdstukken. De kosten zijn geabstraheerd wegens de aanzienlijke onzekerheden die aan de genoemde getallen zijn verbonden. De onderstaande tabellen geven de legenda voor de kostenindicatie.

Er moet een voorbehoud gemaakt worden t.a.v. de ingeschatte verkeerseffecten. Deze zijn tot stand gekomen op basis van expert judgement. Er loopt aanvullend verkeersonderzoek, dat meer duidelijkheid moet gaan bieden over de verblijfsduur van gemotoriseerd verkeer in het gebied. Naar verwachting zullen er echter vragen blijven over de verkeersimpact. De klankbordgroep gaf aan dat er wellicht in de komende maanden 1-op-1 experimenten uitgevoerd kunnen gaan worden: hoe gedraagt het verkeer zich wanneer een weg wordt afgesloten en de maximumsnelheid tijdelijk wordt verlaagd?

Eenmalige investering	
< 1 miljoen	€
tussen 1 en 2 miljoen	€€
Tussen 2 en 3 miljoen	€€€
> 3 miljoen	€€€€

Jaarlijkse kosten	
< 0,25 miljoen per jaar	€
tussen 0,25 en 0,5 miljoen per jaar	€€
tussen 0,5 en 1 miljoen per jaar	€€€
> 1 miljoen per jaar	€€€€

	Scenario A	Scenario B	Scenario C	Scenario C+
Natuur				
Effecten op natuurwaarden	gelijk/negatief (-)	positief (+)	positief (++)	positief (++)
Verkeer				
Verkeersdrukte				
Diepesteeg	5-10% minder verkeer	20-30% minder verkeer	70-75% minder verkeer	75-80% minder verkeer
Beekhuizenseweg west	5-10% minder verkeer	minder druk*	minder druk*	minder druk*
Beekhuizenseweg oost	5-10% minder verkeer	20-25% meer verkeer	geen verkeer	geen verkeer
Schietsbergseweg hoog	5-10% minder verkeer	20-25% meer verkeer	geen verkeer	geen verkeer
Schietsbergseweg laag	5-10% meer verkeer	35-40% meer verkeer	35-40% minder verkeer	40-45% minder verkeer
Zoekend verkeer	Lage deel Beekhuizenseweg Bovenallee	Velp-Noord rond halteplaatsen	woonwijken Rheden, De Steeg, Velp	minder zoekend verkeer
Ervaring overlast	afname overlast (-)	deels afname overlast (-+)	afname overlast, meer zoekverkeer (--)	afname overlast (---)
Aanvullend parkeren bij transferium	nee	ja (500P)	nee	ja (500P)
Toegankelijkheid				
Gemotoriseerd verkeer	ja	deels	nee	nee
Fietsers	ja	ja	ja	ja
Wandelaars	ja	ja	ja	ja
Paviljoen gemotoriseerd verkeer	ja	ja	nee	nee
Minder-validen	zelfstandig	zelfstandig	beperkt	beperkt
Collectief vervoer	nee	ja	ja	ja
Kosten				
Investeringskosten	€€	€€€	€	€€€€
Jaarlijkse kosten	€€	€€€	€	€€€€

*bandbreedte moeilijk te bepalen, onvoldoende bruikbare verkeersgegevens

H. Toetsing scenario's

De onderstaande tabel toont een boordeling van de drie scenario's (en de plus variant) in overeenstemming met de criteria uit hoofdstuk 2. De interpretatie van deze criteria is soms subjectief. De lezer wordt uitgenodigd om zijn eigen waardering te geven.

Criteria	Scenario A	Scenario B	Scenario C	Scenario C+
Ruimte en stilte rondom de Posbank				
minder overlast gemotoriseerd verkeer	0-	+	++	++
vermindering van topdrukte	+	+	++	++
hogere kwaliteit leefomgeving	0-	+	++	++
Toegankelijkheid en gastvrijheid				
inclusiviteit: toegang voor verschillende doelgroepen	++	+	-	-
ontvangst voor verschillende doelgroepen	++	+	-	0
educatie en bewustwording van recreanten	++	+	+	+
scheiding/afstemming bezoekersstromen				
Versterken natuurwaarden				
stijging dan wel behoud biodiversiteit	0-	+	++	++
beleving van natuurwaarden	+	+	++	++
Verbinding Veluwezoom				
omwonenden voelen zich welkom	0-	+	++	++
verbinding met dorpen, landgoederen, IJssel	0	+	0	+
impuls voor lokale economie	0	+	-	+
Basisvoorwaarden				
robuust en tijdsbestendig	-	+	++	+
mogelijkheden om bij te sturen	++	+	+	+
veilig voor bezoeker en omwonenden	0-	0	++	++
beperking CO2 uitstoot	0-	0	++	++
financiering	€€	€€€	€	€€€€

Scenario’s Veluwezoom: reactie stakeholders

Tijdens de ontwikkeling van de scenario verkenning binnen het Masterplan Veluwezoom waren verschillende stakeholder betrokken; middels een ophaal sessie voor brede consultatie en meerdere bijeenkomsten met de maatschappelijke klankbordgroep.

Na de uitwerking van de scenario’s is middels een enquête gepeild wat de voorkeur is van zowel de leden van de ophaal sessie als de klankbordgroep. In het totaal hebben 23 organisaties gereageerd op de enquête:

- Voorkeur scenario A: 4 respondenten
- Voorkeur scenario B: 2 respondenten
- Voorkeur scenario C: 17 respondenten, waarvan 15 voorkeur hebben voor de uitbreiding naar scenario C+

In onderstaande volgorde staan de reacties van belangengroepen beschreven:

Reactie Pannekoekhuis Strijland 2
Reactie Ellecoms Belang 2
Reactie Belang De Steeg / Posbank 2
Reactie Rhedens Dorpsbelang 4
Reactie ANWB 4
Reactie Coalitie Veluwezoom 4
Reactie Koepel de Kaap 5
Reactie Stichting Red Heuven en de Posbank 5
Reactie Natuur en Milieu Gelderland 6
Reactie Hondenuitlaatservices Rozendaalse Veld 7
Reactie Geërfden van Velp 7
Reactie ‘De’ mountainbikers 7
Reactie Stichting Wurfbain’s Hof 8
Reactie Motorrijdersactiegroep 8
Reactie Vogelwerkgroep Arnhem en omstreken 9
Reactie Stichting Behoud Historische Landgoederen Oostelijke Veluwezoom 9
Reactie Boutique Hotel Beekhuizen/Buitenplaats Beekhuizen 10
Reactie Paviljoen de Posbank 11
Reactie Belang Beekhuizen 11
Reactie ORDS Ondernemend Rheden de Steeg 12
Reactie Fietsersbond 13
Reactie Belangengemeenschap De Steeg en Havikerwaard 13
Reactie Eigenaar natuurgebied Rozendaalse veld 14

Reactie Pannekoekhuis Strijland

Namens welke belangengroep brengt u uw voorkeur in?

Pannekoekhuis Strijland

Wat is uw voorkeursscenario?

Scenario A

Welke aandachtspunten geeft u graag mee voor de uitwerking van uw gekozen scenario tot het Masterplan Veluwezoom?

Hans Westdijk van Pannekoekhuis Strijland is van mening dat eerst de effecten van scenario A ondervonden moeten gaan worden alvorens andere veel ingrijpendere scenario's worden toegepast.

Reactie Ellecoms Belang

Namens welke belangengroep brengt u uw voorkeur in?

Ellecoms Belang

Wat is uw voorkeursscenario?

Scenario C

Kiest u dan voor C met of zonder de uitbreiding?

Met uitbreiding

Kunt u hierop een korte toelichting geven?

Ellecoms Belang spreekt voorkeur uit voor scenario C+ met essentiële aanvullingen (zie ook volgende vraag). Gezien het IPCC-rapport van 9-8-2021 moet de natuur maximaal gespaard worden en maximaal de kans krijgen om te herstellen. We pleiten er daarom voor om geen enkele vorm van gemotoriseerd verkeer toe te staan. Alleen met elektrisch vervoer, of per fiets of lopend kunnen bezoekers het gebied betreden. Transferia buiten het gebied moeten dit mogelijk maken.

Welke aandachtspunten geeft u graag mee voor de uitwerking van uw gekozen scenario tot het Masterplan Veluwezoom?

De oostzijde van Ellecom, met name de wijk Dalstein heeft in toenemende last van verkeers-geluidshinder door het verkeer. Dat staat al beschreven in de structuurvisies van de gemeente Rheden van 2006 en 2016. Toch zijn er nog geen maatregelen door gemeente of provincie genomen om dit verkeersgeluid op te lossen. We pleiten er daarom voor dat in dit project -mede in relatie tot de klimaatcrisis- de lokale verkeershinder die leefbaarheid en gezondheid van de bewoners van ons dorp negatief beïnvloedt, nu opgenomen wordt in het verkeersproject als onderdeel van Masterplan Veluwezoom.

Reactie Belang De Steeg / Posbank

Namens welke belangengroep brengt u uw voorkeur in?

Belang De Steeg / Posbank

Wat is uw voorkeursscenario?

Scenario C

Kiest u dan voor C met of zonder de uitbreiding?

Met uitbreiding

Kunt u hierop een korte toelichting geven?

Onderstaand een aantal redenen waarom het huidige scenario B naar onze mening onacceptabel is en wij voor scenario C+ pleiten:

* Bewoners en bezoekers ervaren op veel verschillende manieren overlast maar de geluidsoverlast is verreweg het meest storend. Dit geluidsoverlast is overduidelijk toe te wijzen aan een type 'bezoeker' van het park: de motoren en auto's die niet naar het gebied komen om te wandelen maar om te toeren. Zolang er een doorgaande route is in het park, zal deze groep blijven komen en overlast veroorzaken.

* De suggestie dat een 'lus' via Heuven, Posbank, Lappendekken en De Steeg tot de meeste rust op de heide leidt is niet gebaseerd op de huidige situatie op de hei

* De oostelijke zijde vanaf het paviljoen is verreweg het populairst omdat hier het beroemde panorama uitzicht is over de Posbank richting de Betuwe. Het merendeel van de (drukke) wandelpaden bevinden zich tussen het paviljoen richting koepel de Kaap en een groot deel ligt zeer dicht bij de weg, westelijk van het paviljoen zijn geen wandelpaden dicht bij de weg

* Op basis van de verkeerstelling 2020 zal het aantal verkeersbewegingen op z'n minst verdubbelen (5000-6000 voertuigen) wat tot grote opstoppingen zal leiden:

* Bewoners parkeren hun auto's op de smalle weg, bij meerdere geparkeerde auto's is er geen doorstroming mogelijk voor verkeer in beide richtingen wat nu al ieder weekend tot filevorming leidt

* De Diepesteeg is de enige ontsluiting van de Posbank met zowel een spoorwegovergang (9 treinen per uur) als stoplichten. Deze beide kruisingen zijn niet berekend op een grote hoeveelheid verkeer. Hier is duidelijk geen rekening mee gehouden.

* Wanneer het verkeer in de Diepesteeg vast loopt is de enige uitwijk route via een andere smalle dorpsstraat, de Parkweg, die ook langs de basisschool loopt.

* De meeste huizen aan Diepesteeg staan op slechts enkele meters van de weg waardoor de overlast vele malen groter is dan in de villa wijken in Beekhuizen en aan de Schietbergseweg waar bijna overal riante voor tuinen zijn. Ook zijn de bewoners daar niet afhankelijk van parkeren op straat.

Wat ons betreft moet de oplossingsrichting minstens voldoen aan de volgende voorwaarden: ter bescherming van de natuur, bezoekers en de omwonenden wordt Nationaal Park Veluwezoom afgesloten voor gemotoriseerd verkeer. Er moet zoveel mogelijk ingezet worden op verspreiding waarbij bezoekers aan de rand van het hele gebied op gastvrije wijzen worden ontvangen, om vervolgens middels (duurzaam) vervoer het gebied te betreden. Dit kan te voet, met een fiets of indien haalbaar met elektrische bus. Het is van belang dat hierbij zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van bestaande lokale (parkeer)voorzieningen zodat lokale ondernemers een bijdrage kunnen leveren aan de oplossing maar tegelijkertijd ook kunnen profiteren van de bezoekerstronen. Daarom kiezen wij voor scenario C+. Met de opmerking dat de exacte uitwerking van de transferiums, de locaties, en de bus inclusief routes meer als eerste aanzet zien van een oplossing welke wat ons betreft in later stadium uitgewerkt kunnen worden. De 2 specifieke transferiums langs de A348 zijn voor ons niet essentieel, maar het idee om bezoekers buiten het gebied op te vangen en over te laten stappen op alternatief vervoer is dat wel. Namens Belangengroep De Steeg / Posbank

Welke aandachtspunten geeft u graag mee voor de uitwerking van uw gekozen scenario tot het Masterplan Veluwezoom?

Zet in op spreiding, en denk daarbij groter dan het huidige plan gebied.
Maak realistische berekeningen wat eventuele verkeersmaatregelen zullen betekenen voor de omliggende dorpen.
Maak voor korte termijn direct gebruik van al bestaande parkeervoorzieningen aan de rand van het gebied en betrek daarbij lokale ondernemer

Reactie Rhedens Dorpsbelang

Namens welke belangengroep brengt u uw voorkeur in?

Rhedens Dorpsbelang

Wat is uw voorkeursscenario?

Scenario C

Kiest u dan voor C met of zonder de uitbreiding?

Met uitbreiding

Kunt u hierop een korte toelichting geven?

Omdat de andere scenario's geen significante oplossing bieden voor het probleem. Scenario' C+ is een toekomst gerichte oplossing voor de aankomende 30 jaar waar iedereen veel profijt van zal hebben.Denk aan de eerste plaats de natuur, bezoekers, ondernemers de bewoners van het dorp Rheden en in de omliggende dorpen. Kortom scenario's C+ is de enige keuze de rest van de scenario's zijn helaas lapmiddelen.

Welke aandachtspunten geeft u graag mee voor de uitwerking van uw gekozen scenario tot het Masterplan Veluwezoom?

Ruimte voor de natuur en beleving. Verminderen van de verkeersdrukte in de rondom de dorpen. Goed voor de ondernemers. C+ staat in voor de toekomst bestendige oplossing voor zeker de aankomende 30 jaar.

Reactie ANWB

Namens welke belangengroep brengt u uw voorkeur in?

ANWB

Wat is uw voorkeursscenario?

Scenario A

Welke aandachtspunten geeft u graag mee voor de uitwerking van uw gekozen scenario tot het Masterplan Veluwezoom?

Voldoende aandacht voor gratis parkeermogelijkheden en aanbod van deelmobiliteit. Daarnaast geen stapeling van eventuele kosten voor parkeren, deelmobiliteit en toegang tot het gebied. Bovendien dient de eventuele opbrengst rechtstreeks ten goede te komen aan de (infrastructuur) van het gebied.

Reactie Coalitie Veluwezoom

Namens welke belangengroep brengt u uw voorkeur in?

Coalitie Veluwezoom

Wat is uw voorkeursscenario?

Scenario C

Kiest u dan voor C met of zonder de uitbreiding?

Met uitbreiding

Kunt u hierop een korte toelichting geven?
Dit plan van de Coalitie Veluwezoom is het beste plan voor NP Veluwezoom omdat hierin tegemoet wordt gekomen aan alle eisen en wensen van bewoners, natuurorganisaties en ondernemers. Alle groepen die zich hebben verenigd in de Coalitie Veluwezoom hebben een bijdrage geleverd aan dit plan. Het draagvlak voor scenario C+ is heel groot.

Welke aandachtspunten geeft u graag mee voor de uitwerking van uw gekozen scenario tot het Masterplan Veluwezoom?
Scenario C+ zoals beschreven door de gemeente mist nog wel een aantal essentiële kenmerken die wel staan in het plan van de Coalitie. In het plan van de Coalitie Veluwezoom staan 3 transferia, (Velp, Rheden en Dieren) en zijn 3 buslijnen opgenomen. Hierdoor worden de verkeerd- en toeristenstromen verspreid over de gehele Veluwezoom in plaats van alleen over de Posbank, zoals in de andere scenario's het geval is. Daarnaast is het scenario C+ van de Coalitie Veluwezoom het enige scenario waarin alle dorpen, dorpscentra, landgoederen, kastelen aan de voet van de Veluwezoom en de IJsselvallei worden verbonden. Het draagvlak voor scenario C+ onder bewoners, ondernemers, natuurorganisaties en andere belanghebbenden is groot. Als alle scenario's worden getoetst aan de criteria die zijn opgesteld uit de vragenlijsten en ophaalsessies, scoort scenario C+ het best. Scenario C+ is het enige scenario waarbij NP Veluwezoom bewaard blijft voor de generaties na ons.

Reactie Koepel de Kaap

Namens welke belangengroep brengt u uw voorkeur in?
Koepel de Kaap (Hierbij geen goede oplossing voor ons) dit betekend een doodsteek!

Wat is uw voorkeursscenario?
Scenario A

Welke aandachtspunten geeft u graag mee voor de uitwerking van uw gekozen scenario tot het Masterplan Veluwezoom?
Geen aandachtspunt voor onze doelgroep,bejaarden,minder en invalide mensen.

Reactie Stichting Red Heuven en de Posbank

Namens welke belangengroep brengt u uw voorkeur in?
Stichting Red Heuven en de Posbank

Wat is uw voorkeursscenario?
Scenario C

Kiest u dan voor C met of zonder de uitbreiding?
Zonder uitbreiding

Kunt u hierop een korte toelichting geven?
Wij kiezen voor scenario c mits er voldoende geografisch spreiding is van verkeer/bezoekersstromen en GEEN uitbreiding van de parkeerplaatsen aan schietbergseweg, ook geen overloopparkeerplaats===zie ook het plan zoals vandaag 30/8 gepresenteerd aan Martijn Mur

Welke aandachtspunten geeft u graag mee voor de uitwerking van uw gekozen scenario tot het Masterplan Veluwezoom?

Spreiding!! verkeer en bezoekersstromen

Reactie Natuur en Milieu Gelderland

Namens welke belangengroep brengt u uw voorkeur in?

Natuur en Milieu Gelderland

Wat is uw voorkeursscenario?

Scenario C

Kiest u dan voor C met of zonder de uitbreiding?

Met uitbreiding

Kunt u hierop een korte toelichting geven?

Scenario 3 heeft voor ons uit het oogpunt van natuur- en landschapsbescherming en herstel, natuurbeleving en milieukwaliteit de voorkeur. Zeker nu verwacht mag worden dat de recreatiedruk door onder meer geografische ontwikkelingen eerder nog zal toenemen.

Welke aandachtspunten geeft u graag mee voor de uitwerking van uw gekozen scenario tot het Masterplan Veluwezoom?

Vandaar is flankerend beleid ook van belang. Dwz inzet op realisatie van voldoende groen elders in de regio bij de woonkernen om de eerste behoefte aan recreatie ter plaatse te kunnen opvangen en op de verdere ontwikkeling van de groene ecologische poorten van de Veluwe om het natuurgebied robuuster en daarmee draagkrachtiger te maken (o.a. Havikerpoort en Soerense Poort). Concreet voorbeeld van het eerste is bijvoorbeeld de realisatie van een groen hondenuitlaatgebied in Arnhem Zuid. Versterking van de natuur op de veluweflanken is onder meer mogelijk door toevoeging van nu nog steeds intensief benutte agrarische percelen aan de randen van de Veluwezoom aan het natuurgebied en deze om te vormen tot natuur. De locatie Riverstone/de Groot komt in aanmerking om ontwikkeld te worden als nieuwe poort/bezoekerscentrum naar het Veluwezoom. Daarmee kan de situatie op de Schietbergseweg worden ontlast. Overigens mag de discussie over wat maximaal nog kan qua bezoekeraantal gelet de natuurdoelstellingen en normale natuurbeleving best wel worden gevoerd. Momenteel is de bezoekersdruk gewoonweg te hoog en wordt de natuur aanzienlijk verstoord. En bovendien schiet de handhaving tekort. Bijvoorbeeld t.a.v mountainbike en hondenlosloop. Wat betreft het aanbod van allerhande fietssoorten en brommers en scooters zou kritischer gekeken kunnen worden of dat allemaal wel wenselijk is. Qua verkeersveiligheid, natuurbeleving en verkeerdruk is het niet nodig dat gezonde mensen allemaal op scootertjes op de Veluwe rondrijden. Daarvoor past de fiets. Wat betreft bereikbaarheid wil ik nogmaals het station Velp noemen als mogelijk opstappunt/uitstappunt voor bezoekers die de Veluwe willen verkennen. Dus zou hier ook het rondje met de electrische bus of zonnetrein langs moeten lopen. Wat betreft de financiering voor vervoer heb ik verwezen naar hoe het in het buitenland gaat met skibussen. Als bezoeker betaal je indirect voor de mogelijkheid om van het vervoer gebruik te maken. De maatschappelijke baten moeten ook bij de exploitatie worden meegerekend. Vaak laat men dat achterwege zodat het al gauw lijkt dat iets heel duur is. Bijvoorbeeld zijn de baten minder stikstofuitstoot dus minder hoge kosten voor natuurherstel in vergelijking met de situatie dat iedereen met auto en motor over de Veluwe rijdt. Kortom je zou het ook kunnen kwalificeren als een natuurherstelmaatregel. Meest logisch is ook als de toeristenbelasting gelabeld wordt en terugvloeit naar het gebied en niet verdwijnt in een grote algemene pot.

Reactie Hondenuitlaatservices Rozendaalse Veld

Namens welke belangengroep brengt u uw voorkeur in?
Honden uitlaatservices Rozendaalse Veld

Wat is uw voorkeursscenario?
Scenario A

Welke aandachtspunten geeft u graag mee voor de uitwerking van uw gekozen scenario tot het Masterplan Veluwezoom?
De parkeerplaatsen bijd e rozendaalse veld werden niet meegenomen in de plannen. Indien er gemotoriseerd verkeer gemeden wordt uit het gebied zou het kunnen dat de parkeerplaatsen aan de kluizenaarsweg bijvoorbeeld overbelast wordt.

Reactie Geërfden van Velp

Namens welke belangengroep brengt u uw voorkeur in?
Geërfden van Velp

Wat is uw voorkeursscenario?
Scenario B

Welke aandachtspunten geeft u graag mee voor de uitwerking van uw gekozen scenario tot het Masterplan Veluwezoom?
Geërfden van Velp kunnen blijvend gebruik maken van Rozendaalseveld en Beekhuizense bossen. Rozendaalseveld moet wel met auto bereikbaar blijven. Scenario mag er niet toe leiden dat de druk op (de parkeervoorzieningen van het) Rozendaalseveld toeneemt dus parkeerregulerende maatregelen nodig. Maatregelen nemen om wielrenners af te remmen cq eenrichtingsverkeer en geen wielrenners op reguliere fietspaden. Overweeg eenrichtingsverkeer vanuit Rozendaal over Beekhuizenseweg, Bovenallee Beekhuizenseweg terug naar Velp. Oordeel over uitwerkingsplan aan de Algemene vergadering van de Geërfden van Velp.

Reactie ‘De’ mountainbikers

Namens welke belangengroep brengt u uw voorkeur in?
‘De’ mountainbikers omdat ik de route voor NM beheer

Wat is uw voorkeursscenario?
Scenario C

Kiest u dan voor C met of zonder de uitbreiding?
Met uitbreiding

Kunt u hierop een korte toelichting geven?
Voor mountainbikers loopt de Veluwezoom route als rondje door het gebied. Zij komen op veel plekken langs. Het is niet meer van deze tijd om met de auto naar het hart van een natuurgebied te

gaan om vervolgens toch overal langs te fietsen. Zij kunnen beter de eerste afslag van de snelweg parkeren en gaan fietsen.

Welke aandachtspunten geeft u graag mee voor de uitwerking van uw gekozen scenario tot het Masterplan Veluwezoom?
Dit is persoonlijk; ik vind dat in plan A de inzet van middelen (geluidscontrole, aantal controle) onbewezen zijn en te bijzonder (bestaat naar mijn weten niet in NL), daarmee is er risico dat het te weinig uithaalt. Plan B sluit een stuk af en mist eigenlijk een optie dat alles 1-richting is, waardoor er geen doorstroom is. Hierdoor kan het in woonwijken drukker worden. Daarom plan C+. Zowel voor natuur, als voor de beleving van de bezoeker.

Reactie Stichting Wurfbain's Hof

Namens welke belangengroep brengt u uw voorkeur in?
Stichting Wurfbain's Hof

Wat is uw voorkeursscenario?
Scenario C

Kiest u dan voor C met of zonder de uitbreiding?
Met uitbreiding

Kunt u hierop een korte toelichting geven?
Hierdoor wordt de drukte in het totale gebied weliswaar niet verminderd, maar wel verspreid.

Welke aandachtspunten geeft u graag mee voor de uitwerking van uw gekozen scenario tot het Masterplan Veluwezoom?
Voorkom concentraties en faciliteer meer plekken. Zet een punt achter het rondje Posbank, in ieder geval vanaf Rheden

Reactie Motorrijdersactiegroep

Namens welke belangengroep brengt u uw voorkeur in?
Motorrijdersactiegroep

Wat is uw voorkeursscenario?
Scenario B

Welke aandachtspunten geeft u graag mee voor de uitwerking van uw gekozen scenario tot het Masterplan Veluwezoom?
Parkeerfaciliteiten voor motoren (niet parkeren op een autoparkeerplek of random tussen de auto's en kluisjes voor motorkleding etc. zodat ook de motorrijder zonder motorpak en helm onder de arm een wandeling kan gaan maken in de natuur .

Reactie Vogelwerkgroep Arnhem en omstreken

Namens welke belangengroep brengt u uw voorkeur in?
Vogelwerkgroep Arnhem en omstreken

Wat is uw voorkeursscenario?
Scenario C

Kiest u dan voor C met of zonder de uitbreiding?
Met uitbreiding

Kunt u hierop een korte toelichting geven?
C+ is het enige scenario dat voldoet aan alle criteria en is een integrale en toekomstbestendige oplossing, zet de natuur echt op de eerste plaats, zorgt voor spreiding, kortom een scenario waar iedereen welkom is.

Welke aandachtspunten geeft u graag mee voor de uitwerking van uw gekozen scenario tot het Masterplan Veluwezoom?
* Het betreft plan 'Natuurlijk Gastvrij':
* De benodigde middelen om te zorgen dat bezoekers niet buiten de aangewezen parkeerterreinen/transferia parkeren.
* Goede verbindingen in het netwerk van elektrische busjes.
* Goede technische toeleiding verkeer naar parkeergelegenheid (transferia) aan de randen. Vol is vol en handhaving.

Reactie Stichting Behoud Historische Landgoederen Oostelijke Veluwezoom

Namens welke belangengroep brengt u uw voorkeur in?
Stichting Behoud Historische Landgoederen Oostelijke Veluwezoom

Wat is uw voorkeursscenario?
Scenario C

Kiest u dan voor C met of zonder de uitbreiding?
Met uitbreiding

Kunt u hierop een korte toelichting geven?
Er is een te eenzijdige focus op de Posbank, terwijl het gaat om het hele Nationale Park Veluwezoom. Scenario C+ betrekt ook het aangrenzende Rivierklimaatpark bij het Veluweplan. Dat biedt veel meer mogelijkheden tot spreiding van recreanten en verbindt NP Veluwezoom met dit nieuwe Rivierklimaatpark dat weer een ander karakter heeft. Scenario C is nog te weinig rigoureus, na jaren pappen en nathoudenzijn nu echt flinke maatregelen nodig, zowel tbv de natuur als tbv de bezoekers. Scenario C+ komt daar het dichtste bij. Verder moet de vraag worden gesteld of het paviljoen wel moet blijven bestaan. Deze trekpleister is nu overvol met lawaaiige auto's en motoren, fietsers, wandelaars, knalblauwe scooters, steps en is volledig platgetrapt. Het paviljoen heeft in de

loop van zijn korte bestaan al veel geld gekost, niet alleen bij de bouw maar ook vanwege vele kostbare reparaties. Vroeger was de kiosk bij de Zijpenberg ook zo'n trekpleister (vooral voor motoren). Toen deze verdween was het gedaan met dat deel van de drukte. Je zou hier alleen nog maar met de pendelbus moeten kunnen komen, dat moet genoeg zijn.

Welke aandachtspunten geeft u graag mee voor de uitwerking van uw gekozen scenario tot het Masterplan Veluwezoom?
1. Zorg dat de nieuwe 30 km-snelheden werkelijk kunnen worden afgedwongen door drempels, wegversmallingen en andere effectieve maatregelen. Dat geldt ook voor de oversteek naar de ingang van landgoed Heuven bij de bushalte van lijn 43. Reizigers die met fiets of trein komen moeten vaak eindeloos wachten op een gaatje tussen de Posbankfiles. Leg daar op zijn minst een zebrapad aan dat automobilisten dwingt rustiger te rijden. We weten allemaal dat de meesten zich niet aan de maximumsnelheden houden en dat er van handhaving niets terechtkomt. Scenario A en B voldoen dus niet, die zijn veel te afhankelijk van de welwillendheid van de bezoekers. Zolang hun gedrag niet kan worden afgedwongen heeft zo'n scenario nauwelijks effect. Mensen passen hun (schadelijke) gedrag nauwelijks aan (bv bij roken, vuurwerk, te zoet en te vet voedsel).
2. In scenario C blijft het bezoekerscentrum de belangrijkste toegangspoort en blijft het veel verkeer aantrekken. Dat is ongewenst. Waarom geen nieuw bezoekerscentrum bij de oude steenfabriek? Waarom niet het huidige Posbankpaviljoen daarheen verplaatsen? Dat wordt immers in scenario C+ aanzienlijk minder bezocht. Daar zouden onder meer fietsen, elektrische fietsen, scooters en steps kunnen worden verhuurd. Nu gebeurt dat bij het bezoekerscentrum, dat daarmee extra bezoekers aantrekt. Niet voor de natuur maar voor de sport. Bij de steenfabriek is veel meer ruimte om auto's met fietsen achterop te parkeren, fietsen af te spuiten enzovoorts. Fietsers, scooters en steps kunnen als ze toch naar het Nationale Park willen via het dorp Rheden rijden, zodat de ondernemers daar ook van profiteren. Door de twee gebieden te verbinden worden de ervaringen van de bezoeker verruimd én meer divers: niet alleen bossen en heide, ook de fraaie uiterwaarden langs de IJssel kunnen zo worden 'beleefd', evenals kasteel Biljoen, kasteel Rozendaal en kasteel Middachten. Kortom, de cirkel voor recreanten wordt zo aanzienlijk groter.
3. Nationaal Park Veluwezoom is het enige NP met een 'eigen' station, nl. Rheden. Speel daarop in door aankomst per trein en bus te stimuleren, bv door voordeelkaartjes in combinatie met uitgezette wandelingen/fietsroutes. Daar liggen veel mogelijkheden, ook voor NM.

Reactie Boutique Hotel Beekhuizen/Buitenplaats Beekhuizen

Namens welke belangengroep brengt u uw voorkeur in?
Boutique Hotel Beekhuizen/Buitenplaats Beekhuizen

Wat is uw voorkeursscenario?
Scenario C

Kiest u dan voor C met of zonder de uitbreiding?
Met uitbreiding

Kunt u hierop een korte toelichting geven?
Het is een voordeel voor inwoners, toeristen en ondernemers als het gebied met elektrisch openbaar vervoer kan worden ontsloten. Positionering transferia en aansluiting op eventueel een groter gebied

(verbinding met Arnhem) is wellicht interessant om uit te werken met het oog op financiële haalbaarheid.

Welke aandachtspunten geeft u graag mee voor de uitwerking van uw gekozen scenario tot het Masterplan Veluwezoom?
Het is een scenario met veel kansen maar ook enkele onzekerheden (grondposities, medewerking partijen). Door flexibel te zijn in de uitwerking hoeven deze onzekerheden geen enkel probleem te vormen. Wij zijn ervan overtuigd dat als in de basis voor dit scenario gekozen wordt, er naar een praktische en betaalbare uitvoering toegewerkt kan worden.

Reactie Paviljoen de Posbank

Namens welke belangengroep brengt u uw voorkeur in?
Paviljoen de Posbank

Wat is uw voorkeursscenario?
Scenario C

Kiest u dan voor C met of zonder de uitbreiding?
Met uitbreiding

Kunt u hierop een korte toelichting geven?
nvt

Welke aandachtspunten geeft u graag mee voor de uitwerking van uw gekozen scenario tot het Masterplan Veluwezoom?
Personeel en leveranciers paviljoen wel toegang met gemotoriseerde voertuigen

Reactie Belang Beekhuizen

Namens welke belangengroep brengt u uw voorkeur in?
Belang Beekhuizen

Wat is uw voorkeursscenario?
Scenario C

Kiest u dan voor C met of zonder de uitbreiding?
Met uitbreiding

Kunt u hierop een korte toelichting geven?
Scenario C+ is het enige scenario dat integraal en toekomstbestendig is. Het enige scenario dat de natuur echt op 1 zet, het enige scenario dat ten gunste komt van de lokale economie en het enige scenario dat daadwerkelijk dorpen, landgoederen, zand-water, IJsselvallei en de Posbank verbindt

Welke aandachtspunten geeft u graag mee voor de uitwerking van uw gekozen scenario tot het Masterplan Veluwezoom?
Het scenario C+ dat de gemeente presenteert lijkt op het scenario van de Coalitie Veluwezoom, maar mist wel een aantal essentiële onderdelen. In het scenario van de Coalitie is er sprake van 3 transferia (Vale Waard Rheden, Steenfabriek (Velp) en Station (Dieren). Dit is essentieel omdat hierdoor het toerisme wordt verspreid over de gehele Veluwezoom, wat toch de bedoeling is. Het is immers Masterplan Veluwezoom en niet Masterplan Posbank. Al lijkt het daar wel op: alle scenario's van de gemeente gaan over de Posbank (Velp-De Steeg). Scenario C+ van de Coalitie gaat over de Veluwezoom (Rozendaal-Laag-Soeren). Ook rijden er om diezelfde reden (spreiding!) 3 buslijnen (hop-on-hop-off/elektrisch). Die buslijnen overlappen elkaar zodat de hele Veluwezoom kan worden bezocht. Hoe meer spreiding, hoe minder drukte in een beperkt gebied. Wat Belang Beekhuizen in alle scenario's van de gemeente mist is de factor 'Natuur'. Waarom is het van belang om C+ te kiezen? Omdat de natuur hiermee het minst wordt belast (minder uitstoot, minder CO2, meer biodiversiteit). Ook onze kinderen en kleinkinderen willen graag nog van dit mooie gebied genieten. C+ is het scenario waar gastheerschap centraal staat. Het motto van scenario C+ van de Coalitie is dan ook: iedereen is welkom, maar niet met gemotoriseerd verkeer. De kostenraming van de scenario's is weinig inzichtelijk. Is hier rekening gehouden met het feit dat 2 van de 3 transferia al bestaan en alleen moeten worden uitgebouwd tot transferium.

Reactie ORDS Ondernemend Rheden de Steeg

Namens welke belangengroep brengt u uw voorkeur in?
ORDS Ondernemend Rheden de Steeg

Wat is uw voorkeursscenario?
Scenario C

Kiest u dan voor C met of zonder de uitbreiding?
Met uitbreiding

Kunt u hierop een korte toelichting geven?
Dit scenario voldoet aan alle criteria die beschreven staan en getuigt van Goed Gastheerschap.

Welke aandachtspunten geeft u graag mee voor de uitwerking van uw gekozen scenario tot het Masterplan Veluwezoom?
Natuurlijk Gastvrij getuigt met scenario c+ respect voor mens, flora en fauna en daar past ons inziens geen gemotoriseerd verkeer meer bij, maar wel voldoende transferia(3 stuks) t.w. De Vale Waard(A-348) Terrein de Groot (A-348) en station Dieren met 3 hop- on hop- off busjes die met elkaar verbonden zijn waardoor iedereen het natuurgebied kan bereiken, en het zal de ijsselvallei dorpen,kastelen en centra,s met elkaar verbinden.Dit met respect voor ondernemers, bewoners, bezoekers, en verdere belanghebbenden in ons fraaie gebied.Scenario C+ geeft perfect de verbinding weer van zand met water en water met zand, het is de integrale oplossing voor het natuurgebied, minder CO2 uitstoot, meer bio diversiteit wat zal resulteren dat de komende generaties, zij kunnen blijven genieten van Nationaal Park de Veluwezoom.

Reactie Fietsersbond

Namens welke belangengroep brengt u uw voorkeur in?
Fietsersbond

Wat is uw voorkeursscenario?
Scenario C

Kiest u dan voor C met of zonder de uitbreiding?
Met uitbreiding

Kunt u hierop een korte toelichting geven?
Er zijn veel redenen te bedenken dat we af moeten van gemotoriseerd verkeer op de Veluwe. Voor mens en dier en milieu een noodzaak op dit moment. Daarom moeten we met zijn allen nu de stap maken voor de generaties na ons. Stoppen met gemotoriseerd verkeer op de Veluwe. Er blijven genoeg mogelijkheden over om te genieten van deze mooie plek.

Welke aandachtspunten geeft u graag mee voor de uitwerking van uw gekozen scenario tot het Masterplan Veluwezoom?
Biedt alternatieven aan! Als je iets gaat verbieden moet je ook iets bieden! Maak gebruik van het IJsselvallei. Velpse Waarden, Havikerwaard, Fraterwaard en trek het gebied door naar Olburgen, Rha en Spankeren tot aan het Soerense Zand. Fietspaden, fietsbruggen, fietsroutes, pontjes, kleinschalige horeca en recreatieterreintjes. Hagen- en heggenlandschappen. Er liggen hier zoveel mogelijkheden. Kijk daarvoor naar de Ooypolder maar ook gebieden langs de Waal in de Betuwe. Verspreiden noemen ze dat. Als je dit niet doet lost het probleem zich niet op.

Reactie Belangengemeenschap De Steeg en Havikerwaard

Namens welke belangengroep brengt u uw voorkeur in?
Belangengemeenschap de Steeg en Havikerwaard

Wat is uw voorkeursscenario?
Scenario C

Kiest u dan voor C met of zonder de uitbreiding?
Met uitbreiding

Kunt u hierop een korte toelichting geven?
Dit is het enige scenario dat met zekerheid de overlast voor bewoners beperkt, het gebied toegankelijk houdt en de Natura2000 waarden versterkt/verbetert. Het gebied wordt weer aantrekkelijk voor bewoners en liefhebbers van rust, ruimte en natuur, de kernwaarden van dit gebied worden zo weer benut/beleefd.

Welke aandachtspunten geeft u graag mee voor de uitwerking van uw gekozen scenario tot het Masterplan Veluwezoom?

Geef (eventueel alleen senior/slecht ter been zijnde) bewoners van de gemeente de mogelijkheid gratis (eventueel maximaal x keer per jaar) gebruik te maken van de rondrit zodat ze nog kunnen blijven genieten van het gebied waar ze wonen.
Zorg voor slagboom afsluiting rond zonsondergang, iedereen die x minuten na zonsondergang uitrijd betaald een (met tijd oplopende) boete om uit te kunnen rijden.

Reactie Eigenaar natuurgebied Rozendaalse veld

Namens welke belangengroep brengt u uw voorkeur in?
Eigenaar Natuurgebied Rozendaalse veld

Wat is uw voorkeursscenario?
Scenario C

Kiest u dan voor C met of zonder de uitbreiding?
Zonder uitbreiding

Kunt u hierop een korte toelichting geven?
In dit scenario wordt het aantal conflicten tussen (kruisende) recreatiegroepen het beste geminimaliseerd. Daarnaast zorgt dit voor een veel intensere natuurbeleving voor de recreanten. En dat is toch waar ze voor naar de Veluwe(zoom) komen! Last but not least: De natuur, die nu zo onder druk staat, krijgt in dit scenario de ruimte en rust die het nodig heeft om te kunnen floreren (zowel flora als fauna). Niet alleen is dit goed voor de versterking van natuurwaarden, het zorgt ook voor een nog fraaiere leefomgeving voor alle gebruikers van het gebied.

Welke aandachtspunten geeft u graag mee voor de uitwerking van uw gekozen scenario tot het Masterplan Veluwezoom?
Ten noorden van de Beekhuizensweg en Bovenallee geen wegen voor gemotoriseerd verkeer meer. Anders gaat gemotoriseerd verkeer zich naar die plekken verplaatsen, en dat is nou net wat je niet wil. Daar bevinden zich namelijk de meeste natuurparels van de Veluwezoom.

Bijlage 3 Kosten scenario C irt subsidie regiodeal

Op dit moment wordt uitgegaan van het beschikbaar komen van het tweede deel vanuit de regiodeal Veluwe van ongeveer € 1,6 miljoen (inclusief gemeentelijke bijdragen). Dit bedrag zal niet genoeg zijn om alle kosten van een te kiezen scenario te dekken. In het masterplan zal derhalve worden aangegeven op welke wijze het college denkt extra dekkingsmiddelen voor de uitvoering te genereren.

Hieronder wordt aangegeven in hoeverre scenario C kan worden uitgevoerd als er (bovenop de 1,6 miljoen) geen extra middelen beschikbaar komen voor de uitvoering van het masterplan. De kosten voor scenario C zijn, in hoofdlijnen, als volgt opgebouwd:

	investeringskosten	Exploitatiekosten (jaarlijks)
Scenario C, specifieke kosten - Afsluiting wegen - Herinrichting gebieden - Aanpassing routes en paden - parkeervoorzieningen	0 – 1 miljoen euro	€ 100.000,-
Kosten onafhankelijk van scenario, waaronder: - Parkeerverwijssysteem - Herinrichting Arnhemsestraatweg - Verbinding station – Posbank - Gedragsbeïnvloeding	3 – 4 miljoen euro	
totaal	4 – 5 miljoen euro	€ 100.000,-

In scenario C kunnen de investeringskosten die direct met het scenario samenhangen worden gedekt door de middelen uit de Regiodeal (1,6 miljoen). Ook de investering in het parkeerverwijssysteem kan hieruit worden gedekt. Dit onder voorwaarde dat de investeringen passen binnen de doelstellingen van de Regiodeal.
Als bijdrage aan de overige algemene investeringen resteert dan nog ongeveer 1 miljoen euro.

Amendement

"Minder verkeer over de Posbank, scenario D"

De Rozendaalse raad in vergadering bijeen op 2 november 2021, sprekende over de Scenario's Masterplan Veluwezoom (agendapunt 8, raadsvoorstel Keuze scenario Masterplan Veluwezoom)

Overwegende dat:

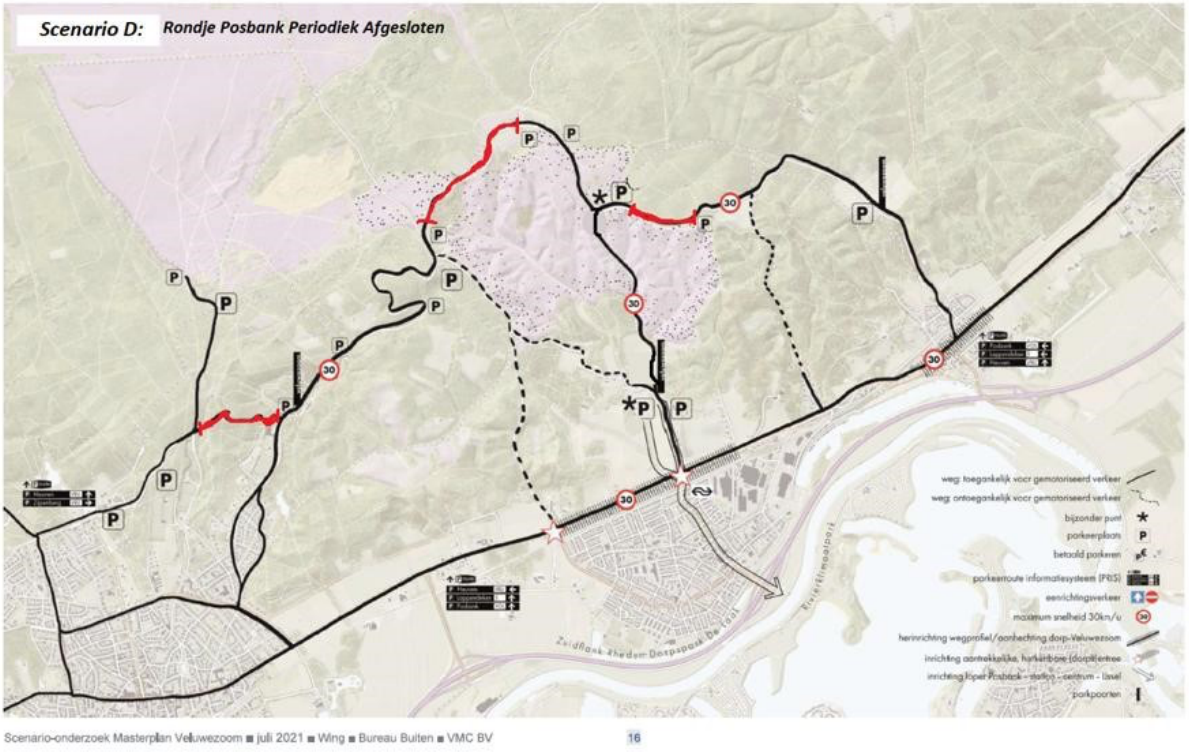
1. De verkeerssituatie rond de Posbank aanleiding geeft tot heroriëntatie van de toegankelijkheid van gemotoriseerd verkeer
2. Er weliswaar draagvlak is voor gehele afsluiting voor gemotoriseerd verkeer bij de stakeholders en belangengroepen, doch bij veel inwoners er draagvlak is voor gedeeltelijke en of periodieke afsluiting voor gemotoriseerd verkeer
3. Toegankelijkheid van het gebied rond de Posbank van belang is voor bezoekers van onze regio, doch geluidsoverlast en aantasting van de leefbaarheid dienen te worden verminderd
4. Er geen zekerheid is op lange termijn voor de financiële dekking van de exploitatie van alternatief vervoer en exploitatie van de parkeerplaatsen
5. Het niet duidelijk is welke (meetbare, essentiële) natuurwaarden zijn of worden gediend met welk scenario
6. Er alternatieven zijn om het 'rondje Posbank' door gemotoriseerd verkeer op piekmomenten te voorkomen
7. Het Rozendaalse veld als ontmoetingsplek een belangrijke sociale functie heeft voor veel inwoners van zowel de gemeente Rozendaal als de gemeente Rheden
8. Afsluiting van de toegangsweg naar het Rozendaalse veld mogelijk in strijd is met de voorwaarden uit de schenkingsakten uit 1917 en 1921 van de Geërfden van Velp.
9. Als op termijn op basis van evaluatie blijkt dat partiële afsluiting niet of onvoldoende effect heeft op de gewenste situatie, de situatie opnieuw kan worden bezien en afgewogen en worden besloten om aanvullende maatregelen te nemen.

Het ontwerpbesluit te schrappen en te vervangen door:

'Besluit:'

1. Voor het op te stellen Masterplan Veluwezoom Rheden – Rozendaal te kiezen voor scenario D; partiële afsluiting van het gebied rondom De Posbank, zoals aangegeven op het kaartje in figuur 1 hieronder, in de weekenden en op feestdagen gedurende de periode van 1 april tot en met 31 oktober.
2. Dat de maximale snelheid op Rozendaals grondgebied 30 km per uur moet worden en verzoekt het college hiertoe een verkeersbesluit te nemen.
3. De toegangsweg naar het Rozendaalse veld (Kluizenaarsweg) voor gemotoriseerd verkeer open te houden
4. 2 jaar na invoering van deze maatregelen, van gedeeltelijke afsluiting in combinatie met de verlaging van de verkeerssnelheid en het openhouden van toegangsweg naar het Rozendaalse veld, te evalueren.
5. Aspecten als leefbaarheid in de dorpen en overlast als gevolg van verkeer en geluid, onderdeel uit te laten maken van de evaluatie
6. Een bedrag van € 30.000, - uit de algemene reserve te bestemmen ten behoeve van het resterende deel van de cofinanciering in de Regiodeal.
7. De gemeente Rheden van alle hierboven geformuleerde punten op de hoogte te stellen

Figuur 1:

Afgesloten weggedeelten gedurende de weekenden en op feestdagen in de periode van 1 april t/m 31 oktober

Ondertekening

Fractie R'74: Fractie BGR:

Mevr. C. ter Brugge Mevr. L. Hupkes

Amendement

PAK Rozendaal

"Balans tussen natuurbehoud en natuurbeleving, scenario C-SAMEN"

De Rozendaalse raad in vergadering bijeen op 2 november 2021, sprekende over de Scenario's Masterplan Veluwezoom (agendapunt 8, raadsvoorstel Keuze scenario Masterplan Veluwezoom),

Overwegende dat:

1. De verkeerssituatie rond de Posbank aanleiding geeft tot heroriëntatie van de toegankelijkheid van gemotoriseerd verkeer
2. Er draagvlak is voor afsluiting van het “rondje Posbank” voor gemotoriseerd verkeer bij de stakeholders en belangengroepen mits de toegankelijkheid van de verschillende delen van het gebied voor iedereen geborgd is om van de diverse natuurlandschappen te genieten.
3. Toegankelijkheid via de in de scenario’s gepresenteerde oplossing van een rondrijdend busje door menig inspreker niet als geschikte oplossing gezien wordt.
4. Er geen zekerheid is op lange termijn voor de financiële dekking van de exploitatie van alternatief vervoer en exploitatie van de parkeerplaatsen in het voorgestelde scenario C.
5. Door het bereikbaar houden van enkele bestaande parkeerplaatsen in het gebied heel veel bereikt kan worden in de gewenste toegankelijkheid van het gehele gebied, de spreiding van bezoekersdrukte en het voorkomen van de aanleg van nieuwe parkeerplaatsen.
6. Toegankelijkheid van het gebied rond de Posbank niet alleen van belang is voor bezoekers en inwoners van onze regio, maar ook voor de bijbehorende balans in beperkte geluidsoverlast en aantasting van de leefbaarheid.
7. Het Rozendaalse veld als ontmoetingsplek een belangrijke sociale functie heeft voor veel inwoners van zowel de gemeente Rozendaal als de gemeente Rheden.
8. Afsluiting van de toegangsweg naar het Rozendaalse veld mogelijk in strijd is met de voorwaarden uit de schenkingsakten uit 1917 en 1921 van de Geërfden van Velp.
9. Het wenselijk is zo snel mogelijk concrete stappen te zetten in de bescherming van onze natuur en ervaring op te doen met een nieuwe balans tussen natuurbescherming en toegankelijkheid voor natuurbeleving zodat de effecten hiervan in toekomstige evaluaties vastgesteld kunnen worden.

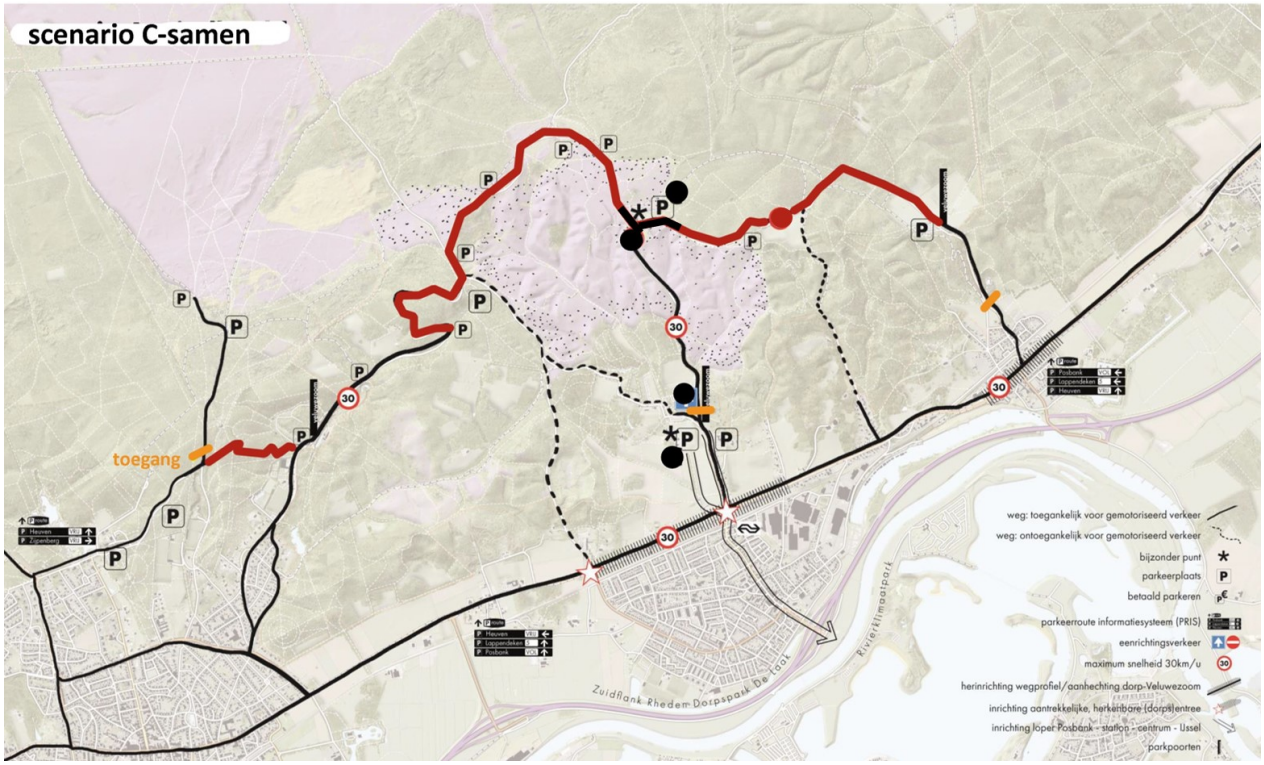
Het ontwerpbesluit te schrappen en te vervangen door:

‘Besluit:’

1. Voor het op te stellen Masterplan Veluwezoom Rheden – Rozendaal te kiezen voor een permanente afsluiting van alle rondjes voor gemotoriseerd verkeer in het gebied rondom De Posbank. Daarnaast wel een beperkt aantal parkeerplaatsen in het gebied open te houden, die dan slechts van één zijde bereikbaar zijn, zodat deze bestaande parkeerplaatsen optimaal worden ingezet voor spreiding van de bezoekers over het natuurgebied en de toegankelijkheid middels eigen vervoer.
2. Het Rozendaalse veld en de toegangsweg daarnaartoe (Kluizenaarsweg) voor gemotoriseerd verkeer open te houden.

3. Onnodige verkeersbewegingen naar de beperkte parkeerplaatsen in het gebied en het Rozendaalseveld te voorkomen door een toegangssysteem aan te brengen dat alleen toegang verschaft indien er verderop in het gebied nog parkeerplaatsen beschikbaar zijn. Deze toegangssystemen onderdeel maken een regionaal verkeersgeleidingsysteem.
4. De maximale snelheid in het gebied te beperken tot 30 km per uur hiertoe een verkeersbesluit te nemen.
5. De gemeente Rheden van punt 4 op de hoogte te stellen.
6. Een methodiek te ontwikkelen waarmee twee jaar na invoering, objectief de effecten op de balans natuurbehoud en natuurbeleving geëvalueerd kan worden.
7. Een bedrag van € 30.000,- uit de algemene reserve te bestemmen ten behoeve van het resterende deel van de co-financiering in de Regiodeal, indien de in Rheden en Rozendaal genomen Raadsbesluiten mogelijkheden geven voor financiering vanuit deze Regiodeal.

Figuur ter beeldvorming van het uit te werken masterplan.

Ondertekening

Fractie PAK:

Wilfred Jansen

Motie

Rozendaalse Veld, hondenlosloopgebied

De Rozendaalse raad in vergadering bijeen op 2 november 2021, sprekende over de Scenario's Masterplan Veluwezoom (agendapunt 8, raadsvoorstel Keuze scenario Masterplan Veluwezoom)

Overwegende dat:

1. De gemeente Rheden eigenaar is van het Rozendaalse veld, en het Rozendaalse veld publiekrechtelijk onder de gemeente Rozendaal valt.
2. Een deel van het Rozendaalse Veld al vele decennia is aangewezen als honden-losloopgebied
3. Er in de regio behoefte is aan dit bestaande losloopgebied
4. Veel inwoners in de omgeving met honden gebruik maken van dit losloopgebied, door zelf daar de hond uit te laten of gebruik te maken van honden-uitlaatservices
5. Het hondenlosloopgebied niet alleen een nuttige functie heeft voor de honden, maar ook een sociale functie heeft als ontmoetingsplaats van inwoners uit de omgeving
6. Er bij honden-uitlaatservices verwachtingen zijn/worden gewekt voor langjarig gebruik door hen jaarlijks te laten betalen voor een vergunning voor het gebruik van het gebied
7. Door de verschillende terreineigenaren in de gemeente Rozendaal en Rheden voor het los laten lopen van de hond wordt verwezen naar het Rozendaalse Veld
8. Er over de beschikbaarheid van de gronden van - en toegang tot - het Rozendaals Veld voor de eigenaar, de gemeente Rheden, contractuele verplichtingen liggen
9. Een mogelijk wijziging in de recreatiezonering door de Provincie Gelderland (voorjaar 2022) van het Rozendaalse Veld zou kunnen betekenen dat er een verbod komt op het los laten lopen van honden in dat gebied
10. Het hondenlosloopgebied van het Rozendaalse Veld als een randgebied van de hele Veluwe is aan te merken
11. De openbaarheid van de Kluizenaarsweg voor de toegankelijkheid, bereikbaarheid en gebruik van het hondenlosloopgebied van belang is

Draagt het College op:

a. Bij de gemeente Rheden ervoor te pleiten om het huidige hondenlosloopgebied op het Rozendaalse Veld te handhaven
b. De Provincie Gelderland te bewegen (zowel bestuurlijk als ambtelijk) om, bijvoorbeeld in het kader van de recreatiezonering en of subsidiëring, geen maatregelen te nemen die leiden tot de noodzaak c.q. verplichting tot het sluiten van het hondenlosloopgebied op het Rozendaalse veld

Rozendaal, 2 november 2021

Fractie Rosendael ’74	Fractie PAK	Fractie BGR
Mevr. C. ter Brugge	Hr. W. Jansen	Mevr. L. Hupkes

Raadsvoorstel

Gemeente ROZENDAAL

Onderwerp
Vaststelling Transitievisie Warmte gemeente Rozendaal

Adviseur	: Carola Hoogland	**Datum B&W**	: 12 oktober 2021
Programma	: 8 Ruimtelijke ontwikkeling	**Datum Raad**	: 2 november 2021
Portefeuillehouder	: Anton Logemann	**Openbaar**	: **ja**

Aanleiding
We willen in Rozendaal uiterlijk in 2050 energieneutraal zijn. Afscheid nemen van aardgas is daar een belangrijk onderdeel van, en een flinke klus. Zowel gemeente, woningbouwcorporatie, overige organisaties als inwoners hebben een rol in de transitie naar aardgasvrij. Om alle partijen voldoende tijd te geven voor de opgave, moeten we nu al starten. Ook vanuit het rijk ligt er de opdracht om als gemeente uiterlijk eind 2021 een Transitievisie Warmte vast te stellen. Afgelopen jaar is er daarom samen met partners gewerkt aan een eerste “Transitievisie Warmte voor Rozendaal”. In deze Transitievisie wordt de geleidelijke overstap naar een aardgasvrij Rozendaal geschetst en aangegeven in welke buurt(en) we (gaan) starten met verkennend onderzoek en participatietrajecten richting een gedragen buurtuitvoeringsplan.

Dit raadsvoorstel behelst het vaststellen van de eerste Transitievisie Warmte. Minstens iedere vijf jaar zal deze visie worden geactualiseerd.

Gevraagde beslissing
1. Vaststellen van de Transitievisie Warmte voor Rozendaal.

Wat willen we bereiken?
Het voorstel bevat een visie op het duurzaam verwarmen van de gebouwde omgeving in Rozendaal, zodat inwoners ook in de toekomst van betaalbare warmte kunnen worden voorzien. De geleidelijke overstap van aardgas naar duurzame warmte heeft als doel CO2 te besparen en een energieneutraal Rozendaal in uiterlijk 2050 dichterbij te brengen.

Argumenten
<u>Door het vaststellen van de TVW 2021 zetten we een belangrijke stap in onze duurzame ambitie</u>
Nederland heeft als doel om een energieneutrale samenleving te zijn in 2050, dit zal ook vorm moeten krijgen in Rozendaal. De Transitievisie Warmte geeft weer hoe de gemeente de warmtevraag in de gebouwde omgeving op een aardgasvrije en duurzame manier kan invullen en in welk tempo dat zal verlopen. Door in te stemmen met de Transitievisie Warmte 2021 zijn we weer een stap dichter bij het realiseren van onze ambitie Rozendaal Energieneutraal 2050.

<u>Strategisch visie document met handelingsperspectief voor direct betrokkenen</u>
In deze Transitievisie Warmte is de strategie op uitvoering van de warmtetransitie binnen de gebouwde omgeving van Rozendaal opgenomen. Met deze visie maakt de gemeente helder welke technische (on)mogelijkheden er zijn om over te stappen naar een aardgasvrije verwarmingsmethode op buurtniveau in Rozendaal. Ook biedt de visie inzicht in de wijze waarop deze omschakeling gerealiseerd kan worden en op welke wijze direct betrokkenen (inwoners,

woningbouwcorporatie Portaal, organisaties en andere betrokkenen in de gemeente) in deze uitwerking zijn meegenomen, welke kansen zij zien en ook welke zorgen zij hebben.
De Transitievisie Warmte vormt daarmee een strategisch visiedocument, dat als basis dient voor de vervolgstappen in de warmtetransitieopgave van de komende jaren.

Gezamenlijk blijven ontwikkelen, in volle breedte
De warmtetransitie binnen Rozendaal vindt niet van de een op andere dag plaats. Dat gaat stap voor stap en in gezamenlijkheid. We gaan voor alle buurten vol door met onze inzet van afgelopen jaren gericht op het informeren en bewust worden, energiebesparing en isoleren. Bij de buurten de Moestuin, Leermolens Enk en Omgeving Delhoevelaan zien we concrete kansen die we in 2022 als eerste verder willen verkennen. Daarom spreken we hier van een gecombineerde 'startbuurt'. Dit betekent dat de gemeente samen met woningcorporatie Portaal en bewoners de samenwerking wil oppakken om te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn voor duurzame warmtealternatieven. We gaan hier komend jaar aan de slag met een Buurtuitvoeringsplan.

Transitievisie Warmte met draagvlak betrokken stakeholders
Bij de uitwerking van deze visie zijn diverse gesprekken gevoerd met betrokken stakeholders (geïnteresseerde inwoners, woningbouwcorporatie Portaal, de lokale werkgroep duurzaamheid, jongeren via 't Rhedens), waarmee gezamenlijk de ambities, uitgangspunten en randvoorwaarden en kansen voor de warmtetransitie zijn uitgewerkt.

Kanttekeningen
Het te doorlopen pad van de warmtetransitie is nog niet uitgekristalliseerd
Of het lukt om voor 2050 aardgasvrij te zijn in Rozendaal is van veel zaken afhankelijk, en onze invloed daarop is in sommige gevallen gering. De Transitievisie Warmte 2021 is opgesteld in een tijd dat de overstap naar aardgasvrij nog lang niet overal mogelijk is. Er moeten landelijk nog financiële voorwaarden ingevuld worden om de overstap betaalbaar te maken. Als gemeente wachten we bovendien nog op wetgeving (een belangrijke is de Wet Collectieve Warmte die wordt vormgegeven) die het voor ons mogelijk maakt om meer sturing te geven aan de warmtetransitie in onze buurten. We zitten dus in een "tussenfase" waarin we wel voortgang willen boeken, maar ook moeten accepteren dat wij als gemeente niet in ons eentje de snelheid kunnen bepalen. Bij het Rijk dringen we actief aan op verdere invulling van de financiële en wettelijke randvoorwaarden.

Geen aanwijzing van buurten die voor 2030 verplicht van het aardgas afgaan
Uit deze transitievisie warmte wordt niet duidelijk of buurten voor 2030 verplicht van het gas afgekoppeld worden. Dat is bewust nog niet gedaan. Op dit moment is nog onvoldoende zicht welke alternatieven voor het aardgas zich aandienen. En -niet onbelangrijk- het wachten is op het Rijk die met voorstellen komt voor financieringsmogelijkheden voor de warmtetransitie.

Aanwijzen van 'Startbuurt' mag niet leiden tot stilstand in overige buurten
Omdat nog niet alles uitgekristalliseerd is starten we in Rozendaal met het nader verkennen van de kansen voor een alternatieve warmtevoorziening in een zogenaamde 'startbuurt', te weten de Moestuin, Leermolensenk en Omgeving Delhoevelaan. Hier gaan we samen met inwoners en belanghebbenden ontdekken wat er nodig is voor een succesvolle transitie naar aardgasvrij door in deze buurten aan de slag te gaan met een buurtuitvoeringsplan. We zien kansen om de aanpak

binnen deze drie startbuurten vergelijkbaar en mogelijk zelfs integraal op te pakken. In de overige buurten koersen we onverminderd op energiebesparing, (vergaande) isolatie en duurzame opwek.

Wat gaan we daarvoor doen?
a) Planning
Na vaststelling van de TransitieVisie Warmte (TVW) eind 2021 start binnen de werklijn duurzame warmte in 2022 de voorbereiding op de uitvoeringsstrategie per buurt, zoals voorzien binnen het he Uitvoeringsprogramma voor 2022. Hier zien we de werklijnen energiebesparing én duurzame warmte bij elkaar komen: we zullen buurtgericht uitvoeringsplannen gaan uitwerken, samen met betrokken inwoners en overige betrokken partijen, voor vergaande verduurzaming. Het buurtuitvoeringsplan zal ook inzicht moeten geven in de financierbaarheid van de warmteoplossing. Gepland staat in 2022 te starten met een buurtuitvoeringsplan voor een drietal 'startbuurten' in Rozendaal. Mogelijke tussenstap kan hierbij zijn om een aanvullend haalbaarheidsonderzoek naar de toe te passen warmtetechniek uit te voeren.
Naast deze startbuurten wordt in de overige buurten van Rozendaal onverminderd ingezet op energiebesparing en vergaande isolatie. In 2022 continueren we de bewustwordingscampagne energiebesparing, met specifieke aandacht naar 'collectief maatwerk' per buurt. Op basis daarvan zal een besparingsprogramma op maat uitgewerkt moeten worden, bijvoorbeeld in de vorm van 'besparingspakketten voor collectieve inkoop' per buurt of logische eenheid (bijvoorbeeld voor eenzelfde type bebouwing).

b) Evaluatie
Uit het Klimaatakkoord volgt dat iedere gemeente uiterlijk in 2021 een Transitievisie Warmte dient opgesteld te hebben. Deze visie geeft ons richting om de komende jaren aan de slag te gaan. De transitievisie moet elke vijf jaar worden geactualiseerd, of zoveel eerder als we met elkaar nodig vinden.

c) Participatie en communicatie
Net als bij de uitwerking van deze Transitievisie Warmte blijven we ook in het vervolgtraject bij de uitwerking van de buurtuitvoeringsplannen nadrukkelijk samenwerken met andere actoren, zoals inwoners van betrokken buurten, de lokale werkgroep duurzaamheid, netbeheerder Liander, woningbouwvereniging Portaal en andere betrokken partijen. In het kader van de warmtetransitie zullen we de in 2021 gestarte buurtgesprekken verder vervolg geven, om inwoners betrokken te houden op de beoogde warmtestrategie binnen hun buurt/straat en de daarvoor benodigde uitvoeringsstappen.

Via verschillende kanalen worden inwoners nader geïnformeerd over de Transitievisie Warmte en betrokken in de discussie over de warmtetransitie:

- Publicatie van de Transitievisie Warmte op de gemeentelijke website / www.duurzaamrozendaal.nl
- Publicatie artikel in de In de Roos
- Vervolg inzet van Buurtgesprekken over *duurzaam en comfortabel wonen* in 2022
- Daarnaast wordt een overzicht van veelgestelde vragen over de overstap naar aardgasvrij op www.duurzaamrozendaal.nl opgenomen.

d) Publicatie verplicht?
Nee

Wat mag het kosten?
De kosten voor de uitwerking van deze Transitievisie Warmte voor Rozendaal zijn gedekt door het krediet energietransitie van 63.000 Euro voor 2021. Daarnaast is voor de voorziene activiteiten in 2022 binnen de werklijnen Energiebesparing en Duurzame Warmte een krediet van 45.000 Euro gereserveerd binnen het Uitvoeringsprogramma Rozendaal Energieneutraal voor 2022.

Voor de uitvoering van activiteiten voortvloeiend uit deze Transitievisie Warmte is het noodzakelijk om extra capaciteit (ten opzichte van de huidige formatie) in te huren. De kosten van deze inhuur (42.750 Euro) zijn gedekt door het krediet energietransitie voor 2022.

Het college van burgemeester en wethouders,

Boele Boelens, gemeentesecretaris	Ester Weststeijn, burgemeester

Bijlage(n)
1. Transitievisie Warmte gemeente Rozendaal

Raadsbesluit

Gemeente ROZENDAAL

De raad van de gemeente Rozendaal, gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 12 oktober 2021

Besluit:

1. Vaststellen van de Transitievisie Warmte voor Rozendaal.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de gemeenteraad van Rozendaal d.d. 2 november 2021.

Klaas Schaap,
griffier

Ester Weststeijn,
burgemeester

Transitievisie Warmte Rozendaal

WIJ GAAN VOOR DUURZAAM

GEMEENTE ROZENDAAL

SPECTRUM partner met elan.

Qirion

Voorwoord

We moeten van het gas af. Wat preciezer: we moeten in ons land in 2050 van het Nederlandse aardgas af zijn. Deze opgave, die in de wet is vastgelegd, geldt natuurlijk ook voor Rozendaal. 2050 lijkt nog ver weg. Maar dat ontslaat ons niet van de plicht om nu al die dingen te doen die noodzakelijk zijn. In deze transitievisie warmte zetten wij de koers uit die we voor de verschillende Rozendaalse wijken willen bewandelen.

Ons voorstel is om in de drie buurten (Moestuin, Leermolens Enk en omgeving Delhoevelaan) te starten met een onderzoek of een kleinschalig collectief warmtenet haalbaar is. In de overige delen van Rozendaal ligt dat minder voor de hand, vooral omdat de huizen daar op grotere afstand van elkaar liggen. Maar ook bewoners van die wijken doen er verstandig aan om tijdig in actie te komen. Denk aan het vergaand isoleren van huizen en warmtewinning door zogenoemde all-electric-oplossingen.

In deze transitievisie warmte leest u nog niet of buurten voor 2030 verplicht voor het gas afgekoppeld worden. Dat doen we bewust nog niet. Op dit moment hebben we nog onvoldoende zicht welke alternatieven voor het aardgas zich aandienen. En -niet onbelangrijk- het wachten is op het Rijk die met voorstellen komt voor financieringsmogelijkheden voor de warmtetransitie.

In de gesprekken die we deze zomer met inwoners over de energietransitie hebben gevoerd, werd ons duidelijk dat inwoners van Rozendaal de noodzaak inzien om in beweging te komen. Het tijdig in actie komen, vindt ons college van burgemeester en wethouders belangrijk. En we geven ook graag het signaal af dat onze inwoners daarbij op de steun van ons als gemeente kan blijven rekenen.

Anton Logemann

Wethouder Energietransitie

Simon Warmerdam

Wethouder RO

Samenvatting

Gemeente Rozendaal moet in de toekomst aardgasvrij worden. Dat betekent dat woningen en andere gebouwen niet meer met aardgas worden verwarmd, maar op een duurzame manier zonder aardgas. Dit past in het landelijke beleid (o.a. het Klimaatakkoord) om te zorgen voor minder uitstoot van het broeikasgas CO2 en om klimaatverandering tegen te gaan. Ook wil de Nederlandse overheid minder afhankelijk zijn van aardgas vanuit het buitenland. Deze overstap naar een aardgasvrije manier van verwarmen noemen we de warmtetransitie. Elke gemeente in Nederland maakt hiervoor uiterlijk in 2021 een plan dat we Transitievise Warmte noemen. Voor u ligt de Transitievisie Warmte van de gemeente Rozendaal. In deze visie beschrijven we wat de warmtetransitie inhoudt, wat de alternatieven voor aardgas zijn en hoe de warmtevraag en het warmteaanbod het beste op elkaar afgestemd worden in de gemeente. We schetsen ook de aanpak voor de komende jaren.

De opgave: een aardgasvrije gebouwde omgeving

De Transitievisie Warmte gaat over de ‘gebouwde omgeving’. Dat zijn alle woningen, winkels kantoren, scholen en andere gebouwen. In de gemeente Rozendaal staan ongeveer 700 woningen en 35 andere gebouwen. Bij elkaar verbruiken we in de gemeente ongeveer 1.6 miljoen kubieke meter aardgas. Alle bestaande gebouwen in Rozendaal moeten uiterlijk in 2050 aardgasvrij zijn.

Onze uitgangspunten bij de warmtetransitie

1. We streven naar betaalbaarheid voor iedereen. De maatschappelijke kosten moeten op acceptabele manier verdeeld worden en we willen toenemende sociale ongelijkheid voorkomen
2. We zetten vol in op energiebesparing door (isolerende) maatregelen en gedrag. Besparen is de eerste stap die woning- en gebouweigenaren nu al kunnen nemen. Isoleren zorgt ervoor dat minder warmte nodig is.
3. We zetten maximaal in op schone bronnen zoals warmte uit bodem of lucht. Daarnaast is leveringszekerheid en veiligheid van groot belang
4. We willen voor de transitie zoveel mogelijk gebruikmaken van lokale maatschappelijke kennis en kracht zodat dat ook ten goede kan komen aan de lokale gemeenschap.
5. We realiseren ons dat we zoekend en lerend zijn. Dit vraagt een flexibele aanpak met ruimte voor experimenten
6. We denken vanuit participatie en betrokkenheid van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Dit vraagt om vertrouwen in elkaar en betekent dat we openstaan voor en aansluiten bij kansrijke ideeën en initiatieven van inwoners.
7. We zoeken zoveel mogelijk naar logische, natuurlijke momenten voor een overstap op een duurzame warmtebron. Denk bijvoorbeeld aan renovatiewerkzaamheden of vervanging van riolering.

De eerste stappen: isoleren, ventileren

Wat je niet gebruikt, hoef je ook niet op te wekken. Daarom is de eerste stap de woning energiezuiniger maken. De volgende stap is isoleren van vloer, gevel en dak en het aanbrengen van isolerende beglazing. Bovendien is isoleren vaak nodig om een woning comfortabel zonder aardgas te verwarmen. Naast isolatie is er de besparing mogelijk door de ventilatievoorzieningen te verbeteren en de warmte uit ventilatielucht terug te winnen. Een voorwaarde daarbij is dat de kwaliteit van de binnenlucht voorop staat. Verder is het ook nodig om over te stappen van koken op gas naar elektrisch koken om een woning aardgasvrij te maken.

Duurzame warmte: de opties in Rozendaal

Er zijn meerdere alternatieven voor het verwarmen op aardgas. Voor Rozendaal maken we onderscheid in twee soorten: ‘all electric’ of kleinschalige warmtenetten. All electric houdt in dat een woning volledig elektrisch wordt verwarmd met bijvoorbeeld een warmtepomp. Bij een warmtenet stroomt er warm water door een leidingenstelsel naar woningen in een buurt. Er zijn ook hybride mogelijkheden van verwarmen door een combinatie van warmtepomp met cv-ketel. Duurzaam gas is in de vorm van groen gas of waterstofgas nog beperkt beschikbaar en wellicht geen optie.

Hoe en waar willen we starten?

De warmtetransitie vindt niet van de een op andere dag plaats. Dat gaat stap voor stap en in gezamenlijkheid. We gaan vol door met de inzet van afgelopen 2 jaar op informeren, bewust worden en isoleren. Bij de Moestuin en de Leermolens Enk / omgeving Delhoevelaan zien we concrete kansen die we in 2022 als eerste verder willen verkennen. Daarom spreken we hier van een startbuurt. Dit betekent dat de gemeente samen met woningcorporatie Portaal en bewoners de samenwerking wil oppakken om te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn voor duurzame warmtealternatieven. We gaan hier aan de slag met een Buurtuitvoeringsplan.

Inhoudsopgave

1. Inleiding

1.1 Waarom stoppen met fossiele brandstoffen

1.2 Waarom Transitievisie warmte

1.2.1 Doel en positie TVW

1.2.2 TVW in relatie tot ander beleid (inbedding)

1.3 Samenwerking in Rozendaal

1.3.1 Inzet werkgroep Duurzaam Rozendaal

2. Beschrijving gemeente Rozendaal

2.1 Kenmerkend Rozendaal, de 6 buurten

2.2 Stand van zaken CO2 Rozendaal (en aandeel warmte daarin)

3. De Rozendaler en duurzaamheid

3.1 Enquête

3.2 Buurtgesprekken

3.2.1 Rode draad buurtgesprekken

3.2.2 Betrokkenheid bewoners

3.2.3 Inzet jongeren

4. Transitievisie warmte - uitgangspunten

5. Duurzame warmteopties Rozendaal

5.1 Voorkomen van gebruik; Isolatie

5.2 Alternatieven voor aardgas

6. Vervolgaanpak per buurt

6.1 Aanknopingspunten

6.2 Conclusies en aanpak per buurt

6.2.1 Leermolens Enk/omgeving Delhoevelaan – De Moestuin (A en C)

6.2.2 Nieuwbouw De Del – Wijk Kapellenberg (D en E)

6.2.3 Vrijstaande bebouwing (B en F)

7. Communicatie- en participatiestrategie

7.1 Naar een nieuwe samenwerking

7.2 Buurtuitvoeringsplan

7.3 Communicatie en vervolgplannen

1. Inleiding

In de gemeente Rozendaal staan ongeveer 700 woningen en 50 andere gebouwen. Bij elkaar gebruiken zij ruim 1,9 miljoen kubieke meter aardgas. Voor alle bestaande gebouwen in Rozendaal moeten we uiterlijk in 2050 een alternatief voor aardgas vinden. Voor 2030 zetten we al de eerste stappen. Deze Transitievisie Warmte vormt het begin.

1.1 Waarom stoppen met fossiele brandstoffen

We gaan in Nederland stoppen met het gebruik van aardgas om gebouwen te verwarmen. De overheid heeft dat in het Klimaatakkoord bepaald. Met de wereldwijde afspraak om opwarming van de aarde te beperken tot 1,5 of maximaal 2 graden, is de weg ingezet naar een wereld zonder CO2-uitstoot in 2050. Vóór 2050 stappen we over op duurzame warmtevoorzieningen om onze huizen te verwarmen, kraanwater op temperatuur te brengen en te koken. En hoewel bijna 30 jaar nog een behoorlijk tijd is, is de overgang zo'n enorme opgave, dat we niet vroeg genoeg kunnen beginnen. Ook in Rozendaal gaan we, stap voor stap, van start met de overstap naar aardgasvrij. We beginnen met de meest logische stap: het energieverbruik terugbrengen. Energie die je niet gebruikt, hoef je ook niet duurzaam op te wekken. Met het relatief hoge gebruik en het beperkte aantal aan beschikbare duurzame alternatieven, is dat in Rozendaal een hele logische insteek.

1.2 Waarom Transitievisie Warmte

Om de zoektocht naar duurzame warmte op gang te brengen, is in het nationaal klimaatakkoord afgesproken dat elke gemeente uiterlijk eind 2021 een visie opstelt, de Transitievisie Warmte (in vervolg TVW). Het totaal van de transitievisies warmte (voor alle gemeenten opgeteld) is gericht op het aardgasvrij maken van 1,5 miljoen gebouwen in de periode 2022 t/m 2030.

1.2.1 Doel en positie TVW

De TVW is het begin van een aanpak om steeds minder aardgas te gebruiken en stapsgewijs over te stappen op duurzame warmteoplossingen in onze gemeente. De visie gaat over de gebouwde omgeving: dus onze woningen, gemeenschapsgebouwen, kantoren of winkels. Het gaat over de warmte voor ruimteverwarming, warm tapwater en het gebruik van aardgas voor koken.

In dit document leggen we een tijdspad vast wanneer buurten van het aardgas afgaan. Voor buurten die voor 2030 starten met voorbereidingen, geven we ook de mogelijke alternatieven voor aardgas aan. Het is geen statisch rapport met een definitief eindbeeld voor de duurzame warmtevoorziening in 2050. De visie is bedoeld om een weloverwogen start te kunnen maken met de transitie en is gebaseerd op de kennis van nu; nieuwe ontwikkelingen kunnen leiden tot aanpassingen. Het is bovendien een visie op hoofdlijnen. De vervolgstap is een gedetailleerd technisch financieel bronnenonderzoek en een uitvoeringsplan per buurt.

1.2.2 TVW in relatie tot ander beleid (inbedding)

De TVW staat niet los van ander beleid. Allereerst is het natuurlijk een uitvloeisel van de landelijke Klimaatwet, die bepaalt dat we in Nederland in 2050 CO2 neutraal moeten zijn. In het landelijke klimaatakkoord hebben we samen bepaald dat we in 2030 een reductie van 49% gerealiseerd willen hebben.

Regionale Energie Strategie Arnhem - Nijmegen

Alle regio's in Nederland werken aan een Regionale Energie Strategie (RES). Naast plannen voor het grootschalig opwekken van energie op land (denk aan windmolens en zonneparken), bevat deze RES een verkenning van (boven)regionale warmtebronnen en de verdeling van warmtevraag en aanbod in de regio (binnen het zogenoemde 'warmtespoor'). Deze warmteverkenning geeft belangrijke input voor de transitievisie in Rozendaal. Gemeente Rozendaal valt in de regio Arnhem-Nijmegen dat het RES 1.0 op 25 mei 2021 vaststelde.

Koersnotitie en Meerjaren Uitvoeringsprogramma Rozendaal Energieneutraal 2050

In 2018 is de Koersnotitie Rozendaal Energieneutraal 2050 vastgesteld, waarin de kaders voor de energietransitie opgave zijn uitgewerkt. Op basis van deze koersnotitie is een meerjaren uitvoeringsprogramma opgesteld, in samenspraak met betrokken partijen. Sinds de zomer van 2019, na vaststelling van de Uitvoeringsagenda Rozendaal energieneutraal 2050, is gestart met de uitvoering van verschillende activiteiten opgenomen in het meerjaren uitvoeringsprogramma voor 2019-2021. Daarbij wordt ingezet op verschillende werklijnen: energiebesparing, duurzame opwek, duurzame warmte en bewustwording & communicatie.

In 2019 en 2020 is gestart met een samenhangend activiteitenprogramma, met name gericht op de werklijnen bewustwording & communicatie en energiebesparing. De ingezette activiteiten hebben geleid tot het in beweging krijgen van de Rozendalers om zelf actief aan de slag te gaan met het verduurzamen van de woning en woonomgeving. In 2021 is nadrukkelijk een start gemaakt met de werklijn duurzame warmte. Deze TVW is daar een onderdeel van.

Omgevingsvisie

De omgevingsvisie wordt in 2022 opgepakt, waarbij het onderdeel zal zijn het ruimtelijk en maatschappelijk kader voor grootschalige duurzame opwek. TVW zal een vertaling krijgen in de omgevingsvisie.

1.3 Samenwerking in Rozendaal

Naast dat de TVW niet los staat van ander beleid, staat de gemeente niet los van andere partijen. De energie- en warmtetransitie is niet iets van de overheid; het gaat ons allemaal aan. Elke partij heeft hierin eigen verantwoordelijkheid. Alleen in een gelijkwaardig samenspel tussen markt, maatschappelijke organisaties, overheid en inwoners komt de transitie echt van de grond.

In Rozendaal werken we nadrukkelijk samen met andere partijen, zoals de lokale werkgroep Duurzaam Rozendaal, netbeheerder Liander, woningbouwvereniging Portaal, scholengemeenschap 't Rhedens, buurgemeenten en andere betrokken partijen. In het kader van de warmtetransitie zijn we in 2021 gestart met buurtgesprekken, waar we ook in 2022 verder vervolg aan blijven geven. Zo houden we inwoners zo goed mogelijk betrokken op de beoogde warmtestrategie binnen hun buurt/straat en de daarvoor benodigde uitvoeringsstappen.

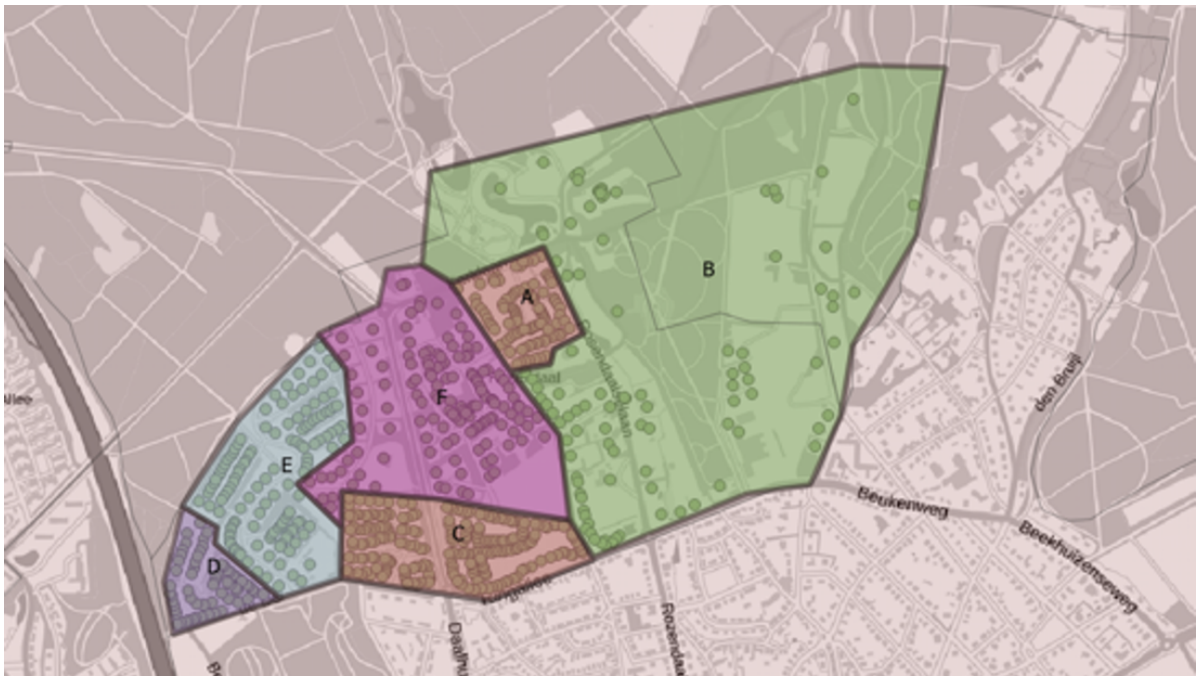
1.3.1. Inzet werkgroep Duurzaam Rozendaal

De samenwerking met werkgroep Duurzaam Rozendaal verdient hier extra aandacht. Deze werkgroep is actief sinds 2017 en bestaat uit betrokken bewoners die in nauwe samenwerking met de gemeente actief zijn op het gebied van duurzaam wonen (energietransitie) en duurzaam groen (biodiversiteit, klimaatadaptatie).
De werkgroep ontplooit allerlei activiteiten voor en door Rozendalers. In 2018 heeft de werkgroep de mate van warmte-isolatie van het Rozendaalse woningbestand in kaart gebracht met een enquête, organiseerde zij de Expo Duurzaam Rozendaal en werden er regelmatig artikelen over energiebesparing en duurzaamheid in "In de Roos" geplaatst. Ook de energiecoöperatie ZonneRoos en de inzet van een energiecoach zijn initiatieven vanuit de Werkgroep, die daarmee een waardevolle verbinding zijn voor de gemeente met haar inwoners op dit thema. Ook bij de totstandkoming van deze TVW is de inzet van de werkgroep van grote waarde gebleken.

2. Beschrijving gemeente Rozendaal

2.1 Buurten van Rozendaal

Gemeente Rozendaal kent ondanks de beperkte omvang, een aantal duidelijk afgebakende buurten. Op basis van ouderdom en dichtheid van de bebouwing, hebben wij de gemeente ingedeeld in 6 buurten:

A. De Moestuin: 84 woningen, bebouwingsdichtheid tussen 1.500 en 2.500 per km2, bouwjaar tussen 1954 – 1963, vrij gemiddeld gasgebruik

B. **Omgeving kasteel Rosendael / Koningsberg (inclusief Imbosch en Terlet) / Kleiberglaan:** 76 woningen, bouwjaar gemiddeld 1954 – 1963, maar ook veel vooroorlogse woningen waaronder 40 monumenten, zeer lage dichtheid (<500 woningen / km2). Hoog gemiddeld gasgebruik.

C. **Leermolens Enk / omgeving Delhoevelaan:** 215 woningen, bebouwingsdichtheid tussen 1500 en 2500 per km2, gemiddeld bouwjaar tussen 1954 – 1963. Vrij gemiddeld gasgebruik

D. **Nieuwbouw de Del:** 62 woningen, bebouwingsdichtheid tussen 1000 en 1500 woningen / km2, bouwjaar na 2015. Gasgebruik lager dan gemiddeld in de gemeente

E. **Wijk Kapellenberg:** 130 woningen, bebouwingsdichtheid tussen 500 en 1000 per km2, bouwjaar tussen 1992 en 2005. Vrij gemiddeld gasgebruik

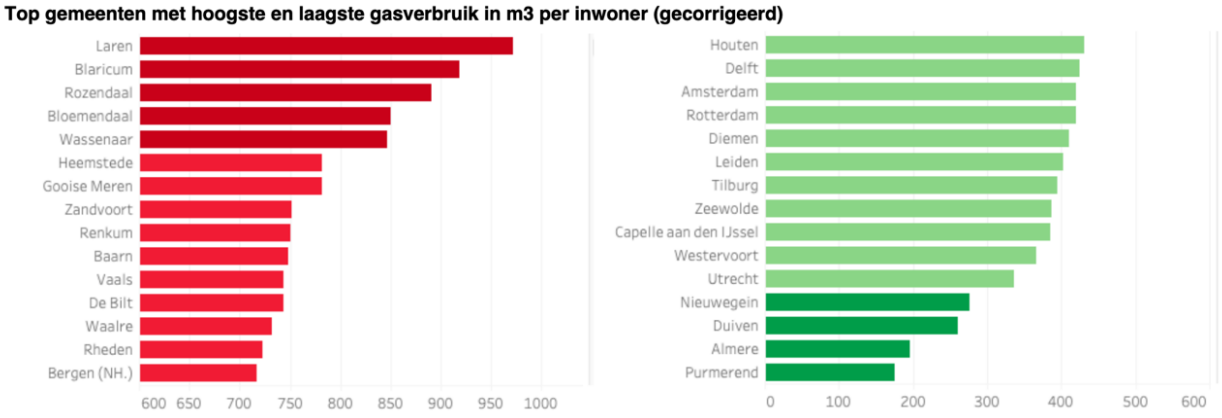

F. **Kapellenberglaan (noordelijk deel) / omgeving Steenhoek:** 133 woningen, bebouwingsdichtheid tussen 500 en 1000 per km2, bouwjaar tussen 1963 en 1992. Gemiddeld gasgebruik hoog.

2.2 Stand van zaken CO2 Rozendaal (en aandeel warmte daarin)

Een gemiddeld huishouden in Rozendaal gebruikt 3.950 kWh aan elektriciteit en 2.240 m3 aan gas. Beide fors hoger dan het landelijk gemiddelde van 2.730 kWh en 1.180 m3.

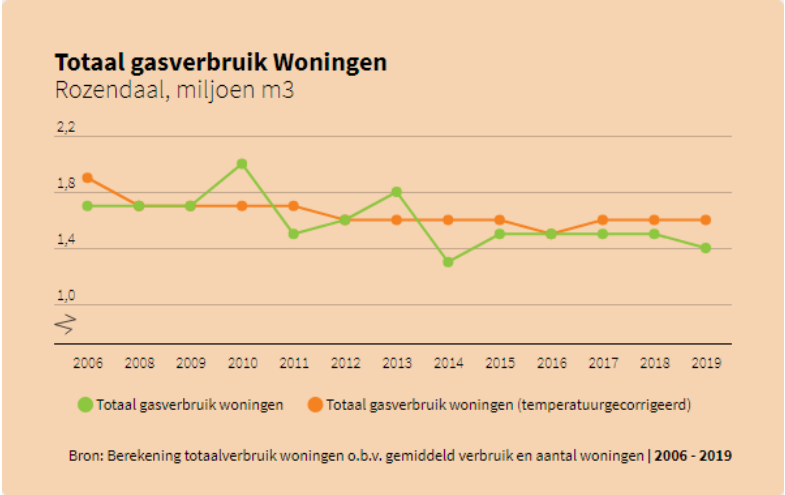
Op het gebied van energiegebruik staat Rozendaal echter ook hoog in het rijtje: Rozendaal staat in de top-3 van gemeenten met het hoogste gasverbruik per inwoner.

Bron: Klimaatranglijst Gasverbruik Gemeenten Kurtosis (november 2020)

Rozendaal kent vrijwel alleen grondgebonden woningen, met een groot gemiddeld oppervlak van een relatief oud bouwjaar. Daarnaast zijn de huishoudens gemiddeld klein. Dat maakt het gasverbruik per inwoner zo hoog.

Het totale gasverbruik van de woningen in Rozendaal bedroeg in 2019 ongeveer 1,6 miljoen m3, met een lichte trend naar beneden. Een duidelijke trendbreuk is nodig om dit gasverbruik naar nul terug te brengen in 2050.

Bron: klimaatmonitor

3. De Rozendaler en duurzaamheid

3.1 Enquête

De werkgroep duurzaam Rozendaal heeft 2 jaar geleden via een enquête bij inwoners geïnventariseerd hoe de energetische conditie van Rozendaalse woningen er uit ziet. Tevens is gevraagd naar plannen om in de nabije toekomst maatregelen te nemen. In het voorjaar van 2021 is een soortgelijke enquête opnieuw uitgezet om nog beter zicht te krijgen op de huidige woningconditie. De uitkomsten van de enquête zijn gerapporteerd als voorlopige resultaten (zie bijlage 2). Er komt nog een definitieve rapportage waarin de relatie met de enquête uit 2019 wordt meegenomen.

Een belangrijke conclusie uit de inventarisatie is dat het is te verwachten dat in 50% van de hele Rozendaalse woningvoorraad enkel glas en oud dubbel glas komende 5 tot 10 jaar vervangen zal gaan worden door HR++ glas. Als ook kozijnvervanging aan de orde is zal in sommige gevallen drievoudige beglazing kunnen worden toegepast. Verder kan winst worden behaald door de ventilatievoorzieningen te verbeteren en daarbij energie te besparen. Aandacht voor de luchtkwaliteit is daarbij bijzonder belangrijk. Ook is er een redelijk groot besparingspotentieel op tapwaterverwarming. Welke oplossingen de voorkeur hebben is mede afhankelijk van de keuze voor de gasloze ruimteverwarming vanwege het combineren van één unit voor beide functies.

Een andere belangrijke conclusie is dat er enige bereidheid is tot het nemen van maatregelen. Hoewel ook enige terughoudendheid te bespeuren is bij de 55% van de respondenten die geen plannen heeft. Het is voor de gemeente van groot belang om aan te moedigen dat inwoners de juiste maatregelen kunnen en willen nemen, die bevorderend zijn voor de energietransitie. Wat is in ondersteunende en informatieve zin nodig voor deze groep?

In de notitie wordt aanbevolen om meer in maatregelpakketten per woning te denken, toegesneden op de beoogde buurtoplossing vanuit de TVW. Dit als vervolgstap op de huidige focus op enkelvoudige isolatiemaatregelen. Als we de uiteindelijke stap naar gasloos maken is er een meer gestructureerde aanpak met zicht op de eindsituatie noodzakelijk. Dat is overigens ook waar de inwoners om vragen. Het is aan te bevelen om bij het stimuleren van de reductie van de energievraag wat breder te kijken en comfort en binnenluchtkwaliteit mee te nemen. De vraag is hoe aan dit alles vorm te geven in de aanpak vanuit de gemeente.

Een laatste interessante conclusie betreft mobiliteit. Van de respondenten heeft 13% een elektrische auto en geeft 26% aan de komende jaren een elektrische auto aan te schaffen. Dat vraagt iets van de gemeente ten aanzien van openbare oplaadpunten en laadinfrastructuur.

3.2 Buurtgesprekken

Afgelopen juni 2021 gingen wij op verschillende avonden samen met werkgroep Duurzaam Rozendaal in gesprek met bewoners vanuit verschillende buurten. De gesprekken gingen over (het gebruik van) energie en warmte in een veranderende toekomst zonder gebruik van aardgas. Hoe zou dit vorm kunnen krijgen? Wat zijn risico's en kansen? Hoe zou de betrokkenheid van Rozendalers kunnen worden vergroot? Een integraal verslag van de uitkomsten en aandachtspunten uit deze gesprekken vindt u in de bijlage.

3.2.1 Rode draad buurtgesprekken

Zorgen zijn er bij de bewoners van Rozendaal over zowel de technische als financiële haalbaarheid. Is de huidige stand van de techniek wel bewezen toereikend? En zo ja is het dan wel betaalbaar? Hierdoor is er veel onzekerheid en onduidelijkheid over de impact van de energietransitie, zowel op de privé-sfeer als op de openbare woonomgeving. Er is zeker een wil om deze uitdaging van de toekomst aan te gaan maar ook behoefte aan meer (centrale) regie, richting en duidelijke informatie. Investeren in isolatie en zonnepanelen zien de meeste bewoners als een goede eerste stap om te verduurzamen. Daarnaast waren ook ambitieuzer plannen en geluiden te horen over bewuster gedrag en het nastreven van een meer circulaire economie en leefomgeving. Een duidelijke en integrale (lange termijn) aanpak vergroot de kans op goed resultaat.

Aansluiten bij de kracht van kleine initiatieven in de buurt gecombineerd met de bereidheid om collectief en zichtbaar te verduurzamen vergroot die kans ook.

3.2.2. Betrokkenheid bewoners

Rozendaal kent een grote sociale betrokkenheid van bewoners met naaste buren. Daarnaast zijn er straat- of buurtactiviteiten, hoewel niet overal even actief. Een aandachtspunt hierbij is dat er relatief weinig plekken (open inloop) in Rozendaal zijn om elkaar te kunnen ontmoeten Gezien het belang van de participatie door inwoners is het goed na te denken over de mogelijkheden de cohesie in de buurten te versterken. Wat betreft thema warmte wordt goed geïnformeerd zijn over isolatie, opwek hernieuwbare energie en financiering belangrijk gevonden. Er zijn daarom zeker mogelijkheden om de huidige betrokkenheid op het thema verder te versterken via kleinschalige (duurzaamheids-)initiatieven van inwoners zelf. Denk aan besparings- of vergroeningsacties zoals het gezamenlijk inkopen of delen van spullen of mobiliteit. Of aan thema-informatieavonden en verduurzamingsadviezen op maat. Activiteiten moeten laagdrempelig zijn en herhaling helpt om het duurzaamheidsthema onder de aandacht te houden.

3.2.3 Inzet jongeren

Er is een basisschool en een actieve middelbare school (‘t Rhedens) die ook jongeren van buiten Rozendaal trekt. Maar de praktijk leert dat Rozendaalse jongeren na hun 18e grotendeels wegtrekken om bijvoorbeeld te studeren. Daarbij is het lastig deze groep te betrekken bij het onderwerp. Toch vonden wij dit belangrijk genoeg om te proberen. Via docenten van de school hebben wij jongeren van ‘t Rhedens (klas 4havo en 5vwo) mee laten denken over een duurzame toekomst in Rozendaal, door hen via een app en op basis van drie vragen korte filmpjes te laten maken. Via deze filmpjes hebben wij hun meningen, tips en adviezen aan de gemeente kunnen ontvangen. De tips gaan veelal over klimaat, het vasthouden van water en vergroening in de wijk en zijn nuttig om mee te nemen. Een compilatie is te vinden op https://vimeo.com/565621018 of via de website van de gemeente.

4. Hoofdlijnen warmtebeleid

Op basis van algemene uitgangspunten, de verkenning van de gemeente en de buurtgesprekken, komen we tot de volgende uitgangspunten voor het warmtebeleid in Rozendaal.

- Betaalbaarheid voor iedereen

We streven naar minimale of acceptabele maatschappelijke kosten voor zowel woningeigenaren, huurders, VVE's (Verenigingen Van Eigenaren) als eigenaren van bedrijfs- of kantoorpanden. Dit vraagt om nationale financieringsregelingen en betaalbare oplossingen voor woningeigenaren. We willen voorkomen dat de warmtetransitie leidt tot een grotere sociale ongelijkheid. We zetten een gerichte subsidie in waar mogelijk en volgen nationale ontwikkelingen voor grotere financieringsconstructies. De vele ontwikkelingen op dit vlak, zowel bij de rijksoverheid als bij financiële instellingen, geven voldoende reden om aan te nemen dat betaalbaarheid voor iedereen bereikbaar is.

- Energiebesparingsmaatregelen als basis

De overgang naar duurzame warmtebronnen, kan niet los gezien worden van het omlaag brengen van het gebruik. Energie die niet wordt gebruikt, hoef je ook niet duurzaam op te wekken. Met het relatief hoge gebruik en het beperkte aantal beschikbare duurzame warmtebronnen, is dat in Rozendaal ook een logische insteek. De kernboodschap van het Rozendaalse warmtebeleid is dat we streven naar duurzaam en comfortabel wonen. We beperken niet alleen de warmtevraag en stappen gefaseerd over op duurzame bronnen maar hebben ook aandacht voor koeling, ventilatie, comfort, welzijn en een gezond binnenklimaat.

- Schoon, betrouwbaar en technisch efficiënt

Maximale inzet van duurzame en efficiënte bronnen voor warmte, denk aan warmte uit bodem of water, restwarmte en geothermie. Op de lange termijn is het verbranden van biomassa niet houdbaar. Om die reden beschouwen we deze optie niet als duurzame bron. Elke alternatieve warmtevoorziening moet betrouwbaar zijn, dat wil zeggen dat leveringszekerheid is gegarandeerd. Ook veiligheid en leefbaarheid staat voorop. Geothermie passen we alleen maar toe daar waar dit op een veilige en verantwoorde manier samen kan gaan met drinkwaterwinning en -bescherming. We hebben oog voor overlast van geluid van warmtepompen.

- Lokaal gericht

We streven naar maximale maatschappelijke lokale baten. Door zo veel mogelijk samen te werken met lokale en regionale partners en partijen, en die in te zetten in de realisatie van de transitie. Ook streven we naar zo lokaal mogelijke warmtebronnen.

- Denken vanuit participatie

Sterke betrokkenheid van inwoners en andere betrokken partijen is wenselijk. Dit creëert een maximaal draagvlak. Participatie ontstaat niet vanzelf en vraagt om veel input om deze op gang te brengen. Dit vraagt ook om vertrouwen in elkaar, transparantie waar nodig en duidelijkheid over eigenaarschap. Alleen zo kunnen we de zekerheid bieden dat na afloop van de warmtetransitie, onze gebouwen op een schone en betrouwbare manier verwarmd zullen worden. Aansluiten bij de wensen van inwoners betekent ook dat we kansrijke initiatieven vanuit de inwoners faciliteren. In Rozendaal is de werkgroep duurzaam Rozendaal al langer actief. Zij hebben een belangrijke rol in de lokale energie- en warmtetransitie.

- Flexibele, lerende aanpak

Het wiel is nog niet uitgevonden, overal is men zoekende. Dit vraagt om een flexibele aanpak met ruimte voor nieuwe oplossingen (die nu nog niet in zicht zijn), zonder daarmee de opgave op de lange baan te schuiven.

- Aansluiten bij bestaande acties

De warmtetransitie is geen losstaande opgave. Waar mogelijk zoeken we aansluiting bij andere werkzaamheden die in de gebieden plaatsvinden, zoals vervanging van de riolering, renovatie van woningen of het verhogen van de leefbaarheid. Kwaliteit van de omgeving staat hierbij voorop. We sluiten bovendien aan bij regionale en landelijke ontwikkelingen of bij werkzaamheden van andere partners. Bovenal willen we aansluiten bij bewoners; wat leeft er bij hen en hoe past de warmtetransitie daarin?

5. Duurzame warmteopties Rozendaal

5.1 Voorkomen van gebruik: energiebesparende maatregelen

Een overgang naar een duurzaam warmtesysteem, kan niet zonder het omlaag brengen van het verbruik. De warmtetransitie is een complexe puzzel die overal anders uit kan pakken. Het is belangrijk aan te sluiten bij wat er lokaal kan en wenselijk is. In Rozendaal is dat, nog meer dan elders, het isoleren van woningen en minder energieverlies door ventilatie om daarmee het verbruik omlaag te brengen.

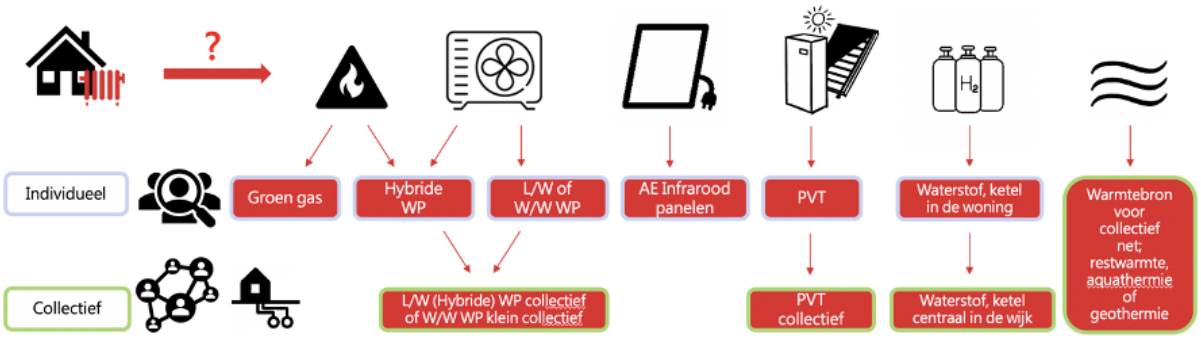
Isoleren is de eerste en een zeer belangrijke stap die gebouweigenaren nu al kunnen nemen. Isoleren vermindert de warmtevraag en verhoogt het comfort én de waarde van een woning of gebouw. Ook het verbeteren van de ventilatie en de warmte terug te winnen uit de afgevoerde lucht levert een substantiële besparing en een beter binnenklimaat. Daarnaast kunnen door daling van de warmtevraag meer gebouwen vanuit dezelfde warmtebron worden verwarmd. Ook kan eenvoudiger op een lage temperatuurverwarming worden overgestapt als een gebouw op een evenwichtige manier is geïsoleerd en geventileerd. Kortom, energiebesparende maatregelen zijn altijd nuttig en positief, mits goed uitgevoerd. Vanwege het relatief hoge energiegebruik is dit extra belangrijk. Bovendien zijn er slechts in beperkte mate hoge temperatuur warmtebronnen aanwezig. Veel gebouwen in onze gemeente verwarmen we in de toekomst individueel met laagtemperatuur warmte. Dat vraagt om goede isolatie en ventilatie van het gebouw. Ook indien nog niet bekend is op welk warmtealternatief een gebouw overgaat. Daarom zetten we hier breed op in.

5.2 Alternatieven voor aardgas

Er is niet 1 meest geschikt alternatief voor aardgas, omdat de buurten onderling verschillend zijn. De beste oplossing voor de warmtevoorziening per buurt is afhankelijk van onder andere de type woningen, dichtheid bebouwing en leeftijd van de woningen, en uiteraard de aanwezigheid van warmtebronnen. Een nabije bron is gewenst omdat warmte over langere afstand niet efficiënt getransporteerd kan worden.

Duurzame warmte kan op individueel niveau bijvoorbeeld geregeld worden met een warmtepomp in de woning. Op schaal van een buurt of wijk kan het met een klein warmtenet gevoed door warmte uit bijvoorbeeld oppervlaktewater. Op schaal van een dorp of deel van een gemeente komt een hoge temperatuur warmtenet dat gevoed wordt door restwarmte van industrie of aardwarmte in beeld. Ook groengas en waterstofgas bieden kansen. In onderstaand figuur staan de verschillende warmteopties weergegeven. Hier wordt onderscheid gemaakt tussen individuele en collectieve oplossingen. Sommige technieken zijn in te zetten voor een individuele of collectieve toepassing. In bijlage 3 zijn deze alternatieven verder uitgewerkt.

Allerlei factoren zijn van invloed op de uiteindelijke keuze. In de volgende paragraaf lopen we de alternatieven door in de Rozendaalse context en doen we uitspraken over de opties die overblijven.

L/W WP = Lucht-Water Warmtepomp | W/W WP= Water-Water Warmtepomp | AE= All Electric |PVT= Photovoltaïsch Thermisch

5.3 Duurzame warmteopties in Rozendaal

Zoals eerder beschreven heeft Rozendaal gemiddeld veel vrij grote grondgebonden woningen, met een relatief hoog gasverbruik. Het wisselt per buurt in hoeverre de woningen geïsoleerd zijn. Ook binnen buurten is er veel diversiteit ondanks de uniformiteit qua woningtype en bouwjaar. Sommige woningen zijn al redelijk goed aangepakt en andere nog totaal niet. De mate van isolatie bepaalt voor een groot deel welke warmteopties geschikt zullen zijn. Indien een woning goed geïsoleerd is kan deze verwarmd worden met een relatief lagere temperatuur. Wanneer de isolatiegraad beperkt is, zal hogere temperatuur warmte nodig zijn.

Of woningen in een buurt geschikt zijn voor individueel of collectieve oplossingen is afhankelijk van de dichtheid en spreiding van de woningen. Een collectief systeem ligt met name voor de hand met een (rest) warmtebron in de nabije omgeving. Warmte uit oppervlaktewater en aquathermie zijn voor Rozendaal niet meegenomen, omdat er gewoonweg geen goede bron op nabije afstand is. Restwarmte is relatief hoogwaardige warmte, van bijvoorbeeld een papier- of steenfabriek. Echter is hiervoor ook geen geschikte bron in de nabije omgeving gedefinieerd en valt deze optie voor Rozendaal ook weg. Ook aansluiting op het warmtenet van AVR ligt niet voor de hand gezien de afstand en andere wijken van Arnhem (en Velp) die hiervoor eerder in aanmerking komen. Voor een (lokaal) collectief warmtesysteem zal dus een duurzame warmtebron in de wijk gerealiseerd moeten worden, bijvoorbeeld collectieve Lucht-Water of Water-Water Warmtepompen.

Waterstof nemen we in de potentiële opties nog niet mee, omdat (lokale) productie nog te kostbaar is. Hoewel pilots lopen en toepassing in woningen mogelijk is, is het de vraag of waterstof beschikbaar komt voor het verwarmen van woningen. Momenteel worden de industrie en zwaar transport als sectoren gezien waar duurzame gassen het meest bijdragen aan verduurzaming. In de toekomst kan dit uiteraard veranderen.

Zonnecellen die warmte opwekken (PVT) kunnen ook collectief op het land of een groot dak opgesteld worden. De warmte kan dan via een kleinschalig warmtenet naar woningen getransporteerd worden. In Rozendaal is hiervoor onvoldoende ruimte; er is geen open veld beschikbaar en onvoldoende grote daken. Deze optie vervalt daarmee ook.

Dit betekent voor Rozendaal:

Waar nodig isoleren om de isolatiegraad zo veel mogelijk te verhogen. Van verwarmen met gas zoveel mogelijk verwarmen met elektriciteit. Daarbij loont het om zoveel mogelijk elektriciteit zelf duurzaam op te wekken.

Individueel:

- Hybride warmtepomp (lucht-water warmtepomp die samenwerkt met de bestaande CV-ketel in de woning). Dit als tussenoplossing naar gasloos.
- Lucht-water of Water-water warmtepomp (CV-ketel verdwijnt uit de woning)
- Elektrische verwarmingselementen (bijverwarmen van ruimtes die tijdelijke of een hoge warmtevraag hebben)
- PVT (tapwater en elektra, in combinatie met een warmtepomp voor de ruimteverwarming)

(Kleinschalig) collectief warmtenet:

- Lucht-water of Water-water warmtepomp in de wijk (CV-ketel verdwijnt uit de woning, piekopwek wordt voorzien door elektrische elementen).

Beter isoleren. All-electric

(kleinschalig) warmtenet warmtepomp (collectief)

GEMEENTE ROZENDAAL

6. Vervolgaanpak per buurt

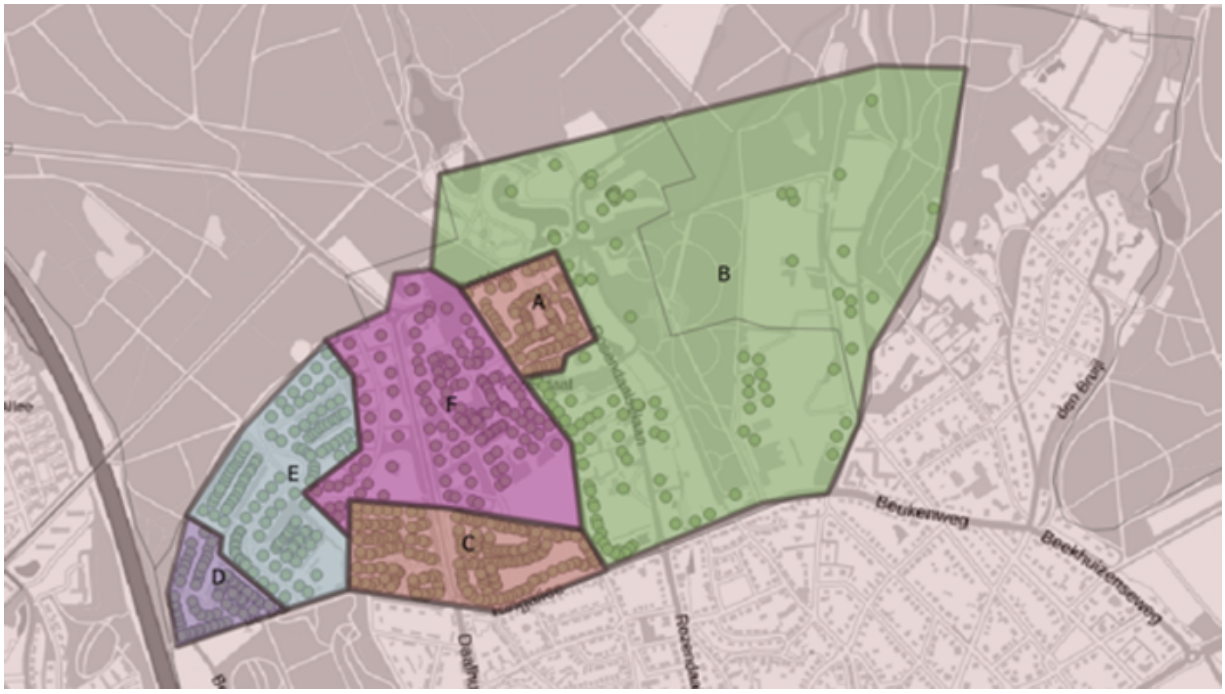
6.1 Aanknopingspunten

De keuze om met een bepaalde buurt te starten hangt niet alleen af van de technische kansen. Het gaat ook om mogelijkheden om werkzaamheden in de openbare ruimte te combineren, om plannen die andere partijen hebben (woningcorporatie) en vooral om draagvlak of energie in de buurt. Het gaat kortom om een combinatie van aanknopingspunten die de aanpak voor een buurt bepalen.

6.2 Conclusie en aanpak per buurt

Met de gecombineerde benadering, komen we tot een aanpak per buurt.

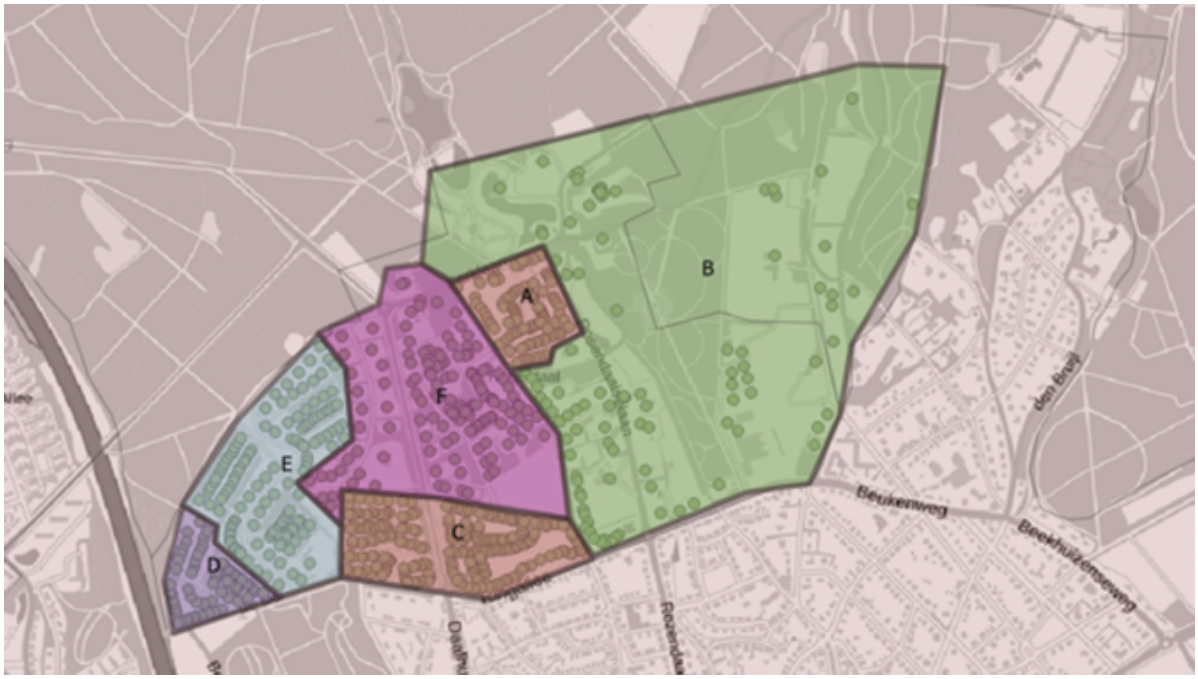
6.2.1 Leermolens Enk / Omgeving Delhoevelaan – De Moestuin (A en C)

We zien dat buurten Leermolens Enk en De Moestuin relatief oudere bebouwing betreft, een gemiddeld bouwjaar hebben tussen 1954-1963, en vrij dicht bebouwd zijn. Dit maakt dat deze buurten in eerste instantie geschikt zijn voor collectieve warmtevoorzieningen. Aangezien er geen restwarmte of aquathermie als geschikte bron aanwezig is, zal er voor het collectieve warmtesysteem centraal warmte opgewekt kunnen worden met een modulair energiesysteem in de wijk. Meest voor de hand liggend zijn daarvoor nu hybride Lucht-Water warmtepompen, zodat de basislast voorzien wordt door all electric warmtepompen, en enkel voor de piekvoorziening centraal aardgas ingezet kan worden.

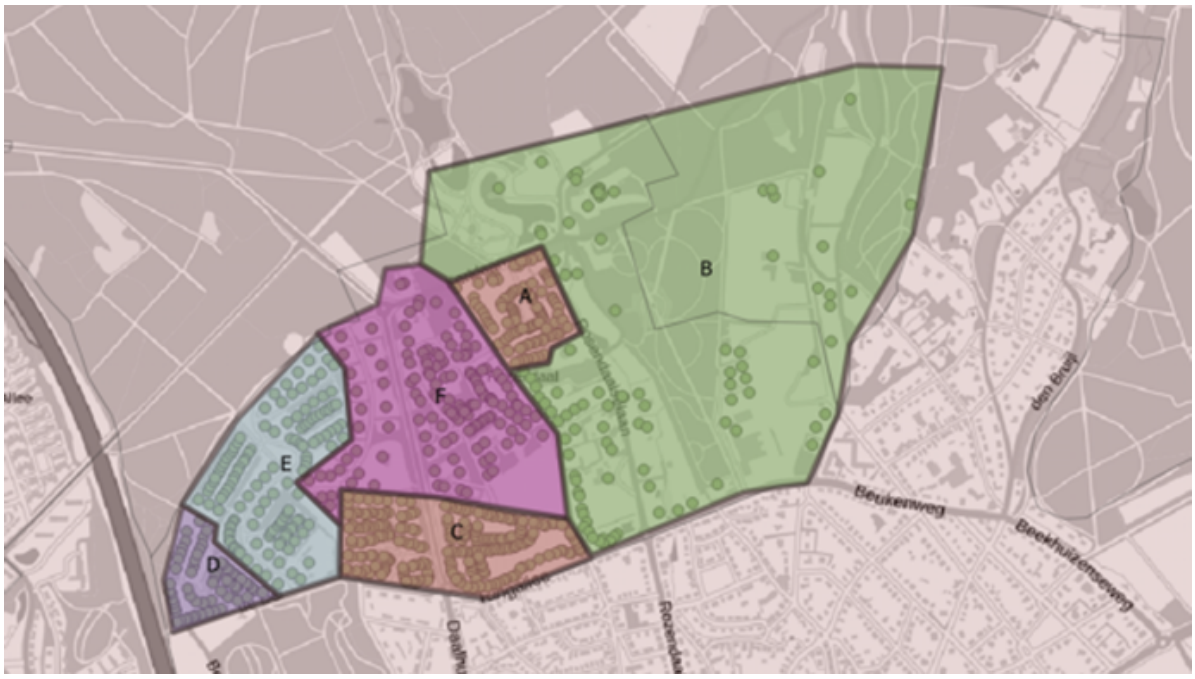
De moestuin is ook de buurt waar het corporatiebezit geconcentreerd is. Woningcorporatie Portaal wil ook met de woningen aan de slag dus dat is een goed moment om samen op te trekken. Het draagvlak en sociale cohesie lijkt in de buurt Leermolens Enk en de omgeving Delhoevelaan ook vrij hoog. Dit zijn kortom buurten waar een collectieve aanpak van isolatie met een verkenning van een kleinschalige warmtenet kansrijk lijkt. Buurten dus om met de volgende stap van een buurtuitvoeringsplan aan de slag te gaan.

6.2.2 Nieuwbouw De Del en Kapellenberg (D en E)

Buurten D en E zijn relatief tot zeer nieuw, en hiermee gemiddeld al vrij goed geïsoleerd. Op zich zijn nieuwbouwwijken geschikt voor een lokaal collectief warmtesysteem, door de hoge isolatiegraad en hiermee mogelijkheid om met lagere temperatuur uit te kunnen. Echter, omdat de buurten juist net zijn gerealiseerd is het niet logisch nu te kijken naar het inzetten en dus realiseren van een collectief warmtesysteem. Eerder kan hier individueel gekeken worden naar warmtepompen of vormen van bijvoorbeeld PVT op dak. Hiermee kom je uit op geheel All Electric varianten. In deze buurten zijn geen andere aanknopingspunten en lijken mensen vooral betrokken bij meer directe buren in plaats van bij de buurt als geheel. Goede voorbeelden uit de directe buurt kan daarbij goed werken. We zetten hier in op voorbeeldwoningen zoveel mogelijk per type woning en gaan vandaar het gesprek aan.

6.2.3 Vrijstaande bebouwing (B en F)

Buurten B en F zijn beide buurten met woningen die gemiddeld bouwjaar 1954 – 1990 hebben, en beide significant minder dicht bebouwd zijn dan buurten A en C. Dit maakt dat we in deze buurten in eerste instantie niet kijken naar collectieve warmtevoorziening. De aanleg is simpelweg niet efficiënt voor de bebouwing. Eerder zetten we in op isolatie en dergelijke met individuele invulling van de warmtevraag, met (hybride) lucht-water warmtepompen.

Voorbeelden kunnen helpen maar maatwerk is hier wel essentieel. Advies op maat door een energiecoach zal daarbij belangrijk zijn. Bovendien vragen de 40 monumentale panden om specifiek maatwerk voor een optimale combinatie van isolatie en behoud van het monumentale karakter.

7. Communicatie- en participatiestrategie

7.1 Naar een nieuwe samenwerking

Voor een succesvolle uitvoering van de warmtetransitie in Rozendaal is een andere relatie tussen overheid – markt – samenleving wenselijk. De al bestaande samenwerking met de werkgroep duurzaamheid biedt daar een uitstekende basis voor. Zij kunnen de schakel vormen tussen de doelstelling van de overheid en de wensen van de inwoners en meewerken aan voorbeelden uit de buurt.

Daarbij heeft Rozendaal mogelijkheden om meer samenwerking te zoeken met een enorm betrokken en open middelbare school met actieve jongeren en bevlogen docenten op het gebied van verduurzaming. Deze interactie kan helpen enthousiasmeren, onderzoeken en informeren.

Een buurtgerichte isolatieaanpak vraagt ook om een koppeling met een uitvoerende partij. In de huidige (en naar verwachting blijvende) krappe arbeidsmarkt is het vinden van een aannemer en installateur lastig en kostbaar. Bundelen van de vraag geeft schaalgrootte en vooraf een geschikte uitvoerende partij vinden geeft gemak voor de woningeigenaar. Dat zal de bereidheid om mee te werken door de individuele woningeigenaar vergroten.

7.2 Rollen en financiering

De warmtetransitie vraagt om inzet van alle betrokkenen met een belangrijke rol voor de gemeente als regisseur van de warmtetransitie. Zoals in de vorige paragraaf beschreven, is het fundament daarvoor met de totstandkoming van de transitievisie gelegd. Een eerste stap is het verder opbouwen van de samenwerking met deze partners, en inventariseren van de meest geschikte manier van samenwerken en de best bijpassende structuur. De gemeente neemt hierin een regierol.

Naast het invullen van de regierol is een belangrijke rol voor ons het onderzoeken van de mogelijkheden op het gebied van (nationale en eventueel provinciale) financiering zodat de transitie betaalbaar is voor iedereen (zie voor een eerste overzicht bijlage 4). Ook het verder doorontwikkelen van de inzet van gemeentelijk financieel instrumentarium (denk aan subsidieregeling of leningfaciliteit) hoort daarbij. De subsidieregeling Energietransitie bestaande woningen Rozendaal loopt op 1 januari 2022 ten einde. Een mogelijke vervolgstrategie kan zijn om specifieke maatwerkregelingen op te stellen op buurtniveau. Met de toekomstbestendig wonen lening is de energiebesparingsopgave al gekoppeld aan het levensloopbestendig maken van de woningen, om zo investeringen in een woning ook voor de oudere doelgroep interessant. Ook kan het woonadvies verbreed worden met een tuinadvies met aandacht voor wateropvang en biodiversiteit. Een integraal woonadvies dus, toekomstbestendig, ondersteund door gerichte subsidie. Dit is onderdeel van een vervolgverkenning voor de hele gemeente.

7.3 Communicatie en vervolgplannen

7.3.1 Buurtuitvoeringsplan

Per 2022 starten we met het maken van een buurtuitvoeringsplan voor de gecombineerde buurten Leermolens Enk / Omgeving Delhoevelaan en de Moestuin. In dit plan wordt de warmteoptie van een kleinschalige warmtenet financieel en technisch verder uitgewerkt en gaan we uitgebreid met de buurt in gesprek om deze plannen vorm te geven. Woningcorporatie Portaal zal daarin ook een nadrukkelijk rol hebben. De gemeente neemt hierin de regie en heeft hiervoor budget vrijgemaakt voor formatie en uitvoeringskosten binnen het Uitvoeringsprogramma Rozendaal Energieneutraal 2050 voor het jaar 2022. Voor de particuliere woningen is er een kansrijk perspectief op een collectieve benadering die verder gaat dan simpele collectieve inkoop. Hierin ligt samenwerking met de werkgroep Duurzaam Rozendaal voor de hand.

7.3.2 Aanpak andere buurten

In de overige buurten koersen we onverminderd op energiebesparing, (vergaande) isolatie en duurzame opwek. We intensiveren binnen deze buurten de communicatie over het verduurzamen van de woningen. Dat doen we, in lijn met het Uitvoeringsprogramma voor 2022, door buurtgesprekken en maatwerkadvies gericht op energie besparen én isoleren. Bij de herziening van het warmtebeleid over 5 jaar, maken we dan opnieuw de balans op. Daarin maken we de keuze of en waar we starten met het volgende buurtuitvoeringsplan richting aardgasloos.

Schematisch geeft dat het volgende beeld:

Bijlagen

Bijlage 1 Verslag Buurtgesprekken Rozendaal

Input voor Transitie Visie Warmte juli 2021

Introductie

Op 22, 23 en 28 juni jongstleden ging de gemeente Rozendaal in samenwerking met werkgroep Duurzaam Rozendaal in gesprek met bewoners vanuit verschillende buurten. Het gesprek ging over (het gebruik van) energie en warmte in de buurt waarbij de gemeente zich samen met haar bewoners wil voorbereiden op een veranderende toekomst zonder gebruik van aardgas. Hoe zou dit vorm kunnen krijgen? Waar te beginnen? Waarom is het eigenlijk belangrijk? Wat vinden bewoners belangrijk? Hierbij treft u een integraal verslag van de uitkomsten van deze gesprekken, dat als belangrijke input en leidraad wordt gebruikt voor het opstellen van de Transitie Visie Warmte voor de gemeente Rozendaal in het najaar 2021.

Na een welkom door wethouder Anton Logemann en een korte introductie over de activiteiten van de werkgroep en van de gemeente is het doel en de planning voor het opstellen van de Transitie Visie Warmte toegelicht door Spectrum. De powerpoint-presentatie hiervan kunt u terugvinden op de website van de gemeente. Tijdens de gesprekken per tafel werden vervolgens eerst de zorgen en risico's die bewoners zien met betrekking tot de energietransitie geïnventariseerd. Daarna kwamen de kansen aan bod. En als laatste werd gevraagd op welke manier de onmisbare betrokkenheid van inwoners bij de energietransitie zou kunnen worden vergroot. De 'rode draad' die we uit deze drie onderwerpen hebben geanalyseerd inclusief conclusies geven we hieronder eerst samengevat weer. Daarna schetsen we in de complete uitwerking alle verschillende onderwerpen en aandachtspunten die zijn aangedragen of ter sprake zijn gekomen.

De drie buurtgesprekken zijn verder aangevuld met een aantal individuele gesprekken die we met bewoners van huurwoningen hebben gevoerd. Deze gesprekken vonden op 30 juni plaats vanuit de 'leefbaarheidsbus' waarmee we bij De Moestuin hebben gestaan. Daarnaast hebben we ook jongeren, leerlingen van 4havo en 5vwo van 't Rhedens, gevraagd naar hun kijk op duurzaamheid in Rozendaal. Door middel van korte filmpjes hebben zij behalve hun mening ook een aantal tips en adviezen aan de gemeente gegeven. Zie voor een compilatie van de filmpjes https://vimeo.com/565621018 of op de website van de gemeente.

Rode draad Zorgen / Risico's

Zorgen zijn er bij de bewoners van Rozendaal over zowel de technische als financiële haalbaarheid. Is de huidige stand van de techniek wel bewezen toereikend (te veel kinderziektes, te weinig ontwikkelde opties)? Is het alternatieve aanbod wel toepasbaar op het (monumentale) vastgoed in Rozendaal? En zo ja is het dan wel betaalbaar? Is het aansluitbaar? Er is gebrek aan kennis hierover en aan goede maatwerk adviezen. Hierdoor is er veel onzekerheid en onduidelijkheid over de impact van de energietransitie. Kunnen nieuwe vormen van warmte wel hetzelfde comfort leveren? Is er veel overlast van bijvoorbeeld geluid te verwachten? Of van (esthetische) vervuiling van openbare ruimte?

Er is zeker een wil te bespeuren om deze uitdaging van de toekomst aan te willen gaan maar er zijn tegelijkertijd zorgen over draagvlak (van moeten naar willen). Er is behoefte aan meer (centrale) regie, richting en duidelijke informatie. Wie heeft welke rol en met welk belang? Tegelijkertijd zijn er ook zorgen over teveel

bureaucratie, teveel polderen, teveel wachten op unanieme keuzes en te weinig actie en ruimte voor experiment (doen!). Er zijn grote verschillen in snelheid tussen generaties en verschillen in (handel)bereidheid van inwoners (om te investeren bijvoorbeeld). Wat kan er nu (collectief) al wel? Hoe daarin gezamenlijk op te trekken? Kunnen bewoners voor elkaar iets betekenen?

Rode draad Kansen

In het algemeen bieden snelle technologische ontwikkelingen nieuwe kansen voor de toekomst. Investeren in laagdrempelige technieken als isolatie en zonnepanelen is een goede en logische eerste stap en kan het comfort van de woning vergroten. Er zijn door de huidige (verduurzamings)urgentie ook kansen voor meer bewust gedrag en op termijn voor een andere meer circulaire economie en mensbeeld. Een duidelijke aanpak (op elk niveau) vergroot de kans op goed resultaat. Rozendaal biedt momenteel mogelijkheden via de inzet van een energiecoach en tuincoach, energiecoöperatie de Zonneroos en met verschillende subsidies.

Hiernaast zijn duidelijk ook meer kansen voor collectiviteit en (energie)gezamenlijkheid via buurt- of leefbaarheidsinitiatieven. Erkenning op de verschillen leidt tot kansen voor klein-collectief-maatwerk. Het is aan te bevelen om te beginnen met bewustwording en enthousiasmering door via de lijn van ‘verhalen-vertellen’ elkaar mee te nemen in de stappen die gezet moeten worden. De kracht van klein combineren met de bereidheid om collectief en zichtbaar te verduurzamen. Pioniers en mainstream samen op laten lopen en leren van elkaar (ook van buiten Rozendaal!)

Daarbij heeft Rozendaal mogelijkheden om meer samenwerking te zoeken met een enorm betrokken en open middelbare school met actieve jongeren en bevlogen docenten op het gebied van verduurzaming. Deze interactie kan helpen enthousiasmeren, onderzoeken en informeren.

Rode draad Betrokkenheid

De sociale betrokkenheid is groot in Rozendaal; soms met naaste buren, soms met de straat of in de buurt. Voor iedereen is aangehaakt zijn en in gesprek blijven belangrijk. Daar hoort zeker ook goed geïnformeerd zijn over isolatie, opwek hernieuwbare energie en financiering bij. Wel zijn er ver uiteenlopende (politieke) standpunten van bewoners, variërend van het innemen van een terughoudende of afwachtende houding tot de oproep dat er allang meer actie op het gebied van verduurzaming had moeten zijn.

Er liggen veel aanknopingspunten om de huidige betrokkenheid meer effectief in te zetten via collectieve acties, informatievoorziening of inkoop (elkaar inspireren mmv werkgroep Duurzaam Rozendaal en partijen als t Rhedens). Activiteiten moeten laagdrempelig zijn en het is belangrijk dat er steeds opnieuw momenten blijven komen om elkaar te ontmoeten (om te voorkomen dat iedereen zelf het wiel uit gaat vinden). Liever te veel informatie dan geen informatie is de boodschap: via In de Roos, buurt-app’s, wandelingen door de buurt en bijeenkomsten. Het onderwerp moet steeds onder de aandacht blijven.

Noot: opvallend is dat er relatief weinig ontmoetingsvoorzieningen zijn in Rozendaal.

Uitwerking buurtgesprekken Zorgen / Risico's

Speerpunt:	Ingebrachte opmerkingen / ideeën / vragen:
Financiële haalbaarheid	**Hoge kosten:** -gebrek aan inzicht in kosten/betaalbaarheid? Voor ieders budget mogelijk maken -aparte aanpak voor buitengebied en vrijstaande woningen ivm te verwachten hoge kosten -risico op hoge kosten door collectieve warmte; subsidie nodig - Kosten voor aansluiting bij grootverbruikersaansluiting (elektriciteit) **Rendement:** -is het haalbaar? Wat is het rendement? Laag of afwezig rendement, wat zijn de kosten/baten (terugverdientijd) -te laag teruglevertarief, -acceptabel maken voor de verkoop -Investeringen versus leeftijd van inwoners **Maatschappelijk:** -kapitaalvernietiging (verwijderen goede infrastructuur) -gasnet verwijderen en daarmee waterstof onmogelijk maken -Verschil in investeringsbereidheid
Kennis	**Technische kennis/adviezen:** -timing: wanneer doe je wat? -Hoe kun je een goede keuze maken? -wat is optimale isolatie? Hoe goed moet isolatiegraad zijn? -vloer isoleren: waar doe je goed aan? -Ventilatie blijft bij verduurzamen aandachtspunt -wie kun je raadplegen? -bij verkoopmoment/natuurlijke momenten strippen/isoleren naar label A (dat duurt lang) - Behoefte aan kennispartijen die meer innovatie kunnen ontwikkelen - Verschil in kennis + generaties - Binnen palet dat aangeboden wordt: wat is nu de verstandige keuze? **Regelgeving en Subsidiekennis:** -bij concrete verbouwplannen is een goed aanspreekpunt voor aanbeveling subsidiemogelijkheden nodig -schaduwwerking van bomen bij zonnedaken: de gemeente kan meedenken over een 'recht op zontoetreding'
Technische haalbaarheid	**Huidige staat vastgoed:** -zorgen over mogelijkheid om aan te kúnnen passen vh huis -wat is de oplossing voor een 160 jaar oude woning, is hier wel een alternatieve warmtevoorziening mogelijk? -oudere huizen met onvoldoende mogelijkheden tot isolatie -Welke technieken zijn toepasbaar voor oude woningen **Huidige stand van zaken techniek:** -techniek van warmtepompen en waterstof is nog niet ver genoeg uitontwikkeld -Onvoldoende uitgedachte technieken/te veel nog te nieuw -Zorgen om zogenaamde 'kinderziektes' in nieuwe systemen (bewezen techniek?) -er zijn nog te weinig opslagmogelijkheden -oppassen dat we niet voor de muziek uitlopen - Te veel 'haast' maken, laat de tijd zijn werk doen

	- Veel moet in 1 x, moeilijk te bevatten: gaat niet alleen om nieuwe techniek, maar ook om totale pakket van maatregelen om de nieuwe techniek te laten werken. Er komt veel bij kijken. -levensduur apparatuur - Omgaan met piekbelasting + opslag -Kan de netbeheerder de vraag/aanbod van elektriciteit aan bij all-electric oplossingen? -Balans tussen elektriciteit en warmte (centraal/decentraal) -haalbaarheid vs beschikbare grondstoffen (voor bv. Accu's) -beschikbare systemen zijn onvoldoende voor bestaande woningen -Oplossing liever niet via hernieuwbare energie uit zon/wind, liever uit kernreactoren. -er is veel onduidelijkheid over waterstof: goede informatie via www.waterstofgate.nl
Onzekerheid en Overlast	**Onzekerheid v. inwoners:** -het moet gemakkelijk zijn om energie-overzicht te houden -te weinig persoonlijke kennis van maatregelen. -er is gebrek aan goede en betrouwbare uitvoerders! -afhankelijk zijn! (van een land, leverancier, techniek elders) - Vertrouwen in de markt: kunnen ze dit aan, voldoende expertise en capaciteit, grote verschillen in offertes -Collectieve systemen: wat bij falen van het systeem? -warmtepomp levert te weinig comfort -verminderd comfort in de woning -niet meer kunnen koken, douchen of verwarmen -Opslagmogelijkheden bij storing zodat er altijd aanbod is. **Te verwachten overlast mbt maatregelen:** -risico geluidsoverlast warmtepompen -geluid van machines, omvormers -overlast zoals geluid/gezondheidsrisico's -geluidsoverlast -landschapsvervuiling door zonnevelden en windmolens -het dorp is te klein voor een windmolen -plek voor zonnepanelen -esthetiek: wildgroei aan panelen/molens -aanzien/esthetiek -Risico van individueel inpakken woningen: iedereen een andere gevel? Hoe gaan we dat collectief oppakken, zodat het geen ruimtelijke 'rommel' wordt? -risico afval op termijn
Regie/governance	**Afhankelijkheid en ethiek:** -Zonnepanelen uit China uit Oeigoeren werkkampen -Winstmaximalisatie energiebedrijven -Afhankelijkheid Russisch gas -Centrale voorziening, monopolie op warmte -Partijen met winstoogmerk -Opkomende economieën, wens tot ontwikkeling daar **Onduidelijke belangen/verantwoordelijkheden:** -onduidelijk welke speler welk belang heeft -Houtje touwtje oplossingen; fragmentarisch per gemeente, zou centraal geregeld moeten worden -geen structurele oplossingen -risico op overheid met wisselende inzichten -risico dat er geen keuze wordt gemaakt -bureaucratie: hoe snel kunnen overheden/partijen schakelen (paarse krokodil) -overheid met centraal belang vs decentraal belang

	-Er is gebrek aan regie terwijl het een landelijke opgave is. Dat zorgt voor een lappendeken, weinig grip op (straat)beeld en weinig balans tussen vraag en aanbod. De uitdaging is ook om meer collectief te kunnen kijken -Niet allemaal zelf het wiel uitvinden: collectief oppakken op grote schaal (niet te klein denken) -Hoe ga je om met isoleren van twee-onder-een kap of rijtjeswoningen: collectieve aanvliegroute wenselijk **Draagvlak:** -uitgaan van het zelfoplossend vermogen van inwoners en die faciliteren ipv topdown denken -zorg over dwang en het verplicht stellen van.. -Draagvlak voor maatregelen/draagvlak van grootste groep -Van moeten naar willen -Hoe kunnen huurders mee gaan doen? -Verschil in snelheden tussen inwoners: kan iedereen wel meedoen? -Unanieme keuzes zorgen voor vertraging
<u>Overig</u>	**Maatschappelijk:** -we hebben een morele plicht het probleem aan te pakken -we wachten veel te lang: we moeten kijken naar mogelijkheden, experimenteren en doen! -open staan voor experimenteren + doen, om extra vertraging te voorkomen -Bij de bron beginnen: consumptie -Nog meer energieconsumptie door oa airco's -Wat is de impact van maatregelen op dieren/vleermuizen? -Fossiel moet eerst op voordat er iets anders gebeurt -Minder grijs, meer groen: auto te gast – fiets/voetganger leidend -Gebruik van de ondergrond voor warmtevoorziening in relatie tot drinkwatervoorziening -Risico's van boren in de grond -Blijven nadenken over een totaal-oplossing, niet alleen in de techniek of bouw blijven hangen

Uitwerking buurtgesprekken Kansen

Speerpunt:	Ingebrachte punten, opmerkingen, ideeën:
Techniek	**Hernieuwbare energie:** -zonnepanelen -zonnepanelen en isoleren op korte termijn: laag risico, hoog rendement -Alle potentiele daken volleggen met PV-panelen -waterstof -inzetten op waterstof **Opslag:** -basaltopslag centraal in de wijk (thermische opslag) -zelfvoorzienend door opslag van energie (huisaccu) **Hergebruik:** -minder en slimmer waterverbruik (hemelwater vs drinkwater): voorbereiden op de droogte -gasnet hergebruiken -gebruik 'oud' voor 'nieuw' qua systemen (denk bijvoorbeeld aan hergebruik van oude netwerken/infrastructuur) **Nieuwe ontwikkelingen:** -Vooruit door innovatie -Technologie helpt ons verder -(Ver)Nieuwbouw als voorbeeld stellen (bv Steenhoek) -Thorium / kernenergie -Kennisontwikkeling duurzaamheid -Piza-proeven uitvoeren (testomgeving inrichten om techniek te beproeven, pilot op Rozendaalse schaal) **Algemeen:** -Exergie zorgt voor evenwicht -gebruik maken van 'natuurlijk' moment om huis te verduurzamen, bijv. bij verkoop of modernisering (sanitair, keuken) -Investeren in iets wat zichzelf al 'bewezen' heeft (ook irt goede voorbeelden) -Extra ondersteuning voor specifieke verduurzaming (denk aan monumenten bv) -Aptera (nieuwe auto van de toekomst)! -Ook de vraag durven te stellen om energie uit de Sahara te halen
Organisatie / governance en aansturing	**Gezamenlijkheid:** -Wijkwarmtenet kans voor de wijk -Grote daken in Rozendaal bieden ruimte voor vergroten aantal zonnepanelen (meer dan voor eigen gebruik) -Kijken naar deelauto-concept of andere deelconcepten: wat kunnen we daarvan leren voor bijvoorbeeld energiesysteem van de toekomst -samenwerking met gemeente Rheden -Kijk ook naar regionale oplossingen -Goede voorbeelden vanuit andere gemeenten ophalen -onnodige regels aanpassen (welstand, monumenten) -collectief aan innovatie en/of inkoop doen (ism buren) -Collectief oppakken, samen met je buren -Stimuleren van nieuwe collectieve initiatieven -Van 'ieder voor zich' naar 'samen collectief' -voorbeeldfunctie gemeente -Kracht van klein – benutten -Per buurt een voorbeeldhuis -Bereidheid tot pionieren (voorbeeldhuizen) -subsidie vooral voor mensen die het niet kunnen betalen!

	-Inwoners die niet zelf kunnen investeren mee laten liften met diegene die dat wel kunnen -Ondersteuning vanuit gemeente, door bijvoorbeeld handhaven van subsidie en leningfaciliteit -In de basis is er in Rozendaal voldoende geld (nu nog bereidheid tot investeren) -Meer deelname aan de ZonneRoos - Zonneroos als oplossing voor schaduwwerking zonnepanelen -Ambassadeurs per buurt/straat: inwoners gaan andere inwoners enthousiasmeren -Elkaar laten zien + verhalen vertellen -voorlichting blijft nodig -gebruik het enthousiasme van buurtinitiatieven -Energiecoach geeft huis-aan-huis advies (wel actiever aanbieden) -Samen optrekken met de buurt **Pragmatische keuzes:** -Logische stappen zetten: energieverbruik verminderen, tussenoplossing hybride warmtepomp, groene bron warmte en water -Afsluiten gas gratis maken -Decentrale aanpak -Voor de hand liggende opties eerst: zeeschepen en grote vervuilers landbouw / industrie -Aansluiten bij natuurlijke momenten (verhuizen, verbouwen) -Bij bouwaanvragen direct ook mogelijkheden meegeven van verduurzaming van de woning (inclusief warmte voorziening) -Grote woningen in Rozendaal splitsen om er met meerdere huishoudens te gaan wonen, ook in relatie tot levensloopbestendigheid (grote woningen verkleinen, en direct verduurzamen) -Kleine gemeente/gemeenschap: snel schakelen -Werken aan verminderen fossiel energieverbruik -Nieuwe inwoners: direct pakket van informatie meegeven, informeren over de mogelijkheden die geboden worden vanuit gemeente/andere overheden -Beter laten landen van initiatieven zoals de enquête onder inwoners, zodat meer mensen mee gaan doen (meer context meegeven, waarom het belangrijk is dat mensen de vragenlijst invullen)
<u>Comfort</u>	-kleding/leefpatroon aanpassen -bijdrage aan collectief -sociale cohesie (leefbaarder buurt) door ervaren gezamenlijke noodzaak -behaaglijke woning -zuinigheid en vlijt herwaarderen -Isoleren vergroot comfort
<u>Overig</u>	**Wereldbeeld/visie:** -snelle verandering ís mogelijk (jeugd gaat anders denken, meer circulair, meer hergebruik). Het is een uitdaging om in te leveren op langere termijn te bestendigen. -leefbare wereld voor de (klein)kinderen -Argument voor de kinderen + kleinkinderen beter inzetten -CO2-belasting helpt bij maken van keuzes -Duidelijke visie centrale overheid -iets meer sturing overheid/gemeente (bijv. verplicht stellen van gebruik daken) -morele plicht -meer oog voor de natuur: herijking van het mensbeeld: door de interactie tussen mens/techniek zijn er meer mogelijkheden om kennis te delen en ontstaat ook een andere economie -afhankelijk zijn is een kans: op meer sociale cohesie en betrokkenheid in de buurt (bijv: zorg voor de berm) -we móeten samenwerken!

	-urgentie is een kans -Corona heeft laten zien dat we solidair kunnen zijn bij een crisis -Meer met minder- bewustzijn creëren (versoberen) -Weer terug naar nieuwe nuts / vanuit collectiviteit

Uitwerking buurtgesprekken Betrokkenheid

Speerpunt:	Ingebrachte punten, opmerkingen, ideeën:
<u>Wat is er al</u>	-kans om mee te praten en te denken -Energiecoach! Tuincoach! Binnenruimte vs buitenruimte. Aanbod huisbezoek voor advies en plan. Hij kan breder inventariseren?! -misschien mogelijk om via de straatapps extra te communiceren? Meer informatieuitwisseling nodig (voor collectief inkopen bijvoorbeeld) -Er is al grote betrokkenheid in Rozendaal -Buurtvereniging onlangs opgericht in Leermolens Enk (veel jonge gezinnen) -Binding in de wijk, vooral naaste buren (geen overkoepelende activiteiten of organisatie) -Rotary Rozendaal – Rheden als platform / netwerk -bereidheid om mee te denken en doen in uitwerking TVW, elkaar verhalen vertellen en inspireren -betrokkenheid vergroten door in te spelen op angst van mensen om (anders) iets te missen
<u>Vervolg</u>	-op de hoogte blijven via bijeenkomsten/sessies -wijkbijeenkomsten met de burgemeester -Betrokkenheid betekent meedenken en meepraten -Wil tenminste geïnformeerd worden over vervolg -Informeren via De Roos en dit soort bijeenkomsten -Neutraal advies vanuit de gemeente -Informatievoorziening isoleren en besparen -Resultaten tonen (goede voorbeelden) -Website -Gesprek blijven voeren -Inzicht in financieringsvormen geven -Maak het begrijpelijk: understanding is the beginning of accepting -Graag regelmatig briefen op de voortgang, liever te veel als te weinig informatie -Betrokken worden op tijdsplanning: wanneer komen de buurtuitvoeringsplannen in beeld, dan weer actief mee denken en doen. -Meelezen en meedenken in conceptrapportage -Veel informatie via website en In de Roos beschikbaar stellen -Regelmatig organiseren van bijeenkomsten + laten zien van goede voorbeelden -Delen van inspiratie/mogelijkheden via de In de Roos of een app

Uitwerking van individuele gesprekken met bewoners huurwoningen de Moestuin

Zorgen betreffen vooral de kwaliteit en comfort van de woningen. Er lijkt een vrij brede wens tot comfortverbetering door isolatiemaatregelen.

- Slechte isolatie (glas, gevels, muren, dak)
- Vocht, schimmel
- Houtkachels (fijnstof in de buurt)
- Geen dakisolatie, dakisolatie kan beter
- vocht in de kelder
- Dubbel glas is er maar kan beter
- Vloer en voordeur tochten
- Groen moet blijven/onderhoud door gemeente kan beter

(Sommige) Mensen zijn te spreken over de kwaliteit van de woning en de recente aanpak (cv-ketel).
(Bredere) Kansen voor de gemeente en woningcorporatie Portaal om zich meer gezamenlijk in te zetten vwb energietransitie huurders

- Nieuwe ketels gekregen in 2020
- Ca 20 jaar geleden geïsoleerd, lijkt nog prima
- Comfort is prima
- Wil graag zonnepanelen (3x genoemd)
- gemeente zet zich voor ons in
- veel groene tuinen

Wisselend beeld over de sociale betrokkenheid in de buurt. Initiatief voor gezamenlijke activiteiten is beperkt. Wel behoefte aan breder trekken van activiteiten dan enkel voor de eigen straat.

- Niet direct veel contact in de buurt, wel goed contact (naaste) buren
- Sfeer is goed
- Niet veel initiatief
- Trotsmarkt Rozendaal (18-7)
- Zomerse kerkfair

Vervolgmogelijkheden:

- Informatievoorziening via De Roos en website
- Iets organiseren met straat verderop (bijv. gebruik en onderhoud groenstrook)
- Wandelen met de gemeente

Uitwerking aanvullende tips van leerlingen ’t Rhedens (via filmpjes)

Groen tegen klimaatverandering

-groene daken voor koelte en biodiversiteit (verhogen levensduur dak en koopwaarde huis)

-groene balkonnen, groene grenzen, groene straten voor schaduw

-meer uitleg over onderhoud en beheer van groene grenzen

-beschikbaar stellen van materiaal voor onderhoud van groen

-bestrating eruit, groen erin, minder tegeltuinen en meer ecotuinen en gras

-plantensubsidie geven voor groenere tuinen en moestuinen

-meer prullenbakken voor een schone natuur

-wittere wegen tegen hittestress en ook minder brede wegen

Vasthouden van water tegen droogte:

-regenpijpen afkoppelen en regentonnen installeren

-meer voorlichting over verdroging en beloningen uitdelen

-ook in bermen meer wadi’s aanleggen ter voorkoming uitdroging (waterputten daarop aansluiten)

-vuilnismannen kunnen misschien regenwater ophalen om wc’s mee door te spoelen?

Minder CO2 uitstoot voor de wereld en de toekomst:

-meer elektrische auto’s stimuleren voor minder fossiel verbruik

-meer laadpalen

-meer zonnepanelen

-meer zonnedaken

-iedereen kan een beetje helpen voor een beter milieu

“want de wereld, dat zijn wij!”

Bijlage 2 Enquêteresultaten

Enquête naar de energetische conditie van woningen in Rozendaal (juli 2021) (voorlopige resultaten)

Bart Poel en Erik Kool

Werkgroep Duurzaam Rozendaal

27 september 2021

1. Inleiding

In 2021 heeft de Werkgroep Duurzaam Rozendaal inwoners van Rozendaal door middel van een enquête gevraagd naar de energetische conditie van hun woning en de plannen om in de nabije toekomst maatregelen te treffen. Ook is een aantal vragen gesteld betreffende elektrische stekkerauto's. Tenslotte bood de enquête de mogelijkheid opmerkingen toe te voegen. Deze enquête is een vervolg op een soortgelijke enquête uit 2019.

Het adviesbureau Spectrum heeft de Werkgroep Duurzaam Rozendaal verzocht de conclusies uit de enquête beschikbaar te stellen om deze te betrekken bij hun rapportage naar de gemeente. Dat sloot niet helemaal aan bij onze tijdplanning, vandaar dat besloten is een voorlopige rapportage op te stellen. De resultaten zullen in een latere rapportage worden gecompleteerd en verfijnd en zo mogelijk worden vergeleken met de resultaten uit de eerste enquête uit 2019. De inzichten en aanbevelingen die uit het materiaal naar voren komen zullen in de werkgroep en met de gemeente worden besproken. Daarbij worden ook de resultaten van de buurtgesprekken betrokken. Deze voorlopige rapportage is verstuurd naar de Werkgroep Duurzaam Rozendaal, de Gemeente Rozendaal en zoals aangegeven naar Spectrum.

Spectrum heeft de werkgroep ondersteund bij het in beeld brengen van de antwoorden op de vragen.

Deze rapportage geeft in korte hoofdstukken de antwoorden uit de enquêtes weer met voorlopige conclusies en aanvullende opmerkingen.

2. Aard van de enquête

In totaal hebben 118 respondenten de enquête ingevuld, tegenover 293 in 2019. Dit betekent een dekking van ca. 17% van de woningvoorraad, tegenover 42% in 2019. Dat is weliswaar veel lagere respons, maar desalniettemin geeft het een bruikbaar beeld, temeer omdat de enquête een redelijke dekking geeft van de woningtypologieën in Rozendaal.
Bij de analyse van de enquête resultaten is het belangrijk te beseffen dat het hier niet gaat om een aselecte steekproef uit de woningvoorraad; net zo min als dit gold voor de eerste enquête. Dit betekent dat, statistisch gezien, de gegevens van geen van beide enquêtes zondermeer mogen worden opgeschaald naar het totaal van de woningvoorraad. De respondenten zijn mensen die het initiatief hebben genomen de enquête in te vullen; een selecte groep dus en geen aselecte steekproef. Desondanks levert de enquête toch belangrijke inzichten in de penetratiegraad van energiebesparende maatregelen en de intentie van de inwoners om de komende jaren maatregelen te nemen. In de uiteindelijke versie van dit rapport wordt nader gekeken naar de representativiteit van de resultaten. Daartoe is de gemeente gevraagd om de feitelijke verdeling van woningtypologieën te verstrekken. Ook zal de rapportage van Spectrum mee in beschouwing worden genomen; dit om de inzichten te integreren.

3. Woningtypologie

De verdeling van de soort woningen en de bouwjaarklasses geven zicht op de representativiteit voor de Rozendaalse woningvoorraad.

Woningcategorieën
Van de respondenten woont ongeveer:
35% in een vrijstraande woning,
43% in een helft van een dubbel
12% in een hoekwoning
8% in een tussenwoning
2% in een appartement
Ongeveer 4% van deze woningen is een monument.

Bouwjaar
Het bouwjaar van de woningen is als volgt verdeeld:
73% is gebouwd voor 1975 met oorspronkelijk nauwelijks isolatie
19% is gebouwd in de periode 1975 t/m 2014 met oorspronkelijk matige tot redelijke isolatie
8% is gebouwd na 2013 met goede isolatie.
Uiteraard zijn veel van de oudere woningen later nageisoleerd.

De resultaten van woningcategorie en bouwjaarklasse zijn hieronder grafisch weergegeven en vergeleken met de verdeling uit de enquête in 2019.

In vergelijking met de eerste enquête uit 2019, met een grotere respons (42%), blijkt dat de catagorieen grofweg eenzelfde patroon laten zien; wel verschillen de percentages. De verdeling over de bouwjaarklassen tussen beide enquêtes komt beter overeen, vooral als beseft wordt dat er vanaf 2019 nieuwbouw aan de voorraad is toegevoegd. De gemeente is gevraagd inzicht te geven in de feitelijke verdeling in woningtypologie, om meer zicht te krijgen op de representatieviteit van de enquête.

4. Isolatieniveau

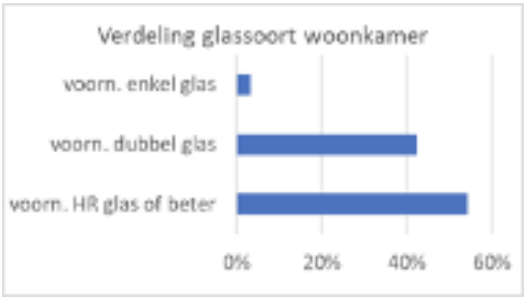
Bij de vragen over het isolatieniveau is onderscheid gemaakt tussen beglazing en naisolatie. Naisolatie speelt vooral bij de 73% woningen van voor 1975 en bij het oudere deel van de woningen uit de periode 1975 – 2014.

Beglazing

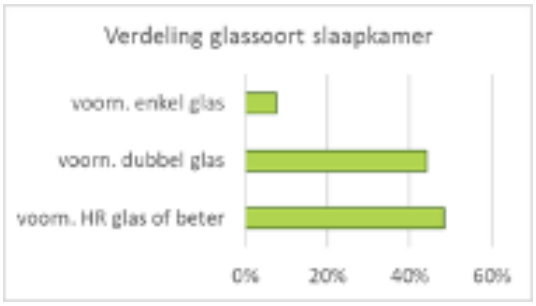
Er is onderscheid gemaakt tussen de beglazing in de woonkamer en de slaapkamers vanwege het verschil in binnentemperatuur.

De resultaten voor de woonkamer en de slaapkamers zijn in de grafieken weergegeven.

woonkamer

slaapkamers

Er is al redelijk veel HR-glas geplaats, ongeveer 50%; iets meer in de woonkamer en iets minder in de slaapkamers. Het percentage ‘voornamelijk enkel glas’ is 4% voor de woonkamer en 8% in de slaapkamers. Veel woningen (ca. 45%) hebben het oude dubbelglas.

Het is belangrijk te beseffen dat dubbel glas een levensduur heeft van ongeveer 20 jaar (plus of min 5 jaar). Het dubbel glas zal na ca. 20 jaar een waas geven tussen de glasplaten. Dit ontstaat doordat vocht door de, oud geworden, omranding diffundeert. Op dat moment is het glas aan vervanging toe.

Het oude dubbel glas in de woningvoorraad is daarom de komende jaren aan vervanging toe; het zit al zo’n 15 tot 25 jaar in de woning. Uit de grafieken blijkt dat er dan een vervangingspotentieel van ongeveer 50% van de beglazing is (enkel en oud dubbel glas), waarmee een forse energiebesparing kan worden gerealiseerd.

De stap van enkel glas naar de betere HR++ beglazing levert 83% reductie van het warmteverlies op; voor de stap van het oude dubbel glas naar goed HR++ glas is dat 66%.

Conclusie: Het is te verwachten dat de komende 5 á 10 jaar, in 50% van de hele Rozendaalse woningvoorraad enkel en oud dubbel glas vervangen gaat worden door HR++ glas van een goede

kwaliteit. Hier en daar zal wellicht ook drievoudige beglazing worden toegepast als er ook kozijnvervanging aan de orde is.

NB. Wat dit kan betekenen voor het gemeentelijk beleid, moet nader worden besproken.

Naisolatie van de constructie
Ongeveer 30% van de respondenten heeft de woning niet nageïsoleerd. Daar zitten woningen bij die niet nageïsoleerd kunnen worden, maar ook woningen die tijdens de bouw al goed zijn geïsoleerd. Dit is dus niet het naisolatie-potentieel.
Gevelisolatie is de meest toegepaste isolatiemaatregel (58% van de respondenten). Dak- en vloerisolatie liggen beide op ca. 45%.

Subsidieverstrekking
Ongeveer 27% van de respondenten gaf aan voor deze maatregelen subsidie te hebben gekregen. Dat speelt over een periode van vele jaren, waardoor niet eenduidig is vast te stellen van welke subsidieregeling gebruik is gemaakt.

NB. Nadere analyse geeft mogelijk meer helderheid over het potentieel aan uit te voeren naisolatie. Ook lijkt het van belang nader te kijken naar te stimuleren pakketten van maatregelen en een collectieve aanpak. Dat wil zeggen, niet simpel collectieve inkoop, maar vooral ook een collectief toegesneden pakket maatregelen met bijbehorende communicatie.

5. Ventilatie

Ventilatie is noodzakelijk voor een gezond binnenmilieu. Te veel ventilatie is overbodig en kan leiden tot substantieel energieverlies. Ventilatievoorzieningen worden onderverdeeld in drie systemen:

- Natuurlijke ventilatie,
  De woning is voorzien van roosters in de gevel en verticale bouwkundige kanalen. Afhankelijk van de winddruk en thermische trek treedt er een ongecontroleerde luchtverversing op; kieren en naden zorgen ook voor luchtuitwisseling. Veelal zijn er afzuigkappen en badkamerventilatoren toegevoegd om de ventilatie wat te verbeteren. Natuurlijke ventilatie is onbetrouwbaar, soms is er te weinig ventilatie en veelal is er te veel ventilatie. Het systeem is nauwelijks of niet regelbaar.
- Mechanische afzuiging
  De lucht wordt op een aantal plaatsen in de woning afgezogen via kanalen door een ventilatiebox die meestal op zolder is geplaatst. De lucht wordt toegevoerd via roosters in de gevel. Deze voorziening is redelijk regelbaar met de drie-standen schakelaar, onder voorwaarde dat de toevoerroosters in de gevel zijn geopend.
- Balansventilatie met warmteterugwinning (WTW)

Hierbij wordt zowel mechanisch afgezogen als ook mechanisch lucht toegevoerd. Dat gebeurd via een kanalen systeem voor aan- en afvoer. De afgevoerde lucht en de aangezogen lucht komen bij elkaar in de ventilatie-unit. Daar wordt de warmte uit de afgevoerde lucht met een WTW over gebracht naar de toetredende buitenlucht, die zo wordt voorverwarmd. Het warmteverlies door ventilatie wordt dan met 85 tot 95% gereduceerd.

Ventilatievoorzieningen
Het overgrote deel 76% van de respondenten heeft een natuurlijk ventilatiesysteem; 18% heeft mechanische afzuiging en 6% heeft balansventilatie.

Natuurlijke ventilatie (76%)
Het overgrote deel van de woningen heeft natuurlijke ventilatie. Dat is een belangrijk aandachtspunt bij het aanbrengen van isolatiemaatregelen. Door spouwisolatie is te verwachten dat naden tussen gevel en kozijnen enigermate worden gedicht. Ook bij dakisolatie zal veelal de luchtdichting verbeteren. Er is een reële kans dat de natuurlijke ventilatie, die al van twijfelachtige kwaliteit is, onvoldoende wordt als veel kieren worden gedicht. Om dat te compenseren is het belangrijk dat roosters in de gevel open staan of raampjes op een kier zijn gezet voor voldoende luchttoevoer. De praktijk wijst uit dat dit zelden gebeurt. Dit probleem is eerder aan de orde gekomen tijdens het Nationaal Isolatie Programma en de jaren 80. Toen heeft het dichten van kieren (de toenmalige "kierenjacht") geleid tot meer vochtproblemen en slechtere binnenlucht kwaliteit. Vervolgens was landelijke voorlichting nodig om mensen te wijzen op een juist ventilatiegedrag, overigens zonder veel succes. Voorkomen is dus beter.

mechanische afzuiging (18%)
Bij deze vorm van ventileren wordt de warme binnenlucht centraal verzameld in de ventilatie-unit en naar buiten geblazen. De mogelijkheid bestaat de warmte uit de afgezogen lucht te halen en deze te gebruiken voor de verwarming van het tapwater of ruimteverwarming. Daarmee worden de warmteverliezen door ventilatie teruggedrongen. Dat gebeurd met een warmtepompboiler of een hybride warmtepomp in combinatie met een verwarmingsketel..

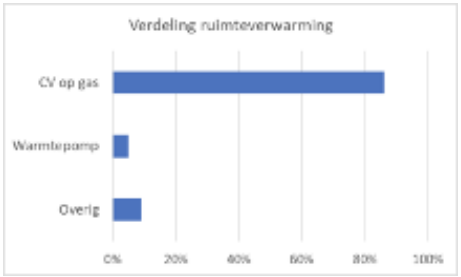
balansventilatie (6%)
Het zal duidelijk zijn dat gebalanceerde ventilatie met WTW de meest energiezuinige oplossing is.

Conclusie: er is de nodige winst te behalen door de ventilatievoorzieningen te verbeteren en daarbij energie te besparen. Een voorwaarde daarbij is dat de kwaliteit van de binnenlucht voorop staat. Met name bij woningen met natuurlijke ventilatie is dat een uitdaging. Het is van belang na te gaan welke ventilatieopties voor welk type woningen in beeld zijn.

6. Verwarming

De verwarming is onder te verdelen in ruimteverwarming en tapwaterverwarming

<u>Ruimteverwarming</u>
Zoals te verwachten verwarmt het overgrote deel (86%) van de respondenten de woning met een gasgestookte cv-ketel. Ongeveer 5% is voorzien van een warmtepomp voor ruimteverwarming.
Dan is er nog een restgroep met verschillende soorten ruimteverwarming variërend van elektrische radiatoren en pelletkachels tot lokale gashaarden.

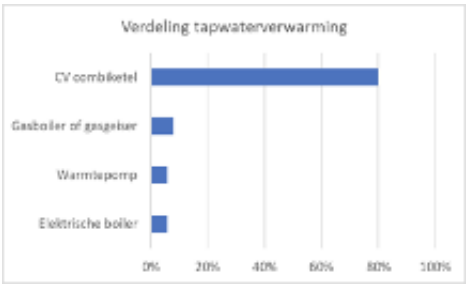

Conclusie: de ketels hebben een levensduur van 15 tot 20 jaar en dat betekent dat er de komende decennia op natuurlijke momenten kan worden overgestapt op gasloos, met dien verstande dat daar, waar collectieve oplossingen voor warmtelevering worden gepland het overstapmoment niet samenvalt met ketelvervanging. Als gasloze oplossing voor individuele bestaande woningen ligt een warmtepomp voor de hand. In principe kan een woning ook elektrisch worden verwarmd, maar dit vraagt veel meer elektriciteit dan de inzet van een warmtepomp, alhoewel een warmtepomp een grote investering is. Bij heel energiezuinige woningen kan elektrische verwarming wel een goede keus zijn.

Aandachtspunten: Een warmtepomp levert een warmwater met een temperatuur die lager is dan bij een gasketel. Er is een lage temperatuur verwarmingssysteem (LTV) nodig. Dit betekent dat de warmteafgifte-elementen de woning warm moet krijgen bij een lagere toevoertemperatuur. Vloerverwarming is een systeem dat bij lage temperatuur werkt. Dat geldt niet zondermeer voor radiatoren in de bestaande bouw, die moeten veelal worden aangepast.

Het is wezenlijk om, voor de woningen waarvoor dat speelt, vroegtijdig een strategie op te stellen of en hoe de overstap naar LTV-afgifte systemen kan worden vormgegeven.

Tapwaterverwarming

Ook voor tapwaterverwarming is de conventionele voorziening dominant. Ca. 80% van de woningen uit de enquête verwarmd zijn tapwater met een combi-ketel op gas. Verwarming door een gasboiler of geiser komt voor bij 8% van de huishoudens; 6% heeft een elektrische boiler en een warmtepomp is bij 6% van de woningen geïnstalleerd. Bij 7% is aangegeven dat er gebruik wordt gemaakt van zonnecollectoren, waarschijnlijk in combinatie met een combi-ketel of elektrische boiler. Daar wordt nog nader naar gekeken (zie de definitieve versie).

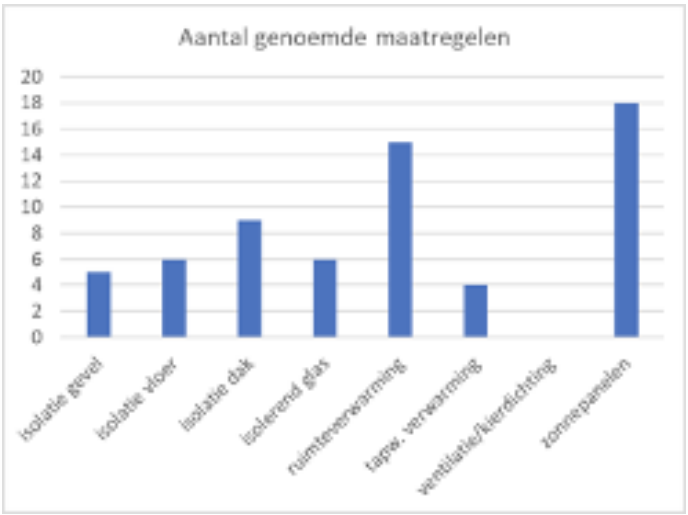
Conclusie: er is nog een redelijk groot besparingspotentieel voor tapwaterverwarming. Welke oplossingen daarbij prevaleren is mede afhankelijk van de toekomstige keuze voor de ruimteverwarming; dit vanwege het combineren van één unit voor beide functies.

7. Zonnepanelen

Uit de enquête blijkt dat 53% van de respondenten zonnepanelen heeft geïnstalleerd. Het totale aantal m^2 zonnepanelen opgegeven door de 62 respondenten is 1350 m^2; gemiddeld per woning is dat 22 m^2. In de enquête van 2019 was dit 15%.

Conclusie: Als er van uitgagaan mag worden dat de enquêteresultaten onderling vergeleken mogen worden is dat dus een forse toename.

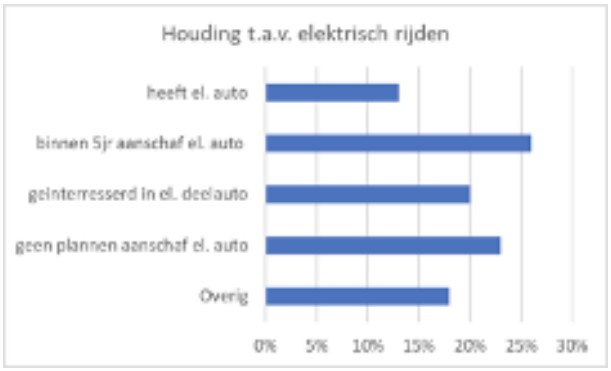
8. Plannen voor verdere maatregelen de komende 5 jaar

Van de respondenten geeft 55% aan de komende 5 jaar geen plannen te hebben voor het treffen van maatregelen; 45 % is dat wel van plan. In het totaal gaven 52 respondenten aan van plan te zijn om de volgende maatregelen te treffen.Wat opvalt is dat ruimteverwarming en zonnepanelen het hoogst scoren. Dat is wellicht te verklaren doordat de plaatsing van zonnepanelen over het algemeen een eenvoudige ingreep is en dat ketelvervanging een natuurlijk moment van heroverweging is. Het isoleren van de constructie scoort minder hoog. Dat geldt zeker ook voor isolerende beglazing. De meeste bewoners zijn zich niet bewust van het feit dat isolerende beglazing een beperkte levensduur heeft en vervanging dus aan de orde is. Opvallend is dat ventilatie en kierdichting niet wordt genoemd, terwijl het uit het oogpunt van binnenluchtkwaliteit en energieverlies een belangrijk aspect is.

Conclusie: Er is enige bereidheid tot het nemen van maatregelen. Vanuit de gemeente is het van belang te stimuleren de goede maatregelen te laten nemen, die niet remmend werken op de energietransitie. Voorts is er vooral belangrijk om voor de 55% die geen plannen heeft na te gaan wat daar de drijfveren en blokkades zijn, om vervolgens een toegesneden communicatie en ondersteuning vorm te geven voor deze groep.

9. Elektrisch rijden

De figuur geeft de antwoorden weer voor dit thema. Van de respondenten heeft 13% een elektrische stekkerauto en 26% is van plan de komende vijf jaar één aan te schaffen. Ongeveer 20% is geïnteresseerd in een elektrische deelauto en 22% is niet van plan elektrische te gaan rijden. De categorie 'overig' bestaat uit mensen die bijvoorbeeld een hybride auto hebben, mensen die fietsen of geen auto hebben.

Conclusie: het bezit aan elektrische auto's zal fors toenemen de komende jaren, wellicht naar ca. 40% bij de respondenten. Dat vraagt om gemeentelijk beleid ten aanzien van publieke en oplaadpunten en het eventueel stimuleren van particuliere oplaadpunten. Naar de toekomst toe zijn er wellicht mogelijkheden om de batterijen in de auto's in te zetten als opslagcapaciteit voor het elektriciteitsnet.

10. Tot slot

- Er kunnen nog veel stappen worden gezet als het gaat om reductie van de energievraag.
- Het is noodzakelijk dat de sociale huurwoningen binnen een redelijke termijn (maar snel) worden verduurzaamd. Er zijn comfortklachten en de hoge energiekosten zijn strijdig met de sociale doelstelling van corporatie.
- Er is een redelijke bereidheid onder de inwoners, alhoewel een belangrijk deel geen plannen heeft maatregelen te nemen.
- Naarmate de nadere invulling van de warmtetransitie en de energietransitie in beeld komt, wordt het ook belangrijk de daarop toegesneden aanpak op voor de woningen (individueel of collectief) centraal te stellen. De vraag is hoe dat zou kunnen in een stimuleringsstrategie die gefocust is op de enkelvoudige maatregelen. Mogelijk dat er meer in maatregelpakketten gedacht kan worden voor bepaalde woningtypen in de gemeente. Als we de uiteindelijke stap naar gasloos maken is er een meer gestructureerde aanpak noodzakelijk. Dat is overigens ook waar de inwoners om vragen.
- Het is aan te bevelen om bij het stimuleren van isolatiemaatregelen wat breder te kijken en comfort en binnenluchtkwaliteit mee te nemen.
- Er lijkt veel bereidheid voor de overstap naar elektrisch rijden en de optie van een elektrische deelauto. De gemeente kan dit in haar beleid faciliteren en stimuleren.
- Het is om tal van redenen cruciaal een goed afgestemde anticiperende communicatie met de inwoners vorm te geven voor de komende jaren. Daarbij zijn continuïteit en consistentie, maar zeker ook flexibiliteit en proactief handelen wezenlijk. Meerdere partijen hebben daarin een rol (gemeente, rijk, werkgroep DR, bewoners afvaardigingen, externe adviseurs, etc.)

NB. In de uiteindelijke rapportage zullen deze samenvattende punten nader ingevuld en uitgebreid worden.

Bijlage 3 Overzicht duurzame warmteopties

We beschrijven onderstaand de verschillende mogelijkheden voor duurzame warmte alternatieven. We maken daarbij onderscheid in individuele oplossingen (all-electric), collectieve oplossingen (warmtenet) en hernieuwbare gassen.

Individueel – all-electric

Bij all-electric wordt de woning geheel elektrisch verwarmd, bijvoorbeeld met behulp van een warmtepomp. Bij all-electric oplossingen gaat het meestal om lagetemperatuur (LT) verwarming. Deze manier van verwarmen vereist dat de woning goed is geïsoleerd. Vaak zijn ook bepaalde aanpassingen aan het verwarmingssysteem nodig. Denk aan het aanleggen van vloer- of wandverwarming of de vervanging van conventionele radiatoren door radiatoren die geschikt zijn voor lagetemperatuur verwarming. De benodigde elektriciteit kan deels op de eigen woning opgewekt worden door middel van zonnepanelen, mits het dakvlak voldoende groot is en het dak een juiste oriëntatie heeft.

Warmtepomp

Een warmtepomp verwarmt het huis als een soort 'omgekeerde koelkast'. Een warmtepomp haalt warmte uit een omgevingsbron (lucht of bodem) en geeft deze warmte binnenshuis af op een relatief lage temperatuur. Woningen moeten dan ook heel goed geïsoleerd zijn (energielabel A of beter) en vaak ook beschikken over een vloer-verwarmingssysteem of speciale radiatoren. De warmtepomp zorgt ook voor warm water om mee te douchen.

Lucht-water warmtepompen maken gebruik van lucht als warmtebron. Dit type heeft een soort airco die lucht van buiten opneemt en hieruit warmte genereert. Een water-water warmtepomp haalt warmte uit de bodem van 50 tot 150 meter diepte. De aanleg van zo'n warmtepomp is ingrijpender en duurder, omdat hier voor de aanleg grondboringen nodig zijn. Ze zijn wel efficiënter en maken minder geluid. Grootschalige toepassing van individuele elektrische warmtepompen leidt ertoe dat het elektriciteitsnetwerk verzwaard moet worden.

Warmtepompsystemen hebben ook de mogelijkheid om te koelen. De laatste jaren neemt de vraag naar koeling in woningen toe. Koeling wordt een steeds belangrijker aspect bij de energiehuishouding, immers de zomers worden warmer en daarmee de koelbehoefte groter. Door te koelen wordt ook warmte geproduceerd. Door deze warmte efficiënt te benutten, bijvoorbeeld lokaal op te slaan kan de warmte later ook weer efficiënt benut worden, waarmee het gehele energiesysteem efficiënter wordt. Een goede isolatie helpt in beide gevallen; het houdt warmte buiten in de zomer en warmte binnen in de winter. Hierdoor vermindert de totale behoefte aan energie.

Hybride warmtepomp

Een warmtepomp kan ook gecombineerd worden ingezet met een andere/ al aanwezige warmtetechniek. We spreken dan van een hybride warmtepomp. De hybride warmtepomp wordt meestal gecombineerd met een gasketel maar dit kan ook een combinatie van warmtepomp en houtkachel of gaskachel zijn. De hybride warmtepomp verwarmt de woning met de warmtepomp gedurende de milde dagen maar stookt bij op piekmomenten en zeer koude dagen. Dit maakt het mogelijk om een groot deel van de warmtevraag in te vullen met de warmtepomp zonder de woning helemaal naar energielabel A te hebben geïsoleerd. Bij een energielabel B kan het aardgasverbruik van de woning toch al snel 70% worden verminderd. De hybride warmtepomp wordt zodoende als een goede transitietechniek gezien.

Photovoltaïsch Thermische panelen (PVT)

De nieuwe generatie thermische zonnepanelen halen gedurende een langere tijd warmte uit de omgeving, niet alleen uit zon, maar ook uit licht en buitenlucht. Voldoende om zonder opslag als bron te kunnen dienen voor een warmtepomp in een woning of in de wijk. Door ontwikkeling van warmteopslag kunnen (op termijn) thermische zonnepanelen ook een groot deel van het jaar een gebouw direct verwarmen. Met beperkte inzet van een warmtepomp kunnen ze het hele jaar door warmte voor ruimteverwarming en warm tapwater leveren.

Infraroodpanelen

Infraroodpanelen geven stralingswarmte af naar een bepaalde plek in de kamer. Zit men in de stralingswarmte dan voelt dat comfortabel, ook al is de luchttemperatuur eromheen lager. Voor hoofdverwarming zijn infrarood (IR)-panelen minder geschikt. Hiervoor lenen individuele elektrische warmtepompen zich beter, omdat ze minder elektriciteit gebruiken. Voor specifieke situaties zoals tijdelijke verwarming van gebouwen die zeer goed geïsoleerd zijn (passiefbouw), kunnen infraroodpanelen een goede oplossing zijn. Een infrarood-paneel als bijverwarming kan het energieverbruik van de hoofdverwarming verminderen.

Collectief – warmtenetten

Collectieve warmtealternatieven zijn warmtesystemen waarbij meerdere gebouwen of woningen zijn aangesloten op dezelfde warmtebron. De warmte wordt via een lokaal warmtenet getransporteerd naar de individuele woningen of gebouwen. Een warmtenet komt in drie smaken; met een hoge-, een midden- of een lage-temperatuurbron. Dit hangt af van de warmtebron die het warmtenet voedt.

Hoge temperatuur bronnen

HogeTemperatuur- warmte (> 70°C) komt bijvoorbeeld van afval- en energiecentrales. Hetzelfde geldt voor geothermie ofwel aardwarmte. Ook restwarmte van industrie kan van hoge temperatuur zijn. Dit soort collectieve alternatieven met hoge temperatuur kunnen een gebouw direct verwarmen zonder dat daar aanpassingen aan de woning voor nodig zijn. Afstand tot de bron en bebouwingsdichtheid zijn wel van belang. Wanneer de afstand te groot is, zijn er te lange leidingen nodig en gaat er te veel warmte verloren. Ook moeten er voldoende afnemers zijn van het warmtenet. Voor gebieden met een lage bebouwingsdichtheid zijn warmtenetten relatief duur en daarom minder geschikt. Het is dus noodzakelijk voor de financiële haalbaarheid en duurzaamheid van een HogeTemperatuur-warmtenet dat de warmte binnen een korte afstand kan worden geleverd en bij een groot aantal huishoudens. De bebouwingsdichtheid (het aantal gebouwen per km2) moet hoog zijn.

Geothermie heet ook wel diepe aardwarmte en is warmte afkomstig uit de aarde (hoe dieper in de aarde, hoe hoger de temperatuur). Er bestaan drie typen: ondiepe geothermie (<500 meter), diepe geothermie (500-4.000 meter in de bodem) en ultradiepe geothermie (>4.000 meter). Geothermie van hoge temperatuur (diep) wordt haalbaar wanneer er voldoende vraag is vanuit de industrie, glastuinbouw en/of de gebouwde omgeving. Cijfermatig betekent dit dat het haalbaar wordt wanneer er minimaal 3.000-5.000 Woning- EQuivalenten (WEQ) aangesloten kunnen worden. In de regio wordt op dit moment onderzoek gedaan naar de potentie van geothermie. Het is daarom nog onbekend of geothermie een bijdrage kan leveren aan de warmtetransitie.

Midden en lage temperatuur bronnen

Bronnen die een lagere temperatuur leveren zijn restwarmte van minder intensieve industriële activiteiten, een warmte- en koudeopslaginstallatie of warmte die uit een rivier of kanaal wordt gehaald.

Een collectief systeem op MiddenTemperatuur (tussen 40°C en 70°C) vereist wel goede isolatie. Ook is een tweede technologie nodig om warm tapwater te leveren, zoals een elektrische boiler. Een optie is om MiddenTemperatuur -warmte met een collectieve HogeTemperatuur warmtepomp eerst centraal op te warmen tot een hoge temperatuur en vervolgens alsnog via een warmtenet te transporteren.

Naast HoogTemperatuur collectieve systemen zijn er ook LaagTemperatuur warmtenetten (<40°C). Voorbeelden zijn Warmte-KoudeOpslag (WKO) en thermische energie uit oppervlaktewater of afvalwater (aquathermie). Dit zijn bronnen die warmte winnen uit de bodem en het riool- of oppervlaktewater. Thermische energie uit oppervlaktewater, kortweg TEO, is duurzame warmte die aan het oppervlaktewater onttrokken kan worden en warmtenetten kan voorzien van warmte. Thermische energie uit afvalwater van de rioolwaterzuivering noemen we TEA. Vanwege de lage temperatuur van de bronnen moet de temperatuur op individueel of collectief niveau met een warmtepomp omhoog gebracht worden naar ten minste 35°C. Bij deze vorm van warmtelevering is vergaande isolatie nodig. Maar de koudere bron maakt het mogelijk om in de zomermaanden (passief) te koelen. Als het om een warmtenet op basis van lage temperatuur gaat, is er voor het water om te douchen een aanvullende oplossing nodig.

Hernieuwbaar gas

Ook zijn er alternatieven die zowel individueel als collectief toepasbaar zijn. Dit is het geval bij hernieuwbaar gas. Hernieuwbaar gas kan in de vorm van groengas of waterstofgas toegepast worden en maakt gebruik van het bestaande gasnet.

De (bestaande) gasnetten kunnen duurzame gassen als groengas en waterstofgas naar gebouwen vervoeren. Bij de overstap op waterstofgas zijn er wel aanpassingen in de woning nodig, zoals een nieuw kookstel en cv-ketel. De toekomstige beschikbaarheid van deze duurzame gassen staat echter nog ter discussie. Enerzijds hebben duurzame gassen veel voordelen. Bij het gebruik van groengas of waterstofgas kan namelijk het bestaande gasnet gebruikt worden en HogeTemperatuur-warmte worden geleverd. Groengas en waterstofgas hebben daardoor het voordeel dat ze geen grote ingrepen in de openbare ruimte en relatief beperkte ingrepen in het gebouw vragen.

Anderzijds zien we ook uitdagingen rondom het gebruik van duurzame gassen. Het huidige aanbod van duurzame gassen is beperkt en de toekomstige beschikbaarheid onzeker. Zo is de toekomstige beschikbaarheid van groengas geproduceerd uit mest een aandachtspunt vanwege de krimpende veestapel. Daarnaast is er nog veel onduidelijkheid over de nationale verdeling van duurzame gassen. Momenteel worden de industrie en het zwaar transport als sectoren gezien waar duurzame gassen het meest bijdragen aan verduurzaming.

Bijlage 4 Financieringsmogelijkheden

Enkele financieringsmogelijkheden op een rijtje:

Subsidies

Proeftuinen aardgasvrij, Ministerie Binnenlandse Zaken

Gemeenten kunnen tot en met 1 november 2021 een rijksbijdrage aanvragen voor de laatste ronde proeftuinen aardgasvrije wijken. In deze derde ronde moet isoleren onderdeel van de aanpak zijn en behoren stapsgewijze oplossingen waarmee veel CO2 bespaard kan worden ook tot de mogelijkheden.

Investeringssubsidie duurzame energie (ISDE), RVO

Woningeigenaren kunnen subsidie aanvragen voor zonneboilers, warmtepompen, aansluiting op warmtenet en isolatiemaatregelen.
Voor zakelijke gebruikers is er subsidie beschikbaar voor zonneboilers en warmtepompen, Daarnaast kan subsidie aangevraagd door bedrijven voor kleinschalige windturbines en zonnepanelen.
VVE's kunnen bovendien subsidie aanvragen voor aansluiting op een warmtenet.

Provincie Gelderland

Bedrijfscollectieven kunnen subsidie aanvragen voor inhuur van externe deskundigen voor een energiescan. Zowel voor het werven van bedrijven/instellingen als het begeleiden van deze bedrijven/instellingen bij de inventarisatie van maatregelen.
Gemeenten kunnen subsidie aanvragen voor procesondersteuning bij Wijk van de Toekomst trajecten.
Gemeenten kunnen subsidie aanvragen voor professionaliseren en vergroten bekendheid energieloketten.

Leningen

Het Nationaal Warmte Fonds

Dit fonds biedt energiebespaarleningen tegen lage rente voor woningeigenaren,VvE's en scholen.
Gemeente heeft duurzaamheids- en stimuleringsregelingen en verstrekt hiervoor leningen (SVn product)
Diverse Europese subsidies kunnen ondersteuning bieden in de vorm van procesgeld of subsidie voor aanleg van nieuwe infrastructuur.
Diverse hypothecaire leningen: deze zijn rendabel vanaf €15.000,- in verband met de bijbehorende administratie- en advieskosten.

Overig

Collectieve inkoop acties kunnen zorgen voor lagere kosten per maatregel, bijvoorbeeld isolatie en zonnepanelen. Gebouwgebonden financiering is nu nog niet mogelijk, maar is in onderzoek op nationaal niveau.

Raadsvoorstel

Gemeente ROZENDAAL

Onderwerp
Regionale agenda 2022 Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen met de vijf opgaven

Adviseur	: B. Boelens	**Datum B&W**	: 5 oktober 2021
Programma	: 0 Bestuur en organisatie	**Datum Raad**	: 2 november 2021
Portefeuillehouder	: E. Weststeijn	**Openbaar**	: ja

Aan de Raad

Aanleiding

Op 6 juli 2021 heeft uw raad een zienswijze ingediend over de concept regionale agenda 2022 van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. De regio heeft de opmerkingen uit deze zienswijze, en uit de zienswijzen van de andere gemeenten verwerkt. Op basis hiervan is er een definitieve agenda opgesteld. Deze ligt nu voor ter vaststelling. Wij hebben in onze zienswijze de intentie uitgesproken om aan alle vijf de opgaven deel te nemen. De agenda wordt nu aangeboden aan de 18 gemeenten met het verzoek om in te tekenen. Parallel aan dit proces hebben de regio, de provincie en The Economic Board een bestuursakkoord gesloten, waarin de provincie de intentie heeft uitgesproken evenredig bij te dragen aan de opgaven.

Gevraagde beslissing
1. Kennis te nemen van de regionale agenda 2022 van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen.
2. Het college toestemming te geven de vijf opgaveovereenkomsten af te sluiten.

Wat willen we bereiken?
Doelstelling is om met de 18 regiogemeenten, de provincie en de betrokken triple helix partners samen te werken aan een sterke regio. De regionale agenda en de begroting 2022 geven inhoud aan deze versterkte regionale samenwerking. Het bestuursakkoord maakt helder wie daarin vanuit de regio, de provincie en The Economic Board welke bijdrage levert.

Argumenten
1.1 Het vaststellen van de agenda is een bevoegdheid van het AB van de regio
De gemeenteraad hoeft niet in te stemmen met de regionale agenda 2022. Deze is door het algemeen bestuur vastgesteld. De agenda is hiermee een gegeven voor de gemeenten c.q. gemeenteraden. De vraag die nu voorligt is of de gemeenteraad op basis van deze agenda wil intekenen, de middelen beschikbaar stelt en het college toestemming geeft de opgavenovereenkomsten aan te gaan. De regionale agenda 2022 vormt de onderbouwing van het bedrag dat nodig is om uitvoering te geven aan de 5 opgaven.

1.2 Regionale agenda is de inhoudelijke basis voor het bestuursakkoord met de provincie
De Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, de provincie Gelderland en The Economic Board hebben met elkaar afspraken gemaakt in een bestuursakkoord. Op basis van de investeringsagenda geven de partijen aan wat zij investeren. Dit past in de wens die in onze zienswijze heeft uitgesproken over een prominentere rol van de provincie.

1.3 Er is rekening gehouden met de zienswijzen van uw raad

In onze zienswijze (bijlage 5) hebben wij onder meer gepleit voor een koers op concrete resultaten, voor meetbare maatschappelijke meerwaarde, voor een 'stop-strategie' en voor een grotere rol voor de provincie. Dit zien wij terug in de antwoorden op de zienswijzen (bijlage 4) in:

- de concretisering van de agenda en van de opgaven: in de definitieve regionale agenda zijn op diverse plekken concrete voorbeelden toegevoegd, waardoor de doelstellingen en acties meer zichtbaar worden;
- het opzetten van de Monitor Brede Welvaart, waarmee de regio in 2022 aan de slag gaat, om maatschappelijke meerwaarde waar mogelijk meetbaar te maken;
- de jaarlijkse vernieuwing van de opgaven, waarmee expliciet ook een moment is ingebouwd om te kunnen stoppen met onderdelen van de opgaven waarop onvoldoende resultaat geboekt wordt;
- de afweging of de regio het geëigende samenwerkingsniveau is (i.p.v. lokaal of juist provinciaal): gesteld wordt dat dit in de opgaven kritisch bekeken is, maar dat in een aantal opgaven (met name die opgaven waarop de regionale samenwerking tot nu toe beperkt was) dit nog meer uitzoekwerk vraagt;
- de rol van de provincie (op inhoud en in financiële bijdrage) in de Investeringsagenda.

2.1 Alle opgaven zijn voor zover mogelijk geconcretiseerd en dragen in samenhang bij aan de ambities in de regio
Wij zien in de opgaven en in de bestuurlijke reacties op de zienswijzen terug dat de regio een inspanning heeft geleverd om onze suggesties over de agenda over te nemen. Deze suggesties hadden onder meer betrekking op realistische ambities en het sturen op concrete resultaten voor inwoners, bedrijven en instellingen in onze regio.

Voor de overige inhoudelijke argumenten om in te tekenen op de opgaven verwijzen naar het raadsvoorstel over de concept-regionale agenda van 6 juli 2022.

Kanttekeningen
1.1 Er is nog altijd relatief weinig aandacht voor 'groen' in groene groei
Wij hebben in de zienswijze aandacht gevraagd voor een goed evenwicht tussen natuur en mens in de opgave Groene groeiregio en specifiek voor het inbouwen van waarborgen om de intrinsieke waarde van onze natuur zélf hoog op de agenda te houden, naast de waarde die natuur heeft voor mensen. Wij zien in de definitieve tekst van de opgave op dit punt geen substantiële wijzigingen. De aandacht lijkt nog altijd primair op 'groei' en minder op 'groen'. Als college brengen we dit punt blijvend onder de aandacht in onze contacten en bestuurlijk overleg in de regio.

2.1 Niet alle gemeenten doen mee aan alle opgaven
De regionale agenda bestaat uit vijf met elkaar verweven opgaven. Naar aanleiding van de concept regionale agenda, dat in het voorjaar in alle gemeenteraden is besproken, is een inventarisatie gemaakt van deelname. Alhoewel de meeste gemeenten aan alle opgaven meedoen, zijn er opgaven waar enkele gemeenten niet in participeren. Zo kiezen Mook en Middelaar en Montferland (die beiden ook in andere regio's participeren) ervoor om niet in te tekenen op de opgave Ontspannen regio. Hier is in de opgaveovereenkomsten rekening mee gehouden.

Wat gaan we daarvoor doen?
Na de raadsvergadering stellen we het AB van de GMRAN op de hoogte van het raadsbesluit.

a) Planning
Zoals bij het aangaan van de versterkte regionale samenwerking is afgesproken, beslissen de 18 gemeenteraden over deelname aan de opgaven, de gevraagde middelen en het mandaat dat aan de uitvoering wordt meegegeven.

b) Evaluatie
Het besluit tot deelname aan de opgaven evalueren wij medio 2022, zodat wij dan een voorstel kunnen doen over onze deelname aan de opgaven voor 2023 en verder. In deze evaluatie betrekken wij ook de raad.

c) Participatie en communicatie
Verdere communicatie vindt later dit jaar plaats door het Regiobureau. Er vindt op dit moment geen lokale communicatie plaats.

d) Publicatie verplicht?
Nee

Wat mag het kosten?
De kosten van de vijf opgaven zijn opgenomen in de kadernota en zijn verwerkt in de gemeentelijke begroting.

Het college van burgemeester en wethouders,

Boele Boelens,
gemeentesecretaris

Ester Weststeijn,
burgemeester

Bijlage(n)
1. Aanbiedingsbrief regionale agenda aan colleges
2. Regionale agenda GMRAN
3. Vijf opgaveovereenkomsten
4. Overzicht beantwoording consultatieronde concept-regionale agenda
5. Zienswijze gemeenteraad Rozendaal op de concept regionale agenda
6. Bestuursakkoord
7. Investeringsagenda

Raadsbesluit

Gemeente ROZENDAAL

Onderwerp
Definitieve regionale agenda Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen

---

De raad van de gemeente Rozendaal, gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 5 oktober 2021

Besluit:

1. Kennis te nemen van de regionale agenda 2022 van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen.
2. Het college toestemming te geven de vijf opgaveovereenkomsten af te sluiten.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de gemeenteraad van Rozendaal d.d. 2 november 2021.

Klaas Schaap,
griffier

Ester Weststeijn,
burgemeester

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

Colleges van B&W van de deelnemende
gemeenten aan de Groene Metropoolregio

Datum	:	16-09-2021
Uw kenmerk	:	
Ons kenmerk	:	
Zaaknummer	:	2021-GMAB-33
Contactpersoon	:	H. Tiemens
Telefoonnummer	:	06 - 21 87 55 93

Onderwerp: aanbieden definitieve regionale agenda 2022

Geacht college,

Met gepaste trots presenteren wij u de definitieve regionale agenda 2022 van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen.

In het voorjaar heeft u gereageerd op de concept-versie van deze agenda. De opgavemanagers en de Bestuurlijk opgaveteams hebben de afgelopen maanden hard gewerkt om de regionale agenda aan te scherpen. De definitieve agenda is met recht een regionale agenda te noemen. Wij danken u hartelijk voor uw bijdrage.

Op basis van deze agenda wordt u uitgenodigd om in te tekenen op de opgaven voor het jaar 2022.

Regionale agenda 2022
In aanvulling op de regionale agenda ontvangt u:
- het overzicht van de binnengekomen reacties op de regionale agenda aangevuld met onze antwoorden;
- de vijf opgaveovereenkomsten zoals die door de colleges getekend worden indien uw gemeente besluit deel te nemen aan de betreffende opgave.

We vragen u deze documenten op 5 oktober 2021 te behandelen in uw college en uiterlijk 8 december 2021 (de laatste vergadering van het AB dit jaar) de getekende opgaveovereenkomsten voor uw gemeente aan ons te doen toekomen.

Zoals u van ons mag verwachten doen wij ook een handreiking voor het schrijven van het raadsvoorstel voor uw gemeenteraad.

Bestuursakkoord en Investeringsagenda
Ondertussen krijgt de samenwerking met de provincie Gelderland en The Economic Board ook steeds meer vorm. De komende maanden wordt het Bestuursakkoord en de bijbehorende Investeringsagenda afgerond. Ter informatie ontvangt u hierover stukken namens het gebiedsoverleg.

Tot slot
Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en zien uw reactie graag tegemoet. Nadere informatie kunt u verkrijgen bij de directeur van Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, mevrouw H. Tiemens.

Met vriendelijke groet,
het dagelijks bestuur van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen,

Drs. H.M.F. Bruls
Voorzitter

Drs. H. Tiemens
Secretaris

Bijlagen:
- regionale agenda 2022 Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
- Elst 15092021 Overzicht Beantwoording consultatie zienswijzen concept-regionale agenda
- opgave-overeenkomst Verbonden regio
- opgave-overeenkomst Productieve regio
- opgave-overeenkomst Circulaire regio
- opgave-overeenkomst Ontspannen regio
- opgave-overeenkomst Groene Groeiregio
- Handreiking besluiten gemeente

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

REGIONALE AGENDA2022

16-09-2021

VOORWOORD

Met gepaste trots bood ik u in april jl. de concept-regionale agenda 2022 ter consultatie aan. Ik heb kunnen constateren dat door de gemeenten zeer serieus en grondig werk is gemaakt van deze consultatieronde. Dank hiervoor. De oogst bood het algemeen bestuur de gelegenheid om bij te sturen op ambities, acties en middelen.

Nadat het algemeen bestuur op 7 juli jl. de richting had aangegeven voor de definitieve versie van de regionale agenda 2022 is deze op 15 september definitief vastgesteld. In de inleiding van de regionale agenda wordt ingegaan op de uitgangspunten, aanscherpingen, verbeteringen en temporiseringen die in de definitieve regionale agenda zijn verwerkt. Met deze gedragen regionale agenda 2022 beschikt onze regio, na het tussenjaar 2021, over een agenda die inhoud en richting geeft aan onze ambities in 2022.

De gemeenten wordt nu gevraagd in te tekenen op de vijf integrale opgaven die samen de regionale agenda vormen. Hiermee stelt u de gevraagde middelen voor 2022 beschikbaar. Gelet op de ontvangen reacties heeft het bestuur het vertrouwen dat alle gemeenten de financiële ruimte voor 2022 weten te vinden om de schouders onder de gezamenlijk ambities te zetten. Vooralsnog wordt u gevraagd in te tekenen voor 1 jaar. De intentie is de volgende regionale agenda een meerjarig karakter te geven.

In april ontving u ook het bestuursakkoord; de langjarige samenwerking in de regio tussen drie partijen: de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, de provincie Gelderland en The Economic Board. De Investeringsagenda regio Arnhem-Nijmegen 2022 maakt als bijlage onderdeel uit van het bestuursakkoord. In de investeringsagenda is concreet opgenomen hoe de drie partijen bijdragen. Deze regionale agenda vormt de onderlegger. Onze bijdrage bestaat uit de middelen die in deze regionale agenda zijn opgenomen, gekoppeld aan de beschreven resultaten in de vijf opgaven. Samen met de provincie Gelderland, The Economic Board en andere partners (Rijk, EU, kennisinstellingen en bedrijfsleven) creëren we op deze wijze massa om met volle kracht voortgang te boeken met de realisatie van onze ambities zoals verwoord in de regionale visie die alle gemeenten in onze regio bijna een jaar geleden hebben onderschreven.

Met vriendelijke groet,

Hubert Bruls

In het kort

ONZE GEZAMENLIJKE VISIE OP DE GROENE METROPOOLREGIO ARNHEM-NIJMEGEN

Horizon

ONZE GEZAMENLIJKE AMBITIE:

- We positioneren ons als dé groene metropoolregio van Nederland.
- We profileren ons als dé (inter)nationale circulaire topregio 2050.
- We werken samen aan dé ontspannen groeiregio in balans.

Hiervoor werken we als regio samen:

Fundament

WE WERKEN SAMEN AAN HET BEHOUD VAN DE IDENTITEIT VAN DE REGIO:

- We zetten ons in voor een gevarieerd cultuurlandschap.
- We houden de regio strategisch bereikbaar.
- We ontwikkelen de culturele netwerken in de regio.

Heden

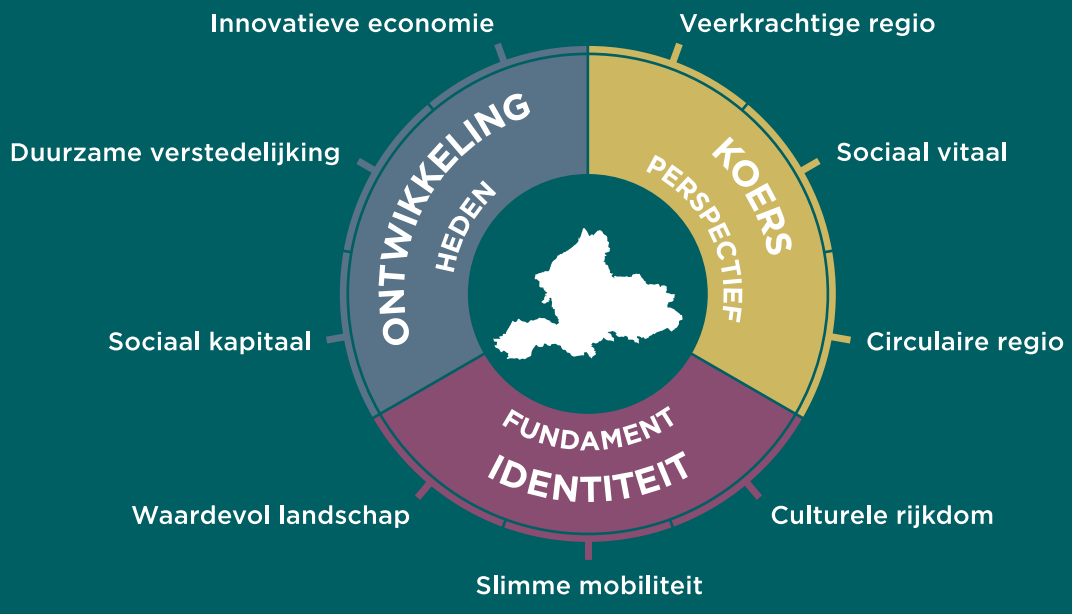
WE WERKEN SAMEN AAN DE ONTWIKKELING VAN DE REGIO:

- We ontwikkelen de regio als compleet stedelijk netwerk.
- We ontwikkelen Energy, Food, Health en Hightech als topsectoren.
- We benutten talent en het menselijk kapitaal in de regio.

Perspectief

WE WERKEN SAMEN AAN DE KOERS VAN DE REGIO:

- We maken onze regio veerkrachtig voor klimaat en energie.
- We zetten breed in op de circulariteit van onze economie.
- We werken aan een vitale en ontspannen leefomgeving.

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD 3

INLEIDING 8

VERBONDEN REGIO 14
Ambitie & partners 15
Speerpunt 1: Gebiedsgerichte corridoraanpak 18
Speerpunt 2: Regionaal (snel)fietspadennetwerk 20
Speerpunt 3: Hubs en knooppunten 22
Speerpunt 4: Gedragsaanpak en duurzame mobiliteit 24
Speerpunt 5: Verkeersveiligheid 26

PRODUCTIEVE REGIO 28
Ambitie & partners 29
Speerpunt 1: Stimuleren ondernemerschap in het MKB 32
Speerpunt 2: Human capital: onderwijs en arbeidsmarkt 34
Speerpunt 3: Doorontwikkeling van Health, Hightech & Energy tot (inter)nationale clusters 36
Speerpunt 4: Versterking van duurzame logistiek 38
Speerpunt 5: Toekomstbestendige werklocaties 40

CIRCULAIRE REGIO 42
Ambitie & partners 43
Speerpunt 1: Circulaire bouw en infrastructuur 46
Speerpunt 2: Circulaire economie: grondstoffen en ketens 48
Speerpunt 3: Water en klimaatadaptatie 50
Speerpunt 4: Transitie naar duurzame energie 52

ONTSPANNEN REGIO 54
Ambitie & partners 55
Speerpunt 1: Duurzaam toerisme 58
Speerpunt 2: Bruisende binnensteden en krachtige kernen 60
Speerpunt 3: Groen-blauw raamwerk 62
Speerpunt 4: Sterke culturele infrastructuur 64

GROENE GROEIREGIO 66
Ambitie & partners 67
Speerpunt 1: Wonen in balans: Versnellen van de woningbouw 70
Speerpunt 2: Leefomgeving: Verbinden van de ruimtelijke opgaven 72

FINANCIËLE PARAGRAAF 74

BIJLAGEN 82
Samenhang 82
Bestuurlijke opgaveteams 84

INLEIDING

Voor u ligt de regionale agenda voor het jaar 2022. Alle gemeenten hebben in het voorjaar op basis van de concept regionale agenda hun reactie gegeven op de opgaven. De consultaties zijn grondig voorbereid en hebben geleid tot inhoudelijke opmerkingen, vragen en kritische noten, die geholpen hebben om de definitieve agenda aan te scherpen en te verbeteren.
We hanteren hierbij de volgende uitgangspunten:

- We schrappen niet in ambitie, waar nodig temporiseren we.
- We vinden het belangrijk dat alle 18 gemeenten meedoen.
- De inwonersbijdrage per opgave uit de concept-agenda zien we als maximaal.

Omdat de regio zich in een opstartfase bevindt, is deze definitieve agenda de uitnodiging aan gemeenten om in te tekenen op de vijf opgaven voor het jaar 2022. De genoemde inwonersbijdrage gaat dan ook alleen over het jaar 2022. Vanaf 2023 heeft de regionale agenda een meerjarig karakter, waarna ook meerjarig op de opgaven ingetekend kan worden. Op basis van de ontvangen reacties uit de consultatieronde blijkt dat de meeste gemeenten de intentie hebben om in te tekenen op alle opgaven.

Deze agenda geeft invulling aan onze inhoudelijke samenwerking: fris, innovatief, integraal en verbindend. Daarmee is het ons inhoudelijk kompas om de ambities van onze regionale samenwerking in de komende jaren samen te bereiken.

AMBITIE: GROENE GROEI!

De groene Metropoolregio is een bloeiend stedelijk netwerk, zonder de overdruk van de Randstad. Dat willen we zo houden. We verwachten dat onze regio nog verder zal groeien; in inwoners, in werkgelegenheid, in mobiliteit. We hebben een forse woningbehoefte van circa 35.000 extra woningen tot 2030. We zetten in op blijvend werk en huisvesting voor onze inwoners. We zien ook dat onze gekoesterde leefkwaliteit bedreigd wordt als we niet gezamenlijk sturen op de groei die op ons afkomt. Als gemeenten willen we daarom op regionaal niveau samenwerken, met elkaar en onze partners: hoe leiden we de groei gezamenlijk in goede banen, zodat de balans tussen stedelijke ontwikkeling en ontspannen leefkwaliteit in de regio behouden blijft? Daarom: groene groei!

OPGAVEGERICHT SAMENWERKEN

Deze centrale ambitie hebben we uitgewerkt en onderbouwd in de regionale visie ‘Regio Arnhem-Nijmegen, de groene metropoolregio’ (d.d. 23 september 2020). In deze visie hebben we negen uitdagingen geformuleerd vanuit urgentie, fundament, heden en perspectief.
Dit zijn de uitdagingen die we in de vijf opgaven van de regionale agenda bijeenbrengen. Op deze manier komen we los van de traditionele sectoren. Immers, resultaten voor onze maatschappelijke opgaven boeken we alleen met een meer integrale aanpak in samenwerking met diverse overheden én met onze private en maatschappelijke partners. Onze opgavegerichte samenwerking ondersteunt deze beweging naar samenwerking in allianties. De opgaven van de Groene Metropoolregio bieden focus op concrete speerpunten vanuit een integrale blik.

VIJF INTEGRALE OPGAVEN

De vijf opgaven bestrijken een logische ‘deelverzameling’ van het integraal werken.

Een opgave in de regionale agenda voldoet aan de volgende kenmerken:

- De opgave draagt positief bij aan ontwikkeling van de regionale ambities, aansluitend bij de ambities uit de lokale collegeprogramma’s én de agenda’s van hogere overheden.
- De opgave betreft een integraal maatschappelijk vraagstuk, die verbinding legt tussen meerdere sectoren en domeinen die vertaald worden in concrete acties en resultaten.

SAMENHANG OPGAVEN

- De opgave vereist samenwerking in allianties met andere private en maatschappelijke partners op bovenlokaal niveau, alsmede met andere overheden en partners op provinciaal, Rijks- en Europees niveau.
- De opgave biedt toegevoegde waarde op regionaal niveau met lokale impact in meerdere gemeenten.

De Verbonden regio, de Productieve regio, de Circulaire regio en de Ontspannen regio combineren ieder een aantal beleidssectoren en domeinen met elkaar. De Groene groeiregio zet juist de integrale samenwerking en integrale afweging van ruimteclaims in de leefomgeving centraal, en adresseert zo de kernambitie van de visie. De Groene groeiregio is daarmee integrerend van karakter.

We pakken de opgaven in samenhang op. Dat is de kracht van onze werkwijze: vanuit verschillende invalshoeken werken we aan de maatschappelijke opgaven en versterken we elkaars acties. Deze agenda is richtinggevend en maakt integraliteit beheersbaar en handzaam. We herkennen de cross overs tussen de opgaven, maken afspraken welke opgave leidend is en wat de andere opgave(n) inbrengt of inbrengen. Bovenstaande visualisatie geeft een beeld van de samenhang tussen de opgaven. Deze visualisatie is ook als bijlage 1 bijgevoegd.

OPGAVEN: SPEERPUNTEN EN ACTIVITEITEN

De regionale agenda gaat uit van wat we met elkaar over vijf jaar willen bereiken en maakt dit concreet voor het komende jaar of jaren.
Per opgave zijn doelen, resultaten, een planning en een indicatie voor de benodigde middelen inzichtelijk gemaakt. De uitvoering van deze acties doen we natuurlijk niet alleen. Per opgave is beschreven met welke partners we samenwerken om onze ambities te realiseren.

De consultatie door de 18 gemeenten op basis van de concept-agenda 2022 hebben bijgedragen aan diverse wijzigingen:

- De doelstellingen 'over vijf jaar' hebben we kritisch bekeken op haalbaarheid binnen vijf jaar. Waar deze te ambitieus zijn, temporiseren we de doelstellingen.
- We hebben de doelstellingen "over vijf jaar" waar mogelijk en nodig geconcretiseerd. Waar dit nog niet mogelijk is, vindt concretisering in 2022 plaats. We doen dit in het licht van de regionale agenda van 2023 en verder en de ontwikkeling van een Monitor Brede Welvaart.
- We hebben alle acties per opgave omgevormd tot een concreet resultaat, zodat duidelijk is welke concrete resultaten per opgave en speerpunt beoogd worden. Zeker bij de opgaven of speerpunten waarop regionale samenwerking tot nu toe beperkt was, zal het vaak gaan om een tussen- of procesresultaat. In die gevallen benoemen we wat het doel hiervan is en wat we met deze resultaten gaan doen. Wij zien het proces van totstandkoming van de regionale agenda 2023 en verder als een natuurlijk moment om (op basis van de proces- of tussenresultaten die we in 2022 opleveren) onze regionale inzet te herijken en te beslissen of we bepaalde speerpunten en acties regionaal willen blijven oppakken of niet (no go/go moment).
- Daar waar mogelijk hebben we de voorgestelde regionale inspanningen voorzien van een voorbeeld dat laat zien hoe regionale resultaten zich vertalen naar concrete resultaten op lokaal niveau.
- In de financiële paragraaf en in de concept-investeringsagenda[1] geven we zoveel mogelijk aan waar wij concrete kansen zien voor externe financiering.
- De samenhang tussen de opgaven hebben we concreter in de teksten van de opgaven opgenomen.
- De rolverdeling tussen The Economic Board en de Groene Metropoolregio hebben we opgenomen in bestuursakkoord en investeringsagenda en expliciet verwoord in de opgaven, vooral bij Productieve en Circulaire regio. Daar waar het niet mogelijk is om in deze fase een concrete taakverdeling op te nemen, vermelden we dat.
- In onze visie hebben we aangegeven dat de beleving van onze bijzondere landschappen zich ontwikkelt van monocultuur en functiescheiding (landbouw versus natuur) naar (bio) diversiteit en multifunctionaliteit. In de uitwerking van de visie in de regionale agenda, hebben we natuur, biodiversiteit en landbouw dan ook een plek gegeven als belangrijk onderdeel van het landschappelijk raamwerk van onze regio bij de opgaven Ontspannen regio (speerpunt groen-blauw raamwerk) en Groene groeiregio (verstedelijkingsstrategie).
- De specifieke punten per opgave die door de gemeenten zijn ingebracht, zijn verwerkt in de tekst van de betreffende opgave door het opnemen van verduidelijkende teksten of voorbeelden.
- Als uit de consultatieronde is gebleken dat er gemeenten voornemens zijn niet mee te doen met een opgave, zijn de kosten voor de opgave naar beneden bijgesteld, door resultaten te faseren of capaciteit anders in te zetten. Hiermee bereiken we dat de inwonerbijdrage niet omhoog hoeft, als deze gemeenten inderdaad besluiten niet mee te doen.

1 De Groene Metropoolregio (GMR), de provincie Gelderland en The Economic Board (TEB) willen samen de potentie van de regio Arnhem-Nijmegen ten volle benutten en hiervoor hun krachten bundelen. Om de samenwerking te verankeren en concreet vorm te geven, zijn zij voornemens een bestuursakkoord te sluiten. De investeringsagenda regio Arnhem-Nijmegen 2022 is een belangrijke uitwerking hiervan.

AGGLOMERATIEKRACHT EN PUBLIC AFFAIRS

Belangrijk doel van en noodzakelijk voor het realiseren van onze visie is het vergroten van de agglomeratiekracht van de regio: over vijf jaar is de Groene Metropoolregio zichtbaar als (inter-) nationaal toonaangevende regio op het gebied van circulaire verstedelijking en landschap. Met agglomeratiekracht wordt bedoeld de slagkracht die de regio heeft wanneer zij de handen in één slaat en als één partij optrekt om de ambities te realiseren. Dit vraagt om een sterk samenspel tussen de 18 gemeenten en onze partners (hogere overheden, bedrijven en kennisinstellingen). De opdracht is om het regionale netwerk op meerdere dimensies (bestuurlijk, organisatorisch, economisch, cultureel) te versterken om de agglomoratievoordelen van onze regio te verzilveren en te versterken op die dimensies waarop de regio nog onvoldoende scoort.

Het versterken van agglomeratiekracht was tot nu toe een speerpunt binnen de opgave Groene groei. Omdat dit deze opgave overstijgt, hebben we besloten dit speerpunt uit de opgave Groene groeiregio te halen en vanuit het regiobureau op te pakken, in nauwe afstemming met de opgaven. Samen met onze partners gaan we hiermee aan de slag.

Door het beter benutten van onze agglomeratiekracht, zijn we ook beter in staat steun voor onze regionale ontwikkeling te realiseren. Naast de positionering van onze regio als Groene Metropoolregio, vormen profilering en lobby de drie dragers onze Public Affairsstrategie. De inzet, vanuit de vijf regionale opgaven, richt zich op Brussel, Den Haag en onze oosterburen (Nordrhein-Westfalen). Iedere opgave heeft een eigen, gerichte, inzet die we weer samen met de partners (stakeholders) in de regio ontwikkelen.

Voor Europa wordt – vanuit de opgaven en The Economic Board – onverminderd ingezet op EU-relevante thema's Energy, Mobility, Circulair en Health & Hightech. Regionale speerpunten zitten in de aanpak verwerkt voor zover de EU hierop kansen biedt en inzet concreet genoeg vanuit de regio is.

Voor het Rijk wordt ingezet op het vergroten van de zichtbaarheid zodat het Rijk de regio ziet als relevante gesprekspartner. Veel regionale speerpunten kunnen alleen gerealiseerd worden met actieve steun van het Rijk. Er zijn voor Den Haag daarom 6 lobbydoelen opgesteld die rechtstreeks uit de opgaven komen:

1. Circulair bouwen op grote schaal.
2. Betaalbaar wonen in een groene omgeving
3. 100.00 nieuwe inwoners vraagt om slimmere mobiliteit (spoorcorridor en hubs).
4. Steun ConnectR: het groene verdienvermogen van Nederland.
5. Pas Health & Hightech en AI uit de regio toe in de gezondheidszorg.
6. Meer woningen, meer groen.

Hiernaast worden natuurlijk ook landelijke ontwikkelingen en eventuele contacten gevolgd voor andere speerpunten.

BREDE WELVAART

Brede Welvaart gaat over de kwaliteit van het leven; het welzijn van de inwoners. Uit onderzoek[2] blijkt dat de Brede Welvaartsscore voor onze regio negatief afwijkt van de omliggende regio's en het landelijke gemiddelde. Binnen deze integrale welvaartsindicator zijn elf welvaartsdimensies samengebracht. In de Monitor Brede Welvaart (CBS) wordt de ontwikkeling van brede welvaart (economisch, ecologisch en sociaal-maatschappelijk) in kaart gebracht. Aan de hand van meer dan veertig indicatoren geeft de monitor een beeld van de staat en ontwikkeling van de samenleving.

We richten onze gezamenlijke agenda op het borgen van die dimensies van brede welvaart waarop de regio goed scoort en maken werk van die dimensies die onder de maat scoren. Samen met onder meer de provincie Gelderland (in het kader van 'Kracht van Oost') gaan we aan de slag met de ontwikkeling van een passende monitor, die het mogelijk maakt om onze gezamenlijke agenda te richten. Het maken van een dergelijke monitor is geen sinecure. We zullen dit dan ook stapsgewijs oppakken.

2 Essay 'Kracht van Oost' Rabobank 27-10-2020.

ORGANISATIE OPGAVEN

Het bestuurlijk opgaveteam (BOT, voor de samenstelling hiervan wordt verwezen naar bijlage 2) stuurt de uitvoering van de opgave aan, bewaakt voortgang en stelt zo nodig bij. Zij doet dit op advies van het opgaveteam, bestaande uit de opgavemanager en een coördinator per speerpunt. Deze speerpunt-coördinatoren zorgen voor de verbinding met de gemeenten door een werkgroep in te richten per speerpunt. Deze bestaat uit een vertegenwoordiging van de deelnemende gemeenten, waarbij gelet wordt op spreiding over de hele regio. Daarnaast worden alle relevante ambtenaren regelmatig op de hoogte gehouden en om input gevraagd.

Betrokkenheid van alle bestuurders bij de uitvoering van de regionale agenda is essentieel. Tijdens de regio-ochtenden en de Regio Overleg(t)-dagen informeert het BOT de overige regiobestuurders over de voortgang van de uitvoering van de opgave. Deze ontmoetingen hebben een interactief karakter. Daarnaast organiseert het regiobureau raadsontmoetingen om raadsleden te informeren over de ontwikkelingen rondom de opgaven.

TRIPLE HELIX-SAMENWERKING EN BESTUURSAKKOORD

Werkelijke resultaten met toegevoegde waarde voor onze maatschappelijke opgaven boeken we alleen met een meer integrale aanpak en in een samenwerking met uiteenlopende partijen (overheid, bedrijfsleven, onderwijs en onderzoek). We werken dan ook met veel partners samen om de ambities binnen onze opgaven te verwezenlijken. Soms doen ze een groot deel van de uitvoering, soms zijn ze mede-initiatiefnemer, medefinancier of supporter. Belangrijk zijn de samenwerkingsrelaties met de provincie Gelderland en The Economic Board. Gezamenlijk zien wij het als onze verantwoordelijkheid om het voortouw te nemen in de regionale samenwerking. Voor de uitvoering van de regionale agenda en de realisatie van onze gezamenlijke doelen, is een consistente, meerjarige samenwerking tussen deze drie partijen nodig. We bekrachtigen deze samenwerking in een bestuursakkoord, met een bijbehorende investeringsagenda, waarin partijen in 2022 ieder hun commitment bekrachtigen. De provincie streeft ernaar om in 2022 de bijdrage van de gemeenten aan de vijf opgaven van de Groene Metropoolregio te verdubbelen. De provincie zal per project/initiatief afwegen of en hoe het project/initiatief bijdraagt aan de verschillende provinciale doelen.

INTEKENEN OP OPGAVEN DOOR GEMEENTEN

Als een gemeente besluit mee te doen aan een opgave, dan tekent het college, na het besluit van de gemeenteraad, hiertoe een opgave-overeenkomst. Hiermee zegt de gemeente toe de benodigde middelen ter beschikking te stellen. De basis voor deze overeenkomst ligt in artikel 27 van de Gemeenschappelijke Regeling. In de overeenkomst staan doel van de samenwerking, de resultaten en activiteiten van de opgave, de gemeentelijke bijdrage in financiën en de duur van de overeenkomst.

OVERZICHT PROCES

Voor elke opgave wordt door het BOT een actie- of programmaplan uitgewerkt voor 2022 wat een verdere uitwerking vormt van de acties. Dit werkdocument wordt gedeeld met de betrokken ambtenaren en wethouders. Over elk jaar zal natuurlijk ook verantwoording afgelegd worden door het BOT over de bereikte resultaten. Deze verantwoording wordt toegelicht tijdens de Regio Overleg(t)-dagen, regio-ochtenden en raadsontmoetingen.

In het voorjaar van 2022 wordt aan de gemeenten de volgende concept-regionale agenda voorgelegd, namelijk die van 2023 en verder. Zoals al eerder gezegd, heeft deze een meerjarig karakter. Daarbij wordt uiteraard een link gelegd met de bereikte resultaten in 2021 en de eerste maanden van 2022.

VERBONDEN REGIO

OVER VIJF JAAR:
Kunnen wij snel, comfortabel, veilig, schoon en betrouwbaar reizen. We bieden duurzame oplossingen voor een robuust en veilig wegennet, betrouwbaar spoor, (H)OV voor iedereen en een aantrekkelijk fietsnetwerk.

AMBITIE & SPEERPUNTEN

Speerpunten Verbonden regio

- 1 Gebiedsgerichte corridoraanpak
- 2 Regionaal (snel)fietspadennetwerk
- 3 Hubs en knooppunten
- 4 Gedragsaanpak duurzame mobiliteit
- 5 Verkeersveiligheid

Wij willen de regionale en stedelijke bereikbaarheid (zeker in het kader van de grote woningbouwopgaven) waarborgen door een ombuiging naar meer gebruik van fiets en (H)OV op korte en langere afstand en een beter gebruik van bestaande infrastructuur. Dit zorgt voor duurzamere mobiliteit en lucht op het regionale wegennet. Wij zetten maximaal in op een structurele mobiliteitsaanpak, waarbij de regio een belangrijke speler binnen het publiek/private netwerk is.

In de voorloper van deze regionale agenda, de Agenda Duurzame mobiliteit en bereikbaarheid uit 2019, zaten 6 sporen: Weg, Spoor, Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV), Fiets, Slim en Schoon Onderweg, Verkeersveiligheid. De doelen en projecten uit die agenda zijn nog steeds actueel. De vijf speerpunten in deze agenda zijn integraler opgezet en sluiten beter aan bij de Gelderse Mobiliteitsvisie.

De opgave van de Verbonden regio komt voor het overgrote deel overeen met de koers die in 2019 is ingezet met het ambitiedocument duurzame mobiliteit en bereikbaarheid. In 2021 zijn een groot aantal activiteiten opgestart die in 2022 e.v. doorlopen. Veel processen hebben een langdurige doorlooptijd. Samen met de provincie Gelderland is een start gemaakt met het maken van een nieuwe regionaal multimodaal verkeersmodel en starten we de verkenningen rondom de gebiedsgerichte corridors. De regio zet in 2022 sterk in op een aantal majeure processen/projecten als de A50, A12 en de spoorcorridor Randstad-Arnhem-Ruhrgebied. Voor het deelprogramma Slim & Schoon Onderweg werken wij nauw samen met het Ministerie van I&W, provincie Gelderland, gemeenten en werkgevers. Dit deelprogramma loopt nog door tot en met 2022. Daarnaast starten wij met investeringsagenda's (o.a. Hubs & knooppunten, fiets en verkeersveiligheid). Dit is een belangrijke input voor o.a. de provincie Gelderland om financiële middelen beschikbaar te stellen. De afspraken die worden gemaakt in de Verstedelijkingsstrategie hebben eveneens gevolgen voor de potentiële mobiliteitsprojecten.

Logistiek is geen apart speerpunt binnen de Verbonden regio. Wel willen wij de logistiek slimmer en duurzamer maken. In 2021 verkennen we hoe we in onze regio de economische kansen van de logistieke sector verder kunnen versterken. Op basis van deze verkenning worden in 2022 verdere stappen gezet op het gebied van logistiek. Er wordt een relatie gelegd met de logistieke corridor (samenwerking met de provincie Gelderland en TEB), het verduurzamen van de bouwlogistiek, digitalisering, binnenstad-

logistiek, truckparking en het verduurzamen van de binnenvaart.

Wij stellen de reiziger centraal en verleiden de reiziger om slimme en schone keuzes te maken. We benutten mobiliteitsnetwerken beter en zetten in op actieve en schone mobiliteit. We stimuleren slim en schoon reizen door: De vorming van mobiliteitshubs, het stimuleren van fietsen en lopen, het HOV-netwerk te vergroten en te versterken en op de langere afstanden in te zetten op openbaar vervoer/spoor. De Groene Metropoolregio is geen uitvoerende organisatie in het fysieke domein. Wij leggen geen fietspaden of rotondes aan. Wel kunnen wij samen met de gemeenten en partners initiëren, stimuleren en adviseren van en over bovenlokale projecten en processen die bijdragen aan onze gezamenlijke opgaven. Daar ligt onze kracht.

Nederland bereikbaar houden is een kwestie van samenwerken. Door te investeren in ons partnerschap, kunnen we toewerken naar een goede doorstroming in de regio. Rijkswaterstaat wil als partner graag met de Groene Metropoolregio samenwerken om het mobiliteitsnetwerk te optimaliseren.
- Marjolijn v.d. Zandschulp, Hoofdingenieur-directeur Rijkswaterstaat Oost-Nederland

PARTNERS

De Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen is één van de partners binnen het beleidsveld Mobiliteit. De acties uit deze regionale agenda voeren we samen met partners uit.

PROVINCIE GELDERLAND

De doelen zijn sterk in lijn met elkaar. Veel van onze processen en projecten pakken we gezamenlijk op. In nauw overleg wordt bepaald wie het voortouw heeft. Dit geldt grotendeels ook voor de overige overheden (Rijk, andere regio's en de individuele gemeenten) en het Waterschap. Wij versterken de relatie met andere regio's via een actieve rol bij het Gemeentelijk Netwerk Mobiliteit en Infrastructuur (GNMI). Ook adviseren wij bij verschillende rijksprocessen en stemmen wij programma's op elkaar af.

THE ECONOMIC BOARD (TEB)

Hecht veel belang aan de mobiliteitsopgaven, omdat die van wezenlijk belang zijn voor een goed vestigingsklimaat. Wij maken graag gebruik van het netwerk van TEB om deze opgave verder te brengen. Rondom lobby en communicatie van strategische projecten kijken wij samen naar ieders rol en helpen en versterken we elkaar.

BEDRIJFSLEVEN

Wij betrekken het bedrijfsleven actief bij onze initiatieven. Belangrijke partners met wie we in het vervolgtraject afstemmen zijn: ondernemers, ondernemerscollectieven, koepelorganisaties. Ook aanbieders van mobiliteitsdiensten zijn een belangrijke partij om tot gerichte implementatie te komen.

KENNISINSTELLINGEN

Kennisinstellingen als Radboud Universiteit, Hogeschool Arnhem-Nijmegen, Van Hall Larenstein en ROC's dragen op verschillende niveaus bij aan de ontwikkeling van kennis op het gebied van Mobiliteit.

RVMT

Het Regionaal verkeersmanagementteam Arnhem Nijmegen (RVMT) is een samenwerking van wegbeheerders in onze regio (Rijk, provincie en gemeenten).

VERVOERSORGANISATIE REGIO ARNHEM NIJMEGEN

De Vervoersorganisatie Regio Arnhem Nijmegen organiseert aanvullend vervoer voor mensen die gebruik maken van Wmo, Jeugdwet, leerlingenvervoer en kleinschalig OV in de regio. In de vervoersorganisatie sturen en beheersen de gemeenten samen de uitvoering en ondersteunende processen voor het aanvullend vervoer.

SPEERPUNT 1

GEBIEDSGERICHTE CORRIDORAANPAK

OVER VIJF JAAR:

- Realiseren we samen gebiedsgerichte projecten in corridors van weg, rail en water.
- Hebben we goede (OV-) verbindingen naar Utrecht, Eindhoven, Zwolle én Duitsland (ICE).
- Is de capaciteit van het regionale infrastructuurnetwerk vergroot en dragen wij met projecten bij aan het verbeteren van de leef-omgeving.

Dit speerpunt richt zich op de ontwikkeling van de (infrastructuur)corridors in de regio vanuit een gebiedsgerichte aanpak. Het gaat om het verbeteren van interne en externe verbindingen over weg, rail en water vanuit een integrale blik op de leefomgeving. Het vergroten van de capaciteit op het mobiliteitsnetwerk koppelen we aan het verbeteren van de directe leefomgeving. Voor onze inwoners, werknemers, bezoekers en passanten. Dit vraagt en zorgvuldige afweging tussen het goederenvervoer (per spoor) en het toenemend reizigersvervoer. Ook moet rekening worden gehouden met de ontwikkeling van de verstedelijking en de leefbaarheid in de kernen langs de corridors, waaronder het hoogwaardige openbaar vervoer en het binnenstedelijk HOV. Wij spelen een adviserende rol bij de nieuwe provinciale aanbesteding van het openbaar vervoer in onze regio.

In dit speerpunt richten we ons ook op de versterking van verbindingen tussen de economische kerngebieden. Hierbij gaat het om de verbindingen met drukbezochte (werk)locaties in de regio en externe verbindingen met onze buurregio's zoals Utrecht, Eindhoven en Zwolle. Op internationaal niveau staat de verbinding met Duitsland, de ICE en de verkenning van euregionale verbindingen met het Europese achterland op de agenda. Deze schakel is onderdeel van Europese en Duitse spoorplannen.

RESULTATEN 2022

REGIONAAL TOEKOMSTBEELD OV 2040
Regionale vertaling, inclusief bijbehorende uitvoeringsagenda. Een verkenning en aanpak met een strategie voor de regio en een handreiking om de rol van het (regionale) spoor te versterken.

A12 SPOORCORRIDOR RANDSTAD-ARNHEM-RUHRGEBIED
Het versterken van de spoorcorridor Randstad-Arnhem-RheinRuhr. Wij maken een analyse van de kansen en mogelijkheden. Hierbij werken we nauw samen met de provincie en het Rijk.

IMPLEMENTEREN ACTIEPLAN HOV
De betrokken gemeenten ondersteunen bij de planvoorbereiding.

REGIONAAL MULTIMODAAL NETWERK-MANAGEMENTKADER EN VERKEERSMODEL
In 2022 leveren wij 2 producten op:
1. Een regionaal multimodaal netwerkmanagement-kader met een leidraad naar de wegbeheerders hoe hier mee om te gaan.
2. Een multimodaal verkeersmodel, waarmee mobiliteitsvraagstukken kunnen worden geanalyseerd.

AANPAK A50
Maken van samenwerkingsafspraken over de korte termijnaanpak A50 met de provincie en andere partners. Daarnaast participeren we binnen de projectorganisatie en adviseren we over de Mirt-verkenning A50.

GEBIEDSGERICHTE CORRIDORS
Wij spelen een belangrijke initiërende en coördinerende rol bij de verschillende gebiedsverkenningen. Het voortouw ligt bij Rijkswaterstaat of de provincie Gelderland. In 2022 zullen 3 gebiedsaanpakken worden afgerond:
– A325 corridor

Gebiedsgerichte corridoraanpak	**2021** 2e helft	**2022** 1e helft	2e helft	**2023** 1e helft	2e helft
Regionaal toekomstbeeld OV2040	■	■	■	■	■
A12 spoorcorridor	■	■	■	■	■
Implementatie Actieplan HOV	■	■	■	■	■
Afronding van het regionaal multimodaal netwerkmanagement-kader	■	■			
Toepassen van het nieuwe Regionaal Multimaal Model Arnhem Nijmegen	■	■			
Korte termijnaanpak A50	■	■	■	■	■
Verkennen gebiedsaanpak A325 corridor	■	■	■		
Gebiedsaanpak Zuid- en Westflank Nijmegen	■	■	■		
Verkennen gebiedsaanpak Oostflank Arnhem	■	■	■	■	

SPEERPUNT 2

REGIONAAL (SNEL) FIETSPADENNETWERK

OVER VIJF JAAR:

- Gebruiken inwoners, werknemers en bezoekers steeds vaker de fiets.
- Fietsen zij gemiddeld langere afstanden op meer verkeersveilige routes in de regio.
- Zijn er betere aansluitingen op het lokale fietsnetwerk (woon-werk en recreatief).

We zetten vol in op de fiets! De fiets wordt steeds populairder. Wij stimuleren en faciliteren deze groeiende populariteit. Wij willen een sterke toename van het fietsgebruik met positieve gevolgen voor gezondheid, vitaliteit, luchtkwaliteit en leefomgeving. Het doel is het vergroten van fietsgebruik in en naar de stad naar 35%. Wij zien grote samenhang met de realisatie van hubs en verkeersveiligheid. Tevens is er een relatie met het Nationaal Toekomstbeeld Fiets (NTF) en de daarbij behorende subsidiemogelijkheden, waarvoor wij al in 2021 zijn gestart met het toewerken naar een (geprioriteerde) lijst van potentiële projecten.

Begin 2019 heeft de regio een position paper 'aantrekkelijk fietsnetwerk' gemaakt. Deze vormt een leidraad voor onze inzet en subsidiemogelijkheden. In 2022 komen wij met een bijgestelde werkagenda die het kader biedt voor maatregelen en prioriteiten. Het netwerk van snelle fietsroutes is nog niet af. Het moet in de regio makkelijker worden om naar een snelle fietsroute te fietsen; of naar een hub of knooppunt, zoals een station. Om ketenmobiliteit te stimuleren is het van belang dat de overstap comfortabel en gemakkelijk is. De overstap tussen fiets en openbaar vervoer optimaliseren we daarom verder. Met de ligging aan rivieren kent de regio veel bruggen. De bruggen vallen veelal samen met de tracés van de snelfietsroutes. De op- en afgangen van bruggen moeten beter. Naast voorzieningen die de ruggengraat van het fietsnetwerk versterken, is aandacht nodig voor doorfietsroutes tussen kernen en binnen steden. Ook veilige schoolfietsroutes vallen hieronder.

RESULTATEN 2022

OPSTELLEN MEERJAREN REGIOAGENDA FIETS (MRF)
Ontwikkelen van een meerjarige regionale investeringsagenda voor de fiets, gericht op een betere prioritering en programmering van (potentiële) fietsprojecten in de regio.

VERKENNING UTILITAIRE FIETSROUTES
Nadere verkenning naar een betere aansluiting en gebruik van utilitaire fietsroutes (voor woon-werkverkeer) op het recreatieve fietsnetwerk in de regio.

VERKENNING SNELLE FIETSROUTES
Opleveren van een viertal verkenningen van potentieel te realiseren snelle fietsroutes inclusief het in kaart brengen van de knelpunten in de aansluiting op lokale netwerken.

VOORBEREIDEN PLANVORMING WESTFLANKROUTE ARNHEM – ELST – NIJMEGEN
Analyse stedelijk netwerk in relatie tot intelligente verkeerslichten (I-vri's).
Analyse van de aansluiting van intelligente vri's (datagedreven verkeerslichten) op het stedelijk fietsnetwerk. Deze analyse zal ter beschikking worden gesteld aan de individuele wegbeheerder/ gemeenten.

STIMULERINGSPROJECTEN 'HEEL GELDERLAND FIETST' EN FIETSBURGEMEESTER ARNHEM-NIJMEGEN
Regionale uitwerking van de provinciale campagne 'Heel Gelderland fietst' en het inzetten van de fietsburgemeester om het gebruik van de fiets te vergroten door bijv. fiets-challenges.

Regionaal (snel)fietspadennetwerk	**2021** 2e helft	**2022** 1e helft	2e helft	**2023** 1e helft	2e helft
Opstellen meerjaren Regioagenda Fiets					
Verkenning van utilitaire & recreatieve fietsroutes					
Verkenning snelle fietsroute Nijmegen-Wijchen-Oss					
Verkenning snelle fietsroute Arnhem-Huissen-Bemmel					
Verkenning snelle fietsroute Om de Noord Arnhem					
Verkenning snelle fietsroute Zevenaar Doetinchem					
Voorbereiden planvorming Westflankroute					
Analyse stedelijk netwerk i.r.t. I-vri's					
Stimuleringsprojecten heel Gelderland fietst en fietsburgemeester					

SPEERPUNT 3

HUBS EN KNOOPPUNTEN

OVER VIJF JAAR:

- Zijn er met partners (nieuwe) mobiliteitshubs en knooppunten in stad en regio gerealiseerd waar we een betere koppeling maken tussen het regionale en stedelijke infrastructuurnetwerk.
- Bieden wij nieuwe vormen van duurzame mobiliteit aan (deelvervoer, elektrisch, MaaS[3]).
- Zorgen wij voor ‘mobiliteit op maat’ als onderdeel van het vraagafhankelijk vervoer in de regio.

3 Mobility as a Service.

Dit speerpunt richt zich op het zo efficiënt mogelijk verknopen van modaliteiten op strategische locaties. Met de ontwikkeling van knooppunten en mobiliteitshubs werken we samen met onze partners aan steeds beter bereikbare van de regio. Het kan hier gaan om fysieke ontwikkeling van knooppunten of de ontwikkeling van ehubs, deelvervoer, elektrisch vervoer en MaaS-constructies. Waarbij we ook inspelen op vraagafhankelijk vervoer in de kleinere kernen van de regio met mobiliteit op maatconstructies.

De focus ligt op het regionale netwerk.
Wij richten ons op die hubs die van meerwaarde zijn voor het regionale mobiliteitssysteem.
De doelstelling is tweeledig: het verlichten van de druk op het verkeersnetwerk rond drukbezochte plekken en het stimuleren en faciliteren van duurzame vormen van mobiliteit. Hier zoeken we de aansluiting bij lopende ruimtelijke ontwikkelingen en de andere regionale opgaven. Wij hanteren het uitgangspunt om nieuwe woningen zoveel mogelijk te programmeren nabij (H)OV en/of in verbinding met nabij gelegen (regionale/snel-) fietspaden, waarbij in de eerste plaats de bestaande capaciteit wordt benut en knooppuntvorming wordt gestimuleerd (o.a. bij station Nijmegen, Arnhem-Oost).

De samenhang en meerwaarde van hubs vanuit verschillende invalshoeken staat centraal.
Denk hierbij aan de aansluiting op woon- en werklocaties, binnensteden, voorzieningen en recreatieve hotspots. Maar ook de ontwikkelingen op het gebied van mobiliteit zoals de uitbreiding van het regionale (snel)fietsnetwerk en HOV-netwerk. We kijken op drie schaalniveaus naar het functioneren van hubs en knooppunten:

overstaphubs, ontsluitingshubs en speciale hubs.

RESULTATEN 2022

MEERJARIGE INVESTERINGSAGENDA
Ontwikkelen en actualiseren van de meerjarige investeringsagenda regionale hubs en knooppunten.

PLANVOORBEREIDING KANSRIJKE HUBS
Verkenning, planvoorbereiding en opstarten van 1e fase investeringsimpuls mobiliteitshubs.

STATIONSGEBIED NIJMEGEN
Het stationsgebied Nijmegen is een belangrijk knooppunt in het regionale mobiliteitsnetwerk. De regio adviseert over de plannen voor realisatie van het stationsgebied Nijmegen. Dit is inclusief dexverbetering van de kwaliteit van de stationsomgeving met het oog op de realisatie van wonen en werken in de directe omgeving.

MOBILITEIT OP MAAT/HUBTAXI
Uitwerken Mobiliteit op Maat in relatie tot het project haltetaxiRRReis van de provincie Gelderland. In april 2022 zal het project haltetaxiRRReis van start gaan. Samen met de gemeenten zullen wij onderzoeken welke aanvullende maatregelen nodig/wenselijk zijn.

FIETSPARKEREN/GRATIS STALLEN
Analyseren van de gemeentelijke kansen en mogelijkheden voor fietsparkeren en gratis stallen.

Hubs en knooppunten	**2021** 2e helft	**2022** 1e helft	2e helft	**2023** 1e helft	2e helft
Meerjarige investeringsagenda		■		■	
Verkennen en planvoorbereiding kansrijke hubs	■	■	■	■	■
Adviseren station Nijmegen	■	■	■	■	■
Uitwerken Mobiliteit op Maat	■	■	■		
Fietsparkeren en gratis stallen	■	■			

SPEERPUNT 4

GEDRAGSAANPAK DUURZAME MOBILITEIT

OVER VIJF JAAR:

- Maken meer inwoners, werknemers en bezoekers gebruik van duurzame vormen van mobiliteit,
- Wordt de capaciteit van het regionale infrastructuurnetwerk beter benut.

Dit speerpunt richt zich op gedragsbeïnvloeding van de verkeersdeelnemers. Doel is het beter benutten van de het mobiliteitsnetwerk door ons nadrukkelijk te richten op de beïnvloeding van mobiliteitsgedrag en vervoermiddelkeuzen.
Een belangrijk programma binnen dit speerpunt is 'Slim & Schoon Onderweg'. De 18 regio-gemeenten, provincie Gelderland, Rijkswaterstaat, Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en VNO-NCW werken samen in dit programma om de bereikbaarheid van de regio te verbeteren, waarbij de activiteiten en maatregelen geordend zijn volgens drie programmalijnen:

- Programmalijn 1: Gezamenlijke aanpak mobiliteitsgedrag.
- Programmalijn 2: Krachtenbundeling Slimme mobiliteit.
- Programmalijn 3: Stimuleren Duurzame mobiliteit.

Hiervoor wordt jaarlijks een uitvoerings-programma gemaakt. Voor 2022 is deze nog niet gereed. Deze wordt in het najaar van 2021 voorgelegd. Voor de looptijd van het programma (2019 – 2022) zijn de volgende doelen geformuleerd:

- Minimaal 20.000 extra slimme en duurzame reizigers.
- Minimaal 20.000 minder autoritten.
- Regionale bijdrage aan reductie CO2 wegverkeer (75 kton in 2022).
- Reductie autoverkeer met 10% op kwetsbare corridors gericht op verbetering van de doorstroming en vergroting van de leefbaarheid.

Dit doen we door mensen te stimuleren om minder te reizen, op een ander tijdstip, met een ander vervoermiddel of via een andere route. Ook zetten we in op smart mobility om de mobiliteit zo goed mogelijk te faciliteren.

RESULTATEN 2022

COMMUNICATIE EN MONITORING GEDRAG EN VERKEERSDEELNAME IN DE REGIO
Het ontwikkelen van regionale campagnes gericht op werknemers, werkgevers, bewoners en bezoekers voor verduurzaming van hun mobiliteits-gedrag. Digitale monitoring van de verkeersdeel-name en analyse van mobiliteitsdata.

INNOVATIEVE EN DUURZAME MOBILITEITSPROJECTEN
Het verkennen en realiseren van innovatieve projecten, inclusief subsidies hiervoor, van duurzame pilots of experimenten in de regio voor vernieuwende vormen van duurzame mobiliteit.

SLIM & SCHOON ONDERWEG
Het realiseren van het uitvoeringsprogramma Slim & Schoon Onderweg 2022.

Gedragsaanpak duurzame mobiliteit	**2021** 2e helft	**2022** 1e helft	2e helft	**2023** 1e helft	2e helft
Communicatie en monitoring					
Innovatieve en duurzame mobiliteitsprojecten					
Uitvoeringsprogramma Slim & Schoon Onderweg					

SPEERPUNT 5

VERKEERSVEILIGHEID

OVER VIJF JAAR:

- Is de verkeersveiligheid in de hele regio verbeterd.
- Is er een dalende lijn in het aantal doden en gewonden in alle regionale gemeenten.

De regio wil extra aandacht voor het verbeteren van de verkeersveiligheid, waarvoor in 2019

het Startakkoord Strategisch Plan Verkeersveiligheid door VNG en IPO is getekend. De regio werkt samen met de provincie Gelderland en het Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid aan onder meer een integraal en uniform verkeersveiligheidsbeleid. We doen al veel, maar er liggen belangrijke kansen om het meer regionaal te doen. Door van tevoren initiatief te nemen om risico's aan te pakken, in plaats van pas maatregelen treffen als er een ongeluk is gebeurd. Onze aanpak past binnen het landelijk kader van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030. Onze hoofdopgave is dat iedereen elke dag weer veilig thuiskomt. Elk verkeersslachtoffer is er één teveel. Het in 2019 vastgestelde position paper Verkeersveiligheid vormt de leidraad voor onze aanpak, met als kern een meer gerichte, risicogestuurde en proactieve aanpak.

RESULTATEN 2022

REGIONALE UITWERKING STRATEGISCH PLAN VERKEERSVEILIGHEID (SPV)
Het initiëren en coördineren van regionale studies die bijdragen aan de kaders van het SPV.

INVESTERINGSAGENDA VERKEERSVEILIGHEID
Het opstellen van een meerjarige investeringsagenda verkeersveiligheid.

HANDREIKING VEILIGE LANDBOUWROUTES
Het opstellen van een handreiking over veilige landbouwroutes en deze ter beschikking stellen aan de wegbeheerders.

ANALYSE PAKKETDIENSTEN
Het analyseren van de knelpunten en kansen/mogelijkheden om de verkeersveiligheid te verbeteren.

IMPLEMENTATIE GEDRAGSAANPAK
Samen met het Regionaal orgaan Verkeersveiligheid Oost Nederland ondersteunen wij en adviseren wij over de gemeentelijke projecten uit het jaarplan.

Verkeersveiligheid	**2021** 2e helft	**2022** 1e helft	2e helft	**2023** 1e helft	2e helft
Regionale uitwerking SPV	■	■	■	■	■
Meerjarige investeringsagenda		■		■	
Handreiking landbouwroutes	■	■			
Analyse pakketdiensten	■	■			
Implementatie gedragsaanpak	■	■	■	■	■

PRODUCTIEVE REGIO

OVER VIJF JAAR:
Is het MKB de crisis te boven. Innovatief vermogen en positie van bedrijven is versterkt, de productiviteit van bedrijven toegenomen. Werkgelegenheid is gestegen, er is een wendbare arbeidsmarkt en externe gelden zijn binnengehaald om te investeren in onze economie.

AMBITIE & SPEERPUNTEN

Speerpunten Productieve regio

- 1 Stimuleren ondernemerschap MKB
- 2 Human capital: onderwijs en arbeidsmarkt
- 3 Doorontwikkeling Health, Hightech & Energy
- 4 Versterking van duurzame logistiek
- 5 Toekomstbestendige werklocaties

INNOVATIE EN WERKGELEGENHEID

Onze regio kent veel innovatiekracht en de vestigingskwaliteit van onze werklocaties scoort boven het landelijk gemiddelde. Tegelijkertijd zien we als opgave om de kwaliteiten van onze regio steviger te profileren en de economische potenties beter te benutten. We versterken onze inzet op innovatiekracht in de clusters Health, Hightech & Energy, de cross-over met Food en logistiek als onlosmakelijke voorwaarde. Dit legt de basis voor een sterke (inter)nationale positie en een goede productiviteit van toonaangevende bedrijven. Dit sterke economische profiel maakt onze regio interessant voor talenten. De ambitie is economische groei te faciliteren om te komen tot een forse banengroei in een goede balans met de leefkwaliteit in de regio.

Voor de langere termijn zetten we in op behoud en aantrekken van (nieuwe) bedrijvigheid in de regio. Op verschillende niveaus: van zelfstandigen en startups tot het MKB en internationals. We versterken de kwaliteiten van de werklocaties. We verbinden lokale bedrijven, instellingen en activiteiten aan de topsectoren en bieden synergievoordelen en ondersteuning bij het uitwerken van ideeën tot concrete projecten. We zetten in op de kwaliteit van onze werklocaties, passend bij het DNA van de regio. We versterken de samenwerking met partijen in het onderwijs, gericht op een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt, passend bij de vraag van ondernemers en de skills van werknemers en werkzoekenden.

TOEKOMSTBESTENDIG MKB

Het MKB staat voor een aantal uitdagingen. Onder andere het herstel na de COVID-19 crisis, digitalisering en personeelstekorten. Voor de korte termijn ondersteunen wij ons bedrijfsleven hierbij. Hiervoor maken wij inzichtelijk wat er beschikbaar is aan financiële mogelijkheden (w.o. subsidies) tot een bedrag van 1 miljoen. Grotere bedrijven weten de weg naar financiering wel te vinden, maar voor het MKB is dat vaak lastig. Via onze communicatiemiddelen maken we deze informatie toegankelijk en zichtbaar voor ondernemers. Ook inventariseren wij wat gemeenten al doen aan COVID-ondersteuning voor bedrijven en delen de ervaringen en best practices met de regio.

Voor de lange termijn zetten we ons in voor een versterking van de economische basis, waarin bedrijven zich willen vestigen en kunnen groeien. Dit is belangrijk voor het verdienvermogen, de werkgelegenheid en de welvaart van onze inwoners. Vanuit de Groene Metropoolregio dragen we op een aantal thema's bij aan deze structuurversterking, het innovatieve vermogen van onze economie en de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt.

ECONOMISCHE MONITOR

In 2021 starten wij met een Economische Monitor met data die van belang zijn voor de ambities binnen deze opgave. Daarbij maken we slim gebruik van beschikbare data en voorbeelden. Elke twee jaar wordt de monitor geactualiseerd.

Zo kunnen we resultaten monitoren en bijsturen waar nodig.

De Groene Metropoolregio gaat in 2022 aan de slag met een Monitor Brede Welvaart (zie inleiding). We zorgen ervoor dat de Economische Monitor hier goed op aansluit. In de Economische Monitor inventariseren we ook welke sectoren en bedrijventerreinen het meest bijdragen aan de economische groei, de werkgelegenheid en de banen van de toekomst. Dit is input voor toekomstige beleidskeuzes. Juist voor deze ontwikkelingen willen wij ruimte bieden in het Regionaal Programma Werklocaties (RPW).

HUMAN CAPITAL

Met de gevolgen van COVID-19 crisis enerzijds en de krapte op de arbeidsmarkt in sommige sectoren anderzijds willen wij met het opstellen van een regiobrede Human Capital Agenda een start maken met het bereiken van onze doelstellingen: vraag en aanbod in balans brengen en een wendbare arbeidsmarkt creëren. Dit doen we samen met TEB en de provincie. Met de Human Capital Agenda bundelen we krachten en brengen we focus aan. Op basis van een verkenning naar bestaande instrumenten focussen we ons op de instrumenten die het meeste bijdragen aan de regionale doelstellingen. In 2022 borduren we voort op deze agenda voor toekomstige acties.

DUURZAME LOGISTIEK

Wij werken in 2021 samen met de Verbonden regio, de HAN, de provincie, VNO-NCW en Logistics Valley aan een regionale visie en een gezamenlijke koers op logistiek. Waar liggen kansen en mogelijkheden? Wat komt op ons af en hoe kunnen we daarop inspelen? Daarbij komen ook onderwerpen aan bod als bouwlogistiek, leefbaarheid, binnenvaart en havens, stadsdistributie, ehubs, duurzame brandstoffen. Wat gebeurt al en door wie? Wat is daarbij de rol van de regio? Op basis van deze visie kunnen we gefundeerde keuzes maken voor vervolgacties op logistiek.

PARTNERS

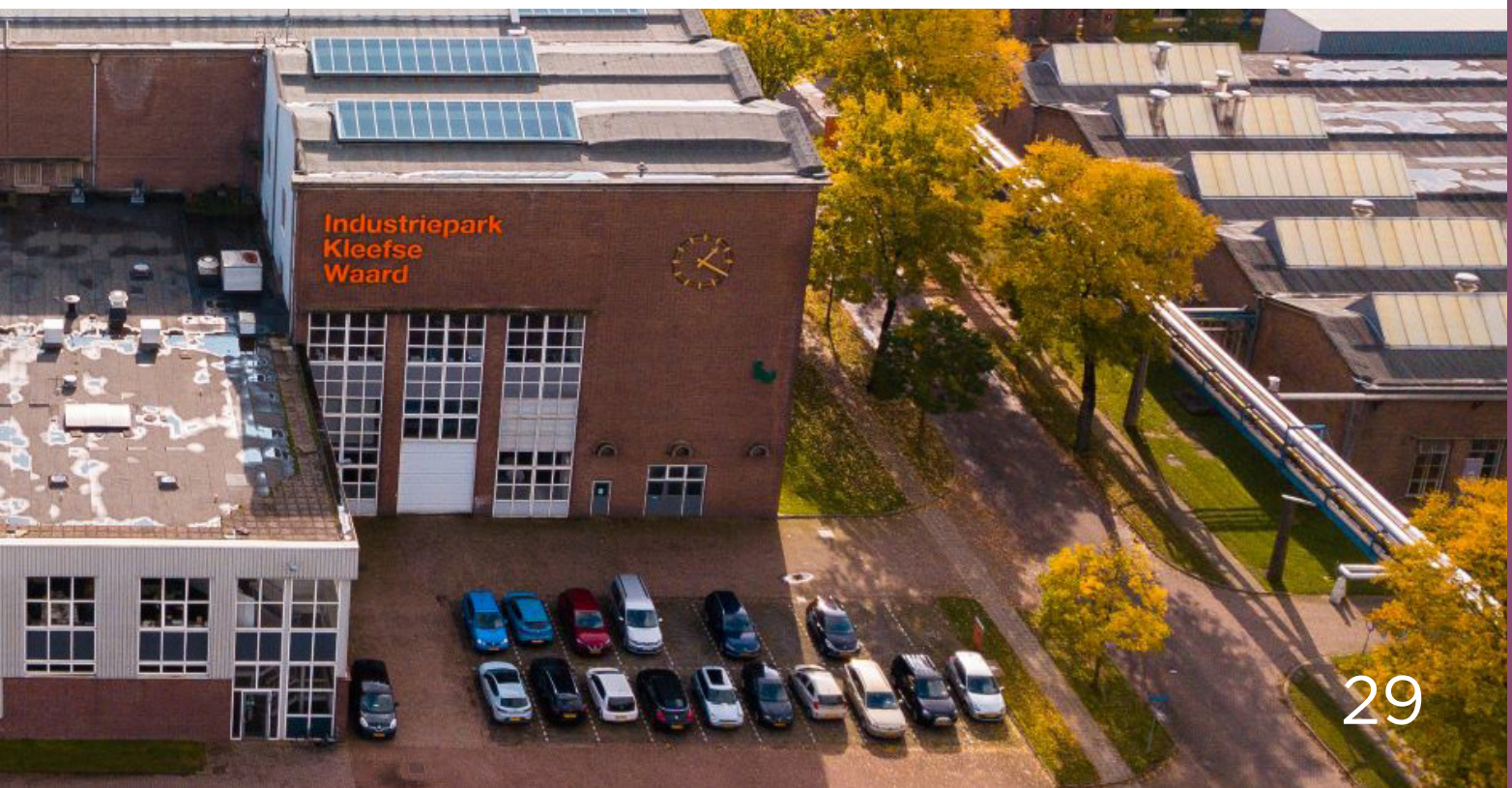
Bij het bereiken van onze doelen, is de samenwerking met onze partners van groot belang, waaronder de samenwerking met de provincie en The Economic Board (TEB).

Voor de uitvoering van twee speerpunten in deze opgave speelt TEB een belangrijke rol. Het gaat daarbij om de speerpunten ‘Doorontwikkeling van de kansrijke clusters’ en ‘Human capital’. TEB heeft een groot triple helix netwerk. Met de helixgroepen Arbeidsmarkt, Health, Hightech & Food en Energy is er een samenwerking tussen bedrijfsleven, overheid en kennisinstellingen en deze vervult een belangrijke rol in het aanjagen van innovaties, het verder brengen en uitvoeren van projecten, verbindingen leggen met het bedrijfsleven en de economische profilering van de regio. De civic entrepreneurs van TEB zijn de coördinatoren van deze helixgroepen. We zijn met provincie en TEB in gesprek om de samenwerking verder vorm te geven.

Daarnaast is de samenwerking met andere partners van belang. De afstemming met deze partners pakken we actief op.

Onze partners zijn de provincie Gelderland, TEB, Innovatiesupportorganisaties zoals KIEMT en Health Valley, Logistics Valley, Ministerie EZK, Euregio/INTERREG, Liemerse Ambassade, kennisinstellingen, ondernemers(verenigingen), Oost NL, VNO/NCW Midden, MKB Koepels, MKB Nederland, NEXTgarden, Stichting Clok, Arbeidsmarktregio’s, Werkbedrijf-regio’s, Techniekpact, Gelders Vakmanschap, UWV, Banken, Kamer van Koophandel, makelaars, beleggers, onderwijsinstellingen MBO/HBO/WO, ondernemerskringen en platformen, vakbonden.

Wij zijn enthousiast over het initiatief van de gemeenten om zich met vereende kracht te organiseren en trekken graag in de volle breedte gezamenlijk op om onze belangrijke opgaven te realiseren. Gemeenten kunnen zo als één stem hun bijdrage aan de triple helix leveren.
- Ilko Bosman, VNO-NCW Midden

SPEERPUNT 1

STIMULEREN ONDERNEMERSCHAP IN HET MKB

OVER VIJF JAAR:

- Hebben we in de regio meer start-ups en nieuwe bedrijven in het MKB.
- Stimuleren we ondernemerschap via (lokale) broedplaatsen, training en opleidingen.
- Zijn ondernemers verbonden aan kennis- en investeringsnetwerken in regionaal en nationaal verband.
- Heeft het MKB een slag gemaakt in digitalisering.
- Is het MKB meer toekomstbestendig door meer kennis, kunde en slagkracht van MKB'ers.

Met de resultaten binnen dit speerpunt ondersteunen wij het MKB om toekomstbestendig te worden. Met het stimuleren van het ondernemerschap, het vergroten van kennis, kunde en slagkracht van MKB'ers kan worden ingespeeld op nieuwe technologieën en verdienmodellen. Daarmee versterken we het innovatievermogen en de positie van de bedrijven en verhogen we de productiviteit van de bedrijven.

Het MKB heeft een grote rol in de leefbaarheid van centra van de steden en kernen. De veranderingen die de COVID-19 crisis vragen van het MKB zijn, net als andere ontwikkelingen zoals de noodzaak tot digitalisering, hierop van invloed. Daarom zetten wij samen met de Ontspannen regio in op kennis delen en elkaar informeren.

RESULTATEN 2022

PROGRAMMA TOEKOMSTGERICHT ONDERNEMEN
Programma gericht op heroriëntatie van MKB'ers o.a. na de COVID-19 crisis. 75 ondernemers kunnen zich aanmelden voor een screening van het bedrijf op toekomstbestendigheid. Afhankelijk van de uitkomst van de screening wordt een vervolgroute gekozen.

OPTIMAAL GEBRUIK VAN HET FINANCIËLE LANDSCHAP TOT 1 MILJOEN
In 2021 maken we het financiële landschap voor het MKB tot 1 miljoen inzichtelijk. In 2022 zetten we communicatie en marketing in om ondernemers hier optimaal gebruik van te laten maken.

MEER INNOVATIES DOOR KENNISDELING EN FACILITEREN ONTMOETING
- Faciliteren van ontmoeting en kennisdeling op regionaal niveau, gericht op het stimuleren van innovaties. Organiseren van een jaarlijks MKB-event en een MKB-Award Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. Doel: ontmoeting faciliteren, kennisuitwisseling en op een positieve manier aanjagen van innovaties.
- Borging van de MKB-deal Sm@rt Together voor digitalisering: uitdragen van de regeling en waar nodig verbinden met het bedrijfsleven. Vinger aan de pols houden bij het Ministerie van EZK voor eventuele nieuwe kansen voor ondersteuning van MKB'ers in de regio. Met name voor de laatste pijler van de MKB-deal leggen wij verbinding met de Ontspannen regio. Deze pijler richt zich namelijk op de publiek-private samenwerking ten behoeve van bruisende binnensteden en krachtige kernen.

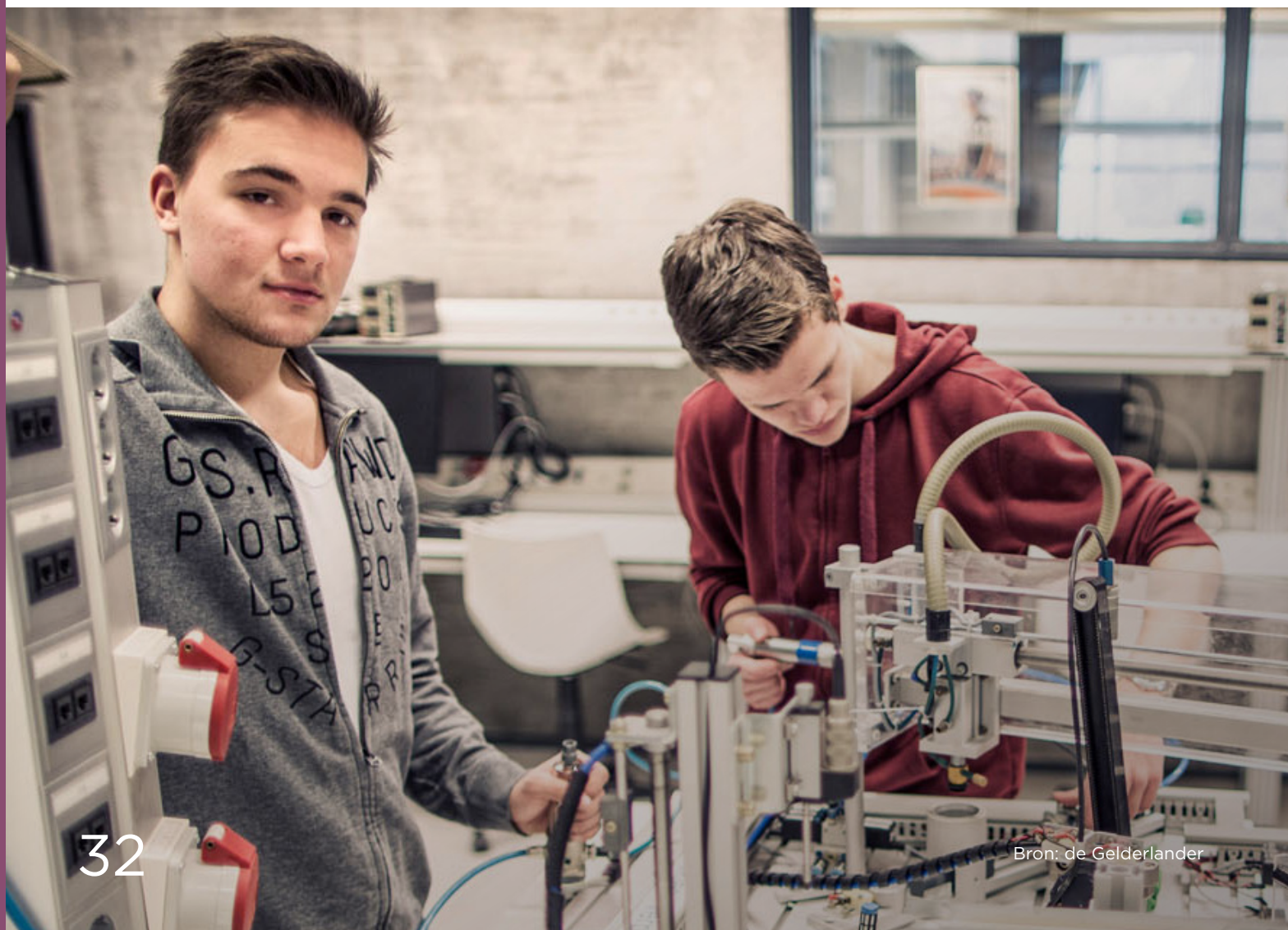
Stimuleren ondernemerschap in het MKB	**2021** 2e helft	**2022** 1e helft	2e helft	**2023** 1e helft	2e helft
Programma Toekomstgericht Ondernemen					
Optimaal gebruik door ondernemers van het financiële landschap tot 1 miljoen					
Meer innovaties door kennisdeling en faciliteren ontmoeting					

SPEERPUNT 2

HUMAN CAPITAL ONDERWIJS EN ARBEIDSMARKT

OVER VIJF JAAR:

- Hebben we de vraag van ondernemers op het gebied van personele vraagstukken en het aanbod van personeel dichter bij elkaar gebracht.
- Hebben we een wendbare arbeidsmarkt waardoor het aantal banen in de sectoren Health, Hightech & Energy en Food heeft kunnen groeien.
- Is er een betere aansluiting van MBO, HBO en WO op de arbeidsmarkt.

Bron: de Gelderlander

De arbeidsmarkt is sterk in beweging. Maatschappelijk transities, zoals de energie-transitie of digitalisering, hebben grote impact. Banen veranderen, banen verdwijnen en nieuwe banen verschijnen. In triple helix-verband willen we de uitdagingen op de arbeidsmarkt oppakken met als doel sneller en effectiever te kunnen handelen voor een veerkrachtige arbeidsmarkt. Human capital is randvoorwaardelijk om de doelen te kunnen bereiken in de andere speer-punten binnen de Productieve regio (zoals op de clusters, voor ondernemerschap) maar ook voor voortgang in de andere opgaven zoals Ontspannen regio en Circulaire regio. We zetten actief in op levenlang leren, een veerkrachtige arbeidsmarkt, talentontwikkeling en ontwikkeling van talent voor kansrijke beroepen. Dit om te komen tot voldoende en goed gekwalificeerd personeel nu en in de toekomst en vraag en aanbod beter op elkaar afgestemd te krijgen.

Samenwerking op regionaal niveau en commit-ment tussen overheden, kennisinstellingen en bedrijven is cruciaal om deze urgente vraag-stukken op de arbeidsmarkt te kunnen oplossen. Samen met TEB en de provincie gaan wij aan de slag om te komen tot een gezamenlijke regionale strategische Human Capital Agenda en een Human Capital Akkoord. De Human Capital Agenda vormt de kapstok, brengt focus, draagvlak en commitment voor de verschillende projecten en initiatieven binnen de triple helix.

RESULTATEN 2022

TRIPLE HELIX HUMAN CAPITAL AKKOORD SLUITEN
In 2021 is een regiobrede strategische meerjarige Human Capital Agenda opgezet voor overheden, kennisinstellingen en bedrijfsleven met de hoofd-thema's Leven lang leren, Veerkrachtige arbeids-markt, Aantrekken en behouden van nationaal en internationaal talent, Ontwikkelen van talent voor kansrijke beroepen.
In de Human Capital Agenda bundelen we krachten en brengen we focus aan. De Human Capital Agenda wordt de leidraad voor toekomstige acties en van daaruit werken wij toe naar een gedragen triple helix Human Capital Akkoord 2022-2025. Met afspraken hierin over wat betrokken partijen bijdragen, welke resultaten worden voorzien en wie welke rol daarin heeft. De resultaten van het Human Capital Akkoord nemen wij op in de investerings-agenda.

INZET OP RESULTAATGERICHTE INSTRUMENTEN
De verkenning van 2021 geeft inzicht in welke instrumenten het beste bijdragen aan het behalen van de doelen uit de Human Capital Agenda. Het gaat daarbij om instrumenten als Skillshub, House of IT, Connectr Business School, The Lifenet 3.0. In 2022 zetten wij actief in op de meest resultaat-gerichte instrumenten.

VERBINDING TUSSEN BEHOEFTE MKB EN AANBOD VAN ARBEID
Gerichte acties, met onze partners, om dit resultaat te bereiken. Gebaseerd op onderzoek uit 2021 waaruit blijkt welke acties het meest effectief zijn.

INZICHT MOGELIJKE FINANCIERINGSBRONNEN
Actief zoeken naar mogelijkheden om bestaande financieringsbronnen in te zetten voor alle projecten die nodig zijn om tot een goede evenwichtige arbeidsmarkt te komen.

Human capital: onderwijs en arbeidsmarkt	**2021** 2e helft	**2022** 1e helft	2e helft	**2023** 1e helft	2e helft
Opstellen Human Capital Agenda en uitvoering	■	■	■	■	■
Triple helix Human Capital Akkoord		■	■	■	■
Inzet resultaatgerichte instrumenten		■	■	■	■
Verbinding tussen behoefte MKB en aanbod van arbeid	■	■	■	■	■
Inzicht mogelijke financieringsbronnen		■	■	■	■

SPEERPUNT 3

DOORONTWIKKELING VAN HEALTH, HIGHTECH & ENERGY TOT (INTER) NATIONALE CLUSTERS

OVER VIJF JAAR:

- Is het innovatieve vermogen van bedrijven in deze clusters versterkt en betaalt zich dit uit in verdienvermogen, in werkgelegenheid en in de kennispositie van de regio.
- Wordt het innovatief vermogen van de bedrijven ook ingezet voor andere maatschappelijke opgaven zoals energietransitie, de woonopgave en de circulaire opgave.
- Zijn we zichtbaar in onze directe omgeving en daarbuiten als (inter)nationaal toonaangevende regio voor innovaties en sleuteltechnologieën op gebied van Health, Hightech & Energy.
- Werken we met Foodvalley samen aan crossovers tussen Health en Food.

Wij willen deze topsectoren inzetten voor de maatschappelijke opgaven van de regio, zoals energietransitie en de groei van nieuwe banen op alle niveaus. Daarbij hoort ook de crossover met Food waarbij we ons focussen op wat voeding voor onze gezondheid kan betekenen. De ambitie is om voor bedrijven en instellingen in deze clusters als Groene Metropoolregio 'the place to be' te worden in Nederland en Europa. We willen onze innovatieve krachten (inter)nationaal zichtbaar maken door innovaties en initiatieven te bundelen, lobby beter te structureren en de mogelijkheden te benutten voor samenwerking met Foodvalley. Dit in lijn met de kansen voor de regio die ook in de Kracht van Oost – Nederland Slim Benutten worden benoemd.

Gezonde bedrijven zijn belangrijk voor een goed vestigingsklimaat. Bedrijven blijven economisch succesvol als zij kunnen reageren op nieuwe ontwikkelingen, onder andere door te vernieuwen en/of te innoveren. Dit speerpunt richt zich op het versterken van het innovatieve vermogen van de regionale bedrijven. Deze wordt versterkt als partners inhoudelijk met elkaar samenwerken in een kennishub zoals Connectr, Briskr, het Chip Integration Technology Centre CITC in Nijmegen, OnePlanetResearch Center of kennishub Circulaire economie. Plannen zijn er voor Artifical Intelligence, water- en droogteproblematiek, radiofrequentie technologie, digital health hub, clean energyhubs.

TEB heeft de lead bij dit speerpunt en werkt daarbij samen met de Groene Metropoolregio en de provincie. Samen werken we aan structuurversterking van de clusters. Dat doen we door in te zetten op:

- Duidelijkheid over de betekenis van Health, Hightech & Energy voor regiogemeenten.
- Versterkt innovatievermogen met lopende projecten.
- Ontwikkeling van technologie gedreven kennishubs.

Wij zijn opgetogen dat partijen gecommitteerd zijn om te investeren in een consistente en langjarige samenwerking, waarmee mooie resultaten geboekt kunnen worden.

- Sigrid Helbig, directeur TEB

De taak van TEB hierbij:

- Vast aanspreekpunt voor de clusters op inhoud.
- Inventariseren en benutten structuurversterkende projectkansen.
- Inbrengen project(kansen) bij de Investeringsagenda.
- Deelnemen aan regionale, nationale en Europese netwerken.
- Verbindingen leggen tussen partners.
- Schrijven projectvoorstellen en aanvragen doen (namens partners).

De Groene Metropoolregio heeft daarbij de volgende taken:

- Input uit Economische Monitor 2021 leveren, zodat TEB zicht heeft op kansen voor de doorontwikkeling van de clusters en verdere netwerk- en clustervorming in de regio.
- Toegang tot ons netwerk in de regio, zodat TEB in staat is om voor de hele regio clusterversterking vorm te geven.
- Investeren in belangenbehartiging voor projecten en initiatieven van bovenregionaal belang, zoals het Connectr (Arnhem), ENGIE-terrein (Nijmegen), Park15 (Over-betuwe), InnoFase (Duiven), NEXTgarden (Lingewaard) Belangenbehartiging betekent: ervoor “gaan lopen”, lobbyen en zoeken naar financiering. De investering zelf wordt lokaal gedaan met co-financiering van derden. De regiogemeenten hoeven deze initiatieven niet te financieren.

Daarnaast werken we samen met het Rijk, Europa en Duitsland in de clusters Health, Hightech & Energy en de crossovers met duurzame logistiek. We zijn de proeftuin op het gebied van decentrale energiesystemen, groeien door naar een internationaal Health Hightech topcluster en maken onze auto’s, vrachtwagens en binnenvaartschepen schoner door toepassing van alternatieve brandstoffen.

NEXTgarden werkt samen met kennisinstellingen, ondernemers en overheden aan een energieneutraal tuinbouwgebied in 2030 gericht op gezondere voeding, vernieuwing van producten en markten via innovaties, kortere ketens met waar mogelijk meer aandacht voor de leefomgeving. Voorbeeld: het verbouwen van eendenkroos als vleesvervanger; vol eiwit, snel groeiend en lekker.

Doorontwikkeling van Health, Hightech & Energy tot (inter)nationale clusters	**2021** 2e helft	**2022** 1e helft	2e helft	**2023** 1e helft	2e helft
Duidelijkheid over betekenis van Health, Hightech & Energy voor regiogemeenten					
Versterkt innovatievermogen met lopende projecten					
Ontwikkeling van technologie gedreven kennishubs					

SPEERPUNT 4

VERSTERKING VAN DUURZAME LOGISTIEK

OVER VIJF JAAR:

- Kent onze logistieke, handel- en transportsector een sterk verminderde milieubelasting en maakt zij slimmer en bewuster gebruik van de ruimte.
- Is de samenwerking tussen logistieke bedrijven, transporteurs, kennisinstellingen en overheden verder geprofessionaliseerd.

Logistiek en distributie spelen een belangrijke rol in onze regionale economie door de centrale ligging van de regio op verschillende belangrijke transportassen (weg, rails, water). In lijn met het gedachtengoed van de Groene Metropoolregio willen wij deze sector verduurzamen en daarmee bijdragen aan een aantal grote maatschappelijke opgaven van deze regio zoals de energietransitie, innovatiekracht en de groei van de werkgelegenheid. Met het vergroenen van de logistiek dragen we ook bij aan de leefkwaliteit van onze regio. Met de vermindering van de stikstofuitstoot ontstaat weer ontwikkelruimte voor bijvoorbeeld woningen.

Ook stadsdistributie en de levering van webshopbestellingen in woonwijken bieden kansen voor vergroening van de logistiek. Het gaat dan om het clusteren van transportbewegingen, slimme verzamelplekken buiten de stad (hubs), het combineren van goederen etc. Zeker voor Arnhem en Nijmegen is vergroenen van de stadsdistributie van belang, maar ook voor de regionale centra. In de regio zijn meerdere bedrijven die willen meedenken. De focus ligt in eerste instantie op kennisdeling over groene brandstoffen. In een latere fase ook op nieuwe vormen van stadsdistributie en bevoorradingen op stedelijk en regionaal niveau.

Er lopen al vele initiatieven in de regio voor het verduurzamen van de logistiek, zowel bij het bedrijfsleven als bij kennisinstellingen en (lokale) overheden. De sector zelf is verantwoordelijk voor het nemen van initiatieven. Onze focus ligt op de projecten waar we als regio meerwaarde kunnen bieden. Wij leggen slimme verbindingen met beschikbare samenwerkingsverbanden zoals die met de provincie en Logistics Valley.

RESULTATEN 2022

VERKENNING BUSINESS CASE TRUCKPARKING
Lokaal is dit lastig, maar voor plannen die bijdragen aan de (inter)nationale corridorontwikkeling zijn er wel financieringsmogelijkheden in Den Haag en Brussel. Zeker in combinatie met clean energy hubs. We sluiten hierbij aan bij de provincie als trekker van dit traject. De exacte rol van de regio hierin wordt in overleg met de provincie nader onderzocht.

KENNISDELING VERDUURZAMEN LOGISITEK
De GMR stimuleert en organiseert kennisdeling, met als doel te kijken of we lokale initiatieven ook op regionaal niveau kunnen toepassen.
Mogelijke initiatieven die zich hiervoor lenen:

- Demonstratie klimaattechnologieën en -innovaties in transport op Park 15; komen tot een publiek laadplein voor elektrische vrachtwagens.
- Energiehub Engie/BCTN Nijmegen; duurzame (snel)laadmogelijkheid voor accucontainers voor binnenvaartschepen.
- Gemeenten, HAN, bedrijfsleven, brandstofleveranciers; waterstoftankstation op Bijsterhuizen.
- Initiatieven om energie om te zetten in groene waterstof voor logistiek (bijv. in Montferland door realisatie van een Clean Energy Hub).

OPRICHTING 1 OF 2 INTERREG PROJECTEN
Vervolg op 2021. Een regionale analyse, coördinatie en uitrol van initiatieven in de regio. We vergelijken de potentie van initiatieven. Door het opschalen van kansrijke lokale initiatieven naar een regionale schaal, werken we toe naar de oprichting van 1 of 2 INTERREG-projecten om nieuwe gelden naar de regio halen.

Versterking van duurzame logistiek	**2021** 2e helft	**2022** 1e helft	2e helft	**2023** 1e helft	2e helft
Verkenning mogelijkheden sluitende businesscase voor truckparking in de regio					
Kennisdeling van kansen voor verduurzaming logistiek op bestaande initiatieven					
Oprichting 1 of 2 INTERREG projecten					

SPEERPUNT 5

TOEKOMSTBESTENDIGE WERKLOCATIES

OVER VIJF JAAR:

- Is de kwalitatieve en kwantitatieve vraag en aanbod van werklocaties in evenwicht.
- Bieden we passende ruimte voor bedrijven die bijdragen aan onze economische groei en profiel.
- Dragen we met werklocaties bij aan de groene en duurzame ambitie van de Groene Metropoolregio.
- Hebben we inzicht in welke ruimtebehoefte voor werklocaties er is tot 2040.

Toekomstbestendige werklocaties gaat over bestaande en over nieuwe werklocaties met het RPW als basis. Hierin vindt afstemming plaats tussen vraag en aanbod van werklocaties. Het gaat voornamelijk over nieuwe ontwikkelingen op de juiste plek. Ook herstructureringsmogelijkheden en leegstandsopgave worden meegenomen. We kiezen waar nieuwe regionale werklocaties landen en hoe om te gaan met lokale ontwikkelingen. Initiatieven uit de regio voor nieuwe werklocaties worden beoordeeld.

Minimaal één keer in de vier jaar moet er een nieuw RPW komen, met monitoring in de tussenjaren. Het RPW is verankerd in de omgevingsverordening van de provincie.

De besluitvorming van het RPW ligt zoals voorheen bij de gemeentebesturen. Het RPW is een verplicht onderdeel voor alle gemeenten.
De Groene Metropoolregio faciliteert zowel ambtelijk als bestuurlijk de voorbereiding en afstemming van het RPW. Het gewijzigde RPW is in mei 2021 vastgesteld door Gedeputeerde Staten.

Er ligt een koppeling met de Verstedelijkingsstrategie. Extra woningen betekent meer werk en dus meer benodigde ruimte voor werklocaties en slimme oplossingen daarvoor. Het RPW moet daarom verder kijken dan de huidige horizon van 2030.

Wij zetten in op het kwalitatief verbeteren van het RPW. We leggen een directe link tussen de groei en ruimtebehoefte van de kansrijke clusters, de economische kracht van de subregio's en de andere opgaven. De opgaven op het terrein van circulariteit, de energietransitie en duurzaamheid zijn van toepassing op nieuwe werklocaties. Deze aanpassingen zorgen voor een sterk en beter op de regio afgestemd RPW passend bij het DNA van de regio.

We zetten verder in op vergroening van bestaande werklocaties.

RESULTATEN 2022

INZICHT IN DE RUIMTELIJKE ONTWIKKELING VAN DE KANSRIJKE CLUSTERS

Wij spelen in op de ruimtelijke behoefte van de kansrijke clusters Health, Hightech en Energy, de speerpunten van de regio. Het scherp krijgen van de behoefte aan kwalitatieve en kwantitatieve ontwikkelruimte voor de campussen en/of clusters en de spin-offs voor de regio en naar andere bedrijventerreinen nemen we mee in de Economische Monitor. Ook blijft er aandacht voor logistiek als ruimtevrager binnen het RPW.

IMPULS VOOR DUURZAME ENERGIE EN CIRCULAIRE ECONOMIE

Op bestaande werklocaties geven we een impuls aan duurzame energie en circulaire economie. De verkenning van kansen hiervoor vindt plaats bij de Circulaire regio, waar de actie regionale aanpak voor verduurzaming bedrijventerreinen is opgenomen. Wij leveren bouwstenen hiervoor aan. De ruimtelijke vertaling en de eisen die dit met zich meebrengt nemen we op in het RPW.

UITVOERING PLAN VAN AANPAK VERGROENING WERKLOCATIES

In 2021 maken wij een plan van aanpak voor de vergroening van bestaande werklocaties, afgestemd met de provincie. In 2022 geven we uitvoering aan dit plan van aanpak, met als resultaten: een taakverdeling tussen provincie, regio en gemeenten, overzicht van meest kansrijke en meest urgente locaties voor vergroening, inzicht in ondersteuningsbehoeften van gemeenten, inzicht in de middelen en beleidsinstrumenten die gemeenten ter beschikking staan voor vergroening van bedrijventerreinen, inzicht in de stappen die gemeenten al hebben gezet en een opzet voor een monitoringsproces.

Toekomstbestendige werklocaties	**2021** 2e helft	**2022** 1e helft	2e helft	**2023** 1e helft	2e helft
Inzicht in de ruimtelijke ontwikkeling van de kansrijke clusters					
Impuls voor duurzame energie en circulaire economie op bestaande werklocaties					
Uitvoering plan van aanpak vergroening werklocaties					

CIRCULAIRE REGIO

OVER VIJF JAAR:
Ontwikkelen we slagkracht om zuiniger en slimmer om te gaan met grondstoffen en producten. Daarmee maken we onze regio toekomstbestendig en versterken we onze positie als circulaire topregio met internationale zichtbaarheid.

AMBITIE & SPEERPUNTEN

Speerpunten Circulaire regio

- 1 Circulaire bouw en infrastructuur
- 2 Circulaire economie: grondstoffen en ketens
- 3 Water en klimaatadaptatie
- 4 Transitie naar duurzame energie

De Groene Metropoolregio wil toonaangevend worden in circulair denken en handelen, in Nederland én in Europa. Die ambitie vraagt om de inzet van bedrijven, maatschappelijke organisaties, de regiogemeenten, andere overheidspartners en onze inwoners. Circulariteit staat voor toekomstbestendig, duurzaam handelen met gesloten ketens zonder afwenteling naar andere groepen, andere tijden of andere gebieden.

We focussen op de domeinen waar we de meeste impact kunnen realiseren: op de bouw en infrastructuur, op grondstoffen en afvalketens, op klimaatadaptief groen en water en op de energietransitie. Door in deze domeinen circulaire projecten op te schalen naar regionaal niveau, gezamenlijk onderzoek uit te voeren, kennis en ervaring uit te wisselen, onze gezamenlijke inkoopkracht te benutten en te investeren in de match met Europese, nationale en bovenregionale programma's, realiseren we onze ambitie. Bovendien biedt circulariteit grote kansen voor nieuwe werkgelegenheid voor praktisch en technisch geschoolden.

We starten niet vanaf nul. In de regio draaien al veel succesvolle circulaire projecten waaraan veel gemeenten meedoen. We kopen gezamenlijk duurzame energie in, we hebben samen het eerste bod voor de Regionale Energiestrategie (RES) opgesteld en we voeren samen het Uitvoeringsprogramma Circulaire Grond-, Weg- en Waterbouw uit. Door deze projecten onder te brengen bij de Groene Metropoolregio kunnen we deze efficiënter uitvoeren, gemakkelijker van co-financiering voorzien en een schaalniveau realiseren dat meer circulaire impact heeft.

PROJECTEN 2021 MET DOORLOOP IN 2022 EN VERDER

We werken op regionale schaal al een aantal jaar samen op het gebied van duurzaamheid. Uit deze samenwerking zijn diverse projecten voortgekomen waarvan een deel doorloopt in 2022.

- In 2020 hebben 15 gemeenten ingestemd met een meerjarig Uitvoeringsprogramma Circulaire Grond, Weg- en Waterbouw. Het project is in uitvoering en loopt in ieder geval door tot en met 2022.
- Op weg naar een circulaire bouwpraktijk brengt C2C ExpoLAB in het najaar een advies uit in hoeverre een bouwproject circulair is. Daarnaast is gevraagd te adviseren welke instrumenten we als gemeenten kunnen inzetten om circulariteit bij bouwprojecten te stimuleren. In 2022 volgt daarop de implementatie binnen gemeenten.
- In het recente verleden hebben 17 regiogemeenten deel genomen aan het gezamenlijk inkopen van elektriciteit en het verduurzamen daarvan. De voortgang wordt gemonitord met behulp van kwartaalrapportages. Onder voorwaarden kan het contract duurzame

elektriciteit ook na 2023 worden voorgezet. Jaarlijkse advies- en ambtelijke kosten worden als vanouds rechtstreeks door gemeente Nijmegen verrekend met de deelnemende gemeenten.

- De inkoop van aardgas dient opnieuw opgestart te worden. In het najaar van 2021 worden daarvoor de uitgangspunten op het gebied van duurzaamheid bepaald. Daarna volgt in 2022 het aanbestedingsproces zelf.
- We werken aan het continueren van de projectorganisatie RES. Het Rijk heeft nog geen helderheid gegeven over de financiering vanaf 2022. Voor de tweede helft van 2021 hebben inmiddels zowel het Rijk als de provincie wel een bijdrage toegezegd. Samen met het restantbudget is dit voldoende voor een adequate voortzetting van het traject in de tweede helft van 2021.

PARTNERS

PROVINCIE GELDERLAND
De provincie Gelderland heeft ambitieuze doelen op het gebied van klimaat, circulariteit en energietransitie en kan diverse acties met kennis en expertise ondersteunen en versnellen. Ook kan de provincie in bepaalde gevallen zorgen voor co-financiering of co-financieringsverzoeken en subsidieaanvragen ondersteunen.

THE ECONOMIC BOARD
The Economic board (TEB) staat met #Lifeport voor innovaties die bijdragen aan gezonder, beter en duurzamer leven. TEB zet door inzet van de civic entrepreneur de regio op de kaart als circulaire, duurzame en klimaatbestendige voorbeeldregio, zorgt voor structuurversterking en kennisontwikkeling met bedrijven, kennisinstellingen en overheid en stimuleert nieuwe verdienmodellen en banen in de circulaire economie.

OVERHEID
De Rijksoverheid en Europa hebben eveneens hoge ambities op het gebied van circulariteit en klimaat en kunnen met beleid en subsidies voor projecten bijdragen aan de versnelling van de circulaire economie.

WATERSCHAPPEN
De waterschappen vervullen een essentiële rol bij de ontwikkeling en uitvoering van de Regionale Adaptatiestrategieën en Energiestrategieën en (circulaire) projecten landschapsontwikkeling.

NATUUR- EN LANDSCHAPSORGANISATIES
Natuur- en landschapsorganisaties, zoals Staatsbosbeheer, Geldersch Landschap en Kasteelen, Natuurmonumenten en IVN dragen bij aan een natuurinclusief en klimaatbestendig beheer en dragen bij aan een bewuste omgang van onze bedrijven en inwoners met ons groene landschap.

KENNISINSTELLINGEN
Kennisinstellingen dragen op verschillende niveaus bij aan de ontwikkeling van kennis op het gebied van de circulaire economie, klimaat, circulair bouwen en de energietransitie.

KOEPELORGANISTATIES
Uitvoerende partijen en hun koepelorganisaties (o.a. in de sectoren bouw, energie, afval en landbouw) zijn essentieel voor het bereiken van onze doelstellingen. Het Gelders Energie Akkoord (GEA) is een belangrijke partner vanwege hun directe relatie met allerlei bedrijven en instellingen die willen bijdragen aan de energietransitie. Ook verwachten we van het GEA een belangrijke rol bij het verkrijgen en behouden van draagvlak voor duurzame energieprojecten.

INWONERS
Energiecoöperaties zorgen voor nieuwe initiatieven, versterken draagvlak en dragen er aan bij dat niet alleen de lasten in de regio blijven, maar ook de lusten met behulp van lokaal eigenaarschap. De inwoners van de regio dragen bij door zuinig te zijn met grondstoffen en verpakkingsmaterialen en duurzame energie te gebruiken.

SPEERPUNT 1

CIRCULAIRE BOUW EN INFRASTRUCTUUR

OVER VIJF JAAR:

- Besteden we projecten in de Grond-, Weg- en Waterbouw (GWW)-sector circulair aan.
- Wordt 25% van de woningen circulair gebouwd.
- Is het hergebruik van bouwmaterialen en grondstoffen in de regio substantieel toegenomen en is de bouwlogistiek verder verduurzaamd.
- Is de samenwerking in de bouw en GWW-keten geïntensiveerd.

We hebben in onze regio een forse bouwopgave, maar we moeten die wel toekomstbestendig, dus duurzaam en circulair invullen. Alleen op die manier versterken we de leefbaarheid in steden, dorpen en kernen. En samen doen we dat slimmer en efficiënter.

Titus Burgers, wethouder Wijchen, bestuurlijk opdrachtgever opgave Circulaire regio

CIRCULAIRE BOUW EN INFRASTRUCTUUR

Besparen en hergebruik van grondstoffen en producten is in vele sectoren van belang. De sector bouw en infrastructuur neemt ongeveer 40% van de Gelderse grond- en afvalstoffenstromen voor zijn rekening.

Daarnaast heeft de regio een forse ambitie ten aanzien van het realiseren van nieuwe woningen die door het Rijk, de provincie en de regio is vastgelegd in de Woondeal Arnhem-Nijmegen. Hierin is het streven vastgelegd dat na verloop van tijd een steeds groter aandeel circulair gebouwd wordt: in bestaande plannen minimaal 10%, vanaf 2025 25%, vanaf 2030 50%, vanaf 2050 100%.

De Groene Metropoolregio zet samen met bedrijven en onderzoeksinstellingen stevig in op het besparen van grondstoffen en hergebruik van afvalstoffen in de bouw en infrastructuur en vermijdt daarmee zoveel mogelijk CO2-emissies. Het Kenniscentrum Circulaire Bouw in Nijmegen is een mooi voorbeeld waar kennis over circulaire bouw wordt samengebracht. Ook willen we leren van proeftuinen en experimentlocaties, bijvoorbeeld in het Living Lab Delta Oost.

Het in 2020 gestarte Uitvoeringsprogramma Circulaire Grond-, Weg- en Waterbouw zetten we voort en wordt in 2022 geëvalueerd en een voorstel voor vervolg ontwikkeld. Het project bestaat uit het delen van kennis, het ontwikkelen van een aanpak waarbij circulaire principes worden meegenomen in onze overheidsrol als opdrachtgever en het ontwikkelen van een maatstaf voor de mate van circulariteit in de infrasector.

De resultaten bereiken we het snelst als ze in samenhang en in samenwerking met de sector worden gerealiseerd.

RESULTATEN 2022

CIRCULAIR OPDRACHTGEVERSCHAP BIJ GROND-, WEG- EN WATERBOUW PROJECTEN

Voortzetting en evaluatie van het Uitvoeringsprogramma Circulaire Grond-, Weg- en Waterbouw bestaande uit een monitoringssystematiek, een nulmeting, een kennisplatform, diverse kennisevents, een regionaal trainingsprogramma, een gezamenlijk aanpak voor circulair inkopen in de GWW-sector, proeftuinen en vijf projecten waarin de opgedane kennis is toegepast.

IMPLEMENTATIE CIRCULAIRE IMPACTLADDER EN INFORMATIEPUNT VOOR BOUW NIEUWE WONINGEN

In afstemming met de opgave Groene groei hebben we opdracht gegeven aan een onderzoeksconsortium om een advies uit te brengen hoe we bepalen of, en in hoeverre, een bouwproject circulair is. Daarnaast vragen we te adviseren welke instrumenten we als gemeenten kunnen inzetten om circulariteit bij bouwprojecten te stimuleren. In 2022 volgt de implementatie van de Circulaire Impactladder binnen gemeenten, afgestemd met de bouwsector. Ter ondersteuning hiervan de ontwikkeling van een gezamenlijk informatiepunt voor gemeenten voor uitwisseling van kennis en ervaring over circulair bouwen en slopen (‘oogsten’).

ONDERSTEUNING PROEFTUINEN CIRCULAIR BOUWEN EN HOUTBOUW

Met het programma Slimme duurzaamheid zorgt TEB voor de ontwikkeling van onderzoeksprogramma’s en proeftuinen met betrekking tot circulair bouwen en houtbouw. De Groene Metropoolregio en de provincie Gelderland vullen deze aan door lobby en subsidietrajecten te ondersteunen (mogelijk in de vorm van een Regiodeal) en deel te nemen aan triple helix-verbanden. Daarnaast signaleren we trends die van invloed zijn op de ontwikkeling van nieuwe banen in de circulaire bouw en brengen deze in bij de regiobrede Human Capital Agenda (opgave Productieve regio).

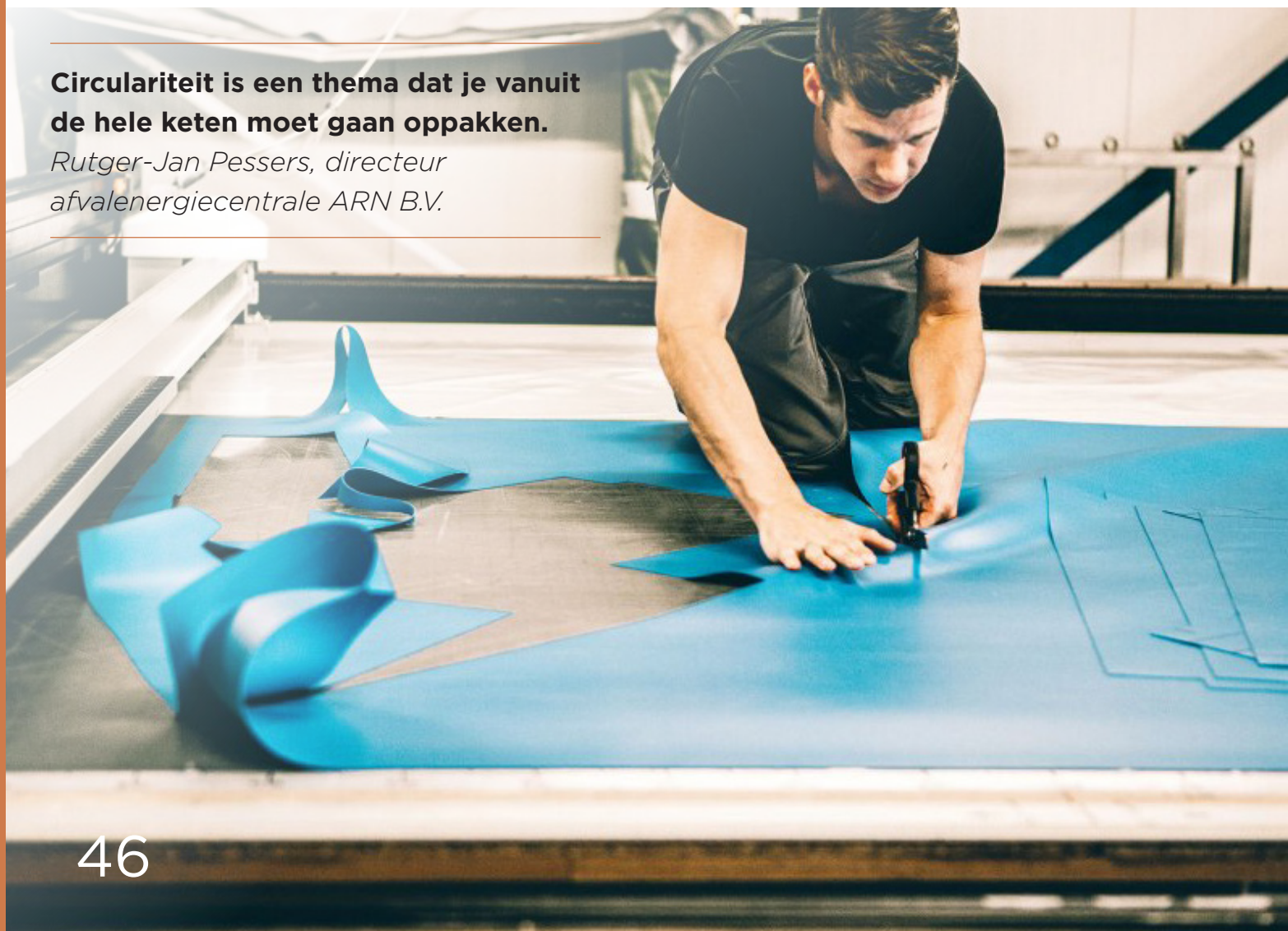
Circulaire bouw en infrastructuur	**2021** 2e helft	**2022** 1e helft	2e helft	**2023** 1e helft	2e helft
Circulair opdrachtgeverschap GWW-sector					
Circulair bouwen, implementatie Circulaire Impactladder					
Ondersteuning proeftuinen circulair bouwen, houtbouw					

SPEERPUNT 2

CIRCULAIRE ECONOMIE: GRONDSTOFFEN EN KETENS

OVER VIJF JAAR:

- Hebben we goed zicht op de afval- en grondstoffenstromen in de regio.
- Hebben we korte en efficiënte maak- en productieketens gerealiseerd.
- Weten gemeenten hoe ze circulair kunnen inkopen en hebben daar volop ervaring mee.
- Is het hergebruik van grondstoffen en materialen fors toegenomen.

Circulariteit is een thema dat je vanuit de hele keten moet gaan oppakken.
Rutger-Jan Pessers, directeur afvalenergiecentrale ARN B.V.

CIRCULAIRE ECONOMIE

In 2018 werd de regio Arnhem-Nijmegen al verkozen tot beste circulaire regio van Nederland. De jury constateerde dat in onze regio wordt doorgepakt, zowel van onderop, als in een coördinerende en verbindende rol van bovenaf o.a. via The Economic Board. Afvalscheidingspercentages zijn hoog en het bedrijfsleven levert belangrijke bijdragen met innovatieve initiatieven die eveneens landelijke erkenning kregen.
Maar we zijn er nog niet. Met een gerichte aanpak kunnen we een belangrijke bijdrage leveren aan de ontwikkeling van een circulaire economie in onze regio die kan rekenen op Europese belangstelling en daarmee aantrekkelijk wordt voor Europese partnerships met bijbehorende middelen.

We versterken ons inzicht in de regionale grondstoffen- en afvalstromen, verkennen de mogelijkheid van een grondstoffenhub, helpen samen met provincie en omgevingsdiensten bij het wegnemen van juridische belemmeringen en stimuleren de totstandkoming van nieuwe recyclingketens, bijvoorbeeld in de landbouw waar nog veel kansen liggen. Daarnaast ondersteunen we gemeenten bij het circulair inkopen van producten en diensten en signaleren we kansen voor nieuwe banen voor praktisch en technisch geschoolden, afgestemd met de brede Human Capital Agenda in de opgave Productieve regio. Landelijke of projectgebonden programma's voor gedragsbeïnvloeding delen we met gemeenten om verspilling bij consumenten en producenten tegen te gaan. Als we de acties in samenhang uitvoeren, dragen ze in de grootste mate bij aan het optimaliseren van de circulaire economie in onze regio.

RESULTATEN 2022

VERKENNING NAAR REGIONALE GRONDSTOFFENSTROMEN
Inzicht verwerven in regionale stromen van grondstoffen, producten en materialen en de daarbij behorende logistieke ketens verder verduurzamen. Onderzoek richt zich met name op (schaarse) stromen waarop we als overheden relatief veel invloed hebben.

ONDERZOEK KANSEN VOOR REGIONALE GRONDSTOFFENBANK EN GRONDSTOFFENHUBS
Verkenning van de (on)mogelijkheden van een regionale grondstoffenbank en grondstoffenhubs (fysiek, digitaal) om de uitwisseling tussen vragers en aanbieders van materialen en grondstoffen te verbeteren, met aanbevelingen voor een gerichte strategie en aanpak voor gemeenten.

ONDERSTEUNING ONDERZOEKSPROGRAMMA MET O.A. PORTAAL CIRCULAIRE ECONOMIE
Uitwerking van een viertal casussen, gekoppeld aan onderwijsprogramma's. Het voortouw bij deze actie ligt bij TEB. Regionaal portaal voor gemeentelijke onderzoeksvragen en delen uitkomsten. Ondersteuning opleiden van jonge vakmensen met stageplaatsen.

KENNISPLATFORM CIRCULAIR INKOPEN
Doorontwikkeling van dynamisch kennisplatform waar circulaire inkoopvoorbeelden, best practices, trainingen, etc. door gemeenten en andere partijen worden gedeeld. Drempels voor circulair inkopen worden weggenomen. Zo mogelijk uitbreiden met deelname van nieuwe partners.

CIRCULAIRE HOTSPOTS
Het uitlichten van innovatieve circulaire hotspots als Synergiepark InnoFase en NEXTgarden om (inter-) nationale erkenning en co-financiering te verwerven voor de regio als broedplaats voor projecten in de circulaire economie. In samenwerking met onze partners (o.a. TEB en de provincie).

Circulaire Economie: grondstoffen en ketens	**2021** 2e helft	**2022** 1e helft	2e helft	**2023** 1e helft	2e helft
Verkenning naar regionale grondstoffenstromen	■	■			
Onderzoek kansen voor regionale grondstoffenbank en hubs		■	■		
Ondersteuning onderzoeksprogramma met o.a. portaal CE	■	■	■	■	
Circulair inkopen		■	■	■	■
Uitlichten circulaire hotspots	■	■	■	■	■

SPEERPUNT 3

WATER EN KLIMAATADAPTATIE

OVER VIJF JAAR:

- Zijn we steeds beter geworden in het opvangen, vasthouden en hergebruiken van water.
- Hebben we maatregelen genomen om wateroverlast, droogte of hittestress fors te verminderen.
- Hebben we het bebouwd gebied in stad en dorp verder vergroend.
- Bouwen we klimaatbestendig.

WATER EN KLIMAATADAPTATIE

Van oudsher heeft onze regio een bijzondere relatie met water vanwege onze ontstaansgeschiedenis met grote rivieren en de voor Nederlandse begrippen grote reliëfverschillen. Het maakt onze regio bijzonder aantrekkelijk om te wonen. Bij de opgave Ontspannen regio ligt het initiatief voor het versterken van het groen-blauwe raamwerk in onze regio. De rivieren en het reliëf stellen ons echter ook voor bijzondere uitdagingen. Projecten die meer ruimte voor de rivier creëren, hebben invloed op onze andere opgaven waarvoor we staan, bijvoorbeeld op het gebied van verstedelijking, mobiliteit en recreatie. Dit maakt water en klimaatadaptatie een belangrijk thema: in de regio willen we water beter opvangen, vasthouden en hergebruiken en willen we overlast en onveilige situaties voorkomen.

Steden en dorpskernen kunnen we nog verder vergroenen, waarmee we beter zijn voorbereid op extreme regenval, hitte en droogte.
We bevorderen tegelijk de biodiversiteit. Bewonersgroepen, bedrijven en anderen nemen regelmatig het initiatief voor dergelijke vergroeningsprojecten die vaak ook bijdragen aan de sociale cohesie in stad of dorp.

De gemeenten in de regio zijn betrokken bij verschillende Regionale Adaptatiestrategieën (RAS) die samen met waterschappen en andere partijen worden ontwikkeld. De RASsen zijn gereed of in een afrondend stadium.
Daarna volgt de uitwerkingsfase, waarbij we als regio kunnen leren van goede voorbeelden over hoe om te gaan met extreme wateroverlast, hitte en droogte. Ook living labs en klimaatproeftuinen dragen daaraan bij. Bovendien hebben we als regio een forse bouwopgave waarbij we de groene kwaliteiten van de regio willen versterken. Dat levert de uitdaging op om klimaatbestendig, natuurinclusief en biodivers te bouwen.

RESULTATEN 2022

REGIONALE ADAPTATIESTRATEGIEËN: KENNIS DELEN

Delen van kennis en ervaring bij de uitvoering van de klimaatadaptatiemaatregelen met extra focus op uitdagingen die in onze regio op meerdere plekken spelen, bijvoorbeeld verdroging van stuwwallen. Accent op RAS-regio overstijgende thema's.

ONDERSTEUNING INNOVATIEPLATFORM 'LIVING LAB DELTA OOST'

In het platform zijn diverse partijen vertegenwoordigd die een belang hebben in het verstedelijkt rivierengebied Delta Oost en samen een kennisagenda opbouwen. De civic entrepreneur van de TEB verbindt vele partijen uit de triple helix. De Groene Metropoolregio ondersteunt het initiatief, zet het in de schijnwerpers en vergroot kansen op een Regiodeal.

VERSTERKEN AANDACHT VOOR KLIMAATBESTENDIG BOUWEN

Versterken kennis, kunde en profiel op het gebied van klimaatbestendig, natuurinclusief en biodivers bouwen. Ontwikkelen uniforme aanpak voor bouwprojecten. Verwerven Europese/nationale co-financiering voor vooruitstrevende projecten.

KENNISDELING KLIMAATPROEFTUINEN EN VERGROENINGSPROJECTEN

Ontwikkelen van een lerende en inspirerende omgeving waarin kennis en praktijkervaringen over klimaatproeftuinen en aanpak van grote en kleinere vergroeningsprojecten op regionale schaal worden gedeeld.

PROFILERING MET PROJECTEN LANDSCHAPSONTWIKKELING

Versterken profiel van de regio met behulp van grote landschapsontwikkelingsprojecten, die mede betrekking hebben op water, klimaat en biodiversiteit, o.a.:

- rivierklimaatpark IJssel: duurzame waterrijke landschapsontwikkeling.
- Park Lingezegen: water, vergroening, mobiliteit, landbouw, natuur en recreatie.
- Ooijpolder: living lab herstel biodiversiteit.

De regio wordt hiermee aantrekkelijker voor partnerships en co-financiering van projecten en daarmee natuurlijk ook voor onze inwoners.

Water en klimaatadaptatie	**2021** 2e helft	**2022** 1e helft	2e helft	**2023** 1e helft	2e helft
Regionale Adaptatiestrategieën: kennis delen		■	■	■	■
Ondersteuning Innovatieplatform 'Living lab Delta Oost'		■	■	■	
Versterken aandacht klimaatbestendig bouwen			■	■	■
Kennisdeling klimaatproeftuinen en vergroeningsprojecten	■	■	■	■	■
Profilering met grote projecten landschapsontwikkeling			■	■	

SPEERPUNT 4

TRANSITIE NAAR DUURZAME ENERGIE

OVER VIJF JAAR:

- Gebruiken bedrijven, gemeenten en inwoners minder energie.
- Is het aandeel schone energie dat we in de regio gebruiken groter dan landelijk gemiddeld.
- Hebben we innovaties tot stand gebracht in opwekking, opslag en transport van duurzame energie.

TRANSITIE NAAR DUURZAME ENERGIE

In het nationale Klimaatakkoord is afgesproken om in 2030 de helft minder broeikasgassen uit te stoten ten opzichte van 1990. Dit akkoord volgde op de afspraken die in het Klimaatverdrag van Parijs zijn vastgelegd om de stijging van de gemiddelde wereldtemperatuur te beperken tot ruim onder de 2 graden Celsius, en zo mogelijk 1,5 graden Celsius.

In onze Regionale Energie Strategie (RES) hebben we de ambitie vastgelegd om in 2030 55% minder CO2 uit te stoten. Samen met inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en volksvertegenwoordigers zoeken we naar mogelijkheden om energie te besparen en duurzaam op te wekken. We hanteren het uitgangspunt om het opwekken van elektriciteit te combineren met andere thema's zoals biodiversiteit, mobiliteit en landbouw. We verkleinen door onze samenwerking de kwetsbaarheid van individuele gemeenten en vergroten onze slagkracht.

Een goede verdeling van lusten en lasten is een belangrijke uitgangspunt voor het vervolg. Daarnaast geven we invulling aan de afspraken om de RES de juiste status te geven en te borgen in omgevingsbeleid, zorgen we voor een milieueffectrapportage, bevorderen we de totstandkoming van een regionaal warmtesysteem en gemeentelijke transitievisies warmte en versterken we de ruimtelijk kwaliteit en de landschappelijke inpassing van projecten.

Flankerend aan onze inspanningen in RES-verband werken we ook op andere manieren aan de energietransitie, bijvoorbeeld door het stimuleren van de ontwikkeling van nieuwe duurzame energiedragers zoals waterstof, door onze collectieve inkoop van energie en door bijvoorbeeld kansen te signaleren voor praktisch en technisch geschoolden in de energiesector.

RESULTATEN 2022

REGIONALE ENERGIESTRATEGIE UITVOEREN EN VOORBEREIDEN RES 2.0
In samenwerking met vele partners uitvoering geven aan de afspraken in de RES 1.0 en voor 1 juli 2023 een nieuw bod opstellen voor RES 2.0.

AANPAK VAN BEDRIJVENTERREINEN: ENERGIE
Gezamenlijke aanpak energie-efficiëntie op bedrijfsterreinen met focus op ontwikkeling van een Regionaal Expertisecentrum. Uitlichten bijzondere bedrijfsterreinen IPKW, Innofase, NEXTgarden, Engie, ARN. Afgestemd met opgave Productieve regio.

ONDERZOEK AANBESTEDEN ENERGIELOKETTEN
Onderzoek naar de meerwaarde van het gezamenlijk aanbesteden van de regionale energieloketten (advies en subsidie) voor bewoners en eigenaren van woningen en indien wenselijk de uitvoering daarvan.

INKOOP ENERGIE
Voortzetting faciliteren gezamenlijke inkoop (duurzame) energie door gemeenten per 1 januari 2023. Verwerken duurzame uitgangspunten in aanbesteding inkoop aardgas. Monitoring voortgang contract elektriciteit.

KENNISDELING PROJECTEN AARDGASVRIJE WIJKEN
Delen van kennis en leerervaringen tussen gemeenten in de regio over projecten waarbij woningen voorzien worden van duurzame warmte ('Wijken van de Toekomst', 'Programma Aardgasvrije Wijken'). Versnellen van aanpak om woningen aardgasvrij te maken.

REGIONAAL INVESTERINGSPROGRAMMA ENERGIEOPSLAG (WATERSTOF E.D.)
Samen met de provincie en TEB onderzoek naar het aanjagen van investeringen het verwerven van externe middelen om energie-opslagmethoden (accu's, waterstof, etc.) te kunnen opschalen.

MONITORING
Monitoring van het effect op de uitstoot van CO2-emissies van de regionale activiteiten met betrekking tot de energietransitie. Dit is een voortzetting van de monitoring in het kader van de regionale routekaart. Zoveel mogelijk gebruik maken van bestaande data.

Transitie naar duurzame energie	**2021** 2e helft	**2022** 1e helft	2e helft	**2023** 1e helft	2e helft
Regionale Energiestrategie uitvoeren en voorbereiden RES 2.0					
Aanpak van bedrijventerreinen: energie					
Onderzoek meerwaarde aanbesteden energieloketten voor bewoners					
Inkoop energie					
Kennisdeling projecten Aardgasvrije wijken					
Regionaal investeringsprogramma energieopslag					
Monitoring					

ONTSPANNEN REGIO

OVER VIJF JAAR:
Hebben we een goede balans tussen groei en leefkwaliteit door onze inzet op duurzaam toerisme en recreatie, complete en diverse voorzieningen in centra, een sterke culturele infrastructuur en versterking van natuur, landschap en erfgoed.

AMBITIE & SPEERPUNTEN

Speerpunten Ontspannen regio

- 1 Duurzaam toerisme
- 2 Bruisende binnensteden en krachtige kernen
- 3 Groen-blauw raamwerk
- 4 Sterke culturele infrastructuur

De ambitie van de opgave Ontspannen regio is om, in lijn met de visie van de Groene Metropool-regio, groei in balans te brengen met onze leefkwaliteit, een gezonde leefomgeving en aantrekkelijkheid van cultuur, erfgoed, recreatie, natuur en landschap.

De speerpunten binnen deze opgave zijn allemaal gericht op het creëren en versterken van een levendige en leefbare regio en hangen nauw met elkaar samen. Duurzame recreatie en toerisme, cultuur en erfgoed dragen bij aan bruisende en levendige binnensteden en kernen. Samen met de prachtige natuur en het landschap, maken zij de regio een fijne plek om te wonen, werken en te bezoeken. Dit genereert weer inkomsten en werkgelegenheid voor de regio. Cultuur en erfgoed hebben ook een belangrijke sociaal-maatschappelijke functie en zijn belangrijk voor de leefbaarheid en de economische waarde van de regio. Soms schuurt het ook: al die gebruiksfuncties leggen een claim op de beperkte ruimte die we in de regio hebben. Daarom werken we in deze opgave aan een groen-blauw raamwerk. Op basis daarvan kunnen we zoeken naar functiecombinaties en keuzes maken om natuur, landschap en cultuurhistorisch erfgoed te behouden en te versterken.

Juist nu is onze gezamenlijke inzet op deze speerpunten hard nodig. De COVID-19 crisis raakt de sectoren binnen deze opgave hard. Ook de druk op natuur en landschap is door de crisis nog groter geworden. Wat we over vijf jaar willen bereiken, hebben we dan ook aangepast.
We willen niet per definitie meer, maar kwalitatief beter. Waar dat kan, maken we direct een begin met activiteiten waarvan we snel resultaat zien. Tegelijkertijd is samenwerking op de onderwerpen in deze opgave op regionaal niveau relatief nieuw. We moeten daarom eerst scherp krijgen wat we met elkaar op regionaal niveau willen bereiken en wat we willen doen om daar te komen. Daarvoor is onderzoek, visie en planvorming nodig. Alleen zo kunnen we programma's en projecten concreet maken en mogelijkheden creëren voor (co-)financiering van provincie, Rijk, Europa en de markt. Daar waar we dit soort verkennende activiteiten doen, maken we gebruik van wat er al ligt (en dat is veel), zodat we snelle slagen kunnen maken naar meer concreetheid.

Met de meeste acties hebben we in 2021 een start gemaakt, zodat we in 2022 zo snel mogelijk resultaten kunnen boeken en we in het tweede kwartaal van 2022 onze inzet voor 2023 en verder concreet kunnen maken. Zo zijn we in samenwerking met de provincie begonnen met het plan van aanpak fiets- en wandelroutenetwerk en het uitwerken van het toeristisch profiel op basis van belevingsgebieden (zie verder onder het speerpunt Duurzaam toerisme).
We hebben, eveneens samen met de provincie, een start gemaakt met de analyse en het

toekomstbeeld voor Bruisende Binnensteden en Krachtige kernen en gesprekken gevoerd over de uitvoering van het Transformatievoorstel Cultuur.

ACTIES TEN BEHOEVE VAN ALLE SPEERPUNTEN

Een aantal acties voeren we uit voor alle speerpunten. We blijven investeren in belangenbehartiging voor projecten en initiatieven van bovenregionaal belang, zoals het Valkhofkwartier, de Lauwersgrachtalliantie en de verbouwing van de Stadsschouwburg Nijmegen. En natuurlijk ook de Nieuw Hollandse Waterlinie (Fort Pannerden) en de Romeinse Limes, die sinds kort de status werelderfgoed hebben. We breiden deze belangenbehartiging de komende tijd uit naar andere initiatieven van bovenregionaal belang, zoals verhaallijnen over bevrijding en de Romeinen, musea, grote evenementen, het (nog op te richten) regionale steunpunt voor amateurkunst en projecten om landschap, natuur en cultuur te versterken. Belangenbehartiging betekent: ervoor “gaan lopen”, lobbyen en zoeken naar financiering. De investering zelf wordt lokaal gedaan met co-financiering van derden. De regiogemeenten hoeven deze initiatieven niet te financieren.

Daar waar we data nodig hebben, maken we optimaal gebruik van wat er is en verbinden we databronnen met elkaar. We helpen om informatie over bijvoorbeeld (voucher)regelingen goed toegankelijk te maken voor ondernemers, via bestaande en veelgebruikte kanalen.
We brengen voor deze opgave relevante human capital vraagstukken en -projecten in de Human Capital Agenda van de Productieve regio.
We versterken de verbinding tussen de cultuursector en de toeristische, sector, zodat er kennis gedeeld wordt en samenwerking ontstaat.

Bij alles wat we doen, hebben we aandacht voor andere (sub)regio’s die aan onze regio grenzen of deels overlappen, zoals het Land van Maas en Waal, Veluwe, Achterhoek, NordRhein-Westfalen en Rivierenland.

PARTNERS

PROVINCIE GELDERLAND

De doelen van de provincie en de opgave Ontspannen regio vallen sterk met elkaar samen. De provincie committeert zich dan ook aan deze opgave en draagt hieraan bij door inzet van capaciteit en budget. Veel acties pakken we samen met de provincie op. In de komende maanden verkennen we met de provincie of we, in het kader van de investeringsagenda, aanvullend op deze regionale agenda (maar uiteraard wel binnen de financiële kaders hiervan) samen kunnen werken aan:

- Stimuleren dat ondernemers in de toeristische sector (meer) aandacht besteden aan klimaat en milieu;
- Soortenmanagementplannen en monitoring van o.a. biodiverstiteit;
- Een vervolg op de analyse voor Bruisende Binnensteden en Krachtige Kernen, ook voor de langere termijn (“na COVID”).

THE ECONOMIC BOARD (TEB)

TEB hecht veel belang aan de Ontspannen regio, omdat deze van wezenlijk belang is voor een goed vestigingsklimaat. Vanuit Ontspannen regio maken wij graag gebruik van het netwerk van TEB om deze opgave verder te brengen.
We zullen op relevante momenten de Boardleden dan ook vragen om de belangen van de Ontspannen regio onder de aandacht te brengen van belangrijke stakeholders.

VELUWE-ALLIANTIE

Een aantal gemeenten binnen de regio Arnhem-Nijmegen maakt ook deel uit van de Veluwe-Alliantie. Met name bij het speerpunt Duurzaam toerisme zien wij belangrijke kansen om samen te werken. Denk hierbij aan de belevingsgebieden, vitaliteit, spreiding van recreatiedruk en human capital.

TOERISME VELUWE ARNHEM-NIJMEGEN (TVAN)

TVAN is een belangrijke uitvoeringspartner op het gebied van Duurzaam toerisme. TVAN is mede-opsteller van het Toeristisch Toekomstperspectief regio Arnhem-Nijmegen “Toerisme: bestemming in balans” en de bijbehorende uitvoeringsagenda en trekt samen met ons op in de uitvoering hiervan. Het werken met een toeristisch profiel op basis van belevingsgebieden en een strategische marketingvisie, zien wij als een belangrijke basis voor onze samenwerking.

ANDERE PARTNERS

Partners met wie we in het vervolgtraject gaan afstemmen zijn onder andere: ondernemers, ondernemerscollectieven, city marketing, koepelorganisaties op het gebied van recreatie en toerisme, zoals HISWA-RECRON, Koninklijke Horeca Nederland en Gastvrij Nederland), kennisinstellingen, het Rijk, waterschappen, routebureaus Arnhem-Nijmegen en Veluwe, Euregio (ook INTERREG), terreinbeheerders en natuurorganisaties, Land- en tuinbouworganisaties, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, MKB Nederland, Vastgoedeigenaren, VNO/NCW, Culturele instellingen, Cultuur Oost, Kunstvakonderwijs, Erfgoed Gelderland, Romeinennetwerk Gelderland, Nederlandse Limes Stichting, Cultuurpunten, Het Gelders Kastelen netwerk (Macht & Pracht via TVAN), Pact van Loevestein, Fort Pannerden, Leisurelands en recreatieschap Uiterwaarde.

SPEERPUNT 1

DUURZAAM TOERISME

OVER VIJF JAAR:

- Hebben we in de regio een vitale sector voor recreatie, die aansluit bij de vraag en bijdraagt aan de (basis)voorzieningen en leefbaarheid in de kernen.
- Kiezen bezoekers steeds vaker voor een meerdaags verblijf in de regio.
- Is de toeristische drukte beter verspreid over de regio en over de seizoenen.

Door regionale samenwerking kan de unieke diversiteit van onze regio maximaal worden benut en kunnen we gezamenlijk de bezoekers spreiden over de regio. Hierdoor kunnen we ook in de toekomst gasten blijven ontvangen zonder dat dit ten koste gaat van de natuur en de biodiversiteit. Toerisme en recreatie blijft hierdoor op een duurzame wijze bijdragen aan de regionale economie, de werkgelegenheid en de kwaliteit van de leefomgeving.
Herre Dijkema – directeur TVAN

Voor dit speerpunt gebruiken we het Toeristisch Toekomstperspectief regio Arnhem-Nijmegen “Toerisme: bestemming in balans” met bijbehorende uitvoeringsagenda als leidraad.

Binnen de vier subregio’s (Veluwezoom, de Liemers, Rijk van Nijmegen en de Betuwe) wordt al veel samengewerkt op het gebied van duurzaam toerisme. Wat we nog missen is de samenhang en aansluiting tussen de subregio’s. Daardoor maken we onvoldoende gebruik van elkaars sterke kanten. Door regionaal samen te werken, versterken we elkaars krachten en zijn we een nog krachtigere partner richting Provincie, Rijk en Europa. We streven daarbij niet naar eenheid, maar naar het gezamenlijk uitdragen van de diversiteit van de regio. Daarom zetten we in op een toeristisch profiel op basis van belevingsgebieden: uitwerkingen van elkaar versterkende, thematische en geografische verhaallijnen. We kijken daarbij ook naar de verbindingen met het Land van Maas en Waal, Veluwe, Achterhoek, NordRhein-Westfalen en Rivierenland. Het profiel en een bijbehorende marketingvisie gebruiken we om samen met ondernemers passend aanbod te ontwikkelen en dit beter te vermarkten. Zo stimuleren we meerdaagse verblijfsrecreatie. Het toeristische profiel helpt om het opdrachtgeverschap aan uitvoeringsorganisaties, zoals TVAN, af te stemmen. Zo kunnen we middelen efficiënter inzetten. Daarnaast maken we een vitaliteitsaanpak en bedenken we maatregelen om spreiding van toeristische druk te stimuleren. Met de provincie Gelderland, de routebureaus en Verbonden regio zetten we in op een beter recreatief wandel- en fietsroutenetwerk. Met de provincie Gelderland verkennen we hoe we ondernemers in de toeristische sector kunnen stimuleren om meer aandacht te besteden aan klimaat en milieu.

RESULTATEN 2022

TOERISTISCH PROFIEL EN MARKETINGVISIE
Maken van een toeristisch profiel op basis van belevingsgebieden. Een start maken met een bijbehorende marketingvisie. Aandacht voor (fysiek en digitaal) gastheerschap en het niveau waarop we dat organiseren (lokaal, subregionaal of regionaal). Gebruik maken van wat er al is.

OPDRACHTGEVERSCHAP UITVOERINGS-ORGANISATIES
Verkennen hoe we opdrachtgeverschap aan uitvoeringsorganisaties zoals TVAN het beste kunnen vormgeven: op lokaal, subregionaal of regionaal niveau of een combinatie. Voortbouwen op de ervaringen van het Rijk van Nijmegen. Aandacht voor samenwerking met uitvoeringsorganisaties in omliggende regio’s.

VITALITEITSAANPAK DAG- EN VERBLIJFSRECREATIE
Op basis van onderzoek een vitaliteitsaanpak maken met een strategie voor de regio en handreikingen voor ondernemers.

INZICHT EN MAATREGELEN SPREIDING VAN RECREATIEDRUK
Verwerven van nog beter inzicht in recreatiedruk. Met het verkregen inzicht maatregelen opstellen. Financieringsmogelijkheden voor die maatregelen zoeken.

PLAN VAN AANPAK WANDEL- EN FIETSROUTENETWERK
Opstellen plan van aanpak wandel- en fietsroutenetwerk. Met aandacht voor aansluiting bij andere (sub)regio’s, toeristische overstappunten, het utilitaire netwerk en andere recreatieve paden. Gefaseerd uitvoeren van het plan. In het speerpunt Groen-blauw raamwerk komen de ruimtelijke aspecten van het routenetwerk terug.

Duurzaam toerisme	**2021** 2e helft	**2022** 1e helft	2e helft	**2023** 1e helft	2e helft
Maken toeristisch profiel en marketingvisie					
Afstemmen opdrachtgeverschap uitvoeringsorganisaties					
Maken vitaliteitsaanpak					
Stimuleren spreiding recreatiedruk					
Opstellen plan van aanpak wandel- en fietsroutenetwerk					
Uitvoeren plan van aanpak wandel- en fietsroutenetwerk					

SPEERPUNT 2

BRUISENDE BINNEN-STEDEN EN KRACHTIGE KERNEN

OVER VIJF JAAR:

- Hebben we een sterk en compleet aanbod van voorzieningen in onze binnensteden en centra van kernen (kortweg: centra).
- Hebben we leegstand in onze centra aangepakt en beperkt.
- Houden we de centra leefbaar voor bewoners.

Binnensteden en centra van kernen veranderen in snel tempo als gevolg van veranderingen in retail en consumentengedrag. Groeiende leegstand dreigt en wordt zichtbaar. De COVID-19 crisis versterkt dit. Bovendien zijn centra voor hun levendigheid sterk afhankelijk van elkaar.
Het levendig en leefbaar houden van centra pakken veel gemeenten al op. Daarbij spelen voor alle gemeenten soortgelijke thema's.
De belangrijkste zijn leegstand en de transformatie van centra van place to buy naar place to meet/be en naar wonen.

Om kansen voor versterking van centra in kaart te brengen, maken we een analyse van en een toekomstbeeld voor het regionale netwerk van voorzieningen in centra. Dit dient drie doelen. Ten eerste kunnen we beter inspelen op mogelijkheden voor externe financiering van projecten en initiatieven. Plannen en projecten van individuele gemeenten zijn vaak te klein en onderling onvoldoende samenhangend voor steun vanuit bijvoorbeeld het Rijk, Europa of provincie. Wellicht dat dit op het schaalniveau van de regio wel kansrijk is. Ten tweede kan het inzicht uit de analyse en het toekomstbeeld gemeenten helpen bij het maken van keuzes en het uitvoeren van plannen op lokaal niveau. Ten derde gebruiken we analyse en toekomstbeeld om in de regionale agenda van 2023 en verder dit speerpunt invulling te geven (of, als we geen meerwaarde zien, hiermee te stoppen).

Daarnaast is kennis delen en van elkaar weten waar we mee bezig zijn, essentieel. Dit organiseren we op regionaal niveau. We doen dit samen met de opgave Productieve regio, speerpunt stimuleren MKB.

RESULTATEN 2022

REGIONALE ANALYSE EN TOEKOMSTBEELD TER VERSTERKING VAN CENTRA
Analyse maken van de huidige profielen, voorzieningenniveaus en relaties tussen centra en de ontwikkelingen en veranderingen hierin (incl. effecten COVID-19). Indien nodig acties op regionaal niveau formuleren om dit netwerk van centra te versterken. Op basis daarvan besluiten we of, en zo ja, welke acties we opnemen voor dit speerpunt voor 2023 en verder. Bij het maken van analyse en toekomstbeeld werken we nauw samen met de provincie. We gebruiken wat er al ligt, zoals het RPW en het detailhandelsbeleid. We sluiten aan bij de economische monitor (zie opgave productieve regio) en vullen deze aan met voor centra relevante data.

BIJEENKOMSTEN KENNIS DELEN (AMBTELIJK EN BESTUURLIJK) O.A. OVER FINANCIERINGSMOGELIJKHEDEN VOOR PROJECTEN
Kennis delen over projecten voor de versterking van centra en op zoek gaan naar (financierings)mogelijkheden hiervoor. Nadruk op leegstand en ondersteunen van ondernemers (relevant i.h.k.v. het herstel van de COVID-19 crisis). We organiseren deze bijeenkomsten samen met de Productieve regio (speerpunt stimuleren MKB) en in afstemming met o.a. de samenwerkende centrummanagers in de regio.

Bruisende binnensteden en krachtige kernen	**2021** 2e helft	**2022** 1e helft	2e helft	**2023** 1e helft	2e helft
Kennis delen o.a. over financieringsmogelijkheden voor projecten					
Maken regionale analyse en benoemen acties versterking centra					
Uitvoeren acties ter versterking centra					

SPEERPUNT 3

GROEN-BLAUW RAAMWERK

OVER VIJF JAAR:

- Hebben we waardevolle natuur, biodiversiteit, landschap en cultureel erfgoed in de regio duurzaam behouden, versterkt en uitgebreid. Het gaat om zowel de intrinsieke waarde van natuur, landschap en erfgoed, als de belevingswaarde.
- Benutten we mogelijkheden voor functiecombinaties met woningbouw, landbouw, recreatie, klimaatadaptatie, waterberging en biodiversiteit beter.

Dit speerpunt vormt het groen-blauwe hart van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen: hoe behouden én versterken we landschappen, natuurwaarden en cultuurhistorisch erfgoed, in combinatie met andere ruimtevragers?
Om daar antwoord op te geven, maken we een groen-blauw raamwerk: een kaart met de huidige natuurgebieden, cultuurhistorisch erfgoed en landschapszones, het gebruik daarvan en de mogelijkheden voor versterking en uitbreiding. Daarbij kijken we zowel naar de belevingswaarde van natuur, landschap en cultuurhistorie, als naar de intrinsieke waarde daarvan. Denk bijvoorbeeld aan biodiversiteit en het intrinsieke belang van het behoud van cultuurhistorisch erfgoed, zowel het groene als het gebouwde erfgoed. We kijken daarbij nadrukkelijk naar mogelijkheden voor functiecombinaties. Zo kan natuur inclusieve landbouw bijdragen aan behoud en gebruik van de natuur en biodiversiteit en zo de aantrekkelijkheid van het regionale groene raamwerk verbeteren. Maar ook de “reguliere” landbouw, waterberging, energietransitie etc. vragen om ruimte. Er zullen dus naast handige combinaties, ook keuzes gemaakt moeten worden. Soms is natuur er bijvoorbeeld vooral bij gebaat om met rust gelaten te worden.

Het raamwerk is een uitwerking van de bouwsteen Leefomgeving van de Verstedelijkingsstrategie en vormt input voor het verstedelijkingsakkoord, het dashboard Groene groei, de regionale toekomstscenario’s en de regionale investeringsagenda’s, die binnen de Groene Groeiregio worden ontwikkeld.
We werken dan ook nauw samen met deze opgave. Zo kan het raamwerk bijdragen aan het integraal afwegen van ruimteclaims en het uitlokken van investeringen in het ‘groen’ en ‘blauw’ van de Groene Metropoolregio.

RESULTATEN 2022

GROEN-BLAUW RAAMWERK
Maken van een groen-blauw raamwerk: een kaart met de huidige natuurgebieden, biodiversiteit, cultuurhistorisch erfgoed en landschapszones, het gebruik daarvan en de mogelijkheden voor versterking, verbinding en uitbreiding. Daarbij op zoek gaan naar koppelkansen met bijvoorbeeld landbouw, natuur, energietransitie, woningbouw, klimaatadaptatie, waterberging, recreatie en toerisme. Aangeven waar keuzes nodig zijn.
Raamwerk gebruiken voor investeringen na 2022.
Gebruik maken van de ruimtelijke plannen, projecten en kaarten die er al liggen: de streekgidsen die de provincie ontwikkelt, de recreatiezonering die voor de Veluwe(zoom) wordt uitgewerkt en projecten als het Living Lab Ooijpolder voor biodiversiteitsherstel. Verbinding leggen met het speerpunt Duurzaam toerisme, waarin spreiding van toeristische druk een belangrijk thema is. Aansluiten bij de belevingsgebieden die we binnen Duurzaam toerisme bepalen.

Groen-blauw raamwerk	**2021** 2e helft	**2022** 1e helft	2e helft	**2023** 1e helft	2e helft
Maken groen-blauw raamwerk					
Investeren in groen en blauw van de regio (in/samen met opgave Groene Groei en partners)					

SPEERPUNT 4

STERKE CULTURELE INFRASTRUCTUUR

OVER VIJF JAAR:

- Hebben we een duurzame culturele infrastructuur, waarbinnen cultureel aanbod wordt verzorgd dat past bij de vraag en het profiel van de regio.
- Participeren inwoners en bezoekers van de regio actief en passief in cultuur en bereiken we steeds meer verschillende doelgroepen.

De ‘regio 025’ heeft een eigen culturele signatuur en kracht. De complete culturele keten is in de regio aanwezig: een brede basis van amateurkunst, cultuureducatie, een innovatief middensegment en een top van instellingen van bovenregionaal belang. Deze onderdelen hangen samen en inspireren elkaar. Cultuur draagt zo bij aan leefbaarheid en levendigheid van de regio, een gunstig vestigingsklimaat, aan sociale cohesie en inclusie en aan een vitale toeristische sector. Wij versterken deze keten in zijn geheel en in samenhang.

Als startpunt gebruiken we het Transformatievoorstel Cultuurregio 025. Het transformatievoorstel is gemaakt door 15[4] regiogemeenten, met ideeën uit de culturele sector, op uitnodiging van de provincie Gelderland in het kader van de COVID-19 crisis. Met het Transformatievoorstel ligt er een stevig en gedragen begin van brede regionale samenwerking, gericht op blijvende structuurversterking. Die basis gebruiken we om de regionale samenwerking verder uit te bouwen. We verbreden het voorstel waar gewenst naar niet betrokken gemeenten, zoeken financieringsmogelijkheden, voeren het uit en maken een visie en investeringsplan voor 2022 en verder. Zo maken we onze inzet voor de regionale infrastructuur concreet, om snel en flexibel in te kunnen inspringen op nieuwe kansen en externe (financierings)mogelijkheden.

Cruciaal hierbij is de samenwerking met de provincie: alleen in partnerschap kunnen we het Transformatievoorstel realiseren. De gesprekken hierover lopen nog. De resultaten hiervan nemen we mee in de uitvoering van deze agenda.

4 De provincie heeft om praktische redenen Doesburg en Montferland bij een andere regio ingedeeld, Mook en Middelaar ligt in een andere provincie.

RESULTATEN 2022

REGIONALE VISIE OP DE VERSTERKING VAN DE REGIONALE CULTURELE INFRASTRUCTUUR (INCLUSIEF CULTUUREDUCATIE)
Op basis van het Transformatievoorstel werken aan een door alle regiogemeenten en de culturele sector gedragen visie op de versterking van de regionale culturele infrastructuur, inclusief cultuureducatie (zowel op school als in de vrije tijd).

REALISATIE TRANSFORMATIEVOORSTEL
Maken van samenwerkingsafspraken over het Transformatievoorstel met de provincie en andere partners, het zoeken van financieringsmogelijkheden en het uitvoeren van de maatregelen en acties die daaruit voortvloeien. Mits de financiering rond komt, betekent dit werken aan activiteiten die de culturele keten van top- en middensegment, cultuureducatie en amateurkunst duurzaam versterken.

INVESTERINGSPLAN CULTURELE INFRASTRUCTUUR NA 2022
Maken van een investeringsplan voor de culturele infrastructuur na 2022: hoe ziet onze toekomstige regionale infrastructuur eruit, welke investeringen zijn nodig en waar willen we als regio op in zetten voor de langere termijn? Gebruik maken van de inventarisatie van Cultuur Oost van de bestaande infrastructuur.

Sterke culturele infrastructuur	**2021** 2e helft	**2022** 1e helft	2e helft	**2023** 1e helft	2e helft
Maken regionale visie culturele infrastructuur (incl. cultuureducatie)					
Realiseren transformatievoorstel					
Maken investeringsplan na 2022					
Uitvoeren investeringsplan					

GROENE GROEIREGIO

OVER VIJF JAAR:
Regisseren wij samen de groei in de regio. Op zo'n manier dat wij de balans tussen stedelijke ontwikkeling, het natuurlijke landschap en de ontspannen leefkwaliteit behouden.

AMBITIE & SPEERPUNTEN

Speerpunten Groene Groeiregio

- 1 Wonen in balans: Versnellen van de woningbouw
- 2 Leefomgeving: Verbinden van de ruimtelijke opgaven

De regio Arnhem-Nijmegen heeft te maken met een grote verstedelijkingopgave; een groei van woon- en werklocaties. Deze opgave zet in op het bieden van voldoende (betaalbare) woningen, voor specifieke doelgroepen en tegelijkertijd verantwoord omgaan met de schaarse ruimte, zodanig dat deze groei het landschap versterkt ten behoeve van mens en natuur.

Voor de Groene groeiopgave staan twee belangrijke instrumenten centraal: de uitvoering van de Woondeal om op korte termijn (nadruk tot 2025) de woningbouw te versnellen en de Verstedelijkingsstrategie die inzicht geeft in de woon- en werklocaties tot 2040, rekening houdend met aspecten op het gebied van economie, leefomgeving, mobiliteit en wonen.

VERSNELLINGSOPGAVE

De versnellingsopgave is actueel. In de Woondeal zijn afspraken gemaakt om het woningbouwtekort in te lopen door de realisatie van 35.000 woningen (tot 2030). Een flinke opgave dat van gemeenten (nog) meer uitvoeringskracht vraagt. Met de regionale woningmarktmonitor en een kennisbank met relevante informatie en regelingen biedt de Groene groeiregio gemeenten en andere belanghebbenden inzicht in de woningbouwontwikkeling en is informatie centraal te vinden. Daarnaast biedt de regionale inzet van experts op het gebied van stikstof, arbeidsmigranten en een intermediair voor woningbouwversnelling gemeenten ondersteuning op een aantal thema's die spelen binnen de woningbouwopgave.

De krapte van ambtelijke adviseurs in het fysieke domein is een belemmering. Speciaal voor hun versnellingsopgave kunnen gemeenten vanaf het derde kwartaal 2021 een beroep doen op een regionale flexpool met expertise op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling: planeconomie, gebiedsontwikkeling en juridische aspecten. Deze mensen bieden gemeenten in huis ondersteuning bij het ontwikkelen van versnellingslocaties[5].

RUIMTELIJKE COÖRDINATIE

Naast de grote woningbouwopgave komen ook andere ruimtelijke opgaven op ons af. De Groene groeiregio heeft een coördinerende functie voor de vijf opgaven van de Groene Metropoolregio. Zij heeft tot taak het in beeld brengen en verbinden van de ruimtelijke aspecten. Door deze aan elkaar te 'koppelen' ontstaat synergie en waardoor de kwaliteit van de leefomgeving (inclusief natuur en landschap) wordt versterkt. De uitdaging is daarbij de unieke profielen van de verschillende gemeenten binnen onze regio te gebruiken. Sturen op en realisatie van dergelijke koppelkansen vraagt om samenwerking: intergemeentelijk en met onze partners. Het integraal benaderen van de ruimtelijke opgaven vraagt commitment van gemeenten. De Groene groeiregio ondersteunt gemeenten hierbij door de

5 Aangewezen grotere woningbouwplannen waar vóór 2025 woningen worden gerealiseerd.

inzet van regelgeving, financiële middelen, investeringen, kennisdeling en netwerk van de provincie en het Rijk.

Wij ontwikkelen samen met gemeenten inspirerende toekomstscenario's en nieuwe beleidsinstrumenten. Dit biedt kennis, inspiratie en bouwstenen die gemeenten kunnen meenemen in eigen beleid.

VERSTEDELIJKINGSTRATEGIE- EN AKKOORD

Samen met de 18 gemeenten van de regio Arnhem-Nijmegen en de gemeenten in de regio Foodvalley is in 2021 een Verstedelijkingstrategie opgesteld: ontwerpend onderzoek, integraal aangevlogen via verschillende bouwstenen.
Op basis van deze strategie wordt begin 2022 een Verstedelijkingsakkoord (uitvoering van de ambities) gesloten tussen de regio's, de provincie en het Rijk.

Met het sluiten van een Verstedelijkingsakkoord met Rijk en de provincie spannen wij ons in om investeringen naar de regio toe te halen.
Hiervoor brengen wij samen met gemeenten gebiedsgerichte investeringen in kaart om woningbouwlocaties voor de middellange termijn te faciliteren, waarbij de besluitvorming over plannen en projecten bij gemeenten en provincie onaangetast blijft. Een regionale investeringsagenda brengt de totale regionale investeringsstrategie in kaart.

BESTUURLIJKE DRUKTE VERMINDEREN

De huidige structuur rondom ruimtelijke ontwikkeling is complex met veel bestuurlijke en ambtelijke overlegtafels. Er is in 2021 een nieuw regionaal - ambtelijke, management en bestuurlijk - platform Groene Groei ingericht waar op een effectieve manier informatie aangaande de speerpunten Groene groeiregio wordt gedeeld. Dit ontwikkelen wij in 2022 verder door. In dit platform gaan wij ook in overleg met de provincie Gelderland over de ontwikkeling van één regionale woonagenda.

De meerwaarde van regionaal samenwerken binnen de Groene groeiopgave is onder meer:

- Ondersteuning bij de versnellingsopgave van de woningbouw;
- De integrale benadering van de ruimtelijke opgaven en bouwstenen die gemeenten kunnen gebruiken voor eigen omgevingsbeleid;
- Gezamenlijk onderzoek, regionaal dashboards zoals de regionale woningmarktmonitor;
- Partnerschap met provincie, Rijk;
- Aantrekken van (overheids-)investeringen en multipliereffect van andere investeringen;
- Oplossingen bieden voor de krapte van ambtelijke capaciteit in het fysieke domein;
- Delen van informatie, kennis en een breed netwerk van publieke en private partijen.

PARTNERS

WOONDEAL REGIO ARNHEM-NIJMEGEN

In de Woondeal regio Arnhem-Nijmegen bundelen de 18 gemeenten van de Groene Metropoolregio, de provincie en het Rijk langjarig hun krachten. Zij doen dit samen met een breed netwerk van partijen bestaande uit woningcorporaties, (bouw)ontwikkelaars, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties. De samenwerking vindt plaats via de zogenaamde publieke private Tempotafels. De NEPROM, Bouwend Nederland, IVBN, Woonkr8 en NS steunen de Woondeal.

VERSTEDELIJKINGSSTRATEGIE ARNHEM NIJMEGEN FOODVALLEY

De Verstedelijkingsstrategie is een opgave waarin meerdere partijen samenwerken. De partners die hierbij betrokken zijn, zijn het Rijk (ministeries van BZK en IW, LNV en EZK), de provincie Gelderland en de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen en de regio Foodvalley.

RIJK

De Groene groeiregio is een vaste gesprekspartner met het Rijk in trajecten als de Woondeal en het Verstedelijkingsakkoord. Het zijn jaarlijks terugkerende agendapunten voor het Bestuurlijk overleg (BO) Leefomgeving en BO Mirt-Oost. Tijdens de overleggen in 2020 en 2021 is de voorbereiding getroffen voor het te sluiten Verstedelijkingakkoord in 2022.

PROVINCIE GELDERLAND

De provincie Gelderland is partner in de uitwerking en uitvoering van de Woondeal en de Verstedelijkingsstrategie. Samen streven wij dezelfde doelen na. Door haar expertise en capaciteit in te brengen en met verschillende programma's als het Actieplan Wonen, SteenGoed Benutten, Wijk van de Toekomst, Gelderse proeftuin (Smartpolder Arnhem), Citydeal, Leefbaarheid of mobiliteit draagt de provincie hieraan bij. De Groene Metropoolregio en de provincie werken samen aan Woonagenda's. Daarnaast werken wij samen bij inzichtelijk maken van de ruimtelijke opgaven en in profilering.

THE ECONOMIC BOARD

The Economic Board (TEB) is op onderdelen betrokken bij de uitvoering van beide speerpunten. Haar betrokkenheid komt vooral terug bij haar inbreng van kennis en goede voorbeelden vanuit bedrijfsleven en onderwijs. Haar ambassadeurschap en brede netwerk is waardevol voor het onder de aandacht brengen van de Groene groei-gedachte.

WERKEN IN GELDERLAND

De regio zet zich samen met haar partners in om de krapte van ambtelijk adviseurs in het fysieke domein structureel te verbeteren. Naast het beschikbaar stellen van (financiële) middelen door provincie en Rijk ondersteunt Werken in Gelderland met onder andere een scholingsprogramma voor starters en een digitale pool voor bestaande medewerkers. De instrumenten voorkomen dat gemeenten concurreren om nieuwe medewerkers en/of dat ervaren medewerkers de regio verlaten.

SPEERPUNT 1

WONEN IN BALANS: VERSNELLEN VAN DE WONINGBOUW

OVER VIJF JAAR:

- Zijn er meer groene, gedifferentieerde en duurzame wijken en dorpskernen.
- Zijn er meer betaalbare (koop)woningen.
- Wordt 25% van de woningen circulair gebouwd.
- Zijn er 20.000 woningen bijgebouwd.
- Zijn er meer woningen beschikbaar voor specifieke doelgroepen, zoals voor ouderen, arbeidsmigranten, jongeren.
- Zijn er breed inzetbare, flexibele huisvestingsconcepten gerealiseerd door de toepassing van innovatieve bouwconcepten.

Dit speerpunt richt zich op het inlopen van het woningbouwtekort door de realisatie van 35.000 woningen op de korte (2025) en middellange termijn (2030) en het regionaal organiseren van een meer continue woningbouwproductie. Hierbij wordt uitvoering gegeven aan de afspraken uit de Woondeal. Door deze langdurige samenwerkingsagenda hebben gemeenten met voorrang toegang tot provinciale en nationale regelingen, nieuwe instrumenten, een breed kennisnetwerk, financiële middelingen en investeringen. De afspraken zijn gericht op het versnellen van de woningbouwproductie, het toevoegen van betaalbare en circulaire woningen, het natuur inclusief en klimaat adaptief bouwen en het zorgen voor toekomstbestendige en gedifferentieerde wijken voor alle doelgroepen. Voor het tot uitvoering brengen van alle afspraken in de Woondeal is in 2020 een uitvoeringsplan opgesteld.

Alle partijen die erbij betrokken zijn zien de urgentie en de complexiteit van de problematiek en de slaan de handen ineen. Dit moet ook om kennis te delen en een vuist te maken naar het landelijke politieke bestel: als regio jezelf op de kaart zetten.
- Henri Schimmel senior ontwikkelmanager bij BPD Gebiedsontwikkeling

RESULTATEN 2022

UITVOERINGSKRACHT WOONDEAL VERGROOT
Door in te zoomen op de vijf deelgebieden: Arnhem, Nijmegen, Oost (Liemers), Noord-Midden en Zuid wordt doelgerichter uitvoering gegeven aan de versnellingsopgave. De focus komt nadrukkelijker te liggen op de versnellingslocaties: de concretisering en uitvoering van de plannen. Voor vergroten van de organisatie- en uitvoeringskracht van de Woondeal wordt in de tweede helft van 2021 een programmamanager aangetrokken. Daarnaast maken wij in 2022 met het Rijk en de provincie afspraken over de inzet van regelingen en financiën voor 2023 en verder.

PARTNERSCHAP MET WONINGCORPORATIES VERSTERKT
Door het versterken van het partnerschap met (het collectief van) woningcorporaties worden efficiency voordelen behaald. Speerpunten liggen onder andere op het gebied van flexwonen en conceptueel bouwen. Bekeken wordt welke kansen er liggen voor gezamenlijke inkoopstroomstromen en het ontwikkelen van standaardisatie van product-marktcombinaties.

CIRCULAIR EN CONCEPTUEEL BOUWEN
Onze opdracht uit de Woondeal is dat vanaf 2025 25% van de nieuwe woningen circulair gebouwd worden. Samen met de Circulaire regio gaan we gemeenten hierbij ondersteunen en stimuleren. De Groene groeiregio richt zich vooral op stimuleren (agendasetting) en informeren (kennisdeling) van gemeenten en andere stakeholders. Speciale aandacht gaat daarbij uit naar conceptueel en industrieel bouwen. Rondom bouwen zijn veel ambities: natuur en klimaat adaptief bouwen, energieneutraal, circulair en ook nog betaalbaar. Een kwartiermaker gaat aan de slag om te onderzoeken welke slimme bouwconcepten er zijn met een evenwicht in deze doelstellingen.

Versnellen woningbouw	**2021** 2e helft	**2022** 1e helft	2e helft	**2023** 1e helft	2e helft
Continueren ingezette werkzaamheden 2021					
Uitvoeringskracht Woondeal vergroot					
Partnerschap met woningcorporaties versterkt					
Circulair en conceptueel bouwen					

SPEERPUNT 2

LEEFOMGEVING: VERBINDEN VAN DE RUIMTELIJKE OPGAVEN

OVER VIJF JAAR:

- Staan bij gebiedsontwikkeling natuur, landschap en leefomgeving centraal.
- Hebben wij de ruimtelijke dimensie van alle vijf opgaven binnen de Groene Metropoolregio in beeld.
- Heeft de regio een Verstedelijkingsakkoord met investeringsagenda gesloten.
- Zijn nieuwe (grote) woningbouwlocaties voor de periode 2030-2040 integraal onderzocht, uitgewerkt in lokaal omgevingsbeleid en opgenomen in een regionale investeringsagenda.
- Zijn inspirerende (ruimtelijke) toekomstscenario's voor de lange termijn ontwikkeld.
- Is er meer exposure gerealiseerd over duurzame verstedelijking in de Groene Metropoolregio.

Het motto van de Verstedelijkingsstrategie is ‘meer landschap en meer stad’. De Verstedelijkingsstrategie helpt om onze ruimtelijke opgaven goed vorm te geven en om de daarvoor benodigde investeringen te vinden. Aan de hand van een ontwerpend onderzoek worden ontwerpprincipes en een afwegingskader aan gemeenten aangereikt en worden richtlijnen en spelregels beschreven. De Groene groeiregio biedt bouwstenen voor lokaal omgevingsbeleid, de besluitvorming hierover ligt bij gemeenten zelf. Dat is voorzien in het najaar 2021.

De verstedelijkingsopgave wordt uitgewerkt in zogenoemde regionale gebiedsuitwerkingen:

- Liemers
- Rijk van Nijmegen
- Veluwezoom
- Middengebied
- De sleutelgebieden Arnhem Oost en Nijmegen West

Aan de hand van de Verstedelijkingsstrategie en de gebiedsuitwerkingen wordt een regionale investeringsagenda opgesteld. Deze investeringsagenda is een belangrijke inbreng voor een te sluiten Verstedelijkingsakkoord.

De Verstedelijkingsstrategie helpt de Groene groeiregio bij haar coördinerende functie voor de vijf opgaven van de Groene Metropoolregio in het samenbrengen en verbinden van de ruimtelijke opgaven. Bijvoorbeeld de ruimtelijke vertaling van de energieopgave, het ontwikkelen van een landschappelijk recreatief raamwerk en de additionele mobiliteitsbehoefte bij de toename van woningen. Versterking van de kwaliteit van de leefomgeving (inclusief natuur en landschap) staat hierbij centraal.

RESULTATEN 2022

VERSTEDELIJKINGSSTRATEGIE: SLUITEN VERSTEDELIJKINGSAKKOORD
In 2022 sluiten wij een Verstedelijkingsakkoord. Wij ondersteunen gemeenten bij de vertaling van de uitgangspunten van de Verstedelijkingsstrategie en de afspraken uit het Verstedelijkingsakkoord in gebiedsuitwerkingen, naar Omgevingsvisies of ander ruimtelijk beleid.

DASHBOARD ‘DE STAAT VAN DE REGIO’ ONTWIKKELD
Wij beschikken over een interactief dashboard gericht op nieuwe trends en ontwikkelingen van de verschillende ruimtelijke opgaven van de GMR. Om vervolgens hier samen het gesprek te voeren over scenario’s en keuzes.

OMGEVINGSSCAN ‘KWALITATIEF BOUWEN’ UITGEVOERD
Samen met de opgave Circulaire regio, de provincie Gelderland en TEB onderzoeken wij welke innovaties er zijn op het gebied van conceptueel en industrieel bouwen, circulair en natuur inclusief en klimaat adaptief.

ACTIEF PARTNERSCHAP GROENE GROEIREGIO VERGROOT
Het realiseren van integrale duurzame verstedelijking kunnen wij alleen in nauwe samenwerking met onze partners. Investeringen en regelingen zijn nodig voor het creëren van stikstofruimte, het verbeteren van ons vestigingsklimaat en het optimaliseren van natuur en biodiversiteit. Om de juiste woningen op de beste plek betaalbaar te bouwen, moeten gemeenten financieel in staat zijn gebiedsontwikkeling uit te voeren en moeten eventuele onrendabele toppen gefinancierd worden. De Woondeal en Verstedelijkingsstrategie zijn hierin belangrijke kansen. Het vergroten van onze zichtbaarheid en partnerschap heeft continue onze aandacht en stellen daarvoor jaarlijks een lobbyplan op.

Verbinden van de ruimtelijke opgaven	**2021** 2e helft	**2022** 1e helft	2e helft	**2023** 1e helft	2e helft
Verstedelijkingsstrategie: sluiten Verstedelijkingsakkoord		■	■	■	■
Dashboard ‘De staat van de Regio’ ontwikkeld			■	■	■
Omgevingsscan ‘kwalitatief bouwen’ uitgevoerd		■	■	■	■
Actief partnerschap Groene groeiregio vergroot		■	■	■	■

FINANCIËLE PARAGRAAF

ALGEMEEN

In deze financiële paragraaf lichten we toe welke middelen nodig zijn om de opgaven uit te voeren in 2022 en welke bijdragen van derden al beschikbaar zijn of verwacht worden.

We presenteren een financieel beeld van de verwachte kosten 2022. De jaren daarna zijn nog onzeker en om die reden niet ingevuld. De tabellen zijn een actualisering van de begroting 2022.

Enkele algemene uitgangspunten die we gehanteerd hebben, zijn:

- Gemeenten krijgen een vergoeding voor capaciteit van mensen die een substantieel deel van hun tijd besteden aan de regionale opgave. Dit zijn bijvoorbeeld de speerpuntcoordinatoren.
- De capaciteit van de opgavemanager is in de begroting verdeeld over algemeen opgavemanagement en de speerpunten. Dit is omdat de opgavemanagers ook werk doen voor de verschillende speerpunten.
- Naast capaciteit is (proces)geld nodig om externe expertise in te huren of bepaalde specifieke activiteiten uit te voeren. Het gaat veelal om voorbereidend werk om de doelen van de opgaven in de jaren hierna te kunnen realiseren. Dit vraagt om onderzoek, verkenningen, lobby, een stevige basis leggen voor kennisuitwisseling en kennisverwerving als ook onderzoek naar de mogelijkheden van externe financiering. We gebruiken deze inzet dan ook nadrukkelijk om mogelijkheden voor financiering door andere partijen te creëren.
- Als uit de consultatieronde is gebleken dat er gemeenten voornemens zijn niet mee te doen met een opgave, zijn de kosten naar beneden bijgesteld. Hiermee bereiken we dat de inwonerbijdrage niet omhoog hoeft, als deze gemeenten inderdaad besluiten niet mee te doen.
- Zoals in de inleiding is aangegeven, wil de provincie Gelderland financiële middelen beschikbaar te stellen voor de realisatie van de doelen van de samenwerking tussen provincie, The Economic Board en de Groene Metropoolregio en dus voor de doelen binnen deze regionale agenda. De provincie zal per project/initiatief afwegen of en hoe het project bijdraagt aan de verschillende provinciale doelen. De provincie streeft ernaar om in 2022 de bijdrage van de gemeenten aan de vijf opgaven van de Groene Metropoolregio te verdubbelen. Daar waar we in afstemming met de provincie al een concrete invulling van de bijdrage aan de opgave hebben, is deze hieronder opgenomen in de begrotingen van de opgaven.

VERBONDEN REGIO

Kosten

De regio Arnhem-Nijmegen werkt sinds 2019 met een regionaal Mobiliteitsfonds. Dit fonds wordt gevoed door de 18 gemeenten en voor een deel door andere partners[6]. Het huidige regionaal Mobiliteitsfonds gaat per 1-1-2022 over van de gemeente Nijmegen naar de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. Voor 2022 zien wij een vergelijkbare opgave en inzet vanuit de verbonden regio als in 2021. Om de opgaven te kunnen realiseren is een werkbudget nodig van €1.022.000. Dit betekent dat wij uitgaan van €1,30 per inwoner per gemeente. 1/3 van dit bedrag is inzet op capaciteit. Voor 2022 is voor deze opgave aan capaciteit 1,0 fte voor de opgavemanager, 0,4 fte voor procesondersteuning (ondergebracht bij het regiobureau), 0,2 voor strategie en 1,9 fte voor de speerpuntcoördinatoren opgenomen in onderstaande begroting. Daarbij is onder de speerpunten een post ‘algemeen’ opgenomen voor kosten die niet specifiek aan een speerpunt zijn te relateren maar ten dienste staan voor alle speerpunten. Het gaat daarbij om activiteiten zoals een opga-

6 De provincie Gelderland heeft in 2020 een subsidie verleend voor de projecten binnen het speerpunt “Slim en Schoon Onderweg’. Ook in 2021 zal naar verwachting de provincie Gelderland subsidie verlenen.

vegerichte uitwerking van Europa, onze lobbyactiviteiten en middelen voor promotie en communicatie als ook verwachte kosten voor bredere beleidsvragen en monitoring.

(Potentiële) opbrengsten
Binnen de uitwerkingen van de speerpunten zien wij een sterke (financiële) samenwerking met vooral de provincie Gelderland. Een groot aantal processen wordt mede door de provincie Gelderland gefinancierd en mogelijk gemaakt, waarbij co-financiering vanuit de regio wenselijk is (zo heeft de provincie Gelderland een financiële bijdrage toegezegd voor de economische analyse ICE, verkenning westflankroute Fiets, de meerjarige agenda Hubs & knooppunten). Ook in 2022 heeft de provincie toegezegd in voorkomende gevallen samen te willen optrekken, o.a. bij het uitwerken van de regionale agenda's (fiets, verkeersveiligheid, Hubs & knooppunten, Slim & Schoon Onderweg), maar ook het verder uitwerken (verkennen) van regionale projecten.

Ter toelichting de co-financiering die voor 2021 voorzien is en de verwachting voor 2022:

- Voor het deelprogramma Slim & Schoon Onderweg is in 2021 co-financiering vanuit het Ministerie van I&W, provincie Gelderland, gemeenten en werkgevers voorzien van €1,15 miljoen, naast een bijdrage vanuit het regionaal mobiliteitsfonds van €270.000. In de loop van dit jaar zal duidelijk worden in hoeverre de regio in 2022 weer subsidie voor dit programmaonderdeel kan krijgen. Vooralsnog wordt uitgegaan van een vergelijkbaar bedrag als in 2021.
- Voor de regionale agenda fiets is begin 2021 een uitvoeringsagenda 21-22 gemaakt. Voor het jaar 2021/2022 staat er in de regio voor €12,7 miljoen aan fietsinvesteringen op stapel, waarvoor het plan uitvoeringsgereed is en de gemeentelijke bijdrage beschikbaar. De Groene Metropoolregio heeft een verzoek gedaan aan de provincie Gelderland om €6

miljoen euro beschikbaar te stellen om deze projecten in 2021-2022 uit te kunnen voeren. De projecten bestaan uit aanleg en verbeteringen aan bestaande snelfietsroutes, het realiseren van doorfietsroutes, fietsparkeren en een aantal overige fietsroutes.

- In de loop van 2021 zullen ook uitvoeringsagenda's worden voorbereid die uiteindelijk leiden tot een investeringsagenda (hubs & knooppunten, verkeersveiligheid). Vooralsnog wordt ingeschat dat voor uitvoering 2022 een bedrag van €4 miljoen kan worden verwacht vanuit de provincie Gelderland voor de implementatie Hubs & Knooppunten en €2,5 miljoen voor projecten verkeersveiligheid. Voor het Hoogwaardig openbaar vervoer is reeds een uitvoeringsagenda beschikbaar, die afhankelijk van de beschikbare middelen kan leiden tot gerichte implementatie (voor 2022 wordt gesproken over een bedrag van €7,5 miljoen (100% subsidie))[7]. De provincie Gelderland heeft aangegeven dat subsidie mogelijk is als het project onderdeel uitmaakt van de regionale geprioriteerde agenda.

Verbonden regio	taakveld		2022 (juli)	2022 (nieuw)
Algemeen		0.4	150.000	150.000
Speerpunten				
Algemeen		2.1	107.000	107.000
Gebiedsgerichte corridoraanpak		2.1	125.000	125.000
Mobiliteitshubs en knooppunten		2.1	95.000	95.000
Regionaal (snel)fietsnetwerk		2.1	180.000	180.000
Gedragsaanpak duurzame mobiliteit		2.1	320.000	320.000
Veiligheid		2.1	45.000	45.000
Lasten			1.022.000	1.022.000
Algemeen	0.4			
Speerpunten				
Algemeen	2.1			
Gebiedsgerichte corridoraanpak	2.1			
Mobiliteitshubs en knooppunten	2.1			
Regionaal (snel)fietsnetwerk	2.1			
Gedragsaanpak duurzame mobiliteit	2.1			
Veiligheid				
Baten				
Saldo			1.022.000	1.022.000
Dekking extern (.....)				
Dekking opgavegeld (inwonerbijdrage)			1.022.000	1.022.000
Bijdrage per inwoner in euro's			1,30	1,30

7 De Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen is nog in gesprek met de provincie Gelderland over de te hanteren subsidiebijdrage. Het gaat hierbij om fietsprojecten, de projecten verkeersveiligheid en Hubs & knooppunten. Voor HOV-projecten heeft de provincie Gelderland aangegeven dat het gaat om een 100%-subsidie.

PRODUCTIEVE REGIO

Kosten

Voor 2022 is voor deze opgave aan capaciteit 1 fte voor de opgavemanager, 0,4 fte voor procesondersteuning (ondergebracht bij het regiobureau) en 1,4 fte voor de speerpuntcoördinatoren opgenomen in onderstaande begroting. Uitgaande van de in deze agenda benoemde acties en fasering, begroten wij voor 2022 een totaal van €190.000 voor proceskosten.

Ervan uitgaande dat alle gemeenten zich inschrijven voor de Productieve regio is voor 2022 de bijdrage per inwoner 73 cent, inclusief het RPW. Gemeenten die niet intekenen voor deze opgave zijn wel verplicht voor 2022 16 cent per inwoner voor het RPW bij te dragen. De jaarlijkse kosten voor het RPW gaan overigens omlaag van €175.000 per jaar (22 cent per inwoner) naar €125.000 per jaar (16 cent per inwoner) omdat de ondersteuning van dit traject vanaf 1 juli 2021 door de Groene Metropoolregio wordt gedaan.

(Potentiële) opbrengsten

De benodigde capaciteit voor de uitvoering en ontwikkeling van plannen die voortkomen uit de lobby zijn erop gericht om externe gelden naar de regio te halen. Wij zetten ons actief in op het binnenhalen van externe gelden om te investeren in onze economie.

Capaciteit, procesgeld en projectgeld kunnen ook geleverd worden door onze samenwerkingspartners. Voor bestaande projecten gebeurt dit ook al. De provincie Gelderland heeft in diverse projecten al geïnvesteerd, waaronder €4,6 miljoen in Connectr. De ambities binnen de speerpunten sluiten goed aan bij de doelstellingen van de provincie. Waar nodig sluit de provincie aan bij ambtelijke werkgroepen. Zo dragen zij in capaciteit, kennis en kunde bij aan de opgave. Hierover (en voor toekomstige projecten) maken we nog afspraken met de provincie. Dat geldt ook voor de andere samenwerkingspartners zoals TEB.

Productieve regio	taakveld		2022 (juli)	2022 (nieuw)
Algemeen		0.4	60.000	60.000
Speerpunten				
Ondernemerschap in mkb		3,1	99.500	99.500
Human capital - onderwijs en arbeidsmarkt		3,1	99.500	99.500
Ontwikkeling van (inter)nationale clusters		3,1	99.500	99.500
Versterking duurzame logistiek		3,1	91.500	91.500
Toekomstbestendige werklocaties		3,1	125.000	125.000
Lasten			575.000	575.000
Algemeen	0.4			
Speerpunten				
Ondernemerschap in mkb	3,1			
Human capital - onderwijs en arbeidsmarkt	3,1			
Ontwikkeling van (inter)nationale clusters	3,1			
Versterking duurzame logistiek	3,1			
Toekomstbestendige werklocaties	3,1			
Baten				
Saldo			575.000	575.000
Dekking extern (.....)				
Dekking opgavegeld (inwonerbijdrage)			575.000	575.000
Bijdrage per inwoner in euro's			0,73	0,73

CIRCULAIRE REGIO

Kosten

In 2022 is 1,0 fte voor de opgavemanager en 0,8 fte voor de speerpuntcoördinatoren begroot. We verwachten dat ook onze partners, zoals de provincie, TEB en enkele andere partners een bijdrage in capaciteit leveren aan deze opgave. Hierover maken we nog nadere afspraken. Daarnaast komen uit een aantal activiteiten kosten voort voor onderzoeken, verkenningen, communicatie en ICT kosten die bij de speerpunten zijn begroot. Uitgaande van de in deze agenda benoemde acties en fasering, bedragen de totale kosten voor 2022 €602.500.

In 2020 hebben 15 gemeenten ingestemd met een meerjarig Uitvoeringsprogramma Grond, Weg- en Waterbouw. Het project is gestart en loopt door t/m 2022. De financiële verrekening van gemeenten wordt verdeeld over de jaren 2021 en 2022 (2 x €62.500). De bijdrage voor 2022 is in de inwonerbijdrage versleuteld. Niet deelnemende gemeenten krijgen een evenredige korting. De provincie draagt eveneens bij in de kosten (€75.000).

In het recente verleden hebben 17 regiogemeenten deel genomen aan het gezamenlijk inkopen van elektriciteit en aardgas en het verduurzamen daarvan. Onder voorwaarden kan het contract duurzame elektriciteit worden voorgezet. De inkoop van aardgas dient opnieuw opgestart te worden. In 2021 moeten daarvoor de uitgangspunten op het gebied van duurzaamheid worden bepaald. Daarna volgt in 2022 het aanbestedingsproces zelf. De kosten voor de voorbereiding in 2021 zijn begroot op €60.000. De kosten voor het aanbestedingsproces zelf zijn in de inwonerbijdrage voor 2022 opgenomen (€45.000).

(Potentiële) opbrengsten

Zoals hierboven genoemd, draagt de provincie bij aan het meerjarig Uitvoeringsprogramma Grond, Weg- en Waterbouw (€75.000).

Op welke wijze we de projectorganisatie RES kunnen continueren is nu nog niet in te schatten doordat het Rijk nog geen helderheid heeft gegeven over de financiering van de vervolgfase. De provincie is gevraagd hierbij financieel te ondersteunen, zodat we de kern van de projectorganisatie kunnen behouden.

In de bijgestelde begroting 2022 zijn de potentiële opbrengsten nog niet geraamd omdat er nog altijd geen zekerheid is over deze inkomsten. Wel is duidelijk geworden dat de gemeenten Montferland en Mook & Middelaar verwachten niet in te tekenen op deze opgave in 2022. Om de inwonerbijdrage gelijk te houden op 81 cent, is binnen de opgave kritisch gekeken of en waar het minder kan / getemporiseerd kan worden. Er is in totaal €35.000 afgeraamd op budgetten binnen de speerpunten “Circulaire economie, grondstoffen en ketens”, “Water en klimaatadaptatie” en “Transitie naar duurzame energie”. We zijn van mening dat we met deze bijstelling nog altijd onze doelen kunnen halen op deze opgave.

Circulaire regio	taakveld		2022 (juli)	2022 (nieuw)
Algemeen		0.4	60.000	60.000
Speerpunten				
Circulaire bouw en infrastructuur		3.1	147.500	147.500
Circulaire economie: grondstoffen en ketens		2.1	145.000	135.000
Water en klimaatadaptatie		2.1	105.000	85.000
Transitie naar duurzame energie		2.1	180.000	175.000
Lasten			637.500	602.500
Algemeen	0.4			
Speerpunten				
Circulaire bouw en infrastructuur	3.1			
Circulaire economie: grondstoffen en ketens	3.1			
Water en klimaatadaptatie	3.1			
Transitie naar duurzame energie	3.1			
Baten				
Saldo			637.500	602.500
Dekking extern (.....)				
Dekking opgavegeld (inwonerbijdrage)			637.500	602.500
Bijdrage per inwoner in euro's			0,81	0,81*

* Deze inwonersbijdragen is gebaseerd op het aantal gemeenten dat bij de consulatie (voorjaar 2021) heeft aangegeven waarschijnlijk in te tekenen.

ONTSPANNEN REGIO

Kosten

In 2022 hebben we 0,7 fte voor de opgavemanager, 0,8 fte (voor 0,6 fte ondergebracht bij het regiobureau) voor procesondersteuning en 1 fte voor de speerpuntcoördinatoren begroot.

Daarnaast begroten we voor 2022 €355.000 aan proceskosten voor bijvoorbeeld de inhuur van externe expertise, voor analyse, onderzoek en planvorming. Hiermee maken we programma's en projecten concreet en creëren we mogelijkheden voor (co-) financiering van provincie Rijk, Europa en de markt.

(Potentiële) opbrengsten

We verwachten dat ook onze partners, zoals provincie, TEB en TVAN, een bijdrage in capaciteit zullen leveren aan deze opgave. Hierover maken we nog nadere afspraken.

Zoals aangegeven, heeft de provincie de intentie om zoveel aan de projecten bij te dragen, dat de optelsom uitkomt op een verdubbeling van de bijdragen van de gemeenten aan de opgaven. In afstemming met de provincie, hebben we voor €132.500 een concrete invulling voor deze intentie. Over het speerpunt Sterke culturele infrastructuur en dan met name over het Transformatievoorstel, moeten we nog nadere afspraken met de provincie maken.
De kosten voor gemeenten voor het uitvoeren van het transformatievoorstel zijn dan ook nog niet opgenomen in deze begroting. We streven ernaar dit zoveel mogelijk binnen reeds beschikbare middelen van gemeenten en met co-financiering van de provincie te financieren.
Het uitvoeren van het plan van aanpak voor een recreatief wandel- en fietsroutenetwerk is evenmin opgenomen in deze begroting, omdat we deze kosten nog niet kennen. Ook hier kijken we naar beschikbare gemeentelijke middelen en co-financiering van de provincie.

Een aantal gemeenten twijfelen nog over intekenen op deze opgave in 2022. Om de inwonerbijdrage gelijk te houden op 57 cent, is binnen de opgave kritisch gekeken of en waar het minder kan/getemporiseerd kan worden. Er is in totaal €38.000 afgeraamd, waarbij we rekening hebben gehouden dat 3 gemeenten mogelijk niet intekenen.

Ontspannen regio	taakveld		2022 (juli)	2022 (nieuw)
Algemeen		0.4	60.000	48.000
Speerpunten				
Duurzaam toerisme		5.5	250.000	226.000
Bruisende binnensteden, krachtige kernen		8.1	80.000	91.000
Groen-blauw raamwerk		8.1	95.000	81.000
Sterke culturele infrastructuur		5.5	100.000	101.000
Lasten			585.000	547.000
Algemeen	0.4			
Speerpunten				
Duurzaam toerisme	5.5		75.000	75.000
Bruisende binnensteden, krachtige kernen	8.1		32.500	32.500
Groen-blauw raamwerk	8.1		25.000	25.000
Sterke culturele infrastructuur	5.5			
Baten			132.500	132.500
Saldo*			452.500	414.500
Dekking extern (.....)			132.500	132.500
Dekking opgavegeld (inwonerbijdrage)			452.500	414.500
Bijdrage per inwoner in euro's			0,57	0,57**

* Dit is inclusief het maken, maar exclusief de uitvoering van het plan van aanpak dekkend recreatief fiets- en wandelnetwerk en exclusief de uitvoering van het tansformatievoorstel.
** Deze inwonersbijdragen is gebaseerd op het aantal gemeenten dat bij de consulatie (voorjaar 2021) heeft aangegeven waarschijnlijk in te tekenen.

GROENE GROEIREGIO

Kosten

De te maken kosten voor deze opgave zijn gericht op het samenbrengen van de gemeenten, het bieden van een platform voor kennisuitwisseling (zoals dashboards, leveren van expertise en een vraagbaak), het doen van onderzoek en het organiseren van symposia of congressen.
De netto inzet is geraamd op €642.500 voor 2022. Dit komt neer op een inwonerbijdrage van 82 cent.

(Potentiële) opbrengsten

De gevraagde financiële inzet creëert (meer) mogelijkheden voor financiering vanuit andere partijen naar onze regio Arnhem-Nijmegen. Actuele voorbeelden van dit 'multipliereffect' zijn de korting op de verhuurdersheffing (vergroting investeringscapaciteit corporaties ten behoeve van de bouw van betaalbare huurwoningen), het komende Verstedelijkingsakkoord met het Rijk en recente toekenningen van Woningbouwimpulsgelden. Het opstellen van Regionale Investeringsagenda's zorgt er bovendien voor dat wij experimenteren met fondsvorming en verevening. Zo verbinden wij de samenwerkende gemeenten met medeoverheden, private en maatschappelijke partners die - vanuit hun eigen doelstellingen - meewerken en investeren aan de regio Arnhem-Nijmegen.

Binnen onze opgave zijn ook al vastgestelde bijdragen van andere partijen. Vanuit het procesgeld dat door de provincie en het Rijk beschikbaar wordt gesteld voor uitvoering van de Woondeal zijn de kosten in speerpunt 1 (in totaal ca. €650.000) voor een belangrijk deel gedekt. Ten opzichte van het beeld van april zien we dat we een deel van de inzet die we bedacht hadden voor 2021 naar 2022 verschuift. Dit zien we zowel in de kosten als in de baten. Het financieel resultaat van de opgave blijft hetzelfde.

De kosten van de flexpool voor 2021 (€250.000) zijn gedekt uit Rijksregeling 'Specifieke Uitkering Flexibele Inzet Ondersteuning Woningbouw' (FIOW). Er is een uitgebreide begroting beschikbaar voor de Woondeal als ook voor de uitwerking van de overige speerpunten. Voor het jaar 2022 spannen we ons in voor nog eens €250.000 uit deze regeling voor de flexpool. Deze bijdrage is nog niet hard en om die reden niet meegenomen in de dekking.

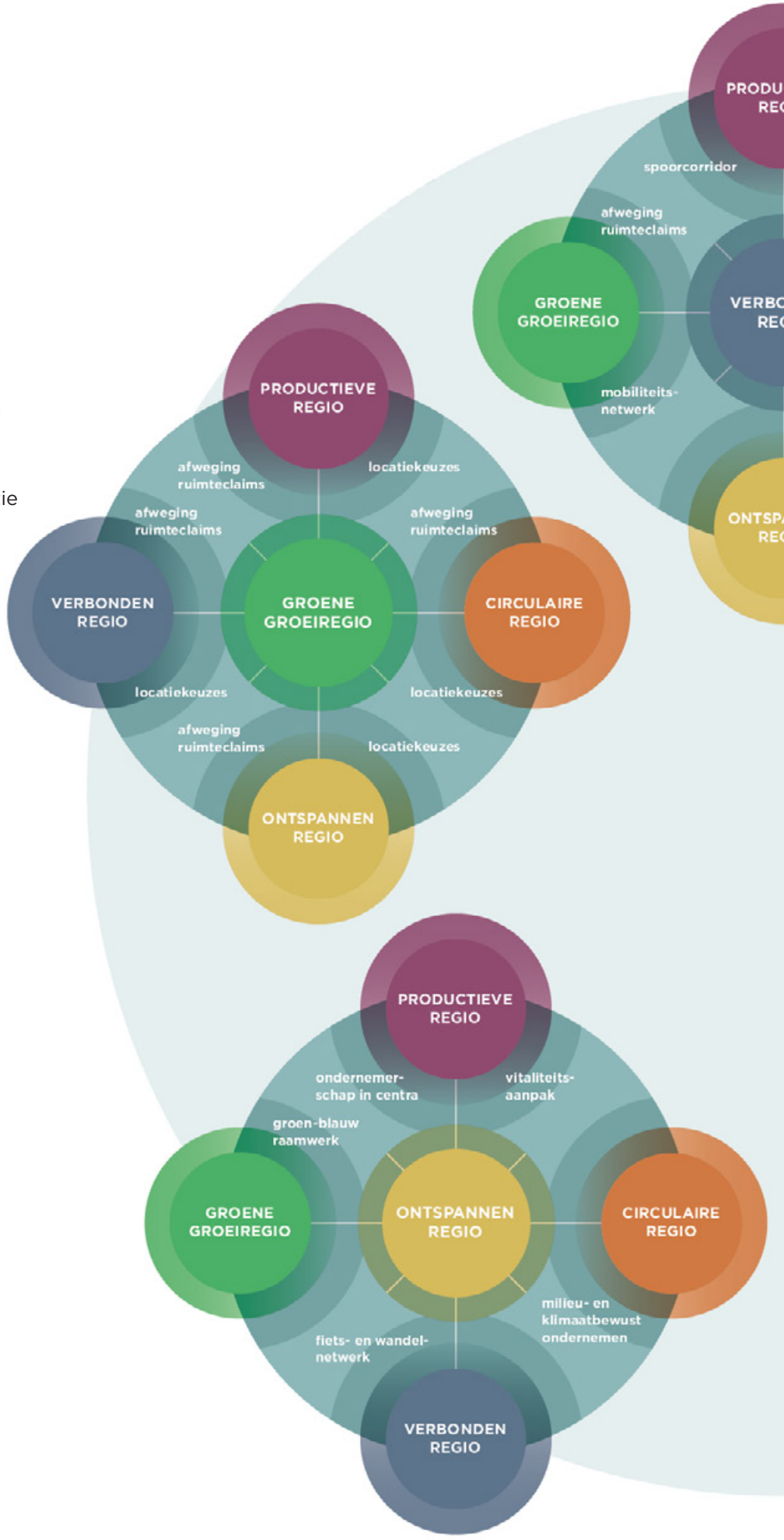
Groene groeiregio	taakveld		2022 (juli)	2022 (nieuw)
Algemeen		0.4	60.000	100.000
Speerpunten				
Versnelling / wonen in balans		8.1	475.000	647.500
Leefomgeving: integraal ruimteclaims afwegen		8.2	307.500	370.000
Agglomeratiekracht - Groene Metropoolregio		3.1	150.000	
Lasten			992.500	1.117.500
Algemeen				
Speerpunten				
Versnelling / wonen in balans	8.1		350.000	475.000
Leefomgeving: integraal ruimteclaims afwegen	8.2			
Agglomeratiekracht - Groene Metropoolregio	3.1			
Baten			350.000	475.000
Saldo			642.500	642.500
Dekking extern (.....)			350.000	475.000
Dekking opgavegeld (inwonerbijdrage)			642.500	642.500
Bijdrage per inwoner in euro's			0,82	0,82

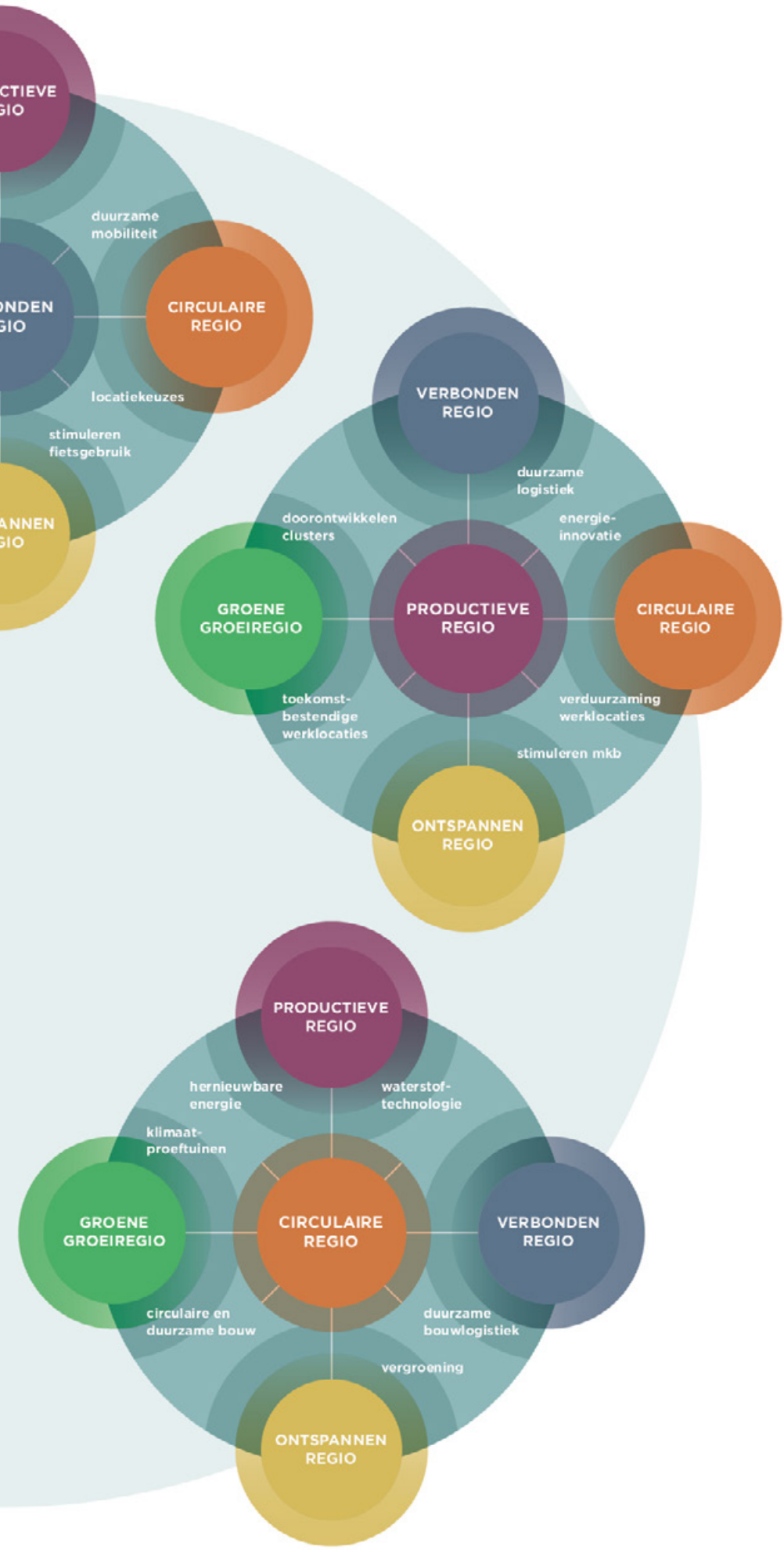
BIJLAGE 1

SAMENHANG OPGAVEN

De vijf opgaven hebben samenhang met elkaar. Wij zorgen ervoor dat we zaken integraal aanpakken, zonder dingen dubbel te doen.

Deze infographic laat zien over welke thema's afspraken zijn gemaakt en welke opgave leidend is. De Groene groeiregio heeft een bijzondere functie als integrerende opgave.

duurzame mobiliteit
CIRCULAIRE REGIO
locatiekeuzes
stimuleren fietsgebruik
VERBONDEN REGIO
duurzame logistiek
doorontwikkelen clusters
energie-innovatie
GROENE GROEIREGIO
PRODUCTIEVE REGIO
CIRCULAIRE REGIO
toekomst-bestendige werklocaties
verduurzaming werklocaties
stimuleren mkb
ONTSPANNEN REGIO
PRODUCTIEVE REGIO
hernieuwbare energie
waterstof-technologie
klimaat-proeftuinen
GROENE GROEIREGIO
CIRCULAIRE REGIO
VERBONDEN REGIO
circulaire en duurzame bouw
duurzame bouwlogistiek
vergroening
ONTSPANNEN REGIO

BIJLAGE 2

BESTUURLIJKE OPGAVETEAMS

Verbonden regio	Productieve regio
Roeland van der Zee (wethouder Arnhem) a.i. **Igor van der Valk** (Lingewaard) **Johan Leferink**	**Jan van Dellen** (wethouder Arnhem) **Peter Werkman** (Doesburg) **Jolanda van Rensch**
Gebiedsgerichte corridoraanpak - R. van der Zee (Arnhem) - P. Loermans (Wijchen) - J.Wijnia (Nijmegen) **Mobiliteitshubs en knooppunten** - C. Koers (Zevenaar) - P. Loermans (Wijchen) - J. Wijnia (Nijmegen) **Regionaal snelfietsnetwerk** - J. Sluiter (Lingewaard) **Gedragsaanpak duurzame mobiliteit** - P. Baneke (Mook en Middelaar) **Verkeersveiligheid** - R. Waas (Heumen)	**Doorontwikkeling van (inter)nationale clusters** - B. Elfrink (Zevenaar) **Human capital - onderwijs en arbeidsmarkt** - N. Derks (Wijchen) **Stimuleren ondernemerschap in het MKB** - M. Esselbrugge (Nijmegen) **Versterking van duurzame logistiek** - B. Faber (Overbetuwe) **Toekomstbestendige werklocaties werklocaties** - H. Hieltjes (Duiven) **Portefeuillehoudersoverleg RPW** - Portefeuillehouders economie van de 18 deelnemende gemeenten **Algemeen lid:** - H. Witjes (Lingewaard - F. Eetgerink (Heumen) - M. Som (Montferland) - W. Brink (Druten)
Circulaire regio	**Ontspannen regio**
Titus Burgers (wethouder Wijchen) **Maurits van de Geijn** (Renkum) **Michiel Hustinx**	**Agnes Schaap** (burgemeester Renkum) **Edwin van der Velde** (Berg en Dal) **Mariken Prüst**
Circulaire bouw en Infrastructuur - A. Slob (Lingewaard) - C. Koers (Zevenaar) **Circulaire economie: grondstoffen en ketens** - M. Schoenaker (Heumen) - D. Klomberg (Rheden) **Water en Klimaatadaptie** - N. Verheul (Berg en Dal) - P. Bollen (Doesburg) **Transitie naar duurzame energie** - D. Horsthuis-Tangelder (Overbetuwe) - J. Maouche (Renkum)	**Duurzaam toerisme in de regio** - H. Witjes (Lingewaard) - B. Elfrink (Zevenaar) **Bruisende binnensteden en krachtige kernen** - B. van Veldhuizen (Doesburg) - M. Schoenaker (Heumen) - Bob Roelofs (Arnhem) **Groen Blauw raamwerk** - E. Weststeijn (Rozendaal) - A. Visser (Berg en Dal) - H. Sluiter (Westervoort) **Sterke culturele infrastructuur** - N. Vergunst (Nijmegen) - M. Budel (Rheden)
Groene Groei regio	
Carol van Eert (burgemeester Rheden) **Remco Boer** (Wijchen) **Matthijs Lenis**	
Wonen in balans/Uitvoering Woondeal - W. Hol (Overbetuwe) **Leefomgeving – Verstedelijkingsstrategie** - C. van Eert (Rheden) **Leefomgeving- integratie opgaven GMR** - G. Gerrits (Wijchen) **Betrokkenheid G18** - H. Winters (Zevenaar) - P. de Klein (Beuningen) **Lobbykracht als regio** - C. van Eert (Rheden) - C. Bouwkamp (Arnhem) - N. Vergunst (Nijmegen)	

Eusebiusbuitensingel 53
Postbus 9029
6800 EL Arnhem

06 - 311 021 19
info@regioan.nl
www.groenemetropoolregio.nl

Reacties gemeenten concept-regionale agenda 2022

Algemeen	Gemeente	Antwoord
Door alle gemeenten is veel werk gemaakt van de consultatieronde. In dit overzicht is getracht de reacties van de gemeenten samen te brengen. Het document is zeker niet allesomvattend en streeft geen volledigheid na. Getracht is kort en bondig te reageren en te duiden wat met een reactie is of wordt gedaan. De concrete vertaling vindt u in de regionale agenda 2022. De oogst van de consultatieronde (en het werkenderwijs gegroeid inzicht bij de bestuurlijke opgaveteams) heeft geleid tot een gedragen regionale agenda. Hiermee kan de regio, samen met haar partners, in 2022 aan het werk.		
Inzetten op een realistische en haalbare regionale agenda door prioritering, fasering en concretisering van acties. Koersen op een regionale agenda die een realistische balans laten zien tussen gezonde ambitie en datgene dat - qua middelen en menskracht - met elkaar waar kunnen maken.	Nijmegen Heumen Arnhem Duiven Druten Westervoort Beuningen Wijchen	De doelstellingen 'over vijf jaar ' hebben we kritisch bekeken op haalbaarheid binnen deze vijf jaar. Waar deze te ambitieus zijn, temporiseren we deze doelstellingen. Ook zijn deze doelstellingen verder geconcretiseerd. Waar dit nog niet mogelijk is, vindt concretisering in 2022 plaats. We doen dit in het licht van de regionale agenda van 2023 e.v. en de eventuele ontwikkeling van een Monitor Brede Welvaart. Voor alle acties benoemen we welk concreet resultaat dit oplevert en voorzien van een concrete en realistische planning.
Inzetten (verder/ meer) op het aantrekken van externe bijdragen aan en subsidies voor de opgaven	Renkum	In de financiële paragraaf en in de concept-investeringsagenda geven we zoveel mogelijk aan waar wij concrete kansen zien voor samenwerkingsafspraken en voor externe financiering.
Wij verzoeken u daarom om in overleg met de bestuurlijk en ambtelijk opgaveteams te bekijken in hoeverre in 2022 acties tot wat meer concrete en in gemeenten zichtbare resultaten kunnen leiden (met het oog op uitlegbaarheid naar inwoners)	Heumen Berg en Dal Rozendaal	In de definitieve regionale agenda hebben we concrete voorbeelden toegevoegd, waardoor de doelstellingen en acties meer zichtbaar worden.

Wij zouden graag zien dat de speerpunten naar acties worden door vertaald, daarin ook duidelijker uitwerken welke kosten en baten hiermee gemoeid zijn	Lingewaard	
Wij roepen op om voortvarend (financiële) afspraken te maken met provincie en rijk over de uitvoering van de verschillende opgaven. Voor ons is dit een belangrijke meerwaarde van regionaal samenwerken. Meer en concreet zicht bijvoorbeeld op bijdragen van de provincie zou het besluiten over deze regionale agenda en intekenen op de opgaven een stuk eenvoudiger maken. Oproep om bij de provincie te benadrukken dat zij een belangrijke partner zijn op een groot aantal van de speerpunten, zoals op gebied van verkeersveiligheid, circulair bouwen, energietransitie, bij de ontwikkeling van de internationale clusters, de binnensteden en het transformatievoorstel cultuurregio025. Wij pleiten voor een krachtige provincie die, met respect voor de gemeentelijke autonomie, stevig agenderend, sturend en (financieel) ondersteunend is. Een provincie die ruimte laat, maar ook krachtig rol neemt op onder andere de mobiliteitsopgave, wonen en opgaven in natuur en landschap.	Lingewaard Arnhem Nijmegen Rozendaal	We verwijzen naar de inleiding van de regionale agenda 2020 waarin we nader ingaan op het te sluiten Bestuursakkoord met de provincie en The Economic Board en de daarbij horende regionale investeringsagenda. Het gaat hierbij om investeringen, maar ook om de rol die de verschillende partners pakken in de opgaven. De provincie heeft uitgesproken aan projecten die passen binnen de gezamenlijke ambities bij te dragen zodat een verdubbeling plaatsvindt van de bijdragen van de gemeenten aan de 5 opgaven. In diverse opgaven is aangegeven welke inzet we willen plegen op speerpunten om met het Rijk (en andere partners) afspraken te maken. Zo sluit de regio in 2022 een Verstedelijkingsakkoord met investeringsagenda.
We hechten eraan dat goed wordt geselecteerd op welke speerpunten en activiteiten regionale samenwerking én een regionale investering logisch is, in plaats van provinciale sturing, subregionale samenwerking of een lokale aanpak Ook dienen dubbelingen van lokale en regionale inspanningen worden voorkomen. De regio moet geen punten oppakken die ook of misschien beter lokaal opgepakt kunnen worden. Dit vergt nader onderzoek. Wij denken dat er binnen de agenda, maar ook in de afstemming tussen de GMRAN en andere partijen en regio's, nog diverse mogelijkheden zijn voor meer synergie en het voorkomen van dubbel werk. Wij verzoeken u om op deze mogelijkheden alert te blijven teneinde de maatschappelijke kosten voor de agenda zo laag mogelijk te houden.	Rozendaal Duiven Westervoort Berg en Dal	In de opgaven is kritisch gekeken of de beoogde resultaten en doelen regionale samenwerking vragen om deze te bereiken. Of dat deze beter op een andere plek opgepakt kunnen worden. In een aantal opgaven (met name die opgaven waarop de regionale samenwerking tot nu toe beperkt was) vraagt dat nog meer uitzoekwerk om hier een uitspraak over te kunnen doen. Er zal altijd een go / no go moment ingebouwd worden. Ook is onze rol ten opzichte van de verschillende resultaten verduidelijkt in de definitieve regionale agenda.In de regionale agenda zijn de voorgestelde regionale inspanningen op onderdelen voorzien van een voorbeeld dat laat zien hoe regionale resultaten zich vertalen naar concrete resultaten op lokaal niveau.

We vragen u de dwarsverbanden/cross-overs nader te concretiseren en een goede plek geven: bij welke opgave komt de (eind)verantwoordelijkheid te liggen voor de diverse acties, waartussen dwarsverbanden bestaan.	Arnhem Renkum Rheden	De samenhang tussen de opgaven is concreter opgenomen in de teksten van de opgaven en in de visualisatie die is gemaakt (bijlage in de regionale agenda 2022). Dat betekent dat we per 'crossover' aangeven wat de actie is, welke opgave leidend is en wat de andere opgave(n) inbrengt of inbrengen.
Aandachtspunt is de bemensing van de regionale opgaven. De gewenste kwaliteiten op de juiste plek, hierop ook uitvragen en selecteren. Vanaf 2022 zijn pas regionale middelen beschikbaar zijn om de inzet van ambtelijke capaciteit van gemeenten te vergoeden, Dit betekent dat de opgavenmanager voor de inzet voor 2021 afhankelijk is van de goede wil van gemeenten en mensen en de regionale taken deels extra taken zijn. En dat er hierdoor niet te veel eisen gesteld kunnen worden aan en geïnvesteerd kan worden in de juiste bemensing.	Arnhem	Dit is zeker een aandachtspunt. Een kwalitatieve en evenwichtige bemensing van de 5 opgaven is een belangrijke randvoorwaarde voor het realiseren van de regionale ambities. De ambtelijke betrokkenheid van alle 18 gemeenten bij de lokale opgaven die regionaal opgepakt worden, is essentieel. De bemensing van de opgaventeams is ook een onderwerp dat op de agenda staat van de Netwerkdirectie, mede ingebracht door de 5 ambtelijk opdrachtgevers van de opgaven. Op dit moment is er veel (ambtelijk) enthousiasme om bij te dragen aan een (speerpunt van een) opgaven waarbij we ook constateren dat dit voor de persoon in kwestie vaak dwingt tot het maken van keuzes over zijn tijdsinzet.
Bij de zienswijze is een bijlage gevoegd waarin per opgave specifieke opmerkingen zijn gemaakt en de prioriteiten zijn aangegeven.	Arnhem	Dank voor de uitvoerige en heldere reactie. Waardering voor het feit dat gemeenten zoveel energie hebben gestoken in het aanscherpen van de regionale agenda 2022. Per opgave wordt, voor zover nodig, ingegaan op de gemeentelijke reactie(s).
Wij hopen uiteraard dat alle deelnemende gemeenten ook aan alle opgaven meedoen. Mocht het niet meedoen van één of meerdere gemeenten leiden tot een verhoging van de kosten, dan wel substantiële wijziging van de inhoud van de opgave(n) dan zal de gemeente een nieuwe afweging omtrent deelname moeten maken.	Berg en Dal Wijchen Druten	Wij begrijpen deze opstelling.
We hechten er belang aan om deze resultaten en het maatschappelijk rendement waar mogelijk meetbaar te maken. In output, maar vooral ook in outcome. We ondersteunen daarom de inzet om te onderzoeken of een Monitor Brede Welvaart Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen werkbaar is.	Rozendaal	Door een aantal gemeenteraden is bij de start van de samenwerking gevraagd om te onderzoeken of deze monitor een bruikbaar instrument is. Zowel in de inleiding van de regionale agenda als in de opgave Productieve

		Regio is de monitor expliciet benoemd. In 2022 gaat de regio aan de slag met de Monitor Brede Welvaart.
Met name daar waar de activiteiten gericht zijn op onderzoek en verkenning, zien wij dit eerste jaar als een trechter, waarbij na de brede inventarisatie een beslismoment volgt of de verkenning leidt tot concrete activiteiten. Wij hechten eraan dat deze Go/No-Go besluiten expliciet genomen worden, zodat er ook een stop-strategie is bij onderwerpen die beter niet, niet nu, of beter provinciaal of juist subregionaal of lokaal opgepakt kunnen worden. We rekenen erop dat terugkerend bewust wordt afgewogen of en hoe een activiteit voortgezet wordt, en dat stoppen een optie is, indien de toegevoegde waarde voor de regio beperkt blijkt.	Rozendaal	De acties zijn kritisch bekeken en waar nodig scherper geformuleerd om daarmee ook een concreter eindresultaat te bereiken die de basis kan vormen voor een besluit over een eventuele vervolgstap. De regionale agenda wordt jaarlijks vernieuwd. De afweging vindt in het Bestuurlijk Opgaveteam plaats.
We zouden het daarmee toejuichen als de systematiek in de GMRAN op termijn zou toegroeien naar een systeem zoals een (gemeentelijke) meerjarenbegroting, met doorgaande lijnen voor een periode van, bijvoorbeeld, vier jaar.	Rozendaal	Dat is inderdaad het streven. Eén eerste aanzet daartoe zal gemaakt worden bij de volgende regionale agenda voor 2023 en verder.
Verder kan de vraag worden gesteld of we met nu de voorziene organisatie van de opgaven niet te veel bestuurlijke drukte wordt georganiseerd met een algemeen bestuur, dagelijks bestuur, regionale agendacommissie, bestuurlijke opgaventeams, portefeuille overleggen en ambtelijke werkgroepen. Daar komt de lokale organisatie rond de opgaven nog bovenop. Het is van belang hier een goede balans in te vinden. We zullen in de praktijk zien hoe zich dat ontwikkelt en of deze organisatie, die vooral zo is opgezet om de verbinding met de deelnemende gemeenten op een goede wijze vorm te geven, niet ten koste gaat van de flexibiliteit en slagkracht van de regio. We zullen dit kritisch volgen en als het nodig is hiervoor aandacht vragen.	Zevenaar	Inderdaad mag de versterkte samenwerking niet leiden tot te veel bestuurlijke drukte. Wij zullen daar alert op zijn en ontvangen graag signalen van gemeenten. Uw kritische opstelling wordt gewaardeerd.
In alle opgaven komt de meerwaarde van de grote rivieren in onze regio, te weten de Waal en de Rijn, niet of nauwelijks aan bod. Deze rivieren zijn zeer karakteristiek voor de beleving van het landschap (ontspannen leefklimaat) en bieden vanuit cultuur-historisch perspectief en natuurwaarden een scala aan mogelijkheden voor recreatie en toerisme. Graag zouden wij kansen hiervoor in de relevante opgaven terugzien.	Beuningen	Mede naar aanleiding van dit signaal heeft in een aantal opgaven de meerwaarde van de rivieren nadrukkelijker aandacht gekregen.
We vragen aandacht voor het positie van het middengebied in de regio. De ontwikkeling van de regio hoort recht te doen aan het groene karakter van het middengebied, de verdere ontwikkeling van recreatie en toerisme in dit gebied, het behoud van aantrekkelijke kernen en een goede bereikbaarheid	Lingewaard	Wij hebben kennis genomen van het signaal. Het middengebied heeft in de afgelopen jaren zich, mede door regionale inspanningen, tot een waardevol deel van onze regio ontwikkeld, met voldoende uitdagingen die op regionale schaal om aandacht vragen.

en ontsluiting van het gebied. Samen met Overbetuwe maken wij ons hiervoor hard binnen de Metropoolregio.		
Als we als gemeenten in de Groene Metropoolregio aan de slag gaan met de uitvoering van de opgaven, betekent dat iets voor de ambtelijke capaciteit. Daarnaast zullen er bij de uitvoering mogelijk werkbudgetten gevraagd gaan worden. We zullen goed met elkaar in gesprek moeten gaan en blijven als er hierin afwegingen gemaakt moeten worden.	Wijchen Druten	Regionaal samenwerken, vraagt niet alleen om financiële middelen, maar ook om ambtelijke capaciteit bij gemeenten om die lokale taken, die samen opgepakt worden, uit te voeren. Belangrijk is inderdaad om goede afspraken te maken over een afgewogen inzet vanuit de gemeenten. Hierbij speelt de Netwerkdirectie (gemeentesecretarissen) een belangrijke rol.
Verder roepen wij de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen op om - zonder dat hiervoor additionele financiële middelen worden ingezet - de Global Goals in de regionale agenda te implementeren, omdat dit onder andere de samenwerking en communicatie tussen ondernemers, onderwijsinstellingen en overheid zal bevorderen.	Rheden	In de voorliggende agenda 2022, de eerste agenda die door de Groene Metropoolregio in het opbouwjaar 2021 is opgesteld, is dit niet gebeurd. Het aantal gemeenten dat zich GlobalGoalsgemeente noemt en aansluit bij de VNG campagne blijft groeien. Wij onderzoeken in het komende jaar hoe de regio de Global Goals kan implementeren in de regionale agenda.

Verbonden regio		Antwoord
Op het gebied van mobiliteit wordt al enkele jaren samengewerkt op basis van een programma dat door de gemeenten wordt gedragen. De ontvangen reacties hebben geleid tot verdere verduidelijkingen in de tekst en bij een aantal voorgenomen acties tot aanscherpingen.		
Op het gebied van Mobiliteit wordt al veel regionaal samengewerkt en opgepakt. De ambities en speerpunten zijn daardoor herkenbaar en inzet van mensen en middelen al deels geregeld.	Arnhem	Deze constatering is juist. Doordat de regio enkele jaren geleden al is gestart met samenwerking op deze opgave hebben wij, samen met onze partners, al veel kunnen bereiken en ligt er een herkenbare en gedragen agenda.
De rivier wordt gemist als vervoerscorridor; de Waal is een belangrijke infrastructurele verkeersader; het verkeersveiligheidsaspect mag nadrukkelijker beschouwd worden	Beuningen	De rivier als vervoerscorridor/vervoer over water nemen wij mee in het in 2021 nog op te stellen Position Paper Logistiek. *Zie ook de reactie bij Productieve regio*
Het is onduidelijk waar ambities op gebied van vervoer over water onder vallen. We zien graag dat de regio nader gaat bepalen of en zo ja welke acties we op dit vlak gezamenlijk oppakken. In mindere mate geldt dit ook voor logistiek. Onder verbonden regio staat dat dit geen speerpunt is, maar wel in 2021 wordt verkend hoe de economische kansen van de logistiek versterkt kunnen worden.	Nijmegen	De rivier als vervoerscorridor / vervoer over water nemen wij mee bij het nog op te stellen Position Paper Logistiek. Hier zal dan ook worden ingegaan op de ambities en kansen/mogelijkheden vanuit de Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen *Zie ook de reactie bij Productieve regio*
We zouden graag zien dat de gezamenlijke ambities op het gebied van scheepvaart, haven en logistiek worden verduidelijkt en uitgewerkt in acties.	Nijmegen	Wij zullen dit meenemen in het in 2021 nog op te stellen Position Paper Logistiek. *Zie ook de reactie bij Productieve regio*
Elektrisch laden/overslaan/overstappen van bussen, touringcars, bouwtransport en ZES-logistiek hebben grote invloed op elkaar. In de toekomst zullen we voor succesvolle hubs ook voorzieningen op de corridors nodig hebben. Dat kunnen laadstations zijn, maar bijvoorbeeld ook bovenleiding of wellicht overslagmogelijkheid t.b.v. stadsdistributie of personen (transferia). Afstemming van doelen en voorzieningen langs de A325 en de hub is van belang.	Nijmegen	Signaal is helder en zullen wij betrekken bij het verder uitwerken van speerpunt Hubs en knooppunten.

Bij het speerpunt *Hubs en knooppunten* missen we plannen voor hubs in onze gemeente. Er zijn wel ideeën voor Toeristische Opstappunten, maar deze zijn nog niet concreet genoeg.	Renkum	Alle gemeenten in de regio zijn betrokken bij de totstandkoming van de visie over mobiliteitshubs en knooppunten. De hubs die erin staan zijn aangedragen door de betreffende gemeenten. Gezamenlijk is ook de prioritering aangebracht; Renkum was daarbij aanwezig. De TOPS zijn inderdaad nog onvoldoende uitgewerkt, dat is ook aangegeven in de notitie. De focus lag in de notitie meer op mobiliteitshubs. De TOPs of meer recreatieve HUBS worden nog nader uitgewerkt in de Ontspannen Regio, al dan niet in combinatie met een mobiliteit hub in de directe nabijheid. De strategie voor mobiliteit hubs (en deelmobiliteit) wordt de 2e helft van 2021 uitgewerkt met de gemeenten. In 2022 volgt verdere implementatie en uitrol.
Bij het speerpunt *Gedragsaanpak duurzame mobiliteit* missen we dat deze ook uitgerold wordt in Renkum. Omdat de aanpak vooral meelift met grote projecten (zoals bijvoorbeeld de aanpak van de Waalbrug in Nijmegen), zijn er op dit moment te weinig aanknopingspunten voor Renkum.	Renkum	Er zijn veel gedragsprojecten die interessant zijn voor alle gemeenten in de regio, bijvoorbeeld stimuleren van e-hubs, deelmobiliteit, maar ook de mobiliteitsmakelaar is inzetbaar voor (grotere) werkgevers in elke gemeente.
Gedragsaanpak duurzame mobiliteit en investeringskalender; waarom is de keuze gemaakt om dit onderwerp op regionale schaal op te pakken? Wat zijn dan de regionale instrumenten?	Rozendaal	Bij de gedragsaanpak duurzame mobiliteit werken we nauw samen met de provincie, het Rijk, het bedrijfsleven en de individuele gemeenten. De regio speelt hierin een sturende, coördinerende, stimulerende en initiërende rol. Veel initiatieven kun je vanuit gezamenlijkheid oppakken en hoef je niet als individuele gemeenten te organiseren, uit te werken of te implementeren. Denk bijv. aan de werkgeversaanpak, waarin een mobiliteitsmakelaar voor alle gemeenten werkt.
Wij willen regionale aandacht vragen voor vooral de doorstroming A12 bij de Velperbroek (cross-over met Productieve regio), de regionale afwikkeling van het Spoorgoederenvervoer (nieuwe initiatieven) en de hub Posbank: deze is van groot belang voor de afwikkeling van de stroom toeristen (cross-	Rheden Rozendaal Arnhem	In de huidige gedragsaanpak voor de A12 (weg) van Arnhem Oost tot de Duitse grens (RWS trekker) is zeker aandacht ook voor het Velperbroekcircuit. Met gedragsmaatregelen en flankerend beleid proberen we

over met Ontspannen regio). Verder is voor alle lokale ontwikkelingen van bestaande en nieuwe functies een adequate aansluiting op regionale mobiliteitssystemen voor onze inwoners van groot belang.		samen met andere partners (zoals RWS, provincie, bedrijfsleven, vervoerders) het fileleed en de filedruk op dit deel van de A12 de komende jaren te verminderen. Daarnaast hebben wij plannen voor bredere bereikbaarheidsaanpak aan de Oostflank van Arnhem. De regio neemt actief deel aan de spoortafels Oost Nederland, o.a. die voor spoorgoederen. Het onderzoek wat I&W heeft aangekondigd in het Toekomstbeeld OV 2040 naar zogenaamde Noordtakvarianten Betuweroute houden wij nauwlettend in de gaten. Op regionaal niveau hebben we een ambtelijke kopgroep Spoor, waar dit soort punten ook nadrukkelijk op de agenda staan. De gemeente Rheden neemt hieraan deel. De regio is ook bestuurlijk vertegenwoordigd in de bestuurlijke spoortafel op landsdeel niveau en wordt ook vaak uitgenodigd voor de landelijke spoortafels, gelet op de spoorproblematiek in onze regio. Wat de TOPS (toeristische hubs betreft), zie hiervoor de reactie op de vraag van de gemeente Renkum.
Adviseren stationsgebied Nijmegen lijkt ons hooguit een subregionaal vraagstuk en vooral een opgave voor stedelijke planontwikkeling van Nijmegen. Waarom is dit opgenomen?	Rozendaal	Station Nijmegen is een belangrijk regionaal knooppunt in het mobiliteitsnetwerk. Het goed laten functioneren van de verschillende modaliteiten (spoor, HOV en fiets) is een belangrijke opgave vanuit een regionaal perspectief.
Het belang van het bevorderen van verkeersveiligheid is onomstreden. Echter: concrete investeringen zoals opgenomen in de investeringsagenda verkeersveiligheid moeten worden betaald door rijksoverheid, provincie of gemeente. In hoeverre is het opstellen van een meerjarige investeringsagenda dan een taak voor de GMRAN (en niet bijv. voor de provincie)?	Rozendaal	De Groene Metropoolregio is geen uitvoerende organisatie in het fysieke domein. Wij zullen geen fietspaden of een rotonde aanleggen. Wel kunnen wij gezamenlijk met de gemeenten en partners als de provincie Gelderland kijken naar het zo goed en zo efficiënt mogelijk oppakken van bovenlokale projecten die bijdragen aan onze gezamenlijke opgaven. Eén van de instrumenten is het maken van meerjarige geprioriteerde agenda die gebruikt kan worden bij

		eventuele investeringsmogelijkheden. Een dergelijke agenda helpt bij het zoeken van subsidiemogelijkheden.
Speciale aandacht voor het verbinden van lokale opgaven aan de regionale opgaven: Het belang van de gebiedsaanpak van de A325-corridor, de verschillende fietsprojecten waaronder de verkenning van een snelfietsroute Arnhem-Huissen en de regionale uitwerking van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid.	Lingewaard	Wij onderschrijven het belang van het verbinden van betrokkenheid van lokale opgaven aan de regionale opgaven. De door de gemeente aangedragen voorbeelden passen binnen de regionale agenda.
Wij willen als Druten nadrukkelijk aandacht vragen voor de problematiek in de randgemeenten bij het formuleren van de opgaven, bijvoorbeeld - vanuit Drutens perspectief, maar niet uitsluitend - door: \- bij 'de Verbonden Regio' de Maas en Waalweg \(N322\) te betrekken en de ov\-verbindingen tussen de gemeenten in Maas en Waal en de steden te betrekken;	Druten	De Groene Metropoolregio is er voor alle gemeenten en dus ook voor de randgemeenten. Bij de Verbonden regio speelt het regionale netwerk (voor weg, spoor, HOV en Fiets) een belangrijke rol. De door de gemeente genoemde voorbeelden worden meegenomen bij de verdere uitwerking van de regionale agenda.
Nadrukkelijk aandacht te vragen bij het formuleren van de opgaven voor de problematiek in de randgemeenten, bijvoorbeeld maar niet uitsluitend vanuit Wijchens perspectief: bij vervoer: de spoor-bottleneck van de enkelspoorsbrug bij Niftrik die ook gevolgen heeft voor bereikbaarheid over de weg;	Wijchen	Verwezen wordt naar de reactie hierboven bij de vraag van de gemeente Druten.
Te lobbyen voor het opnemen van Druten in de regionale snelfiets verbindingsroutes.	Druten	Alle gemeenten in de regio zijn betrokken bij de totstandkoming van het regionale fietsnetwerk. De gemeente kan altijd beargumenteerd nieuwe potentiële verbindingen aandragen, waarna met elkaar gekeken wordt in hoeverre dit kan/gaat bijdragen aan de regionale opgaven.

Productieve regio		Antwoord
De tekst van de opgave is verduidelijkt om beter aan te geven wat het regionaal belang van bepaalde resultaten is, waar we precies op inzetten en hoe en waar we een verbinding leggen met de andere vier opgaven. Ook de samenwerking met The Economic Board en met andere partners, bijvoorbeeld in het speerpunt Human Capital, is verhelderd.		
Veel van de genoemde zaken worden ook gestimuleerd door de Kamer van Koophandel. Bovendien stimuleert de opgave Circulaire opgave soortgelijke ontwikkelingen, en biedt ondernemerskansen. Kunt u aangeven hoe(veel) deze opgave aan extra (maatschappelijk) rendement levert?	Rozendaal	Raakvlakken met de andere opgaven, waaronder de Circulaire regio zijn er zeker. Daar waar de acties de andere opgaven raakt, werken we samen en zijn afspraken gemaakt over wie waarvoor de leidende rol heeft (zie de bijlage in de regionale agenda 2022). Zoals bij verduurzaming werklocaties is de Circulaire regio in de lead voor verduurzaming op het vlak van energie. De uitkomsten en het ruimtebeslag dat dit met zich meebrengt nemen we weer mee in het RPW. De meerwaarde van de regio in de stimulering van de clusters is de opschaling van projecten waarmee financieringsmogelijkheden van provincie, Rijk en Brussel in beeld komen. Ook willen we dat de regiogemeenten meer profiteren van onze (inter)nationale clusters. Dit is nu nadrukkelijk opgenomen in het betreffende speerpunt.
Bepaalde onderwerpen die onder de Productieve regio hadden kunnen vallen of een grote samenhang hebben met de Productieve regio, zijn ondergebracht bij andere opgaven en worden vanuit die opgaven opgepakt. Denk aan energie en duurzaamheid, detailhandel centra en vrijetijdseconomie. Dat betekent dat er voldoende aandacht moet zijn voor de verbanden tussen de verschillende opgaven.	Renkum	Er zijn veel crossovers tussen de verschillende opgaven. Zo heeft de productieve regio crossovers vanuit human capital met bijvoorbeeld de Ontspannen regio en de Circulaire regio. En vanuit Werklocaties een crossover met de Circulaire regio voor energiebesparing bij bedrijven, zon op dak etc. Deze crossovers en welke opgave daarbij in de lead is, is benoemd in de teksten onder de speerpunten. Ook is in de regionale agenda 2022 een figuur opgenomen waarin de crossovers zichtbaar zijn gemaakt. Samenwerking en afstemming tussen de opgaven is belangrijk en wordt actief opgepakt.

Herstel Covid-19: De acties zijn beperkt uitgewerkt. Het is daarom de vraag wat dit speerpunt daadwerkelijk gaat opleveren. Kan dit wat concreter worden gemaakt?	Berg en Dal	Ondersteuning van MKB-ers in het toekomstbestendig maken vinden wij een belangrijk onderwerp. De acties zijn wat concreter gemaakt en de uitwerking en uitvoering daarvan vindt vanaf tweede helft 2021 plaats. Voorbeeld hiervan is het ophalen van alle initiatieven die gemeenten op dit vlak al nemen en het delen van de best practices met de 18 regiogemeenten om ons MKB de crisis door te helpen.
Speerpunt Human Capital: Er zijn veel organisaties die zich bezig houden met de arbeidsmarkt, en bijna allen op (sub)regionaal niveau. Ook zijn er regionale samenwerkingen (zoals de RTA). Kan duidelijker worden gemaakt waar de meerwaarde precies zit? De meest acties zijn nog niet heel concreet. Concretisering is gewenst.	Berg en Dal Arnhem	Wij onderschrijven dat er al veel gebeurt op dit vlak, maar nog erg versnippert. Gezamenlijke focus en krachten bundelen is nodig om echt beweging te creëren. Daarom gaan wij samen met alle betrokken partners één strategische regionale Human Capital Agenda ontwikkelen en een Human Capital Akkoord waarin duidelijk staat welke partij wat bijdraagt en wie welke rol vervult.
Bij het speerpunt *Human Capital* is het bijvoorbeeld goed om een duidelijk verband te leggen met recreatie en toerisme. In deze sector (vooral de horeca) is veel behoefte aan geschikte arbeidskrachten. The Economic Board richt zich met name op de sectoren Health, Hightech & Energy en Food.	Renkum Arnhem	De verbinding tussen human capital en de andere opgaven binnen de GMR is zeker belangrijk. Naast de clusters Health, Hightech & Energie en Food zijn ook o.a. toerisme en recreatie, logistiek en circulair bouwen van belang. Ook deze sectoren worden in de Human Capital Agenda meegenomen. Zie ook de reactie bij de gemeente Berg en Dal.
Wij willen aandacht vragen voor het thema *Human Capital* in relatie tot de circulaire topregio die we willen zijn. Wij verwachten in dat kader focus op een groei aan opleidingen, kennis en stages in de sector duurzaamheid en circulaire industrie (ook aansluitend op middelbaar onderwijs niveau). Daarnaast zien wij als mogelijk speerpunt specifieke aandacht voor de natuur inclusieve landbouw en de korte kringloop industrie (cross-over met circulaire economie), alsmede voor ZZP-vraagstukken (grote, kwetsbare beroepsgroep).	Rheden	Zie hierboven
Voor het speerpunt *Human Capital*, Onderwijs en Arbeidsmarkt vraagt de raad zich af of alle voorgenomen acties in de regio Arnhem Nijmegen wel op het juiste schaalniveau landen. Voor de inzet van de lobbykracht van de regio voor dit speerpunt is dat ongetwijfeld het geval, maar voor andere	Zevenaar	Met human capital richten wij ons in eerste instantie op de arbeidsmarktbehoefte van ons bedrijfsleven. Er zijn al veel partijen die zich richten op de werknemerskant (dicht bij de burger). Hier gebeurt al veel, maar nog erg

acties zijn voor Zevenaar wellicht de sub regio Arnhem of zelfs de Liemers een betere schaalgrootte. Ons oogmerk is steeds de activiteiten zo dicht mogelijk bij de burger of cliënt te organiseren.		versnipperd. Met de Human Capital Agenda verbinden wij juist deze twee werelden aan elkaar, brengen focus aan en geven gezamenlijk met alle partijen richting. De arbeidsmarkt is regionaal. Als we dit ook regionaal oppakken in samenwerking met alle betrokken partijen, creëren we impact.
Speciale aandacht voor het verbinden van lokale opgaven aan de regionale opgaven bij de ontwikkeling Agropark III, onderwijs en arbeidsmarkt via Human Capital agenda (skillsbased arbeidsmarkt), ondersteuning MKB (familiebedrijven/digitaliseren), verduurzamen werklocaties en het uitwerken regionale betekenis health, food en energy.	Lingewaard	Wij onderschrijven het belang van de betrokkenheid van lokale initiatieven bij de regio. Verbinding maken met het lokale bedrijfsleven en de lokale initiatieven is voor ons een belangrijk uitgangspunt bij alle speerpunten en acties. Met het doel de gehele regio op de diverse onderwerpen te verbinden en lokale initiatieven te kunnen opschalen waar mogelijk om daarmee externe gelden naar de regio te halen om te investeren in onze economie. Drie voorbeelden waarbij dit heel specifiek is benoemd zijn de speerpunten Doorontwikkeling Kansrijke Clusters, Human Capital en Verduurzaming van de Logistiek.
Extra aandacht wordt gevraagd voor de rol van The Economic Board in de Groene Metropoolregio, met name t.a.v. het onderwerp doorontwikkeling (inter-)nationale clusters; aandacht voor de relatie met de taken van de arbeidsmarktregio's (geen dubbel werk). Belangrijk is nog wel de afstemming met The Economic Board, met name op de speerpunten (inter-)nationale clusters en Human Capital wie welke rol heeft en wie leidend is in de verschillende acties die benoemd zijn.	Beuningen Arnhem	De rol- en taakverdeling met TEB is de afgelopen periode verder uitgekristalliseerd en ook concreet gemaakt onder het speerpunt *Doorontwikkeling van de kansrijke Clusters.* De relatie met de arbeidsmarktregio's onder Human Capital is zeker van belang. In de triple helixsamenwerking rondom de Human Capital Agenda zijn de arbeidsmarktregio's belangrijke partners en ook direct betrokken. Met het doel elkaar te versterken en niks dubbel te doen.
Health is een topsector. Er lijkt echter vooral aandacht voor een relatief eenzijdige insteek op Cure. Wij bepleiten meer aandacht voor de zorgsector (care) als een waardevolle complementaire toevoeging.	Rheden	In de regionale agenda hebben we focus aangebracht en keuzes gemaakt. Met deze prioritering kunnen we echt van betekenis zijn voor de regio. De cure kant van Health in combinatie met hightech, daar blinken we als regio in uit en kunnen we ook echt iets betekenen voor heel Nederland en Europa.

Scherper afbakenen welke inzet in tijd, capaciteit en middelen beoogd is bij de doorontwikkeling van de (inter-)nationale clusters + verduidelijking rollen en verantwoordelijkheden van provincie, The Economic Board, Groene Metropoolregio en individuele gemeenten	Nijmegen	Inzet, tijd en capaciteit bij de doorontwikkeling van de clusters is in de afgelopen periode verder uitgewerkt en geconcretiseerd. Er zijn duidelijke afspraken gemaakt met TEB over rol en taakverdeling en ook over het betrekken van individuele gemeenten. Dit is opgenomen in de definitieve agenda 2022.
Speerpunt *Versterking van duurzame logistiek:* in de uitwerking de economische ambities voor de sector logistiek en de economische potenties van de havens en watergebonden bedrijventerreinen terug laten komen + de gezamenlijke ambities op het gebied van scheepvaart, haven en logistiek worden verduidelijkt en uitgewerkt in acties, zoals het aanjagen van innovatie (energie hub BCTN/ENGIE), het verschonen van de scheepvaart en het realiseren van verduurzaming.	Nijmegen	Onder Ambities en speerpunten Productieve regio is opgenomen dat we werken aan een regionale visie en een gezamenlijke koers op logistiek. Daarbij hebben binnenvaart en havens specifiek benoemd als een van de onderwerpen die hierbij van belang zijn. De gezamenlijke ambities op dit vlak gaan we dus meenemen in het Position Paper Logistiek. *Zie ook de reactie bij Verbonden regio.*
Bij het speerpunt *Versterking van duurzame logistiek* wordt sterk ingezet op de kansen die logistiek brengt en de verduurzaming van deze sector, maar niet op de gevolgen van deze sector binnen de regio. Dit is deels wel meegenomen in de andere opgaven, maar het vraagt aandacht om de verbanden goed in de gaten te houden. Denk hierbij aan verkeer, milieu, huisvesting arbeidsmigranten etc.	Renkum	De kansen voor logistiek en ook de effecten hiervan wordt meegenomen in het Position Paper Logistiek waar we in 2021 mee aan de slag gaan. Hiervoor werken we samen met de Verbonden regio, de HAN, de provincie en Logistics Valley aan een regionale visie en een gezamenlijke koers op logistiek. Waar liggen kansen en mogelijkheden? Wat komt op ons af en hoe kunnen we daarop inspelen? Daarbij komt ook onder andere leefbaarheid aan bod. Op basis van deze visie kunnen we gefundeerde keuzes maken voor vervolgacties op logistiek.
Integrale benadering van *landbouw* wordt gemist en vraagt aanscherping Voor de topsector Food is het van belang om (in afstemming met Foodvalley en de WUR) samen te leren en te innoveren in de richting van een economisch, ecologisch en maatschappelijk verantwoord voedselsysteem (productie, verwerking, handel en consumptie).	Overbetuwe	Met de regionale agenda brengen we focus aan en prioritering; waar willen we met z'n allen echt voor gaan? Wat zijn onze belangrijkste opgaven? Landbouw is voor deze regio niet als hoogste prioriteit aangemerkt. De relatie met Foodvalley vinden wij zeker belangrijk. Onder het speerpunt Doorontwikkeling Kansrijke Clusters is dan ook opgenomen dat we onze inzet op innovatiekracht in de clusters Health, Hightech & Energy, de cross-over met Food versterken en we

		samen met Foodvalley werken aan crossovers tussen Health en Food. Daarbij wordt Next Garden Lingewaard verder uitgelicht.
In deze opgave (*Toekomstbestendige werklocaties)* zijn de bestaande samenwerkingen (RPW) opgenomen. De meerwaarde of eventuele overlap dient ons inziens nader verkend te worden. We zien binnen dit programma veel cross-overs met de andere programma's (o.a. krachtige kernen, circulaire economie, mobiliteit/bereikbaarheid).	Rheden	Voor het RPW zijn de bestaande overleggen zowel ambtelijk als bestuurlijk in stand gehouden. Er zijn rondom dit onderwerp geen nieuwe overleggen bijgekomen. Hierover is in de regionale agenda het volgende opgenomen: De besluitvorming van het RPW ligt zoals voorheen bij de gemeentebesturen. Het RPW is een verplicht onderdeel voor alle gemeenten. De Groene Metropoolregio faciliteert zowel ambtelijk als bestuurlijk de voorbereiding en afstemming van het RPW. Voor wat betreft de crossovers: zie vorige reactie.

Circulaire regio		Antwoord
De reacties van gemeenten hebben ertoe geleid dat op enkele onderdelen de rol van de Groene Metropoolregio is verduidelijkt. Sommige acties die bij het betreffende speerpunt ondersteunend van karakter waren, zijn niet meer afzonderlijk als actie/resultaat benoemd. Denk hierbij aan acties met betrekking tot beleidsontwikkeling, wegnemen van belemmeringen en stimuleren van werkervaringsplekken. In de tekst is bij enkele resultaten, bijvoorbeeld bij circulair bouwen, explicieter aangegeven welke opgave het voortouw heeft bij na te streven de resultaten op het grensvlak van twee opgaven		
Wij hebben de wens dat naast kennisdeling er meer toegewerkt wordt naar het stellen van doelen en het opstellen van eisen (aan derden). Daarnaast zien wij graag dat er meer aandacht is voor het monitoren van de resultaten.	Berg en Dal	Op het moment dat acties en te bereiken resultaten worden vertaald in projecten zal er steeds aandacht worden gegeven aan monitoring van de voortgang. Bij het speerpunt *transitie naar duurzame energie* is expliciet het punt monitoring benoemd vanwege de focus op het doel duurzame energie en energiebesparing.
Wij zien zeer veel raakvlakken, maar ook deels overlap tussen speerpunt 1 en speerpunt 2. Scheiding lijkt in praktijk moeilijk hanteerbaar. Uiteraard verwachten wij dat u met een goede afstemming tussen de speerpunten een groot deel ondervangen kan worden, maar wellicht is het naar de toekomst toe zinvol om deze speerpunten samen te voegen.	Berg en Dal	Er is zeker sprake van samenhang tussen beide speerpunten van de opgave Circulaire regio. Met speerpunt 1, *circulaire bouw en infra* geven we onze bijzondere focus aan op het thema circulair bouwen dat ook verband houdt met andere belangrijke opgave van de Groene metropoolagenda, m.n. Groene groeiregio.
Belangrijk om in deze opgave nader te prioriteren. De speerpunten/acties die voor Arnhem hoge prioriteit hebben zijn aangegeven. Ook voor deze opgaven geldt aandacht voor de (concretisering van de) dwarsverbanden met de andere 4 opgaven en m.n. het benoemen van de eindverantwoordelijkheid voor de acties.	Arnhem	De wens om te prioriteren is door meerdere gemeenten geuit en heeft geleid tot een kritische beschouwing van de agenda voor 2022. Zie de reactie in het algemene deel.
Voor de ontwikkeling en uitvoering van RES 2.0 geldt dat deze niet binnen de gevraagde regionale bijdrage valt. De verwachting is dat hiervoor middelen vanuit het Rijk beschikbaar moeten komen. We gaan er overigens van uit dat alle gemeenten deelnemen aan de RES, ook als ze niet intekenen op de opgave Circulaire regio.	Nijmegen Arnhem	We delen dit uitgangspunt met gemeente Nijmegen.
Speerpunt *Circulaire economie* Sommige zaken lopen al in triple helix verband. In plaats van	Nijmegen	We vinden het belangrijk dat de GMR een rol vervult in het regionale Triple Helixverband. De

grondstofanalyses kan er beter een werkgelegenheidsanalyse plaatsvinden.		werkgelegenheidsanalyse zal in samenwerking tussen de opgave Productieve regio en TEB worden uitgevoerd. Trends in de Circulaire Economie zullen we vanuit de opgave Circulaire regio hierbij inbrengen. Een actuele grondstoffenanalyse vinden we van belang om onze uitgangssituatie en eventuele interventies te kunnen bepalen.
Speerpunt *water en klimaatadaptatie* Er kan mogelijk nog concreter uitgewerkt worden wat de Metropoolregio gaat bijdragen aan deze projecten die grotendeels bestaande projecten zijn	Nijmegen	Op dit speerpunt kiezen we voor een beperkte rol voor de Groene Metropoolregio. Dat betekent dat acties met name gericht zijn op kennisdeling, ondersteuning en profilering. Het is niet de bedoeling dat GMR zelfstandig projecten gaat ontwikkelen en uitvoeren. We verwachten wel dat door steun van de Groene Metropoolregio projecten sneller tot stand kunnen komen.
Speerpunt *water en klimaatadaptatie.* Het thema klimaatadaptatie wordt in Renkum vooral regionaal vormgegeven in samenwerking met de werkregio Vallei en Veluwe en dus niet met de regio Arnhem-Nijmegen. Het zou niet goed zijn als de genoemde activiteiten dubbel worden georganiseerd.	Renkum	Dit standpunt delen we en we zullen blijven waken voor dubbel georganiseerde activiteiten.
Bij speerpunt *water en klimaatadaptatie*: gezien de geografische kaders ook nadrukkelijk de gemeente West Maas en Waal betrekken;	Wijchen	In de Regionale Adaptatiestrategie (RAS) Rijk van Maas en Waal is de gemeente West Maas en Waal betrokken. Afstemming met acties van de Groene Metropoolregio zal vooral bij de uitvoering van deze RAS van belang zijn.
Motie Biodiversiteit 2020	Nijmegen	Vooral bij (circulaire) bouw van woningen en projecten met betrekking tot circulaire landbouw zal in deze opgave biodiversiteit een rol spelen. Verder wordt voor een nadere toelichting verwezen naar de opgave Ontspannen regio.
Integrale benadering van landbouw wordt gemist en vraagt aanscherping. Bij circulaire landbouw blijven grondstoffen en producten zo lang en zo hoogwaardig mogelijk in de kringloop door volledige benutting van grondstoffen, hoogwaardig gebruik van biomassa en recycling van reststromen.	Overbetuwe	In de regionale agenda is vooralsnog niet gekozen voor een integrale benadering van diverse uitdagingen in de landbouwsector. Kringlooplandbouw is wel een thema bij het speerpunt circulaire economie: grondstoffen en ketens. *Zie ook de reactie bij de opgave Productieve regio*

Wij denken dat de opgave zich sneller kan ontwikkelen door ruimte te geven aan pilot projecten, gericht op het daadwerkelijk toepassen van kennis en ervaringen. We missen de agrariërs als belangrijke partner die een bijdrage leveren aan biologische en natuur-inclusieve landbouw en het klimaatbestendig beheer (cross-over met productieve regio).	Rheden	Pilotprojecten, proeftuinen etc. zijn een belangrijk instrument om onze doelstellingen te bereiken. Op diverse onderwerpen zullen we kennis en ervaringen delen met gemeenten. Agrariërs zijn inderdaad een belangrijke partner bij de ontwikkeling van circulaire, natuurinclusieve landbouw. Deze hebben we toegevoegd aan de lijst van partners bij de opgave circulaire regio.
Aandacht voor stikstofproblematiek. Aandacht voor opslagmogelijkheden energie	Beuningen	De stikstofproblematiek is meegenomen in de opgave Groene Groei. Innovatieve mogelijkheden voor energieopslag komen aan bod bij het speerpunt *Transitie naar duurzame energie.*
In diverse speerpunten zien wij dubbelingen of raakvlakken met reeds bestaande projecten. Zo bestaan de energieloketten al. Deze draaien op bijdragen van de gemeenten. Gaat de financiering van deze loketten volledig over naar regio? Wat is de rationale daarachter en in termen van resultaat, dienstverlening en/of kosten? Kennisdeling aardgasvrije wijken hoort bij de verleende subsidie en wordt daarmee al georganiseerd wat is de meerwaarde van de inzet van de metropool regio?	Rozendaal	Dubbelingen zullen we voorkomen, raakvlakken zijn onvermijdelijk. Het is niet de bedoeling dat de Groene Metropoolregio energieloketten gaat overnemen of gaat financieren. Wel willen we onderzoeken of het gemeenten meerwaarde kan bieden om de *aanbesteding* gezamenlijk te doen of op elkaar af te stemmen. Bij kennisdeling met betrekking tot de ontwikkeling van aardgasvrije wijken zullen we dubbelingen voorkomen en alleen aanvullend naar behoefte van gemeenten organiseren. Die behoefte is bij de voorbereiding van de agenda wel aangegeven vanuit gemeenten.
De acties in dit speerpunt *circulair bouwen en infra* lijken beter thuis op landelijk, provinciaal dan wel juist lokaal niveau. Kunt u specifieker aangeven wat de beoogde meerwaarde is van regionale inspanningen?	Rozendaal	De gemeenten in de Groene Metropoolregio willen gezamenlijk een aanpak voor circulair bouwen ontwikkelen die binnen de gemeenten geïmplementeerd gaat worden (Circulaire Impactladder). Bij de aanpak Grond, Weg- Waterbouw (GWW) ontwikkelen we gezamenlijk een aanpak die ervoor zorgt dat projecten in de openbare ruimte zoveel mogelijk circulair worden aanbesteed. Door op regionaal samen te werken weet de markt sneller wat er in de regio aan uniforme eisen

		wordt gesteld en kunnen ze er sneller op inspelen. Dat versnelt de overgang naar een circulaire economie.
Speciale aandacht voor het verbinden van lokale opgaven aan de regionale opgaven bij het blijven positioneren van Next Garden bij het uitwerken van de verschillende opgaven. Next Garden vormt een belangrijke kans voor de ontwikkeling van duurzame tuinbouw en circulariteit in de regio.	Lingewaard	Next Garden vormt in onze regio zeker een belangrijke schakel in de transitie naar een circulaire economie, in het bijzonder bij de ontwikkeling van duurzame tuinbouw. In twee speerpunten (speerpunt grondstoffen en ketens en speerpunt energietransitie) is het initiatief opgenomen in de regionale agenda. Ook is Next Garden uitgelicht bij productieve regio.

Ontspannen regio		Antwoord
We hebben de tekst van de opgave verduidelijkt om beter aan te geven wat het regionaal belang van bepaalde resultaten is, waar we precies op inzetten (bijvoorbeeld ook op biodiversiteit) en hoe en waar we een verbinding leggen met de andere vier opgaven en met overlappende of omliggende regio's zoals het Land van Maas en Waal, de Veluwe en de Achterhoek. We hebben door fasering van te bereiken resultaten en een beter afgewogen inzet van capaciteit, de kosten voor deze opgave gereduceerd.		
Randvoorwaarde is dat er zorgvuldige afspraken worden gemaakt over de samenwerking met en het opdrachtgeverschap aan TVAN, die aansluiten bij de koers die in de verschillende subregio's is uitgezet.	Nijmegen	Dit nemen we inderdaad als randvoorwaarde mee.
De samenwerking met TVAN blijft om aandacht vragen, of deze nu op het niveau van de Metropoolregio of op RvN-niveau wordt opgepakt.	Nijmegen	Ja, dit is ook de reden dat we het als één van de resultaten hebben opgenomen.
In het speerpunt *Duurzaam Toerisme* bestaan reeds verschillende (sub-) regionale samenwerkingen (Veluwezoomgemeenten, TVAN, VeluweAlliantie). De meerwaarde van integratie binnen de programmastructuur van de Groene Metropool dient nader te worden uitgewerkt.	Rheden	In de regionale agenda 2022 hebben we benoemd dat, hoewel binnen de vier subregio's (Veluwezoom, de Liemers, Rijk van Nijmegen en de Betuwe) al veel wordt samengewerkt op het gebied van duurzaam toerisme, de samenhang en aansluiting tussen de subregio's wordt gemist. Daardoor maken we onvoldoende gebruik van elkaars sterke kanten. Door regionaal samen te werken, versterken we elkaars krachten en zijn we een nog krachtigere partner richting Provincie, Rijk en Europa. We streven daarbij niet naar eenheid, maar naar het gezamenlijk uitdragen van de diversiteit van de regio.
Binnen dit speerpunt bestaan reeds verschillende (sub-)regionale samenwerking (Veluwezoomgemeenten, TVAN, VeluweAlliantie). Kan de meerwaarde van integratie binnen de structuur van de GMRAN nader worden uitgewerkt?	Rozendaal	Zie hierboven
Speerpunt *BBKK* vraagt om een actieve rol van de provincie bij de ontwikkeling en uitvoering van strategisch projecten voor de (binnen-)stad. We vragen de Groene Metropoolregio om dit actief aan te jagen.	Nijmegen	We werken bij het maken van de analyse en het vervolg daarop samen met de provincie. Verwezen wordt naar hetgeen hierover is vastgelegd in de regionale agenda 2022 en investeringsagenda.
Aandacht voor de urgente opgave rondom leegstand in binnensteden en kernen.	Arnhem	In speerpunt 2 zetten we in op acties om de centra levendig en leefbaar te houden. De aanpak van

		leegstand is daarvan een belangrijk onderdeel. In 2022 werken aan een regionale analyse en toekomstbeeld ter versterking van de centra.
Speerpunt *sterke culturele infrastructuur:* Er is aandacht nodig voor tempo en daadkracht. Het behalen van resultaten versterkt de samenwerking. Daarnaast wachten we op besluitvorming van de provincie Gelderland over het transformatievoorstel cultuurregio 025.	Nijmegen	In de tekst van de regionale agenda 2022 is benadrukt dat samenwerking met de provincie (ook) op dit punt essentieel is.
Integrale benadering van landbouw mist en vraagt aanscherping de landbouw kan bijdragen aan behoud en gebruik van de natuur en biodiversiteit in wat de natuurrijkheid en de aantrekkelijkheid van het regionale groene netwerk verbetert.	Overbetuwe	Binnen het speerpunt groen-blauw raamwerk nemen wij natuurinclusieve landbouw mee en landbouw als ruimtevrager. Landbouw is in de regionale agenda niet als apart speerpunt benoemd en hebben wij dan ook niet als zodanig opgenomen. *Zie ook de reactie bij Productieve regio en Circulaire regio.*
Er is een grote samenhang tussen de verschillende opgaven. Voor de Ontspannen regio zijn bepaalde onderwerpen die in de andere opgaven zijn opgenomen van belang. Denk aan duurzaamheid, arbeidsmarkt, bereikbaarheid, wonen. Dat betekent dat er voldoende aandacht moet zijn voor de verbanden tussen de verschillende opgaven	Renkum	Raakvlakken met de andere vier opgaven zijn er zeker. Deze verbanden zijn in beeld en afspraken zijn gemaakt welke opgaven leidende rol pakt. Hiervoor is in de bijlage een visualisatie opgenomen.
Wij willen inzetten op een groei van de verblijfsaccommodaties (crossover met Productieve regio).	Rheden	Dit is opgenomen als doel van het speerpunt *Duurzaam toerisme.*
Wij zijn van mening dat het programma voor Cultureel erfgoed onderbelicht is. Bij de ontwikkeling van een regionale visie over de versterking van de regionale culturele infrastructuur dient aandacht te zijn voor een evenwichtige regionale infrastructuur van amateurkunst tot topinstellingen. Daarbij kan aangesloten worden bij het onder regie van de gemeente Rheden mede opgestelde transformatievoorstel cultuur voor de regio 025 (door 15 gemeenten onderschreven).	Rheden	Dit onderschrijven wij en is in de tekst van de regionale agenda benadrukt.
Wij hechten grote waarde aan het speerpunt *Groen-blauw raamwerk.* Wij onderschrijven de ambitie tot het behouden van de waardevolle natuur, landschap en cultureel erfgoed in de regio en de potentie van functiecombinaties daarbij (woningbouw, landbouw, recreatie, klimaatadaptatie, waterberging en biodiversiteit). De uitkomsten van de RES zullen hierbij moeten worden betrokken.	Rheden	Dit onderschrijven wij en is ook in de tekst van het speerpunt groen-blauw raamwerk opgenomen.

Speerpunt *Groen-blauw raamwerk:* We vinden dit een belangrijk speerpunt, waarbij je zelfs zou kunnen beargumenteren dat dit een plek verdient in de opgave Groene Groeiregio. Immers: 'de regio is niet van elastiek', alleen maar méér landbouw, energietransitie, woningbouw, klimaatadaptatie, waterberging en recreatie en Toerisme laat uiteindelijk het elastiek knappen. We herhalen hier ons pleidooi om bij 'groen' niet alleen te denken aan 'groene leefkwaliteit', maar juist ook aan het behouden en versterken van kwetsbare flora & fauna, onder meer op de Veluwe(zoom). Wat betreft 'blauw' missen we de afweging of en hoe de GMRAN een rol wil nemen in klimaatadaptatie (droogte, wateroverlast, bosbranden). Is aan de voorkant afgewogen of en hoe dit thema een plaats zou krijgen?	Rozendaal	Klimaatadaptatie is opgenomen in Circulaire regio. De overige punten zijn opgenomen in groen-blauw raamwerk en waar mogelijk verduidelijkt. Inderdaad is groen meer dan groene leefkwaliteit maar zeker ook kwetsbare flora en fauna. Verwezen wordt ook naar de motie Biodiversiteit die de regio ontvangen heeft. Ook in de opgave Groene groeiregio krijgt dit laatste de aandacht die het verdient.
Speciale aandacht voor het verbinden van lokale opgaven aan de regionale opgaven bij het realiseren van een landschappelijk-ecologisch raamwerk (o.a. versterken Lingezone voor landschap en natuur) en het versterken van het toerisme.	Lingewaard	Dit gebeurt in het speerpunt *Groen-blauw raamwerk.*
Let op bestuurlijk proces i.r.t. groen blauw raamwerk vanwege het dwarsverband met Groene groeiregio.	Arnhem	Deze boodschap wordt meegenomen bij de verdere uitwerking van het speerpunt.
Druten richt de pijlen voor recreatie en toerisme op het lokale en op het land van Maas en Waal, onder meer via deelname aan TVAN. De meerwaarde van de opgave ontspannen regio blijkt voor Druten nog onvoldoende	Druten	Binnen de hele opgave en bij het benoemen van belevingsgebieden en het wandel- en fietsnetwerk (ook het onderhoud daarvan), besteden wij nadrukkelijk aandacht aan de regio's die met onze regio overlappen, danwel daaraan grenzen, dus ook aan het Land van maas en Waal. De tekst van de opgave is hierop aangepast.
De intentie uit te spreken om af te zien van intekenen op de opgave Ontspannen Regio, tenzij in de ontspannen regio ook een duidelijke focus komt op: 1\. De aandacht voor ommelanden en randgemeenten; 2\. Op belevingsgebied Maas en Waal; 3\. Ontwikkelen van de lokale kracht en de samenwerking in Maas en Waal\. Indien dat het geval is, zal de raad de keuze heroverwegen.	Druten	Zie de reactie hierboven. We hopen dat hiermee voldoende aanleiding is gegeven om de keuze te heroverwegen.
Bij de 'ontspannen regio': cultuurhistorie, beleving en landschap ook benaderen vanuit de dimensie Maas en Waal.	Wijchen	Zie de reactie hierboven bij de inbreng van de gemeente Druten.

Groene groeiregio		Antwoord
De meest opvallende wijziging is dat speerpunt 3 Agglomeratiekracht uit de opgave is gehaald. Verder is de tekst kritisch bekeken waardoor beter duidelijk wordt wat deze opgave wil bereiken aan de hand van concrete acties.		
Wonen in balans: als vanzelfsprekend, vanuit de ondertekening van de Woondeal, nemen we hieraan deel. Dat vraagt geen nieuw besluit. Door het huidige construct volgt echter automatisch dat je dan ook moet deelnemen aan de andere speerpunten, en dus aanvullend moet bijdragen. Hoe zit dit precies?	Berg en Dal	Elke gemeente heeft een keus om al dan niet mee te doen met een opgave. Als ervoor wordt gekozen niet mee te doen met de groene Groei opgave dan betekent dat de gemeente niet meedoet met een deel van de Groene Groei-opgave (speerpunt 2, o.a. Verstedelijkingsstrategie, integratie-opgave, lobby). De woondeal is inderdaad een aparte afspraak tussen de 18 gemeenten, Rijk en Provincie (maart 2020). Overigens wordt een groot deel van de kosten in 2022 van speerpunt 1 gedekt uit gelden behorend bij de Woondeal, maar voor een deel is ook de gevraagde inwonerbijdrage nodig voor de uitvoering van de Woondeal.
Speerpunt 3 *Agglomeratiekracht*: Tastbare doelen ontbreken. Op zichzelf kloppen de teksten wel, maar zijn onvoldoende onderscheidend ten opzichte van andere speerpunten dan wel opgaven. Het omschrijft meer het doel van regionaal samenwerken en de visie hierop, in plaats van dat het een speerpunt is. De verstedelijkingsstrategie is al een resultante van meerdere speerpunten. Niet goed valt in te zien welke acties je nu al kan gaan doen m.b.t. dit speerpunt. Wellicht wel over enige jaren. Kan dit wat concreter worden uitgewerkt?	Berg en Dal	Voorheen kende de Groene Groei opgave drie speerpunten, dit is teruggebracht naar 2 speerpunten. Het onderdeel agglomeratiekracht is inderdaad een overkoepelende doelstelling. Deze zal door het regiobureau opgepakt worden. In de inleiding is hierover meer opgenomen.
Speerpunt 3 Agglomeratiekracht. Concrete acties en meetbare doelen ontbreken in dit speerpunt. Ons is onhelder wat de meerwaarde is ten opzicht van andere speerpunten of opgaven. Kan dit concreter worden uitgewerkt?	Rozendaal	Zie hierboven.
We spreken onze zorg uit over de koppeling van de regionale agenda met de Verstedelijkingsstrategie en de Woondeal. Nadere afspraken hierover zijn	Nijmegen	In de inleidende tekst bij de opgave in de regionale agenda 2022 zijn wij hierop nader ingegaan. Zo gaan wij

nodig om bestuurlijke en organisatorische drukte te voorkomen. Waarbij het uitgangspunt is dat de ambities voor de opgave groene Groei, zoals deze zijn vastgelegd in het Bestuursakkoord, hiervoor de basis vormen.		in overleg met provincie en regio om tot één woonagenda te komen en zodoende bestuurlijke drukte te verkleinen. Concreet is hiervoor in 2021 een bestuurlijke verkenning gedaan en dit zal in 2022 nader vorm krijgen.
Integrale benadering van landbouw wordt gemist en vraagt aanscherping. Aandacht stikstofproblematiek.	Overbetuwe	Stikstof is een belangrijk onderdeel van natuur en woningbouwontwikkeling binnen de GMR. Om deze reden hebben wij als regio (Groene Groei opgave, Woondeal) een stikstofregisseur ingehuurd om naar de relatie tussen stikstofdepositie (en creëren meer stikstofruimte) en woningbouw op lange termijn te kijken, samen met Rijk en Provincie. Daarbij wordt nadrukkelijk ook de relatie met de landbouwtransitie betrokken; niet alleen in onze regio maar ook in FoodValley.
Om de haalbaarheid en realisatiekracht van de opgave te vergroten, stellen we voor te focussen op een aantal prioritaire acties. Naast prioriteren van acties is er tussen de verschillende opgaven ook synergie aan te brengen in de zogenaamde crossovers.	Arnhem	De prioritaire acties die door Arnhem zijn genoemd hebben een belangrijke plaats in de regionale agenda 2022 en zijn zo nodig aangescherpt. Zoals in het algemeen deel reeds opgemerkt zijn de crossovers scherper omschreven en in beeld gebracht.
Bewaak het woord ‘groen’ in groene groei. We willen het belang benadrukken om voldoende waarborgen in te bouwen om ‘groen-blauw’ voldoende hoog op de agenda te houden. Het gaat niet alleen om wat goed is voor mensen (ontspannen leefkwaliteit door voldoende groene kwaliteit dichtbij, kansen voor recreatie), maar ook om wat goed is voor onze prachtige natuur zélf (bescherming kwetsbare flora & fauna).	Rozendaal	Dit is toegevoegd in de tekst. Zie ook de reactie bij de opgave Ontspannen regio.
De Verstedelijkingsstrategie loopt al samen met de regio FoodValley. De aandacht voor woningbouw is daarin geborgd (in combinatie met leefomgeving, bereikbaarheid en economie). Via andere opgaven zijn zaken als circulariteit en bereikbaarheid en fijne woonomgeving geborgd. Kunt u toelichten wat er echt bovenop komt in deze opgave of is het vooral een bundeling van de bestaande initiatieven?	Rozendaal	De Groene groeiregio heeft een coördinerende functie voor de vijf opgaven van de Groene Metropoolregio. Zij heeft tot taak het in beeld brengen en verbinden van de ruimtelijke aspecten. Door deze aan elkaar te ‘koppelen’ ontstaat synergie en kunnen wij de kwaliteit van de leefomgeving (inclusief natuur en landschap) versterken.

		Wij hebben dit beschreven onder speerpunt 2 in de regionale agenda.
Speciale aandacht voor het verbinden van lokale opgaven aan de regionale opgaven bij het effectueren van de opgaven uit de Woondeal.	Lingewaard	Binnen de Woondeal wordt ingezet op zogenaamde versnellingslocaties en focusgebieden. Door in te zoomen op de vijf deelgebieden: Arnhem, Nijmegen, Oost (Liemers), Noord-Midden en Zuid wordt doelgerichter uitvoering gegeven aan de versnellingsopgave. De focus komt nadrukkelijker te liggen op de versnellingslocaties: de concretisering en uitvoering van de lokale plannen. Dit is aangescherpt in de tekst.

Elst, 15 september 2021

GEMEENTE ROZENDAAL

Groene Metropoolregio
Het Algemeen Bestuur
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

Briefnr.	:	Bijlage(n):	: 1
Behandeld door	: B. Boelens	Datum:	: 22 juni 2021
Telefoonnr.	: 026-3843666		
Uw brief/kenmerk	: 14 april 2021		

Onderwerp: Reactie concept Regionale agenda van de Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen, zienswijze op conceptbegroting 2022 en reactie op het concept bestuursakkoord

Geacht bestuur,

Op 14 april stuurde u ons ter consultatie de concept regionale agenda van de Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen, de conceptbegroting 2022 en het concept bestuursakkoord. U vraagt om een reactie van de gemeenten. Graag geven wij u in deze brief onze *voorlopige* bestuurlijke reactie. Besluitvorming over deze bestuurlijke reactie vindt plaats in de gemeenteraadsvergadering van Rozendaal van 6 juli.

Vooraf
Samenwerking is een kernbegrip in onze gemeente, die voor de uitvoering van gemeentelijke taken en voor vrijwel alle voorzieningen afhankelijk is van anderen. Het gemeentebestuur van Rozendaal onderschrijft nut en noodzaak van (versterkte) regionale samenwerking op de schaal van de regio Arnhem-Nijmegen en wil hierin, net als bij de rechtsvoorlopers, een betrouwbare bestuurlijke partner zijn. Wij geven hier invulling aan vanuit een positief-kritische grondhouding, waarbij voortdurend alertheid is op:

- behapbare ambities, vertaald in concrete resultaten voor de inwoners, bedrijven en instellingen in onze regio, aansluitend op wat de regio nodig heeft en in een tempo dat alle partners kunnen behappen;
- zorgvuldige toedeling van taken en verantwoordelijkheden tussen bestuurslagen (gemeenten-regio-provincie) en tussen overheid en triple helix partners, en het voorkomen van ‘dubbel werk’;
- een ‘lean & mean’ manier van samenwerken en het voorkomen van een topzware organisatie en bestuurlijke drukte.

Op alle drie de bovenstaande uitgangspunten ziet de gemeenteraad van Rozendaal *‘the proof of the pudding in the eating’*: de nieuwe Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen moet zich in de komende jaren gaan bewijzen als slagvaardige organisatie die het verschil maakt in de regio daar waar het moet.

GEMEENTE ROZENDAAL

Concept regionale agenda
U bent er in korte tijd, met een groot aantal deelnemers, in geslaagd om tot een uitwerking te komen van de regionale agenda. Daarvoor willen we u hartelijk danken. De opgaven dragen in hun onderlinge samenhang bij aan versterking van de regio en daarmee ook direct of indirect aan de belangen van Rozendaal. De intentie van de gemeente Rozendaal is daarom om, met in acht neming van de positief-kritische grondhouding, deel te nemen aan alle vijf de opgaven in de concept regionale agenda. De financiële bijdragen voor de opgaven nemen wij mee in onze kadernota.

We hebben een aantal algemene opmerkingen op de agenda, waarvan we graag zien dat u deze nog bij het opstellen van de definitieve agenda, dan wel de uitvoering ervan, betrekt. We horen graag van u terug of en hoe deze opmerkingen vervolg krijgen.

1. **Bewaak het woord 'groen' in groene groei**
   Hoewel het onderscheidend kenmerk 'groene groei' zou moeten zijn, wordt de regionale agenda wordt naar onze smaak nog steeds sterk gedragen door een economische agenda, de (benodigde) groei in wonen, banen en mobiliteit. Deze sociaaleconomische realiteit en de urgentie onderschrijven we. Toch willen we het belang benadrukken om voldoende waarborgen in te bouwen om 'groen-blauw' voldoende hoog op de agenda te houden. Het gaat niet alleen om wat goed is voor mensen (ontspannen leefkwaliteit door voldoende groene kwaliteit dichtbij, kansen voor recreatie), maar ook om wat goed is voor onze prachtige natuur zélf (bescherming kwetsbare flora & fauna).
2. **'Koers op concreet'**
   De agenda bestaat voor een substantieel deel uit het opstellen van visies, (bouwstenen voor) beleid en verkenningen. Begrijpelijk, want deze vorm van versterkte regionale samenwerking is van recente datum. Op sommige terreinen is de samenwerking bovendien relatief nieuw. Voor inwoners is dit echter weinig concreet. Wij verzoeken u daarom om zo veel mogelijk te koersen op concrete, in gemeenten zichtbare resultaten, nu en uiteraard ook in de toekomst.
3. **Meetbare maatschappelijke meerwaarde**
   We hechten er belang aan om deze resultaten en het maatschappelijk rendement waar mogelijk meetbaar te maken. In output, maar vooral ook in outcome. We ondersteunen daarom de inzet om te onderzoeken of een Monitor Brede Welvaart Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen werkbaar is.
4. **Bewuste 'stopstrategie'**
   Met name daar waar de activiteiten gericht zijn op onderzoek en verkenning, zien wij dit eerste jaar als een trechter, waarbij na de brede inventarisatie een beslismoment volgt of de verkenning leidt tot concrete activiteiten. Wij hechten eraan dat deze Go/No-Go besluiten expliciet genomen worden, zodat er ook een stop-strategie is bij onderwerpen die beter niet, niet nu, of beter provinciaal of juist subregionaal of lokaal opgepakt kunnen worden. Een stop-strategie is overigens net zo goed van waarde bij activiteiten die nu al wel concreter in de agenda benoemd staan. We rekenen erop dat terugkerend bewust wordt afgewogen of en hoe een activiteit voortgezet wordt, en dat stoppen een optie is, indien de toegevoegde waarde voor de regio beperkt blijkt.
5. **Rust door een meerjarige lijn vanaf 2023**
   Werken aan de opgaven is werken aan een meerjarige beweging, die al van jaren vóór de vorming van de GMRAN dateert. We waarderen de ruimte die gemeente(raden) nu krijgen om

jaarlijks een eigen afweging te maken. Dit past bij de eigenstandige beslissingsbevoegdheid van de individuele gemeenten. Toch verhoudt het intekenen voor één jaar zich moeilijk tot de meerjarige beweging in het bestuursakkoord en het meerjarig commitment dat we ook van onze partners (triple helix etc.) vragen om écht stappen te maken. We zouden het daarmee toejuichen als de systematiek in de GMRAN op termijn zou toegroeien naar een systeem zoals een (gemeentelijke) meerjarenbegroting, met doorgaande lijnen voor een periode van, bijvoorbeeld, vier jaar. Met de gemeenteraadsverkiezingen in zicht lijkt het logisch dat de nieuwe colleges en raden zich beraden over een sterke, consistente en meerjarige lijn voor 2023 en verder.

6. **Krachtige regio, krachtige provincie**
   Samenwerking tussen de 18 gemeenten in onze regio is onontkoombaar en noodzakelijk. Geen gemeente kan de opgaven waar we voor staan eigenstandig realiseren, laat staan de kleinste gemeente in de regio. Samenwerking gaat echter ook altijd gepaard met afstemming, overleg en compromis, daar waar de urgentie zodanig is dat soms doorzettingsmacht nodig is. Wij pleiten voor een krachtige provincie die, met respect voor de gemeentelijke autonomie, stevig agenderend, sturend en (financieel) ondersteunend is. Een provincie die ruimte laat, maar ook krachtig rol neemt op onder andere de mobiliteitsopgave, wonen en opgaven in natuur en landschap.
7. **Lokaal of provinciaal wat kan, regionaal wat moet**
   We hechten eraan dat goed wordt geselecteerd op welke speerpunten en activiteiten de regionale samenwerking én een regionale investering logisch is, in plaats van provinciale sturing, subregionale samenwerking of een lokale aanpak. Op enkele onderdelen rijst nu ook de vraag wie uiteindelijk daadwerkelijk voor uitvoering en financiering daarvan aan de lat staat. (Zie verder de bijlage met de reactie per opgave.)

In de bijlage vindt u een aantal opmerkingen en vragen per opgave.

Conceptbegroting 2022
Wij willen u meegeven dat uw bestuur de begroting 2022 alleen met een voorbehoud zal kunnen vaststellen. Er wordt immers nog een definitieve regionale agenda opgesteld naar aanleiding van de huidige consultatieronde. Dit kan gevolgen hebben voor de opgaven, speerpunten en benodigde middelen. Bovendien gaan de 18 regiogemeenten pas in het najaar intekenen op de regionale opgaven en pas nadien zal er zekerheid zijn over de hiervoor beschikbaar gestelde middelen.

Daarnaast kan het eventueel niet intekenen op de opgaven door gemeenten tot gevolg hebben dat de kosten voor deelname omhoog gaan, dan wel dat het ambitieniveau van de betreffende opgave naar beneden moet worden bijgesteld. Mocht het niet meedoen van één of meerdere gemeenten leiden tot een verhoging van de kosten, dan wel substantiële wijziging van de inhoud van de opgave(n), dan zullen wij een nieuwe afweging over onze deelname moeten maken.

Concept bestuursakkoord en investeringsagenda
Wij zijn blij met het langjarig commitment vanuit de provincie en TEB. Uit het bestuursakkoord blijkt duidelijk dat de door GMRAN in overleg met partijen jaarlijks vast te stellen agenda als startpunt wordt genomen voor de investeringsagenda. Wij kunnen ons daarom vinden in beide concepten. Wij gaan er overigens vanuit dat zowel de Opgaventeams als de deelnemende gemeenten worden betrokken bij het opstellen van de Investeringsagenda.

GEMEENTE ROZENDAAL

Wij gaan ervan uit u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en zien uit naar de definitieve versie van de stukken.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van Rozendaal,

Boele Boelens
gemeentesecretaris

Ester Weststeijn
burgemeester

(Bijlage: reactie en vragen per opgave)

GEMEENTE ROZENDAAL

Bijlage: reactie en vragen per opgave

Opgave	Speerpunt	Reactie
Verbonden regio	3: Hubs en knooppunten	Vanuit de positie van Rozendaal en in lijn met de reactie van de gemeente Rheden willen wij regionale aandacht vragen voor met name de verkeersafwikkeling en doorstroming van en naar de Posbank. Deze is van groot belang voor de afwikkeling van de stroom toeristen (crossover met Opgave Ontspannen regio).
		Adviseren stationsgebied Nijmegen lijkt ons hooguit een subregionaal vraagstuk en vooral een opgave voor stedelijke planontwikkeling van Nijmegen. Waarom is dit opgenomen?
	4: gedragsaanpak duurzame mobiliteit en investeringskalender	Waarom is de keuze gemaakt dit onderwerp op regionale schaal op te pakken? Wat zijn dan de regionale instrumenten?
	5: Verkeersveiligheid	Het belang van het bevorderen van verkeersveiligheid is onomstreden. Echter: concrete investeringen zoals opgenomen in de investeringsagenda verkeersveiligheid moeten worden betaald door rijksoverheid, provincie of gemeente. In hoeverre heeft het opstellen van een meerjarige investeringsagenda dan een taak voor de GMRAN (en niet bijv. voor de provincie)?
Productieve Regio	Algemeen: voorkomen van dubbelingen	Veel van de genoemde zaken worden ook gestimuleerd door de Kamer van Koophandel. Bovendien stimuleert de opgave Circulaire opgave soortgelijke ontwikkelingen, en biedt ondernemerskansen. Kunt u aangeven hoe(veel) deze opgave aan extra (maatschappelijk) rendement levert?
	4: Transitie naar duurzame energie	In diverse speerpunten zien wij dubbelingen of raakvlakken met reeds bestaande projecten. Zo bestaan de energieloketten al. Deze draaien op bijdragen van de gemeenten. Gaat de financiering van deze loketten volledig over naar regio? Wat is de rationale daarachter en in termen van resultaat, dienstverlening en/of kosten? Kennisdeling aardgasvrije wijken hoort bij de verleende subsidie en wordt daarmee al georganiseerd wat is de meerwaarde van de inzet van de metropool regio?
Circulaire regio	1: Circulaire bouw en infrastructuur	De acties in dit speerpunt lijken beter thuis op landelijk, provinciaal dan wel juist lokaal niveau. Kunt u specifieker aangeven wat de beoogde meerwaarde is van regionale inspanningen?
Ontspannen regio	1: Duurzaam toerisme	Binnen dit speerpunt bestaan reeds verschillende (sub-)regionale samenwerking (Veluwezoomgemeenten, TVAN, VeluweAlliantie). Kan de meerwaarde van integratie binnen de structuur van de GMRAN nader worden uitgewerkt?
	3: Groen-blauwe raamwerk	We vinden dit een belangrijk speerpunt, waarbij je zelfs zou kunnen beargumenteren dat dit een plek verdient in de opgave Groene Groeiregio. Immers: 'de regio is niet van elastiek', alleen maar méér landbouw, energietransitie, woningbouw, klimaatadaptatie, waterberging en recreatie en Toerisme laat uiteindelijk het elastiek knappen. We herhalen hier ons pleidooi om bij 'groen' niet alleen te denken aan 'groene leefkwaliteit', maar juist ook aan het behouden en versterken van kwetsbare flora & fauna, onder meer op de Veluwe(zoom). Wat betreft 'blauw' missen we de afweging of en hoe de GMRAN een rol wil nemen in klimaatadaptatie (droogte, wateroverlast, bosbranden). Is aan de voorkant afgewogen of en hoe dit thema een plaats zou krijgen?
	2: Bruisende binnensteden en krachtige kernen	Wat is de argumentatie om dit speerpunt in de regionale opgave op te nemen? Er valt te beargumenteren dat het voornamelijk een gemeentelijke opgave is. Daarnaast zit het regionaal belang van aantrekkelijke zaken in de stad/kernen ook in speerpunt 1 en 4. Wat gaat er mis als dit speerpunt bij de verschillende gemeentes gelaten wordt?

Groene Groeiregio	1: Versnellen woningbouw	De Verstedelijkingsstrategie loopt al samen met de regio FoodValley. De aandacht voor woningbouw is daarin geborgd (in combinatie met leefomgeving, bereikbaarheid en economie). Via andere opgaven zijn zaken als circulariteit en bereikbaarheid en fijne woonomgeving geborgd. Kunt u toelichten wat er echt bovenop komt in deze opgave of is het vooral een bundeling van de bestaande initiatieven?
	3: Agglomeratiekracht	Concrete acties en meetbare doelen ontbreken in dit speerpunt. Ons is onhelder wat de meerwaarde is ten opzicht van andere speerpunten of opgaven. Kan dit concreter worden uitgewerkt?

Bestuursakkoord regio Arnhem - Nijmegen

De Regio Arnhem-Nijmegen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door zijn voorzitter, _____, handelend ter uitvoering van een besluit van het dagelijks bestuur d.d. _____ verder te noemen de “Groene Metropoolregio”,

De provincie Gelderland, rechtsgeldig vertegenwoordigd door _____, gebiedsgedeputeerde voor de regio Arnhem – Nijmegen, handelend ter uitvoering van een besluit van het college van Gedeputeerde Staten d.d. _____, verder te noemen de “provincie”,

en

Stichting The Economic Board Arnhem – Nijmegen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door haar voorzitter_____, verder te noemen “The Economic Board”,

Hierna gezamenlijk ook te noemen: “**partijen**”.

Partijen overwegen als volgt:

1. De partijen zien een gezamenlijk belang om de regio Arnhem–Nijmegen te versterken.
2. De partijen hebben voor de regio Arnhem-Nijmegen de volgende ambities:
   - Doorgroeien naar een groene metropoolregio van internationale betekenis die:
     - economisch tot de best presterende regio’s van Nederland behoort,
     - onder de noemer van Lifeport zichtbaar en herkenbaar is als topregio in health, high tech en energy en op de cross over tussen food & health, in verbinding met Food Valley,
     - met zijn innovatiekracht op deze sectoren bijdraagt aan de grote maatschappelijke opgaven en tegelijkertijd aan productiviteit en werkgelegenheid van de regio,
     - een optimale verhouding tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt bewerkstelligt en daarbij komt tot innovatieve oplossingen voor productiviteitsvraagstukken.
   - Uitgroeien tot dé circulaire topregio in Nederland en van Europa, in alle facetten van de leefomgeving en een internationale voorbeeldfunctie vervullen op het gebied van circulariteit, samenleving, energie, voedselproductie, gezondheid en technologie;
   - Hét voorbeeld zijn voor een kwalitatieve groei met een goede balans tussen levendige stedelijkheid en ontspannen leefkwaliteit: ontspannen groeiregio in balans.
3. De partijen benutten samen de potentie van de regio ten volle en bundelen hun krachten om deze ambities invulling en uitvoering te geven. Dit vanuit de overtuiging dat werkelijke resultaten met toegevoegde waarde voor de regio geboekt worden met een integrale aanpak en in een triple helix samenwerking met uiteenlopende partijen (overheid, bedrijfsleven, onderwijs & onderzoek).
4. Voor de gezamenlijke uitvoering van deze ambities is een consistente, meerjarige samenwerking tussen deze drie partijen nodig.

5. De partijen delen de urgentie om zo snel mogelijk met volle kracht stevige voortgang te boeken op de realisatie van deze ambities.
6. De partijen zullen daartoe aanvullend op dit bestuursakkoord een Investeringsagenda opstellen: de Investeringsagenda regio Arnhem-Nijmegen (verder Investeringsagenda).
7. De partijen dragen vanuit hun doelen en ambities bij aan deze Investeringsagenda.
8. De partijen zijn bereid om ten behoeve van de realisatie van de Investeringsagenda hun bestuurlijke, inhoudelijke en financiële bijdragen samen te brengen en daarbij te kiezen voor het meest passende instrument.
9. Dit bestuursakkoord is de basis voor langdurig commitment van partijen aan het bereiken van de gezamenlijke ambities voor de regio Arnhem–Nijmegen voor de komende tien jaar.

Partijen komen als volgt overeen:

1. Algemene bepalingen
In dit bestuursakkoord wordt verstaan onder:
a) Investeringsagenda regio Arnhem-Nijmegen: de jaarlijks door de partijen vast te stellen verzameling van investeringen gebaseerd op de opgaven die de drie partijen doen om de ambities in de regio Arnhem-Nijmegen te realiseren.
b) Adviesteam: een vertegenwoordiging van de partijen op uitvoerend niveau.
c) Gebiedsoverleg regio Arnhem-Nijmegen: het bestuurlijk overleg met vertegenwoordigers van de partijen.
d) Regio Arnhem-Nijmegen: het geografisch gebied van de 18 deelnemende gemeenten aan de Groene Metropoolregio.

2. Doel van het bestuursakkoord
Het doel van het bestuursakkoord is het vastleggen van:
a) Het langjarige commitment op de samenwerking tussen de partijen in de regio Arnhem-Nijmegen.
b) De verhoudingen tussen de partijen en de werkwijze in de samenwerking aan de ambities.
c) Het proces om te komen tot de Investeringsagenda en de uitvoering en de actualisatie daarvan.

3. Reikwijdte van het bestuursakkoord
1. Het bestuursakkoord heeft betrekking op de samenwerking van de drie partijen in de regio Arnhem-Nijmegen.
2. Deze overeenkomst ziet alleen toe op het grondgebied van de regio Arnhem-Nijmegen.

4. Verhouding tussen de partijen
Partijen zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de realisatie van de gezamenlijke ambities en de totstandkoming en uitvoering van de Investeringsagenda vanuit ieders rol:
a) De Groene Metropoolregio formuleert jaarlijks in samenspraak met de regiogemeenten een regionale agenda met opgaven. Een gemeente participeert in een opgave na besluit van de gemeenteraad waarbij afspraken worden vastgelegd in een opgaveovereenkomst. De wijze waarop de Groene Metropoolregio uiteindelijk voornemens is (financieel) bij te dragen aan de gezamenlijke ambitie is uitgewerkt in de Investeringsagenda.
b) De Provincie draagt vanuit haar eigen inhoudelijke kaders bij aan de gezamenlijke ambitie. De wijze waarop de Provincie voornemens is (financieel) bij te dragen is vastgelegd in de Investeringsagenda.
c) The Economic Board draagt vanuit haar eigen inhoudelijke kaders zoals verwoord in haar strategisch en tactisch plan bij aan de ambities. Ook de wijze waarop The Economic Board met de aan haar verbonden triple helix-partners voornemens is (financieel) bij te dragen aan de uitvoering van een opgave staat in de Investeringsagenda.
d) Over de mogelijke bijdrage van de Rijksoverheid, Europa en andere instellingen aan de regionale agenda stemmen partijen onderling af hoe partijen zich inzetten en welke bijdrage partijen daaraan leveren.

5. Totstandkoming en uitvoering van de Investeringsagenda
1. De drie partijen zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de totstandkoming en uitvoering van deze Investeringsagenda.
2. Het adviesteam bereidt het proces voor van het opstellen en actualiseren van de Investeringsagenda voor het gebiedsoverleg.
3. De Investeringsagenda wordt jaarlijks vastgesteld door het dagelijks bestuur van de Groene Metropoolregio, het college van gedeputeerde staten van de Provincie en het bestuur van The Economic Board.
4. Tussentijds toevoegen van activiteiten aan de Investeringsagenda is na instemming van het gebiedsoverleg regio Arnhem-Nijmegen mogelijk.

6. Gebiedsoverleg regio Arnhem-Nijmegen
1. Zo vaak als nodig is er een gebiedsoverleg over de voortgang van de Investeringsagenda.
2. Er vindt bestuurlijke monitoring van de voortgang van de realisatie van de Investeringsagenda plaats, voorbereid door het adviesteam.

3. Hiernaast laat het gebiedsoverleg zich inspireren en voeden door ontwikkelingen, kansen en partners die samenhangen met de regionale agenda, om zo ideeën op te doen om de regionale ambities en agenda te actualiseren en te verrijken, en strategieën te ontwikkelen om te kunnen anticiperen op dergelijke ontwikkelingen.
4. Dit overleg fungeert als gebiedsbreed overleg in de zin van artikel 2.9 van de Regels Ruimte voor Gelderland van de provincie.

7. Inwerkingtreding en looptijd

1. Dit bestuursakkoord treedt in werking met ingang van de dag van ondertekening door partijen, dan wel met ingang van de dag waarop de laatste ondertekening door een Partij heeft plaatsgevonden.
2. Dit bestuursakkoord is gesloten voor bepaalde tijd en eindigt tien jaar na inwerkingtreding.
3. Partijen gaan uiterlijk zes maanden voor de in het vorige lid genoemde einddatum in overleg over verlenging van de duur van dit bestuursakkoord.

8. Tussentijdse wijzigingen

1. Als zich gedurende de looptijd van dit bestuursakkoord omstandigheden voordoen die wezenlijke gevolgen hebben voor de uitvoering van dit bestuursakkoord, zullen partijen met elkaar in overleg treden over de vraag of het noodzakelijk is dit bestuursakkoord te wijzigen.

9. Geschillen

1. Als geschillen optreden over de uitleg van dit bestuursakkoord of de Investeringsagenda, treden partijen met elkaar in overleg. Partijen spannen zich maximaal in om tot een oplossing te komen en de samenwerking gestand te doen.
2. Als dit overleg niet tot een uitkomst leidt, beëindigen partijen op voorspraak van het gebiedsoverleg gezamenlijk de samenwerking.

Ondertekend op _____, te _____

Provincie Gelderland,
Gebiedsgedeputeerde voor de regio Arnhem – Nijmegen

_____

De Regio Arnhem-Nijmegen,
De voorzitter

_____

Stichting The Economic Board,
De voorzitter

_____

Het Bestuursakkoord is een samenwerking tussen

provincie Gelderland

GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

The Economic Board.com
Lifeport

21 600 601

Investeringsagenda regio Arnhem-Nijmegen 2022

De Investeringsagenda Regio Arnhem-Nijmegen 2022 geeft een overzicht van de bijdragen die de Groene Metropoolregio, de provincie Gelderland en The Economic Board willen doen in 2022 in de regio Arnhem-Nijmegen. Ook zijn de investeringen van andere partijen in deze investeringsagenda inzichtelijk gemaakt.

1. Over investeringsagenda regio arnhem-nijmegen

De Groene Metropoolregio (GMR), de provincie Gelderland en The Economic Board (TEB) willen samen de potentie van de regio Arnhem-Nijmegen ten volle benutten en hiervoor hun krachten bundelen. Zij hebben alle drie de overtuiging dat zij resultaten met toegevoegde waarde voor deze regio kunnen boeken door een integrale aanpak en in een triple helix-samenwerking met overheid, bedrijfsleven, onderwijs & onderzoek.

Verankering en vormgeving van de samenwerking

Om de samenwerking te verankeren en concreet vorm te geven, dienen het Bestuursakkoord en deze Investeringsagenda regio Arnhem-Nijmegen 2022.

Het Bestuursakkoord heeft een looptijd van tien jaar en bevat afspraken over de samenwerking in zijn algemeenheid. Met het ondertekenen van het akkoord committeren de drie partners zich aan samenwerking aan de gezamenlijke ambitie in de regio Arnhem-Nijmegen. In deze Investeringsagenda staat opgenomen hoe de Groene Metropoolregio, de provincie en The Economic Board van plan zijn om bij te dragen aan de uitvoering van de gezamenlijke ambitie voor de regio. Deze Investeringsagenda vervangt de Investeringsagenda die de gemeente Arnhem, de gemeente Nijmegen en de provincie Gelderland in 2017 hebben ondertekend.

De indeling van deze Investeringsagenda

Voor de indeling van deze Investeringsagenda zijn uit praktische overwegingen de vijf opgaven uit de Regionale Agenda van de Groene Metropoolregio als uitgangspunt genomen. Deze opgaven dienen als 'thematische paraplu' voor de dingen die de drie partners met elkaar gaan doen in de regio.

De totstandkoming van deze Investeringsagenda

Deze Investeringsagenda is het resultaat van een samenwerkingsproces van de drie partijen. De inhoudelijk betrokkenen van The Economic Board (civic entrepreneurs) de Groene Metropoolregio (opgavemanagers) en de provincie Gelderland hebben de bijdragen bij elkaar gebracht binnen de kaders die de betrokken bestuurders van de drie partners gezamenlijk hebben aangegeven.

Bijdragen vanuit eigen inhoudelijke kaders
De drie partijen dragen vanuit hun eigen inhoudelijk kader bij aan de gezamenlijke ambitie. Voor de provincie is het belangrijkste kader de zeven opgaven uit de Omgevingsvisie Gaaf Gelderland, met als doel: een gezond, veilig, schoon en welvarend Gelderland. Voor The Economic Board zijn de belangrijkste kaders het Strategisch Plan 2020 - 2025 en het Tactisch Plan. Hierin wordt voortgeborduurd op de missie van The Economic Board: 'In 2025 is de regio Arnhem–Nijmegen, met Wageningen the place to be op het gebied van Food, Health en Energy'. Voor de Groene Metropoolregio is het belangrijkste kader de regionale Agenda.

Daarnaast kunnen er in de Investeringsagenda nog andere zaken in worden opgenomen, mits:
1. Ze regionale relevantie hebben en
2. Ze binnen de scope van de plannen van de drie partners vallen, dat wil zeggen dat ze bijdragen aan de doelen uit die plannen en
3. Er twee of drie van de partijen (GMR, provincie en TEB) aan werken en
4. Alle drie de partners (GMR, provincie en TEB) het project of initiatief onderschrijven.

Het 'rollende' karakter van deze Investeringsagenda
De Investeringsagenda is dynamisch. Dit betekent dat hij jaarlijks wordt vastgesteld door de drie partijen. Viermaal per jaar is er bovendien een 'gebiedsoverleg' over de Investeringsagenda waarbij de drie samenwerkingspartners kijken naar de stand van zaken en waarin ook nieuwe kansen en ontwikkelingen worden besproken. De drie partijen hebben in het Bestuursakkoord de afspraken over het totstandkoming en uitvoering van de Investeringsagenda en over het gebiedsoverleg vastgelegd. Daarnaast is afgesproken hoe een nieuw idee op de investeringsagenda terecht komt. Deze afspraken staan in bijlage 2.

2. De rollen van de drie partijen
De Groene Metropoolregio, de provincie Gelderland en The Economic Board en zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de totstandkoming en uitvoering van de Investeringsagenda. De rol van de partijen zal per opgave en per onderdeel daarvan verschillen. Partijen benoemen bij de start van de uitvoering van de opgaven hoe de onderlinge rolverdeling eruit ziet, zodat die helder is.

- **De rol van de Groene Metropoolregio**
  - Initiëren, coördineren en uitvoeren van projecten, activiteiten en acties in deze Investeringsagenda
  - Het leveren van capaciteit en kennis hiervoor
  - Ambassadeurschap regio en lobby, gericht op het vinden van regionale, nationale en internationale samenwerkingspartners
  - Informatie, belangen en overige input ophalen vanuit de regiogemeenten en deze met elkaar verbinden
  - Het beschikbaar stellen van financiële middelen

- **De rol van de provincie Gelderland**
  - Initiëren, coördineren en uitvoeren van projecten, activiteiten en acties in deze Investeringsagenda
  - Het leveren van capaciteit en kennis hiervoor
  - Ambassadeurschap regio en lobby, gericht op het vinden van regionale, nationale en internationale samenwerkingspartners
  - Kennis en ervaringen delen
  - Het beschikbaar stellen van financiële middelen

- **De rol van The Economic Board**
  - Initiëren, coördineren en uitvoeren van projecten, activiteiten en acties in deze Investeringsagenda
  - Het leveren van capaciteit en kennis hiervoor
  - Ambassadeurschap van de regio en ondersteunen lobby
  - Zorgdragen voor de (inter)nationale economische profilering van de regio, onder meer via het innovatienetwerk Lifeport
  - Bouwen / versterken van ecosystemen op de speersectoren Health, Hightech, Energy en de cross-overs naar Food
  - Het bouwen van triple helix consortia
  - Inzetten van het netwerk van The Economic Board

Een primaire taak van de Board is de samenwerking van de triple helix partners. Dit netwerk is voor het realiseren van de gezamenlijke ambities in de regio Arnhem-Nijmegen van grote waarde. Partijen gaan bij de uitvoering van de opgaven en de investeringsagenda zorgvuldig om met de beperkte capaciteit van de triple helix partners en stemmen het beroep op de partners met elkaar af.

3. Gezamenlijke ambitie en doelen
In het Bestuursakkoord hebben we onze gezamenlijke ambities voor de regio Arnhem-Nijmegen verwoord:

1. Doorgroeien naar een groene metropoolregio van internationale betekenis die:
   - economisch tot de best presterende regio's van Nederland behoort,
   - onder de noemer van Lifeport zichtbaar en herkenbaar is als topregio in health, high tech en energy en op de cross over tussen food & health, in verbinding met Food Valley,

- met zijn innovatiekracht op deze sectoren bijdraagt aan de grote maatschappelijke opgaven en tegelijkertijd aan productiviteit en werkgelegenheid van de regio,
- een optimale verhouding tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt bewerkstelligt en daarbij komt tot innovatieve oplossingen voor productiviteitsvraagstukken.

2. Uitgroeien tot dé circulaire topregio in Nederland en van Europa, in alle facetten van de leefomgeving en een internationale voorbeeldfunctie vervullen op het gebied van circulariteit, samenleving, energie, voedselproductie, gezondheid en technologie;
3. Hét voorbeeld zijn voor een kwalitatieve groei met een goede balans tussen levendige stedelijkheid en ontspannen leefkwaliteit: ontspannen groeiregio in balans.

Om dit te bereiken, werken we met elkaar aan de volgende vijf hoofddoelen, die corresponderen met de doelen van de opgaven in de regionale agenda van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, passen binnen de ambities die de provincie heeft met Gaaf Gelderland en aansluiten op de doelen van The Economic Board in het strategisch en tactisch plan.

In de regio Arnhem-Nijmegen:

1. Kunnen we snel, comfortabel, schoon en betrouwbaar reizen. We bieden duurzame oplossingen voor een robuust en veilig wegennet, betrouwbaar spoor, (H)OV voor iedereen en een aantrekkelijk fietsnetwerk (Verbonden regio).
2. Is het MKB de crisis te boven. Innovatief vermogen en positie van bedrijven is versterkt, de productiviteit van bedrijven toegenomen. Werkgelegenheid is gestegen, er is een wendbare arbeidsmarkt en externe gelden zijn binnengehaald om te investeren in onze economie (Productieve regio).
3. Ontwikkelen we slagkracht om zuiniger en slimmer om te gaan met grondstoffen en producten. Daarmee maken we onze regio toekomstbestendig en versterken we onze positie als circulaire topregio met internationale zichtbaarheid (Circulaire regio).
4. Zorgen we voor een goede balans tussen groei en leefkwaliteit door onze inzet op duurzaam toerisme en recreatie, complete en diverse voorzieningen in centra, een sterke culturele infrastructuur en versterking van natuur, landschap en cultureel erfgoed (Ontspannen regio).
5. Regisseren we samen de groei in de regio. Op zo'n manier dat we de balans tussen stedelijke ontwikkeling, het natuurlijke landschap en de ontspannen leefkwaliteit behouden (Groene groeiregio).

Daarnaast werken we, om onze ambities te realiseren, samen aan het versterken van de agglomeratiekracht van de regio, profilering en lobby.

4. De bijdragen van de drie partijen

De bijdragen van de drie partners aan de projecten en activiteiten verschillen per opgave. Ze zijn opgenomen in Bijlage 1. Hierbij is de indeling van de vijf opgaven uit de Regionale Agenda aangehouden. De investeringen vanuit de Groene Metropoolregio passen binnen het kader van de regionale agenda en bijbehorende begroting. Als er bijdragen opgenomen zijn in de begrotingen van betrokken gemeenten, zijn deze opgenomen als bijdragen van derden.
Het is de intentie van de provincie Gelderland om -zoals hieronder bij 'rol van de provincie Gelderland' staat vermeld –financiële middelen beschikbaar te stellen. De provincie zal per project/initiatief afwegen of en hoe het project bijdraagt aan de verschillende provinciale doelen. Daarbij hanteren we de werkwijze uit bijlage 2, zodat alle partijen, en dus ook de provincie, vanaf de initiatieffase betrokken zijn. De provincie streeft ernaar om in 2022 de bijdrage van de gemeenten aan de vijf opgaven van de Groene Metropoolregio te verdubbelen.

Omdat The Economic Board beperkte eigen middelen heeft, gaat het bij deze partij om eigen middelen van The Economic Board dan wel middelen van triple helix partners die via The Economic Board lopen. Daarnaast worden er ook investeringen gedaan om de samenwerking zelf te organiseren ('procesgeld'). Dit betreft het regiobureau van de Groene Metropoolregio en de basisorganisatie en de clusters van The Economic Board.

De organisatie van de Groene Metropoolregio wordt gefinancierd vanuit de deelnemende regiogemeenten. De provincie Gelderland draagt voor de opstart een bedrag van 6 ton bij in zowel 2021 en 2022. Aan de organisatie van The Economic Board en de triple helix samenwerking binnen de clusters wordt bijgedragen door de deelnemende regiogemeenten, een aantal triple helix partners (in kind) en de provincie. De begroting en financiering voor 2022 wordt voor 1 oktober opgesteld. Gesprekken hierover worden nog gevoerd.

In Bijlage 1 geven we per hoofddoel aan welke subdoelen we onderscheiden en welke activiteiten en investeringen we met elkaar doen om de realisatie van deze doelen dichterbij te brengen. Het gaat daarbij enerzijds om investeringen om met elkaar programma's en projecten te ontwikkelen en initiatieven die "laaghangend fruit" zijn en binnen het budget passen, uit te voeren.
Anderzijds gaat het om investeringen in grote, majeure projecten of processen. Denk dan bijvoorbeeld aan de woondeal, de verstedelijkingsstrategie, RPW, de RES etc.

We hebben dan ook bij alle investeringen de status daarvan opgenomen.
We kennen de volgende statussen:

- **Initiatieffase:** Er is een idee waarvan meerdere partners denken dat het kansrijk is en dat wordt uitgewerkt. Plan moet nog worden uitgewerkt en begroting is nog niet sluitend. Als er bedragen worden genoemd, zijn deze nog indicatief en onderwerp van verdere uitwerking en gesprek. We moeten nog verkennen of een bijdrage inderdaad aan de orde is en wat de werkelijke grootte van dit bedrag dan zal zijn.

- **Voorbereidingsfase:** Er is een samenwerkingsverband of consortium dat achter het initiatief staat, de financiële behoefte is duidelijk. Besluitvorming over het initiatief en bijbehorende investering moet in de diverse gremia nog plaatsvinden
  We verdelen deze fase onder in:
  - Gevraagd: vraag om budget is bij partijen bekend. Hierover wordt nog gesproken en partijen gaan bij externe partijen en hun eigen achterban na of en zo ja hoe het initiatief gefinancierd zou kunnen worden.
  - Gereserveerd: vraag om budget is bij partijen bekend en partij heeft al middelen hiervoor gereserveerd. Initiatief wordt nog verder besproken en uitgewerkt.
  - Voorgedragen: het gebiedsoverleg heeft het initiatief bekrachtigd: partijen staan achter het initiatief en zien mogelijkheden voor financiering. De partijen zetten de benodigde formele stappen om financiering te regelen en te alloceren. Indien van toepassing, kan een opdracht verleend worden of een definitieve subsidieaanvraag gedaan en beschikt worden. Als de opdracht is verleend of de subsidie beschikt, verandert de status naar uitvoeringsfase.

- **Uitvoeringsfase:** Alle betrokken partijen zijn akkoord met het initiatief en de begroting is sluitend. Het geld is beschikbaar en kan direct ingezet worden voor het doel of het project waar het voor bedoeld is. Dat wil zeggen dat de subsidie verleend is en/of de opdracht gegeven. We kunnen direct aan de slag.

Met het ondertekenen van deze Investeringsagenda verbinden de drie partijen zich aan de hierin genoemde ambitie en doelen en de bijbehorende investeringen in de regio Arnhem-Nijmegen voor 2022. Het verankeren van de genoemde bijdragen gebeurt via de bestuurlijke besluitvorming binnen de eigen organisatie.

Ondertekend op _____, te _____

De Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen,

_____

Provincie Gelderland,

_____

Stichting The Economic Board,

_____

Bijlage 1: de bijdragen van de drie partijen

A. De verbonden regio

Hoofddoel
In de regio Arnhem-Nijmegen kunnen we snel, comfortabel, schoon en betrouwbaar reizen. We bieden duurzame oplossingen voor een robuust en veilig wegennet, betrouwbaar spoor, (H)OV voor iedereen en een aantrekkelijk fietsnetwerk.

Subdoelen
1. **Gebiedsgerichte corridoraanpak:** we realiseren samen gebiedsgerichte projecten in corridors van weg, rail en water met goede (OV-) verbindingen naar Utrecht, Eindhoven, Zwolle en Duitsland (ICE), waarmee we de capaciteit van het regionale infrastructuurnetwerk vergroten en met projecten bijdragen aan verbetering van doorstroming en de leefomgeving.
2. **Regionaal (snel)fietspadennetwerk:** inwoners, werknemers en bezoekers gebruiken steeds vaker de fiets, fietsen gemiddeld langere afstanden op meer verkeersveilige routes in de regio door uitbreiding en betere aansluiting op het lokale fietsnetwerk (woon-werk en recreatief.
3. **Hubs en knooppunten:** We realiseren met partners (nieuwe) mobiliteitshubs en knooppunten waar we nieuwe vormen van duurzame mobiliteit aanbieden, “mobiliteit op maat” bieden voor vraagafhankelijk vervoer in de regio en zo een betere koppeling maken tussen het regionale en stedelijke infrastructuurnetwerk.
4. **Gedragsaanpak duurzame mobiliteit:** meer inwoners, werknemers en bezoekers maken gebruik van duurzame vormen van mobiliteit door een actieve beïnvloeding van mobiliteitsgedrag en vervoermiddelkeuze, met een goede samenwerking tussen werkgevers, mobiliteitsaanbieders en overheden, waardoor de capaciteit van het regionale infrastructuurnetwerk beter wordt benut;
5. **Verkeersveiligheid:** we verbeteren de verkeersveiligheid in de hele regio door een meer gerichte, risico-gestuurde en pro-actieve aanpak. Er is een dalende lijn in het aantal doden en gewonden in alle regionale gemeenten.

Illustratief voorbeeld
Ketensamenwerking A12-Duitse grens waar we met RWS, provincie, GMR, regio Achterhoek en gemeenten in de Liemers samenwerken voor minder hinder A12 en omgeving, en wegwerkzaamheden en nieuwe ontwikkelingen afstemmen. Daarnaast werken we in het kader van ‘Slim en schoon onderweg’ een gedragsaanpak uit samen met werkgevers in deze corridor.

Investeringen
Voor het ontwikkelen van programma’s en projecten en het uitvoeren van nieuwe initiatieven en projecten hebben de deelnemende gemeenten in totaal €1.022.000 beschikbaar gesteld aan de GMR (onder voorbehoud besluitvorming gemeenten over deelname aan opgaven). Het is de intentie van de provincie Gelderland om voor deze opgave (financiële) middelen beschikbaar te stellen indien het betreffende project ook bijdraagt aan provinciale doelen.
De provincie heeft de intentie om zoveel aan de projecten bij te dragen, dat de optelsom uitkomt op een verdubbeling van de hierboven genoemde bijdrage van de gemeenten aan de vijf opgaven van de GMR. Naast financiële middelen zetten de partijen ook tijd en capaciteit in.

Waarvoor?	GMR	Provincie	TEB	Derden
Actieplan HOV	-	**€3,8 mln** Voorbereidingsfase: gevraagd	-	-
Flankerend beleid A50	-	**€17 mln** Voorbereidingsfase: gevraagd, meerjarig	-	**85 mln (Rijk)** Voorbereidingsfase: gereserveerd, meerjarig **17 mln** provincie Noord-Brabant
A12 spoorcorridor incl. Arnhem-Oost en regio-expres	**PM** Initiatieffase	**PM** Initiatieffase	-	**PM** Initiatieffase
Gebiedsgerichte corridoraanpak: **-A12 minder hinder** **-A325** **-Zuidflank Nijmegen**	**PM** Initiatieffase. Verkenningen lopen/afgerond. Investering voor uitvoering nog onbekend	**PM** Initiatieffase. Verkenningen lopen/afgerond. Investering voor uitvoering nog onbekend	-	**PM** Initiatieffase. Verkenningen lopen/afgerond. Investering voor uitvoering nog onbekend
Knoop 38	-	**8 mln** provincie Voorbereidingsfase: gereserveerd	-	**4,3 mln (Rijk)** **8 mln** gemeente Overbetuwe **8 mln** gemeente Nijmegen Voorbereidingsfase: gereserveerd
Meerjaren regio-agenda Fiets oa hoogwaardige fietsroute Arnhem-Dieren en Pre verkenning Nijmegen westflank	Voorbereidingsfase	**PM** **Afhankelijk van prioritering binnen Visie voor Bereikbaar Gelderland** Nadere afweging volgt komende maanden. Voorbereidingsfase	-	6,7 mln (gemeenten) Voorbereidingsfase
Investeringsimpuls mobiliteitshubs	-	**PM** Afhankelijk van uitkomst preverkenning en prioritering Visie voor een bereikbaar Gelderland. Preverkenningen in uitvoering naar regionale hubs, stedelijke hubs en stadsrandhubs	-	**PM**
Station Nijmegen	-	**35 mln** Voorbereidingsfase: gereserveerd	-	**20 mln** gemeente Nijmegen, 55 mln Rijk en NS Voorbereidingsfase: gereserveerd
Gratis stallen fiets	-	**0,2 mln** Voorbereidingsfase: gevraagd Voorbereidingsfase: gevraagd	-	**0,4 mln** (gemeenten en NS)
Uitvoeringsprogramma Slim & Schoon onderweg	**0,32 mln procesgeld** Voorbereidingsfase: gevraagd	**0,61 mln voor 2022** Voorbereidingsfase: gevraagd	-	**0,54 mln Rijk/gemeenten** Voorbereidingsfase: gevraagd
Tweede tranche projecten verkeersveiligheid	**PM** Initiatieffase	**PM** Initiatieffase	-	**PM** Initiatieffase

B. De productieve regio

Hoofddoel
In de regio Arnhem-Nijmegen is het MKB de crisis te boven. Innovatief vermogen en positie van bedrijven is versterkt, de productiviteit van bedrijven is toegenomen. De werkgelegenheid is gestegen, er is een wendbare arbeidsmarkt en externe gelden zijn binnengehaald om te investeren in onze economie.

Subdoelen
1 **Stimuleren ondernemerschap en MKB:** We willen dat MKB bedrijven toekomstbestendig zijn door meer kennis, kunde en slagkracht van MKB'ers. We hebben in de regio meer start ups en nieuwe MKB bedrijven die extra werkgelegenheid opleveren. We stimuleren ondernemerschap door het faciliteren van lokale broedplaatsen en door middel van trainingen en opleidingen. We verbinden ondernemers aan kennis- en investeringsnetwerken in regionaal en nationaal verband, MKB'ers maken een slag in digitalisering en kennis en kunde en slagkracht van MKB'ers is verbeterd.
2 **Human capital:** we brengen de vraag van ondernemers en het aanbod van personeel dichter bij elkaar door de juiste netwerken aan elkaar te verbinden. We hebben een wendbare arbeidsmarkt waardoor het aantal banen in de sectoren Health, High tech en Energy en Food in de regio groeit. Bedrijfsleven en onderwijsinstellingen in de regio realiseren gezamenlijke projecten die zorgen voor een betere aansluiting van MBO, HBO en WO op de arbeidsmarkt. We stellen gezamenlijk een regionale human capital agenda (HCA) op. Deze HCA vormt de kapstok, brengt focus, draagvlak en commitment voor de verschillende projecten en initiatieven binnen de triple helix.
3 **Doorontwikkeling van Health, Hightech & Energy tot (inter)nationale clusters:** we versterken het innovatieve vermogen van bedrijven in Health, Hightech, Energy en de cross-over tussen Food & Health middels Lifeport. Daarin zijn we zichtbaar in zowel onze directe omgeving (Gelderland, Brabant, Utrecht) alsook (inter)nationaal. Dit betaalt zich uit in verdienvermogen (bruto regionaal product), in werkgelegenheid – uitgedrukt in arbeidsproductiviteit - en in de kennispositie. Het innovatief vermogen van de bedrijven wordt tevens ingezet voor onze andere maatschappelijke opgaven zoals energietransitie, de woonopgave, de circulaire opgave en het klimaatadaptief houden van de regio. Hierdoor behouden we talent en trekken internationaal talent aan.
4 **Versterking van duurzame logistiek:** Onze logistieke, handel- en transportsector kent een sterk verminderde milieubelasting en maakt zij slimmer en bewuster gebruik van de ruimte. De samenwerking tussen logistieke bedrijven, transporteurs, kennisinstellingen en overheden is verder geprofessionaliseerd, in nauwe samenwerking met Logistics Valley.
5 **Toekomstbestendige werklocaties:** werklocaties zijn passend bij de toekomstige economische ontwikkelingen en dit biedt kansen om flexibel en innovatief te kunnen ondernemen. Kwalitatieve en kwantitatieve vraag en aanbod van werklocaties zijn in evenwicht, we bieden passende ruimte voor bedrijven die bijdragen aan onze economische groei en profiel. We dragen met werklocaties bij aan de groene en duurzame ambitie van de Groene Metropoolregio. We hebben we een doorkijk welke ruimtebehoefte voor werklocaties er is tot 2040.

Illustratief voorbeeld
De regio Arnhem-Nijmegen kent van oudsher een sterk geconcentreerd energy cluster. Bij het aangaan van de (maatschappelijke) uitdagingen rondom de energietransitie biedt dit cluster de kans om een koploperspositie in Nederland en Europa in te nemen. Om de broodnodige innovatie te concentreren, te verbinden en te versnellen is daarom in triple helix-verband het initiatief Connectr energy innovation gestart.
Connectr zal zich ontwikkelen als de Europese hotspot voor oplossingen in de energietransitie. Zo focust het Innovatieprogramma op technologie- en talentontwikkeling. Het Innovatielab op IPKW biedt organisaties de ruimte om samen te komen en elkaar verder te helpen. Dankzij de shared facilities is alles wat voor ondernemers nodig is om de innovatie mogelijk te maken binnen handbereik. De kracht ligt daarmee in het uitvoerende niveau. Nieuwe ideeën worden vanuit Connectr direct getest en in de praktijk gebracht, en kunnen van daaruit groeien. Door arbeidsmarktprojecten specifiek op dit terrein, wordt er gewerkt aan het behoud en opleiden van werknemers, en het behalen van de klimaatdoelstellingen 2030 – 2050. Zo draagt Connectr bij aan de brede welvaart van de inwoners in de regio.

Investeringen
Voor het ontwikkelen van programma's en projecten en het uitvoeren van nieuwe initiatieven en projecten hebben de deelnemende gemeenten in totaal €575.000 beschikbaar gesteld aan de GMR (onder voorbehoud besluitvorming gemeenten over deelname aan opgaven). Het is de intentie van de provincie Gelderland om voor deze opgave (financiële) middelen beschikbaar te stellen het betreffende project ook bijdraagt aan provinciale doelen. De provincie heeft de intentie om zoveel aan de projecten bij te dragen, dat de optelsom uitkomt op een verdubbeling van de bijdrage van de gemeenten aan de vijf opgaven van de GMR.

Waarvoor?	GMR	Provincie	TEB	Derden
Inbreng innovatieve instrumenten MKB, zoals Groei- en startversnellers voor MKB, Digiwerkplaats Arnhem Nijmegen.	-	**€4,6 mln** Beschikbaar (inschatting van wat er vanuit breed instrumentarium neerdaalt in deze regio)	-	**Gemeenten investeren vanuit hun eigen begroting hierin**
MKB deal t/m 2023	**2 ton** Uitvoeringfase	**2 ton** Uitvoeringfase	-	**4 ton** van min van EzK
Opstellen Human capital agenda	-	**50.000** uitvoeringsgereed	-	-
Projecten vanuit de gezamenlijke Human Capital Agenda (HCA) waaronder Lifeport Welcome Center, House of IT, Skillshub.	**PM**	**PM** Subsidies vanuit regelingen Onderwijs & Arbeidsmarkt	**PM**	Bijdragen vanuit bedrijven kennisinstellingen en gemeenten
Doorontwikkeling Health, high tech en energy tot (inter) nationale clusters **Via projecten zoals Briskr, Connectr, Orion, AI hub, CITC, One Planet.**	Verbinding leggen met het regionale netwerk, belangenbehartiging, input leveren	De provincie investeert in deze projecten. Concreet gaat het om investeringen in startup-programma's en incidentele subsidies. In totaal gaat het **om 12-15 miljoen** per jaar.	Eerste aanspreekpunt, project-kansen verzamelen/inbrengen en benutten, deelnemen aan netwerken op regionaal/ nationaal/Europees niveau, verbindingen leggen tussen partners, schrijven projectvoor-stellen en aanvragen doen.	Gemeenten, bedrijven en kennisinstellingen investeren vanuit hun eigen begroting hierin
Verduurzaming logistiek: proces en projectgeld	-	**€3,5 mln** Uitvoeringsgereed	-	-
Realisatiebudget Rail terminal Gelderland	-	**€53,5 mln** Uitvoeringsgereed	-	**€12 mln Rijk**
RPW (regionaal programma werklokaties)	Verplicht onderdeel vanuit omgevingsverordening voor alle regiogemeenten, wordt opgesteld door regio in samenwerking met provincie, wordt door GS vastgesteld. Er is hier geen rol voor TEB. • regelt vraag en aanbod van bedrijventerreinen kwalitatief en kwantitatief (juiste bedrijf op de juiste plek) • regelt duurzaamheidsambities/doelstellingen (opm.: kwalitatieve slag waaraan gewerkt moet worden) • bevat afspraken hoe bestaande terreinen toekomstbestendig te maken (opm.: kwalitatieve slag waaraan gewerkt moet worden) • economische profilering van de regio/ knooppunten			
-	Vanuit budget "ontwikkelen programma's en projecten	Subsidieregeling "toekomstbestendige bedrijventerreinen" Voor procesondersteuning of fysieke maatregelen	-	-

C. De circulaire regio

Hoofddoel
In de regio Arnhem-Nijmegen ontwikkelen we slagkracht om zuiniger en slimmer om te gaan met grondstoffen en producten. Daarmee maken we onze regio-toekomstbestendig en versterken we onze positie als circulaire topregio met internationale zichtbaarheid.

Subdoelen
1. **Circulaire bouw en infrastructuur:** we besteden projecten in de Grond-, Weg- en Waterbouw (GWW)-sector circulair aan. We bouwen we nieuwe woningen voor minstens 25% circulair. Het hergebruik van bouwmaterialen en grondstoffen in de regio is substantieel toegenomen en de bouwlogistiek is verder verduurzaamd. De samenwerking in de bouw en GWW-keten geïntensiveerd.
2. **Circulaire economie: grondstoffen en keten:** we hebben goed zicht op de afval- en grondstoffenstromen in de regio, we hebben korte en efficiënte maak- en productieketens gerealiseerd. Gemeenten weten hoe ze circulair kunnen inkopen en hebben daar volop ervaring mee. Het hergebruik van grondstoffen en materialen fors toegenomen.
3. **Water en klimaatadaptatie:** we zijn steeds beter geworden in het opvangen, vasthouden en hergebruiken van water. We hebben we maatregelen genomen om wateroverlast, droogte of hittestress fors te verminderen. We hebben het bebouwd gebied in stad en dorp verder vergroend. We bouwen klimaatbestendig.
4. **Transitie naar duurzame energie:** we hebben stappen gezet naar een duurzame energie-efficiënte regio, bedrijven en inwoners gebruiken minder energie, het aandeel schone energie dat we in de regio gebruiken is groter dan landelijk gemiddeld. Ook hebben we innovaties tot stand gebracht in opwekking, opslag en transport van duurzame energie.

Illustratief voorbeeld
De triple helix projecten worden gerealiseerd in het programma *Living Lab Delta Oost*. Het regionale Kenniscentrum Circulair Bouwen (KCCB) is hierin een belangrijk project en vormt een belangrijke schakel bij het realiseren van onze ambitie om steeds circulair te bouwen. Het KCCB zorgt voor inspiratie en slimme verbindingen tussen bedrijven, opdrachtgevers en opdrachtnemers in de bouw, onderwijs- en onderzoeksinstellingen en overheden.

Investeringen
Voor het ontwikkelen van programma's en projecten en het uitvoeren van nieuwe initiatieven en projecten hebben de deelnemende gemeenten in totaal €637.500 beschikbaar gesteld aan de GMR (onder voorbehoud besluitvorming gemeenten over deelname aan opgaven). Het is de intentie van de provincie Gelderland om ook voor deze opgave financiële middelen beschikbaar te stellen. De provincie zal per project/initiatief afwegen of en hoe het project bijdraagt aan de verschillende provinciale doelen. De provincie heeft de intentie om zoveel aan de projecten bij te dragen, dat de optelsom uitkomt op een verdubbeling van de bijdragen van de gemeenten aan vijf opgaven van de GMR.

Waarvoor?	GMR	Provincie	TEB	Derden
Circulair opdrachtgeverschap GWW sector	**€62.500** Voorbereidingsfase: gereserveerd	**€75.000** Uitvoeringsfase	-	-
Schaalvergroting circulair bouwen, oa regionale doorontwikkeling KCCB.	-	**PM** Uitvoeringfase	**Inzet civic entrepreneur**	**PM**
Circulaire hotspots: **a. Innovatiewerkplaats Duiven Innofase doorontwikkeling** **b. Eijkelkamp Innodraughts** **c. Kaumera hergebruik Cellulose** **d. Voedselstrategie, eiwittransitie, Next garden** **e. Circulair programma Rijk van Nijmegen RvN@, incl. opschaling naar GM regio** **f. Recycling zonnepanelenop IPKW, vertificering, verg. verl.**	**PM** (initiatieffase)	**a. PM** (initiatieffase) **b. PM** (initiatieffase) **c. €200.000** (uitvoeringsfase) **d. PM** (initiatieffase) **e. €100.000** Voorbereidingsfase: gevraagd (2022-2023) **f. PM** (initiatieffase)	**Inzet civic entrepreneurs**	**PM** (initiatieffase)
Projecten, voortvloeiend uit het innovatieplatform "Living lab delta Oost" **a. Schaduwroutes en koelteplekken binnenstad Arnhem** **b. Leerproject van Muilwijkstraat Arnhem** **c. Uiterwaarden, pilot bouwen met Natuur Rheden** **d. Stationsomgeving Nijmegen (circulair bouwen)**	**PM** (initiatieffase)	**PM** (initiatieffase)	**Inzet civic entrepreneurs**	**PM** (initiatieffase)
Regionale energiestrategie: uitvoeren en voorbereiden RES 2.0	**PM**	**€80.000** (voorbereidingsfase: gevraagd)	-	**PM Rijk** (voorbereidingsfase: gevraagd)
Regionaal expertisecentrum voor bedrijven	**PM**	**PM initiatieffase**	-	**PM**
Inkoop energie	**€100.000** Voorbereidingsfase: gereserveerd	-	-	-

D. De ontspannen regio

Hoofddoel
In de regio Arnhem-Nijmegen zorgen we voor een goede balans tussen groei en leefkwaliteit door onze inzet op duurzaam toerisme en recreatie, complete en diverse voorzieningen in centra, een sterke culturele infrastructuur en versterking van natuur, landschap en cultureel erfgoed.

Subdoelen
1. **Duurzaam toerisme: w**e hebben in de regio een duurzame en vitale sector voor recreatie, die aansluit bij de vraag en bijdraagt aan de basis-voorzieningen en leefbaarheid in de kernen. Naast dagrecreatie kiezen bezoekers ook voor een langduriger verblijf in de regio. De toeristische drukte is beter verspreid over de regio en de seizoenen.
2. **Bruisende binnensteden en krachtige kernen:** we hebben een sterk en compleet aanbod van voorzieningen in onze binnensteden en centra van kernen. We hebben leegstand daar waar nodig aangepakt en beperkt. We houden binnensteden en centra van kernen leefbaar voor bewoners.
3. **Groen-blauw raamwerk:** we hebben waardevolle natuur, landschap en cultureel erfgoed in de regio duurzaam behoudenen uitgebreid. Zowel de intrinsieke waarde daarvan (biodiversiteit) als de belevingswaarde daarvan is versterkt. We benutten de mogelijkheden van functiecombinaties beter.
4. **Sterke culturele infrastructuur:** we hebben een passend, kwalitatief goed en divers cultuuraanbod dat past bij de vraag en het profiel van de regio. Inwoners participeren actief en passief in cultuur en we bereiken steeds meer doelgroepen.

Illustratief voorbeeld
We maken samen een analyse van het voorzieningenniveau in onze bruisende binnensteden en krachtige kernen: welke voorzieningen zijn er en hoe zijn die afhankelijk van elkaar? Op basis daarvan maken we een toekomstbeeld: wat willen we behouden, wat willen we versterken? Waar zijn wellicht dubbelingen die niet nodig zijn? Analyse en toekomstbeeld kunnen individuele gemeenten gebruiken om keuzes te maken voor de ontwikkeling van hun voorzieningenniveau. Mogelijk laat het toekomstbeeld ook mogelijkheden zien om gezamenlijk afwegingen en keuzes te maken en in te investeren en gezamenlijk financieringsbronnen aan te boren waar individuele gemeenten niet voor in aanmerking komen.

Investeringen
Voor het ontwikkelen van programma's en projecten en het uitvoeren van nieuwe initiatieven en projecten hebben de deelnemende gemeenten in totaal €414.000 beschikbaar gesteld aan de GMR (onder voorbehoud besluitvorming gemeenten over deelname aan opgaven). Het is de intentie van de provincie Gelderland om ook voor deze opgave financiële middelen beschikbaar te stellen. De provincie zal per project/initiatief afwegen of en hoe het project bijdraagt aan de verschillende provinciale doelen. De provincie heeft de intentie om zoveel aan de projecten bij te dragen, dat de optelsom uitkomt op een verdubbeling van de bijdragen van de gemeenten aan vijf opgaven van de GMR.

Waarvoor?	GMR	Provincie	TEB	Derden
Transformatievoorstel Cultuurregio 025 uitvoeren	**PM** afhankelijk van gesprekken tussen provincie en GMR	**PM** afhankelijk van gesprekken met provincie tussen provincie en GMR	**Ambassadeurschap**	Cultuurinstellingen: **PM** afhankelijk van gesprekken met provincie
Uitvoering plan van aanpak fiets- en wandelroutenetwerk	Coördinatie	**PM** (initiatieffase)	-	**Co-financiering gemeenten: PM** (initiatieffase)
Lauwersgrachtalliantie (in bredere kader stedelijke ontwikkeling Oostelijk binnenstad)	Belangenbehartiging	Gesprekken hierover worden gevoerd (initiatieffase)	**Ambassadeurschap**	Gemeente Arnhem, Toneelgroep Oostpool, Introdans, Phion, Musis en Stadstheater Arnhem **PM** afhankelijk van uitkomsten gesprekken (initiatieffase)
Valkhofkwartier	Belangenbehartiging	**€500.000** Voorbereidingsfase: gevraagd	**Ambassadeurschap**	**0,8 mln Rijk, 3,5 mln** gemeente Nijmegen
Verbouwing Stadsschouwburg Nijmegen	Belangenbehartiging	**PM** (initiatieffase)	**Ambassadeurschap**	**PM** (initiatieffase)
Romeinse Limes	Belangenbehartiging	**PM** (initiatieffase)	**Ambassadeurschap**	**PM** (initiatieffase)
Nieuw Hollandse Waterlinie	Belangenbehartiging	**PM** (initiatieffase)	**Ambassadeurschap**	**PM** (initiatieffase)
Subsidieregelingen Steengoed Benutten, Recreatie & toerisme, Cultuur & Erfgoed en Natuur & Landschap	Gemeenten dienen individueel in	Deels gehonoreerd, deels aangevraagd en nog te beoordelen, deels nntb aanvragen	-	Co-financiering van derden

E. De groene groeiregio

Hoofddoel
In de regio Arnhem-Nijmegen regisseren we samen de groei in de regio. Op zo'n manier dat we de balans tussen stedelijke ontwikkeling, het natuurlijke landschap en de ontspannen leefkwaliteit behouden.

Subdoelen
1. **Wonen in balans:** we lopen het woningbouwtekort in door tot 2025 20.000 woningen versneld te bouwen. Het betreffen voor een groot deel betaalbare (koop)woningen en woningen voor specifieke doelgroepen, zoals voor jongeren, ouderen, arbeidsmigranten, etc. Hierbij is oog voor meer groene, gedifferentieerde en duurzame wijken en dorpskernen en er wordt gebruik gemaakt van breed inzetbare, flexibele huisvestingsconcepten gerealiseerd door de toepassing van innovatieve bouwconcepten. Het informeren en stimuleren van circulair bouwen maakt hier onderdeel van uit.
2. **Leefomgeving:** we verbinden de ruimtelijke opgaven waarbij natuur, landschap en leefomgeving een voorname plaats innemen door toekomstige ruimteclaims van alle opgaven inzichtelijk te maken. Duurzame verstedelijking staat centraal in de Groene Metropoolregio. Het Verstedelijkingsakkoord met investeringsagenda helpt om dit vorm te geven. Voor de periode 2030-2040 worden nieuwe woningbouwlocaties onderzocht en uitgewerkt als bouwsteen voor lokaal omgevingsbeleid. Daarnaast onderzoeken we toekomstige ruimtelijke trends en werken we aan meer zichtbaarheid van onze regio op het gebied van 'groene groei'.

Illustratief voorbeeld
De verstedelijkingsstrategie is een unieke samenwerking tussen Rijk, Provincie, de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen en Food Valley. We onderzoeken de toekomstige woon- en werklocaties, rekening houdend met bouwstenen leefomgeving, mobiliteit, economie en wonen. De opgave is zo'n 60.000 woningen.
Waar de Woondeal kijkt naar versnelling van bekende locaties in de komende 5 jaar, kijken we met de VS naar de minder of onbekende locaties tot 2040.
De verstedelijkingsstrategie werken we uit in de verschillende deelgebieden in de regio, we koppelen er een regionale investeringsagenda aan en uiteindelijk willen we deze afspraken vastleggen in een te sluiten Verstedelijkingsakkoord met de genoemde partners. We vragen de gemeenten in onze regio hieraan mee te doen, een regionale samenwerking aan te gaan en de vertaling te maken gemeentelijk omgevingsbeleid.

Investeringen
Voor het ontwikkelen van programma's en projecten en het uitvoeren van nieuwe initiatieven en projecten hebben de deelnemende gemeenten in totaal € 642.500 beschikbaar gesteld aan de GMR (onder voorbehoud besluitvorming gemeenten over deelname aan opgaven). Het is de intentie van de provincie Gelderland om ook voor deze opgave financiële middelen beschikbaar te stellen. De provincie zal per project/initiatief afwegen of en hoe het project bijdraagt aan de verschillende provinciale doelen. De provincie heeft de intentie om zoveel aan de projecten bij te dragen, dat de optelsom uitkomt op een verdubbeling van de bijdragen van de gemeenten aan vijf opgaven van de GMR

Waarvoor?	GMR	Provincie	TEB	Derden
Woondeal – proceskosten t/m 2025	NB: onderdeel van bovenstaand bedrag is **€150.000** aan proceskosten voor de woondeal	**€250.000** (procesgeld woondeal) Uitvoeringsfase	-	**€750.000** Rijk
Bij succes Flexpool voortzetten in 2022	-	**PM** (initiatieffase)	-	**PM** Rijksregeling FIOW
WBI aanvragen	Individuele aanvragen door gemeenten; GMR faciliteert met advies en kennis delen	Aanvragen co-financiering worden gedaan door individuele gemeenten	-	Rijk: Co-financiering voor individuele gemeenten via WBI
Investeringen die voortvloeien uit verstedelijkingsakkoord (mogelijk pas na 2022)	**PM** (initiatieffase)	**PM** (initiatieffase) Procesgeld voor de gebiedsuitwerkingsprocessen **(180.000 tot 300.000)**	**PM** (initiatieffase)	**PM** (initiatieffase)
Profilering; organiseren van aansprekend congres 'duurzame verstedelijking in de GMR'	**PM** initiatieffase mede opdrachtgever	**PM** initiatieffase mede opdrachtgever	goede voorbeelden uit onderwijs en bedrijfsleven aandragen	
Integratie van ruimteclaims voortvloeiend uit alle 5 opgaven van de GMR;	Ontwikkelen van dashboard en organiseren van futurelab's	expertise en capaciteit (o.a. geo-informatie, inventarisatie datamonitoring tools	-	-
Opschaling innovaties ''kwalitatief bouwen'' ; d.m.v. Omgevingsscan. (o.a. conceptueel bouwen, industrialisatie, circulair & natuurinclusief / klimaatadaptief)	Inbreng kennis / expertise en aanhaking gemeenten	Inbreng van kennis en expertise uit de provinciale programma's / beleid	Inbreng kennis en goede voorbeelden vanuit bedrijfsleven en Onderwijs	-
Werkwijze en subsidieregeling Steengoed benutten, actieplan wonen, wijk van de toekomst	Individuele gemeenten vragen aan	Verschillende aanvragen	-	Co-financiering van derden

Bijlage 2: het beheer van de investeringsagenda

Deze investeringsagenda is 'rollend'. Vier keer per jaar is er in het gebiedsbreed overleg tussen de provincie Gelderland, The Economic Board en de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen gelegenheid om nieuwe plannen en ontwikkelingen te bespreken en in de agenda op te nemen. De drie partijen hebben in het Bestuursakkoord de afspraken over het totstandkoming en uitvoering van de Investeringsagenda en over het gebiedsbreed overleg vastgelegd.

Gebiedsoverleg regio Arnhem-Nijmegen (bestuurlijk):
Elke drie maanden is een bestuurlijk Gebiedsoverleg regio Arnhem-Nijmegen. In dit bestuurlijk overleg wordt de voortgang van de investeringsagenda besproken. Een keer per jaar wordt de investeringsagenda zelf geactualiseerd.

Adviesteam regio Arnhem-Nijmegen:
Elke maand is er een adviesteam regio Arnhem-Nijmegen. Hierin wordt de voortgang van de investeringsagenda besproken, worden nieuwe projecten besproken en wordt het bestuurlijk Gebiedsoverleg regio Arnhem-Nijmegen voorbereid.

Hoe komt een nieuw idee op de investeringsagenda terecht?

- Provincie, TEB en GMR doen op basis van hun beleid, plannen en agenda's voorstellen voor (wijzigingen van) de concept-investeringsagenda. Deze voorstellen worden voordat ze in het gebiedsoverleg worden gebracht door alle drie de partijen afgestemd en getoetst op:
  - Zijn ze passend binnen de doelstellingen van bestuursakkoord en investeringsagenda?
  - Uitvoerbaarheid: is het voorstel gereed voor uitvoering of moet het voorstel nader worden uitgewerkt en hoe willen partijen dit gaan doen?
  - Haalbaarheid: is er binnen de drie partijen (bestuurlijk) draagvlak voor het voorstel en is er zicht op de bijdrage die wordt gevraagd?
- Op basis hiervan maken de drie partijen en gezamenlijk advies voor het gebiedsbreed overleg. Als de partijen van mening verschillen over passendheid, uitvoerbaarheid en/of haalbaarheid, kunnen zij ervoor kiezen het advies alsnog voor te leggen aan het gebiedsbreed overleg en worden de verschillende standpunten hierin verwoord.
- De voorstellen voor (wijziging van) de concept-investeringsagenda worden voorgelegd aan het gebiedsoverleg, met het advies over passendheid, uitvoerbaarheid en haalbaarheid van de drie partijen gezamenlijk.
- Het gebiedsoverleg besluit of zij de wijziging overneemt en voordraagt aan de organen die hierover bevoegd zijn te beslissen. Dit kunnen zijn: Colleges, besturen kennisinstellingen of bedrijven, Staten, Raden, DB, AB etc.).

Opgaveovereenkomst Circulaire regio 2022

Bestuurlijke overwegingen

- De regio staat voor grote maatschappelijke opgaven: op het gebied van verstedelijking, wonen, werk en bereikbaarheid, en nieuwe opgaven op het gebied van klimaatadaptatie, duurzaamheid, energietransitie, circulariteit en gezondheid.
- De 18 regiogemeenten hebben op 1 januari 2021 de Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen vastgesteld waarmee zij een openbaar lichaam hebben opgericht met de naam Regio Arnhem-Nijmegen, ook wel de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen;
- De ambities van de Groene Metropoolregio zijn:
    - doorgroeien naar een groene metropoolregio van internationale betekenis;
    - met een internationale voorbeeldfunctie op het gebied van circulariteit, samenleving, energie, voedselproductie, gezondheid en technologie;
    - dé circulaire topregio worden in Nederland en van Europa, in alle facetten van de leefomgeving;
    - en hét voorbeeld zijn voor een kwalitatieve groei met een goede balans tussen levendige stedelijkheid en ontspannen leefkwaliteit: ontspannen groeiregio in balans.
- Deze vraagstukken en ambities zijn opgenomen in de regionale agenda;
- De regionale agenda bestaat uit meerdere opgaven;
- We delen de urgentie om zo snel mogelijk met volle kracht stevige voortgang te boeken op de realisatie van de opgaven in de regionale agenda.

Afspraken

Ondergetekenden nemen deel aan de opgave Circulaire regio en maken hiertoe met de Groene Metropoolregio, verder te noemen GMR, de volgende afspraken.

1. Doel van de opgave

Circulariteit staat voor toekomstbestendig, duurzaam handelen met gesloten ketens zonder afwenteling naar andere groepen, andere tijden of andere gebieden.
De Groene Metropoolregio wil toonaangevend worden in circulair denken en handelen, in Nederland én in Europa. Die ambitie vraagt om de inzet van bedrijven, maatschappelijke organisaties, de regiogemeenten, andere overheidspartners en onze inwoners.

Door circulaire projecten op te schalen naar regionaal niveau, gezamenlijk onderzoek uit te voeren, kennis en ervaring uit te wisselen, onze gezamenlijke inkoopkracht te benutten en te investeren in de match met Europese, nationale en bovenregionale programma's denken we onze ambitie te realiseren. In de opgave werken we met vele partners samen zoals de provincie Gelderland, waterschappen, The Economic Board, onderwijs- en onderzoeksinstellingen, bedrijven, etc.

2. Resultaten van de opgave

a. De GMR voert ten behoeve van de regio de opgave Circulaire regio uit zoals omschreven in de regionale agenda. De opgave Circulaire regio bestaat uit de volgende speerpunten:
   i. speerpunt Circulaire bouw en infrastructuur
   ii. speerpunt Circulaire economie: grondstoffen en ketens
   iii. speerpunt Water en klimaatadaptatie
   iv. speerpunt Transitie naar duurzame energie

b. Ten behoeve van de hierboven genoemde speerpunten voert de GMR de volgende activiteiten uit.
   i. Binnen het speerpunt Circulaire bouw en infrastructuur voert de GMR de volgende activiteiten uit:
      1. de GMR zorgt voor uitvoering van het Uitvoeringsprogramma Circulaire Grond-, Weg en Waterbouw;
      2. de GMR ontwikkelt een implementatiestrategie voor de circulaire impactladder en een informatiepunt;
      3. de GMR ondersteunt proeftuinen en kennisontwikkeling circulair bouwen en houtbouw.
   ii. Binnen het speerpunt Circulaire economie voert de GMR de volgende activiteiten uit:
      1. de GMR laat een verkenning uitvoeren naar regionale grondstoffenstromen, materialen en producten;
      2. de GMR laat een onderzoek uitvoeren naar de kansen voor een regionale grondstoffenbank;
      3. de GMR ondersteunt het onderzoeksprogramma Circulaire economie met een portaal voor gemeentelijke onderzoeksvragen;
      4. de GMR ontwikkelt een kennisplatform voor circulair inkopen;
      5. de GMR zorgt voor uitlichten van de regio als broedplaats voor circulaire hotspots en helpt bij het verwerven van cofinanciering.

   iii. Binnen het speerpunt Water en klimaatadaptatie voert de GMR de volgende activiteiten uit:
      1. de GMR zorgt voor kennisdeling met betrekking tot maatregelen die gemeenten nemen ter uitvoering van de Regionale Adaptatiestrategieën;
      2. de GMR ondersteunt de kennisdeling rond het Innovatieplatform ‘Living Lab Delta Oost’ en andere strategische projecten;
      3. de GMR versterkt de aandacht voor klimaatbestendig bouwen en ontwikkelt handvatten om dit te integreren in bouwopdrachten;
      4. de GMR creëert een inspirerende leeromgeving voor gemeenten waarin kennis en ervaring wordt gedeeld over klimaatproeftuinen en vergroeningsprojecten;

5. de GMR zorgt dat grote landschapsontwikkelingsprojecten met water en klimaatadaptatie bijdragen aan het groene profiel van de regio;

iv. Binnen het speerpunt Transitie naar duurzame energie voert de GMR de volgende activiteiten uit:
   1. de GMR zorgt voor uitvoering aan de afspraken in de RES1.0 en bereidt een nieuw bod voor ten behoeve van de RES2.0;
   2. de GMR ontwikkelt een gezamenlijke aanpak voor energie-efficiëntie op bedrijfsterreinen, bijvoorbeeld met behulp van een te ontwikkelen regionaal expertisecentrum;
   3. de GMR voert een onderzoek uit naar de meerwaarde van het gezamenlijk aanbesteden van energieloketten voor bewoners;
   4. de GMR faciliteert de gezamenlijke inkoop van energie en monitort de voortgang van hieruit voortvloeiende projecten;
   5. de GMR zorgt voor kennisdeling bij het aardgasvrij maken van woningen;
   6. de GMR onderzoekt samen met de provincie en The Economic Board hoe innovaties met betrekking tot duurzame energieopslagmethoden (o.a. waterstof) sneller kunnen worden opgeschaald;
   7. de GMR monitort de CO2 emissie in het kader van de regionale routekaart.

3. Bijdrage

a. De gemeente draagt gedurende de looptijd van deze overeenkomst per kalenderjaar € 0,81 per inwoner bij aan de opgave. Voor de onderbouwing van dit bedrag wordt verwezen naar de uitwerking van de opgave in de regionale agenda.
b. De verantwoording over de inzet van middelen en de bereikte resultaten vindt plaats in het jaarverslag en in de jaarrekening van de Groene Metropoolregio.

4. Overig

a. Deze opgave heeft een looptijd tot en met 31 december 2022.
b. De afspraken in dit document fungeren als opgaveovereenkomst zoals bedoeld in artikel 27, lid 1 van de Regeling.
c. De opgave Circulaire regio is nader uitgewerkt in de regionale agenda.
d. De Algemene voorwaarden Opgavenovereenkomsten zijn van toepassing.

Ondertekend op……., te……

De gemeente Arnhem, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Berg en Dal, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Beuningen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Doesburg, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Druten, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Duiven, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Heumen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Lingewaard, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Montferland, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Mook en Middelaar, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Nijmegen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Overbetuwe, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Renkum, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Rheden, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Rozendaal, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Westervoort, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Wijchen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Zevenaar, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

en

De Regio Arnhem-Nijmegen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door zijn voorzitter, H.M.F. Bruls, handelend ter uitvoering van een besluit van het dagelijks bestuur d.d…… verder te noemen de “Groene Metropoolregio”

Opgaveovereenkomst Groene groeiregio 2022

Bestuurlijke overwegingen

- De regio staat voor grote maatschappelijke opgaven: op het gebied van verstedelijking, wonen, werk en bereikbaarheid, en nieuwe opgaven op het gebied van klimaatadaptatie, duurzaamheid, energietransitie, circulariteit en gezondheid.
- De 18 regiogemeenten hebben op 1 januari 2021 de Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen vastgesteld waarmee zij een openbaar lichaam hebben opgericht met de naam Regio Arnhem-Nijmegen, ook wel de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen;
- De ambities van de Groene Metropoolregio zijn:
    - doorgroeien naar een groene metropoolregio van internationale betekenis;
    - met een internationale voorbeeldfunctie op het gebied van circulariteit, samenleving, energie, voedselproductie, gezondheid en technologie;
    - dé circulaire topregio worden in Nederland en van Europa, in alle facetten van de leefomgeving;
    - en hét voorbeeld zijn voor een kwalitatieve groei met een goede balans tussen levendige stedelijkheid en ontspannen leefkwaliteit: ontspannen groeiregio in balans.
- Deze vraagstukken en ambities zijn opgenomen in de regionale agenda;
- De regionale agenda bestaat uit meerdere opgaven;
- We delen de urgentie om zo snel mogelijk met volle kracht stevige voortgang te boeken op de realisatie van de opgaven in de regionale agenda.

Afspraken

Ondergetekenden nemen deel aan de opgave Groene groeiregio en maken hiertoe met de Groene Metropoolregio, verder te noemen GMR, de volgende afspraken.

1. Doel van de opgave

De regio Arnhem-Nijmegen heeft te maken met een grote verstedelijkingopgave; een groei van woon- en werklocaties. Deze opgave zet in op het bieden van voldoende (betaalbare) woningen, voor specifieke doelgroepen en tegelijkertijd verantwoord omgaan met de schaarse ruimte, zodanig dat deze groei het landschap versterkt ten behoeve van mens en natuur.

Voor de Groene groeiregio staan twee belangrijke instrumenten centraal: de uitvoering van de Woondeal om op korte termijn (nadruk tot 2025) de woningbouw te versnellen en de Verstedelijkingsstrategie die inzicht geeft in de woon- en werklocaties tot 2040, rekening houdend met aspecten op het gebied van economie, leefomgeving, mobiliteit en wonen.

De Groene groeiregio heeft een coördinerende functie voor de vijf opgaven van de Groene Metropoolregio. Zij heeft tot taak het in beeld brengen en verbinden

van de ruimtelijke aspecten. Door deze aan elkaar te ‘koppelen’ ontstaat synergie en waardoor de kwaliteit van de leefomgeving wordt versterkt.

2. Resultaten van de opgave

a. De GMR voert ten behoeve van de regio de opgave Groene groeiregio uit zoals omschreven in de regionale agenda. De opgave bestaat uit de volgende speerpunten:
   i. Wonen in balans; versnellen van de woningbouw
   ii. Leefomgeving; verbinden van de ruimtelijke opgaven

b. Ten behoeve van de hierboven genoemde speerpunten voert de GMR de volgende activiteiten uit.
   i. Binnen het speerpunt Wonen in Balans voert de GMR de volgende activiteiten uit:
      1. Uitvoering van de afspraken uit de Woondeal Arnhem Nijmegen;
      2. Vergroten van de uitvoeringskracht van de Woondeal door het inrichten van een flexpool, het aantrekken van een programma manager, het inzetten op de uitvoering van versnellingslocaties en het organiseren van tempotafels;
      3. Het versterken van het partnerschap met de corporaties in de regio. De GMR onderzoekt met de corporaties welke gezamenlijke inkoopstroomstromen en standaardisatie van product-marktcombinaties ontwikkeld kunnen worden;
      4. Het stimuleren en informeren van gemeenten en andere stakeholders over conceptueel en circulair bouwen door het aanstellen van een kwartiermaker, die onderzoekt welke slimme bouwconcepten er zijn (samen met Circulaire regio).
   ii. Binnen het speerpunt Verbinden van de ruimtelijke opgaven voert de GMR de volgende activiteiten uit:
      1. Opstellen van de Verstedelijkingsstrategie;.
      2. Het sluiten van een Verstedelijkingsakkoord, tussen Rijk en regio op basis van gebiedsuitwerkingen’.
      3. Het ontwikkelen van de dashboard welke inzicht biedt in de ruimtelijke opgaven binnen de Groene Metropoolregio
      4. Het uitvoeren van een Omgevingsscan ‘kwalitatief bouwen’ (Samen met de opgave Circulaire regio);
      5. Het vergroten van het partnerschap en zichtbaarheid van onze regio als aansprekend voorbeeld van duurzame verstedelijking door organiseren van congres, werkbezoeken, communicatie-uitingen.

3. Bijdrage

a. De gemeente draagt gedurende de looptijd van deze overeenkomst per kalenderjaar € 0,82 per inwoner bij aan de opgave. Voor de onderbouwing van dit bedrag wordt verwezen naar de uitwerking van de opgave in de regionale agenda.

b. De verantwoording over de inzet van middelen en de bereikte resultaten vindt plaats in het jaarverslag en in de jaarrekening van de Groene Metropoolregio.

4. Overig

a. Deze opgave heeft een looptijd tot en met 31 december 2022.
b. De afspraken in dit document fungeren als opgaveovereenkomst zoals bedoeld in artikel 27, lid 1 van de Regeling.
c. De opgave Groene groeiregio is nader uitgewerkt in de regionale agenda.
d. De Algemene voorwaarden Opgavenovereenkomsten zijn van toepassing.

Ondertekend op……., te…….

De gemeente Arnhem, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Berg en Dal, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Beuningen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Doesburg, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Druten, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Duiven, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Heumen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Lingewaard, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Montferland, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Mook en Middelaar, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Nijmegen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Overbetuwe, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Renkum, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Rheden, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Rozendaal, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Westervoort, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Wijchen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Zevenaar, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

en

De Regio Arnhem-Nijmegen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door zijn voorzitter, H.M.F. Bruls, handelend ter uitvoering van een besluit van het dagelijks bestuur d.d…… verder te noemen de “Groene Metropoolregio”

Opgaveovereenkomst Ontspannen regio 2022

Bestuurlijke overwegingen

- De regio staat voor grote maatschappelijke opgaven: op het gebied van verstedelijking, wonen, werk en bereikbaarheid, en nieuwe opgaven op het gebied van klimaatadaptatie, duurzaamheid, energietransitie, circulariteit en gezondheid.
- De 18 regiogemeenten hebben op 1 januari 2021 de Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen vastgesteld waarmee zij een openbaar lichaam hebben opgericht met de naam Regio Arnhem-Nijmegen, ook wel de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen;
- De ambities van de Groene Metropoolregio zijn:
    - doorgroeien naar een groene metropoolregio van internationale betekenis;
    - met een internationale voorbeeldfunctie op het gebied van circulariteit, samenleving, energie, voedselproductie, gezondheid en technologie;
    - dé circulaire topregio worden in Nederland en van Europa, in alle facetten van de leefomgeving;
    - en hét voorbeeld zijn voor een kwalitatieve groei met een goede balans tussen levendige stedelijkheid en ontspannen leefkwaliteit: ontspannen groeiregio in balans.
- Deze vraagstukken en ambities zijn opgenomen in de regionale agenda;
- De regionale agenda bestaat uit meerdere opgaven;
- We delen de urgentie om zo snel mogelijk met volle kracht stevige voortgang te boeken op de realisatie van de opgaven in de regionale agenda.

Afspraken

Ondergetekenden nemen deel aan de opgave Ontspannen regio en maken hiertoe met de Groene Metropoolregio, verder te noemen GMR, de volgende afspraken.

1. **Doel van de opgave**

   De ambitie van de opgave Ontspannen regio is om, in lijn met de visie van de Groene Metropoolregio, groei in balans te brengen met onze leefkwaliteit, een gezonde leefomgeving en aantrekkelijkheid van cultuur, erfgoed, recreatie, natuur en landschap. Dit doen we door in te zetten op duurzaam toerisme en recreatie, een goed voorzieningenniveau in onze centra, versterking, verbinding en uitbreiding van natuur, landschap en cultuurhistorische waarden en op het versterken van onze culturele infrastructuur.

2. **Resultaten van de opgave**
    a. De GMR voert ten behoeve van de regio de opgave Ontspannen regio uit zoals omschreven in de regionale agenda. De opgave Ontspannen regio bestaat uit de volgende speerpunten:
        i. speerpunt Duurzaam toerisme
        ii. speerpunt Bruisende binnensteden en krachtige kernen
        iii. speerpunt Groen-blauw raamwerk

iv. speerpunt Sterke culturele infrastructuur

b. Ten behoeve van de hierboven genoemde speerpunten voert de GMR de volgende activiteiten uit.

i. Binnen het speerpunt Duurzaam toerisme voert de GMR de volgende activiteiten uit:

1. Maken van een toeristisch profiel en een start maken met een toeristische marketingvisie op basis van het profiel;
2. Afstemmen opdrachtgeverschap uitvoeringsorganisaties, zoals TVAN;
3. Vitaliteitsonderzoek doen naar dag- en verblijfsrecreatie en een vitaliteitsaanpak maken;
4. Inzicht verkrijgen in recreatiedruk en stimuleren spreiding recreatiedruk;
5. Opstellen plan van aanpak wandel- en fietsroutenetwerk en een begin maken met de uitvoering daarvan.

ii. Binnen het speerpunt Bruisende binnensteden en krachtige kernen voert de GMR de volgende activiteiten uit:

1. Kennis delen op het gebied van het versterken van centra, o.a. over financieringsmogelijkheden voor projecten;
2. Maken van een regionale analyse van het netwerk van centra van kernen en benoemen van acties voor versterking van die centra.

iii. Binnen het speerpunt Groen-blauw raamwerk voert de GMR de volgende activiteiten uit:

1. Maken van een groen-blauw raamwerk: een kaart (met toelichting) van de huidige natuurgebieden, biodiversiteit, cultuurhistorisch erfgoed en landschapszones, het gebruik daarvan en de mogelijkheden voor versterking, verbinding en uitbreiding.

iv. Binnen het speerpunt Sterke culturele infrastructuur voert de GMR de volgende activiteiten uit:

1. Maken van een regionale visie culturele infrastructuur (incl. cultuureducatie);
2. Maken van afspraken met de provincie over financiering van de uitvoering van het Transformatievoorstel Cultuurregio 025 en het, binnen de afgesproken (financiële) kaders, uitvoeren van het Transformatievoorstel;
3. Maken investeringsplan voor de culturele infrastructuur voor na 2022.

3. Bijdrage

a. De gemeente draagt gedurende de looptijd van deze overeenkomst per kalenderjaar € 0,57 per inwoner bij aan de opgave. Voor de onderbouwing van dit bedrag wordt verwezen naar de uitwerking van de opgave in de regionale agenda.

b. De verantwoording over de inzet van middelen en de bereikte resultaten vindt plaats in het jaarverslag en in de jaarrekening van de Groene Metropoolregio.

4. Overig

a. Deze opgave heeft een looptijd tot en met 31 december 2022.
b. De afspraken in dit document fungeren als opgaveovereenkomst zoals bedoeld in artikel 27, lid 1 van de Regeling.
c. De opgave Ontspannen regio is nader uitgewerkt in de regionale agenda.
d. De Algemene voorwaarden Opgavenovereenkomsten zijn van toepassing.

Ondertekend op……., te…….

De gemeente Arnhem, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Berg en Dal, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Beuningen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Doesburg, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Druten, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Duiven, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Heumen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Lingewaard, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Montferland, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Mook en Middelaar, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Nijmegen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Overbetuwe, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Renkum, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Rheden, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Rozendaal, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Westervoort, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Wijchen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Zevenaar, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

en

De Regio Arnhem-Nijmegen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door zijn voorzitter, H.M.F. Bruls, handelend ter uitvoering van een besluit van het dagelijks bestuur d.d…… verder te noemen de “Groene Metropoolregio”

Opgaveovereenkomst Productieve regio 2022

Bestuurlijke overwegingen

- De regio staat voor grote maatschappelijke opgaven: op het gebied van verstedelijking, wonen, werk en bereikbaarheid, en nieuwe opgaven op het gebied van klimaatadaptatie, duurzaamheid, energietransitie, circulariteit en gezondheid.
- De 18 regiogemeenten hebben op 1 januari 2021 de Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen vastgesteld waarmee zij een openbaar lichaam hebben opgericht met de naam Regio Arnhem-Nijmegen, ook wel de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen;
- De ambities van de Groene Metropoolregio zijn:
    - doorgroeien naar een groene metropoolregio van internationale betekenis;
    - met een internationale voorbeeldfunctie op het gebied van circulariteit, samenleving, energie, voedselproductie, gezondheid en technologie;
    - dé circulaire topregio worden in Nederland en van Europa, in alle facetten van de leefomgeving;
    - en hét voorbeeld zijn voor een kwalitatieve groei met een goede balans tussen levendige stedelijkheid en ontspannen leefkwaliteit: ontspannen groeiregio in balans.
- Deze vraagstukken en ambities zijn opgenomen in de regionale agenda;
- De regionale agenda bestaat uit meerdere opgaven;
- We delen de urgentie om zo snel mogelijk met volle kracht stevige voortgang te boeken op de realisatie van de opgaven in de regionale agenda.

Afspraken

Ondergetekenden nemen deel aan de opgave Productieve regio en maken hiertoe met de Groene Metropoolregio, verder te noemen GMR, de volgende afspraken.

1. Doel van de opgave

Onze regio kent veel innovatiekracht en het vestigingskwaliteit van onze werklocaties scoort boven het landelijk gemiddelde. Tegelijkertijd zien we als opgave om de kwaliteiten van onze regio steviger te profileren en de economische potenties beter te benutten. We versterken onze inzet op innovatiekracht in de clusters Health, Hightech & Energy, de cross-over met Food en logistiek als onlosmakelijke voorwaarde. Dit legt de basis voor een sterke (inter)nationale positie en een goede productiviteit van toonaangevende bedrijven. Dit sterke economische profiel maakt onze regio interessant voor talenten. De ambitie is economische groei te faciliteren om te komen tot een forse banengroei in een goede balans met de leefkwaliteit in de regio.

Voor de langere termijn zetten we in op behoud en aantrekken van (nieuwe) bedrijvigheid in de regio. Op verschillende niveaus: van zelfstandigen en startups tot het MKB en internationals. We versterken de kwaliteiten van de werklocaties. We verbinden lokale bedrijven, instellingen en activiteiten aan de topsectoren en bieden synergievoordelen en ondersteuning bij het uitwerken van ideeën tot

concrete projecten. We zetten in op de kwaliteit van onze werklocaties, passend bij het DNA van de regio. We versterken de samenwerking met partijen in het onderwijs, gericht op een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt, passend bij de vraag van ondernemers en de skills van werknemers en werkzoekenden.

2. Resultaten van de opgave

a. De GMR voert ten behoeve van de regio de opgave Productieve regio uit zoals omschreven in de regionale agenda. De opgave Productieve regio bestaat uit de volgende speerpunten.
   i. Stimuleren ondernemerschap in het MKB
   ii. Human Capital: onderwijs en arbeidsmarkt
   iii. Doorontwikkeling van Health, Hightech & Energy tot (inter)nationale clusters
   iv. Versterking van duurzame logistiek
   v. Toekomstbestendige werklocaties

b. Ten behoeve van de hierboven genoemde speerpunten voert de GMR de volgende activiteiten uit. De activiteiten zijn uitgewerkt in de regionale agenda.

- Stimuleren ondernemerschap in het MKB
  1. De GMR voert het Programma Toekomstgericht Ondernemen uit;
  2. De GMR maakt voor het MKB het financiële landschap tot 1 miljoen zichtbaar;
  3. De GMR stimuleert innovaties en kennisdeling binnen het MKB door het faciliteren van ontmoeting.
- Human Capital: onderwijs en arbeidsmarkt. De GMR zet in op:
  1. Een triple helix Human Capital Akkoord ten behoeve van de uitvoering van de Human Capital Agenda (gereed in 2021);
  2. De meest resultaatgerichte instrumenten uit de Human Capital Agenda;
  3. Het leggen van verbinding tussen de behoefte van het MKB en het aanbod van arbeid;
  4. GMR geeft inzicht in mogelijke financieringsbronnen.
- Doorontwikkeling van Health, Hightech & Energy tot (inter)nationale clusters. De GMR verricht hier activiteiten ten behoeve van:
  1. Duidelijkheid over de betekenis van Health, Hightech & Energy voor regiogemeenten;
  2. Een versterkt innovatievermogen met lopende projecten;
  3. Ontwikkeling van technologie gedreven kennishubs.
- Versterking van duurzame logistiek
  1. De GMR zet in op een verkenning van de mogelijkheden om te komen tot een sluitende businesscase voor truckparking in de regio;
  2. De GMR gaat kansrijke bestaande initiatieven voor verduurzaming van de logistiek kennisdelen.
  3. De GMR zet in op de Oprichting 1 of 2 INTEREG projecten.

- Toekomstbestendige werklocaties
    1. De GMR geeft inzicht in de ruimtelijke ontwikkeling van de kansrijke clusters op basis van de Economische Monitor uit 2021;
    2. De GMR geeft een impuls aan duurzame energie en circulaire economie op bestaande werklocaties;
    3. De GMR voert activiteiten uit ter vergroening van werklocaties op basis van het Plan van Aanpak uit 2021.

3. Bijdrage

a. De gemeente draagt gedurende de looptijd van deze overeenkomst per kalenderjaar € 0,73,- per inwoner bij aan de opgave. Voor de onderbouwing van dit bedrag wordt verwezen naar de uitwerking van de opgave in de regionale agenda.
b. De verantwoording over de inzet van middelen en de bereikte resultaten vindt plaats in het jaarverslag en in de jaarrekening van de Groene Metropoolregio.

4. Overig

a. Deze opgave heeft een looptijd tot en met 31 december 2022.
b. De afspraken in dit document fungeren als opgaveovereenkomst zoals bedoeld in artikel 27, lid 1 van de Regeling.
c. De opgave Productieve regio is nader uitgewerkt in de regionale agenda.
d. De Algemene voorwaarden Opgavenovereenkomsten zijn van toepassing.

Ondertekend op……., te…….

De gemeente Arnhem, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Berg en Dal, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Beuningen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Doesburg, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Druten, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Duiven, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Heumen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Lingewaard, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Montferland, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Mook en Middelaar, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Nijmegen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Overbetuwe, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Renkum, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Rheden, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Rozendaal, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Westervoort, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Wijchen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Zevenaar, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

en

De Regio Arnhem-Nijmegen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door zijn voorzitter, H.M.F. Bruls, handelend ter uitvoering van een besluit van het dagelijks bestuur d.d…… verder te noemen de “Groene Metropoolregio”

Opgaveovereenkomst Verbonden regio 2022

Bestuurlijke overwegingen

- De regio staat voor grote maatschappelijke opgaven: op het gebied van verstedelijking, wonen, werk en bereikbaarheid, en nieuwe opgaven op het gebied van klimaatadaptatie, duurzaamheid, energietransitie, circulariteit en gezondheid.
- De 18 regiogemeenten hebben op 1 januari 2021 de Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen vastgesteld waarmee zij een openbaar lichaam hebben opgericht met de naam Regio Arnhem-Nijmegen, ook wel de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen;
- De ambities van de Groene Metropoolregio zijn:
    - doorgroeien naar een groene metropoolregio van internationale betekenis;
    - met een internationale voorbeeldfunctie op het gebied van circulariteit, samenleving, energie, voedselproductie, gezondheid en technologie;
    - dé circulaire topregio worden in Nederland en van Europa, in alle facetten van de leefomgeving;
    - en hét voorbeeld zijn voor een kwalitatieve groei met een goede balans tussen levendige stedelijkheid en ontspannen leefkwaliteit: ontspannen groeiregio in balans.
- Deze vraagstukken en ambities zijn opgenomen in de regionale agenda;
- De regionale agenda bestaat uit meerdere opgaven;
- We delen de urgentie om zo snel mogelijk met volle kracht stevige voortgang te boeken op de realisatie van de opgaven in de regionale agenda.

Afspraken

Ondergetekenden nemen deel aan de opgave Verbonden regio en maken hiertoe met de Groene Metropoolregio, verder te noemen GMR, de volgende afspraken.

1. **Doel van de opgave**

   Het waarborgen van de regionale en stedelijke bereikbaarheid, door een ombuiging naar meer gebruik van fiets en (H)OV op korte en langere afstand en een beter gebruik van bestaande infrastructuur. Dit zorgt voor duurzamere mobiliteit en lucht op het regionale wegennet. Wij zetten maximaal in op een structurele mobiliteitsaanpak.

2. **Resultaten van de opgave**
    a. De GMR voert ten behoeve van de regio de opgave Verbonden regio uit zoals omschreven in de regionale agenda. De opgave Verbonden regio bestaat uit de volgende speerpunten:
        i. Gebiedsgerichte corridoraanpak
        ii. Regionaal (snel)fietspadennetwerk
        iii. Hubs en knooppunten
        iv. Gedragsaanpak duurzame mobiliteit
        v. Verkeersveiligheid

b. Ten behoeve van de hierboven genoemde speerpunten voert de GMR de volgende activiteiten uit.
    i. Binnen het speerpunt gebiedsgerichte corridoraanpak voert de GMR de volgende activiteiten uit:
        1. De GMR maakt een vertaling voor de regiogemeenten van het Landelijk Toekomstbeeld OV 2040;
        2. De GMR maakt een analyse van de kansen en mogelijkheden voor het verbeteren van de spoorcorridor (A12) Randstad-Arnhem-Ruhrgebied;
        3. De GMR ondersteunt de regiogemeenten bij de planvoorbereiding van de projecten uit het actieplan Hoogwaardig Openbaar Vervoer;
        4. de GMR zorgt voor het opstellen van een multimodaal netwerkmanagementkader;
        5. de GMR ontwikkelt samen met de provincie Gelderland een nieuw regionaal multimodaal model;
        6. de GMR maakt afspraken over de korte termijnaanpak A50;
        7. De GMR ondersteunt en faciliteert gebiedsgerichte aanpakken, waaronder de A/N325, Oostflank Arnhem en Zuid/Westflank Nijmegen).
    ii. Binnen het speerpunt Regionaal fietspadennetwerk voert de GMR de volgende activiteiten uit:
        1. de GMR ontwikkelt een meerjarige geprioriteerde investeringsagenda;
        2. de GMR laat een verkenning uitvoeren naar de kansen en mogelijkheden voor een betere aansluiting van het utilitaire fietsnetwerk op het recreatieve fietsnetwerk;
        3. de GMR zorgt voor verkenningen naar potentiële snelle fietsroutes in de regio;
        4. De GMR ondersteunt de planvoorbereiding van de Westflankroute;
        5. De GMR zorgt voor een analyse intelligente verkeerslichtgen m.b.t. het stedelijk fietsnetwerk.
    iii. Binnen het speerpunt hubs en knooppunten voert de GMR de volgende activiteiten uit:
        1. de GMR ontwikkelt een meerjarige investeringsagenda voor hubs en knooppunten;
        2. de GMR laat een verkenning uitvoeren voor de 1e fase investeringsimpuls mobiliteitshubs;
        3. de GMR adviseert over de implementatie van de maatregelen rondom station Nijmegen;
        4. de GMR onderzoekt de benodigde/aanvullende maatregelen t.b.v. het project haltetaxiRRReis;
        5. de GMR zorgt voor het analyseren van de kansen en mogelijkheden voor fietsparkeren en gratis stallen.
    iv. Binnen het speerpunt gedragsaanpak duurzame mobiliteit voert de GMR de volgende activiteiten uit:

1. De GMR zorgt voor het programmamanagement en de realisatie van het uitvoeringsprogramma Slim & Schoon Onderweg;
2. De GMR ontwikkelt regionale campagnes;
3. De GMR analyseert mobiliteitsdata;
4. De GMR stimuleert de realisatie van innovatieve projecten, duurzame pilots en/of experimenten voor vernieuwende vormen van duurzame mobiliteit.

v. Binnen het speerpunt verkeersveiligheid voert de GMR de volgende activiteiten uit:
    1. de GMR ontwikkelt een meerjarige investeringsagenda voor verkeersveiligheid;
    2. De GMR initieert en coördineert regionale studies die bijdragen aan de kaders van het landelijke Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV);
    3. De GMR stelt een handleiding op over veilige landbouwroutes;
    4. De GMR analyseert de knelpunten rondom de verkeersveiligheid van pakketdiensten;
    5. De GMR ondersteunt en adviseert over de gedragsprojecten die staan in het werkplan van het Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Oost Nederland.

3. Bijdrage

a. De gemeente draagt gedurende de looptijd van deze overeenkomst per kalenderjaar € 1,30 per inwoner bij aan de opgave. Voor de onderbouwing van dit bedrag wordt verwezen naar de uitwerking van de opgave in de regionale agenda.
b. De verantwoording over de inzet van middelen en de bereikte resultaten vindt plaats in het jaarverslag en in de jaarrekening van de Groene Metropoolregio.

4. Overig

a. Deze opgave heeft een looptijd tot en met 31 december 2022.
b. De afspraken in dit document fungeren als opgaveovereenkomst zoals bedoeld in artikel 27, lid 1 van de Regeling.
c. De opgave Verbonden regio is nader uitgewerkt in de regionale agenda.
d. De Algemene voorwaarden Opgavenovereenkomsten zijn van toepassing.

Ondertekend op……., te…….

De gemeente Arnhem, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Berg en Dal, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Beuningen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Doesburg, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Druten, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Duiven, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Heumen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Lingewaard, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Montferland, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Mook en Middelaar, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Nijmegen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Overbetuwe, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Renkum, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Rheden, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Rozendaal, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Westervoort, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Wijchen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

De gemeente Zevenaar, rechtsgeldig vertegenwoordigd door of namens de burgemeester,

(naam) (handtekening)

en

De Regio Arnhem-Nijmegen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door zijn voorzitter, H.M.F. Bruls, handelend ter uitvoering van een besluit van het dagelijks bestuur d.d…… verder te noemen de “Groene Metropoolregio”

Algemene voorwaarden

Opgavenovereenkomsten

Gelet op artikel 33b, lid 1 onder d van de Wgr in het dagelijks bestuur van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen vastgesteld op 30 augustus 2021;

Gelet op artikel 27, lid 4 van de Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen in het algemeen bestuur van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen vastgesteld op 15 september 2021;

Ieder voor zover het zijn bevoegdheid betreft.

Inleiding

Deze Algemene voorwaarden Opgavenovereenkomsten (verder algemene voorwaarden) bevatten standaard bepalingen met betrekking tot de Opgaven waarop de gemeenten hebben ingetekend. Tevens vormen deze algemene voorwaarden een uitwerking van artikel 27, lid 4 van de Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen (verder de regeling). In de algemene voorwaarden leggen wij vast op welke wijze wij omgaan met een gemeente die wil deelnemen aan een reeds gestarte Opgave. En hoe wij omgaan met een gemeente die voor het verstrijken van de looptijd de deelname aan een Opgave wil beëindigen.

Deze algemene voorwaarden zijn van toepassing op alle Opgaveovereenkomsten die worden gesloten.

Artikel 1 Definities

In deze algemene voorwaarden en in de Opgaveovereenkomst wordt verstaan onder:

a. Bestuurlijk opdrachtgever: door het AB aangewezen bestuurder uit de regio met als taak om bestuurlijk sturing te geven aan de uitvoering van een Opgave;
b. Ambtelijk opdrachtgever: vertegenwoordigt via de netwerkdirectie de relatie naar de ambtelijke organisaties van de regiogemeenten;
c. Opgavemanager: programmamanager van de Opgave;
d. Bestuurlijk Opgaveteam: overlegorgaan bestaande uit de Bestuurlijk opdrachtgever en een bestuurlijk betrokkene per speerpunt van een Opgave tenzij hiervan in de Opgave nadrukkelijk is afgeweken;
e. Kernteam: team bestaande uit de Bestuurlijk opdrachtgever, Ambtelijk opdrachtgever en de Opgavemanager;
f. Opgaveorganisatie: netwerk waarbinnen de Opgave wordt uitgevoerd onder leiding van de Opgavemanager;
g. Groene Metropoolregio: het openbaar lichaam Regio Arnhem-Nijmegen, ook wel de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, zetelend te Elst, opgericht bij de Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen;
h. Opgave: verzameling van activiteiten gedurende een bepaalde periode vastgelegd in de Opgaveovereenkomst. De Opgave draagt bij aan het behalen van de ambities opgenomen in de regionale agenda;
i. Netwerkdirectie: de gemeentesecretarissen van de deelnemende gemeenten aan de Regeling en de directeur zoals bedoeld in artikel 23 van de Regeling;
j. Regeling: de Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen;
k. AB: het algemeen bestuur zoals bedoeld in artikel 7 van de Regeling;
l. Regiogemeenten: alle gemeenten die hebben ingetekend op een bepaalde Opgave;
m. Partijen: de Groene Metropoolregio en de Regiogemeenten per Opgave.

Artikel 2 Opgaveovereenkomst

1. Gemeenten besluiten over deelname aan een Opgave door ondertekening van de Opgaveovereenkomst. Dit is een Opgaveovereenkomst zoals bedoeld in artikel 27, eerste lid, van de regeling.

Artikel 3 Persoonsgegevens

1. Indien persoonsgegevens binnen de Opgave worden verwerkt dan gebeurt dat met in achtneming van de AVG en het privacybeleid van de Groene Metropoolregio.

Artikel 4 Bestuurlijk Opgaveteam

1. De vergaderingen van het Bestuurlijk Opgaveteam zijn niet openbaar.
2. De vergaderdata van het Bestuurlijk Opgaveteam worden vermeld op de website van de Groene Metropoolregio.
3. Tijdens elk overleg van het Bestuurlijk Opgaveteam zal de voortgang van de Opgave worden besproken.
4. Na elke vergadering van het Bestuurlijk Opgaveteam zal een kort verslag worden opgesteld over de voortgang van de Opgave. Dit verslag wordt geplaatst op de website van de Groene Metropoolregio.

Artikel 5 Informeren van de Regiogemeenten

1. Tijdens de raads- en collegeontmoetingen worden raads- en collegeleden geïnformeerd over de voortgang van de Opgaven en relevante ontwikkelingen.
2. AB-leden ontvangen digitaal het verslag zoals bedoeld in artikel 4, lid 4.

Artikel 6 Publiekrechtelijke bevoegdheden

1. De Regiogemeenten spannen zich in om de voor de uitvoering van de Opgaveovereenkomst benodigde publiekrechtelijke besluiten, zodanig vast te stellen dat de uitvoering van de Opgaveovereenkomst publiekrechtelijk maximaal wordt bevorderd.
2. Partijen bevorderen daarbij zoveel mogelijk, met inachtneming van wettelijke procedures en de te betrachten zorgvuldigheid ten opzichte van derden, dat de procedures tot het nemen van publiekrechtelijke besluiten met voortvarendheid worden doorlopen.
3. Indien de in het tweede lid bedoelde procedures ertoe leiden dat uitvoering van de Opgaveovereenkomst niet of niet op de door Partijen bij het aangaan ervan voorgestane wijze kan worden uitgevoerd, bezien Partijen of de Opgaveovereenkomst wijziging of (gedeeltelijke) beëindiging behoeft. Artikel 12 wordt hierbij in acht genomen.
4. De Regiogemeenten mandateren geen publiekrechtelijke bevoegdheden aan de Groene Metropoolregio tenzij dit nadrukkelijk in de Opgaveovereenkomst is vermeld.

Artikel 7 Uitsluiting aansprakelijkheid

1 De Groene Metropoolregio zal de Opgaven naar zijn beste vermogen uitvoeren en daarbij zorgvuldigheid betrachten ten opzichte van de Regiogemeenten en derden. Mocht een van de Partijen schade lijden door enige tekortkoming in de uitvoering van deze overeenkomst, dan blijft deze schade voor rekening van deze Partij.

2 Indien niet alle gemeenten de Opgaveovereenkomst ondertekenen, dan vrijwaren de andere gemeenten, de Regiogemeenten die de betreffende Opgaveovereenkomst wel hebben ondertekend, deze gemeenten voor alle aanspraken van Partijen of derden tot vergoeding van schade die samenhangt met of voortvloeit uit de Opgave.

3 De Regiogemeenten vrijwaren de Groene Metropoolregio tegen eventuele aanspraken van derden ter zake van schade door deze derden geleden ten gevolge van de uitvoering door de Groene Metropoolregio.

Artikel 8 Kansen

1 Indien zich tijdens de looptijd van de Opgave nieuwe kansen voordoen die passen binnen de doelstelling van de Opgaven, dan vindt hierover overleg plaats in het Bestuurlijk Opgaveteam.

Artikel 9 Financiën

1. Voor de Opgave wordt een begroting opgesteld. Deze is opgenomen in de regionale agenda. Deze begroting vormt de onderbouwing voor de hoogte van de bijdrage per Regiogemeente voor de Opgave en staat vast voor de looptijd van de Opgaveovereenkomst.
2. Voor het bepalen van het aantal inwoners per gemeente worden de meest recente CBS-cijfers gebruikt.
3. De Regiogemeenten betalen bij wijze van voorschot jaarlijks op 15 januari en op 15 juli de helft van de bijdrage zoals bedoeld in de Opgaveovereenkomst.
4. Indien aan een onderdeel van een Opgave slechts een deel van de Regiogemeenten meedoen vanwege een formeel beletsel, bijvoorbeeld omdat door het rijk of de provincie de betreffende gemeente is ingedeeld bij een andere regio, dan zal dit onderdeel van de Opgave niet voor rekening en risico van deze betreffende gemeente komen.
5. Indien sprake is van een situatie zoals bedoeld in het vierde lid, dan ontvangt de gemeente die niet meedoet aan dat onderdeel van de Opgave een korting op het tarief zoals opgenomen in de Opgaveovereenkomst.

Artikel 10 Geschillen

1 Indien er naar de mening van één van de Partijen sprake is van een verschil in inzicht omtrent de wijze waarop invulling wordt gegeven aan de Opgaveovereenkomst en/of de algemene voorwaarden treden Partijen zo spoedig mogelijk in onderling overleg over het gerezen geschil.
2 Indien er tussen Partijen in onderling overleg geen oplossing kan worden gevonden voor het in het voorgaande lid bedoelde geschil, wordt in onderling overleg een neutrale partij uitgenodigd om een niet-bindend oordeel te geven.
3 Op de Opgaveovereenkomst en de algemene voorwaarden is het Nederlands recht van toepassing

Artikel 11 Looptijd

1 De Opgaveovereenkomst treedt in werking met ingang van de dag na ondertekening van de Opgaveovereenkomst.
2 Indien de situatie zich voordoet dat niet alle gemeenten die deelnemen aan de regeling, intekenen op de Opgave, dan kunnen de begroting en de bijdrage zoals genoemd in het de Opgaveovereenkomst worden bijgesteld. In het Bestuurlijk Opgaveteam zal worden afgestemd of de Regiogemeenten opnieuw zal worden gevraagd om te besluiten over deelname.
3 Voor het einde van de Opgaveovereenkomst treden Partijen in overleg omtrent de afwikkeling van de baten en plichten die na de looptijd resteren. Ook wordt een evaluatie van de beleidsmatige doelen opgesteld.
4 Rechtsgevolgen die voortvloeien uit de Opgaveovereenkomst en die naar hun aard geacht worden door te werken of eventueel ontstaan na de beëindiging van de Opgaveovereenkomst, worden afgehandeld in overeenstemming met de Opgaveovereenkomst.

Artikel 12 Wijziging en opzegging Opgaveovereenkomst

1 De Opgaveovereenkomst kan slechts bij onderlinge schriftelijke overeenstemming tussen Partijen worden gewijzigd.

2 Op een tussentijdse opzegging door een van de Partijen, zijn artikel 15 en 16 van deze algemene voorwaarden van toepassing.

Artikel 13 Procedure van toetreding aan een Opgave

1 De gemeente die wil toetreden tot een reeds gestarte Opgave maakt dit schriftelijk kenbaar bij het AB. Dit is de start van deze procedure tot toetreding.
2 De Bestuurlijk opdrachtgever van de Opgave bevestigt de ontvangst daarvan schriftelijk.
3 De financiële, juridische, personele en organisatorische consequenties worden door de Bestuurlijk opdrachtgever in kaart gebracht. Op verzoek van de gemeente die toe wil treden, kan een onafhankelijke deskundige worden betrokken. Voor het bepalen van de hoogte van de toetredingskosten wordt artikel 14 gevolgd.
4 Het AB neemt een besluit over het al dan niet toe willen staan van toetreding door de gemeente die dat verzoek heeft gedaan en bij een positief besluit ten aanzien daarvan over de voorwaarden tot toetreding inclusief de toetredingskosten. Het AB betrekt hierbij het advies van de bestuurlijk opdrachtgever. Het instemmen van een AB-lid met het toetreden van de betreffende gemeente, heeft mede te gelden als instemming met het wijzigen van de Opgaveovereenkomst.
5 De Bestuurlijk opdrachtgever maakt het besluit alsmede de voorwaarden waaronder kan worden toegetreden, zoals bedoeld in lid 4, schriftelijk bekend aan de betreffende gemeente.
6 Indien de gemeente de toetredingskosten accepteert, ondertekent de toetredende gemeente de Opgaveovereenkomst. Indien het toetreden gevolgen heeft voor de begroting, dan wordt een wijziging van de Opgaveovereenkomst opgesteld welke door alle Partijen wordt ondertekend.

Artikel 14 Toetredingskosten

1 Voordat een gemeente formeel kenbaar maakt toe te willen treden tot een Opgave (het voornemen tot toetreden), kan de Bestuurlijk opdrachtgever verzocht worden te inventariseren welke voorwaarden en toetredingskosten zoals beschreven in artikel 13, lid 3, met toetreding gepaard gaan. Op basis hiervan wordt een quick scan gemaakt die een indicatief karakter heeft en waaraan de betreffende gemeente geen rechten kan ontlenen.
2 Alle kosten die met toetreding tot een Opgave gepaard gaan, inclusief een eventuele quick scan en het betrekken van een onafhankelijk deskundige, komen ten laste van de toetredende gemeente. Ook indien toetreding uiteindelijk niet doorgaat, zijn deze kosten verschuldigd. De Bestuurlijk opdrachtgever doet redelijkerwijs al het mogelijke om deze kosten voor de toetredende gemeente zo laag mogelijk te houden.
3 De toetredingskosten zijn opgebouwd uit eenmalige kosten op de startdatum: de noodzakelijke investeringen die ten behoeve van de start van de deelname worden gemaakt. Naast de toetredingskosten is de gebruikelijke jaarlijkse bijdrage verschuldigd. Dit is vastgelegd in de Opgaveovereenkomst.
4 Als sprake is van een reserve, wordt de toetredende gemeente verplicht naar rato een bedrag in de reserve te storten. Hierbij wordt ‘naar rato’ gedefinieerd als financiële bijdrage die de desbetreffende gemeente bij toetreding zou gaan leveren aan de Opgave, gedeeld door het totaal aan bijdragen aan de Opgave.
5 De betaling van de toetredingskosten vindt plaats in één termijn binnen één maand en is gelijk aan de toetredingsvergoeding.

Artikel 15 Procedure tot uittreding uit een Opgave

1 De uittredende gemeente maakt schriftelijk bij het AB kenbaar uit de Opgave te willen uittreden. Dit is de start van de procedure tot uittreding.
2 De Bestuurlijk opdrachtgever van de Opgave bevestigt de ontvangst daarvan schriftelijk.
3 De financiële, juridische, personele en organisatorische consequenties worden door de bestuurlijk opdrachtgever in kaart gebracht. Op verzoek van de gemeente die wil uittreden, kan een onafhankelijke deskundige worden betrokken. Voor het bepalen van de hoogte van de uittredingskosten wordt artikel 16 gevolgd.
4 Het AB neemt een besluit over de voorwaarden waaronder kan worden uitgetreden inclusief de uittredingskosten, waarbij de financiële, juridische, personele en organisatorische consequenties worden betrokken. Het AB betrekt hierbij het advies van de Bestuurlijk opdrachtgever.
5 De hoogte van de uittredingskosten wordt bekend gemaakt aan de gemeente met het verzoek tot uittreding.
6 De uittredende gemeente verzendt aan alle Partijen een formele opzegging en bevestigt daarbij dat ze bereid is de uittredingskosten te vergoeden.

Artikel 16 Uittredingskosten

1 Voordat een gemeente formeel kenbaar maakt uit een Opgave te willen treden, kan de Bestuurlijk opdrachtgever worden verzocht te inventariseren welke consequenties zoals beschreven in artikel 15, lid 3, met uittreding gepaard gaan. Op basis hiervan wordt een quick scan gemaakt die een indicatief karakter heeft en waaraan een gemeente geen rechten kan ontlenen.
2 Alle kosten die met uittreding uit een Opgave gepaard gaan, inclusief een eventuele quick scan en het betrekken van een onafhankelijk deskundige, komen ten laste van de uittredende gemeente. Ook indien uittreding uiteindelijk niet doorgaat, zijn deze kosten verschuldigd. De Bestuurlijk opdrachtgever doet redelijkerwijs al het mogelijke om deze kosten voor de uittredende gemeente zo laag mogelijk te houden.
3 De uittredingskosten zijn de kosten die te maken hebben met (de afbouw van) de overcapaciteit die kan ontstaan in de personele en de materiële sfeer. Deze komen ten laste van de uittredende gemeente en worden alleen in rekening gebracht als de gemeente daadwerkelijk besluit uit te treden. Basis voor de berekening van de uittredingskosten zijn de gemiddelde realisatiecijfers (afbouw opgaveorganisatie, aangegane verplichtingen per Opgave) van de drie jaar jaren voorafgaand aan het jaar waarin het voornemen tot uittreden kenbaar wordt gemaakt of indien niet voorhanden zo veel jaren als de Opgave al loopt.
4 De kosten die niet direct aan de uittredende partij kunnen worden toegerekend, worden berekend door totalen per kostensoort naar rato te berekenen. Hierbij wordt ‘naar rato’ gedefinieerd als financiële bijdrage van de desbetreffende gemeente aan de Opgave, gedeeld door totaal aan bijdragen aan de Opgave.
5 Als er sprake is van een reserve bij een Opgave, dan wordt deze naar rato in mindering gebracht op de te betalen uittredingskosten. Hierbij wordt ‘naar rato gedefinieerd als de financiële bijdrage van de desbetreffende gemeente aan de Opgave, gedeeld door totaal aan bijdragen aan de Opgave.
6 De regio doet redelijkerwijs al het mogelijke om de kosten voor de uittredende gemeente zo laag mogelijk te houden (geen nieuwe investeringsplannen, geen uitbouw formatie etc.).
7 De betaling van de uittredingskosten vindt plaats in één termijn binnen één maand en is gelijk aan de uittredingsvergoeding.

Artikel 17 Overige bepalingen

1 Dit besluit treedt in werking op de eerste dag na bekendmaking.

Aldus vastgesteld in het dagelijks bestuur van 30 augustus 2021:

De secretaris,

Drs. A. Joustra

De voorzitter,

Drs. H.M.F. Bruls

Aldus vastgesteld in het algemeen bestuur van 15 september 2021:

De secretaris,

Drs. H. Tiemens

De voorzitter,

Drs. H.M.F. Bruls

Raadsvoorstel

Gemeente ROZENDAAL

Onderwerp
Turap 3 2021

Adviseur	: A. van der Wiel	**Datum B&W**	: 5 oktober 2021
Programma	: N.v.t.	**Datum Raad**	: 2 november 2021
Portefeuillehouder	: S. Warmerdam	**Openbaar**	: **ja**

Aan de Raad

Aanleiding
Conform de financiële verordening wordt er drie keer per jaar een tussenrapportage aangeboden aan de raad.

Gevraagde beslissing
1. De derde tussenrapportage voor kennisgeving aan te nemen

Wat willen we bereiken?
De doelstelling is om de raad te informeren over de afwijkingen ten opzichte van de begroting.

Argumenten
Deze tussenrapportage laat een voordelig saldo zien van € 654.927. Het betreft bijna geheel incidentele oorzaken. Uitzondering hierop is de afwijking zoals gerapporteerd op het gemeentefonds. Deze is structureel. Na bijboeking op het begrotingssaldo resteert er voor 2021 een voorlopig voordelig saldo van € 611.277.

In de tussenrapportage kunt u een nadere beschrijving terugvinden.

Kanttekeningen
Niet van toepassing.

Wat mag het kosten?
Het voordelige saldo van deze tussenrapportage ad € 654.927 wordt verantwoord bij de post begrotingssaldo 2021.

Het college van burgemeester en wethouders,

Boele Boelens,
gemeentesecretaris

Ester Weststeijn,
burgemeester

Bijlage(n)
1. Turap 3

Raadsbesluit

Gemeente ROZENDAAL

De raad van de gemeente Rozendaal, gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 5 oktober 2021

Besluit:

1. De derde tussenrapportage voor kennisgeving aan te nemen

Aldus besloten in de openbare vergadering van de gemeenteraad van Rozendaal d.d. 2 november 2021

Klaas Schaap,
griffier

Ester Weststeijn,
burgemeester

Gemeente
ROZENDAAL

Turap 3 2021

Voorwoord en leeswijzer

Voor u ligt de derde tussenrapportage (Turap 3) van 2021. Deze tussenrapportage hebben wij vervroegd omdat er een aantal belangrijke afwijkingen te melden zijn. Het lijkt ons vanwege samenhang met de te behandelen begroting wenselijk u daar nu over te rapporteren en daarmee niet te wachten tot de raad van december.

Opzet

Alleen wanneer er sprake is van een afwijking wordt daar in het betreffende programma aandacht aan geschonken, zowel beleidsmatig als financieel. Wanneer dat niet het geval is, komt het programma in deze Turap ook niet voor.

De Turap wordt afgesloten met een totaaloverzicht van de financiële effect op het financieel meerjarig perspectief en zo nodig met een toelichting op de ontwikkeling van de vermogenspositie en de weerstandsratio.

5 oktober 2021

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Rozendaal,

de secretaris,	de burgemeester,
B. Boelens	drs. E. Weststeijn

Inhoudsopgave

VOORWOORD EN LEESWIJZER 1

PROGRAMMA'S 4

PROGRAMMA 0: BESTUUR EN ONDERSTEUNING 5
PROGRAMMA 5: OPENBAAR GROEN, SPORT, CULTUUR EN RECREATIE 5
PROGRAMMA 7: VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU 6
PROGRAMMA 8: VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ONTWIKKELING EN STEDELIJKE VERNIEUWING 6

RECAPITULATIE EN RESERVES 7

VERMOGENSPOSITIE EN WEERSTANDSRATIO 8

Programma’s

Programma 0: Bestuur en ondersteuning

Burgerzaken
Ook dit jaar blijven de opbrengsten van de huwelijken achter. Door de beperkingen van COVID19 hebben trouwlustigen hun huwelijk (wederom) uitgesteld. De kosten nemen navenant af.

Financieel effect
De opbrengst van de huwelijken wordt afgeraamd van € 20.000 naar € 7.000. De kosten voor huwelijken dalen van € 5.200 naar € 1.200.

Algemene uitkering uit het gemeentefonds
De septembercirculaire laat een voordelige bijstelling zien van ruim € 29.000. Voornaamste oorzaak hiervan is de uitkering van een voorschot van de ruimte onder het BCF plafond (€ 19.800). In feite is dit het deel van het btw-compensatiefonds waarvan verwacht wordt dat dat niet wordt gedeclareerd in 2021. Daarnaast is er voor de uitvoering van TONK (Tijdelijke ondersteuning noodzakelijke kosten) een toevoeging gedaan (€ 4.190). Voor cultuur, buurt en dorpshuizen is eveneens een coronacompensatie ontvangen (€ 3.800).

Financieel effect
De opbrengst uit het gemeentefonds wordt opgehoogd met € 29.000 naar € 2.766.000.

Overhead
Inhuur personeel en extern advies
Net als in de tweede tussenrapportage hebben we extra kosten gemaakt voor de inhuur van personeel en extern advies. Dit heeft onder andere de volgende oorzaken:

- Vervanging op het bestuurssecretariaat vanwege langdurig ziekteverzuim (door hersteldmelding wordt vervanging afgebouwd);
- Noodzakelijke inhuur specifieke ICT-expertise voor continuïteit en stabiliteit informatievoorziening (overdracht ICT-diensten van gemeente Rheden naar De Connectie, voorbereiding ICT-contracten met o.a. De Connectie, realisatie betrouwbare lijnverbinding burgerzaken);

De meerkosten bedragen per saldo beperkt tot € 34.970.

Financieel effect
De begrotingspost voor inhuur personeel stijgt met € 34.970 naar € 112.696.

Programma 5: Openbaar groen, sport, cultuur en recreatie

Openbaar groen en (openlucht) recreatie
In de begroting van 2021 is de post voor inhuur openbaar groen te hoog opgenomen. Verzuimd is bij de verschuiving van een deel van het budget van overhead naar groen de begroting op dit onderdeel aan te passen. Het betreft dezelfde correctie als is benoemd onder Programma 0.

Financieel effect
De post voor inhuur openbaar groen daalt met € 10.000 naar € 18.350.

Programma 7: Volksgezondheid en milieu

Huishoudelijk afval
De kosten voor de verwerking van afval vallen hoger uit dan begroot. Het gaat in totaal om een bedrag van € 29.820. Een deel van de verklaring is dat er als gevolg van een landelijke uitspraak een naheffing btw is betaald over de jaren 2015 t/m 2019 van in totaal € 9.000. Daarnaast zijn de kosten voor papierinzameling gestegen, worden er kosten gemaakt voor de afvoer van matrassen (nieuw), zijn de kosten voor de hondenpoepzakjes flink gestegen en moet klein chemisch afval na iedere openstelling worden afgevoerd. Voorheen werd klein chemisch afval verzameld en minder frequent afgevoerd.

Financieel effect
Deze begrotingspost wordt bijgesteld met € 28.000 naar een totaal van € 57.820.

Programma 8: Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening

Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)
De verkoop van de grond op de Steenhoek is in 2021 rondgekomen. Conform de voorschriften (BBV) moet de verkoopopbrengst worden verantwoord op het moment dat de akte bij de notaris is gepasseerd. Ten behoeve van de verkoop zijn ook wat kosten (€ 4.500) gemaakt welke hier worden verantwoord.

Financieel effect
De opbrengst van de grond op de Steenhoek van € 744.000 en de verkoopkosten van € 4.500 worden hier verantwoord.

Basisregistraties openbare ruimte
Rozendaal heeft de werkzaamheden voor de BAG (basisregistratie adressen en gebouwen) en BGT (basisregistratie grootschalige topografie) bij de gemeente Rheden belegd. De gemeente Rheden heeft deze werkzaamheden inmiddels ondergebracht bij De Connectie waardoor ook de werkzaamheden voor Rozendaal naar De Connectie zijn overgegaan. Omdat De Connectie deze werkzaamheden nu voor Rozendaal uitvoert zijn wij in overleg getreden om tot een nieuwe afspraak te komen. In deze afspraak zijn naast de BAG en BGT-werkzaamheden ook de werkzaamheden voor Woz gegevensbeheer, werkzaamheden in verband met de nieuwe adminstratieplicht op grond van de Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen (monumentenstatus) en het aanleveren van kaartmateriaal (luchtfoto's) meegenomen. Voor de onderdelen BGT, Wkpb, Woz-gegevensbeheer en grotendeels het kaartmateriaal levert de huidige samenwerking met De Connectie meerkosten op ten opzichte van die met Rheden. Dat is deels doordat er nieuwe werkzaamheden onder vallen, maar voor een belangrijk deel ook doordat de gemeente Rheden in het verleden niet alles in rekening heeft gebracht bij Rozendaal.

Financieel effect
De begrotingspost voor Basisregistraties Openbare ruimte stijgt hiermee met € 26.500 naar € 34.500.

Bouwen en wonen
De opbrengsten voor de omgevingsvergunningen bouwen blijven flink achter bij de begroting. Dit jaar zijn vooral veel aanvragen voor kleine verbouwingen binnengekomen. Naast de negatieve invloed van COVID19 is er rekening gehouden met de aanvraag van bouwvergunningen op De Del. Deze zijn enigszins vertraagd.

Financieel effect
De opbrengst van de omgevingsvergunningen bouwen wordt bijgesteld van € 60.900 naar € 25.900.

Recapitulatie en reserves

Financiële samenvatting

In onderstaande tabel zijn alle afwijkingen samengevat en afgezet tegen het begrotingssaldo.

	2021
Bijgesteld begrotingssaldo (t/m turap 2)	**-43.650**
Programma 0	
Huwelijken kosten	4.000
Huwelijken opbrengsten	-13.000
Inhuur personeel	-34.970
Inhuur openbare werken	10.000
Gemeentefonds	29.000
Programma 5	
Inhuur personeel	10.000
Programma 7	
Afvalverwerking/inzameling	-28.000
Programma 8	
Verkoopopbrengst grond Steenhoek	743.897
Verkoopkosten Steenhoek	-4.500
Uitvoeringskosten basisregistraties openbare ruimte	-26.500
Opbrengst omgevingsvergunningen bouwen	-35.000
Bijgesteld begrotingssaldo (tm turap 3)	**611.277**

Vermogenspositie en weerstandsratio

In onderstaande tabel is een actueel overzicht van het vermogen opgenomen. De tweede kolom bevat de feitelijke stand per 31-12-2020 (conform jaarrekening) plus de vastgestelde stortingen 2021. In de derde kolom zijn de claims opgenomen. Dit betreffen raadsbesluiten op reserves die niet of niet geheel uitgevoerd zijn. De vijfde kolom geeft daarmee in feite de beschikbare stand per reserve weer.

	1-1-2021			beschikbaar
A. Algemene reserve				
Vrije algemene reserve	4.323.250	538.964	1	3.784.286
subtotaal A	**4.323.250**	**538.964**		**3.784.286**
B. Bestemmingsreserves				
Reserve monumenten	25.959	0		25.959
Reserve sociaal domein	620.154	267.860	2	352.294
Vervangingsreserve inventaris gemeentehuis	89.253	0		89.253
Reserve digitalisering	173.400	129.000	3	44.400
Reserve fietspaden	147.551	0		147.551
Reserve wegen	92.187	0		92.187
Reserve begraafplaats	18.913	0		18.913
Reserve dekking kapitaallasten	4.426.960	185.064	4	4.241.896
Reserve energietransitie	318.277	318.277	5	0
subtotaal B	**5.912.654**	**900.201**		**5.012.453**
C. Voorzieningen				
Voorziening riolering	952.000	0		952.000
Voorziening wachtgeld/pensioen wethouders	369.464	0		369.464
subtotaal C	**1.321.464**	**0**		**1.321.464**
Totaal	**11.557.368**	**1.439.165**		**10.118.203**

1 Dit betreft de (rest)kredieten voor: Verandermanagement € 25k, bestemmingsplannen 13k, omgevingswet 36k, bestemmingsplan Steenhoek 16K, aansluiting DSO 10K, geluid/camera raadszaal 42K, omgevingsvisie 56K, verkeersveiligheid/klimaat 38K, verkeersmaatregelen 79K, Pinkenberg 88K, energietransitie 102K, beplanting Steenhoek 15k en enkele kleinere posten.
2. Dit betreft de bijdrage doelgroepenbad en het krediet inhuur sociaal domein
3. Dit betreft de glasvezelverbinding voor de gemeentelijke organisatie en de aanschaf DMS.
4. Dit betreffen de afschrijvingslasten die conform de systematiek uit deze reserve worden onttrokken
5. Dit betreft de reeds beschikbaar gestelde kredieten voor de energietransitie en de subsidieregeling voor inwoners.

Weerstandsratio

Bij elke turap geven we ook de weerstandsratio aan. Het risicoprofiel is conform de meest recente begroting of jaarrekening (dat zijn de twee momenten in het jaar dat het profiel geactualiseerd wordt). Voor het weerstandsvermogen geldt het bedrag van de algemene reserve uit de derde kolom van bovenstaande tabel.

Weerstandsvermogen		Beschikbaar		Benodigd
Structureel	A	10.000	B	120.000
Incidenteel	C	3.678.188	D	127.500
Totaal	E	3.688.188	F	247.500
Structureel (A/B)		0,08		
Incidenteel (C/D)		28,85		
Totaal (E/F)		14,90		

De gemeente Rozendaal is hiermee uitstekend in staat om financiële tegenvallers op te vangen zonder dat het voorzieningenniveau in gevaar uitkomt. Bij materiële tegenvallers van structurele aard is er zodoende ook voldoende tijd om de maatregelen in kaart te brengen die nodig zijn om een structureel evenwicht tot stand te brengen.

Raadsvoorstel

Gemeente ROZENDAAL

Onderwerp
Comptabiliteit

Contactpersoon	: A. van der Wiel	**Datum B&W**	: n.v.t.
Programma	: Paragraaf 4 Financiering	**Datum Raad**	: 2 november 2021
Portefeuillehouder	: S. Warmerdam	**Openbaar**	: ja

Aan de Raad

Aanleiding
Achterliggend treft u aan het concept-besluit tot wijzigingen op de investerings- en financieringsstaat/begrotingswijziging 2021 als gevolg van voorstellen met financiële consequenties.

Gevraagde beslissing
De investerings- en financieringsstaat / begrotingswijzigingen voor bovengenoemd dienstjaar te wijzigen als aangegeven in de bij dit besluit behorende begrotingswijziging (nr. 2021-10 en 11)

Burgemeester en wethouders van Rozendaal,

Boele Boelens,
Secretaris

Ester Weststeijn,
Burgemeester

Bijlage(n)
2 Begrotingswijzigingen

De raad van de gemeente Rozendaal

Besluit:

De investerings- en financieringsstaat / begrotingswijzigingen voor bovengenoemd dienstjaar te wijzigen als aangegeven in de bij dit besluit behorende begrotingswijziging (nr. 2021-10 en 11).

Aldus besloten in de openbare vergadering van de gemeenteraad van Rozendaal 2 november 2021.

Klaas Schaap,
Griffier

Ester Weststeijn,
Burgemeester

Begrotingswijziging

Begrotingsjaar:	2021
Nummer:	10
Datum raadsbesluit:	2 november 2021
Onderwerp:	Turap 3

Exploitatie

Lasten		**€**	**Baten**	
GRB/kstnsoort:	600203/43822	-4.000	GRB/kstnsoort:	600203/83700
Omschrijving	kosten huwelijken		Omschrijving	Opbr huwelijksleges
GRB/kstnsoort:	600402/43510	34.970	GRB/kstnsoort:	600701/84310
Omschrijving	Inhuur personeel		Omschrijving	Algemene uitkering
GRB/kstnsoort:	600411/43516	-10.000	GRB/kstnsoort:	682010/83100
Omschrijving	Inhuur openbare werken		Omschrijving	Opbr Steenhoek
GRB/kstnsoort:	605700/43516	-10.000	GRB/kstnsoort:	608300/83700
Omschrijving	Inhuur openbare werken		Omschrijving	Opbr. Bouwvergunnin
GRB/kstnsoort:	607300/43822	28.000		
Omschrijving	Afvalverwerking/inzameling			
GRB/kstnsoort:	608200/43203	4.500		
Omschrijving	Verkoopkosten Steenhoek			
GRB/kstnsoort:	608301/43821	26.500		
Omschrijving	BAG uitvoeringskosten			
GRB/kstnsoort:	600111/47100	654.927		
Omschrijving	Saldo begroting			
Totaal		**724.897**	**Totaal**	

€
-13.000
29.000
743.897
-35.000
gen
724.897

Begrotingswijziging

Begrotingsjaar:	2021
Nummer:	11
Datum raadsbesluit:	2 november 2021
Onderwerp:	Masterplan Veluwezoom Rheden-Rozendaal

Exploitatie

Lasten		**€**	**Baten**	
GRB/kstnsoort:	602100/43802	30.000	GRB/kstnsoort:	601002/871000
Omschrijving	Masterplan Veluwezoom		Omschrijving	Onttr. Algemene reserve
Totaal		**30.000**	**Totaal**	

Balansmutatie

Lasten		**€**	**Baten**	
			balansrekening	04000/47100
			Omschrijving	Onttr. Algemene reserve
Totaal		**0**	**Totaal**	

€
30.000
e
30.000

€
-30.000
e
-30.000

Raadsvoorstel

Gemeente ROZENDAAL

Onderwerp
Programmabegroting 2022 en Meerjarenbegroting 2023-2025

Adviseur	: Bas Pelgrum	**Datum B&W**	: 12 oktober 2021
Programma	: Financiën	**Datum Raad**	: 2 november 2021
Portefeuillehouder	: Simon Warmerdam	**Openbaar**	: ja

Aan de Raad

Aanleiding
De Programmabegroting 2022-2025 kent dezelfde uitgangspunten als de Kadernota. Deze uitgangspunten zijn samen te vatten in de woorden 'behoedzaam koers houden'. *Koers houden*, omdat we blijven zorgen voor een sluitend meerjarenperspectief, we gestaag doorwerken aan de uitvoering van de laatste onderdelen van het coalitieakkoord en van genomen raadsbesluiten, en we aan het op orde brengen van de organisatie. *Behoedzaam*, omdat we in het licht van de komende gemeenteraadsverkiezingen kiezen voor een vrijwel beleidsneutrale programmabegroting en we een aantal opgaven hebben (Energietransitie, Transitievisie Warmte, Omgevingswet, sociaal domein, bedrijfsvoering) die op termijn structureel dekking vragen.

Gevraagde beslissing
1. De Programmabegroting 2022 en Meerjarenbegroting 2023-2025 vast te stellen.

Wat willen we bereiken?
Met de Programmabegroting 2022-2025 stelt de raad het programma en de beoogde resultaten voor het komende jaar vast en voorziet deze van een sluitend financieel meerjarenperspectief.

Argumenten
1.1 *Behoedzaam en sluitend meerjarig perspectief*
In de behoedzame aanpak begroten we vooral die zaken die we als onvermijdelijk zien en waarvan we een concreet effect voorzien. Daarnaast zetten we hiermee in op ontwikkelingen die randvoorwaardelijk zijn voor het overdragen van een gezonde (financiële) organisatie aan volgende colleges. Het gaat daarbij in het bijzonder om de verdere ontwikkeling van de organisatie met aspecten als digitalisering en het versterken van de interne controle. Door de nadruk op deze aspecten te leggen komen we tot een sluitend meerjarenperspectief.

1.2 *Koers houden met het coalitieakkoord en raadsbesluiten*
We houden koers omdat we gestaag doorwerken aan de uitvoering van de laatste onderdelen van het coalitieakkoord en van genomen raadsbesluiten, en we aan het op orde brengen van de organisatie. Voorbeelden van de thema's waarmee we aan de slag gaan zijn het uitvoeringsprogramma energietransitie, planmatige aanpak wegen en bomen, sociaal domein, warmtevisie en toekomstbestendige organisatie.

Kanttekeningen
1. *Behoedzaam meerjarig perspectief met een winstwaarschuwing*

Hoewel de meerjarige begrotingssaldi ruimte lijken te bieden voor nieuw beleid, geven we als college nadrukkelijk een winstwaarschuwing. In deze begroting hebben we alleen uitgaven opgenomen die we in al de kadernota hebben aangekondigd, waarover de raad sindsdien heeft besloten, óf die we nu op ons af zien komen en waarvan we de consequenties op inhoud en financiën vrij exact kunnen duiden. We verwachten vanaf 2022 echter structurele meerkosten die van deze positieve saldi negatieve kunnen maken. We denken bij deze kosten aan de organisatie van het sociaal domein, de Digitale Agenda en de gevolgen van de klimaatadaptatie voor met name het onderhoud aan de openbare ruimte. Het past bij het budgetrecht van de raad om hierin straks een integrale afweging te maken. Wat ons betreft ligt dit het meest voor de hand na de coalitievorming bij de komende verkiezingen in de kadernota en/of in de begroting.

Wat gaan we daarvoor doen?
Na vaststelling door uw raad van de Programmabegroting versturen wij deze naar de provincie. Intern gaan wij de begroting gebruiken als basis voor een meer planmatige werkwijze in de P&C- en de personeelscyclus.

a) Planning
N.v.t.

b) Evaluatie
De werkwijze rond de P&C-cyclus (kadernota, begroting, turaps, jaarrekening) zal met betrokkenen (ambtelijk, college en in het presidium) worden geëvalueerd.

Wat mag het kosten?
N.v.t.

Het college van burgemeester en wethouders,

Boele Boelens,	Ester Weststeijn,
gemeentesecretaris	burgemeester

Bijlage(n)
1. Programmabegroting 2022-2025

Raadsbesluit

Gemeente ROZENDAAL

De raad van de gemeente Rozendaal, gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 12 oktober 2021

Besluit:

1. De Programmabegroting 2022 en Meerjarenbegroting 2023-2025 vast te stellen.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de gemeenteraad van Rozendaal d.d. 2 november 2021.

Klaas Schaap,
griffier

Ester Weststeijn,
burgemeester

Gemeente ROZENDAAL

Programmabegroting 2022-2025

Voorwoord

De Programmabegroting 2022-2025 kent dezelfde uitgangspunten als de Kadernota. Deze uitgangspunten zijn samen te vatten in de woorden 'behoedzaam koers houden'. *Koers houden*, omdat we blijven zorgen voor een sluitend meerjarenperspectief, we gestaag doorwerken aan de uitvoering van de laatste onderdelen van het coalitieakkoord en van genomen raadsbesluiten, en aan het op orde brengen van de organisatie. *Behoedzaam*, omdat we in het licht van de komende gemeenteraadsverkiezingen kiezen voor een vrijwel beleidsneutrale programmabegroting en we een aantal opgaven hebben (Energietransitie, Transitievisie Warmte, Omgevingswet, sociaal domein, bedrijfsvoering) die op termijn structureel dekking vragen.

Sinds de vaststelling van de Kadernota heeft de wereld niet stil gestaan. We hebben een aantal onontkoombare nieuwe ontwikkelingen verwerkt in de programmabegroting. De belangrijkste hiervan zijn de uitkomsten van de Septembercirculaire van het Rijk, hogere uitvoeringskosten ICT en een verschuiving in de kosten op het sociaal domein. Per saldo resulteert dit in een positief meerjarig begrotingssaldo.

	2022	2023	2024	2025
Meerjarig begrotingssaldo	51.570	18.991	30.155	88.079

Winstwaarschuwing
Hoewel deze saldi ruimte lijken te bieden voor nieuw beleid, geven we als college nadrukkelijk een winstwaarschuwing. In deze begroting hebben we alleen uitgaven opgenomen die we in al de kadernota hebben aangekondigd, waarover de raad sindsdien heeft besloten, óf die we nu op ons af zien komen en waarvan we de consequenties op inhoud en financiën vrij exact kunnen duiden. We verwachten vanaf 2022 echter structurele meerkosten die van deze positieve saldi negatieve kunnen maken. We denken bij deze kosten aan de organisatie van het sociaal domein, de Digitale Agenda en de gevolgen van de klimaatadaptatie voor met name het onderhoud aan de openbare ruimte. Het past bij het budgetrecht van de raad om hierin straks een integrale afweging te maken. Wat ons betreft ligt dit het meest voor de hand na de coalitievorming bij de komende verkiezingen in de kadernota en/of in de begroting.

Behoedzame en koersvaste aanpak
Het voorgaande heeft ons gebracht tot een behoedzame en koersvaste aanpak voor deze begroting. Dit betekent dat in deze begroting alleen uitgaven staan die we als onvermijdelijk zien en waarvan we een concreet effect voorzien. Daarnaast houden we koers dor te werken aan de randvoorwaarden voor het overdragen van een gezonde (financiële) organisatie aan volgende colleges. De belangrijkste ontwikkelingen voor 2022 in het fysieke en sociale domein en in de bedrijfsvoering lichten we hieronder toe.

Fysiek domein
Samen met onze inwoners zetten we in 2022 op Rozendaalse schaal stappen naar een toekomst met duurzame energie. We werken verder aan de Uitvoeringsagenda Energietransitie en gaan aan de slag met de Transitievisie Warmte. Daarnaast gaan we inventariseren welke maatregelen nodig zijn om ons dorp voor te bereiden op de klimaatadaptatie. Dit geldt bijvoorbeeld een aanpak om onze bomen meer klimaatbestendig te laten zijn. Verder brengen we in kaart hoe we tot een meerjarenaanpak voor het wegenonderhoud komen. Hierbij doen we voorstellen voor de opgetreden meerkosten voor beklinkering. De invoering van de Omgevingswet is een ander onderwerp dat in 2022 aandacht zal vragen.

Sociaal Domein
In het sociaal domein blijft verandering de constante. We verwachten de eerste resultaten te zien van het investeren in de sociale basis, waarmee we in navolging van de gemeente Rheden de zelfredzaamheid van inwoners willen stimuleren. Hierdoor vindt er een verschuiving plaats van maatwerk naar algemene voorzieningen. Een andere belangrijke ontwikkeling is dat we samen met Rheden de samenwerkingsafspraken over de dienstverlening in het sociaal domein in 2022 herzien. Dit moet een meer passende bekostigingsstructuur en verbeterde samenwerkingsrelatie opleveren tussen Rheden en Rozendaal. Tot slot werken we in 2022 aan een

toekomstbestendige Rozendaalse organisatie van het sociaal domein. We verwachten eind 2021 hierover een advies.

Bedrijfsvoering
Ook in 2022 blijven we werken aan het orde brengen én houden van de bedrijfsvoering. Naast de continue aandacht voor meer grip, professioneel opdrachtgeverschap, planmatig werken en goed werkgeverschap, willen we de organisatie van de informatiefunctie/ICT en van het sociaal domein in Rozendaal vormgeven. Juist deze gebieden vragen een impuls van het opdrachtgeverschap en deze competenties moeten terugkomen in de wijze waarop wij het informatie- en het sociaal domein inrichten. Deze twee onderdelen vormen bouwstenen voor een toekomstbestendige, gezonde organisatie die meerwaarde levert voor bestuur en bestuurden.

Laatste begroting van de huidige coalitie
Deze begroting is de laatste van de huidige bestuursperiode. Met voldoening kijkt het college van B&W terug op de resultaten die wij samen met u als raad geboekt hebben. Én we kijken ernaar uit om door te werken aan de afronding van het coalitieakkoord. Met deze begroting denken wij een goede basis te hebben gelegd voor een nieuwe, stabiele bestuursperiode.

12 oktober 2021

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Rozendaal,

de secretaris,	de burgemeester,
B. Boelens	drs. E. Weststeijn

Inhoudsopgave

OPBOUW EN LEESWIJZER **5**

PROGRAMMA'S **7**

Programma 0: Bestuur en ondersteuning 8
Programma 1: Veiligheid 16
Programma 2: Verkeer en vervoer 19
Programma 3: Economie 21
Programma 4: Onderwijs 23
Programma 5: Openbaar groen, sport, cultuur en recreatie 28
Programma 6: Sociaal domein 32
Programma 7: Volksgezondheid en milieu 41
Programma 8: Volkshuisvesting, ruimtelijke ontwikkeling en stedelijke vernieuwing 45

FINANCIEEL MEERJARIG PERSPECTIEF **52**

Recapitulatiestaat en overzicht Algemene dekkingsmiddelen 53
Ontwikkeling financieel meerjarig perspectief ..... **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.**

PARAGRAFEN **55**

Inleiding 55
Paragraaf 1 Lokale heffingen 56
Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 59
Meerjarig overzicht van Reserves en Voorzieningen 64
Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen 67
Paragraaf 4 Financiering 69
Paragraaf 5 Bedrijfsvoering 71
Paragraaf 6 Verbonden partijen 78
Paragraaf 7 Grondbeleid 84
Paragraaf 8 Informatieveiligheid 85

FINANCIËLE OVERZICHTEN **88**

Geprognosticeerde balans 89
Investeringsstaat 89
Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves 90
EMU-saldo 90
Incidentele baten en lasten 91

Opbouw en leeswijzer

In vervolg op de Kadernota geven wij met deze begroting de verbetering van de P&C-cyclus verder vorm. In deze begroting staan wij – meer specifiek dan voorheen - stil bij de sturende vragen:
- wat we willen bereiken;
- wat gaan we daarvoor doen;
- wat mag het kosten.

Hierbij willen wij als college zo scherp mogelijk beschrijven wat de opdracht van de raad is voor 2022. Zo gaan we meer expliciet in op de aandachtspunten voor het komende jaar door deze af te zetten tegen de reguliere aanpak. Hiermee willen wij de raad in staat stellen om de kaders helder vorm te geven, prioriteiten te stellen en uiteindelijk ook om effectiever de controlerende taak uit te oefenen. Wij laten deze begroting uitwerken in ambtelijke werkprogramma's. Hiermee willen wij komen tot een maar planmatige en projectmatige aanpak van activiteiten.

Met deze aanpak zetten wij een vervolgstap gezet in een ontwikkelproces van de P&C-cyclus die jaren in geleden in gang is gezet. Dat omvat ook de ambitie om de andere P&C-documenten (waaronder de tussenrapportages) een sterker evaluatief karakter te geven. De nieuwe opzet is een ontwikkelproces, waarin het college de raad uitdrukkelijk uitnodigt om mee te denken over de wijze waarop de P&C-cyclus nog beter kan bijdragen aan een scherp geformuleerde maatschappelijke resultaten.

Het college is van oordeel dat deze begroting een goede basis biedt om ook de toekomstige jaarstukken, en zo nodig de tussentijdse rapportages verder te ontwikkelen. Tevens zijn de laatste aanbeveling van de commissie BBV (Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten) toegepast.

De begroting bestaat grofweg uit 4 delen:
- de programma's;
- het financieel meerjarig perspectief;
- de paragrafen;
- de financiële overzichten.

Programma's
In de acht programma´s wordt een uiteenzetting gegeven over het te voeren beleid en zijn ook de baten en lasten per taakveld inzichtelijk gemaakt. We volgen in onze programma-indeling en taakvelden de indeling uit het BBV. Deze uniforme indeling helpt om tot betrouwbare informatie voor interne sturing en externe vergelijkbaarheid te komen. Onderdeel van die indeling is de voorgeschreven uitwerking van de volgende vragen:

1. *Wat willen we bereiken?*

Bij de eerste W-vraag: 'wat willen we bereiken' zijn op hoofdlijn de te behalen doelen opgenomen.

2. *Wat gaan we daarvoor doen?*

Hier wordt geconcretiseerd welke acties er in 2022 (of verder) nodig zijn om te bereiken wat onder vraag 1 als doel geformuleerd is.

3. *Wat mag het kosten?*

De financiële implicaties worden in beeld gebracht, daar waar mogelijk (ook in tabelvorm) afgezet tegen de uitgangspunten in de Kadernota.

Tot slot wordt per Programma geconsolideerd inzicht gegeven in:
- de baten en lasten van de meeste recente jaarrekening;
- de baten en lasten van het huidige jaar (stand turap 2 van 2020);
- de baten en lasten van het aankomende begrotingsjaar;
- de baten en lasten van de drie jaren daaropvolgend.

Tevens wordt inzicht geboden in de onttrekkingen en toevoegingen aan reserves die betrekking hebben op het programma, en geven we een toelichting op relevante afwijkingen ten opzichte van de vorige meerjarenbegroting.

Beleidsindicatoren
Onder de programmainformatie worden de voorgeschreven wettelijke beleidsindicatoren per programma uitgewerkt en zo nodig toegelicht (vanaf pagina 50). Deze wettelijke indicatoren hebben nauwelijks raakvlak met de opgaven die we in de programma's beschrijven. Voor de leesbaarheid worden de beleidsindicatoren daarom niet weergegeven bij de programma-informatie maar in een losse Bijlage wettelijke beleidsindicatoren. Om de cijfers iets meer in perspectief te plaatsen is ook het gemiddelde van gemeenten < 25.000 inwoners opgenomen.

Verbonden partijen
Binnen elk programma wordt in de lopende tekst benoemd welke verbonden partijen een bijdrage aan het programma leveren. Deze Verbonden partijen worden in lijn met de voorschriften uit het BBV geconsolideerd behandeld in de Paragraaf Verbonden partijen.

Financieel Meerjarig Perspectief
In dit hoofdstuk wordt een samenvatting gegeven van alle lasten en baten op de programma's. Daarnaast wordt inzicht geboden in de financiële ontwikkeling van het meerjarig perspectief, eventuele investeringen en de manier waarop daar invulling aan kan worden gegeven.

Paragrafen
In de paragrafen worden vanuit een dwarsverband op de programma's diverse onderwerpen behandeld doe de bedrijfsvoering in brede zin betreffen. Het gaat in de paragrafen niet om de 'wat', maar om de 'hoe-vraag'. Er zijn zeven voorgeschreven paragrafen:

- hoe gaan we om met belastingen (lokale heffingen) (paragraaf1)?
- hoe worden risico's beheerst en welk effect heeft dat op het weerstandsvermogen (paragraaf 2)?
- hoe onderhouden we onze bezittingen en openbare ruimte (paragraaf 3)?
- hoe lopen de geldstromen en onze vermogenspositie (paragraaf 4)?
- hoe is de bedrijfsvoering geregeld (paragraaf 5)?
- met wie vormen wij verbonden partijen en hoe zijn de afspraken geregeld (paragraaf 6)?
- hoe is ons grondbeleid (paragraaf 7)?

We hebben een achtste, niet verplichte, maar wel gewenste, paragraaf hieraan toegevoegd over informatieveiligheid en privacy:

- hoe waarborgen wij de beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van onze (digitale en fysieke) informatie en hoe gaan wij om met persoonsgegevens (paragraaf 8)?

Financiële overzichten
Tot slot zijn er een aantal overzichten opgenomen die door het BBV worden voorgeschreven en die vooral voor de provinciaal toezichthouder relevante informatie bevatten.

Programma’s

Programma 0: Bestuur en ondersteuning

0.1 Reguliere aanpak

Wat willen we bereiken?
Binnen dit programma geven we vorm en inhoud aan de ondersteuning van het gemeentebestuur (gemeenteraad en college van B&W). Deze ondersteuning door de organisatie is de voorwaarde om de in andere programma's beschreven maatschappelijke resultaten te boeken. We beogen het gemeentebestuur in staat te stellen op efficiënte, transparante en democratische wijze besluiten te nemen en de gemeenteraad om invulling te kunnen geven aan zijn kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol. Op basis van afspraken met de raad werken we volgens het concept van een 'beheergemeente 2.0'. Daaronder verstaan we dat we op een kostenbewuste, wendbare en moderne wijze voldoen aan de wettelijke verplichtingen, waarbij we in afstemming van de raad een 'plus' kunnen aanbrengen (de 2.0). De primaire ambitie is om onze wettelijke taken goed uit te voeren.

Dit programma vertoont enige overlap met de (verplichte) paragraaf Bedrijfsvoering en overige paragrafen zoals Informatieveiligheid en Privacy. Waar dit programma zich meer op de kaders voor de beleidsmatige inzet richt (wat willen we bereiken, wat gaan we daarvoor doen en wat mag het kosten) voorziet de paragraaf Bedrijfsvoering in achtergronden en cijfers die ingaan op de aanpak om meer grip te krijgen op risico's van financiële en juridische aard.

Wat gaan we daarvoor doen?
In de reguliere taakuitvoering komen elk jaar onderdelen terug die continue aandacht vragen:

- **Bestuur & democratie**: het gaat hier om de 'standaard' processen en procedures, die waarborgen dat onze bestuursorganen raad, college van B&W en de burgemeester als zelfstandig bestuursorgaan op efficiënte, transparante en democratische wijze functioneren. De aanschaf van een systeem om structureel de raads- en commissievergaderingen live uit te kunnen zenden in 2021, draagt hier aan bij.
- **Organisatie**: de staande ambtelijke organisatie voert, al dan niet door aansturing in het netwerk, de wettelijke taken uit. In veel gevallen is daarvoor samenwerking met Rheden en in de regio noodzakelijk. De uitvoering van onder meer de belastingtaken, de sociaal domeintaken, een deel van de basisregistraties of financiële administratie zijn uitbesteed. Voor een sterke en wendbare organisatie is verandering en nieuwe ontwikkeling een constante.
- **Constructieve partner in de regio**: we werken samen in de regio, omdat we als kleine gemeente als geen ander de meerwaarde ervaren van het bundelen van krachten. Of dit nu gaat om de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (GMRAN), MGR Sociaal Domein Midden-Gelderland, of in de samenwerking met Rheden: wij stellen ons op als een soms kritische, maar bovenal constructieve partner. Hoewel wij ambtelijk niet of nauwelijks capaciteit kunnen inzetten op regionale opgaven, leveren wij met onze bestuurders een volwaardige bijdrage. Bij de uitvoering van onze taken overwegen we voortdurend wat de beste manier is om deze te organiseren. Vooralsnog kiezen we hierbij niet voor één exclusieve samenwerkingspartner maar voor die partner(s) waar de taak het beste past.
- **Open bestuursstijl**: we werken actief aan goede lokale verbindingen tussen burger en bestuur (burgerparticipatie), zowel op het niveau van individuele projecten, als in het algemeen (in 2020 en 2021 bijvoorbeeld via 'Buurt aan Tafel' en 'Samen Oplopen'). Daarnaast werken we aan een vlotte, transparante (digitale) ontsluiting van gemeentelijke informatie. Door te investeren in trainingen 'helder schrijven' verbeteren we ook de communicatie met de inwoners.
- **Adequate dienstverlening**: we spannen ons in voor (publieks)dienstverlening aan de inwoners van Rozendaal en overige klanten, die aansluit bij de verwachtingen die onze klanten daarover hebben. Een belangrijk onderdeel van de dienstverlening die we aan inwoners en overige klanten bieden is de dienstverlening aan de balie van ons gemeentehuis. Tot deze reguliere werkzaamheden behoren het verstrekken van identiteitsdocumenten, rijbewijzen, het organiseren van verkiezingen en de uitvoering van wettelijke verplichtingen voor registratie van persoonsgegevens. Het gaat daarbij om de uitvoering van regelingen zoals het Besluit Burgerlijke stand en de wet Basisregistratie Personen (BRP). Daarbij is inherent aan de werkzaamheden veel aandacht voor aspecten van informatieveiligheid en privacy.

- **Informatievoorziening en digitalisering (overhead**): wij streven naar een stabiele ICT-omgeving waarbij wij door gerichte maatregelen de risico's rondom de informatieveiligheid en de privacybescherming weten te minimaliseren. Daarnaast willen wij met onze digitale dienstverlening blijven inspelen op de eisen die onze omgeving aan de gemeente stelt. Zie ook de paragraaf Informatieveiligheid en privacy.
- **Uitvoering Wet Vennootschapsbelasting (Vpb)**: op grond van de Wet Vpb laten we de aangifte vennootschapsbelasting door een gespecialiseerd bureau doen. De verwachting is dat we binnen de € 150.000 blijven. Na afronding van project De Del kan bepaald worden wat de totale verplichting is. Resterende ontwikkeling waar we belasting over dienen af te dragen betreft de opbrengsten van de afvalverwerking (niet-zijnde reinigingsrechten). Het gaat daarbij naar verwachting om zeer marginale kosten.
- **Post onvoorzien:** Deze post handhaven we op het niveau van voorgaande jaar.

Wat mag het kosten?
We voorzien dat de hier beschreven staande aanpak past binnen de staande organisatie en dat zodoende geen aanvullende middelen noodzakelijk zijn. Over de kostenontwikkeling die het gevolg zijn van samenwerkingen in de regio, of met andere gemeenten wordt in de inhoudelijke programma's 1 tot en met 8 vermelding gemaakt, indien er relevante ontwikkelingen zijn. Voor het overige wordt in de paragraaf verbonden partijen toegelicht wat de vooruitzichten zijn over 2022 in begrotingstechnische zin. Voor een nadere toelichting en een compleet overzicht van verbonden partijen wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

0.2 Nieuwe ontwikkelingen

De volgende ontwikkelingen vragen in 2022 in het bijzonder aandacht:

Bestuur & democratie
Wat willen we bereiken?
Een krachtig bestuur en goede democratische besluitvorming.

Wat gaan we daarvoor doen?
- Het organiseren van gemeenteraadsverkiezingen: op 16 maart 2022 vinden er gemeenteraadsverkiezingen plaats. Het is onze taak deze op een toegankelijke en rechtmatige wijze te organiseren. Door onduidelijkheden over de coronamaatregelen volgend voorjaar bestaat er nog onzekerheid over hoe deze georganiseerd gaan worden. De kans bestaat dat er bijvoorbeeld weer meerdaagse verkiezingsdagen uitgeschreven worden. Uitwijken naar een andere locatie en meer stembureauleden veroorzaken extra kosten.
- Het naar wens van de raad (c.q. partijen) ondersteunen bij de vorming van een nieuw coalitie- of raadsakkoord: in de periode na de verkiezingen willen we graag in overleg met uw raad c.q. de partijen die een nieuw coalitie gaan vormen, bespreken hoe wij u vanuit de organisatie kunnen faciliteren in het proces naar uw coalitie- of raadsakkoord.
- Inwerken nieuwe raads- en commissieleden: we faciliteren graag, in samenwerking met de griffie, bij een 'inwerkprogramma' (op gepaste Rozendaalse schaal), om eventuele nieuwe raads- en commissieleden snel op vlieghoogte te krijgen.
- Het college van B&W als onderdeel van een lerende organisatie: periodiek hebben wij als college strategische sessies over belangrijke thema's. Daarin is nadrukkelijk ruimte voor leren en ontwikkelen met het oog op de rol van het college in het samenspel met de raad en een organisatie in ontwikkeling.

Wat mag het kosten?
Bovenstaande ontwikkelingen vergen weliswaar speciale aandacht in 2022, maar passen vooralsnog binnen de staande budgettaire kaders. Afhankelijk van extra veiligheidsmaatregelen gaat de organisatie van verkiezingen wellicht meer geld kosten. Deze eventuele meerkosten ramen we niet, omdat vanwege de huidige ontwikkeling in de coronapandemie onvoorzienbaar is welke maatregelen noodzakelijk zijn. Als blijkt dat nadere maatregelen nodig zijn voor de organisatie van de verkiezingen waarvoor geen dekking is (uit rijksbijdrage of anderszins), volgt hierover nadere besluitvorming. De overige activiteiten vinden plaats binnen reguliere budgetten en capaciteit.

Toekomstbestendige organisatie

Wat willen we bereiken?

De ontwikkeling naar een uitvoeringsgerichte organisatie heeft geleid tot vergaande uitbesteding van taken. We zien dat er nog een forse opgave ligt voor de organisatie om ook in de toekomst de meerwaarde te laten betekenen voor Rozendalers. Dat geldt zeker ook in het versterken van de bedrijfsvoering. We stellen ons daarom de volgende doelen:

- we ontwikkelen een professionele, eigentijdse organisatie door middel van een organisatieontwikkelingstraject.
- we willen de Planning- & Controlcyclus verder verbeteren.
- we willen het opdrachtgeverschap versterken.
- we willen voor de gemeenteraadsverkiezingen in beeld hebben wat structureel nodig is op de vlakken mens, organisatie, ICT en eigentijdse werkomgeving.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Het **organisatieontwikkelingstraject** met klantgerichtheid, resultaatgerichtheid en samenwerkingsgerichtheid als de leidende sturingsprincipes, wordt in 2022 voortgezet.
- De huidige begroting en de afgelopen Kadernota zijn voorbeelden van de verbeterslag die we maken in de **P&C-cyclus**. De teksten zijn puntiger en meer resultaatgericht. We zetten deze ontwikkeling voort en breiden deze uit door in 2022 ook de tussenrapportages en de jaarrekening hierin mee te nemen.
- Wij versterken het **opdrachtgeverschap** door bij onze belangrijkste uitbestede taken, zoals het sociaal domein en andere taken bij Rheden en de ICT bij De Connectie, beter te sturen op de beoogde resultaten en de daarbij behorende middelen. Wij herzien in 2022 (waar nodig) de dienstverleningsovereenkomsten voor onze belangrijkste uitbestede taken (Rheden, De Connectie en de MGR Sociaal Domein Midden-Gelderland); waar onderdelen ontbreken, vullen we deze aan. Door periodieke voortgangsgesprekken gaan wij hier actief op sturen. Met raadsinformatiebijeenkomsten en rapportages komt de raad in positie om de eigen rol bij deze ontwikkelingen te pakken.
- Vanuit de visie van beheergemeente 2.0 brengen wij in beeld wat de **randvoorwaarden** (organisatie, ICT, eigentijdse werkomgeving) zijn om deze visie volwaardig op de lange termijn in de praktijk te brengen. Op enkele kwetsbare plaatsen is versterking van het personeelsbestand vereist om hetzij te voldoen aan wettelijke verplichtingen (P&O), hetzij om cruciale kwetsbaarheden op te kunnen vangen (Inhuur financiën en ziekte en flexibele schil). Om tot de minimale gewenste kwaliteit in de uitvoering te komen is op een aantal plaatsen nadere uitwerking nodig hoe het takenpakket er uitziet en welke interne capaciteit, dan wel externe afspraken noodzakelijk zijn. Dit speelt concreet in het sociaal domein en rondom digitalisering en informatievoorziening. Daarvoor worden in 2021 inventarisaties gemaakt van de omvang van het takenpakket en de gewenste mate van regie op de uitvoering. Hiervoor is actief samenspel vereist tussen raad, college en organisatie, omdat de inhoudelijke verwachtingen van de raad als opdrachtgever leidend zijn voor de organisatiestructuur (vorm volgt inhoud).

Wat mag het kosten?

De volgende resultaten willen wij vooralsnog oppakken binnen bestaande capaciteit en budgetten:

- het vormgeven van een professionele, eigentijdse organisatie;
- het verbeteren van de Planning- & Controlcyclus;
- het versterken van het opdrachtgeverschap;
- het in beeld brengen van randvoorwaarden voor een toekomstbestendig Rozendaal doen wij vooralsnog met de staande organisatie, maar een toekomstbestendige organisatie zal waarschijnlijk structureel en substantieel extra kosten met zich meebrengen.

Constructieve partner in de regio

Wat willen we bereiken?

Wij willen door goede samenwerking in de regio samen meer bereiken en invloed houden op ontwikkelingen die direct of indirect lokaal van invloed zijn.

Wat gaan we daarvoor doen?
Voor wat betreft de Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen (GMRAN) wordt 2022 het eerste jaar waarin we werken vanuit de nieuwe Regionale Agenda. De raad heeft in de zomer van 2021 de intentie uitgesproken te participeren in de vijf Opgaven. In het najaar van 2022 krijgt de raad de gelegenheid om definitief in te tekenen voor de Opgave-overeenkomsten voor het jaar 2023.

Wat mag het kosten?
Voor de GRMAN zijn de kosten van het regiobureau en de deelname aan de vijf Opgaven reeds verwerkt in de begroting.

Open bestuursstijl
Wat willen we bereiken?
De samenleving verandert, inwoners hebben directer toegang tot informatie en willen actiever betrokken worden bij (beleids)ontwikkelingen die hen direct aangaan. De rol van de gemeente verandert daardoor. In Rozendaal zijn de inwoners zeer betrokken bij de gemeente. Niet voor niets wordt het gemeentebestuur gevormd uit louter plaatselijke partijen. We willen de sterke verbinding die het gemeentebestuur heeft met de Rozendalers en haar partners in de regio behouden en waar mogelijk versterken.

In de relatie met onze inwoners werken wij langs drie lijnen:
1. Een kracht van onze kleine gemeente is de nabijheid bij onze inwoners: we weten wat er speelt en handelen daarnaar;
2. Het verhelderen van de kaders voor burgerparticipatie: door hier samen met de raad afspraken over te maken wordt inwoners duidelijk wat ze van participatie en inspraak mogen verwachten.
3. We onderzoeken de mogelijkheden voor vormen van digitale inwonersparticipatie (bijvoorbeeld met een burgerpanel).

Wat gaan we daar voor doen?
- De staande aanpak om als open bestuur te functioneren betreft onder meer de inzet van de Buurt aan Tafel-gesprekken. Maar meer en meer wordt van een open overheid ook een digitaal toegankelijke overheid gevraagd. Om daaraan te voldoen wordt – in samenhang met de opgave tot verbeterde dienstverlening en digitalisering geïnvesteerd om te voldoen aan de **Wet open overheid** (Woo), die als opvolger van de Wet openbaarheid van bestuur vereist dat overheden niet langer passief, maar ook vaker actief informatie (digitaal) toegankelijk maken.
- We willen daarom ook voldoen aan de moderne eisen van **digitale toegankelijkheid** van onze website.
- Verbeterde **burgerparticipatie** bij een omgevingsaanvraag is een belangrijk doel van de komende Omgevingswet. De aanpak daarvoor is dan ook onderdeel van de implementatie van die Omgevingswet, Programma 8. Zo zal specifiek voor de Omgevingswet in 2022 participatiebeleid worden opgesteld. Waarbij ook de nu geldende Inspraakverordening moet worden herzien.

Wat mag het kosten?
Kosten die we maken om te voldoen aan de Woo worden gedekt uit rijksmiddelen. Daarbij gaat het vooral om de investering in het DMS waar de raad op 21 september mee heeft ingestemd. Voor de digitale toegankelijkheid vallen de kosten onder het reeds geraamde bedrag voor de website. Kosten voor de herziening van het participatiebeleid vallen binnen Programma 8 en worden voorzien te passen binnen de staande capaciteit.

Dienstverlening en Burgerzaken
Wat willen we bereiken?
In aansluiting op de eisen en wensen van onze omgeving (rijksoverheid, maar vooral inwoners en overige klanten) willen we adequate (inclusief digitale) diensten verlenen.

Wat gaan we daarvoor doen?
Om in het tempo van onze omgeving te voldoen aan de moderne eisen aan gemeenten op het vlak van dienstverlening zijn een aantal investeringen noodzakelijk. Aan de volgende zaken geven we in 2022 prioriteit:

- *Klantgerichte dienstverlening:* Op basis van de enquête die in de herfst van 2021 is uitgezet onder inwoners van Rozendaal beogen we eind 2021/begin 2022 tot een aanpak te komen voor verbeterde dienstverlening voor de inwoners van Rozendaal. De focus ligt daarbij op een voor Rozendaal goede verhouding tussen fysieke en digitale dienstverlening. De openingstijden van het gemeentehuis zijn daarbij onderwerp van evaluatie. De aanpak voor de dienstverlening wordt in het eerste kwartaal van 2022 voor besluitvorming uitgewerkt.
- *Verbeterde digitale dienstverlening:* Als overheid wordt van ons verwacht dat we enkele minimale stappen zetten in de digitale dienstverlening. Het gaat daarbij onder meer om het digitaal beschikbaar stellen van producten en de daarvoor randvoorwaardelijke invoering van DigiD. Ook gaat het om een verbeterde website die voldoet aan moderne eisen van (digitale) toegankelijkheid.
- *Afsprakensysteem:* Om de interne werkprocessen te verbeteren en de klant gerichter tot dienst te kunnen zijn investeren we in 2022 in een digitaal afsprakensysteem. Inwoners van Rozendaal en andere klanten kunnen zo langskomen op het moment dat hen uitkomt en worden beter geholpen, omdat onze medewerkers zich op de afspraak kunnen voorbereiden.
- *ICT Burgerzaken:* Voor de bedrijfsvoering binnen het onderdeel Burgerzaken is digitale beschikbaarheid en uitwisselbaarheid van informatie meer en meer een randvoorwaarde. Gedane investeringen in ondersteunende ICT-pakketten waaronder voor de organisatie van verkiezingen leiden meerjarig tot een lichte kostentoename.
- *Toename rijbewijzen en reisdocumenten:* Voor de komende jaren wordt een significante toename voorzien van de af te handelen rijbewijzen en reisdocumenten. De belangrijkste verklaring daarvoor is dat van een groot aantal documenten komend jaar de termijn van geldigheidsduur verstrijkt.

Wat mag het kosten
- Voor de aanpak dienstverlening verwachten we op dit moment geen extra kosten.
- De structurele kosten van DigiD betreffen de controle op de beveiliging (‘auditing’) bedragen € 5.000. Dit valt onder de post informatiebeveiliging.
- Voor de verbeterde website wordt een bedrag opgenomen van € 14.000 vanaf 2023.
- De aanschaf van een digitaal afsprakensysteem past naar verwachting binnen de bestaande begroting.
- Toegenomen kosten digitale dienstverlening bedraagt structureel € 7.000, waarmee de post burgerzaken wordt opgehoogd.
- De toename in af te handelen rijbewijzen en reisproducten levert extra baten op van € 26.700.

Informatievoorziening en digitalisering
Wat willen we bereiken?
De doelstellingen van de digitale agenda voor 2022 zijn:
- de digitale dienstverlening verbeteren;
- de risico’s in de bedrijfsvoering verminderen;
- de bedrijfsvoering te moderniseren en verbeteren.

Wat gaan we daarvoor doen?
We stellen eind 2021 een digitale agenda op waarmee we de uitdagingen en opgaven voor Rozendaal vanwege de digitalisering oppakken. Voor 2022 voorzien we op basis van die agenda een ambitieus programma, dat bestaat uit de volgende onderdelen:
- realisatie van een verbeterde website en invoering van DigiD;
- invoering van een Document Managementsysteem (DMS);
- inrichting van de organisatie van het informatie-domein (i-domein).

Voor de inrichting van de organisatie van het i-domein gaat het enerzijds om de noodzakelijke aanpak om de **ICT-infrastructuur** (daarbij gaat het om zaken als serverbeheer en verbindingscapaciteit) op orde te brengen. Dat is nu nog onvoldoende het geval en daartoe zullen we extra inzet moeten plegen in het restant van 2021 en in 2022. In 2021 is op basis van noodzakelijk extern advies in kaart gebracht welke investeringen noodzakelijk zijn om de Rozendaalse infrastructuur veilig en betrouwbaar te organiseren. Daartoe zijn in ieder geval nadere afspraken met partners zoals De Connectie en PinkRoccade noodzakelijk.

Daarnaast betekent het veranderende ICT-landschap dat de **(interne) organisatie** moet meeveranderen. Ook daar richt de externe advisering zich op. Welke rollen moeten in een moderne gemeente die zich aan landelijke standaarden voor informatievoorziening en beveiliging wil houden, zoals de gemeentelijke model-architectuur (GEMMA en de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) voor de inrichting en aansturing. Over de verdere ontwikkeling van de organisatie van de informatievoorziening zal eind 2021, of in Q1 van 2022 nadere besluitvorming aan de raad worden voorgelegd.

Wat mag het kosten?
- De noodzakelijk structurele kosten ten aanzien van de ICT-infrastructuur zijn verwerkt in deze begroting. Kosten ten aanzien van de informatievoorziening worden daar waar het direct gerelateerd is aan een specifiek bedrijfsproces, zoals Burgerzaken, geboekt onder dat betreffende taakveld. Voor het overige (bedrijfsbrede processen) worden de ICT-kosten geboekt onder het taakveld overhead. Voor het overzicht over de kosten Overhead en specifiek ICT, zie paragraaf Bedrijfsvoering. Het totaalbedrag voor ICT kent een kleine toename van € 168.000 naar € 173.000.
- De kosten voor de verbeterde website en de invoering van DigiD zijn bij de Kadernota al opgenomen voor deze begroting. De invoering van het DMS is op basis van raadsbesluitvorming op 21 september 2021 verwerkt in deze begroting.
- De digitale agenda zal met name op het vlak van verbeterde infrastructuur (incidenteel) en organisatie (structureel) tot meerkosten leiden. De aanpak voor de digitale agenda wordt nader uitgewerkt en ter besluitvorming voorgelegd aan de raad.

Algemene dekkingsmiddelen
Wat willen we bereiken?
Sluitende meerjarenbegroting, conform eisen van de provinciaal toezichthouder.

Wat gaan we daarvoor doen?
De uitkering in het gemeentefonds is het belangrijkste dekkingsmiddel voor de Rozendaals begroting. We hebben daarover in de Kadernota een positief effect opgenomen van een toename van € 15 per inwoner vanaf 2023 door de herverdeling van het gemeentefonds. Dat effect zal op basis van recente berichten in ieder geval tot 2026 doorwerken. Daarnaast is in deze begroting het verwachte positieve effect van extra gelden voor de Jeugdzorg verwerkt. Daarbij hanteren we in de meerjarenbegroting de 75%-aanname van het Rozendaalse deel van de toegezegde € 1.3 miljard aan gelden voor de jeugd.

Wat mag het kosten?
Deze aannames zijn al verwerkt in de Kadernota.

Versterken interne controle
Wat willen we bereiken?
We willen meer grip ontwikkelen op de uitvoering. Daarbij gaat het – vanwege de komende wettelijk verplichte rechtmatigheidsverantwoording (door het college), in het bijzonder om de vraag of de uitgaven rechtmatig tot stand komen.

Wat gaan we daarvoor doen?
In 2022 gaan we de volgende aanpak verder uitwerken.
- Uitvoering ontwikkeling interne controle. Het betreft de uitvoering van extern advies voor de verbeterde procesinrichting (met samenwerkingspartners) en de inrichting van verbijzonderde interne controle op de meest risicovolle processen.
- Vormgeven passende organisatie. Het gaat om de vraag welke organisatie nodig is oom (structureel) te voldoen aan de nieuwe wettelijke verplichting.
- Herziene kaderstelling door de raad. Kaders, zoals het controleprotocol en de financiële verordening zullen in 2022 herzien moeten worden.

Bovenstaande aanpak wordt in samenwerking met de controlecommissie verder uitgewerkt. Voor nadere toelichting, zie de paragraaf Bedrijfsvoering.

Wat mag het kosten?
Op basis van externe advisering is een raming gehanteerd voor de meerjaarlijkse kosten die nodig zijn voor de genoemde aanpak. Deze kosten zijn verwerkt in de Kadernota.

Overzichtstabel mutaties t.o.v. Kadernota

	2022	2023	2024	2025
Cijfers primitieve begroting 2021-2024	**1.337.144**	**1.355.904**	**1.358.013**	**1.369.018**
Effect meerjarig mutaties bij Kadernota	-1.607	4.423	31.096	74.718
Stand Kadernota	**1.335.537**	**1.360.327**	**1.389.109**	**1.443.736**
Verschil Kadernota - begroting	**38.651**	**-6.326**	**14.630**	**-30.818**
Verklaring:				
Algemene uitkering sept. Circ.	86.800	71.300	71.600	80.500
In dienst Adviseur RO	-78.500	-80.306	-81.992	-83.960
Geen inhuur Adviseur RO	54.600	55.400	56.200	56.200
Burgerzaken ICT	-28.000	-28.000	-28.000	-28.000
Hogere storting vz pensioenen	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
Gas/licht/water gemeentehuis	-6.000	-6.000	-6.000	-6.000
Reisdocumenten/rijbewijzen per saldo	8.000	8.000	8.000	8.000
Verkiezingen ICT	-4.000	-4.000	-4.000	-4.000
Correctie inhuur openbare werken	12.000	12.000	12.000	12.000
Gelders archief	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
Overige mutaties	8.751	-19.721	1.822	11.078

Nadere toelichting:
Algemene uitkering september circulaire
Het meerjarige positieve effect wordt grotendeels verklaard door de toename in het accres (compensatie prijsstijgingen). In het eerste jaar wordt een extra positief effect verklaard door het bevriezen van de opschalingskorting.

Invulling vacature RO
De permanent invulling van de vacature RO is gerealiseerd. Hierdoor wordt het salarisbudget verhoogd en het inhuurbudget daalt. Een deel van het inhuurbudget was verwerkt in de verschillende kredieten van de projecten.

Burgerzaken ICT/ Verkiezingen ICT
Door de ontvlechting van de ICT zijn de ICT kosten voor alle burgerzakenapplicaties nu goed apart inzichtelijk te maken. Conform de voorschriften worden deze kosten op dit taakveld verantwoord. Voorheen werden deze kosten bij overhead (ICT) verantwoord.

Storting pensioenen
De gemeente Rozendaal dient een voorziening voor pensioenen aan te houden voor gewezen wethouders. Door de lage rekenrente de laatste jaren is de storting hoger dan gebruikelijk was. Derhalve is deze storting in de begroting verhoogd.

Nutsvoorzieningen gemeentehuis
In de vorige begroting zijn de kostenbesparingen als gevolg van de geïnstalleerde zonnepanelen te rooskleurig ingeschat. De prijsstijgingen van energie zorgen er mede voor dat deze begrotingspost moet worden opgehoogd.

Reisdocumenten/rijbewijzen
Een inventarisatie van de vervangingsvraag de komende jaren zorg voor een toename van de kosten en opbrengsten, wat per saldo tot een voordelig resultaat leidt.

Correctie inhuur openbare werken
In de begroting over 2021 is het budget voor inhuur van de medewerkers groen van Scalabor verschoven. Daarbij is verzuimd het budget aan te passen. Dat wordt hiermee gecorrigeerd.

Gelders archief
Reeds eerder is uw raad geïnformeerd over de andere bekostigingssystematiek van het Gelders Archief. Dit wordt in de begroting 2022 verwerkt.

0.3 Financiële consolidatie

	Werkelijk 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025
Baten						
0.1 Bestuur	0	0	0	0	0	0
0.2 Burgerzaken	23.545	26.650	38.715	38.203	61.434	62.854
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	210.123	10.550	10.960	11.120	11.280	11.440
0.4 Overhead	26.850	28.500	27.262	27.622	27.982	28.342
0.5 Treasury	90.448	68.970	65.720	55.920	56.000	56.500
0.61 OZB woningen	373.323	392.110	391.377	397.248	403.206	409.254
0.62 OZB niet-woningen	57.763	54.051	59.331	60.221	61.124	62.041
0.64 Belastingen overig	0	0	0	0	0	0
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	2.603.580	2.670.064	2.912.421	2.943.600	3.008.923	3.106.014
0.8 Overige baten en lasten	0	0	0	0	0	0
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	0	0	0
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten						
totaal baten	**3.385.632**	**3.250.895**	**3.505.786**	**3.533.934**	**3.629.950**	**3.736.445**
Lasten						
0.1 Bestuur	434.476	403.874	439.782	447.912	455.512	464.900
0.2 Burgerzaken	9.749	11.520	50.270	53.860	64.955	66.180
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	25.879	0	0	0	0	0
0.4 Overhead	1.656.752	1.467.005	1.680.964	1.717.684	1.745.519	1.771.490
0.5 Treasury	0	0	0	0	0	0
0.61 OZB woningen	3.309	39.122	30.576	31.034	31.500	31.972
0.62 OZB niet-woningen	0	0	0	0	0	0
0.64 Belastingen overig	0	0	0	0	0	0
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	0	0	0	0	0	0
0.8 Overige baten en lasten	0	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	4.795	0	0	0	0	0
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten						
totaal lasten	**2.134.960**	**1.931.520**	**2.211.592**	**2.260.490**	**2.307.486**	**2.344.542**
Saldo van baten en lasten	**1.250.672**	**1.319.375**	**1.294.195**	**1.273.444**	**1.322.464**	**1.391.903**
0.10 Mutaties reserves (onttrekking)	138.958	24.456	28.589	27.816	27.286	27.207
0.10 Mutaties reserves (toevoeging)	49.521	6.686	6.686	6.686	6.686	6.686
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**89.437**	**17.770**	**21.903**	**21.130**	**20.600**	**20.521**
Geraamd resultaat	**1.340.109**	**1.337.145**	**1.316.098**	**1.294.574**	**1.343.064**	**1.412.423**

Programma 1: Veiligheid

1.1 Reguliere aanpak

Wat willen we bereiken?
Rozendaal is een veilige gemeente. Binnen dit programma dragen we er zorg voor om die status te behouden en werken we aan de randvoorwaarden om veilig te kunnen wonen, werken en recreëren. We voeren we de wettelijke taken uit op het terrein van openbare orde en veiligheid. We zoeken daarbij de verbinding met andere beleidsterreinen zoals ruimtelijke ordening, verkeer, volksgezondheid en milieu en het sociaal domein/zorg.

Wat gaan we daarvoor doen?
We voeren wettelijk verplichte taken uit en continueren de lopende inzet. We voeren taken uit op het gebied van openbare orde (overlast en criminaliteit, handhaving APV etc.), drank & horeca en evenementen (vergunningverlening, voorschriften, toezicht en handhaving), brandpreventie en -repressie en activiteiten in het kader van rampenbestrijding en crisisbeheersing. We werken daartoe in vergaande mate samen met politie, Openbaar Ministerie en andere ketenpartners in het veiligheidsdomein, zoals onze Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM) en onze buurgemeente Rheden. Om tot een sluitende keten te komen (van preventie tot repressie en vervolging) en om de koppeling tussen met name de domeinen veiligheid en zorg handen en voeten te geven participeren we in diverse regionale gremia (meest op VGGM-niveau), waaronder het Veiligheidshuis (casusoverleg in de keten zorg- en veiligheid), Veilig Thuis (advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling), het Regionaal Informatie- en Expertisecentrum (RIEC) en het DVO (Districtelijk Veiligheidsoverleg).

Op het brede gebied van openbare orde en veiligheid is sprake van een combinatie van eigen, gedeelde, en (soms verplichte) regionale verantwoordelijkheden. We lichten de belangrijkste onderdelen in de reguliere inzet toe.

- **Openbare orde:** de gemeente Rozendaal werkt samen met politie en de BOA's aan het handhaven van de openbare orde en het tegengaan van overlast. De algemene plaatselijke verordening (de APV) is daarbij het lokale beleidskader. Deze APV is in 2021 herzien. Voor de inzet van BOA's heeft Rozendaal afspraken gemaakt met de gemeente Rheden en Doesburg. We participeren in Buurtbemiddeling, om zo veel mogelijk conflicten op te kunnen lossen zónder BOA's of politie. Communicatie is één van de belangrijkste preventieve instrumenten. We gebruiken ons gemeenteblad 'In de Roos' om informatie te delen en bewustwording te verhogen over onder meer het tegengaan van cybercrime en woninginbraken. Tot slot stimuleren en ondersteunen we de WhatsApp-veiligheidsgroepen. De inzet van inwoners zélf is immers onmisbaar in een veilig Rozendaal.
- **Politie:** de burgemeester is vanuit zijn rol als bestuursorgaan verantwoordelijk voor het handhaven van de openbare orde. Hiertoe behoren diverse bestuursrechtelijke bevoegdheden, vooral gericht op preventie. De feitelijke dagelijkse handhaving van de openbare orde wordt verricht door de politie. De burgemeester heeft geen directe invloed op die politie-inzet. Die verantwoordelijkheid berust bij de korpsleiding. Voor het totaal aan activiteiten om de openbare orde te handhaven is goed overleg tussen gemeente en politie van belang. Dit vindt plaats op de schaal van het Basisteam IJsselwaarden (de gemeenten Rheden, Doesburg en Rozendaal).
- **Crisisbeheersing**: de gemeente Rozendaal is zelf verantwoordelijk voor de aanpak en bestrijding van incidenten op het eigen grondgebied. Continue aandacht voor opleiden en oefenen, al dan niet samen met regiogemeenten, is daarbij van groot belang. Met de gemeenten Rheden is in 2015 een overeenkomst gesloten die onderlinge hulp en bijstand regelt in het geval van een ramp. Afspraken over aanpak en verantwoordelijkheidsverdeling in geval van crises zijn veelal vastgelegd op het niveau van de VGGM.
- **Brandweer**: advies-, handhavings- en uitvoeringstaken zijn in handen van de VGGM. Het algemeen bestuur van de VGGM is de verantwoordelijke voor besluiten die in de volle breedte gaan over passende regionale brandweerzorg, preventie en risicobeheersing, waaronder het aanschaffen en beheren van gemeenschappelijk materieel, huisvestingsvraagstukken, aanrijtijden en de meldkamerfunctie.

Een 'buitenbeentje' in dit programma betreft de wettelijke verplichting tot het **opvangen van zwerfdieren**. We hebben daarvoor afspraken gemaakt met het Dierentehuis Arnhem en omstreken ('De Dierenborgh').

Wat mag het kosten?
We voorzien dat de hier beschreven bovenstaande aanpak past binnen de staande organisatie en dat zodoende geen aanvullende middelen noodzakelijk zijn. Mogelijk zullen de tarieven voor de opvang van zwerfdieren procentueel fors stijgen vanwege voorziene nieuwbouw van het Dierentehuis in Velp. Vermoedelijk is dat relatief vanwege de beperkte bedragen die hier in absolute zin mee gemoeid zijn. Indien noodzakelijk zal hierover nadere besluitvorming aan de gemeenteraad worden voorgelegd.

1.2 Nieuwe ontwikkelingen

De volgende ontwikkelingen vragen in 2022 in het bijzonder aandacht:

Integrale veiligheid en handhaving
Wat willen we bereiken?
Veiligheid is een veelomvattend begrip. Het kan gaan over geweld en criminaliteit, maar ook over verkeer of milieu en over sociale aspecten als woonomgeving, overlast en sociale controle. Al die aspecten zijn een gezamenlijke verantwoordelijkheid binnen onze gemeenschap. Inwoners, gemeentebestuur, justitie, politie, VGGM, scholen, verenigingen en allerlei andere partners zijn betrokken bij en (mede) verantwoordelijk voor integrale veiligheid. Het gemeentebestuur heeft daarbij met name een coördinerende en faciliterende rol ten aanzien van veiligheid & leefbaarheid in brede zin, en een handhavende rol in de openbare orde. Het is van belang periodiek bestaand beleid te actualiseren, om nieuwe inhoudelijke accenten een plek te kunnen geven en daarmee continu te werken aan een veilig Rozendaal.

Wat gaan we daarvoor doen?
- We herijken de integrale veiligheidsnota 2018-2022 en leggen de raad in het laatste kwartaal van 2022 een nieuw integraal meerjarenveiligheidsplan 2023-2026 voor. Daarmee geven we ook uitvoering aan de (eventuele) voornemens rond veilig wonen en leven zoals die in een nieuw bestuurs- of raadsakkoord terecht kunnen gaan komen na de gemeenteraadsverkiezingen.
- We passen, indien en voor zover noodzakelijk, de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) in het laatste kwartaal van 2022 aan op basis van de vereisten die de Omgevingswet (die waarschijnlijk medio 2022 van kracht wordt) daaraan stelt.
- We laten in 2022 een zg. ‘weerbaarheidscan’ uitvoeren in onze organisatie. De scan heeft tot doel de bestuurlijke weerbaarheid van onze gemeentelijke organisatie in kaart te versterken: het gaat om het vergroten van de bewustwording van de (mogelijke) aanwezigheid van ondermijnende criminaliteit, het kunnen herkennen van ondermijnen en weten hoe te handelen bij bijvoorbeeld pogingen tot beïnvloedingen. Deze weerbaarheidsscan wordt in 2021 en 2022 in (vrijwel) alle VGGM-gemeenten uitgevoerd en wordt gefinancierd vanuit de versterkingsgelden (dus door het rijk).

Wat mag het kosten?
Bovenstaande activiteiten worden uitgevoerd binnen de reguliere capaciteit en bestaande middelen en vragen geen extra investering.

Efficiënte regionale brandweerorganisatie
Wat willen we bereiken?
Wettelijke taken van de gemeente in het kader van brandbestrijding vergen een gedegen regionale organisatie van het brandweerapparaat. Gemeentegrenzen zijn hierin niet leidend; gegevens zoals aanrijtijden, efficiënte inzet van mensen en middelen en risicokaarten wel. We beogen dit samen met de regionale partners kwalitatief goed en tegen een redelijke prijs te organiseren.

Wat gaan we daarvoor doen?
- In 2021 is door het algemeen bestuur van VGGM een nieuwe verdeelsleutel voor de kosten van de brandweer opgesteld. Deze verdeelsleutel is, eenvoudig gezegd, gebaseerd op de uitkering die gemeenten uit het gemeentefonds ontvangen. Die nieuwe verdeelsleutel is uitlegbaar, objectief en toekomstbestendig, maar leidt tot een fors hogere bijdrage voor de Rozendaal. Daartegen heeft de raad zich in 2020/2021 in

stevige bewoordingen uitgesproken. De portefeuillehouder zal bij gelegenheid blijvend bestuurlijke aandacht vragen voor de positie van Rozendaal.
- In 2021 is ook een discussie gestart over de kostenverdeling voor de huisvesting van de brandweerkazernes in onze regio. Op dit moment dragen alle gemeenten hun 'eigen' huisvestingslasten, terwijl het gebruik van de huisvesting in veel plaatsen ten gunste van de regio komt. Denk hierbij aan kantooraccommodatie, de stalling specialistisch materieel, werkplaatsen etc. De gemeente Rozendaal heeft geen eigen kazerne en wordt bediend door de post Velp, een van de drie posten in de gemeente Rheden. In 2022 plegen we ambtelijk en bestuurlijke inzet om tot een redelijke Rozendaalse bijdrage te komen.

Wat mag het kosten?
- De gestaffelde verhoging van de kosten voor de brandweerzorg over de periode van 2022 tot 2025 is bij de Kadernota opgenomen voor deze begroting.
- Per 2024 (dus in de meerjarenbegroting) wordt een effect voorzien als gevolg van de discussie over de huisvestingskosten. Omvang van deze ontwikkeling is echter nog te onzeker om in deze begroting op te nemen.

Effect coronacrisis
In 2020 en 2021 was een deel van de inzet op het gebied van openbare orde toe te rekenen aan corona. De pandemie leidde tot extra uitgaven voor toezicht en handhaving. Tevens heeft het impact gehad op het aantal evenementen en daarmee op het aantal vergunningen. Over de wijze waarop ook de komende periode met de coronamaatregelen om te gaan vindt continu afstemming plaats op VGGM-niveau en met onze directe buren. We verwachten vooralsnog voor 2022 geen extra handhavingskosten in relatie tot corona. We verwachten op dit moment ook dat de leges voor evenementenvergunningen in de loop van 2022 weer toegroeien naar het niveau van voor de coronacrisis.

Dit programma bevat geen noemenswaardige financiële wijzigingen ten opzichte van de Kadernota.

1.3 Financiële consolidatie

Bovenstaande aanpak leidt tot het volgende meerjarige financiële ontwikkeling in Programma 1 Veiligheid

	Werkelijk 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025
Baten						
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	0	0	0	0	0	0
1.2 Openbare orde en veiligheid	6.019	1.000	1.200	1.215	1.230	1.245
totaal baten	**6.019**	**1.000**	**1.200**	**1.215**	**1.230**	**1.245**
Lasten						
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	82.777	85.950	100.000	108.050	116.100	162.650
1.2 Openbare orde en veiligheid	12.403	8.080	8.185	8.290	8.395	8.520
totaal lasten	**95.180**	**94.030**	**108.185**	**116.340**	**124.495**	**171.170**
Saldo van baten en lasten	**-89.161**	**-93.030**	**-106.985**	**-115.125**	**-123.265**	**-169.925**
0.10 Mutaties reserves (onttrekking)	0	0	0	0	0	0
0.10 Mutaties reserves (toevoeging)	0	0	0	0	0	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Geraamd resultaat	**-89.161**	**-93.030**	**-106.985**	**-115.125**	**-123.265**	**-169.925**

Programma 2: Verkeer en vervoer

2.1 Reguliere aanpak

Wat willen we bereiken?
Binnen dit programma werken we aan resultaatgericht verkeers- en vervoerbeleid gericht op veilig gebruik van de wegen en goede verkeerscirculatie voor alle weggebruikers en een goed openbaar vervoersnet.

Wat gaan we daarvoor doen?
Hieronder vallen de reguliere werkzaamheden van onze gemeente voor het onderhoud van de wegen (inclusief trottoirs) en fietspaden waarvan wij beheerder zijn, het nemen van verkeersbesluiten als noodzakelijk, alsook het volgen van de verkeersveiligheidsbeleving en oriënteren op kansen voor een veiliger en toegankelijker Rozendaal.

Wat mag het kosten?
De kosten binnen dit programma worden geboekt op de taakvelden 2.1 Verkeer, wegen en water en 2.5 Openbaar vervoer.

2.2 Nieuwe ontwikkelingen

De volgende ontwikkelingen vragen in 2022 in het bijzonder aandacht:

Evalueren aanpak Kerklaan-Beekhuizenseweg
Wat willen we bereiken?
Het is van belang dat de verkeerssituatie op de kruising van de Kerklaan en de Beekhuizenseweg voldoet aan de eisen die we daarvoor stellen vanuit het oogpunt van verkeersveiligheid en toegankelijkheid.

Wat gaan we daarvoor doen?
Nog in 2021 zal het project Kerklaan worden afgerond, waarbij met inzet van het door de raad beschikbaar gestelde krediet de noodzakelijke herinrichting kan plaatsvinden. In het eerste kwartaal van 2022 zal – naast eventuele afrondingswerkzaamheden van het project – ook evaluatie plaatsvinden van de ervaren verkeersveiligheid. Deze evaluatie zal aan de raad bij de eerste tussenrapportage kenbaar worden gemaakt. Indien noodzakelijk zal een voorstel worden gedaan ten aanzien van aanvullende maatregelen.

Wat mag het kosten?
De evaluatie zal op basis van ambtelijke inzet (regulier) worden uitgevoerd en kent zodoende geen meerkosten. Eventuele restanten uit het verleende krediet zullen bij aanvullende maatregelen eerst daarvoor worden ingezet, of kunnen terugvloeien naar de algemene reserve.

Heroverwegen aanpak beklinkering
Wat willen we bereiken?
Deze coalitie wenst te investeren in duurzaam en planmatig onderhoud van de wegen. Daartoe heeft ook de raad de ambitie uitgesproken om bij het wegenonderhoud uit te gaan van beklinkering van de wegen. Bij de uitvoering van beklinkering van de Moestuin is gebleken dat de uitvoeringskosten aanmerkelijk hoger zijn dan aanvankelijk aangenomen. Dit vraagt om een heroverweging. In 2022 zal de vastgestelde aanpak voor het wegenonderhoud heroverwogen worden.

Wat gaan we daarvoor doen?
In het eerste kwartaal van 2022 wordt aan de raad een voorstel voorgelegd voor de herziene meerjarige aanpak. Daartoe worden de verschillende scenario's (asfalt/klinkers) tegen elkaar afgezet op basis van recente inzichten.

Wat mag het kosten?
De kosten voor de uitwerking van de heroverweging in scenario's vallen binnen het reguliere budget.

Deelname aan en uitvoeren van Masterplan Veluwezoom
Wat willen we bereiken?
Het is voor Rozendaal van belang om de recreatieve waarde van het gebied duurzaam te behouden en de bijzondere natuurwaarde te beschermen. De Veluwezoom is een gebied met zowel nationaal, regionaal als voor Rozendalers een groot belang voor natuur en recreatie. In toenemende mate komen de beide belangen in strijd met elkaar. De natuur komt meer en meer onder druk door de toegenomen behoefte aan en drukte door recreatie en de bijbehorende verkeersbewegingen.

Wat gaan we daarvoor doen?
Om hieraan bij te dragen wordt met partners, zoals Natuurmonumenten en gemeente Rheden gewerkt aan het Masterplan Veluwezoom. Binnen het programma Verkeer en vervoer kan dit Masterplan voor 2022 impact hebben vanwege de mogelijkheid om (gemotoriseerd) verkeer te beperken. Eind 2021 zullen de scenario's duidelijk worden en ter besluitvorming aan de gemeenteraad worden voorgelegd.

Wat mag het kosten?
De financiële implicaties zijn afhankelijk van nadere besluitvorming door de raad over de voorliggende scenario's. Besluitvorming hierover vindt plaats op basis van een in samenwerking met partners uit te werken uitvoeringsplan. Op basis daarvan zullen ook in het eerste kwartaal van 2022 de eerste financiële implicaties (al-dan-niet) meerjarig in beeld komen.

Renovatie fietspad begraafplaats Rosendael tot Kluizenaarsweg
Wat willen we bereiken?
Verduurzamen en veiliger maken van het fietspad vanaf langs de begraafplaats Rosendael tot aan de Kluizenaarsweg.

Wat gaan we daarvoor doen?
Het bestaande fietspad vervangen. Uitvoering wordt voorzien na vergunningverlening door de Provincie en met inachtneming van Flora en Faunawet in eerste helft van 2022 (na vorstverlet).

Wat mag het kosten?
Voor de definitieve aanpak voor de renovatiewerkzaamheden wordt nog in de loop van 2021 een raadsvoorstel voorbereid.

Dit programma bevat geen noemenswaardige financiële wijzigingen ten opzichte van de Kadernota.

2.3 Financiële consolidatie

	Werkelijk 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025
Baten						
2.1 Verkeer, wegen en water	775	0	0	0	0	0
2.5 Openbaar vervoer	0	0	0	0	0	0
totaal baten	**775**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Lasten						
2.1 Verkeer, wegen en water	204.781	129.801	132.253	136.163	138.198	139.483
2.5 Openbaar vervoer	0	0	0	0	0	0
totaal lasten	**204.781**	**129.801**	**132.253**	**136.163**	**138.198**	**139.483**
Saldo van baten en lasten	**-204.006**	**-129.801**	**-132.253**	**-136.163**	**-138.198**	**-139.483**
0.10 Mutaties reserves (onttrekking)	101.062	17.739	16.175	16.175	16.175	16.175
0.10 Mutaties reserves (toevoeging)	3.221	3.221	3.221	3.221	3.221	3.221
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**97.841**	**14.518**	**12.954**	**12.954**	**12.954**	**12.954**
Geraamd resultaat	**-106.165**	**-115.283**	**-119.299**	**-123.209**	**-125.244**	**-126.529**

Programma 3: Economie

3.1 Reguliere aanpak

Wat willen we bereiken?
Binnen dit programma werken we aan behoud en ontwikkeling van goede randvoorwaarden op het gebied van lokale economie, toerisme en recreatie. Op het vlak van recreatie en toerisme heeft Rozendaal een regionale functie vanwege het aantrekkelijke buitengebied met veel natuur.

Voor Rozendalers en niet-Rozendalers is het van belang dat dit gebied toegankelijk is. Maar ook dat daarbij een optimale balans wordt bewaard tussen exploitatie en natuurontwikkeling. Het belang voor de lokale economie in Rozendaal is beperkt: in ons dorp zijn weinig bedrijven gevestigd en staat de woonfunctie centraal.

Wat gaan we daarvoor doen?
Rozendaal heeft een relatief groot aantal ZZP-ers, met specifieke woon- en werkwensen. We proberen die waar mogelijk te faciliteren. In 2021 wordt onder meer daartoe een glasvezelverbinding gerealiseerd voor de inwoners van Rozendaal. De aansluitwerkzaamheden hebben deels hun beleg in 2022. Hier zijn geen kosten aan verbonden voor de gemeente.

Wat mag het kosten?
Kosten voor bovengenoemde aanpak worden geboekt onder de taakvelden 3.1 Economische ontwikkeling en 3.4 Economische promotie.

3.2 Nieuwe ontwikkelingen

De volgende ontwikkeling vraagt in 2022 in het bijzonder aandacht:

Belevingsgebied Veluwezoom
Wat willen we bereiken?
De Veluwealliantie benoemde 14 ‘belevingsgebieden’ op de Veluwe die het gevarieerde karakter van dit gebied kenmerken. De Veluwezoom is een van die gebieden. In opdracht van de gemeenten langs de Veluwezoom (Wageningen, Renkum, Arnhem, Rozendaal, Rheden, Brummen) is het zogenoemde belevingsgebied Veluwezoom uitgewerkt. De landgoederen, de natuur en het water (sprengen, beken en IJssel) vormen daarbij belangrijke bouwstenen.

Wat gaan we ervoor doen?
De betrokken gemeenten hebben in 2021 een eerste visueel concept van het belevingsgebied Veluwezoom Vol Verhalen’ vastgesteld. De komende tijd wordt dit concept omgebouwd naar een uitvoeringsplan waarbij ondernemers en initiatiefnemers worden ondersteund bij activiteiten die passen bij dit belevingsgebied. Ook is er dan zicht op een investeringsagenda. Voor Rozendaal worden geen grote opgave in het kader van dit belevingsgebied voorzien.

Wat mag het kosten?
De samenwerking binnen de VeluweAlliantie valt binnen de reguliere capaciteit. Het is nog onduidelijk of de investeringsagenda meerkosten voor Rozendaal met zich meebrengt.

Dit programma bevat geen noemenswaardige financiële wijzigingen ten opzichte van de Kadernota.

3.3 Financiële consolidatie

	Werkelijk 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025
Baten						
3.1 Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0	0
3.4 Economische promotie	0	0	0	0	0	0
totaal baten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Lasten						
3.1 Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0	0
3.4 Economische promotie	2.166	9.650	3.700	3.750	3.800	3.850
totaal lasten	**2.166**	**9.650**	**3.700**	**3.750**	**3.800**	**3.850**
Saldo van baten en lasten	**-2.166**	**-9.650**	**-3.700**	**-3.750**	**-3.800**	**-3.850**
0.10 Mutaties reserves (onttrekking)	0	6.000	0	0	0	0
0.10 Mutaties reserves (toevoeging)	0	0	0	0	0	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**0**	**6.000**	**0**	**0**	**0**	**0**
Geraamd resultaat	**-2.166**	**-3.650**	**-3.700**	**-3.750**	**-3.800**	**-3.850**

Programma 4: Onderwijs

4.1 Reguliere aanpak

Wat willen we bereiken?
Het programma Onderwijs heeft betrekking op de uitvoering van resultaatgericht en integraal onderwijsbeleid, bestaande uit onderwijs(huisvesting), passend onderwijs, volwasseneneducatie en leerplicht. Het gemeentelijk beleid is erop gericht om de wettelijke taken ten aanzien van bijvoorbeeld huisvesting en leerplicht uit te voeren, alsmede deze in te zetten voor een zorgeloze ontwikkeling van schoolgaanden. Daarnaast blijft ook het volwassenenonderwijs van belang, als tweede kans of als onderdeel van het levenslang leren.

Wat gaan we daarvoor doen?
Bovengenoemde uitgangspunten verwezenlijken we door het openbaar basisonderwijs en diverse gemeenschappelijke onderwijsvoorzieningen te faciliteren, waaronder begrepen leerplicht, logopedie, onderwijshuisvesting, leerlingenvervoer en volwasseneneducatie, volgens de daarvoor geldende wettelijke verplichtingen.

Samenwerking in de regio is ook op het vlak van onderwijs essentieel om aan de wettelijke verplichtingen te kunnen voldoen. Zo is de uitvoering van de leerplicht inclusief kwalificatieplicht en werkzaamheden ter preventie van voortijdige schooluitval (voor 18 tot 23-jarigen) vanaf 2018 als samenwerkingsmodule ‘Onderwijszaken’ ondergebracht bij de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland (MGR SD CG).

Wat mag het kosten?
Binnen de staande begrotingskaders wordt de genoemde aanpak vormgegeven. Op onderdelen vergen nieuwe ontwikkelingen nadere financiering. Hieronder wordt verder uitgewerkt in welke gevallen dit leidt tot een begrotingswijziging.

4.2 Nieuwe ontwikkelingen

De volgende ontwikkelingen vragen in 2022 in het bijzonder aandacht:

Onderwijsachterstanden
Wat willen we bereiken?
In onze samenleving wordt steeds meer belang gehecht aan het voorkómen van onderwijsachterstanden. Vanuit deze idee is het bevorderen van voorschoolse educatie (als onderdeel van een breder onderwijsachterstanden-beleid) vanaf 2019 verplicht gesteld voor alle gemeenten. Onderwijsachterstandenbeleid is primair gericht op taalvaardigheid. Wij zoeken echter naar een bredere invulling van achterstanden met ook aandacht voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen. Deze is meer toegesneden op de populatie van IKC De Dorpsschool, met een gemiddeld hoge Sociaal Economische Status (SES).

Wat gaan we daarvoor doen?
Voor het onderwijsachterstandbeleid is er een integraal plan opgesteld voor IKC De Dorpsschool (peuteropvang en basisschool). Daarnaast wordt een pilot opgestart voor bibliotheek op school.

De bestaande samenwerking met ons schoolbestuur PO en met onze peuteropvang wordt geïntensiveerd, met name vanwege de regiefunctie die bij wettelijk bij gemeenten is neergelegd op de inzet van middelen voor - en vroegschoolse educatie (vve).

Ook de samenwerking met het consultatiebureau wordt geïntensiveerd. De vve-middelen worden onder meer ingezet voor de toeleiding van ‘doelgroeppeuters’ via het consultatiebureau, waarvoor nu separaat afspraken zijn

gemaakt. en een integraal plan voor IKC De Dorpsschool (peuteropvang en basisschool). En er wordt een pilot opgestart voor het traject bibliotheek op school.

Wat mag het kosten?
Hiervoor wordt vooralsnog voor vier jaar, t/m 2022, een rijksbijdrage beschikbaar gesteld in de vorm van een specifieke uitkering. In 2021: € 62.330, in 2022 zal het om een vergelijkbaar bedrag gaan. Het bedrag dat hier uiteindelijk door het Rijk voor ter beschikking wordt gesteld, is nog niet bekend.

Nationaal Programma Onderwijs (NPO)
Wat willen we bereiken?
De coronamaatregelen hebben landelijk bestaande verschillen in het onderwijs vergroot en ook op andere manieren kinderen benadeeld. Voor het inhalen van coronagerelateerde onderwijsvertragingen bij kinderen en jongeren heeft het Rijk in 2021 – aanvullend op de al bestaande aanpak en middelen voor onderwijsachterstanden – het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) opgesteld. Dit is gericht op herstel en ontwikkeling van het onderwijs tijdens en na corona. Om er met de scholen aan bij te dragen dat de achterstanden beperkt, of ingelopen worden ontvangen gemeenten, net als de scholen, in de schooljaren 2021-2022 en 2022- 2023 extra middelen voor hun rol in de voorschoolse educatie en in het primair en voortgezet onderwijs.

Wat gaan we daarvoor doen?
Wij verwachten de tweede helft van 2021 een concrete uitwerking te kunnen presenteren over de inzet van de rijksmiddelen, die ook past binnen de kaders en doelstellingen die het Rijk hiervoor stelt. Naast de strategische agenda voor het PO en VO (onder meer duurzaamheid en verkleining van achterstanden) werken wij ook bij de invulling van het NPO samen met gemeente Rheden.

Wat mag het kosten?
Voor elke leerling die op 1 oktober 2020 stond ingeschreven op een vestiging van een PO of VO-school in onze gemeente, ontvangen wij € 118,08. Deze middelen zijn bedoeld voor beide schooljaren waarop het NPO betrekking heeft. Voor de twee schooljaren 2021-2022 en 2022-2023 ontvangt onze gemeente in totaal € 99.541,44 in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs (NPO), voor 843 leerlingen op Rozendaals grondgebied op 1-10-2020 ad € 118,08 per leerling. Het betreft een specifieke uitkering waarover (via de SiSa-methodiek) aan het rijk verantwoording moet worden. Deze middelen worden in overleg met de schoolbesturen en in samenspraak met gemeente Rheden besteed.

Onderwijshuisvesting (primair en voortgezet onderwijs); primair onderwijs
Wat willen we bereiken?
Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de huisvesting van scholen in het basisonderwijs, voortgezet onderwijs en speciaal onderwijs.

Wat gaan we daarvoor doen?
- Bij de bouw van de IKC Dorpsschool zijn afspraken gemaakt over het onderhoud dat hoger is uitgevallen dan begroot en waarvan de kosten in de Kadernota zijn verwerkt.
- Voor de exploitatie IKC Dorpsschool is de VVE (Vereniging van Eigenaren) IKC Dorpsschool Rozendaal opgericht. Via het 'Handboek Exploitatie en beheer VVE IKC Dorpsschool Rozendaal' zijn de taken en verantwoordelijkheden van de eigenaren (Scholengroep Veluwezoom en gemeente) en gebruikers van het gebouw geregeld. Verder is voorzien in een gebruikersoverleg waarin de school, de kinderopvangorganisatie en de gemeente zijn vertegenwoordigd, om zo nodig aanvullende afspraken te maken over het dagelijkse gebruik van het gebouw. In 2022 zullen de eigenaren die in de VVE vertegenwoordigd zijn minimaal 2x bij elkaar komen.
- Naar verwachting wordt in de loop van 2022 de verplichting voor gemeenten ingevoerd een integraal huisvestingsplan (IHP) op te stellen.

Wat mag het kosten?
De bijdrage aan de meerkosten onderhoud is verwerkt op basis van de Kadernota. Vertegenwoordiging in de VVE valt binnen de staande capaciteit. Voor het opstellen van een IHP zijn de financiële en personele gevolgen zijn nog niet bekend. Wel is duidelijk dat hiervoor meer specialistische kennis vereist is dan in de staande organisatie beschikbaar is ontbreekt.

Onderwijshuisvesting: voortgezet onderwijs
Wat willen we bereiken?
Op basis van de wettelijke verplichting draagt de gemeente zorg voor een adequate huisvesting van het voortgezet onderwijs.

Wat gaan we daarvoor doen?
De scholen voor voortgezet onderwijs in regio Arnhem ontwikkelen een nieuw vijfjarig Regionaal Programma Onderwijs (RPO) met name gericht op onderwijshuisvesting. Dit programma heeft geen gevolgen voor Het Rhedens, met uitzondering van een hernieuwde aanvraag voor Het Rhedens Dieren, om onderwijs te kunnen blijven verzorgen binnen het profiel 'Dienstverlening en producten'.
Daarnaast wordt voor de schooljaren 2021-2022 en 2022-2023 ook met de VO scholen samengewerkt in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs.

Wat mag het kosten?
De rijksbijdrage die wordt ontvangen voor het VO wordt doorgesluisd naar Het Rhedens.

Muziekonderwijs
Wat willen we bereiken?
Het belang van muziekonderwijs staat in onze gemeente niet ter discussie. Ook in IKC De Dorpsschool wordt muziekonderwijs van groot belang geacht. Ook participeert De Dorpsschool vanaf 2019 in de provinciale regeling 'Cultuureducatie met Kwaliteit (CMK)' die onder meer Muziekonderwijs omvat.

Wat gaan we daarvoor doen?
Het muziekonderwijs wordt gesubsidieerd met een gemeentelijke bijdrage voor een vakdocent in de groepen 7 en 8. Dit onderwijs is ook van belang voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen en zal daarom worden meegenomen in de jaarlijkse overleg met de school over de ontwikkelingen in het onderwijsachterstandsbeleid (vve).

Rozendaal participeert, anders dan onder meer Rheden en Renkum, nog niet in de regeling 'Meer Muziek in de Klas'. Hier worden in de tweede helft van 2022 stappen in gezet.

Wat mag het kosten?
De financiering van het Muziekonderwijs (jaarlijks € 2.556) in IKC Dorpsschool is verlengd tot en met schooljaar 2021-2022, de huidige collegeperiode. Een nieuw college kan hier, binnen de kaders te stellen door de raad, een nieuw besluit over nemen. Vanaf schooljaar 2022-2023 kunnen deze uitgaven ten laste worden gebracht van het budget voor onderwijsachterstanden, ter bevordering van de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen. Ook de mogelijke meerkosten van deelname aan 'Meer Muziek in de klas' kunnen ten laste van dit budget worden gebracht.

Leerlingenvervoer
Wat willen we bereiken?
Het uitvoeren van leerlingenvervoer is een van de wettelijke verplichtingen waarvan we de uitvoering niet binnen de kleine Rozendaalse organisatie kunnen borgen. We borgen deze taak op een voor Rozendaal passende wijze, waarbij deze specialistische taak op het gewenste niveau kan worden uitgevoerd.

Wat gaan we daarvoor doen?
De uitvoering van het leerlingenvervoer is gemandateerd aan de gemeente Rheden. Het gaat hier om de beoordeling wie ervoor in aanmerking komt: dit is een gemeentelijke verantwoordelijkheid. Het feitelijke vervoer

wordt uitgevoerd door Avan (Aanvullend vervoer regio Arnhem-Nijmegen), onder verantwoordelijkheid van de BVO DRAN. Het (routegebonden) leerlingenvervoer is een openeindregeling: de uitgaven kunnen sterk fluctueren afhankelijk van het aantal kinderen waarvan de ouder(s) voor een vergoeding in aanmerking komen.

De Rozendaalse bijdrage aan BVO DRAN voor het leerlingenvervoer is recent opgehoogd, omdat er extra vervoer is afgenomen.

Wat mag het kosten?
De verhoging bedraagt € 16.000.

Volwasseneneducatie
Wat willen we bereiken?
Volwasseneneducatie wordt steeds meer gekoppeld aan algemene taalstimulering en de aanpak van laaggeletterdheid. Via 'Taalhuis Veluwezoom' wordt, samen met onder meer bibliotheek Veluwezoom, vorm gegeven aan het landelijk ontwikkelprogramma 'Tel mee met taal'. Voor Rozendaal is deze ontwikkeling minder van toepassing: voor zover Rozendalers algemeen volwassenenonderwijs volgden, gaat het om voortgezet algemeen volwassenenonderwijs (VAVO: HAVO en VWO voor volwassenen (18+). De verantwoordelijkheid hiervoor is bij het rijk belegd.

Wat gaan we daarvoor doen?
Dit onderwerp heeft weinig prioriteit in Rozendaal. Hierover zal nog een besluit moeten worden genomen omdat het om een wettelijke taak gaat, vastgelegd in de WEB (Wet Educatie en Beroepsonderwijs). Daarnaast is onze gemeente opgenomen in een regionaal samenwerkingsverband. Hierover zal naar verwachting begin 2022 een advies worden uitgebracht.

Volwasseneducatie (NT-2) maakt onderdeel uit van de uitvoering van de inburgering van Nieuwkomers, die vanaf 2022 weer bij de gemeenten wordt belegd. Omdat 'werk' hierbij de primaire invalshoek is, is de uitvoering van de Wet Inburgering Nieuwkomers ondergebracht in Programma 6.

Wat mag het kosten?
Voor zover we hier een rijksbijdrage voor ontvangen, wordt deze regionaal ingezet.

Overzichtstabel mutaties t.o.v. Kadernota

	2022	**2023**	**2024**	**2025**
Cijfers primitieve begroting 2021-2024	**-385.343**	**-394.934**	**-400.875**	**-406.594**
Effect meerjarig mutaties bij Kadernota	18.238	20.360	21.724	15.610
Stand Kadernota	**-367.105**	**-374.574**	**-379.151**	**-390.984**
Verschil Kadernota - begroting	**-23.204**	**-21.708**	**-23.747**	**-21.135**
Hogere bijdrage leerlingenvervoer	-16.000	-18.000	-20.000	-22.000
Overige mutaties	-7.204	-3.708	-3.747	865

4.3 Financiële consolidatie

	Werkelijk 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025
Baten						
4.1 Openbaar basisonderwijs	25.116	27.100	125.541	76.161	26.780	27.200
4.2 Onderwijshuisvesting	0	0	0	0	0	0
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	0	0	64.000	0	0	0
totaal baten	**25.116**	**27.100**	**189.541**	**76.161**	**26.780**	**27.200**
Lasten						
4.1 Openbaar basisonderwijs	42.516	30.420	141.533	92.433	43.261	43.910
4.2 Onderwijshuisvesting	411.977	456.000	436.057	439.326	443.151	449.385
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	29.235	37.290	114.051	52.475	55.057	57.815
totaal lasten	**483.728**	**523.710**	**691.641**	**584.234**	**541.469**	**551.110**
Saldo van baten en lasten	**-458.612**	**-496.610**	**-502.100**	**-508.073**	**-514.689**	**-523.910**
0.10 Mutaties reserves (onttrekking)	152.530	111.267	111.791	111.791	111.791	111.791
0.10 Mutaties reserves (toevoeging)	44.000	0	0	0	0	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**108.530**	**111.267**	**111.791**	**111.791**	**111.791**	**111.791**
Geraamd resultaat	**-350.082**	**-385.343**	**-390.309**	**-396.282**	**-402.898**	**-412.119**

Programma 5: Openbaar groen, sport, cultuur en recreatie

5.1 Reguliere aanpak

Wat willen we bereiken?
Binnen dit programma zijn verschillende thema's gebundeld tot een programmatische aanpak op gemeentelijk niveau en in regionaal verband om te komen tot randvoorwaarden voor een passend sport- en cultuuraanbod voor de inwoners van de gemeente Rozendaal en voor het stimuleren van een gezonde leefstijl. Waar daar de noodzaak toe is, richten we ons op specifieke doelgroepen, zoals jongeren, ouderen en mensen met een beperking.

Wat gaan we daarvoor doen?
We dragen zorg voor een gedegen groenonderhoud. We dragen bij aan lokale initiatieven zoals het scholenvoetbaltoernooi en het wijkenvoetbaltoernooi in Velp en Rozendaal en een aantal sportverenigingen gesubsidieerd met subsidies. Ook wordt de bibliotheek samen met de partners uit de regio gefinancierd binnen dit programma. De gemeente is, middels een regionaal convenant (2020), aangesloten bij 'Uniek Sporten': sporten en bewegen voor mensen met een beperking.

Wat mag het kosten?
Voor het kostenoverzicht wordt verwezen naar het staatje onder 5.3 Consolidatie.

5.2 Nieuwe ontwikkelingen

De volgende ontwikkelingen vragen in 2022 in het bijzonder aandacht:

Beheer openbaar groen
Wat willen we bereiken?
Het beheer van het openbaar groen is belangrijk voor de Rozendalers. Rozendaal staat bekend om een uitstekende kwaliteit van de openbare ruimte en daartoe behoort ook een goed onderhouden en duurzaam openbaar groen. De duurzaamheid van het openbaar groen is daarbij een continu aandachtspunt, waarbij met name de biodiversiteit en klimaatverandering de aandacht vragen. De klimaatverandering vormt een bedreiging voor de toch al verouderde bomenpopulatie en het overige groen. Dit vergt een investering om de verouderde populatie te onderhouden en behouden. In de huidige begroting is hiervoor geen bedrag opgenomen, omdat de kosten nog niet inzichtelijk zijn.

Wat gaan we daarvoor doen?
Vanuit de werkgroep Duurzaamheid heeft zich een delegatie gevormd die zich nadrukkelijk bezig houdt met het vraagstuk 'Biodiversiteit'. Samen met de gemeente wordt het groen op sommige locaties omgevormd en wordt met bordjes aangegeven welk doel het omvormen van groen heeft.

In 2022 willen we verscherpt inzicht krijgen in de noodzakelijke maatregelen om klimaatbestendig te worden en willen we minimale eerste aanvullende maatregelen kunnen treffen. In de Kadernota is de post bomenonderhoud voor 2022 opgehoogd met € 15.000.

Een externe deskundige is al begonnen met een inventarisatie over de kwaliteit van ons huidige bomenbestand. De bevindingen voor het bomenonderhoud voor de langere termijn zullen worden uitgewerkt en vergt een meerjarige en planmatige aanpak. We verwachten de inventarisatie hiervan afgerond te hebben in het eerste kwartaal van 2022.

Wat mag het kosten?
De genoemde inventarisatie voorziet in een eerste raming waarin de aanvullende kosten als gevolg van het verouderde bomenbestand en de klimaatverandering in enkele jaren kan oplopen van € 25.000 tot € 100.000

jaarlijks aan mogelijk noodzakelijke extra kosten voor onderhoud en vervanging van bomen. Als de inventarisatie (inclusief de kosten) gereed is, volgt nadere besluitvorming.

Lokaal sport- en beweegakkoord
Wat willen we bereiken?
Als intensivering binnen het sportbeleid wordt beoogd om een gezonde levensstijl te bevorderen.

Wat gaan we daarvoor doen?
Voor de periode 2020 t/m 2022 heeft de gemeente zich verbonden aan het Lokaal sport- en beweegakkoord Rheden-Rozendaal. In het kader van het Sport- en beweegakkoord worden activiteiten gestimuleerd binnen twee thema's: A. Een leven lang met plezier sporten en bewegen; B. Toekomstbestendige sportaanbieders.

Wat mag het kosten?
Voor de uitvoering van het lokale sport- en beweegakkoorden ontvangt Rozendaal jaarlijks € 10.000 in de vorm van een Specifieke Uitkering (SPUK) Sportakkoord. Deze uitgaven worden via de SiSa-systematiek aan het Rijk verantwoord (en zonodig teruggevorderd) en zullen zodoende neutraal door de begroting gaan.

Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie
Wat willen we bereiken?
Om het aanbod voor cultuurvoorzieningen op peil te houden is een verduurzaming van het Openluchttheater De Pinkenberg wenselijk.

Wat gaan we daarvoor doen?
De gemeente Rheden is voornemens om groot onderhoud aan Openluchttheater De Pinkenberg te plegen. Het betreft een aanvulling op een eerdere, kleinere renovatie. De kern wordt gevormd door renovatie van de tribune en het podium, inclusief sanering van de hier aanwezige vervuilde grond.
Een verzoek van de gemeente Rheden om een financiële bijdrage is gehonoreerd in 2021. De renovatie zal naar verwachting in 2022 plaatsvinden, met zoveel mogelijk voorbereidingen in 2021. Het Openluchttheater wordt geëxploiteerd door het Rhedense cultuurbedrijf RIQQ.

Wat mag het kosten?
De financiële bijdrage aan de renovatie bedraagt € 75.000, met daarnaast een garantstelling ten bedrage van € 13.000 waar onder voorwaarden een beroep op kan worden gedaan. Dekking vindt plaats uit de algemene reserve.

Bibliotheek
Wat willen we bereiken?
Op grond van de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) moet elke gemeente haar inwoners toegang verschaffen tot een bibliotheekvoorziening.

Wat gaan we daarvoor doen?
Rozendaal doet dit door subsidiëring van Bibliotheek Veluwezoom (Rheden, Renkum en Rozendaal). Er liggen plannen voor een fusie van Bibliotheek Veluwezoom Rheden/Rozendaal met het Rhedense cultuurbedrijf RIQQ. Dit versterkt de relatie tussen RIQQ en onze gemeente. De verwachting is dat hierover in de loop van 2022 besluitvorming kan plaatsvinden.

Wat mag het kosten?
De financiële gevolgen hiervan zijn nog niet bekend. In 2022 subsidieert onze gemeente Bibliotheek op School (B.O.S.) op de Dorpsschool. Dit vindt plaats door middel van een verhoging van de reguliere subsidie aan de bibliotheek met € 6.370. Dekking uit onderwijsmiddelen (zie ook programma 4. Onderwijs).

Cultureel erfgoed

Wat willen we bereiken?

Zowel om te voldoen aan wettelijke instandhoudingsverplichtingen alsook ter instandhouding van voor Rozendaal waardevol cultureel erfgoed werken we in 2022 en verder samen met andere gemeenten rondom Arnhem en de provincie in het Cultuur- en Erfgoedpact. Voor Rozendaal is daarbij vooral deelname aan het 'Gelders Arcadië' relevant, vanwege het belang voor het Rozendaalse Erfgoed, zoals Kasteel Rosendael. Kasteel Rosendael maakt deel uit van verschillende toeristische routes langs kastelen en landgoederen in de gemeenten Arnhem, Rheden, Renkum, Wageningen en Rozendaal.

Wat gaan we daarvoor doen?

In 2022 wordt onderzocht in hoeverre de resultaten van Gelders Arcadië gekoppeld kunnen worden aan de regiomarketingactiviteiten van TVAN (Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen) en VisitVeluwe.

Wat mag het kosten?

Genoemde activiteiten vinden binnen de staande begroting plaats.

Monumenten

Wat willen we bereiken?

Instandhouding van de binnen de gemeente aanwezige monumenten. Voldoen aan wettelijk registratieplicht van publiekrechtelijke beperkingen (monumentenstatus).

Wat gaan we daarvoor doen?

Het bieden van ondersteuning bij de instandhouding van monumenten. En het daartoe verlenen van subsidies.

Wat mag het kosten?

De subsidieverordening gemeentelijke monumenten geeft de raad de mogelijkheid om bij de vaststelling van de begroting een jaarlijks subsidieplafond in te stellen, hiermee wordt de uit te keren subsidie voor dat jaar gemaximaliseerd. Voorgesteld wordt om voor 2022, net als in 2021, weer een subsidieplafond van € 8.000 in te stellen.

Overzichtstabel mutaties t.o.v. Kadernota

	2022	**2023**	**2024**	**2025**
Cijfers primitieve begroting 2021-2024	**-151.995**	**-148.145**	**-150.300**	**-152.470**
Effect meerjarig mutaties bij Kadernota	- 15.000	0	0	0
Stand Kadernota	**-166.995**	**-148.145**	**-150.300**	**-152.470**
Verschil Kadernota - begroting	**15.570**	**9.705**	**9.830**	**9.955**
Verklaring:				
correctie inhuur groen	12.000	12.000	12.000	12.000
Overige mutaties	3.570	-2.295	-2.170	-2.045

Nadere toelichting:

De post correctie inhuur groen betreft correctie van een abusievelijk niet-verwerkte overboeking naar programma 8 van kosten van medewerkers Scalabor.

5.3 Financiële consolidatie

	Werkelijk 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025
Baten						
5.1 Sportbeleid en activering	10.000	0	10.000	0	0	0
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	0	0	0	0	0
5.5 Cultureel erfgoed	0	0	0	0	0	0
5.6 Media	0	0	0	0	0	0
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	0	0	0	0	0	0
totaal baten	**10.000**	**0**	**10.000**	**0**	**0**	**0**
Lasten						
5.1 Sportbeleid en activering	13.563	2.965	13.010	3.055	3.100	3.145
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	3.025	4.435	4.500	4.565	4.630	4.695
5.5 Cultureel erfgoed	1.000	1.540	1.560	1.580	1.600	1.620
5.6 Media	35.462	36.000	36.530	37.060	37.590	38.120
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	102.814	111.647	107.917	94.272	95.642	97.027
totaal lasten	**155.864**	**156.587**	**163.517**	**140.532**	**142.562**	**144.607**
Saldo van baten en lasten	**-145.864**	**-156.587**	**-153.517**	**-140.532**	**-142.562**	**-144.607**
0.10 Mutaties reserves (onttrekking)	1.608	4.592	2.092	2.092	2.092	2.092
0.10 Mutaties reserves (toevoeging)	0	0	0	0	0	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**1.608**	**4.592**	**2.092**	**2.092**	**2.092**	**2.092**
Geraamd resultaat	**-144.256**	**-151.995**	**-151.425**	**-138.440**	**-140.470**	**-142.515**

Programma 6: Sociaal domein

6.1 Reguliere aanpak

Wat willen we bereiken?
Als gemeente willen we mogelijkheden scheppen en randvoorwaarden creëren voor het welzijn en de ontwikkeling van onze inwoners in het algemeen en van specifieke doelgroepen in het bijzonder. Hierbij denken we bijvoorbeeld aan jongeren die in hun ontwikkeling worden bedreigd en aan kwetsbare ouderen. Maar het gaat ook om de uitvoering van de Participatiewet, de huisvesting van statushouders op grond van de Huisvestingswet en het verlenen van welzijnssubsidies binnen het kader van de Algemene wet bestuursrecht.

Wat gaan we daarvoor doen?
Voor het bereiken van de gemeentelijke doelstellingen in het sociaal domein is Rozendaal afhankelijk van samenwerking met anderen. Samenwerking vindt regionaal plaats op inkoop en transformatie en daarnaast is er sprake van een intensieve samenwerking met de gemeente Rheden. In de reguliere taakuitvoering zijn een aantal elementen terugkerend, onderwerpen die ook in 2022 tijd, zorg en aandacht vragen.

- **Regionaal inkopen (MGR SD Module Inkoop)**
  Door een strengere selectie aan de poort en het stoppen van de inschrijving na een bepaalde datum, was het 'open house' met de nieuwe regionale inkoop per 1 juli 2020 minder open geworden. Met uitzondering van 'verblijf Jeugd' (aanbesteed) en Beschermd Wonen (contractverlenging) gold een semi-openbare procedure, wat heeft geleid tot een reductie van het aantal aanbieders. Uit onderzoek blijkt dit één van de manieren te zijn om de uitgaven aan Wmo en Jeugdhulp terug te dringen. Overigens kopen Rheden en Rozendaal niet alle zorgvormen regionaal in.
  Door lokale aanbesteding van een aantal maatwerkdiensten (vanaf 1 januari 2021) hebben Rheden/Rozendaal het aantal aanbieders Jeugdhulp teruggebracht tot acht. Het gaat hier om Begeleiding individueel, Groepsbegeleiding – dagactiviteit specialistisch, en behandeling individueel en groep.
- **Regionale transformatie en innovatie jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning**
  Voor de invulling van de gewenste regionale vernieuwing hebben de gemeenten in Centraal Gelderland, in samenspraak met zorgaanbieders, transformatie-agenda's opgesteld voor de Jeugdwet en de Wmo. Voor de jeugdhulp heeft het Rijk middelen beschikbaar gesteld aan regionaal samenwerkende gemeenten. Ook onze regio werkt in dit kader met een meerjarig Transformatieplan (2018). De resterende middelen worden na evaluatie in 2021 ingezet voor verdere regionale transformatie vanaf 2022.
- **Samenwerking met Rheden**
  De samenwerkingsafspraken Sociaal domein vormen een belangrijk onderdeel binnen onze algemene samenwerkingsafspraken met de gemeente Rheden. Omdat de uitvoering van de wetten in het Sociaal domein is gemandateerd aan Rheden, kunnen de inwoners zich vervoegen bij het Sociaal Meldpunt gemeente Rheden.

Wat mag het kosten?
De bekostiging van de aanpak binnen dit programma is grotendeels afhankelijk vanuit financiering vanuit het rijk. Waar op de genoemde onderdelen nieuwe ontwikkelingen aan de orde zijn wordt daarop onderstaand uitgewerkt.

6.2 Nieuwe ontwikkelingen

De volgende ontwikkelingen vragen in 2022 in het bijzonder aandacht. Vanwege de omvang van dit programma worden eerst enkele algemene ontwikkelingen beschreven die relevant zijn voor de aanpak onder dit programma, waarna op thema's dieper kan worden ingegaan.

Algemene ontwikkelingen

- **Toegenomen aandacht voor kwaliteit en rechtmatigheid:** Door toenemende regionale aandacht voor kwaliteit en rechtmatigheid (zoals periodieke quick scans onder Wmo-aanbieders) wordt steeds beter 'het kaf van het koren' gescheiden. Hiervan wordt op termijn een besparing verwacht.

- **Governance modulaire gemeenschappelijke regeling:** Door een toename van het aantal samenwerkingsmodules in de MGR SD CG (Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland) zal, naar verwachting op 1 januari 2022, sprake zijn van een nieuwe governance. Hierbij worden de bestaande modules, in het vervolg te noemen 'submodule', ondergebracht in drie nieuw te vormen modules: Zorg, Onderwijs en Participatie. Hier kunnen nieuwe modules aan worden aangehaakt, zoals de contractering van de Inburgering. Deze ontwikkeling is naar verwachting budgettair neutraal. En, door de eenvoudiger structuur: meer mogelijkheden voor gemeenteraden om inzicht te krijgen in, en invloed uit te oefenen op de MGR.

- **Intensivering regionale innovatie en transformatie:** Er is sprake van een toename van het aantal ontwikkelingen dat om samenwerking vraagt, leidend tot een Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming (GVJB) en de ontwikkeling van een regionale visie op samenwerking en opdrachtgeverschap (Norm voor Opdrachtgeverschap, voor onder meer Jeugdhulp en Beschermd Wonen) die eind 2021 wordt verwacht.

  De verwachting is, dat dit op onderdelen zal leiden tot hogere uitvoeringskosten bijvoorbeeld hogere tarieven voor jeugdbescherming. Hiermee samenhangend verwachten wij op termijn een vermindering van zorgkosten. In de Gelderse agenda Verbetering Jeugdbescherming (GVJB) is al ingestemd met hogere tarieven voor de jeugdbescherming. Dit traject vereist een grotere regionale inzet van gemeenten, wat zal leiden tot een toename van de regionale uitvoeringskosten voor ambtelijke inzet van gemeenten.

- Met name bij de Jeugdhulp blijken de door het Rijk beschikbaar gestelde middelen niet voldoende. In 2021 hebben Rijk en VNG bepaald dat **gemeenten structureel meer geld voor de Jeugdhulp** dienen te ontvangen om de tekorten op de uitgaven te dekken. Daarbij is ook afgesproken dat er een landelijke Ontwikkelagenda jeugdhulp 2022-2028 wordt opgesteld, gericht op normalisatie en terugbrengen van de uitgaven aan jeugdhulp in de komende jaren.
  Het Rijk stelt in 2022 € 1,314 miljard aanvullend beschikbaar voor de jeugdhulp, waarvan € 45.000 voor Rozendaal. Dit werkt ook door in de periode na 2022.

- We streven ernaar om de beweging te maken **van maatwerk- naar algemene voorzieningen**. Waar we dure individuele voorzieningen inzetten kan een bredere inzet van de sociale bijdragen aan een vroegtijdiger oplossing voor de zorgbehoevende en wordt een duurder maatwerktraject uitgespaard. Om dit te realiseren financieren we voor de sociale basis over 2022 niet meer afzonderlijk Radar. Radar gaat op in de welzijnsorganisatie Incluzio. We nemen een redelijk deel van de lumpsumbekostiging die Rheden heeft afgesproken met Incluzio voor onze rekening. Voor het kosteneffect zie het onderdeel Herzien samenwerkingsafspraken SD met Rheden.

Herzien samenwerkingsafspraken SD met Rheden

Wat willen we bereiken?

We hebben in samenspraak met Rheden het doel gesteld om de samenwerkingsafspraken breed (domein-overstijgend), maar in het bijzonder voor de dienstverlening in het sociaal domein te herzien. Dit moet een meer passende bekostigingsstructuur en verbeterde samenwerkingsrelatie opleveren tussen Rheden en Rozendaal.

Wat gaan we daarvoor doen?

We werken in 2022 verder aan een voorstel voor een nieuwe bekostigingsstructuur. De eerste afspraken met Rheden over de uitvoeringskosten sociaal domein zijn verwerkt in deze begroting:

- Het gaat om een gewijzigd uitgangspunt voor de uitvoeringskosten. Daardoor komen de uitvoeringskosten in een meer reële verhouding te staan ten opzichte van de programmakosten. Dit levert een afname op van de uitvoeringskosten voor deze begroting met € 112.000.
- Ook zijn er afspraken met Rheden gemaakt over bekostiging van Incluzio vanwege de beoogde verschuiving van maatwerk naar algemene voorzieningen. De Rozendaalse bijdrage aan de lump sum die Rheden aan Incluzio vergoedt bedraagt € 88.000.
- De welzijnssubsidie aan Incluzio (voorheen Radar) vervalt hiermee per 2022. Dat levert een vermindering op van € 12.000 op de post welzijnssubsidies.
- In deze begroting wordt verder rekening gehouden met meerkosten door nieuwe eisen aan interne controle (verbijzonderde interne controle) op het sociaal domein Rozendaal, geraamd op basis van ervaringscijfers op € 7.500.

Wat mag het kosten?
In onderstaande tabel is weergegeven welke financiële wijzigingen zijn verwerkt als gevolg van het herzien van de samenwerkingsafspraken met Rheden. Het leidt tot een positief effect van € 27.885 binnen Programma 6. Voor de programmakosten verwachten wij dat deze, bij gelijkblijvende aantallen, zullen afnemen door een verschuiving bij Wmo en Jeugdhulp van maatwerk- naar algemene voorzieningen. De daling in programmakosten hebben wij nog niet ingeboekt, omdat wij samen met Rheden gaan onderzoeken of de nieuwe aanpak (versterken sociale basis) ook daadwerkelijk leidt tot een besparing.

	Was	**Wordt**
Uitvoeringskosten Rheden	222.000	110.000
Controlekosten	incl.	7.500
Incluzio	incl.	88.000
Welzijnssubsidies (vervallen subsidie Radar)	41.180	29.795
Totaal	263.180	235.295
Verschil was-wordt		**27.885**

Bij dit positieve effect hoort wel een belangrijke kanttekening: In 2022 zal samen met Rheden de berekeningssystematiek verder worden uitgewerkt. Die uitwerking heeft mogelijk weer een kostentoename tot gevolg. Op diverse vlakken is verfijning van de afspraken noodzakelijk, bijvoorbeeld als het gaat om het aanleveren van informatie vanuit Rheden aan Rozendaal. Ook kan uitbreiding van de dienstverlening aan de orde komen, bijvoorbeeld voor nieuwe taken zoals beschermd wonen, of voor oude taken als het gaat om beleidscapaciteit, zoals met de pilot Jeugdbeleid.

Welzijnssubsidies (overige)
Wat willen we bereiken?
De gemeente beoogt met subsidieverlening als middel maatschappelijke doelstellingen te bereiken. Subsidies kunnen worden ingezet voor lokale organisaties en initiatieven, maar ook voor initiatieven samen met Rheden of in regionaal verband, al dan niet om te voldoen aan een wettelijke verplichting. In dat laatste geval staan hier inkomsten tegenover, veelal als onderdeel van de Gemeentefondsuitkering. Welzijnssubsidies hebben betrekking op deelterreinen binnen het sociaal domein in brede zin: sport, kunst en cultuur, toerisme en recreatie en maatschappelijke zorg en welzijn. We verstrekken onder meer subsidies voor De Serre, MEE, ouderenbonden. Onze Algemene Subsidieverordening (ASV) biedt daarnaast ook een juridisch kader voor subsidies op het gebied van onderwijs, volksgezondheid, milieu, ruimtelijke ordening en volkshuisvesting. De Rozendaalse jongerenactiviteiten (Kinderburgemeester en Jongerenraad) worden in 2022 voortgezet. Voor specifieke activiteiten voor en door kinderen en jongeren is een bedrag van € 2.000 in de begroting opgenomen. Dit is bedoeld als werkbudget voor kleine activiteiten. Voor grotere initiatieven dient de gemeenteraad budget beschikbaar te stellen. We willen ook voor 2022 ondersteuning bieden aan die activiteiten die sociaal maatschappelijk impact.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Efficiëntere uitvoering. Op basis van onze ASV en de hiervan afgeleide Subsidieregeling Sociaal domein 2019-2022 worden enkele grote en verschillende kleinere organisaties/activiteiten op het terrein van maatschappelijke zorg en welzijn gesubsidieerd. In 2022 werken wij voor de kleinere welzijnssubsidies (tot en met € 5.000) met een subsidielijst. Dit leidt tot een vermindering van administratieve lasten, zowel voor de aanvragers als voor de gemeente.
- Per 2021 ontvangt Incluzio (voorheen Radar) geen subsidie meer voor de bijdrage aan de sociale basis voor Rozendalers. Dit is het gevolg van de inrichting van de gewenste sociale basis, waar Incluzio integraal voor verantwoordelijk wordt, zowel voor de Rhedense en Rozendaalse inwoners. Meer hierover zie het onderwerp Beweging van maatwerk naar algemene voorzieningen.
- Een nieuwe activiteit in 2022 is Vitaal en Veilig Thuis, een herziene versie van het Huisbezoekproject 75plus (2012/2013 en 2017). De uitbreiding betreft zowel de doelgroep (inwoners vanaf 70 jaar) als het bereik: veiligheid wordt hierin uitdrukkelijk meegenomen.

Wat mag het kosten?
De efficiëntere uitvoering van de kleine subsidies levert een lichte vermindering van administratieve lasten, maar geen (kwantificeerbare) kostenbesparing op. De verschuiving van kosten voor de inrichting van de sociale basis (stopzetten subsidie aan Incluzio) heeft als gevolg dat er binnen de post voor welzijnssubsidies € 17.000 vrijvalt. Hiervan wordt € 12.000 euro overgeheveld naar de post Sociale basis (t.b.v. bijdrage Incluzio). De overige € 5.000 wordt binnen de post welzijnssubsidie gereserveerd voor de te verwachten hogere bijdrage aan STOER (voor Vitaal en Veilig Thuis).

Kinderopvang
Wat willen we bereiken?
Op grond van de Wko (Wet kinderopvang) zijn gemeenten verantwoordelijk voor de kwaliteit van kinderopvang (peuteropvang, kinderdagopvang, buitenschoolse opvang en gastouderopvang).

Wat gaan we daarvoor doen?
De GGD (VGGM) houdt namens gemeenten toezicht op de kwaliteit van de kinderopvang. De uitvoering (behandelen nieuwe aanvragen, afhandelen van eenvoudige GGD adviezen) is gemandateerd aan de gemeente Rheden. In complexe situaties ligt, zoals bij alle gemandateerde werkzaamheden, de besluitvorming bij ons college.

Sinds 2020 heeft onze gemeente te maken met kinderopvang op Sociaal Medische Indicatie (SMI). Gemeenten zijn wettelijk verplicht deze vorm van kinderopvang te financieren als er een beroep op wordt gedaan. De uitgaven voor Kinderopvang SMI zijn in 2022 voor het eerst in de begroting opgenomen.

Wat gaat het kosten?
De bedoelde kosten bedragen naar schatting € 7.000, te dekken uit de reserves.

Vreemdelingen
Wat willen we bereiken?
Als gemeenten zijn we, op grond van de Huisvestingswet, verplicht om mee te werken aan de huisvesting van statushouders (erkende vluchtelingen). Dit wordt uitgedrukt in een aan inwonertal gerelateerde halfjaarlijkse huisvestingstaakstelling, met een minimum van één per half jaar.

Wat gaan we daarvoor doen?
In 2021 heeft onze gemeente twee statushouders gehuisvest, waarmee tot 1 januari 2022 aan de huisvestingstaakstelling is voldaan. De maatschappelijke begeleiding wordt verzorgd door Vluchtelingenwerk.

Op 1 januari 2022 treedt een nieuwe Wet Inburgering in werking, met een grotere regierol voor gemeenten, waarbij overigens intensief regionaal wordt samengewerkt. De in de MGR SD samenwerkende gemeenten beogen het contractmanagement Inburgering vanaf 2022 onder te brengen in een nieuwe samenwerkingsmodule.

Wat mag het kosten?
De begeleiding van statushouders kost, op basis van een Offerte van Vluchtelingenwerk, € 2.266 per persoon voor een V.I.P. traject (Vestigen, Inburgeren en Participeren).
Gemeenten ontvangen extra middelen voor de Wet Inburgering. Wij nemen deze budgettair neutraal op in de begroting. Voor de kosten contractmanagement gaan wij uit van € 300 structureel per jaar.

Sociale werkvoorziening
Wat willen we bereiken?
Mensen aan het werk op een niveau dat bij hen past, als het kan regulier, al dan niet meer loonkostensubsidie, als het moet op een beschutte werkplek. De sociale werkvoorziening, met als 'harde kern' een beschutte werkomgeving, is met invoering van de Participatiewet (2015) afgesloten voor nieuwe instroom. De mensen met een Sw-indicatie hebben hun recht op een werkplek behouden.

Wat gaan we daarvoor doen?
In 2018 hebben de tien bij het voormalige regionale SW-bedrijf (GR Presikhaaf Bedrijven) aangesloten gemeenten hun Wsw-medewerkers voor vijf jaar ondergebracht bij het nieuw gevormde arbeidsontwikkelingsbedrijf BV Scalabor.
In 2021 is gebleken dat Scalabor en de gemeenten in beginsel de samenwerking vanaf 2023 willen voortzetten, maar dat dit, aldus Scalabor, tegen een hogere vergoeding zal moeten gebeuren. De uitstroom van Wsw-medewerkers, merendeels door pensioen, wordt niet gecompenseerd, doordat de toegang tot de Wsw vanaf 2015 is afgesloten voor nieuwe medewerkers.

Wat mag het kosten?
De financiële gevolgen van de ontwikkelingen bij Scalabor zijn nog niet bekend, maar naar verwachting zullen de uitgaven toenemen.

(Wet) Maatschappelijke ondersteuning
Wat willen we bereiken?
Het verlenen van voorzieningen op grond van de Wmo, te onderscheiden in materiële voorzieningen en dienstverlening (immaterieel).

Wat gaan we daarvoor doen?
De uitvoering van de Wmo, met andere woorden de klantcontacten, is gemandateerd aan de gemeente Rheden.

Sinds 2019 geldt er een abonnementstarief Wmo voor maatwerkvoorzieningen (natura en persoonsgebonden budget (Pgb)), zoals hulp bij het huishouden, hulpmiddelen, trapliften en woningaanpassingen, en voor algemene voorzieningen waarbij sprake is van een duurzame hulpverleningsrelatie.
Beschermd wonen en maatschappelijke opvang zijn uitgezonderd en gemeenten kunnen een uitzondering maken voor collectief vervoer, zoals gebeurd is in Rheden en Rozendaal.

Wat mag het kosten?
De Wmo is een open-einderegeling, met beleidskeuzes kunnen de uitgaven enigszins worden beïnvloed. In navolging van de gemeente Rheden heeft ook onze gemeente in 2021 gemeente beleid ontwikkeld om (niet vrij toegankelijke) maatwerkvoorzieningen te vervangen door algemene voorzieningen. Het gaat om lichte en matige begeleiding (individueel en groep) die wordt uitgevoerd door Incluzio, om de algemene voorziening Hulp bij het Huishouden, uitgevoerd door een schoonmaakbedrijf en om 'Powerful ageing' (om mensen in staat te stellen langer zelf het huishouden te doen). Als resultaten voor de begroting 2022 beogen wij:
- Een afname met vijf van het aantal inwoners met een maatwerkvoorziening Hulp bij het huishouden
- Een afname van de uitgaven aan maatwerkvoorziening Hulp bij het huishouden
- Een afname met vijf van het aantal inwoners met een maatwerkvoorziening lichte of matige begeleiding Individueel of Groep (dagbesteding)
- Een afname van de uitgaven aan maatwerkvoorzieningen lichte en matige Wmo-begeleiding Individueel en Groep.

De financiële gevolgen van het abonnementstarief zijn groot. Gemeenten derven inkomsten uit eigen bijdragen en uit eerste onderzoeken blijkt er, vooral bij hulp bij het huishouden, sprake te zijn van een 'aanzuigende werking'. Het Rijk compenseert gemeenten hiervoor, maar deze compensatie is onvoldoende.

Beschermd wonen

Wat willen wij bereiken?

Met ingang van 2022 ligt de verantwoordelijkheid voor Beschermd Wonen (en Maatschappelijke Opvang) niet meer bij 43 centrumgemeenten maar bij elke gemeente afzonderlijk. Praktisch gezien blijft de Maatschappelijke Opvang (zoals daklozenopvang en vrouwenopvang) bij Arnhem belegd. Rozendaal participeert in de regionale samenwerking Centraal Gelderland voor beschermd wonen voor mensen met een lichte verstandelijke beperking en met psychische problematiek. Vooralsnog zijn er geen inwoners van Rozendaal die hiervoor in aanmerking komen.

Wat gaan wij daarvoor doen?

De decentralisatie van Beschermd Wonen (BW) heeft op zich grote gevolgen voor gemeenten. In 2022 heeft deze nog geen financiële gevolgen. Wel worden aanvullende ambulantiseringsmiddelen over de verschillende gemeenten verdeeld. Vanaf 2023 worden de voorheen aan centrumgemeenten beschikbaar gestelde middelen met een ingroeidpad van tien jaar verdeeld over alle 352 gemeenten (peildatum 1-1-2021). Dit gebeurt volgens een nog nader door het Rijk vast te stellen objectief verdeelmodel, waarbij overigens al wel duidelijk is dat onze regio een 'nadeelregio' is.

Wat mag het kosten?

December 2021 wordt een regionale begroting 2022 opgesteld. In een bestuurlijk akkoord (2021) hebben de samenwerkende gemeenten afgesproken, alle middelen die voor BW ontvangen worden, over te dragen aan de regio.

Meld- en adviespunt Kindermishandeling en Huiselijk Geweld

Wat willen wij bereiken?

Gemeenten dienen op basis van de Wmo en de Jeugdwet aangesloten te zijn bij een meld- en adviespunt Kindermishandeling en Huiselijk Geweld. Er is sprake van een landelijk dekkend netwerk van Veilig Thuis-organisaties.

Wat gaan wij daarvoor doen?

Veilig Thuis Gelderland Midden (VT) is als zelfstandige stichting ondergebracht bij VGGM. De rol van VT is in 2019 uitgebreid op grond van de herziene Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Dit heeft geleid tot een toename van de financiële bijdrage aan Veilig Thuis. De gemeentelijke bijdrage is grotendeels gebaseerd op aantal inwoners en voor nog geen 10% op 'productie' (daadwerkelijk aantal casussen).

De begroting 2022 past grotendeels binnen de beschibare middelen. Wel valt nog niet in te schatten of de coronamaatregelen (zoals de sluiting van scholen) op langere termijn invloed hebben op het aantal meldingen. Als gemeente ontvangen wij middelen om de gevolgen van corona op te vangen. Voor 2022 is een subsidie verleend van € 11.532.

Wat mag het kosten?

Voor 2022 is een subsidie verleend van € 11.532.

Jeugdhulp inclusief geëscaleerde zorg

Wat willen we bereiken?

Om kinderen zo gezond, kansrijk en veilig mogelijk op te laten groeien, is het voor sommige kinderen nodig om hen passende jeugdhulp te bieden.

Wat gaan we daarvoor doen?

De **uitvoering van de Jeugdwet** is aan de gemeente Rheden gemandateerd. Het Meerjarenbeleidskader Sociaal Domein is het vigerende beleidskader.

De afgelopen jaren is het aantal jeugdigen dat een beroep deed op jeugdhulp landelijk en ook in Rozendaal toegenomen. En relatief gezien in Rozendaal zelfs harder toegenomen. Waar het jeugdzorggebruik voor Rozendaal in 2015 nog 2,9% onder het landelijk gemiddelde van 10% lag, was dit in 2019 toegenomen tot slechts 0,3% onder het landelijk gemiddelde van 12,3% (bron: waarstaatjegemeente.nl). Deze toename ging gepaard met stijgende uitgaven, waarvoor de gemeenten vanuit het Rijk niet voldoende middelen toegekend kregen. In 2021 is door Rijk en VNG overeengekomen dat er structureel meer geld naar de gemeenten gaat, om de tekorten op de uitgaven te dekken. Om besparingen in de Jeugdhulp te realiseren, moeten gemeenten steeds meer regionaal samenwerken. Dit is hiervóór nader toegelicht, bij 'regionale ontwikkelingen'.

Op 1 januari 2022 wordt het nieuwe **woonplaatsbeginsel** ingevoerd. Dit leidt deels tot herverdeling van verantwoordelijke gemeenten voor jeugdigen, in met name verblijfszorg. Dit brengt met zich mee dat de gemeente Rozendaal in vóórkomende gevallen uitgaven voor jeugdigen kan 'doorschuiven' naar andere gemeenten, maar ook dat Rozendaal zaken kan krijgen waarvoor vanaf 1 januari 2022 de uitgaven gedragen moeten worden.

De **coronapandemie** heeft de problematiek van kwetsbare jeugdigen verscherpt. We zien dat in 2020 en 2021 terug in zwaardere en langere trajecten en daarmee hogere uitgaven. De verscherpte problematiek zal bij een aantal kwetsbare jongeren mogelijk nog enkele jaren doorwerken. Wij gaan er vanuit dat dit voor onze gemeente geen extra risico's met zich meebrengt, naast de al bestaande risico's vanwege onze kleine aantallen.

Lokale ontwikkelingen Jeugdhulp: In 2021 is de opdracht 'lokaal maatwerkdiensten jeugdhulp' gestart (uitvoering door acht jeugdhulporganisaties).
Daarnaast zijn de ondersteuners Jeugd en Gezin (POH: Praktijkondersteuners Huisartsen) gestart. Hiervoor worden middelen ingezet die vanuit het regionale Transformatieplan Jeugd beschikbaar zijn gesteld voor het versterken van de lokale toegang. De Rozendaalse middelen (in totaal € 1.067) zijn samengevoegd met die van Rheden en worden ingezet voor de financiering van een ondersteuner Jeugd en Gezin (praktijkondersteuner) bij de huisartsen in Velp. Vooralsnog als pilot t/m mei 2022. De kans is groot, dat deze pilot definitief wordt: de ondersteuner Jeugd en Gezin biedt laagdrempelige hulp en vormt een voorliggende voorziening. Deze brengt kosten met zich mee maar levert naar verwachting een besparing op, met name op uitgaven Jeugd GGZ.

Als resultaten voor de begroting 2022 beogen wij:
- Een afname met vijf van het aantal jeugdigen dat een beroep doet op jeugdhulp.
- Een afname met vijf van het aantal doorverwijzingen door huisartsen.
- Een afname van de uitgaven aan individuele (niet vrij toegankelijke) voorzieningen Jeugdhulp.

Wat mag het kosten?
De extra rijksmiddelen voor Jeugd (1,3 miljard landelijk) zijn in deze begroting verwerkt onder programma 0. Voor de overige benoemde ontwikkelingen, in het bijzonder he woonplaatsbeginsel geldt dat er geen bedrag voor wordt verwerkt in de begroting, vanwege de hoge mate van onzekerheid in de financiële doorwerking. In de risicoparagraaf zijn de risico's die het gevolg kunnen zijn van toename in zorggebruik (bijvoorbeeld als gevolg van het woonplaatsbeginsel) opgenomen.

Overzichtstabel mutaties t.o.v. Kadernota

	2022	2023	2024	2025
Cijfers primitieve begroting 2021-2024	**-585.554**	**-593.687**	**-601.997**	**-610.505**
Mutaties vastgest begr/Kadernota/turap 1: n.v.t.	0	0	0	0
Stand Kadernota	**-585.554**	**-593.687**	**-601.997**	**-610.505**
Verschil Kadernota - begroting	**17.875**	**16.251**	**16.061**	**17.334**
Verklaring:				
Lagere kosten kinderopvang	2.500	2.500	2.500	2.500
Hoger bijdrage DRAN (wmo-vervoer)	-4.400	-4.300	-4.200	-5.800
Lagere kosten PGB Wmo	2.500	2.500	2.500	2.500
Lagere rijksvergoeding participatiewet	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
Lagere uitvoeringskosten sociaal domein	28.500	28.700	28.800	28.900
Overige mutaties	-6.225	-8.149	-8.539	-5.766

Nadere toelichting:
Lagere kosten kinderopvang
Naast de genoemde kosten voor de sociaal medische indicatie (€7.000) zien we een kostendaling voor kinderopvang die wordt veroorzaakt door de lagere uitvoeringkosten van deze regeling.

Hogere kosten Wmo-vervoer
Deze kostenstijging wordt veroorzaakt door een hogere bijdrage aan BVO Dran.

Lagere kosten PGB Wmo
De begrotingspost is afgeraamd op basis van het gebruik van de laatste paar jaar

Lagere rijksvergoeding participatiewet
De rijksvergoeding die Rozendaal ontvangt is gebaseerd op het aandeel in de totale bijstandskosten in Nederland van 2 jaar eerder. Hierop is de begrotingspost aangepast.

6.3 Financiële consolidatie

	Werkelijk 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025
Baten						
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	0	0	0	0	0	0
6.2 Wijkteams	0	0	0	0	0	0
6.3 Inkomensregelingen	546.493	55.000	50.000	48.250	48.000	48.720
6.4 Begeleide participatie	0	0	0	0	0	0
6.5 Arbeidsparticipatie	0	0	0	0	0	0
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	0	6.000	3.000	3.050	3.100	3.150
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	2.182	0	0	0	0	0
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	978	0	0	0	0	0
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	0	0	0	0	0	0
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0	0
totaal baten	**549.653**	**61.000**	**53.000**	**51.300**	**51.100**	**51.870**
Lasten						
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	44.918	226.850	49.500	49.595	45.700	44.305
6.2 Wijkteams	0	0	1	2	3	4
6.3 Inkomensregelingen	587.750	89.125	81.250	82.425	83.625	84.860
6.4 Begeleide participatie	61.493	56.700	57.500	58.360	59.230	60.110
6.5 Arbeidsparticipatie	0	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	151.960	166.809	94.661	96.384	98.298	99.867
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	64.655	122.635	141.617	142.810	144.000	145.195
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	224.681	116.500	202.150	204.660	207.180	209.700
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	900	0	0	0	0	0
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	0	82.435	0	0	0	0
totaal lasten	**1.136.357**	**862.054**	**627.679**	**635.236**	**639.036**	**645.041**
Saldo van baten en lasten	**-586.704**	**-801.054**	**-574.679**	**-583.936**	**-587.936**	**-593.171**
0.10 Mutaties reserves (onttrekking)	0	215.500	7.000	6.500	2.000	0
0.10 Mutaties reserves (toevoeging)	0	0	0	0	0	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**0**	**215.500**	**7.000**	**6.500**	**2.000**	**0**
Geraamd resultaat	**-586.704**	**-585.554**	**-567.679**	**-577.436**	**-585.936**	**-593.171**

Programma 7: Volksgezondheid en milieu

7.1 Reguliere aanpak

Wat willen we bereiken?
Binnen dit programma werken we aan de gemeentelijke opgave rondom het brede begrip duurzaamheid.

Wat gaan we daarvoor doen?
Het betreft daarbij taken in het kader van een klimaatadaptatie en energietransitie, een leefbaar milieu en afvalverwerking, alsook waterberging. Zodoende geven we niet alleen vorm en inhoud aan (wettelijke) taken uit onder meer de Wet publieke gezondheid, de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz), de Wet geluidhinder, of de wet Bodemverontreiniging. Maar werken we ook aan gedegen mitigerende maatregelen, zoals de aanpak voor de energietransitie, om een bijdrage te leveren aan de globale klimaatopgave. Waar nodig stellen we lokale kaders, bijvoorbeeld in de Algemene Plaatselijke verordening (APV) en de Afvalstoffenverordening. Ook vragen de volgende onderwerpen in 2022 onze aandacht:

- Sinds 2020 geldt de **Wvggz** (Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg). Gedwongen zorg is in Rozendaal gelukkig slechts incidenteel aan de orde. Niettemin zijn aan de uitvoering van de wet structurele kosten verbonden voor aansluiting op een landelijke registratiesysteem en afspraken ter ondersteuning, in voorkomende gevallen, in de uitvoering van taken door VGGM (de GGD) en de gemeente Rheden.
- Gedurende de periode 2021 t/m 2023 committeert Rozendaal zich aan het **Lokaal preventieakkoord** (volksgezondheid) Rheden-Rozendaal, met als speerpunten: gezonde leefstijl, financiële gezondheid en eenzaamheid.
- **Jeugdgezondheidszorg (JGZ):** Voor de uitoefening van de gemeentelijke taken in het kader van JGZ wordt steeds meer regionaal samengewerkt, bijvoorbeeld bij een vooralsnog tweejarige pilot ‘Nu Niet Zwanger’ (NNZ). Daarbij worden kwetsbare potentiële ouders ondersteund om regie te nemen op hun kinderwens. Tot nu toe is hier geen gebruik van gemaakt door inwoners van Rozendaal, maar door een bijdrage ondersteunt onze gemeente een activiteit met een grote maatschappelijke waarde.

Wat mag het kosten?
De hierboven beschreven aanpak valt binnen de reguliere capaciteit.

7.2 Nieuw ontwikkelingen

De volgende ontwikkelingen vragen in 2022 in het bijzonder aandacht:

Klimaatadaptatie en Energietransitie
Wat willen we bereiken?
Klimaatverandering is in toenemende mate een zorg, ook binnen Rozendaal. Enerzijds kan Rozendaal een bijdrage leveren door opwarming te helpen afremmen door het uitvoeren van mitigerende maatregelen. Daarnaast zullen we maatregelen moeten treffen om naar de toekomst beter om te gaan met de nadelige effecten van klimaatverandering, omdat de opwarming niet geheel kan worden voorkomen (adaptatie). Door stappen te zetten in de energietransitie dragen wij bij aan mitigatie. Voor adaptatie nemen wij nu nog ad hoc stappen en willen wij de planvorming een impuls geven.

Wat gaan we daarvoor doen?
Binnen de energietransitieopgave wordt sinds 2019 – ook in regionaal verband (RES) gewerkt aan tal van activiteiten binnen de **Uitvoeringsagenda Rozendaal Energieneutraal 2050**. Deze Uitvoeringsagenda Rozendaal Energieneutraal 2050 kent een doorlooptijd van 2019-2021. De subsidieregeling “Energietransitie bestaande woningen Rozendaal ” vervalt per 1 januari 2022. Eén van de voorziene activiteiten in 2021 was het voorbereiden van een nieuwe uitvoeringsagenda voor de programmaperiode 2022-2025. Met het zicht op de gemeentelijke verkiezingen in 2022 heeft het college besloten om de uitwerking daarvan op te pakken ná de vaststelling van het nieuwe coalitieakkoord in 2022.

Om de ingezette lijn van succesvolle activiteiten, de samenwerking met stakeholders, het ontstane enthousiasme en bijbehorende energie niet verloren te laten gaan is **voor 2022 een separaat jaarprogramma** uitgewerkt. Met het programma voor 2022 wordt ingezet op een effectieve voortzetting van de ingezette werklijnen en is de uitvoering daarvan in 2022 (begrotingstechnisch) geborgd. Vervolgens kan ná de verkiezingen ingezet worden op de uitwerking van een nieuwe, meerjaren, uitvoeringsagenda voor 2022-2025, passend bij het nieuwe bestuursprogramma dat op dat moment voorligt.

In 2022 zal ook een **geactualiseerd verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2022 t/m 2026** (vGRP) zijn opgesteld, dat als basis gaat dienen voor een beleidsmatige aanpak water(berging).

Wat mag het kosten?
Voor de voortzetting van de aanpak klimaatadaptatie en energietransitie is bij Kadernota als aangenomen dat de aanpak voor 2022 bekostigd kan worden uit het restant van de reserve energietransitie.
De kosten voor het opstellen van het vGRP 2022 t/m 2026 ad. € 15.000 worden gedekt uit de begrotingen 2021 en 2022.

Afvalstoffenbeheer
Wat willen we bereiken?
In 2022 willen we ons beleid ten aanzien van de hoeveelheid hergebruik grondstoffen doorzetten en daarmee het aantal kilo's restafval per huishouden doen afnemen. Ook willen we in 2022 een onderzoek instellen naar de doelmatigheid van onze huidige milieustraat.

Wat gaan we daarvoor doen?
We gaan in 2022 een onderzoek instellen naar de doelmatigheid van onze huidige milieustraat en afvalverwerking en een plan maken voor het kunnen opvangen van de verschillende milieustromen eventueel met ander gemeenten.

Wat mag het kosten?
Het doelmatigheidsonderzoek vindt dekking uit de daarvoor reeds geraamde €26.400 bij Kadernota (te onttrekken uit de algemene reserve). Ten aanzien van het toenemend hergebruik wordt een kostenbesparing voorzien op de afvalverbranding. Dit zal naar verwachting niet leiden tot een lagere afvalstoffenheffing, omdat de rijksbelasting op diezelfde verbranding ook is toegenomen. Daarnaast stijgen andere kosten van inzameling en verwerking. We verwachten dan ook een neutraal effect.

Volksgezondheid
Wat willen we bereiken?
Participeren in de Veiligheids- en gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) en in de door deze Gemeenschappelijke Regeling te entameren projecten en activiteiten (inentingsprogramma's e.d.). Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het Rijksvaccinatieprogramma (RVP), waarbij de bijbehorende middelen zijn overgedragen (2019). Deelname aan vaccinaties vormt een speerpunt voor onze gemeente. De vaccinaties voor het coronavirus vallen hier overigens buiten, dit proces wordt door het Rijk aangestuurd.

Wat gaan we daarvoor doen?
In onze **Nota Publieke Gezondheid 2017-2020** wordt onder meer de relatie tussen publieke gezondheid en de Omgevingswet benoemd. Deze relatie wordt met de verdere implementatie van de Omgevingswet verder uitgewerkt. De nota is in 2021 verlengd, een nieuwe gebaseerd op een regionale Nota wordt eind 2021 voorbereid en uiterlijk begin 2022 aan uw raad ter vaststelling voorgelegd.

Wat mag het kosten?
De genoemde activiteiten vallen allen binnen de reguliere capaciteit en passen binnen de staande begroting.

Begraafplaatsen en crematoria

Wat willen we bereiken?

Onder meer op grond van de Wet op de lijkbezorging heeft onze gemeente een zorg voor de organisatie van begraafplaatsen. In Rozendaal geven we vorm en inhoud aan die verplichting door de begraafplaats Rozendaal te beheren en onderhouden, alsook door uitvaarten te faciliteren (onder meer grafgraven). De begraafplaats van Rozendaal is een onderdeel van de historische buitenplaats Rosendael. Het beheer en onderhoud behoort tot de wettelijke gemeentelijke taken. We beogen deze plaats duurzaam in stand te houden en het unieke karakter van de begraafplaats te behouden.

Wat gaan we daarvoor doen?

We onderzoeken in 2022 hoe we de informatie van onze begraafplaatsadministratie beter (digitaal) beschikbaar kunnen stellen intern en voor derden, zoals uitvaartverzorgers en nabestaanden. In het licht van de digitalisering van onze dienstverlening wordt in 2022 de nu nog deels papieren begraafplaatsadministratie omgezet tot een digitale administratie. De digitale administratie zorgt ervoor dat deze informatie sneller en makkelijker toegankelijk is en zodoende de uitvaartverzorgers en nabestaande sneller en beter van dienst te kunnen zijn.

Om het huidige (unieke) karakter van de begraafplaats te behouden gaan we het onderhoud intensiveren ondergronds bemesten waardoor de levensduur van bomen wordt verlengd en de noodzakelijke nieuwe aanplant beter kan groeien. Bovendien vindt onderhoud van de paden plaats, zodat deze begaanbaar blijven en beter bestand zijn tegen heftige regenbuien.

Wat mag het kosten?

Voor de digitale module die noodzakelijk is voor de ontsluiting van de informatie worden geen aanvullende kosten verwacht. De hiervoor al in het verleden aangegane verplichtingen zijn geboekt onder programma 0 (Burgerzaken). Het geïntensiveerde onderhoud van de begraafplaats is kostenneutraal wegen financiering vanuit de Provincie. Wel wordt op basis van hogere opbrengsten van de laatste jaren de begrote opbrengst van de begraafplaats bijgesteld. Het betreft een ophoging van de geramde opbrengsten met € 13.700.

Overzichtstabel mutaties t.o.v. Kadernota

	2022	2023	2024	2025
Cijfers primitieve begroting 2021-2024	**9.162**	**22.692**	**31.253**	**25.986**
Mutaties vastgest begr/Kadernota/turap 1:				
Onderzoek afval	-26.400			
Uitvoeringsprogramma energieneutraal	-120.000			
Onderzoek afval onttr reserve	26.400			
Uitvoeringsprogramma energieneutraal onttr reserve	120.000			
Stand Kadernota	**9.162**	**22.692**	**31.253**	**25.986**
Verschil Kadernota - begroting	**27.597**	**22.410**	**8.535**	**68.297**
Verklaring:				
Meerkosten afvalinzameling/verwerking	-8.500	-8.500	-8.500	-8.500
Kosten Wvggz en VGGM (extra taak, correctie; CONRAD)	-3.000	-3.000	-3.000	-3.000
Hogere opbrengst afvalstoffenheffing	13.000	13.000	13.000	13.000
Lagere storting voorziening cf GRP				50.000
Hogere opbrengst begraafplaats	13.700	13.700	13.700	13.700
Lagere kosten ongediertebestrijding	4.000	4.000	4.000	4.000
Overige mutaties	8.397	3.210	-10.665	-903

Nadere toelichting:
Kosten Wvggz
Deze nieuwe taak (wet verplichte geestelijke gezondheidzorg) zorgt voor extra kosten die bij deze in onze begroting zijn verwerkt.

Storting voorziening riool
De storting in de voorziening voor riolering is het laatste jaar beduidend lager. In de loop van 2022 zal een nieuw GRP worden aangeboden aan de raad.

Lagere kosten ongediertebestrijding
Na een jarenlange stijging van de kosten is nu een dalende trend te ontdekken in deze kosten. Deze trend is in de begroting verwerkt.

7.3 Financiële consolidatie

	Werkelijk 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025
Baten						
7.1 Volksgezondheid	0	0	10.000	10.000	0	0
7.2 Riolering	158.010	158.215	159.975	159.975	159.975	159.975
7.3 Afval	178.965	187.139	202.569	205.623	208.719	211.858
7.4 Milieubeheer	26.207	0	0	0	0	0
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	95.570	66.500	80.000	81.200	82.400	83.600
totaal baten	**458.752**	**411.854**	**452.544**	**456.798**	**451.094**	**455.433**
Lasten						
7.1 Volksgezondheid	55.329	53.220	67.500	68.350	59.200	60.050
7.2 Riolering	121.644	143.520	135.763	127.383	132.678	78.188
7.3 Afval	204.835	150.870	188.000	164.120	166.640	169.160
7.4 Milieubeheer	253.851	51.500	170.000	50.750	51.500	52.250
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	18.938	21.193	21.255	21.296	21.491	21.706
totaal lasten	**654.597**	**420.303**	**582.518**	**431.899**	**431.509**	**381.354**
Saldo van baten en lasten	**-195.845**	**-8.449**	**-129.974**	**24.899**	**19.585**	**74.079**
0.10 Mutaties reserves (onttrekking)	214.849	17.611	166.733	20.204	20.204	20.204
0.10 Mutaties reserves (toevoeging)	0	0	0	0	0	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**214.849**	**17.611**	**166.733**	**20.204**	**20.204**	**20.204**
Geraamd resultaat	**19.004**	**9.162**	**36.759**	**45.103**	**39.789**	**94.283**

Programma 8: Volkshuisvesting, ruimtelijke ontwikkeling en stedelijke vernieuwing

8.1 Reguliere aanpak

Wat willen we bereiken?
Binnen dit programma geven we allereerst uitvoering aan wettelijke verplichtingen op het terrein van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening, zoals de Woningwet en de Wabo. Het betreft daarbij bijvoorbeeld de processen van het vergunningverlening en de planvorming.

Rozendaal een prettig woon- en leefklimaat. Het beleid en de uitvoering door bijvoorbeeld het verstrekken van omgevingsvergunningen is erop gericht om dat prettige woon en leefklimaat te behouden. Dit programma spreekt zich uit over ruimtelijke ontwikkelingen in de gemeente Rozendaal. Het ruimtelijk beleid richt zich op coördinatie van de activiteiten van het gemeentelijk bestuur met inachtneming van de aanwezige kwaliteiten in zowel het groen als de (historische) bebouwing.

Wat gaan we daarvoor doen?
We borgen gedegen vergunningverlening, toezicht en handhaving. Hiertoe werken we samen met onder meer de gemeente Rheden als het gaat om bouwtoezicht. De Omgevingsdienst Arnhem (ODRA) is verder een heel belangrijke partner vanwege de werkzaamheden op met name het milieuterrein die deze gemeenschappelijke regeling voor Rozendaal uitvoert. Op het vlak van volkshuisvesting, maar breder ten aanzien van de ruimtelijke ontwikkelingen is samenwerking in de regio, vooral in de Groene Metropoolregio een zeer belangrijk onderdeel van de reguliere aanpak binnen dit programma. We werken – ook in regionaal verband – onder meer aan de volgende opgaven:

- In de regio's Arnhem-Nijmegen en Foodvalley (gezamenlijk de Groene Metropool) ligt voor de komende jaren een enorme bouwopgave. Hierbij heeft de regio zichzelf als doel gesteld om de invulling van deze opgave zó vorm te geven dat het meerwaarde oplevert voor alle inwoners. Om deze opgave in goede banen te leiden is de verstedelijkingsstrategie opgesteld. Deze verstedelijkingsstrategie is onderdeel van de opgave Groene Groei opgave van de agenda van de Groene Metropoolregio. De strategie die is ontwikkeld laat zien wat het kostbare groene raamwerk van de regio is: de landschappen, de fijne uitloopgebieden en de groene dorpen en steden. De Verstedelijkingsstrategie is van een hoog abstractieniveau en raakt Rozendaal in dit stadium nauwelijks, de verdere uitwerking van de strategie wordt nauwgezet in de gaten gehouden.
- In aanvulling hierop wordt met de gemeenten Arnhem, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum en Rheden op het gebied van wonen (sub)regionaal afgestemd, dit is een voorwaarde bij het toevoegen van nieuwe woningbouwplannen. In 2021 is er binnen de subregio een nieuwe subregionale Woonagenda vastgesteld. Met de realisatie van de woningen op de Del en Steenhoek, voldoet Rozendaal voorlopig aan de regionale opgave.
- Binnen dit programma vallen ook de activiteiten en kosten tot uitdrukking die voortvloeien uit een actieve grondexploitatie. In Rozendaal betreft dat De Del. We voeren een passief grondbeleid. Voor de locatie de Del wordt sinds 2013 jaarlijks een grondexploitatie vastgesteld. Op 23 maart 2021 is de grondexploitatie de Del vastgesteld met een bijgesteld geprognotiseerd eindresultaat van 4,43 miljoen euro. Op basis van de planning in de grondexploitatie wordt naar verwachting de laatste kavel nog in 2021 verkocht en levert. In het eerste kwart van 2022 zal de exploitatie De Del worden afgesloten en eventueel noodzakelijke besluitvorming worden voorbereid. Voor 2022 en verder verwachten we geen kosten en opbrengsten meer uit de grondexploitatie.

Wat mag het kosten?
Bovenstaande aanpak past binnen de reeds begrote financiële kaders.

8.2 Nieuwe ontwikkelingen

De volgende ontwikkelingen vragen in 2022 in het bijzonder aandacht.

Ruimtelijke ontwikkeling
Wat willen we bereiken?
Voorbereiding op en implementatie van de Omgevingswet. De inwerkingtreding van de **Omgevingswet** is beoogd per juli 2022. Het betreft een bijzonder omvangrijke operatie. Eind 2021 wordt duidelijk of deze datum ook haalbaar is. De Omgevingswet vereist dat de gemeente optreedt als één overheid en zorgdraagt voor een inhoudelijk integrale afweging met alle betrokken overheden. Samenwerking met verschillende ketenpartners zoals provincie en ODRA is hierin essentieel en deze samenwerking wordt in 2022 voortgezet.

Wat gaan we daarvoor doen?
Om de Omgevingswet tijdig te implementeren werken we er aan om:

1. Het beleidsinstrumentarium (omgevingsvisie, programma's en omgevingsplan) conform de wet vorm te geven. Daarbij zal ook aandacht moeten zijn voor een veranderde verhouding overheid-burger leidend tot nieuw inspraakbeleid en participatieprocessen;
2. De processen voor het afhandelen van initiatieven, conform de nieuwe wettelijke standaarden te brengen. Een belangrijk aspect daarvan is de aanpak voor het digital stelsel Omgevingswet (DSO).

Voor de concrete aanpak die we hanteren om in het gewenste tempo de Omgevingswet te implementeren wordt verwezen naar eerdere raadsbesluitvorming hieromtrent en de raadsinformatiebrief van september 2021.

Gelijktijdig met de Omgevingswet is ook de inwerkingtreding van de **Wet kwaliteitsborging** voor het bouwen (Wkb) voorzien. Onder de Wkb blijft de gemeente verantwoordelijk voor het toezicht op de bestaande bouw en omgevingsveiligheid. De vergunninghouder legt onder de Wkb inhoudelijk verantwoording af aan het bevoegd gezag (gemeente) voor de start van de bouw. Het bevoegd gezag beoordeeld de aangeleverde gegevens bij het uitvoeren van de toezichthoudende en eventueel handhavende taak. Doordat de toezichthoudende taak voor de gemeente Rozendaal door de toezichthouders van de gemeente Rheden wordt uitgevoerd wordt de invoering van de Wkb in samenwerking met Rheden voorbereid.

Wat mag het kosten?
We voorzien bij de vergunningverlening een toename in opbrengsten door leges en een afname in kosten voor de behandeling. Deze toename is ook verdisconteerd met de toename op grond van de bouw op De Del een positieve ontwikkeling laat zien. Op basis daarvan begroten we voor de komende jaren €2.300 minder aan kosten en €29.000 meer jaarlijks aan opbrengsten.
Zowel voor de Omgevingswet, als voor de Wet kwaliteitsborging geldt dat nog onduidelijk is of en in hoeverre het Rijk gaat bijdragen in implementatie- en uitvoeringskosten.
Ten aanzien van de aanpak Omgevingswet is in de Kadernota is al een bedrag van €15.000 gereserveerd voor de eerste onvermijdelijk kosten in 2022. Het gaat daarbij om:

- omgang met de zogenoemde bruidsschat
- het opstellen van toepasbare regels, en
- het ontwikkelen van VTH-beleid.

Ten aanzien van de Wet kwaliteitsborging is nog geen indicatie te geven van de kosten.

Planschade
Wat willen we bereiken?
De behandeling van planschadeverzoeken behoort tot het reguliere werk (en capaciteit) binnen dit programma. Op het moment dat een bestemmingsplan een verandering in de bouw- of gebruiksmogelijkheden met zich mee brengt kan er planschade ontstaan. Indien inwoners schade ondervinden door noodzakelijk geachte planvorming kan er sprake zijn van een recht op schadevergoeding. We werken aan een gedegen en integere afwikkeling van de eventuele planschadeprocedures.

Wat gaan we daarvoor doen?
De herziening van het bestemmingsplan die de bouw van IKC Dorpsschool Rozendaal planologisch mogelijk maakt is aanleiding geweest voor een aantal omwonenden om een verzoek om planschade in te dienen. Deze verzoeken worden op grond van de procedureverordening voor advisering tegemoetkoming planschade afgehandeld. Op grond van de concept-adviezen onafhankelijke advisering lijkt planschade aan de orde als gevolg van planvorming van de IKC Dorpsschool. In het restant van 2021 en in de loop van 2022 zal inzet nodig zijn op de afwikkeling van de planschadeprocedures. Waar nodig zal externe ondersteuning worden ingezet.

Wat mag het kosten?
De planschade die het gevolg is van de bouw van de IKC Dorpsschool Rozendaal wordt in lijn met de daarvoor gestelde kaders uitgekeerd. Op het moment van schrijven is nog onduidelijk wat de definitieve hoogte van de planschade is en wanneer deze definitief wordt vastgesteld. Dit is mede afhankelijk van juridische procedures. Kosten voor de eventueel te vergoeden planschade en daarbij horende kosten voor onder meer juridische ondersteuning worden in lijn met staande kaders gedekt uit de algemene reserve.

Basisregistraties ruimtelijk domein
Wat willen we bereiken?
Dit deel van het programma ziet toe dat gemeenten een aantal basisgegevens over gebouwen en adressen (BAG) en de basisregistraties grootschalige topografie (BGT) waarin op een eenduidige manier de ligging van alle fysieke objecten zoals gebouwen, wegen, water en terreinen is geregistreerd. Daarmee zijn de gegevens toegankelijke voor derden en deels via een landelijke voorziening) voor andere ketenpartners zoals het Kadaster. Als opdrachtgever en in samenwerking met ketenpartners worden ontwikkelingen, bijvoorbeeld op basis van omgevingsvergunningen of feitelijke ontwikkelingen in de openbare ruimte bijgehouden. Rozendaal organiseert de uitvoering van deze taken al vele jaren door middel van dienstverlening vanuit Rheden. De Rhedense dienstverlening is per 2021 feitelijk overgenomen door De Connectie. Gemeenten zijn zelf verantwoordelijk voor de juistheid, volledigheid en tijdigheid van deze registraties. Dit is een wettelijke taak. De inzet binnen dit programmaonderdeel is er op gericht om deze wettelijke verplichting op een voor Rozendaal passende wijze te organiseren.

Wat gaan we daarvoor doen?
Doordat de taken per 2021 uitgevoerd worden met ondersteuning van Connectie zijn hierover in 2021 ook nadere afspraken over gemaakt met De Connectie. Deze afspraken betreffen de dienstverlening ten aanzien van de genoemde basisregistraties (BAGF/BGT), alsook ten aanzien van een aantal nieuwe zaken. Het betreft daarbij het gegevensbeheer van WOZ-objecten en de registraties die nodig zijn voor de nieuwe wettelijke verplichting uit hoofde van de Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen (Wkpb). Het gaat in dat laatste geval om administratie van beperkingen die we als gemeente opleggen bij gebouwen, bijvoorbeeld door deze aan te wijzen als monument. Aanscherping van de afspraken ten opzichte van de oude samenwerking met Rheden was ook gewenst vanuit het oogpunt van informatieveiligheid en privacy.

Wat mag het kosten?
Bovenstaande heeft geleid tot een significante kostentoename voor de uitoefening van de basisregistraties door De Connectie ten opzicht van de uitvoering door Rheden. Het betreft een toename van € 26.000. Deze toename laat zich deels verklaren doordat Rheden onderdelen van de dienstverlening in het verleden niet volledig doorbelaste aan Rozendaal. Maar ook doordat er met deze nieuwe inrichting een aantal nieuwe taken bij De Connectie zijn belegd. Het betreft daarbij de verplichte Wkpb, WOZ-gegevensbeheer en afspraken in het kader van informatieveiligheid en privacy (rapportageverplichtingen). Deze kostentoename wordt als reëel gezien en als onvermijdelijk, omdat er geen alternatief bestaat voor de inrichting van deze werkzaamheden.

Overzichtstabel mutaties t.o.v. Kadernota

	2022	2023	2024	2025
Cijfers primitieve begroting 2021-2024	**14.560**	**-10.100**	**-9.760**	**-9.415**
Mutaties vastgest begr/Kadernota/turap 1:				
omgevingswet	-15.000	0	0	0
omgevingswet onttrekking reserve	15.000	0	0	0
Stand Kadernota	**14.560**	**-10.100**	**-9.760**	**-9.415**
Verschil Kadernota - begroting	**-34.540**	**-15.770**	**-22.000**	**-23.235**
Verklaring: index				
Kosten Basisregistraties ruimtelijk domein	-26.500	-26.500	-26.500	-26.500
Lagere kosten bouwvergunningen	2.300	2.300	2.300	2.300
Lagere opbrengst bouwvergunningen	-10.000	0	0	0
Overige mutaties	-340	8.430	2.200	965

Nadere toelichting:
De post omgevingsvergunningen bouwen is op basis van de cijfers van de laatste jaren bijgesteld. Voor de opbrengst bouwvergunningen is een doorkijkje gemaakt wat tot een aframing van de opbrengsten leidt in het eerste jaar.

8.3 Financiële consolidatie

	Werkelijk 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025
Baten						
8.1 Ruimtelijke Ordening	0	0	0	0	0	0
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	1.075.517	160.020	0	0	0	0
8.3 Wonen en bouwen	64.833	61.500	50.000	45.000	40.000	40.000
totaal baten	**1.140.350**	**221.520**	**50.000**	**45.000**	**40.000**	**40.000**
Lasten						
8.1 Ruimtelijke Ordening	40.937	14.230	24.860	9.890	9.920	9.950
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	600.308	160.020	0	0	0	0
8.3 Wonen en bouwen	31.514	36.110	60.120	60.980	61.840	62.700
totaal lasten	**672.759**	**210.360**	**84.980**	**70.870**	**71.760**	**72.650**
Saldo van baten en lasten	**467.591**	**11.160**	**-34.980**	**-25.870**	**-31.760**	**-32.650**
0.10 Mutaties reserves (onttrekking)	29.711	3.400	15.000	0	0	0
0.10 Mutaties reserves (toevoeging)	0	0	0	0	0	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**29.711**	**3.400**	**15.000**	**0**	**0**	**0**
Geraamd resultaat	**497.302**	**14.560**	**-19.980**	**-25.870**	**-31.760**	**-32.650**

Bijlage wettelijke beleidsindicatoren

Per programma worden de verplicht voorgeschreven beleidsindicatoren opgenomen. Om deze iets meer in perspectief te plaatsen is ook de indicator zoals die in de begroting van 2020 was opgenomen weergegeven en het gemiddelde van gemeenten < 25.000 inwoners.

Programma 0 Bestuur en ondersteuning

Indicator	Begroting Rozendaal 2022	Begroting Rozendaal 2021
Formatie (fte per 1.000 inwoners)	7	8
Bezetting (fte per 1.000 inwoners)	7	7,3
Apparaatskosten (€ per inwoner)	921	889
Externe inhuur (% van de totale loonsom)	13%	18%
Externe inhuur (de totale kosten inhuur externen)	111.596	148.986
Overhead (% van totale lasten)	35%	35%

Toelichting: Voor deze indicatoren zijn geen landelijke cijfers bekend. Een vergelijking met bijvoorbeeld gemeenten < 25.000 is dan ook niet op basis van deze informatie te maken.

Programma 1 Veiligheid

De landelijk beschikbare informatie onderschrijft het beeld van Rozendaal als zeer veilige gemeente. Van het relatief hoge aantal inbraken per 1000 woningen was in 2021 geen sprake, zo

Indicator	Cijfers zoals bekend bij begr 2022 Rozendaal	Cijfers zoals bekend in Q3 2020 < 25.000 inw	peiljaar
Verwijzingen Halt, per 1.000 jongeren	6	10	2020
Winkeldiefstallen, per 1.000 inwoners	0	0,7	2020
Geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners	0	2,6	2020
Diefstallen uit woning, per 1.000 inwoners	2,9	1,5	2020
Vernielingen/beschadigingen openbare ruimte per 1.000	2,9	4,5	2020

Toelichting: In de door het CBS aangeleverde data zijn geen recentere cijfers beschikbaar dan tot 2020.

Programma 2

Er zijn geen voorgeschreven beleidsindicatoren die betrekking hebben op dit programma.

Programma 3

Indicator	Cijfers voor Rozendaal	Cijfers voor gemeenten < 25.000 inw
Functiemenging (%, peiljaar 2020)	37,1%	48,6%
Vestigingen (bedrijven, per 1.000 inwoners van 15 t/m 64 jaar, peiljaar 2020)	189.7	165,4

Toelichting: De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen. Het relatief hoge aantal vestigingen wordt beïnvloedt door het hoge aantal zzp'ers dat Rozendaal rijk is.

Programma 4

Indicator	Cijfer voor Rozendaal	Cijfer voor < 25.000 inw	peiljaar
Absoluut verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)	0	1,1	2018
Relatief verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)	30	19	2019
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv'er), in % deelnemers aan het VO en MBO-onderwijs	0,6	1,3	2020

Programma 5

Indicator	Cijfer voor Rozendaal	Cijfers < 25.000 inw	peiljaar
Niet-wekelijkse sporters (% van bevolking 19jr en ouder)	37,3%	50,5%	2020

Programma 6

Indicator	Cijfer voor Rozendaal	Cijfers < 25.000 inw	peiljaar
Banen (aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 t/m 64 jaar)	400,7	666,3	2020
Jongeren met een delict voor de rechter (%)	1	1	2015

Kinderen in uitkeringsgezin (% kinderen tot 18 jaar)	0	3	2015
Netto arbeidsparticipatie (% werkzame beroepsbev t.o.v. totaal)	70,5%	69,3%	2020
Werkloze jongeren (% 16 t/m 22 jarigen)	0	1	2015
Personen met een bijstandsuitkering (aantal per 10.000 inwoners)	152,6	262,8	2020
Lopende re-integratievoorz (per 10.000 inwoners van 15 t/m 64 jaar)	0	148,9	2020
Jongeren met jeugdhulp (% van alle jongeren tot 18 jaar)	10,2	10,6	2020
Jongeren met jeugdbescherming (% van alle jongeren tot 18 jaar)	x	1,1	2020
Jongeren met jeugdreclassering (% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar)	x	0,4%	2020
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO (per 10.000 inwoners)	260	624	2020

Toelichting: Bij het CBS zijn geen aantallen bekend voor jongeren met een jeugdbeschermingstraject. Voor Rozendaal geldt dat over 2020 (peildatum), geen sprake was van inzet van Jeugdbescherming. Voor 2022 zal dit mogelijk wel het geval zijn. Eventuele meerkosten hiervoor worden gedekt uit de algemene reserve.

Programma 7

Indicator	**Cijfer voor Rozendaal**	**Cijfers voor < 25.000 inw**	**Peiljaar**
Omvang huishoudelijk restafval (kg/inwoner)	145	126	2019
Hernieuwbare elektriciteit (%)	9,7	x	2019

Programma 8

Indicator	**Cijfer voor Rozendaal**	**Cijfers voor < 25.000 inw Cijfers**	**Peiljaar**
Gemiddelde WOZ-waarde (x € 1.000)	536	312	2020
Nieuw gebouwde woningen (aantal per 1.000 woningen)	8,8	9,6	2020
Demografische druk (%)	98,4	79,6	2021
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden (€)	1.005	x	2021
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (€)	1.036	x	2021

Toelichting: de term demografische druk geeft uitdrukking aan het percentage relatief jongere (0-20 jaar) en oudere (65+) dat woonachtig is in de gemeente. Bij het CBS zijn geen cijfers bekend over de gemeentelijke woonlasten over peiljaar 2021.

Financieel meerjarig perspectief

Recapitulatiestaat en overzicht Algemene dekkingsmiddelen

Onderstaand overzicht bevat de totalen zoals deze in de afzonderlijke programma's zijn opgenomen. Het betreft dan per programma zowel de baten en de lasten, als de toevoegingen en onttrekkingen aan reserves.

Programma	Werkelijk 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025
Baten						
Bestuur en ondersteuning	3.385.632	3.250.895	3.505.786	3.533.934	3.629.950	3.736.445
Veiligheid	6.019	1.000	1.200	1.215	1.230	1.245
Verkeer en vervoer	775	0	0	0	0	0
Economie	0	0	0	0	0	0
Onderwijs	25.116	27.100	189.541	76.161	26.780	27.200
Sport, cultuur en recreatie	10.000	0	10.000	0	0	0
Sociaal domein	549.653	61.000	53.000	51.300	51.100	51.870
Volksgezondheid en milieu	458.752	411.854	452.544	456.798	451.094	455.433
VHROSV	1.140.350	221.520	50.000	45.000	40.000	40.000
subtotaal baten programma's	*5.576.297*	*3.973.369*	*4.262.071*	*4.164.407*	*4.200.153*	*4.312.193*
Onttrekkingen aan reserves						
Bestuur en ondersteuning	138.958	24.456	28.589	27.816	27.286	27.207
Veiligheid	0	0	0	0	0	0
Verkeer en vervoer	101.062	17.739	16.175	16.175	16.175	16.175
Economie	0	6.000	0	0	0	0
Onderwijs	152.530	111.267	111.791	111.791	111.791	111.791
Sport, cultuur en recreatie	1.608	4.592	2.092	2.092	2.092	2.092
Sociaal domein	0	215.500	7.000	6.500	2.000	0
Volksgezondheid en milieu	214.849	17.611	166.733	20.204	20.204	20.204
VHROSV	29.711	3.400	15.000	0	0	0
subtotaal onttrekkingen	*638.718*	*400.565*	*347.379*	*184.578*	*179.548*	*177.468*
Lasten						
Bestuur en ondersteuning	2.134.960	1.931.520	2.153.501	2.201.063	2.246.811	2.282.412
Veiligheid	95.180	94.030	108.185	116.340	124.495	171.170
Verkeer en vervoer	204.781	129.801	132.253	136.163	138.198	139.483
Economie	2.166	9.650	3.700	3.750	3.800	3.850
Onderwijs	483.728	523.710	691.641	584.234	541.469	551.110
Sport, cultuur en recreatie	155.864	156.587	163.517	140.532	142.562	144.607
Sociaal domein	1.136.357	862.054	627.679	635.236	639.036	645.041
Volksgezondheid en milieu	654.597	420.303	582.518	431.899	431.509	381.354
VHROSV	672.759	210.360	84.980	70.870	71.760	72.650
subtotaal lasten programma's	*5.540.392*	*4.338.014*	*4.547.973*	*4.320.087*	*4.339.640*	*4.391.676*
Toevoegingen aan reserves						
Bestuur en ondersteuning	49.521	6.686	6.686	6.686	6.686	6.686
Veiligheid	0	0	0	0	0	0
Verkeer en vervoer	3.221	3.221	3.221	3.221	3.221	3.221
Economie	0	0	0	0	0	0
Onderwijs	44.000	0	0	0	0	0
Sport, cultuur en recreatie	0	0	0	0	0	0
Sociaal domein	0	0	0	0	0	0
Volksgezondheid en milieu	0	0	0	0	0	0
VHROSV	0	0	0	0	0	0
subtotaal toevoegingen	*96.742*	*9.907*	*9.907*	*9.907*	*9.907*	*9.907*
Saldo baten en lasten	35.905	-364.645	-285.902	-155.679	-139.486	-79.482
Saldo onttrekkingen en toevoegingen	541.976	390.658	337.472	174.671	169.641	167.561
Totaal saldo	**577.881**	**26.013**	**51.570**	**18.991**	**30.155**	**88.079**

Overzicht Algemene dekkingsmiddelen

Met de begrotingscirculaire 2019 heeft de provincie voor gemeenten een eenduidige opzet geadviseerd ten aanzien ervan het structurele begrotingssaldo. Met ingang van de begroting 2019 treft u deze hierbij aan. Op basis van het structurele begrotingssaldo komt de provincie tot haar oordeel over repressief dan wel preventief financieel toezicht. Het verschil met het “reguliere” begrotingssaldo komt tot uitdrukking door de incidentele lasten en baten buiten beschouwing te laten.

	Saldo 2022	Saldo 2023	Saldo 2024	Saldo 2025
Programma				
0 Bestuur en ondersteuning	-452.899	-455.861	-451.271	-460.416
1 Veiligheid	-106.985	-115.125	-123.265	-169.925
2 Verkeer en vervoer	-132.253	-136.163	-138.198	-139.483
3 Economie	-3.700	-3.750	-3.800	-3.850
4 Onderwijs	-502.100	-508.073	-514.689	-523.910
5 Sport, cultuur en recreatie	-153.517	-140.532	-142.562	-144.607
6 Sociaal domein	-563.179	-572.956	-577.471	-583.191
7 Volksgezondheid en milieu	-129.974	24.899	19.585	74.079
8 VHROSV	-34.980	-25.870	-31.760	-32.650
Totaal van de programma's	**-2.079.587**	**-1.933.431**	**-1.963.431**	**-1.983.952**
Algemene dekkingsmiddelen	3.342.056	3.385.674	3.457.687	3.553.309
Vennootschapsbelasting (VPB)	0	0	0	0
Overhead	-1.587.873	-1.668.257	-1.686.844	-1.713.360
Onvoorzien	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
Subtotaal programma's inclusief algemene dekkingsmiddelen, VPB, overhead en onvoorzien	-335.404	-226.014	-202.588	-154.002
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	337.472	174.671	169.641	167.561
Geraamd resultaat	**2.068**	**-51.344**	**-32.947**	**13.559**
Incidentele baten en lasten	0	0	0	0
Structureel begrotingssaldo	**2.068**	**-51.344**	**-32.947**	**13.559**

	2022	2023	2024	2025
Primitieve begroting excl incidentele lasten	2.068	-51.344	-32.947	13.559
Primitieve begroting totaal	51.570	18.991	30.155	88.079

De incidentele baten en lasten (definitie = 3 jaar of korter) in de primitieve begroting heffen elkaar op waardoor het structurele begrotingssaldo dat de provincie beoordeelt in het kader van financieel toezicht gelijk is aan het geraamde resultaat.

Paragrafen

Inleiding

Naast programma's zijn er in de begroting ook financiële paragrafen opgenomen. Waar programma's direct gericht zijn op de burger, geven de paragrafen een dwarsdoorsnede van de financiële aspecten van de begroting, bezien vanuit een bepaald perspectief. Doel van de paragrafen is dat onderwerpen die versnipperd in de begroting staan, worden gebundeld in een overzicht, waardoor de raad een goed inzicht krijgt. Gezien de raad in een gedualiseerd stelsel kaders stelt en controleert, is het van belang dat de raad inzicht heeft in en overzicht heeft over deze onderwerpen. De raad legt in de paragrafen de beleidslijnen vast met betrekking tot de beheersmatige aspecten.
Daarnaast zijn de verplichte paragrafen bedoeld om de raad en het college de financiële positie van de gemeente beter te laten beheersen. Vanaf 1 januari 2004 zijn de volgende zeven paragrafen verplicht voorgeschreven:

- Lokale heffingen;
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing;
- Onderhoud kapitaalgoederen;
- Financiering;
- Bedrijfsvoering;
- Verbonden partijen (externe samenwerking);
- Grondbeleid.

Daarnaast hebben wij nog een paragraaf over Informatieveiligheid opgenomen.

Paragraaf 1 Lokale heffingen

Lokale heffingen zijn inkomsten die verkregen worden op grond van publiekrechtelijke regels, voornamelijk belastingen en leges. De belangrijkste heffingen in Rozendaal zijn de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Hieronder wordt een beeld gegeven van de tarieven en de kwijtschelding.

Uitgangspunten:

- de tarieven voor rioolheffing moeten kostendekkend zijn;
- de tarieven voor afvalstoffenheffing moeten kostendekkend zijn;
- de OZB en overige tarieven worden in principe jaarlijks aangepast met het inflatiepercentage (2022: 1,5%).

Rioolheffing
Uitgangspunt is een kostendekkend tarief wat een uitvloeisel is van de in het rioleringsplan (vGRP) opgenomen kosten en investeringen. Het tarief rioolheffing wordt vastgesteld aan de hand van het laatst vastgestelde vGRP (30 oktober 2018). De uitkomsten hiervan bepalen het rioolrecht voor de komende jaren en dat is vastgesteld op € 220 voor de huidige planperiode.

	2019	2020	2021	2022
Rioolheffing	€ 220,00	€ 220,00	€ 220,00	€ 220,00

Afvalstoffenheffing
Uitgangspunt is een kostendekkend tarief. De kosten voor zowel inzameling als verwerking zijn de afgelopen jaren bij alle gemeenten sterk gestegen. De tariefsverhoging bedroeg vorig jaar 8%, voor 2022 blijft dit beperkt tot 2,9%.

	2019	2020	2021	2022
1-2 persoonshuishouden	€ 217,00	€ 226,00	€ 244,00	€ 251,00
3 of meerpersoonshuishouden	€ 244,00	€ 255,00	€ 275,00	€ 283,00

OZB
Uitgangspunt voor de tarieven OZB is toename met het inflatiepercentage van 1,5%. Daarnaast is de totale WOZ-waarde gestegen door een stijging van de huizenprijzen en uitbreiding van het aantal woningen. Voor het bepalen van de nieuwe OZB-percentages is de geraamde opbrengst uit de begroting (vermeerderd met de opbrengst van extra woningen en verschuiving tussen woning en niet-woning) het uitgangspunt. De nieuwe percentages moeten om die reden allemaal worden verlaagd en zien er als volgt uit:

	2019	2020	2021	2022
OZB eigenaar woningen	0,1037%	0,1000%	0,0958%	0,0885%
OZB eigenaar niet-woningen	0,1346%	0,1366%	0,1379%	0,1421%
OZB gebruiker niet-woningen	0,1082%	0,1098%	0,1109%	0,1143%

Omdat de waardering van de onroerende zaken het gehele jaar doorloopt is bovenstaande berekening een eerste indicatie van de tarieven. In december zijn, bij het vaststellen van de verschillende belastingverordeningen, de definitieve tarieven bekend.

De bijbehorende opbrengst ziet er als volgt uit:

	2022
OZB eigenaar woningen	391.377
OZB eigenaar niet-woningen	42.587
OZB gebruiker niet-woningen	35.259

Kwijtschelding
Voor mensen met de laagste inkomens bestaat de mogelijkheid van een gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van de gemeentelijke belastingen. Dit is het geval als aan de voorwaarden voor kwijtschelding van de invorderingswet is voldaan.

Lastendruk
Door bovenstaande tariefswijzigingen zal de belastingdruk voor de inwoners van Rozendaal voor een gemiddeld gezin stijgen met 1,2%.

Overige belastingen en leges
Hieronder vallen bijvoorbeeld:

- producten van burgerzaken;
- vergunningen;
- grafrechten.

In principe worden alle tarieven aangepast met de inflatiecorrectie, voor 2022 bedraagt deze 1,5%. Tevens wordt, indien mogelijk, aansluiting gezocht met de tarieven van buurgemeente Rheden.
Met betrekking tot burgerzaken zijn er voor o.a. de paspoorten en rijbewijzen door het Rijk maximum tarieven vastgesteld. Deze wijken daarom af van de basisregel dat inflatiecorrectie wordt toegepast.

Kostendekkendheid tarieven
In onderstaande tabel is het kostendekkingspercentage van de afzonderlijke producten en het geheel opgenomen:

Soort leges	Kosten incl. overhead en btw	Geraamde opbrengst	Dekkings-percentage
Burgerlijke stand	32.326	5.650	17%
Huwelijken	23.084	20.000	87%
APV-vergunningen	5.961	1.000	17%
Reinigingsrecht	188.590	188.569	100%
Rioolrecht	157.560	159.975	102%
Grafleges/rechten	84.437	80.000	95%
Omgevingsvergunning bouwen*	43.504	65.000	149%
Totaal	535.463	520.194	97%

Rioolrecht
Door schommelingen in kosten het kostendekkingspercentage jaarlijks licht (naar boven of beneden) afwijking van 100%. Over elke planperiode komt dit jaarlijkse gemiddeld uit op 100%. Omdat de afwijkingen (zowel begroting als jaarrekening) gering zijn, worden deze verrekend met het exploitatiesaldo.

Door de kleine schaal van Rozendaal is een aantal leges c.q. producten niet kostendekkend te krijgen.

Voor rijbewijzen en reisdocumenten gelden voorgeschreven maximum tarieven terwijl de vaste kosten relatief hoog zijn.

Voor overige vergunningen (waaronder APV) en producten is de legesplicht vorig jaar gedeeltelijk afgeschaft omdat de kosten die met de heffing en invordering daarvan te maken hebben hoger zijn dan de (reëel in rekening te brengen) opbrengsten. Dit geldt niet voor rioolrecht, afvalstoffenheffing en in mindere mate de grafleges/rechten en omgevingsvergunningen. De wijze van kostentoerekening is opgenomen in de financiële verordening die door de raad is vastgesteld.

Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding
Het weerstandsvermogen geeft antwoord op de vraag in hoeverre een gemeente in staat is om niet afgedekte risico's op te vangen met gereserveerde financiële middelen (weerstandscapaciteit). Voldoende weerstandsvermogen zorgt ervoor dat de uitvoering van taken en het voorzieningenniveau bij financiële tegenslagen gegarandeerd blijven. Voldoende weerstandsvermogen gaat over twee vragen:

1. Welke risico's lopen we?
2. Wat is de beschikbare weerstandscapaciteit?

Risico's
Een risico is de kans op het optreden van een gebeurtenis met een negatief gevolg voor de gemeente. Een gemeente loopt tal van risico's die we in meer of mindere mate kunnen inschatten en beheersen. Gemeentelijke risico's kunnen voortkomen uit de politiek, de aansprakelijkheid, de strategie, financiële samenwerking, het bedrijfsproces en het milieu. Daarnaast zijn zaken als verbonden partijen, open einde regelingen en grondexploitaties bekende onderwerpen waar de gemeente belangrijke risico's loopt.

Risicoprofiel
Er zijn meer methoden om een gekwantificeerd risicoprofiel op te stellen, uiteenlopend van meer wetenschappelijke methoden tot meer praktische modellen. Voor alle methoden geldt dat ze geen 100% garantie bieden op volledigheid. Het gaat er immers om risico's zo goed mogelijk te benoemen waar nog niet op één of andere manier in is voorzien. De eigenschap van een risico is echter dat men niet weet wat, wanneer of hoe het zich aandient. Voor deze paragraaf kiezen we voor een pragmatische aanpak. Basis voor het risicoprofiel is een organisatiebrede inventarisatie van risico's die twee maal per jaar plaatsvindt (begroting en rekening). Deze hebben we zo goed mogelijk gekwantificeerd en voorzien van een risicoscore (kans x impact), op basis van de volgende tabellen.

Kans	***Score***
Gering (minder dan 1 x per 4 jaar)	1
Gemiddeld (ongeveer 1 x per 4 jaar)	3
Hoog (minimaal 1 x per jaar)	5

Financieel gevolg	***Score***
Gering (< 0,1% omzet = < € 5.000	1
Beperkt (> 0,1% omzet < 0,5 % omzet = tussen € 5.000 en € 25.000)	2
Groot (> 0,5 % omzet = > € 25.000)	3

Omzet: lasten programma's Rozendaal (begroting 2022: afgerond € 4,6 miljoen)

De risicoscore komt tot stand door de kans te vermenigvuldigen met de impact. Hoe hoger de score hoe groter het risico. De uitkomst zetten we af tegen de volgende tabel:

Ranking	***Gevolg***
Scores >= 10	Hoog risico. Als het een financieel risico betreft dient weerstandsvermogen aanwezig te zijn.
5 < Scores < 10	Beperkt risico. Als het een structureel financieel risico betreft wordt deze voor 25% meegeteld voor het aanhouden van een weerstandsvermogen (spreiding over 4 jaar). Een incidenteel risico wordt voor 50% meegenomen.
Scores < 5	Gering risico. Voor zover het financiële gevolgen betreft worden die geacht binnen de reguliere bedrijfsvoering gedragen te kunnen worden.

De risicoscore houdt ook rekening met het feit dat niet alle risico's zich tegelijkertijd zullen voordoen. Wanneer hiermee geen rekening wordt gehouden is de kans groot dat een behoorlijk deel van het vermogen (ofwel algemene reserve) onnodig geblokkeerd wordt.

Structureel of incidenteel
Van belang is onderscheid te maken tussen risico's met structurele en incidentele effecten, in het profiel is dit onderscheid ook aangebracht. Risico's met structurele effecten hangen meestal samen met de bedrijfsvoering zoals rente of hogere kosten vanwege een hoger aantal bijstandontvangers. Wanneer dit soort risico's zich voordoen dienen ook structurele maatregelen genomen te worden door ze mee te nemen in het financieel meerjarig perspectief. Het kan zijn dat het perspectief hiervoor op korte termijn geen ruimte biedt en dat moet worden omgebogen binnen de begroting. Om die reden wordt het risico voor 100% meegenomen wanneer het hoog is en voor 25% wanneer het beperkt is om het eerste jaar eventueel te overbruggen met behulp van het weerstandsvermogen. Wanneer zich een incidenteel risico voordoet dient deze in principe ineens ten laste van de weerstandscapaciteit gebracht te worden, wanneer deze niet kan worden opgevangen in het rekeningresultaat.

Weerstandscapaciteit
Voor een oordeel over ons weerstandsvermogen is naast het risicoprofiel ook een inschatting van onze weerstandscapaciteit nodig. Ook hierbij wordt in principe onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele middelen. Bronnen van weerstandscapaciteit zijn de algemene reserve, vrij aanwendbare bestemmingsreserves, de onbenutte belastingcapaciteit en de post onvoorziene uitgaven.

Stille reserves kunnen hierbij ook een rol spelen. Het betreft eigendommen die lager zijn gewaardeerd (boekwaarde) dan de waarde in het economisch verkeer (bij gebouwen is uitgegaan van de WOZ-waarde). Omdat deze niet onmiddellijk in een feitelijk dekkingsmiddel kunnen worden omgezet, laten we deze voortaan bij de berekening van de weerstandscapaciteit buiten beschouwing. We benoemen deze wel zoals voorheen.

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2020	Economische/ woz-waarde	Stille reserve
Kerklaan 1 en 3	0	1.402.000	1.402.000
Werf	0	146.000	146.000
Obligaties	142.941	161.187	18.246
Totaal			**1.566.246**

Structureel
Dit wordt vooral gevormd door de onbenutte belastingcapaciteit (en dan vooral OZB aangezien er al voor 100% dekking is gekozen voor afval en riool) en het bedrag voor onvoorzien. De onbenutte belastingcapaciteit kan berekend worden door aansluiting te zoeken bij artikel 12 van de financiële verhoudingswet.

Artikel 12
Bij een eventuele 'artikel 12-aanvraag' geldt ook een normtarief voor de OZB als één van de toelatingseisen. In dat geval dient een gemeente minimaal 20% meer OZB te heffen dan het landelijk gemiddelde. Op basis van die norm bedraagt de onbenutte belastingcapaciteit voor de gemeente Rozendaal ongeveer € 275.000.

Echter, de feitelijke hoogte van de onbenutte belastingcapaciteit (behoudens een artikel 12-aanvraag) is vooral een politieke keuze. Op basis van het gewenste financiële beleid is er feitelijk geen onbenutte belastingcapaciteit, behoudens een inflatieverhoging. Om die reden is in onderstaand overzicht alleen het bedrag voor onvoorziene uitgaven opgenomen van € 10.000 voor de structurele weerstandscapaciteit.

Incidenteel
De incidentele weerstandscapaciteit wordt bepaald door de som van alle reserves waaraan nog geen specifieke bestemming is gegeven en eventuele bestemmingsreserves zonder concrete verplichting die daardoor her-bestemd kunnen worden. Voor de berekening van de weerstandscapaciteit beperken we ons tot de algemene reserve. De overige reserves hebben in principe allemaal een bestemming waarvan het niet wenselijk is om deze opnieuw te bestemmen. Het genoemde bedrag betreft de geraamde stand per 1-1-2021.

Structureel	
Onbenutte belastingcapaciteit	0
Onvoorzien (gemiddeld obv meerjarenbegroting)	10.000
subtotaal structureel	10.000
Incidenteel	
Algemene reserve	3.775.688
Totale weerstandscapaciteit	3.785.688

Risicoprofiel

Onderwerp	Risico/oorzaak	Beheersmaatregel	K	I	Bedrag	Risicoscore	%	Bedrag
Open einde regelingen								
WWB	Meer aanvragen	Geen, conjunctuurgevoelig	3	2	15.000	6	25%	3.750
WMO	Meer aanvragen	Geen, wel optie om beleid aan te passen	3	2	15.000	6	25%	3.750
Jeugdzorg	Meer aanvragen	Geen, wel optie om beleid (gedeeltelijk) aan te passen	3	3	40.000	9	25%	10.000
Leerlingenvervoer	Meer aanvragen	Geen	3	3	20.000	9	25%	5.000
Overige risico's met structureel effect								
Algemene uitkering	Samen trap af	Geen	3	3	100.000	9	25%	25.000
Renterisico (uitgaven)	Schommelingen op de geld- en kapitaalmarkt	Op dit moment geen lening en anders wordt dit risico afgedekt via de renterisiconorm	1	1	0	1	0%	0
Renterisico (inkomsten)	Daling van rentevergoeding over uitgezette eigen middelen	Feitelijk geen gezien de verplichting tot schatkistbankieren. Momenteel lage rentevergoeding	1	1	0	1	0%	0
Kapitaalgoederen	Onvoorzien en onverwacht onderhoud aan gebouwen of wegen	Actuele beheerplannen en periodiek inspectie	3	3	50.000	9	25%	12.500
Huisvesting brandweer	Herverdeling huisvestingskosten	Deelname aan overleggen, inspraak	3	2	20.000	6	25%	5.000
Kortleven pensioen wethouders	Het vroegtijdig overlijden van een (ex) bestuurder kan financiele consequenties hebben (verzekerbaar)	Verzekeren danwel opvangen binnen weerstandsvermogen	1	3	50.000	3	0%	0
Wachtgeldverplichtingen bestuurders	Bij mutaties in het college kunnen wachtgeldverplichtingen ontstaan	Verzekeren danwel opvangen binnen weerstandsvermogen	2	3	50.000	6	25%	12.500

Gemeenschappelijke regelingen	Het algemeen bestuur kan besluiten nemen met financiele consequenties waaraan de gemeente vanwege de constructie gehouden is	Feitelijk niet aanwezig	5	3	30.000	15	100%	30.000
Personeel	Lastig vervulbare vacatures waardoor externe inhuur noodzakelijk is	Aantrekkelijke werkgever blijven	3	3	50.000	9	25%	12.500
							subtotaal structureel	**120.000**
Risico's met incidenteel effect								
Opbrengst De Del	Stijging van de kosten in het plan boven de 2%	Strak op de planning	3	3	50.000	9	50%	25.000
Ramp c.q. groot incident	Gemeente wordt door bijvoorbeeld het ministerie niet volledig gecompenseerd voor de kosten die gemaakt zijn	Feitelijk niet aanwezig	3	3	50.000	9	50%	25.000
Rechtspositionele consequenties	Binnen elk bedrijf kunnen situaties aan de orde zijn waarbij er kosten optreden voor besluiten met rechtspositionele consequenties. De gemeente is hiervoor eigen-risico-drager.	Voorziening voor treffen dan wel opvangen binnen weerstandsvermogen	3	3	75.000	9	50%	37.500
Schades	Schade door eigendommen van de gemeente (bijvoorbeeld door bomen)	In principe geldt hiervoor de aansprakelijkheidsverzekering van de gemeente, echter er is altijd een risico dat het niet past binnen de voorwaarden, bijvoorbeeld het niet uitvoeren van inspecties	2	3	30.000	6	50%	15.000
Planschade	Niet binnen de exploitatieovereenkomst af te dekken planschaden	Feitelijk niet aanwezig	2	3	50.000	6	50%	25.000
							subtotaal incidenteel	**127.500**
							Totaal	**247.500**

Weerstandsratio

De confrontatie van risicoprofiel en weerstandscapaciteit is opgenomen in de volgende tabel.

Weerstandsvermogen		**Beschikbaar**		**Benodigd**
Structureel	A	10.000	B	120.000
Incidenteel	C	3.775.688	D	127.500
Totaal	E	3.785.688	F	247.500
Structureel (A/B)		0,08		
Incidenteel (C/D)		29,61		
Totaal (E/F)		15,30		

Ratio	Waardering
> 2,0	uitstekend
1,5 - 2,0	ruim voldoende
1,0 - 1,5	voldoende
0,8 - 1,0	matig
0,6 - 0,8	onvoldoende
< 0,6	ruim onvoldoende

Conclusie
Ten opzichte van de jaarrekening 2020 is het weerstandsvermogen iets gedaald. De weerstandsratio is onverminderd meer dan uitstekend, waarbij de stille reserves niet in de berekening zijn meegenomen.

De gemeente Rozendaal is hiermee uitstekend in staat om financiële tegenvallers op te vangen zonder dat het voorzieningenniveau in gevaar uitkomt. Bij materiële tegenvallers van structurele aard is er zodoende ook voldoende tijd om de maatregelen in kaart te brengen die nodig zijn om een structureel evenwicht tot stand te brengen.

Meerjarig overzicht van Reserves en Voorzieningen

	Begroot 1-1-2021	Begroot 1-1-2022	Begroot 1-1-2023	Begroot 1-1-2024	Begroot 1-1-2025
A. Algemene reserve					
Mobiel	3.775.688	3.734.288	3.734.288	3.734.288	3.734.288
subtotaal A	**3.775.688**	**3.734.288**	**3.734.288**	**3.734.288**	**3.734.288**
B. Bestemmingsreserves					
Reserve monumenten	25.959	25.959	25.959	25.959	25.959
Reserve sociaal domein	404.654	404.654	404.654	404.654	404.654
Vervangingsreserve inventaris gemeentehuis	89.253	95.939	102.625	109.311	115.997
Reserve digitalisering	97.400	97.400	97.400	97.400	97.400
Reserve fietspaden	147.551	147.551	147.551	147.551	147.551
Reserve wegen	92.187	95.408	98.629	101.850	105.071
Reserve begraafplaats	18.913	18.913	18.913	18.913	18.913
Reserve Energietransitie	318.277	198.277	198.277	198.277	198.277
Reserve dekking kapitaallasten	4.969.724	4.790.745	4.612.667	4.435.119	4.257.651
subtotaal B	**6.163.918**	**5.874.846**	**5.706.675**	**5.539.034**	**5.371.473**
C. Voorzieningen					
Voorziening riolering	952.000	1.026.000	1.096.000	1.171.000	1.191.000
Voorziening wachtgeld/pensioen wethouders	369.464	394.464	419.464	444.464	469.464
subtotaal C	**1.321.464**	**1.420.464**	**1.515.464**	**1.615.464**	**1.660.464**
Totaal	**11.261.070**	**11.029.598**	**10.956.427**	**10.888.786**	**10.766.225**

Bij het vermelden van de stand van de reserves en voorzieningen gaat het altijd om een momentopname. De cijfers in de eerste kolom zijn gebaseerd op de laatst formeel vastgestelde cijfers van de jaarrekening 2020 en aangevuld met de verwachte mutaties (claims) in 2021.

In de overige jaren zijn de vaste en bekende toevoegingen en onttrekkingen verwerkt.

Overige financiële kengetallen
Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht gemeenten met ingang van het begrotingsjaar 2016 een basisset van vijf financiële kengetallen op te nemen. Doel is 1 oogopslag de gemeenteraad meer inzicht te bieden in de financiële positie van de gemeente.

	Financiële kengetallen	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Netto schuldquote	-121%	-184%	-150%	-150%	-155%	-157%
	Netto schuldquote voor alle verstrekte leningen	-121%	-184%	-150%	-150%	-155%	-157%
	Solvabiliteitsratio	84%	87%	83%	82%	81%	80%
	Kengetal grondexploitatie	8%	0%	0%	0%	0%	0%
	Structurele exploitatieruimte	-11,2%	1,2%	0,3%	0,0%	0,1%	-0,3%
	Belastingcapaciteit	124%	122%	123%	123%	123%	123%

Betekenis van de kengetallen
Net als bij het weerstandsvermogen gelden ook voor deze kengetallen geen harde normen. Wel zijn er algemene bandbreedtes waarmee een indruk kan worden verkregen over de waarde van het kengetal.

	Categorie A Voldoende	Categorie B Matig	Categorie C Onvoldoende
Netto schuldquote	< 90%	90%-130%	>130%
Netto schuldquote voor alle verstrekte leningen	< 90%	90%-130%	>130%
Solvabiliteitsratio	> 50%	20%-50%	<20%
Kengetal grondexploitatie	< 20%	20%-35%	>35%
Structurele exploitatieruimte	Begr en Mrj >0%	Begr of Mrj >0%	Begr en Mrj <0%
Belastingcapaciteit	< 95%	95%-105%	>105%

Netto schuldquote inclusief alle verstrekte leningen
Beide zijn voor Rozendaal gelijk omdat er geen doorverstrekte geldleningen aan bijvoorbeeld woningcorporaties zijn. De netto schuldquote geeft het niveau aan van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft daarmee een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

Normaal ligt de netto schuldquote van een gemeente tussen 0% en 90%. Als de netto schuldquote tussen 90% en 130% ligt, is de gemeenteschuld hoog (oranje). Hij moet niet verder stijgen. Als de netto schuldquote boven de 130% uitkomt, dan bevindt de gemeente in de gevarenzone (rood). Het bestuur moet er werk van maken om de schuld te verlagen. (Bron: VNG -website).

Solvabiliteitsratio
De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin Rozendaal in staat is op de lange termijn aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

Kengetal grondexploitatie
De grondexploitatie kan een grote invloed op de financiële positie van een gemeente hebben (zowel positief als negatief). Dit kengetal geeft een indicatie van het relatieve belang van de grondexploitatie voor Rozendaal. Het percentage is de waarde van bouwgronden in relatie tot de totale baten exclusief de reserves. In het kengetal is nu rekening gehouden met de voortgang van De Del waarbij er vanuit wordt gegaan dat de boekwaarde met de jaarrekening wordt afgeboekt met de verkopen van De Del. De jaarlijkse actualisatie van de grondexploitatie geeft overigens een concreter beeld van het verwachte verloop van grondexploitaties.

Structurele exploitatieruimte
Aan de hand van dit kengetal kan het structurele en reële evenwicht van de begroting beoordeeld worden. Een percentage van 0% betekent een sluitende begroting, een positief percentage wil zeggen dat er begrotingsruimte is. In dit geval biedt het financieel meerjarig perspectief bij de begroting dan ook een betere indicatie.

Belastingcapaciteit
De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen kan worden gerelateerd aan de totale woonlasten. De woonlasten worden bepaald aan de hand van de OZB, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing

voor een woning met een gemiddelde WOZ-waarde in Rozendaal. De gemiddelde WOZ waarde in Nederland bedroeg in 2019 € 248.000 en in Rozendaal € 492.000. Dat is dan ook de reden voor het hoge percentage. Dit zegt echter niets over de feitelijke onbenutte belastingcapaciteit, dat is immers een politieke keuze (zie ook de opmerking onder het kopje *Artikel 12*).

Berekening van de kengetallen

	Financiële kengetallen	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
	Netto schuldquote	-109%	-138%	-135%	-140%	-142%	-138%
	Netto schuldquote voor alle verstrekte leningen	-109%	-138%	-135%	-140%	-142%	-138%
	Solvabiliteitsratio	79%	83%	81%	80%	80%	79%
	Kengetal grondexploitatie	-3%	0%	0%	0%	0%	0%
	Structurele exploitatieruimte	-6,8%	0,8%	-1,9%	-1,5%	-1,0%	0,3%
	Belastingcapaciteit	135%	120%	120%	120%	121%	121%

	Kengetal	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
	1A Netto Schuldquote (incl. verstrekte leningen)						
A	Vaste schulden (cf art 46 BBV)	0	0	0	0	0	0
B	Netto vlottende schuld (cf art 48 BBV)	926.035	700.000	700.000	700.000	700.000	700.000
C	Overlopende passiva (cf art.49 BBV)	639.126	10.000	75.000	75.000	75.000	75.000
D	Financiele activa (cf. art 36 lid d, e en f)	1.583.804	1.638.866	1.693.486	1.605.745	1.660.945	1.716.145
E	Uitzettingen < 1 jaar	5.972.814	4.242.687	4.705.579	4.944.693	4.964.615	4.894.605
F	Liquide middelen (cf.art 40 BBV)	23.972	50.000	25.000	25.000	25.000	5.000
G	Overlopende activa (cf art. 40a BBV)	67.334	250.000	50.000	0	50.000	50.000
H	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV excl mut.reserves)	5.576.296	3.973.368	4.208.793	4.132.885	4.174.661	4.279.054
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	**-109%**	**-138%**	**-135%**	**-140%**	**-142%**	**-138%**
	2. Solvabiliteitsratio						
A	Eigen vermogen (cf art 42 BBV)	10.182.998	9.730.160	9.609.134	9.440.963	9.273.322	9.105.761
B	Balanstotaal	12.970.622	11.745.823	11.804.598	11.731.427	11.663.786	11.541.225
	Solvabiliteit (A/B) x 100%	**79%**	**83%**	**81%**	**80%**	**80%**	**79%**
	Kengetal grondexploitatie						
A	Niet in exploitatie genomen bouwgronden (cf art 38 lid a punt 1 BBV)	0	0	0	0	0	0
B	Bouwgronden in exploitatie	-173.714	0	0	0	0	0
C	Totale baten cf art 17 lid c BBV (excl mut.reserves)	5.579.296	3.973.368	4.208.793	4.132.885	4.174.661	4.279.054
	Grondexploitatie (A+B)/C x 100%	**-3%**	**0%**	**0%**	**0%**	**0%**	**0%**
	Structurele exploitatieruimte						
A	Structurele lasten	4.850.392	3.949.095	4.369.783	4.362.307	4.382.575	4.435.296
B	Structurele baten	4.301.296	3.813.348	4.208.793	4.132.885	4.174.661	4.279.054
C	Totale structurele toevoegingen aan reserves	96.742	10.013	96.742	9.907	9.907	9.907
D	Totale structurele onttrekkingen aan reserves	265.718	175.664	178.979	178.078	177.548	177.468
E	Totaal baten	5.576.296	3.973.368	4.208.793	4.132.885	4.174.661	4.279.054
	Structurele exploitatieruimte (((B-A)+(D-C))/E x 100%	**-6,8%**	**0,8%**	**-1,9%**	**-1,5%**	**-1,0%**	**0,3%**
	Belastingcapaciteit, woonlast meerpersoonshuishouden						
A	OZB lasten voor een gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	572	513	517	517	517	517
B	Rioolheffing voor een gezin	220	220	220	220	220	220
C	Afvalstoffenheffing voor een gezin	244	275	283	287	291	296
D	Eventuele heffingskorting	0	0	0	0	0	0
E	Totaal woonlasten voor een gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A+B+C-D)	1.036	1.008	1.020	1.024	1.028	1.033
F	Woonlasten gemidd voor gezin in 2020 (gem <25K)*	766	839	852	852	852	852
	Woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde jaar ervoor (E/F) x 100%	**135%**	**120%**	**120%**	**120%**	**121%**	**121%**

* bron: Coelo

Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding
De gemeente Rozendaal beslaat een oppervlakte van 2.795 hectare. Hier wonen, werken en recreëren mensen waarvoor veel kapitaalgoederen nodig zijn. In deze paragraaf geven we inzicht in de onderhoudstoestand en de kosten van onze belangrijkste groepen kapitaalgoederen (wegen, riolering/water, openbare verlichting, groen en gebouwen). Onderhoud van kapitaalgoederen beslaat een substantieel deel van de begroting. Een goed overzicht is daarom van belang voor een juist inzicht in de financiële consequenties ervan. De lasten hiervan komen in verschillende programma's tot uitdrukking.

Beleid voor beheer kapitaalgoederen
Voor het onderhoud hanteren we de volgende plannen:

Nota	Jaar van vaststelling/beoordeling
Onderhoudsinventarisatie wegen (2015-2024)	2018
Onderhoudsplan riolering (2019 - 2023)	2018
Groenplan (2015 – 2020)	2015

Wegbeheer
Bij de begroting 2019 is besloten om bij groot onderhoud van een aantal binnenwegen het asfalt te vervangen door klinkers. In de meerjarenbegroting is met de kapitaallasten van die investeringen rekening gehouden. Voor een klein deel van de wegen geldt onderhoud met asfalt waarvoor een reserve wordt aangehouden.

Voordat tot daadwerkelijke uitvoering van het wegbeheer wordt overgegaan wordt ook het riool geïnspecteerd om te beoordelen of er 'werk met werk' gemaakt kan worden en we voorkomen dat niet veel later diezelfde weg weer open moet voor periodiek onderhoud aan het riool.

Investeringsschema

Omschrijving	2022	2023	2024	2025
Mr. Van Hasseltlaan	105.000			
Ringallee		30.000		
Totaal	**105.000**	**30.000**	**0**	**0**

Riolering
In 2018 is een nieuw verbreed rioleringsplan (vGRP) vastgesteld. Dit plan is de uitvoering van de wettelijke verplichting dat de gemeente een rioleringsplan moet hebben. In dit plan zijn de normen bepaald voor de kwaliteit van het onderhoud en milieu. In dit plan wordt aangegeven welke investeringen er jaarlijks nodig zijn om aan de gestelde voorwaarden uit het plan te voldoen. De hieruit voortvloeiende lasten zijn in de begroting verwerkt. Als blijkt dat investeringen niet direct noodzakelijk zijn, dan zullen deze investeringen worden uitgesteld.

Verder hebben metingen uitgewezen dat wij voldoen aan de basisinspanning (afkoppelen) zoals deze is opgelegd door de Provincie. Dit is vastgelegd in het BRP (Basis rioleringsplan) en getoetst door het waterschap Rijn&IJssel. Door de invoering van de Wet gemeentelijke watertaken zijn gemeenten verantwoordelijk geworden voor de ruimtelijke inpassing van maatregelen die de waterbeheerder betreffen. Daarnaast kent de wet drie zorgplichten toe aan gemeenten: afvalwater, hemelwater en grondwater. In het vGRP wordt met deze nieuwe zorgplichten rekening gehouden.

Naast het opstellen en periodiek herzien van het vGRP (vooral ook bedoeld om tijdig de kosten voor riolering in beeld te hebben) wordt er jaarlijks ongeveer 1500 meter riolering geïnspecteerd. Daaruit volgen aanbevelingen

voor onderhoud dan wel herstel/vervanging zodat die activiteiten op het juiste moment worden uitgevoerd en er ook geen onnodige kosten worden gemaakt.

In de loop van 2022 zal u een nieuw rioleringsplan worden aangeboden..

Gemeentegebouwen
Om het benodigde onderhoud uit te kunnen voeren is jaarlijks per gebouw een budget in de begroting opgenomen. Om deze budgetten te kunnen bepalen is een onderhoudsplanning gemaakt waarbij gebruik is gemaakt van ervaringscijfers. De budgetten in de begroting zijn toereikend voor het noodzakelijke onderhoud.

Voor het onderhoud van de nieuwe school is in 2019 een contract afgesloten. Het deel voor de gemeente (gymzaal) wordt via de VVE verrekend en hiermee is in de begroting rekening gehouden.

Groenplan
In 2015 is een Groenplan vastgesteld. In dit plan is voor de lange termijn aangegeven waar het openbaar groen verbeterd of aangepast kan worden. Hieraan is gevolg gegeven door uitvoering van een groot aantal zaken Tevens wordt in dit plan beschreven hoe Rozendaal met het openbaar groen om wil gaan. Bij het opstellen van de begroting wordt rekening gehouden met de kosten voor onderhoud van de hierin beschreven zaken.

Paragraaf 4 Financiering

De paragraaf financiering geeft jaarlijks inzicht in de ontwikkelingen rond de meerjarenfinanciering, het te voeren beleid op dit gebied en in de risico's die de gemeente daarbij loopt. Zoals wettelijk voorgeschreven hanteren we hiervoor een treasurystatuut dat door de raad is vastgesteld. In het treasurystatuut staat aan welke partijen en onder welke condities de gemeente geld mag uitlenen en bij welke partijen en onder welke condities beleggingen en financieringen kunnen plaatsvinden. De uitgangspunten zijn gebaseerd op een risicomijdend treasurybeleid. De gemeente verricht geen 'near banking'- of 'banking'-activiteiten omdat dit niet tot de kernactiviteiten van de gemeente behoort.

Risicobeheer
In deze paragraaf wordt, via een aantal tabellen, inzicht gegeven in de risico's met betrekking tot de vlottende schuld (kasgeldlimiet) en de risico's op de vaste schuld (renterisiconorm).

Kasgeldlimiet
De kasgeldlimiet is bedoeld om het renterisico op opgenomen kortlopende geldleningen tot een acceptabel maximum te beperken. Kortlopende leningen zijn immers 'goedkoper' dan langlopende leningen. Een risico hierbij is echter dat het lagere rentepercentage ook voor een korte periode van toepassing is. Om te voorkomen dat gemeenten met omvangrijke kortlopende leningen bij forse rentestijgingen in de problemen komen is er een landelijke kasgeldlimiet vastgesteld. In Rozendaal is dit voorlopig niet aan de orde, omdat er sprake is van een hoog bedrag aan eigen liquide middelen.

Kasgeldlimiet

	Begroting 2022
Omvang begroting per 1 januari (afgerond)	4.598.683
1. Toegestane kasgeldlimiet (8,5% begroting)	390.888
2. Omvang vlottende korte schuld (rekening-courant Gemeente)	700.000
3. Vlottende middelen (kortlopende vorderingen)	4.780.579
4. Totaal kasgeld (2) – (3)	-4.080.579
5. Toegestaan kasgeldlimiet (1)	390.888
6. Overschrijding kasgeldlimiet (4-5)	-4.471.467

Het negatieve bedrag bij de overschrijding van de kasgeldlimiet betekent in dit geval dus een overschot op de kasgeldlimiet en ruimschoots binnen de norm.

Renterisiconorm
Eventuele renterisico's op de langere termijn worden beheerst door de toepassing van de zogenaamde renterisiconorm. In de kern komt deze erop neer dat niet op eenzelfde moment een omvangrijke herfinanciering van langlopende leningen plaatsvindt tegen op dat moment bijvoorbeeld fors hogere rentepercentages. Met het toepassen van een renterisiconorm worden de renterisico's gespreid.

De gemeente Rozendaal kent momenteel (en dat is ook niet voorzien) geen langlopende leningen, daarom is berekening van de norm niet aan de orde.

Uitgezette middelen
De gemeente Rozendaal heeft een goede liquiditeitspositie, in 2021 voorzien we dat we gemiddeld een bedrag van ongeveer € 4,5 miljoen aanhouden bij de schatkist. Gezien de huidige omstandigheden op de geld- en kapitaalmarkt valt hierop nauwelijks rendement te behalen. Deze middelen uitlenen aan andere gemeenten is toegestaan maar ook die gemeenten kunnen momenteel tegen hele lage percentages lenen bij bijvoorbeeld de BNG.

Garanties op leningen aan derden
Er zijn op dit moment geen garanties op leningen aan derden verstrekt.

Wet Houdbare overheidsfinanciën (Wet HOF)
De wet is in 2013 aangenomen. De decentrale overheden hebben door deze wet nog eens nadrukkelijk de zelfde verantwoordelijkheid opgelegd gekregen voor een gedegen begrotingsbeleid. Doel is om samen het Nederlandse begrotingstekort binnen de perken te houden. Er wordt gewerkt met het zogenaamde EMU-saldo en Europese normeringen hiervoor. Tevens is bepaald dat overtollige kasmiddelen belegd dienen te worden bij het Rijk. Dat geldt dus ook voor de gemeente Rozendaal.

Paragraaf 5 Bedrijfsvoering

Inleiding
Onze bedrijfsvoering richt zich op de ondersteunende diensten, die nodig zijn om de beoogde resultaten en effecten uit het beleidsplan en de programma's te bereiken. Bedrijfsvoering omvat de vakgebieden Personeel en Organisatie, Informatisering, Juridische zaken, Financiën, Automatisering, Communicatie en Huisvesting en valt vooral onder de verantwoordelijkheid van het college. Deze paragraaf vertoont overlap met Programma 0, Bestuur en Ondersteuning. Deze paragraaf behandelt die aspecten van de bedrijfsvoering die niet, of niet uitvoerig onder programma 0 zijn behandeld. Daarbij gaan we in op de onderdelen Planning en Control, Personeel en organisatie, Informatisering en automatisering en kosten.

5.1 Planning en control
Ontwikkeling P&C-cyclus
In vervolg op de Kadernota geven wij met deze begroting de verbetering van de P&C-cyclus verder vorm. In deze begroting staan wij – meer specifiek dan voorheen - ruimte stil bij de sturende vragen wat we willen bereiken, wat gaan we daarvoor doen en wat mag het kosten. Hierbij willen wij als college zo scherp mogelijk beschrijven wat de opdracht van de raad is voor 2022. Hiermee willen wij de raad in staat stellen om de kaders helder vorm te geven, prioriteiten te stellen en uiteindelijk ook om effectiever de controlerende taak uit te oefenen. Wij laten deze begroting uitwerken in ambtelijke werkprogramma's. Hiermee willen wij komen tot een maar planmatige en projectmatige aanpak van activiteiten.

Met deze aanpak zetten wij een vervolgstap gezet in een ontwikkelproces van de P&C-cyclus die jaren in geleden in gang is gezet. Dat omvat ook de ambitie om de andere P&C-documenten (waaronder de tussenrapportages) een sterker evaluatief karakter te geven. De nieuwe opzet is een ontwikkelproces, waarin het college de raad uitdrukkelijk uitnodigt om mee te denken over de wijze waarop de P&C-cyclus nog beter kan bijdragen aan een scherp geformuleerde maatschappelijke resultaten.

Risicobeheersing
Het is belangrijk om financiële en operationele risico's in beeld te hebben en om daarop als organisatie te kunnen sturen. Dat doen we onder meer door het bijhouden van de Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing. Daarin schetsen we op procesniveau de risico-indicatie en geven we waar gewenst aan welke beheersmaatregel aan de orde is om risico's in te dammen. Door een stevige reservepositie, kunnen we de geschetste risico's goed opvangen. Dat is terug te zien in een uitstekende weerstandsratio.

Naast deze bedrijfsbrede verantwoording over de risicobeheersing zijn de volgende ontwikkelingen relevant voor gedegen risicobeheersing:

- Frauderisico-analyse: periodiek evalueren we het risico op fraude binnen de processen. De belangrijkste beheersmaatregel op het vlak van fraudebestrijding is het up-to-date houden van de budgetverantwoordelijkheid waarbij het 4-ogenprincipe uitgangspunt is.
- Projectmatig werken: door op specifieke grotere ontwikkeling meer projectmatig te sturen worden risico's beter ingekaderd en inzichtelijk gemaakt.
- Inkoop en aanbesteding: Zoals alle gemeenten merken ook wij dat de Europese aanbestedingsregels zo nu en dan knellen met onze bedrijfsvoering. Bij de 'grotere' werken is er over het algemeen geen probleem, bij de start is dan wel duidelijk en/of wenselijk dat er Europees of anderszins aanbesteed dient te worden. Met name bij de verlenging van contracten is niet altijd voldoende in beeld welke looptijden spelen. Voor de gemeente Rozendaal knelt dit, in relatie tot de begrotingsrechtmatigheid, dan extra omdat de goedkeuringstolerantie erg laag is vanwege het lager begrotingstotaal.
  Voor de verschillende contracten in het kader van de organisatieontwikkeling wordt hier dan ook extern advies ingeschakeld waarmee we borgen dat we rechtmatig handelen en tegelijk onze bedrijfsvoering zo efficiënt mogelijk inrichten.
  In het najaar zal een start worden gemaakt met het herijken van de interne beleidslijn voor inkoop en aanbesteding. Het gaat daarbij onder meer om de vraag of bovengenoemde aanpak nog volstaat en in

hoeverre we als gemeente voldoen aan de administratieplicht die ook in de Aanbestedingswet is vastgelegd.
- Contractmanagement: om goed op risico's te kunnen sturen en daarop tijdig in te springen is het voor Rozendaal van belang om het contractmanagement goed vorm te geven. Dat heeft betrekking op het updaten van afspraken met bijvoorbeeld Rheden, maar ook het gedegen administreren van de lopende contractafspraken. In 2022 werken we aan beiden verder.

Rechtmatigheid
Op grond van een voorziene wijziging van de Gemeentewet krijgt het college de verplichting om (anders dan voorheen door accountant) zelf te verklaren in hoeverre de bestedingen rechtmatig tot stand zijn gekomen. Deze rechtmatigheidscontrole wordt nu nog grotendeels verricht door de accountant, maar dient op termijn binnen de organisatie belegd te worden.

Om te voldoen aan die wettelijke verplichting is op basis van extern advies een Intern controleplan ontwikkeld. Op basis van dat controleplan kan de controleaanpak verder worden uitgewerkt, die de uiteindelijke basis is voor het college om (na invoering van de betreffende wijziging van de Gemeentewet) te verklaren over de vraag of de bestedingen rechtmatig tot stand zijn gekomen.

De gemeenteraad heeft bij Kadernota middelen vrij gemaakt om te gaan voldoen aan deze verplichting. Vervolgens is duidelijk geworden dat de invoering van de wetswijziging een jaar is uitgesteld. Daarmee gaat de rechtmatigheidsverantwoording pas – naar verwachting – gaat gelden over boekjaar 2022. Anticiperend op de wetswijziging werken we in 2022 verder aan de inrichting van de interne controle. Op basis van regulier overleg met de Controlecommissie van de gemeenteraad wordt de raad op de hoogte gesteld van de voortgang van deze aanpak.

In de jaarrekening over 2022 zal, op basis van de huidige indicaties vanuit het Rijk, voor het eerst verklaard moeten worden over de rechtmatige totstandkoming van de bestedingen. Het zwaartepunt van die opgave ligt in het tweede deel van 2022 en het eerste deel van 2023 (in de aanloop naar de jaarrekening). Het ligt daarom in de rede om eerst te investeren in het op orde brengen van de (risicovolle) processen en het organiseren van de noodzakelijke checks and balances die nodig zijn om uiteindelijk tot de rechtmatigheidsverklaring te komen. Vervolgens kan vanuit daar verder worden gebouwd aan een structurele aanpak voor rechtmatigheid, waarbij kosten voor extra (externe) controlecapaciteit en eventuele auditingapplicaties aan de orde kunnen komen.

In het vervolg is het zaak dat het college in de jaarrekening een verklaring opneemt waarin zij zich uitspreekt over de rechtmatige totstandkoming van bestedingen. Daarbij geeft zij ook aan op grond waarvan zij tot die bewering komt. Voor die aanpak zijn een aantal zaken vereist nader uit te werken:
- **Ontwikkeling van de (verdere) aanpak voor interne controle** die voorziet in de noodzakelijke onderbouwing van de rechtmatigheidsverklaring. Hiervoor wordt verder gewerkt langs het 3-lines of defence model, zoals gebruikelijk bij gemeenten. De eerste lijn heeft betrekking op het deugdelijk inrichten van noodzakelijke controles binnen de processen (zoals het 4-ogenprincipe, of een opschalingslijn ten aanzien van aanbestedingsrecht). De tweede lijn heeft betrekking op controle op de uitvoering. Hier komt de Verbijzonderde interne controle aan de orde, waarbij de meest risicovolle processen (vooral geijkt op basis van de materialiteit) onderhevig zijn aan – in voldoende mate onafhankelijke – interne auditing.
- **Passende organisatie**: om bovenstaande aan te sturen, maar zeker ook om de structurele uitvoering te coördineren, is aan de vraag aan de orde welke organisatie daar bij hoort. Het gaat dan onder meer om de vraag wat we van de partners, zoals Rheden mogen verwachten, maar niet in mindere mate welke capaciteit we extra (al-dan-niet binnen de staande organisatie) moeten borgen.
- **Herziene kaderstelling door de raad** is vereist. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om het herzien van het normen- en toetsingskader rechtmatigheid, het vaststelling materialiteitsgrens, aanpassing van het controleprotocol, het herzien van opdracht aan accountant en college, en zonodig wijzigen van de Financiële verordening. Al deze zaken zijn pas aan de orde nadat de wetswijziging daadwerkelijk is vastgesteld. Tot die tijd is voor een gewijzigd kader (met als uitgangspunt een concrete opdracht aan het college) geen rechtsgrondslag.

Bovenstaande opgave wordt voortvarend opgepakt. Zo worden er ten aanzien van de meest materiële processen al extra afspraken gemaakt voor het organiseren van de zogeheten Verbijzonderde interne controles. Ook worden, daar waar dit het meest aan de orde is, de primaire processen aangescherpt. Zo zal bijvoorbeeld nog in 2021 worden gestart met de ontwikkeling van een intern kader voor inkoop- en aanbesteding. Daar is aanleiding toe, onder meer vanwege advisering vanuit de accountant. Tegelijkertijd zal onderzocht moeten worden welke wijze van organiseren voor Rozendaal de meest wenselijke is. Bij deze aanpak wordt nauw contact gezocht met de accountant.

Financiële functie
Voor de financiële functie van de gemeente zijn vastgesteld een financiële verordening, voorgeschreven in artikel 212 Gemeentewet en een controleverordening voorgeschreven in artikel 213 Gemeentewet. Vanaf de jaarrekening 2016 is Stolwijk Kelderman door de raad als accountant benoemd. De opdracht voor Stolwijk Kelderman is recentelijk verlengd tot de behandeling van de jaarrekening van 2023. De raad heeft een langjarig controleprotocol vastgesteld voor de accountantscontrole op de jaarrekening. Dit heeft als doel nadere aanwijzingen te geven aan de accountant over de reikwijdte van de accountantscontrole, de daarvoor geldende normstellingen en de daarbij verder te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties.

Administratieve organisatie
Voor een groot aantal processen zijn procesbeschrijvingen vereist. Deze zijn opgenomen in het rapport Administratieve Organisatie. Voorts zijn in het kader van de functiebeschrijvingen globale taakbeschrijvingen opgesteld. Op tal van terreinen wordt de gemeente onderworpen aan (verplichte) controles, audits en zelfevaluaties. Voor burgerzaken betreft het de jaarlijkse zelfevaluaties voor de Basisregistratie Personen (BRP) en voor de reisdocumenten. Jaarlijks dienen daarvoor echter ook controlewerkzaamheden plaats te vinden. Met de inrichting van DigiD komen daar nieuwe auditverplichtingen bij.

De handhaving van allerlei wet- en regelgeving met name op het gebied van brandveiligheid, bouw- en woningzicht en milieu wordt frequent geïnspecteerd. Op het gebied van sociale zaken bestaat het instrument van de single-audit en op financieel gebied de accountantscontrole. Daarnaast zijn voor meerdere terreinen beveiligingsplannen opgesteld (o.a. voor burgerzaken en de informatie-uitwisseling). De complexiteit en daarmee de administratieve last van deze werkzaamheden neemt jaarlijks toe.

5.2 Organisatieontwikkeling en P&O

De doelstellingen van de organisatieontwikkeling en het P&O-beleid zijn:
- mens en organisatie verder ontwikkelen met als kernwaarden klantgerichtheid, resultaatgerichtheid en samenwerkingsgerichtheid;
- bouwen aan een toekomstbestendige gemeentelijke organisatie;
- goed werkgeverschap waarbij wij medewerkers weten te boeien en te binden.

Wij blijven werken aan een lerende organisatie, waarin fouten gemaakt mogen worden en waarin van fouten geleerd wordt. Daarnaast willen wij ons P&O-beleid blijven ontwikkelen in samenspraak met onze medewerkers: hoe kan de organisatie medewerkers ondersteunen om hun werk zo goed mogelijk te doen.

Voor 2022 willen wij gaan werken met een organisatiebreed programma met resultaten die ontleend zijn aan de begroting. Op basis hiervan maken medewerkers individuele afspraken in ontwikkelgesprekken met de gemeentesecretaris. Hiermee verwachten meer plan- en projectmatig werken een impuls te geven. Daarnaast willen wij in 2022 in gesprek met de raad over de verwachtingen over en randvoorwaarden voor een toekomstbestendige organisatie voor een zelfstandig Rozendaal. Een toekomstbestendige organisatie betekent dat we bouwen aan een robuuste organisatie die 10 jaar mee kan met een sluitende en toereikende exploitatie. Aspecten die in dit gesprek aan de orde kunnen komen zijn bijvoorbeeld de organisatiestructuur met functies en competenties, informatievoorziening, zelf doen of uitbesteden, een eigentijdse werkomgeving met een passende baliefunctie.

Verder gaan wij – net als in 2021 – het personeel ondersteunen in hun professionele ontwikkeling met bijvoorbeeld trainingen, intervisie en coaching. Dit is des te meer van belang gelet op krappe arbeidsmarkt, waarin voldoende gekwalificeerd personeel schaars is. Daarom blijven we in gesprek met medewerkers over P&O-vraagstukken, zodat we hen kunnen blijven boeien en binden.

Kengetallen P&O

Omschrijving	Werkelijk 2020	Begroot 2021	Begroot 2022
Formatieplaatsen (fte)	11	10,8	11,8
Medewerkers (aantal)	12	12	13
Mannen (%)	58%	58%	69%
Vrouwen (%)	42%	42%	31%
Ziekteverzuim (%)	5,60%	2,00%	2,00%
Instroom (%)	25%	0%	0%
Uitstroom (%)	8%	0%	0%
Deeltijders (%)	42%	42%	46%
Leeftijd (gemiddeld)	50,6	52	51
Maximum Salarisschaal (%)	83%	92%	92%
Budget opleidingen (% loonsom)	0,93%	0,84%	0,74%

Het aantal formatieplaatsen is met één fte toegenomen, omdat we in het fysiek domein een adviseur in dienst hebben genomen die we voorheen inhuurden. De omvang van het personeelsbestand blijft kwetsbaar gelet op de opgaven waarvoor wij als gemeente aan de lat staan (sociaal domein, informatiedomein).

In 2022 maken we gebruik van externe inhuur voor ondersteuning op in ieder geval privacy, informatieveiligheid, informatievoorziening, archiefbeheer, P&O. De gemeente maakt verder gedurende het hele jaar gebruik van medewerkers van Scalabor voor werkzaamheden in de buitendienst en schoonmaakdiensten.

Ziekteverzuim

	2020	2021	2022
Verzuimpercentage	5,60%	2,00%	2,00%
Kort (0-8 dagen)	1,90%	2,00%	2,00%
Middellang (8-43 dagen)	0%	0%	0%
Lang (>43 dagen)	4%	0%	0%

Het verzuimpercentage is in Rozendaal traditioneel laag, afgezet tegen het landelijk gemiddelde van om en nabij de 5%. Het actuele ziekteverzuimpercentage is 2% en dat is dan ook als inschatting voor 2022 aangehouden.

Integriteit
In de gemeente Rozendaal is zowel voor de bestuurders van de gemeente als voor de ambtenaren een gedragscode vastgesteld. In de wet is bepaald dat het college over het gevoerde integriteitbeleid voor de ambtenaren jaarlijks verantwoording dient af te leggen aan de gemeenteraad.

In de Ambtenarenwet is de bepaling opgenomen dat ambtenaren een eed of belofte moeten afleggen dat hij of zij zich als een goed ambtenaar zal gedragen en als een goed ambtenaar zal handelen. Het zittende personeel heeft hiertoe een schriftelijke verklaring getekend die in het personeelsdossier is opgeborgen.

Het is inmiddels een goede gewoonte dat we alle medewerkers uitnodigen als nieuwe medewerkers de ambtseed of belofte afleggen ten overstaan van de burgemeester en in aanwezigheid van de gemeentesecretaris. Hierdoor houden we het thema integriteit op de agenda in de organisatie.

Behalve de gedragscode voor de ambtenaren heeft Rozendaal al sinds 2002 een zogenaamde klokkenluidersregeling. Daarin is bepaald dat ambtenaren (desgewenst anoniem) misstanden kunnen melden. Van deze klokkenluidersregeling is in Rozendaal nog nooit gebruik gemaakt.

5.3 Informatisering en automatisering

De zorg voor een goede informatievoorziening is een vitaal onderdeel binnen de gemeentelijke bedrijfsvoering. Vrijwel alle processen dienen geautomatiseerd plaats te vinden, vaak wettelijk voorgeschreven. De gemeente Rozendaal besteedde voorheen een aantal werkzaamheden op het gebied van automatisering uit aan de gemeente Rheden. Vanaf 2021 zijn daar andere dienstverlenende partijen voor gevonden, zoals Xantion en De Connectie.

Net als bij veel andere gemeente zien we dat de razendsnelle ontwikkeling op het vlak van informatisering en digitalisering onvoldoende het hoofd wordt geboden door de staande organisatie. Ook heeft de overdracht van dienstverlening van Rheden naar De Connectie in beeld gebracht dat er zowel van onze partners als vanuit Rozendaal meer regie gevraagd om de infrastructuur veilig en adequaat te organiseren.

Voorheen werd met de zogenaamde ‘roadmap’ jaarlijks geïnventariseerd welke (wettelijke) ontwikkelingen relevant waren voor Rozendaal om op bij te sturen. Dit instrument biedt echter voor Rozendaal in de huidige samenwerking met de partners te weinig handvatten om koers te bepalen over complexe vragen, in tijden waarin steeds meer diensten in een virtuele (cloud)omgeving worden aangeboden. Om te sturen op de risico’s in de reguliere bedrijfsvoering hebben we in 2021 geïnvesteerd in een aanpak voor een passende ICT-infrastructuur voor Rozendaal en de organisatie (intern en extern) om deze vaak complexe taken uit te voeren.

De noodzakelijke randvoorwaarden voor de ICT-infrastructuur hebben we verwerkt in deze begroting. De organisatorische invulling voor het zogenaamde i-domein hangt samen met de bredere opgave voor een toekomstbestendige organisatie. Hierover gaan we in 2022 het gesprek aan met uw raad.

De grote uitdaging voor Rozendaal blijft om de ICT in verhouding betaalbaar te houden. Als kleine gemeente hebben we – zeker op dit gebied – te maken met substantiële schaalnadelen. Dit schaalnadeel is ook terug in de ontwikkeling van de kosten voor ICT-onderdeel in de afgelopen jaren.

Onderdeel	Werkelijk 2020	Begroot 2021	Begroot 2022
Kosten ICT (licenties software, kapitaal lasten diverse applicaties)	158.745	168.445	173.233

We stellen een digitale agenda op waarmee we de uitdagingen en opgaven voor Rozendaal vanwege de digitalisering oppakken.

5.4 Kosten bedrijfsvoering

Bij programma 0 is het taakveld Overhead opgenomen. In deze paragraaf zijn de kosten daarvan per onderdeel nader toegelicht. We zien voor wat betreft de totale overhead een lichte stijging ten opzichte van 2021. De belangrijkste verklaringen hiervoor zijn de toename in personeelslasten en ICT-kosten.

Onderdeel	Werkelijk 2020	Begroot 2021	Begroot 2022
Personeelslasten	1.121.748	978.596	1.062.427
Overige personeelslasten	21.897	24.825	25.065
ICT-kosten	158.745	168.445	173.233
Huisvesting	37.602	25.758	34.080
Overige kosten organisatie	247.832	216.742	230.340
Tractie	42.078	44.282	43.832
Totaal	**1.629.902**	**1.458.647**	**1.568.977**

Personeelslasten

Besteding budgetten eigen personeel en inhuur derden voor normale bedrijfsvoering

In het volgende overzicht staan de personeelsbudgetten voor de normale bedrijfsvoering (exclusief bestuur). We hanteren dit overzicht voor een afweging bij inhuur. In de tabel staan de reguliere personeelsbudgetten (gebaseerd op de bestaande formatie) en het inhuurbudget voor de structurele taken waar altijd al voor wordt ingehuurd.

Onderdeel	Werkelijk 2020	Begroot 2021	Begroot 2022
Reguliere organisatie	782.377	829.610	950.831
Inhuurbudget	339.371	148.986	111.596
Totaal	1.121.748	978.596	1.062.427

In de kostenontwikkeling is terug te zien dat vacatureruimte inmiddels in ingevuld. Het betreft daarbij de medewerker Burgerzaken en Adviseur RO, waardoor externe inhuur minder noodzakelijk lijkt voor de reguliere taakuitoefening. Dat heeft wel de toename in het reguliere budget tot gevolg.

Inhuur personeel voor projecten

Naast de inzet van extern personeel voor onze normale bedrijfsvoering zetten we extern personeel in voor projecten, bijvoorbeeld voor De Del of de energietransitie. De kosten daarvan worden binnen de betreffende projecten gedekt.

Overige personeelslasten

Onderdeel	Werkelijk 2020	Begroot 2021	Begroot 2022
Overige personeelslasten (reis- en verblijfkosten, opleidingskosten, etc.)	21.897	24.825	25.065

In 2020 is het budget (vooral cursussen en opleidingen) niet volledig besteed, we verwachten het budget de komende jaren zeker nodig te hebben.

Huisvestingslasten

De huisvesting voor het gemeentelijk personeel is voldoende. Alle personeelsleden hebben een goede werkplek, qua vergaderruimten is het gemeentehuis niet ruim bedeeld. Er wordt op de juiste wijze aandacht geschonken aan ARBO-voorzieningen. Een deel van het gemeentehuis is langjarig verhuurd aan ‘t Regthuys, die opbrengst is in onderstaande tabel verdisconteerd in de cijfers.

Onderdeel	Werkelijk 2020	Begroot 2021	Begroot 2022
Huisvesting (energie, water, aankoop niet duurzame goederen en diensten, specifieke verbruiksgoederen, huren, verzekeringen, afschrijving), per saldo	37.602	25.758	34.080

Overige kosten organisatie (o.a. facilitaire zaken)

Onderdeel	Werkelijk 2020	Begroot 2021	Begroot 2022
Overige organisatiekosten (repro, huishoudelijke zaken, postverzorging, inventaris, tijdschriften en abonnementen, algemene benodigdheden, contributies, verzekeringen etc.), per saldo	247.832	216.742	230.340

Tractie

De kostenplaats tractie heeft betrekking op het materiaal dat in gebruik is voor onze buitendienst.

Onderdeel	Werkelijk 2020	Begroot 2021	Begroot 2022
Brandstof, onderhoud, belastingen, verzekeringen, etc. per saldo	42.078	44.282	43.832

Paragraaf 6 Verbonden partijen

Inleiding
Het begrip verbonden partij is vastgelegd in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). In artikel 1 lid b BBV wordt het als volgt gedefinieerd: "*Een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de provincie onderscheidenlijk de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft.*"

Wat is ons beleid?
Rozendaal is als kleine gemeente sterk afhankelijk van de samenwerking met de partners in de omgeving om aan haar doelstellingen te voldoen. Het zwaartepunt ligt daarbij op het degelijk en deugdelijk organiseren van de uitvoering van de wettelijke taken. Dit speelt in het bijzonder bij de partners Rheden en De Connectie. Maar ook andere samenwerkingsrelaties zijn essentieel voor het voldoen aan wettelijke taken. Denk aan de BVO DRAN, waar de uitvoering van het doelgroepenvervoer is belegd en de Modulaire gemeenschappelijke regeling sociaal domein. Deelname aan een verbonden partij wordt dan ook bepaald door doeltreffendheid en doelmatigheid van de uitvoering van de taak.

Op voorkomende beleidsterreinen stimuleren de hogere overheden samenwerking in een verbonden partij. Als voorbeeld geldt de jeugdzorg die na de transitie feitelijk bestaat uit drie onderdelen: de landelijke, de bovenlokale en de lokale zorg. Het rijksbeleid is er op gericht om de bovenlokale zorg onder te brengen bij gemeenten of samenwerkingsverbanden met 100.000+ inwoners. Een ander voorbeeld is de wettelijk verplichte Omgevingsdienst, waar Rozendaal taken heeft belegd van met name milieurechtelijke aard. Ook de deelname in een Veiligheidsregio en een GGD is geregionaliseerd, in ons geval de Veiligheids- en Gezondheidsdienst Gelderland Midden (VGGM).

Wat is het belang voor de gemeenteraad?
Deze paragraaf is om twee redenen van belang voor de raad. Allereerst voeren de verbonden partijen vaak beleid uit dat gemeenten in principe zelf ook kunnen uitvoeren. We dragen taken op, of over aan de verbonden partijen. Daarbij houden we veelal de uiteindelijke verantwoordelijkheid voor het realiseren van de beoogde doelstellingen van de programma's. Voor de raad blijft er dus nog steeds een kaderstellende en controlerende taak over bij die programma's. Daarnaast zijn er de financiële risico's die we met verbonden partijen kunnen lopen en de daaruit voortvloeiende budgettaire gevolgen. Bij het aangaan en onderhouden van contacten met verbonden partijen is van belang om:

- af te wegen wat de meest doelmatige manier is om een taak uit te voeren;
- te bekijken welke manier de beste garantie geeft dat de taak wordt uitgevoerd zoals we voor ogen hebben;
- te zorgen dat we voldoende inhoudelijk en financieel inzicht hebben en houden in het uitvoeren van een taak.

Bestuur en toezicht
De meeste verbonden partijen van de gemeente zijn gemeenschappelijke regelingen, deze zijn gebaseerd op de wet gemeenschappelijke regelingen. Als publiekrechtelijke lichamen zijn bepalingen van Gemeentewet, Provinciewet of Waterschapswet ook voor de gemeenschappelijke regelingen van toepassing. Via vertegenwoordiging in dagelijks en/of algemeen bestuur is het toezicht (governance) geregeld. Voor de privaatrechtelijke rechtspersonen (de vennootschappen) hebben we minder instrumenten in handen. Hier maken we gebruik van de beschikbare wettelijke mogelijkheden als het stemrecht van de aandeelhouder en toezicht door raden van commissarissen.

Invloed
Over het algemeen is de invloed van de gemeente Rozendaal, vanwege de omvang en het belang, zeer klein te noemen. Van belang is voortdurend af te wegen welke bestuurlijke en ambtelijke capaciteit dan geïnvesteerd wordt in de betreffende verbonden partij gegeven dat belang. Het is ook niet altijd noodzakelijk omdat de deelname van meerdere gemeenten in gemeenschappelijke regelingen ook voor een soort natuurlijk aantal 'checks en balances' zorgt waar het gaat over bestuur en toezicht.

Overzicht verbonden partijen
Verbonden partijen worden onderscheiden in drie groepen:

- Gemeenschappelijke regelingen;
- Stichtingen en verenigingen;
- Coöperaties en vennootschappen.

Gemeenschappelijke regelingen
Deelname in een gemeenschappelijke regeling gebeurt in de gevallen waarin de gemeente, taken waar zij verantwoordelijk voor is, niet anders dan in samenwerking met anderen kan uitvoeren, of indien die samenwerking bijdraagt aan een doelmatige aanpak. De Wet gemeenschappelijke regelingen regelt deze samenwerkingsvorm. Het bestuur van de gemeenschappelijke regelingen wordt meestal gevormd door een afvaardiging van de deelnemers en de besluitvorming vindt plaats op basis van meerderheidsbesluiten. In hoeverre er sprake is van overdracht van taken en daarmee van autonomie hangt sterk af van het type regeling. Voor Rozendaal geldt dat voornamelijk wordt deelgenomen in relatief lichte samenwerkingsvormen waarbij het type bevoegdheid dat wordt overgedragen (voor zover überhaupt sprake is van taakoverdracht) een uitvoerend karakter heeft.

De door de gemeente aangewezen vertegenwoordigers in de besturen informeren college en raad over relevante ontwikkelingen. De betreffende organen leggen hun begroting, rekening en andere beleidsplannen voor aan de gemeente.

Onderstaande informatie wordt gepresenteerd in lijn met de voorschriften in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Gemeenschappelijke regelingen

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) (GR)		
Vestigingsplaats	Arnhem	
Programma	Programma 1 Veiligheid en Programma 7 Volksgezondheid en Milieu	
Openbaar belang	De Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden behartigt de belangen van de gemeenten in het samenwerkingsgebied op de terreinen van: a. Brandweerzorg; b. Publieke gezondheid c. GHOR d. Rampenbestrijding en crisisbeheersing e. Gemeenschappelijke meldkamer	
Ontwikkelingen	Over de bekostiging van de huisvesting van brandweerkazernes vinden gesprekken plaats, waarbij herverdeling de inzet. Dit pakt mogelijk negatief uit voor Rozendaal.	
Financiële bijdrage	2022: € 82.526 (brandweer) en € 55.842 (volksgezondheid)	
Risico	In 2020 en 2021 is er besluitvorming geweest over de herverdeling van de bekostigingssystematiek van de brandweer. Dit heeft geleid tot een forse bijstelling van de bijdrage aan de VGGM. Zie daarover onder meer de Kadernota 2021 en Programma 1.	
Financieel belang	Ja	
Bestuurlijk belang	De burgemeester en de wethouder sociaal domein zijn lid van het algemeen bestuur	
Financiële gegevens	**1-1-2020** Eigen vermogen € 5.895.000 Vreemd vermogen € 43.158.000 Resultaat 2019 € 1.472.000	**31-12-2020** Eigen vermogen € 6.772.000 Vreemd vermogen € 49.662.000 Resultaat 2020 € 3.112.000

Gelders Archief (GR)		
Vestigingsplaats	Arnhem	
Programma	Programma 0 Bestuur en ondersteuning	
Openbaar belang	Hoofdtaak van het Gelders Archief is het beheren van de archiefstukken en collecties van de gemeenten Arnhem, Renkum, Rheden, Rozendaal en het Rijksarchief Gelderland. Per 1-1-2020 zal ook de provincie Gelderland toetreden.	
Ontwikkelingen	Wegens toenemend digitaal aangeleverde informatie is noodzaak geweest voor een herverdeling van de bekostigingsstructuur. Rozendaal kwam daar negatief uit (onder meer doordat we nog relatief veel op papier aanleveren). Het heeft geleid tot een bedrag van € 5.000 aan meerkosten.	
Financiële bijdrage	2022: € 11.663	
Risico	Na de reorganisaties draait het Gelders Archief met een positief resultaat. Dit heeft er toe geleid dat er een eigen vermogen is opgebouwd	
Financieel belang	Ja	
Bestuurlijk belang	Namens Rheden/Renkum en Rozendaal is de burgemeester van Renkum lid van het algemeen bestuur.	
Financiële gegevens	**1-1-2020** Eigen vermogen € 215.850 Vreemd vermogen € 19.062.903 Resultaat 2019 € 152.603	**31-12-2020** Eigen vermogen € 368.453 Vreemd vermogen € 19.106.131

Omgevingsdienst regio Arnhem (ODRA) (GR)		
Vestigingsplaats	Arnhem	
Programma	Programma 7 Volksgezondheid en Milieu en programma 8 (VHROSV)	
Openbaar belang	Gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers ter zake van vergunningverlening, toezicht en handhaving in het kader van het omgevingsrecht. Tevens het belang van goede samenwerking tussen de omgevingsdiensten in Gelderland	
Ontwikkelingen	De omgevingsdiensten zijn landelijk onderhevig geweest aan inspectie. Dat heeft geleid tot een evaluatie bij de ODRA van de kwaliteit van de taakuitoefening en ontwikkeling. Dit heeft mogelijk (financiële) implicaties voor de samenwerking aan Rozendaal.	
Financiële bijdrage	Basistaken worden uitgevoerd tegen uurtarief op basis van jaarlijks te sluiten overeenkomsten, 2022: naar verwachting € 28.000.	
Risico		
Financieel belang	Ja	
Bestuurlijk belang	Eén lid algemeen bestuur uit Rozendaal. Eén lid dagelijks bestuur (wethouder Renkum) namens Doesburg, Renkum, Rheden en Rozendaal	
Financiële gegevens	**1-1-2020** Eigen vermogen € 771.200 Vreemd vermogen € 4.446.000 Resultaat 2019 € 24.500	**31-12-2020** Eigen vermogen € 762.700 Vreemd vermogen € 4.838.000 Resultaat dec. 2020 € 2169.700

Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen (GR light)		
Vestigingsplaats	Arnhem	
Programma	Programma 4 Onderwijs en programma 6 Sociaal domein	
Openbaar belang	Adequaat en efficiënt vervoer van diverse doelgroepen	
Ontwikkelingen	In zowel het leerlingenvervoer als het Wmo-vervoer zien we een stijging in de afname, wat ook leidt tot een toename in de Rozendaalse bijdrage.	
Financiële bijdrage	2022: € 42.967 (bedrijfsvoeringsorganisatie DRAN plus de vervoerskosten)	
Risico	Geen	
Financieel belang	Ja	
Bestuurlijk belang	Eén lid per gemeente in het bestuur (portefeuillehouder sociaal domein)	
Financiële gegevens	**1-1-2020** Eigen vermogen € 0 Vreemd vermogen € 8.669.137 Resultaat 2019 € 0	**31-12-2020** Eigen vermogen € 0 Vreemd vermogen € 13.000.867

Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein regio Centraal Gelderland (GR)		
Vestigingsplaats	Arnhem	
Programma	Programma 6 Sociaal domein	
Openbaar belang	Regio Centraal Gelderland is een samenwerkingsverband van 12 gemeenten in het sociaal domein. Via de module Inkoop koopt de regio gezamenlijk diensten in op het gebied van Wmo en Jeugdhulp. Gezamenlijk wordt de transformatie in het sociaal domein zo goed mogelijk vorm gegeven met als doel optimale dienstverlening voor de inwoners	
Ontwikkelingen	In de loop van 2021 besluiten de deelnemende gemeenten over de wijziging van governance van de MGR, wat moet leiden tot een vereenvoudigde structuur, meer gericht op dwarsverbanden. De kostenimplicaties hiervan zijn klein.	
Financiële bijdrage	Bijdrage van Rozendaal in 2022 plm € 30.000	
Risico	Geen	
Financieel belang	Ja	
Bestuurlijk belang	Eén lid per gemeente in het algemeen bestuur, deze heeft één stem.	
Financiële gegevens	**1-1-2020** Eigen vermogen € 626.000 Vreemd vermogen € 3.406.000 Resultaat 2019 € 0	**31-12-2020** Eigen vermogen € 724.000 Vreemd vermogen € 7.288.000

Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen (GR)	
Vestigingsplaats	Nijmegen
Programma	Divers
Openbaar belang	De Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (GMRAN) is de opvolger van de regio Arnhem-Nijmegen en is op 1 januari 2021 van start gegaan. De GMRAN is een samenwerkingsverband van 18 gemeenten. De uitdaging van deze GR is hoe om te gaan met groei van wonen, werken en mobiliteit, zodat wij een balans kunnen vinden tussen levendige stedelijkheid en ontspannen leefkwaliteit: groene groei.

Ontwikkelingen	Gestart in 2021	
Financiële bijdrage	Op basis van inwoneraantal, bijdrage € 2,50 per inwoner, € 2.978 totaal (exclusief bijdragen aan de opgaven)	
Risico	N.v.t.	
Financieel belang	Geen	
Bestuurlijk belang	Eén lid per gemeente in het algemeen bestuur, deze heeft één stem.	
Financiële gegevens	Omdat de GMRAN in 2021 gestart is, zijn er geen gegevens over 2020	

Overig waaronder stichtingen en verenigingen

Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)	
Vestigingsplaats	Den Haag
Programma	Programma 0 Bestuur en ondersteuning
Openbaar belang	Belangenbehartiging t.b.v. gemeenten in het hele proces van besluitvorming bij de rijksoverheid en provincies
Ontwikkelingen	De bekostiging van de VNG is per 1 januari 2018 gewijzigd. Financiering vindt niet langer plaats via een uitname uit het Gemeentefonds maar via rechtstreekse facturering bij de gemeenten afzonderlijk. De gemeenten ontvangen het bedrag voor lidmaatschap van de VNG extra in het Gemeentefonds. Er is voor de gefactureerde gelden een fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU) opgericht waaruit de activiteiten van de Vereniging worden betaald.
Financiële bijdrage	2022: € 7.014 (contributie + fonds GGU)
Risico	N.v.t.
Financieel belang	N.v.t.
Bestuurlijk belang	Stemrecht o.b.v. lidmaatschap

Stichting Veilig Thuis (zelfstandige stichting onder verantwoordelijkheid van de GR VGGM)		
Vestigingsplaats	Arnhem	
Programma	Programma 6 Sociaal Domein	
Openbaar belang	Een autonome, slagvaardige organisatie met als opdracht het uitvoeren van de wettelijke en overige taken van het Advies- en Meldpunt Huiselijk geweld en Kindermishandeling (AMHK) voor de zestien gemeenten van Gelderland-Midden	
Ontwikkelingen	De stichting is op 1 april 2017 gestart.	
Financiële bijdrage	2021: € 11.532	
Risico	N.v.t.	
Financieel belang	Ja	
Bestuurlijk belang	Er is een Raad van Toezicht bestaande uit ten minste vijf leden, onder wie leden van het college van deelnemende gemeenten, die benoemd worden door het AB van de VGGM	
Financiële gegevens	**1-1-2020** Eigen vermogen € 48.736 Vreemd vermogen € 333.578 Resultaat 2018 - € 55.755	**31-12-2020** Eigen vermogen - € 6.958 Vreemd vermogen € 2.337.847

Bestuurlijk Partner Overleg VeluweAlliantie	
Vestigingsplaats	n.v.t.
Programma	Programma 5 Openbaar groen, sport, cultuur en recreatie
Openbaar belang	Een netwerkorganisatie die is gericht op promotie van de Veluwe ten behoeve van toerisme, recreatie en werkgelegenheid
Ontwikkelingen	Gestart in 2018
Financiële bijdrage	Op basis van inwoneraantal, 2021: € 380
Risico	N.v.t.
Financieel belang	Geen
Bestuurlijk belang	Eén vertegenwoordiger van iedere partij neemt deel in de VeluweAlliantie

Stichting Economic Board regio Arnhem Nijmegen		
Vestigingsplaats	Arnhem	
Programma	Programma 0 Bestuur en ondersteuning en programma 3 Economie	
Openbaar belang	De Economic Board is een regionale samenwerking tussen overheden, kennisinstellingen en bedrijfsleven. De belangrijkste opgave voor deze Triple Helix samenwerking is het stimuleren van duurzame economische groei en innovatie in de regio.	
Ontwikkelingen	De stichting is in de tweede helft van 2015 gestart. Ook na de vernieuwde regionale samenwerking in de Groene Metropoolregio	
Financiële bijdrage	De gemeente heeft een bijdrage ad € 1 per inwoner per jaar gedurende 5 jaar gegarandeerd (t/m 2020), is onderdeel van de € 1,88 voor het gemeenschappelijk orgaan	
Risico	N.v.t.	
Financieel belang	Geen	
Bestuurlijk belang	De samenwerkende gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen wijzen één lid aan in de geleding overheden.	
Financiële gegevens	**1-1-2020**	**31-12-20**
	Eigen vermogen € 104.606	Eigen vermogen € 142.850
	Vreemd vermogen € 68.497	Vreemd vermogen € 133.981
	Resultaat 2020 € 84.368	Resultaat dec. 2020 € 88.224

Paragraaf 7 Grondbeleid

Inleiding
Grondbeleid is een belangrijk instrument in het kader van het ruimtelijke beleid. In Rozendaal is er één grondexploitatie, de Del. Deze ontwikkeling voorziet in woningbouw op de percelen de Del 6 en 10. Het perceel de Del 6 bestond uit twee voormalige voetbalvelden, de Del 10 is een voormalig tennis- en squashpark.

Voor de ontwikkeling van de Del is een samenwerkingsovereenkomst gesloten met projectontwikkelaar Credo. In deze overeenkomst is bepaald dat Credo de gemeente een financiële kostenverhaalsbijdrage zal betalen.
De totale ontwikkeling bestaat uit 63 woningen, waarvan 44 woningen door Credo zijn gerealiseerd, de gemeente geeft de overige kavels uit waar door de kopers een eigen woning ontworpen en gerealiseerd kan worden.
Op grond van de meest actuele grondexploitatie (maart 2021) is het geprognosticeerde positieve saldo van het plan De Del € 4,43 miljoen. De gemeenteraad heeft in het verleden aangegeven dat de opbrengsten van de Del ingezet worden ten behoeve van de financiering van de nieuwe Dorpsschool.

Economische situatie en actuele ontwikkelingen
Door het herstel op de woningmarkt is de uitgifte van de kavels zeer spoedig verlopen. Ten tijde van het opstellen van deze begroting (september 2021) is er nog één kavel niet verkocht, deze is wel in optie.

Lasten en baten in 2021

De Del	2021
Baten	0
Lasten	160.020
In mindering op boekwaarde c.q. winst	-160.020

De lasten en baten in de begroting voor De Del zijn voor de jaarschijf 2021 gebaseerd op de MPG die in juli door de gemeenteraad is vastgesteld, zo nodig volgt bij de eerstvolgende Meerjaren Prognose Grondexploitatie (MPG) een bijstelling van deze bedragen. In principe is dit vooral ten behoeve van de formele begrotingsrechtmatigheid van de uitgaven.

Ten aanzien van de baten kan gemeld worden dat de MPG ervan uitgaat dat alle baten uiterlijk in 2021 worden gerealiseerd, in 2021 worden dan nog wel kosten gemaakt voor de definitieve oplevering van de nieuwe wijk. Die kosten komen dan ten laste van de al gerealiseerde winst. De kans bestaat dat een deel van de lasten in 2022 pas wordt gerealiseerd omdat de feitelijke levering van kavels wordt uitgesteld door eerder genoemde redenen zoals de grote vraag naar architecten en aannemers.

Dit eventuele uitstel heeft geen nadelige financiële consequenties. Er is al voldoende tussentijds winst gemaakt om, zoals beoogd, de kapitaallasten van de school voor vele jaren af te dekken. De benodigde restantwinst kan zonder probleem op een later moment aan de reserve worden toegevoegd mocht daar aanleiding toe bestaan.

Paragraaf 8 Informatieveiligheid

Doelstelling informatieveiligheidsbeleid en privacy
We zijn in onze organisatie steeds meer afhankelijk van de beschikbaarheid van betrouwbare informatie, maar worden daarbij ook blootgesteld aan risico's. Burgers verwachten een betrouwbare overheid die zorgvuldig met informatie omgaat. Het gaat daarbij om het waarborgen van beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van informatie(systemen). Dat zorgt niet alleen voor betrouwbaarheid, maar ook voor een goede kwaliteit en continuïteit van de bedrijfsvoerings- en dienstverleningsprocessen.

De Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) geeft de wettelijke kaders aan en eist dat organisaties aantonen dat zij de juiste organisatorische en technische maatregelen hebben genomen voor de verwerking van persoonsgegevens. Doel daarvan is de privacy van personen die in onze informatiesystemen zijn opgenomen te beschermen. We hebben de maatregelen vastgelegd in ons informatiebeveiligings- en privacy beleid en voeren deze uit.

Informatiebeveiliging moet de primaire bedrijfsprocessen ondersteunen en de veilige en verantwoorde uitvoering daarvan mogelijk maken. Daarnaast moet informatiebeveiliging via passende technische en organisatorische maatregelen de privacy van personen die in onze informatiesystemen beschreven zijn beschermen. Het gaat hierbij vooral om:

- een actieve functionaris voor gegevensbescherming;
- het bijhouden van een verwerkingsregister;
- het uitvoeren van risicoanalyses;
- informatiebeveiliging;
- de meldplicht datalekken;
- bewustwording van privacy.

AVG
Per 25 mei 2018 is de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) van toepassing, als opvolger van de Wet bescherming persoonsgegevens.

De AVG zorgt onder meer voor:

- versterking en uitbreiding van privacyrechten van burgers;
- meer verantwoordelijkheden voor organisaties;
- dezelfde, uitgebreidere bevoegdheden voor alle Europese privacytoezichthouders, zoals de bevoegdheid om boetes tot 20 miljoen euro op te leggen.

De AVG richt zich vooral op de bescherming en een juist gebruik van persoonsgegevens (vertrouwelijkheid). Dit geldt ook voor organisaties die namens Rozendaal persoonsgegevens verwerken.

Actieplan Privacy 2021/2022
De gemeente Rozendaal heeft een duidelijke ambitie voor verdergaande digitalisering, in samenwerking met derde partijen. In het kader van nieuwe wetgeving gaan er in 2021 en 2022 veranderingen plaatsvinden in processen en digitalisering. Om er voor te zorgen dat de privacy gewaarborgd blijft, wordt er een actieplan privacy 2021/2022 opgesteld. Het is belangrijk om een PDCA-cyclus te hebben. In dit kader is het belangrijk om jaarlijks het privacy beleid en reglement te bekijken en waar nodig aan te passen en toe te spitsen op de huidige werkelijkheid. Daarnaast wordt jaarlijks o.a. gekeken naar de actualisering en borging van processen, het actualiseren van het verwerkingsregister, bewustwording en afspraken met derden. Jaarlijks zal door de FG verslag worden uitgebracht van de stand van zaken rondom privacy op basis van het privacybeleid.

Voor de functie van FG (Functionaris gegevensbescherming) en de PO (Privacy Officer) blijven we gebruik maken van een extern bureau.

Beleid ten aanzien van incidenten
De CISO (Chief Information Security Officer) wordt door de medewerkers geïnformeerd over beveiligingsincidenten en legt deze vast voor rapportages. Hieronder vallen o.a. inbreuken op en (ver)storingen in de informatietechnologie, datacommunicatie of andere infrastructurele voorzieningen die gevolgen kunnen hebben voor de continuïteit en integriteit van de bedrijfsprocessen evenals signaleringen dat het informatieveiligheidsbeleid niet wordt nageleefd. Eventuele incidenten of datalekken worden bijgehouden in een afzonderlijk register en wanneer van toepassing gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens (AP).

De activiteiten die de gemeente onderneemt om zowel aan de BIO als de AVG te voldoen zijn talrijk en hebben veelal een technisch karakter. Ondanks alle fysieke, technische en digitale maatregelen blijft de mens (vaak onbewust) een zwakke schakel waar het gaat om informatieveiligheid. Incidenten vallen dan ook niet uit te sluiten. Het is van belang dat er sprake is van een veilige omgeving (dus niet direct afrekenen) waarin dergelijke incidenten gemeld kunnen worden om van te leren.

Informatieveiligheid
De BIO, de Baseline Informatiebeveiliging Overheid, is m.i.v. 2020 de opvolger van de BIG (Baseline Informatiebeveiliging voor Gemeenten). De BIO is opgesteld door de IBD (Informatiebeveiligingsdienst voor gemeenten). Voorheen hadden alle bestuurslagen nog een eigen baseline. De BIG was van 2013 t/m 2019 geldend en deze was gebaseerd op de ISO27002:2007. Sinds 2020 hebben alle overheden één gezamenlijk normenkader.

Eén van de grootste veranderingen van de BIO ten opzichte van de BIG, is dat meer dan 200 beheersmaatregelen in de BIO niet meer zijn benoemd. De BIO is opgezet om gemeentes vanuit een meer risicogebaseerde denkwijze de voor hen relevante beheersmaatregelen te laten treffen. De beheersmaatregelen die in de BIO zijn opgenomen, zijn verplicht voor alle overheden. De BIO is gebaseerd op de meest actuele ISO 27002 norm.

Het Strategisch Informatiebeveiligingsbeleidsplan dat in 2020 door het college is vastgesteld, is gebaseerd op de BIO en wordt minimaal eens in de 3 jaar geëvalueerd.

Uiteraard heeft ook de gemeente Rozendaal de ambitie om te voldoen aan de BIO. De BIO is echter geen doel op zich, het gaat om:

- zorgvuldig omgaan met gevoelige informatie;
- betrouwbare en continue dienstverlening;
- voldoen aan wet- en regelgeving (o.a. privacy);
- beheersen van risico's.

BIO en ENSIA
ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit) vloeit voort uit en is gebaseerd op de BIO. Uit het proces ENSIA volgt een beeld van de mate waarin aan de BIO wordt voldaan. Bij ENSIA gaat het vooral om de beveiliging van overheidsinformatie in brede zijn (waaronder persoonsgegevens). ENSIA is het instrument waarmee intern aan het college van B&W en extern aan de toezichthouders van de verschillende stelsels verantwoording wordt afgelegd. Dit gebeurt door middel van een
zelfevaluatie op basis van vragenlijsten die door de stelselhouders zijn opgesteld. Daarnaast verantwoordt de gemeente zich ook horizontaal aan de gemeenteraad. ENSIA sluit aan op de gemeentelijke planning en control-cyclus. Zo krijgt het gemeentebestuur meer overzicht over de informatieveiligheid van hun gemeente.

In 2021 wordt de ENSIA voor de vijfde maal toegepast (2^{e} jaar op basis van de BIO). De ENSIA 2021 loopt op het moment van het opstellen van deze begroting.

Actieplan informatieveiligheid 2021/2022
Risicogestuurd werken is een drijfveer in de aanpak. Ook voor een kleine gemeente als Rozendaal is het essentieel dat risico's goed worden ingeschat. In 2021 is een nieuwe Risico-analyse uitgevoerd op basis van de BIO. In het nieuwe actieplan wordt aandacht besteedt aan o.a. bewustwording. In 2020 is hier minder op ingezet door Corona. In 2020 en begin 2021 zijn reeds een aantal stappen gezet m.b.t. digitalisering en de optimalisering van

de organisatie. In het nieuwe actieplan wordt in ieder geval blijvend aandacht besteed in de organisatie aan bewustwording. Daarnaast zal er ook aandacht blijven voor leveranciersrelaties en de bedrijfscontinuïteit, omdat de organisatie op dit moment volop in beweging is.

Financiële overzichten

Geprognosticeerde balans

Activa	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
Vaste activa				
Immateriële vaste activa	0	0	0	0
Materiële vaste activa	5.330.533	5.155.989	4.963.226	4.875.475
Financiële vaste activa	1.693.486	1.605.745	1.660.945	1.716.145
Totaal vaste activa	7.024.019	6.761.734	6.624.171	6.591.620
Vlottende activa				
Voorraden	0	0	0	0
Voorzieningen	0	0	0	0
Uitzettingen met een met een rentetypische looptijd < 1 jaar	4.445.719	4.678.333	4.696.255	4.626.245
Liquide middelen	25.000	25.000	25.000	5.000
Overlopende activa	50.000	0	50.000	50.000
Totaal vlottende activa	4.520.719	4.703.333	4.771.255	4.681.245
Totaal Activa	**11.544.738**	**11.465.067**	**11.395.426**	**11.272.865**

Passiva	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
Vaste passiva				
Eigen vermogen	9.349.274	9.174.603	9.004.962	8.837.401
Voorzieningen	1.420.464	1.515.464	1.615.464	1.660.464
Vaste schulden met een met een rentetypische looptijd > 1 jaar	0	0	0	0
Totaal vaste passiva	10.769.738	10.690.067	10.620.426	10.497.865
Vlottende passiva				
Vlottende schulden met een met een rentetypische looptijd < 1 jaar	700.000	700.000	700.000	700.000
Overlopende passiva	75.000	75.000	75.000	75.000
Totaal vlottende passiva	775.000	775.000	775.000	775.000
Totaal Passiva	**11.544.738**	**11.465.067**	**11.395.426**	**11.272.865**

Investeringsstaat

Voor 2022 en verder voorzien we vooralsnog onderstaande investeringen, met de kapitaallasten hiervan is in deze begroting rekening gehouden. Wanneer de raad besluit tot het vervangen van asfalt door klinkers, komen hier de investeringen in wegen bij (zie paragraaf Kapitaalgoederen).

Omschrijving	2022	2023	2024	2025
Renovatie lift (Kadernota 2021)	42.000			
Mr. Van Hasseltlaan	105.000			
Ringallee		30.000		
Vervanging kopieerapparaat (2021)			12.000	
Vervanging Mercedes				80.000
Vervangen Iseki trekker/ahw				37.000
Totaal	**147.000**	**30.000**	**12.000**	**117.000**

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Programma	Reserve	2021	2022	2023	2024	2025
Toevoegingen						
0	Inventaris gemeentehuis	6.686	6.686	6.686	6.686	6.686
2	Wegen	3.221	3.221	3.221	3.221	3.221
		9.907	**9.907**	**9.907**	**9.907**	**9.907**
Onttrekkingen						
0	Dekking kapitaallasten	23.226	28.589	27.816	27.286	27.207
2	Dekking kapitaallasten	17.739	16.175	16.175	16.175	16.175
4	Dekking kapitaallasten	111.791	111.791	111.791	111.791	111.791
5	Dekking kapitaallasten	2.092	2.092	2.092	2.092	2.092
7	Dekking kapitaallasten	19.691	20.333	20.204	20.204	20.204
		174.538	**178.979**	**178.078**	**177.548**	**177.468**

Inventaris gemeentehuis
Dit betreft de jaarlijkse reservering voor toekomstig (groot) schilderwerk aan het gemeentehuis.

Wegen
Dit betreft de jaarlijkse reservering voor toekomstig onderhoud aan de wegen. Dit is nog gebaseerd op onderhoud met asfalt. Wanneer gekozen wordt voor baksteen zal deze dotatie verlaagd worden (hiervoor komen dan jaarlijkse kapitaallasten in de plaats).

Dekking kapitaallasten
Deze reserve heeft een financieel-technisch karakter. Investeringen waar in het verleden voor gespaard is, mogen niet ineens ten laste van de betreffende reserve gebracht worden, maar dienen te worden geactiveerd waardoor er kapitaallasten in de begroting worden opgenomen. Deze reserve wordt vervolgens ingezet om die kapitaallasten te dekken.

EMU-saldo

Als gevolg van Europese regelgeving mogen EU-lidstaten een begrotingstekort (EMU-saldo) hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP). Aan dit maximale tekort van 3% hebben, naast de Rijksoverheid, ook de decentrale overheden een aandeel. De EMU-systematiek werkt op een andere manier dan het (gemodificeerde) baten- en lastenstelsel dat de gemeenten hanteren. Investeringen tellen bijvoorbeeld niet mee in het stelsel van baten en lasten, daarbij wordt uitgegaan van de kapitaallasten van de investeringen. Investeringen in een jaar tellen echter wel volledig mee in het EMU-saldo. Bij een sluitende begroting kan een gemeente daardoor toch een negatief EMU-saldo hebben. Het EMU-saldo van de gemeente Rozendaal is positief. Het betekent dat in EMU-termen de inkomsten groter zijn dan de uitgaven.

EMU-saldo	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025
Resultaat voor bestemming	2.068	-51.344	-32.947	13.559
Afschrijvingen tlv exploitatie	211.553	213.276	213.496	213.484
Bruto dotaties aan voorzieningen	99.000	95.000	100.000	45.000
Investeringen vaste activa	147.000	30.000	12.000	117.000
Verkoopopbrengsten vaste activa	0	0	0	0
Boekwinst desinvesteringen vaste activa	0	0	0	0
Aankoop grond, bouw- woonrijpmaken e.d.	0	0	0	0
Verkoopopbrengsten grond	0	0	0	0
Boekwinst grondverkopen	0	0	0	0
Betalingen tlv voorzieningen	0	0	0	0
Boekwinst verkoop deelnemingen/aandelen	0	0	0	0
	165.621	226.933	268.549	155.043

Incidentele baten en lasten

Pr	Onderwerp	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025
	Lasten				
4	Nationaal progr onderwijs	99.541	49.771		
4	Voor- en vroegschoolse educatie	64.000			
5	SPUK sport	10.000	0		
5	Onderhoud groen	15.000			
6	Kinderopvang soc.med.indicatie	7.000	6.500	2.000	
7	Onderzoek afval	26.400			
7	Energietransitie	120.000			
7	SPUK preventie	10.000			
8	Omgevingswet	15.000			
	totaal incidentele lasten	**366.941**	**56.271**	**2.000**	**0**
	Baten				
4	Nationaal progr onderwijs	99.541	49.771		
4	Voor- en vroegschoolse educatie	64.000	0		
5	SPUK sport	10.000			
5	Onderhoud groen	15.000			
6	Kinderopvang soc.med.indicatie	7.000	6.500	2.000	
7	Onderzoek afval	26.400			
7	Energietransitie	120.000			
7	SPUK preventie	10.000			
8	Omgevingswet	15.000			
	totaal incidentele baten	**366.941**	**56.271**	**2.000**	**0**

In principe bevat de begroting alleen structurele baten en lasten. Afwijkingen in de verschillende jaren worden vooral veroorzaakt door fluctuaties op bestaand beleid.

Bijlage Erratum Programmabegroting 2022

De tabel op bladzijde 64 is niet juist, onderstaand de juiste cijfers

	Begroot 1-1-2021	Begroot 1-1-2022	Begroot 1-1-2023	Begroot 1-1-2024	Begroot 1-1-2025
A. Algemene reserve					
Mobiel	3.678.188	3.629.788	3.629.788	3.629.788	3.629.788
subtotaal A	**3.678.188**	**3.629.788**	**3.629.788**	**3.629.788**	**3.629.788**
B. Bestemmingsreserves					
Reserve monumenten	25.959	25.959	25.959	25.959	25.959
Reserve sociaal domein	352.294	345.294	338.794	336.794	336.794
Vervangingsreserve inventaris gemeentehuis	89.253	95.939	102.625	109.311	115.997
Reserve digitalisering	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400
Reserve fietspaden	147.551	147.551	147.551	147.551	147.551
Reserve wegen	92.187	95.408	98.629	101.850	105.071
Reserve begraafplaats	18.913	18.913	18.913	18.913	18.913
Reserve Energietransitie	318.277	198.277	198.277	198.277	198.277
Reserve dekking kapitaallasten	4.969.724	4.790.745	4.612.667	4.435.119	4.257.651
subtotaal B	**6.015.558**	**5.719.486**	**5.544.815**	**5.375.174**	**5.207.613**
C. Voorzieningen					
Voorziening riolering	952.000	1.026.000	1.096.000	1.171.000	1.191.000
Voorziening wachtgeld/pensioen wethouders	369.464	394.464	419.464	444.464	469.464
subtotaal C	**1.321.464**	**1.420.464**	**1.515.464**	**1.615.464**	**1.660.464**
Totaal	**11.015.210**	**10.769.738**	**10.690.067**	**10.620.426**	**10.497.865**

Antwoorden op vragen Programmabegroting 2022

GEMEENTE ROZENDAAL

Pagina	Fractie	V/A	Vraag en antwoord
	BGR	V	<u>Winstwaarschuwing</u> Bij het aanbieden van de begroting geeft u een winstwaarschuwing. Wij ontvangen graag per relevant issue (brandweer/ICT/ Uitkering Gemeentefonds etc.) een best case en worst case scenario, kortom de bandbreedte tussen tegenvallers en meevallers.
		A	De winstwaarschuwing geldt voor voorzienbare ontwikkelingen met financiële consequenties die wij nu nog niet volledig in beeld hebben en dus ook niet van scenario's kunnen voorzien. In de Kadernota zijn ontwikkelingen genoemd die impact gaan hebben op de meerjarige exploitatie. Een voorbeeld daarvan is de noodzakelijke aanpak voor bomenonderhoud. Voor de onderwerpen die specifiek in de vraag genoemd worden geldt het volgende: - De kosten voor de huisvesting van de brandweer zijn niet bekend. Het vraagstuk rond tot de huisvestingskosten is complex. De verwachting is dat de VGGM op z'n vroegst in de begroting van 2024 de eerste effecten hiervan kan opnemen. - De ICT-kosten zijn – voor zover voorzienbaar bij het opstellen van de begroting – verwerkt en worden verder aan de raad voorgelegd in een voorstel voor de Digitale Agenda (laatste kwartaal 2021). - Het effect van de herijking van het Gemeentefonds, alsook overige verwachte ontwikkelingen in het Gemeentefonds (in het bijzonder gelden Jeugd) zijn in lijn met advisering van VNG en de Provinciaal toezichthouder verwerkt.
	BGR	V	<u>Overzicht advieskosten bureaus/ZZP-ers</u> Voor de volledigheid ontvangen wij graag het toegezegde overzicht.
		A	Dit overzicht wordt in de week van 25 oktober op de LIS geplaatst.
	BGR	V	<u>Structureel tekort exploitatie Dorpsschool</u> Uit eerdere turap blijkt dat de VVE jaarlijks een exploitatietekort zal hebben. Hoeveel bedraagt deze voor de gemeente Rozendaal en waar kunnen wij deze vinden in de begroting?
		A	Dit tekort bedraagt € 10.750 per jaar zoals gemeld in de turap. Dit is opgenomen in de begroting bij programma 4, taakveld 4.1.
	BGR	V	<u>Heroverweging aanpak beklinkering</u> Onderhoud en aanleg is duurder dan oorspronkelijk aangegeven. U geeft aan dat u in Q1 2022 een voorstel voorlegt voor herziene meerjarige aanpak. Betekent dit dat **deze** gemeenteraad nog over een herziening gaat beslissen? En betekent dit dat beklinkering wordt losgelaten?
	PAK	V	Graag nog een nadere toelichting op de oorzaak meerkosten klinkers.
		A	Het voorstel voor een herziene meerjarige aanpak voor het wegenonderhoud zal begin 2022 gereed zijn. Het is daarmee ook een keuze van de raad (via het Presidium) of dit voorstel aan de nieuwe of de huidige gemeenteraad voorgelegd wordt. Voor 2022

Pagina	Fractie	V/A	Vraag en antwoord
			volstaat klein onderhoud en is er geen groot onderhoud voorzien aan onze wegen. Vanaf 2019 zijn de prijzen voor arbeid en vooral voor materialen flink gestegen. Een andere oorzaak voor de meerkosten is dat voor de meerjarige onderhoudskosten (2019-2029) de aanbestedingsbedragen van 2019 gebruikt. In 2019 waren dit zeer 'scherpe' offertes en geen goede basis om de meerjarige onderhoudskosten mee te berekenen.
27	BGR	V	Financiële consolidatie Onderwijs Onder 4.1 Baten (en Lasten) Openbaar Basisonderwijs wordt over 2022 een sprong gemaakt van ca. 27K (43K) naar 125K (141K) en voor 2023 76K(92K) om dan weer te zakken naar 27k (43K) in de jaren 2024 en 2025. Wat betreft dit?
27	R'74	V	Specificatie extra lasten onderwijs Toelichting op de extra lasten onder 4.1 Basisonderwijs en 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken zijn erg summier. Graag specifieke bedragen van de geraamde meerkosten.
		A	Het gaat om een extra bijdrage voor het Nationaal Programma Onderwijs, in totaal € 99.541 voor twee schooljaren. Het is een tijdelijke bijdrage, die budgettair neutraal in de begroting is opgenomen. Bij 4.3 gaat het om de specifieke uitkering Voor- en vroegschoolse educatie. Ook deze is budgettair neutraal opgenomen in de begroting. Voor 2022 gaat het om een bedrag van € 64.000.
	BGR	V	Bomen en groen Wanneer kan de gemeenteraad de inventarisatie incl. noodzakelijke extra kosten voor onderhoud en vervanging van het bomenbestand verwachten? Tijdens de behandeling van de kadernota is aangegeven dat extra aandacht aan onderhoud openbare ruimte moet worden geschonken. Hiermee is in deze begroting nog geen rekening gehouden, klopt dat? Wanneer kan de gemeenteraad een update van de groenvisie (2015-2020) verwachten?
		A	Voor 2022 is een bedrag van € 15.000 opgenomen. Met dit bedrag stellen wij in het voorjaar een meerjarig plan op voor het openbaar groen, waarin rekening wordt gehouden met klimaatverandering en biodiversiteit.
30	BGR	V	Subsidieplafond gemeentelijke monumenten Voorgesteld wordt dit op € 8.000 te stellen. Is dat een reëel bedrag of eigenlijk te laag om gemeentelijke monumenten in stand te houden?
		A	Aanvragen voor een subsidie worden afgehandeld op basis van de subsidieverordening gemeentelijke monumenten. In beginsel is de subsidie 20% van de subsidiabele kosten met een maximum van € 5.000,-. Op basis van deze verordening en de ervaringen van de afgelopen jaren is dit bedrag opgenomen. De laatste jaren is dat voldoende gebleken.

Pagina	Fractie	V/A	Vraag en antwoord
	BGR	V	<u>Lagere kosten ongediertebestrijding</u> Eerder waren de kosten hoger uitgevallen door meer overlast van ratten en steenmarters. Is deze overlast dus verminderd?
		A	De kosten voor ongediertebestrijding (vooral eikenprocessierups en ratten) hebben wij de afgelopen jaren in de begroting stapsgewijs verhoogd van € 6.000 naar € 31.000. Door een efficiëntere bestrijdingsmethode van de eikenprocessierups kunnen wij deze begrotingspost verminderen naar € 27.000. Overigens zijn er dit jaar geen meldingen geweest over steenmarters. Meldingen over ratten zijn tot nu aanzienlijk minder dan vorig jaar. In 2020 zijn er veel ratten uitgeroeid en de plekken waar veel overlast was zijn zo aangepast dat ratten zich er niet prettig voelen.
44	BGR	V	<u>Financiële consolidatie Volksgezondheid en Milieu</u> Lasten milieubeheer 7.4 gaat van 51k naar 170k en weer terug naar 50k, waarom? De funding gebeurt door onttrekking uit de reserve, is dat de Algemene Reserve?
		A	Bij de kadernota hebben we aangegeven door te willen gaan met de energietransitie en een budget vrij te maken voor klimaatadaptatie. Hiervoor is een bedrag van in totaal € 120.000 opgenomen dat wordt onttrokken uit de Algemene Reserve conform het besluit van de raad. Voor de jaren daarna bieden wij de nieuwe raad een voorstel aan.
	BGR	V	<u>OZB</u> Rozendaal krijgt een strafkorting op de middelen van het gemeentefonds omdat zij niet optimaal gebruik maakt van de belastingruimte die Rozendaal heeft. Hoeveel bedraagt die strafkorting? En hoe hoog zou de OZB moeten worden om deze strafkorting niet meer te hebben?
		A	Rozendaal krijgt net als alle andere gemeenten korting op de OZB-heffing in het gemeentefonds. Dit is geen strafkorting, omdat het deel uitmaakt van de reguliere verdeelsystematiek. Deze korting bestaat uit de totale WOZ-waarde woningen x 80% x het gemiddelde OZB tarief in Nederland. Voor niet-woningen wordt gerekend met 70% in plaats van 80%. Onder aftrek van deze korting (€ 341.000) houdt Rozendaal op de totale OZB-opbrengst van € 450.000 ongeveer € 109.000 over. Wij hebben nog ruimte om onze OZB met € 270.000 te verhogen, zonder dat hierop een verrekening plaatsvindt. Het bedrag van € 270.000 is de nog beschikbare ruimte aan belastingcapaciteit, voordat de provinciale norm voor de artikel 12 status wordt bereikt.
	BGR	V	<u>Risicoprofiel</u> Al jaren is het risicoprofiel vrijwel ongewijzigd, terwijl de accountant in haar jaarlijkse rapportages de laatste jaren regelmatig wijst op toenemende risico's en enkele genoemde risico's zich ook al hebben voorgedaan met aanzienlijk hogere bedragen. Gaat u het risicoprofiel en de onderwerpen in 2022 herzien, ook met het oog op het in control statement (rechtmatige bestedingen) dat vanaf boekjaar 2022 door B&W moet worden afgegeven?
		A	Voor zover wij risico's kunnen voorzien, nemen wij deze op in het risicoprofiel.

Pagina	Fractie	V/A	Vraag en antwoord
64	BGR	V	Algemene Reserve Welke claims liggen er op de Mobiele Algemene Reserve?
		A	Dit betreft de (rest)kredieten voor: Verandermanagement € 25k, bestemmingsplannen 13k, Omgevingswet 36k, bestemmingsplan Steenhoek 14K, aansluiting DSO 10K, geluid/camera raadszaal 42K, omgevingsvisie 56K, verkeersveiligheid/klimaat 38K, verkeersmaatregelen 79K, Pinkenberg 88K, energietransitie 102K, beplanting Steenhoek 15k en enkele kleinere posten.
71	BGR	V	Herijken interne beleidslijn voor inkoop en aanbesteding In het najaar begint u met de herijking. Wanneer is deze afgerond?
		A	Het inkoop- en aanbestedingsproces is voortdurend onderwerp van aandacht. De in het najaar 2021 geplande herijking leidt in het eerste kwart van 2022 tot een aangescherpte interne werkwijze voor inkoop en aanbesteden.
74	BGR	V	Integriteit Bij de beantwoording van onze vragen Begroting 2021 (najaar 2020) gaf u aan een werkbijeenkomst integriteit voor de gemeenteraad in 2021 te organiseren. Wordt deze nog gehouden en dan in 2022 nieuwe raad?
		A	Vanwege het belang van het onderwerp willen wij begin 2022 met de raad en de organisatie gezamenlijk een sessie organiseren over integriteit. De voorbereiding daarvoor is inmiddels opgepakt. In de nieuwe raadsperiode komt het onderwerp wederom (op een nader te bepalen moment en manier) aan de orde. Het is belangrijk dit onderwerp periodiek te agenderen.
	BGR	V	Gemeenschappelijke regelingen MGR -> Bijdrage Rozendaal in 2020 bedroeg € 66.000, voor 2022 wordt het bedrag van € 30.000 aangehouden, is dat reëel? GR Groene Metropool -> bijdrage Rozendaal is € 2,50 per inwoner, totaal 2022 € 2.978, geldt de bijdrage alleen per volwassen inwoner?
		A	MGR: Het genoemde bedrag onder verbonden partijen is foutief weergegeven in deze paragraaf. De juiste jaarlijkse verwachte bijdrage betreft € 69.917. Dat bedrag is wel juist verwerkt in de (cijfermatige) begroting. GMRAN: De bijdrage is uiteraard gebaseerd op alle inwoners. De bijdrage is in 2022 lager dan € 2,50 per inwoner vanwege de bijdrage van de provincie.
84	BGR	V	Kavel(s) nieuwe wijk Er wordt gesproken over optie op laatste kavel. Wanneer verloopt die optie? Verderop staat dat de feitelijke levering van kavels wellicht wordt uitgesteld waardoor deel van de lasten dan pas in 2022 wordt gerealiseerd. Betekent dit dat de baten al wel in 2021 worden geboekt?

Pagina	Fractie	V/A	Vraag en antwoord
			Onderaan staat dat dit eventuele uitstel geen nadelige financiële consequenties heeft, er is al voldoende winst gemaakt om de kapitaallasten van de school voor vele jaren af te dekken. Voor hoeveel jaar?
		A	De optie verloopt eind dit jaar. Conform het BBV (Besluit begroting en verantwoording) moeten de lasten worden verantwoord in het jaar dat de werkzaamheden zijn verricht. De baten moeten worden verantwoord in het jaar dat de verkoopakte bij de notaris is gepasseerd. Op dit moment zijn de afschrijvingslasten voor ruim 34 jaar afgedekt. Het restant van de benodigde afschrijving (40 jaar in totaal) kan naar verwachting worden gedekt uit de restant van de nog te nemen winst op de grondexploitatie.
14	R'74	V	Invulling vacature RO Zijn de kosten voor de invulling van de RO functie nu gestegen of per saldo gedaald?
		A	De RO kosten zijn als organisatiekosten gestegen, maar drukken niet meer op de individuele projecten en dalen dan per saldo voor de gemeente.
15	R'74	V	Overheadkosten Onder 0.4 lijken de kosten voor de overhead in 22 aanzienlijk te stijgen tov begroting 21: van €1467k naar €1680k. Graag een toelichting
		A	Dit is het gevolg van een aantal ook bij de kadernota genoemde ontwikkelingen, zoals controleplan/werkzaamheden interne controle € 43.000, inhuur P&O € 12.000, Wet open overheid € 29.000 , digitalisering € 24.500, flexibele schil € 5.000, in dienst medewerker RO € 24.000 en een aantal kleinere aanpassingen.
20	R'74	V	Renovatie fietspad Wordt het tracé vanaf de Kluizenaarweg tot in het bos (500 á 1000m) niet gerenoveerd? Is dat gemeente Rheden? De staat van dat stuk is ook nodig toe aan renovatie.
		A	Het genoemde fietspad is in beheer van de gemeente Rozendaal. Het fietspad is inderdaad niet in optimale staat. Meenemen in renovatie fietspad begraafplaats/Kluizenaarsweg is zeker het overwegen waard, maar de kosten stijgen dan met circa € 100.000.
23	R'74	V	Bibliotheek op school Uit welk onderwijsbudget wordt de pilot 'bibliotheek op school' gefinancierd? Is dat structureel budget? Hoe borgen we de 'bibliotheek op school' voor een langere periode?
		A	De pilot Bibliotheek op school (t/m schooljaar 2022-2023) wordt gefinancierd uit de specifieke uitkering Onderwijsachterstandenbeleid. Ons voorschot voor 2022 is nu bekend: € 64.000. Hiervan kan de helft worden meegenomen naar 2023. Financiering van de proefperiode is hiermee geborgd.

Pagina	Fractie	V/A	Vraag en antwoord
24	R'74	V	NPO-middelen Is inmiddels duidelijk welke invulling wordt gegeven aan de NPO-middelen op IKC de Dorpsschool?
		A	Bij de besteding van deze middelen werken we samen met gemeente Rheden en de schoolbesturen. De plannen voor de besteding zijn nog niet afgerond.
25	R'74	V	Muziekonderwijs Waarom moet muziekonderwijs door de gemeente worden gefinancierd?
		A	Dit is een politieke vraag. Financiering van muziekonderwijs hoeft niet, maar is een keuze van het huidige gemeentebestuur. We hebben een overeenkomst met het schoolbestuur afgesloten voor de duur van deze collegeperiode. Een nieuw college, binnen de kaders gesteld door een nieuwe raad, kan hier desgewenst een nieuwe keuze maken. Inhoudelijk sluit het financieren aan bij maatschappelijke ontwikkelingen zoals 'Meer (aandacht voor) Muziek in de klas' en het belang dat de school hecht aan Cultuur met Kwaliteit en muziekonderwijs.
25	R'74	V	Leerlingenvervoer Onderwijs en leerlingenvervoer: kunt u toelichten waar die extra uitgave van €16000 uit is opgebouwd en waarom deze ook doorwerken in 2023-25?
		A	Bij leerlingenvervoer gaat het om een openeindregeling. Er maken meer kinderen gebruik van (vier in plaats van drie). Of deze uitgaven doorwerken in 2023-2025 is onbekend, dat hangt samen met de leeftijd van de kinderen.
29	R'74	V	Buurtsportcoaches Waar komt de inzet van de buurtsportcoaches terug in de begroting? Zijn deze ondergebracht bij Incluzio? Wordt hun inzet geëvalueerd?
		A	Wij maken geen gebruik van de inzet van buurtsportcoaches. Wel participeren wij via de gemeente Rheden in de regeling Combinatiefunctionarissen Sport en Cultuur ('Sjors Sportief en Sjors Cultureel'). Financieel en administratief is dit voor ons de beste manier om in deze landelijke regeling te participeren. De combinatiefunctionarissen werken voor alle basisscholen in Rheden en Rozendaal.
29	R'74	V	Leefstijlinterventies Waar zien we de extra Rijksmiddelen voor leefstijlinterventies terug (extra uitkering via Spuk sportakkoord) en wat gaat Rozendaal hiermee doen? € 22.571,15 in 2021, kan worden ingezet in 2022.

Pagina	Fractie	V/A	Vraag en antwoord
		A	In totaal ontvangen wij € 42.571,15 voor 2021. Bij de besteding werken wij samen met de gemeente Rheden in een lokaal 'Sport- en beweegakkoord Rheden-Rozendaal 2020 t/m 2022'. De gemeentelijke budgetten worden hierbij samengevoegd. Een kerngroep beoordeelt aanvragen uit Rheden en Rozendaal.
	R'74	V	Onkruidbestrijding Waarom geen paragraaf over onkruidbestrijding?
		A	In lijn met de begroting van voorgaande jaren hebben wij hiervoor geen aparte paragraaf opgenomen. Onkruidbestrijding is onderdeel van programma 2 Verkeer en vervoer.
33	R'74	V	Programmakosten sociaal domein Herziene samenwerkingsafspraken met Rheden: Waar zien we de programmakosten terug? Hoe hoog zijn deze?
		A	De programmakosten, dus de uitgaven aan voorzieningen zoals bijstandsuitkeringen, vinden we terug bij de afzonderlijke wetten. De herziene samenwerkingsafspraken werken overigens niet één op één door in de programmakosten, maar in de uitvoeringskosten. Deze uitvoeringskosten zijn verspreid over een aantal taakvelden in programma 6: 6.3 inkomensvoorzieningen, 6.6 Wmo en 6.72 jeugd. De uitvoeringskosten Rheden bedroegen € 222.000 en zijn bijgesteld naar € 117.500. Hier staat tegenover dat Incluzio nu een deel van de werkzaamheden doet waarvoor per saldo een bedrag van € 76.000 is opgenomen onder 6.71 en 6.72.
33	R'74	V	Meerkosten governance en subsidies De nieuwe governance brengt veel extra taken voor Rheden met zich mee (meer overleg, vaker aanleveren gegevens e.d.). (1) Is met deze extra kosten rekening gehouden in deze begroting?: (2) Wat houdt de subsidielijst precies in? (3) Kan de afhandeling van deze kleinere subsidies gedaan worden door een ondersteunende medewerker i.p.v. beleidsmedewerker?
		A	1. Over het opdrachtgeverschap wordt nog een advies uitgebracht. De financiële gevolgen hiervan zijn nog niet geheel duidelijk. Hierover zullen wij u nog een voorstel doen toekomen. De uiteindelijke uitgaven hangen ook samen met de toekomstige invulling van het sociaal domein in eigen huis. In oktober 2021 vond daarover een raadsinformatiebijeenkomst plaats. 2. De subsidielijst is een overzicht van kleine subsidies (€ 5.000 of minder) waarover ons college in één keer een besluit neemt. 3. De werkverdeling beschouwen wij als interne bedrijfsvoering. De afhandeling van subsidies is onderdeel van het advies voor de toekomstige taakinvulling.
36	R'74	V	Sociale werkvoorziening Hoeveel SW-medewerkers uit de gemeente Rozendaal zijn na 2022 nog ondergebracht bij Scalabor? Het aantal SW-medewerkers neemt gestaag af. Dat zou betekenen dat de kosten van Scalabor in de komende jaren alleen maar toenemen. Dat weegt straks niet meer op tegen het aantal SW-ers dat je daarmee bedient. Wat is het plan van Scalabor in deze?

Pagina	Fractie	V/A	Vraag en antwoord
		A	Het gaat in Rozendaal om twee medewerkers. Voor de hele populatie maakt Scalabor plannen om in te spelen op de geschetste ontwikkeling.
40	R'74	V	Maatwerkdienstverlening 18- De kosten voor maatwerkdienstverlening 18- stijgen fors. (1) Wat is de belangrijkste reden van die stijging? (2) En zou - zoals aangegeven op pagina 38 - in de meerjarenbegroting niet een daling van deze post te zien moeten zijn i.v.m. minder maatwerk en meer voorliggende/algemene voorzieningen?
		A	1. Bij de uitgaven voor jeugdhulp zien wij de uitgaven voor maatwerkdienstverlening en geëscaleerde zorg als één geheel. In de Begroting voor 2021 is hiervoor in totaal € 198.935 opgenomen. Dit bedrag is lager dan de werkelijke uitgaven in 2020 en ligt in lijn met de begroting voor 2022 en verder. Er heeft een verschuiving plaatsgevonden van budgetten, maar samen zijn de posten vrijwel even groot als in de begroting 2022. Er is dus geen sprake van een forse stijging ten opzichte van het voorgaande jaar. De afgelopen jaren hebben we wel een toename gezien in het aantal kinderen dat een maatwerkvoorziening ontving. Dat ging gepaard met stijgende uitgaven. 2. We verwachten dat op termijn het aantal jeugdigen met een maatwerkvoorziening afneemt en deze meer gebruik maken van de voorliggende/algemene voorzieningen. Maar we hebben ook te maken met stijgende uitgaven door o.a. ondersteuning voor jeugd en gezin bij huisartsen; hogere uitgaven aan regionale beleidscapaciteit en hogere tarieven voor de jeugdbescherming. We hebben ervoor gekozen dit budgettair neutraal te verwerken in de meerjarenbegroting.
40	R'74	V	Prenatale huisbezoeken Prenatale huisbezoeken moeten gemeenten vanaf 1 januari 2022 aanbieden. Zijn hierover al afspraken gemaakt met de JGZ? Moet dit niet genoemd worden bij de ontwikkelingen?
		A	Vanaf 1 januari 2022 moeten gemeenten prenatale huisbezoeken door de Jeugdgezondheidszorg aanbieden aan kwetsbare zwangeren. Hiervan is in Rozendaal niet of nauwelijks sprake. Wij ontvangen hiervoor middelen in het gemeentefonds en maken afspraken met de JGZ om deze verantwoordelijkheid in te vullen.
40	R'74	V	Coronasteun welzijn inwoners Gemeenten hebben veel coronasteun ontvangen om extra inzet te plegen op mantelzorgondersteuning, sociaal en mentaal welbevinden e.d. Wat zien de Rozendalers hiervan terug? Waar komen deze middelen terug in de begroting? (dit is namelijk ook van toepassing op 2022).
		A	Deze middelen worden verantwoord bij de Algemene Uitkering. Alle compensaties zijn niet geoormerkt toegevoegd aan het gemeentefonds. Ons college heeft ervoor gekozen hier geen specifiek beleid op te ontwikkelen. Verzoeken om coronasteun

Pagina	Fractie	V/A	Vraag en antwoord
			worden op hun merites beoordeeld en gehonoreerd. De kosten die hiermee gemoeid zijn, worden verantwoord op het desbetreffende taakveld.
56	R'74	V	Inflatiepercentage Waarom wordt nog steeds gerekend met 1,5% inflatie, terwijl die momenteel ver boven de 2% ligt en volgend jaar naar verwachting ook?
		A	Wij hebben ons hierbij gebaseerd op de meest recente circulaire van het gemeentefonds. Deze rekent met een inflatie van rond de 1,5% jaarlijks. Als de inflatie anders uitpakt heeft dat ook zijn weerslag op het gemeentefonds.
75	R'74	V	Aansturing ICT Hoe is de expertise/eindverantwoordelijk toezicht inzake ICT organisatorisch momenteel binnen het ambtelijk apparaat geborgd met name als het gaat om het aansturen van de externe partijen (Xantion, De Connectie). Of vormt dit juist onderdeel van de genoemde "voorgenomen organisatorische invulling" en moet daar nog inhoud aan gegeven worden?
		A	De benodigde expertise en capaciteit in het 'i-domein' (waaronder opdrachtgeverschap naar partners zoals Xantion en De Connectie) zijn op dit moment op onderdelen onvoldoende geborgd en/of georganiseerd. Er zijn stappen nodig om risico's in de bedrijfscontinuïteit beheersbaar te houden en om grip te krijgen op het zich snel ontwikkelde i-domein. In de aangekondigde Digitale Agenda (raadsinformatieavond voorzien op 30 november en besluitvorming 14 december) worden voorstellen gedaan om hier invulling aan te geven.
76	R'74	V	Lagere huisvestingskosten De huisvestingskosten 2022 zijn lager begroot dan 2020 ; hoe is dit te verklaren met de sterk gestegen energiekosten ?
		A	Het betreft hier het saldo van de baten en lasten van de huisvestingslasten. De ontvangen huur was in 2020 lager door een nadelige afrekening over het jaar daarvoor. Dat geeft een enigszins vertekend beeld.
80	R'74	V	Correctie? Laatste regel: € 2169.700 moet zijn € 21.697?
		A	Dat moet zijn € 169.700.
85	R'74	V	Actieplan Privacy 2021/2022 Voor de functie van Functionaris gegevensbescherming en de Privacy Officer wordt gebruik gemaakt van een extern bureau. Per 25 mei 2018 is de Algemene verordening gegevensbescherming van toepassing, aldus de tekst, hetgeen onder meer inhoudt:

Pagina	Fractie	V/A	Vraag en antwoord
			uitgebreidere bevoegdheden voor alle Europese privacytoezichthouders, zoals de bevoegdheid om boetes tot 20 miljoen euro (!) op te leggen. Bij incidenten is de gemeente uiteindelijk verantwoordelijk. In hoeverre is de te leveren kwaliteit door de externen geborgd en in hoeverre is de gemeente als opdrachtgever in staat toe te zien op de geleverde kwaliteit? In het verlengde daarvan: is de (gedelegeerde) aansprakelijkheid geregeld in de contracten met de externen en beschikken deze over een beroepsaansprakelijkheidsverzekering die in relatie staat met bij de gehanteerde boetebedragen?
		A	De contractuele afspraken en het continue gesprek over de kwaliteit van de dienstverlening is onderwerp van de gebruikelijk opdrachtgever-opdrachtnemerrelatie tussen de gemeente als opdrachtgever en de betreffende externe partij. De gemeente Rozendaal blijft altijd zelf verantwoordelijk voor het voldoen aan de geldende wet- en regelgeving. Zodoende is er geen sprake van een gedelegeerde verantwoordelijkheid voor de bedoelde boeteclausule.
89	R'74	V	<u>Stand eigen vermogen</u> Het eigen vermogen is een bedrag van € 9.349.274 en op blz 64: € 9.604.134. Hoe is dit verschil te verklaren en welke afwijkingen zitten er met de Turap 2021 (€ 8.796.000) ?
		A	De tabel op bladzijde 64 is niet juist. In de bijlage de juiste cijfers. Het verschil met de cijfers van de turap heeft verschillende oorzaken. De stand van 31-12-2021 is een andere dan de stand van 1-1-2022. In deze laatste stand zijn de vastgestelde stortingen over 2022 verwerkt. Daarnaast is het moment van het opstellen van de turap een andere dan het moment van het opstellen van de begroting, wat ook tot verschillen leidt.
89	R'74	V	<u>Vervanging Mercedes en Iseki trekker</u> Is de begrote vervanging van de Mercedes en Iseki trekker voor dit bedrag nodig en wat is afschrijvingstermijn van beide voertuigen?
		A	De afschrijvingstermijn is conform de financiële verordening 5 jaar. Na deze 5 jaar wordt bekeken of de investeringen op dat moment noodzakelijk zijn.
90	R'74	V	<u>Lease of koop kopieermachine</u> Is leasen van de kopieermachine niet beter dan aanschaffen van een nieuwe wanneer deze aan vervanging toe is i.v.m. sterk veranderende vraag door digitaal werken?
		A	U mag erop vertrouwen dat deze afweging goed belegd is in onze bedrijfsvoering.
	PAK	V	<u>Herijking Gemeentefonds</u>

Pagina	Fractie	V/A	Vraag en antwoord
			Op 20 oktober 2021 stond in de Gelderlander een verhaal over de consequenties op de begroting tgv het kabinetsvoorstel voor herijking van het gemeentefonds. Hier kwam Rozendaal gunstig uit. Is dit meegenomen in de voorliggende begroting?
		A	Rozendaal komt gunstig uit de herverdeling. Voor 2023 hebben wij conform het ingroeimodel € 15 per inwoner meegenomen, in 2024 € 30 en in 2025 € 45.
	PAK	V	<u>Lasten wijkteams</u> 6.3 Financiële consolidatie, lasten wijkteams 6.2 oplopen met 1 euro per jaar?
		A	Dit is een fout. Dit moet zijn € 0 voor elk jaar.
	PAK	V	<u>Kosten riolering</u> 7.3: lasten 7.2 riolering waarom in 2025 50 k€ lager?
		A	Deze lagere lasten zijn conform het vastgestelde en geldende rioleringsplan opgenomen. Overigens kan dit bedrag veranderen na het opstellen van een nieuw rioleringsplan.
	Pak	V	Turap 3 2021: Structurele kosten afvalinzameling In het raadvoorstel wekt u de indruk dat de extra kosten verantwoord in de TURAP niet structureel zijn. De toelichting in de TURAP doet echter vermoeden de extra kosten voor huishoudelijk afval (28k€) en basisregistraties openbare ruimte (26,5k€) dat dit wel structureel hogere kosten zijn. De basisregistraties openbare ruimte (+26,5k€) zien wij als structurele meerkosten terugkomen in de meerjarenbegroting, de extra kosten voor huishoudelijk afval niet. Kunt u dit kort toelichten?
		A	De hogere kosten voor afval zijn grotendeels structureel. Tezamen met andere structurele ontwikkelingen (meer huishoudens door realisatie woningen De Del en Steenhoek plus prijsstijgingen) is dit verwerkt in de meerjarenbegroting 2022. In de meerjarenbegroting is bij programma 7 (blz 44) te zien dat de kosten voor afval stijgen van € 150K naar € 188k. Deze meerkosten hebben geen invloed op het begrotingssaldo, omdat de opbrengst van de (kostendekkende) afvalstoffenheffing stijgt.